

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

**Jydske
domme
og
dokumenter
1440-1700**

ved H. Hertzum-Larsen

Jydske
domme
og
dokumenter
1440-1700

Jydske
domme
og
dokumenter
1440-1700

ved
H. Hertzum-Larsen

Trykningen af denne bog er blevet mulig ved velvillig støtte fra ALFRED GOODS's FOND, KJEMS-FONDEN, DEN HIELMSTIERNE-ROSEN-CRONESKE STIFTELSE og VELUX FONDEN af 1981, som jeg hermed takker for deres tillid til mit arbejde.

Jeg takker også universitetslektor Knud Prange, seniorforsker Ole Degn og genealog Anton Blaabjerg for deres hjælp med udredning af adelige slægter, vanskelige stednavne og gamle ord.

En tak til Inger Persson, Lemvig bibliotek, for hjælp med fremskaffelse af arkivalier.

Bogens for- og bagside er originalteksten til retssagen side 105.

Bogen er trykt direkte efter forfatterens manuskript hos
Tarm Bogtryk & Offset A/S

ISBN 87-88774-05-8

Forord.

Gennem mit arbejde med udgivelsen af "Register til Herredagsdomme" blev jeg opmærksom på en række domme og dokumenter, der ikke tidligere har været trykt. Dette materiale er blevet suppleret med andet materiale, både fra de jyske godsarkiver, Viborg Landstings dombøger, herredstingsbøger og ikke mindst fra stævningsbøgerne til herredagsdomme, der er et upåagtet element til oplysning om især almuens medvirken til domsafsigelserne, da disse er nævnt i stævningerne, men undladt i herredagsbøgerne. I stævningsbogen 1638 nævnes en sag fra Kolding hvor der indkaldes 38 personer.

Domme og dokumenter er især udvalgt efter deres indhold af familiemæssige og sociale oplysninger fra perioden, mere end det juridiske.

Da min interesse især har drejet sig om de tre Horne herreder, er der en del med derfra. I ufredstider benyttede man herredstinget til at få nedskrevet hvad man kunne gøre krav på, så man var sikker på at få sin ret, når der igen blev fredeligere forhold. Her finder man skifter tinglyst.

Man finder også menneskelige episoder, f. eks. da en mand i Ho sogn havde problemer med at få en af sine døtre afsat, måtte han på tinge for at få sin kommende svigersøn til at gifte sig med hende. Eller en mand der var tilsagt til tinge, men ikke nåede frem på grund af drukkenskab og tab af sit væрге (sabel). Eller da Karen Hansdatter på gården Brick i Ål sogn var til fredagsmesse. Da hun kom ud fra messen var det ene hjul på hendes firehulede vogn borte. Hun måtte på Kærgård birketing for at få det efterlyst.

Rækkefølgen af bogens 302 domme og dokumenter er ordnet således, at ældst nævnte dokument i en akt er afgørende for placeringen. Således vil en sag fra eksempelvis 1645, som indeholder et dokument fra 1534 være

placeret før en sag fra 1560 hvis der ikke findes ældre dokumenter i denne sag.

Arkivalierne er hentet fra følgende, med antal i parentes:

Astrup godsarkiv (3), Bidstrup godsarkiv (18), Bøvling lensregnskaber (10), Endrupholm godsarkiv (4), Fussingø godsarkiv (6), Første jydsk reg.s kasseregnskab (1), Hammelse godsarkiv (1), Hammerum herreds tingbøger (7), Hids herreds tingbøger (3), Kongens retterting, herredagsdombøger (8), Kongens retterting, stævningsbøger (77), Janderup præstearkiv (2), Jyske registre (1). Klarup godsarkiv (1), Kongstedlund godsarkiv (1), Lundenæs lensregnskaber (9), Mariager klosterarkiv (3), Mejlgård godsarkiv (3), Nørholm godsarkiv (3), Odden og Stenbæk godsarkiv (1), Ribe bispearkiv (15), Ribe rektorats godsarkiv (1), Ringkøbing rådstueprotokol (1), Rodstenseje godsarkiv (1), Slavs herreds tingbog (1), V. Horne herreds tingbog (2), Viborg landstings dombøger (57), Viborg landstings skøde- og panteprotokol (1), Vrads herreds tingbog (5), Ågård godsarkiv (2).

De herreder og birke hvor sagerne var behandlet før de kom til højere instans:

Ballum h. (1), Bølling h. (1), Fleskum h. (1), Frøs h. (1), Fussingø b. (1), Galten h. (6), Ginding h. (4), Gudum b. (1), Gørding h. (3), Gørding-Malt h. (2), Hammerum h. (1), Han h. (1), Herningsholm b. (1), Hillerslev h. (1), Hindsted h. (2), Hjerm h. (2), Houlbjerg h. (5), Hviding h. (1), Kalvslund h. (2), Kærgård b. (1), Lemvig byting (1), Lustrup b. (1), Lysgård h. (1), Lønborg b. (1), Malt h. (2), Middelsom h. (1), Mols h. (1), Nim h. (1), Ning h. (1), Nørholm b. (1), Nørre Djurs h. (3), Nørre Horne h. (17), Rinds h. (1), Sabro h. (3), Sdr. Bjert præstearkiv (1), Sdr. Djurs h. (1), Sdr. Hald h. (1), Sdr. Lyng h. (1), Skads h. (2), Skodborg h. (4), (1), Slet h. (1), Tyrstrup h. (1), Vandfuld h. (6), Varde byting (1), Varde retterting (1), V. Horne h. (8), Ø. Horne h. (13), Århus kapitel (2).

Nr. Nisum i september 1998

H. Hertzum-Larsen

Klarup godsarkiv, Kær herred.

Skøder og retsakter 1580 - 1700.

Skeltrætte 1580 med laughævd af 1440.

Film M-53/819.

Vi efterskrevne Palle Griis til Slettegård tiltagen udi Jørgen Skrams sted til Tjele, Niels Mouridsen [Benderup] til Kvottrup, Thomes Galskyt til "Huidstedardt" [Hvidstedgård] tiltagen udi Niels Mikkelsens [Tornekrands] sted til "Kye" [Kyø], Jens Clausen [Dyre] til Boller, Tyge Galskyt til Søndergård [i Terpet]¹ tiltagen udi Corfitz Tønnesens [Viffert] sted til Næs, Jørgen Friis til Krastrup, Anders Maltesen [Viffert] til Albæk, Jakob Høg [Banner] til Trudsholm og Christoffer Lauridsen [Seefeld] til "Reffs" [Refsnæs] tiltagen udi Niels Jonsens [Viffert] sted til Torstedlund, gør vitterligt at år efter Guds byrd MDLXXX den 19. dag september var vi, efter kongl: mayst: vor allernådigste herres befalingsbrev, forsamlet på en trætte og irring sig begav imellem ærlig og velbyrdig mand Bjørn Andersen til "Stenholt" [Stenalt], kongl: mayst:s befalingsmand over Ålborg-hus len, på kongl: mayst: og kronens vegne og Jakob Seefeld til Visborg-gård på hans egne vegne på den ene, og ærlig og velbyrdig mand Jørgen Høg [Banner] til Klarupgård på den anden side om et markskel, som sandemænd udi Fleskum herred gjort har imellem Romdrup mark og "Nørludzholms" mark, og tilholder samme kongl: mayst:s befaling os at vi skulle granske og grangiveligen forfare al lejligheden om fornævnte skel findes så retfærdelig og lovlig at være gjort, at det bør ved magt at blive eller ikke. Og dersom ikke findes at være gjort ret skel, at vi da

---

¹)Se Trap bd.14, s.306.

skulle ride og gøre et ret kristeligt markskel der imellem, sættende sten og stabel som det sig bør, og dem derom uden al opsættelse eller forhaling imellem dømmet og adskiller med videre, samme kongl: mayst:s befaling videre formelder.

Da er mødt for os udi rette på åstederne som om trættes fornævnte Bjørn Andersen og Jørgen Høeg, deslige sandemænd udi fornævnte Fleskum herred, og Jørgen Høeg samme sandemænd tiltalte og mente samme skel ikke så rettelig at være gjort som det sig burde efter hans skøder, laughævder og adkomstbreve. Og lod læse een ærlig og velbyrdig mand Henrik Blome, salig højlovlig ihukommelse kong Christians befalingsmand over Hald len, åbne beseglede pergamentsskøde under datum MDXL lørdag næst for Sct. Johannes baptistæ dag på Viborg landsting gjort og udgivet er, lydende at han der på højbemeldte salige ihukommelse kong Christians vegne har skødet og afhændt til laughtid fra hans nådes kongl: mayst: og hans efterkommere konger udi Danmark og kronen og til velbyrdig mand Erik Høeg til Klarupgård til fuldt mageskifte et øde byggested kaldes Nørludsholm, som ligger udi Romdrup mark og er indsvoret til Klarupgård for et "Endell" og omstenet efter loven. Med mere gods samme skøde på lyder. Deslige lod læse et pergaments tingsvidne udgivet til Storvorde birketing under sin datum MDXXXIX fredag næst efter pinsedag lydende, otte mænd at have vidnet at dem mindes, og de har hørt sige for dem udi Guds sandhed det, Nørludsholm har ligget og været brugt til Klarupgård med plov og fædrift ulastet og ukæret i Erik Høegs tid, udi Mogens Stampes tid, i Niels Eskildsens [Høeg Banner] tid, i "Cliittes"? hendes tid og i Las Olufsens hans tid, med mere samme vidne formelder. Deslige et tingsvidne af Fleskum herredsting under sin datum MDLXXVIII mandag som er den 14. dag juli, otte mænd at have vidnet, somme udi 50 år, somme udi 40 år og somme udi 30 år, da har Nørludsholm ligget og været brugt til Klarupgård for et fri endell med mere, som samme vidne medfører. Hvilket fornævnte skøde og vidner er påskrevet og læst for sandemænd der de deres tov gjort har.

Deslige lod og læse en pergaments laughævd til Vorde birketing gjort under sin datum MCDXXXX den fredag næst efter Sct. Petrus et Paulus apostolorum dag udi sin mening, Peder Nielsen udi Stor "Wordug"

[Vorde] der at have indvurderet blandt andet gods Nørludsholms gårdsted "Jendell och felig" i Romdrup mark og kær for et bols jord. Hvilke fornævnte "Jendell" som er for den skelsten der står i bakken ved den dige-ende, så vester i kæret til den sten der står for skel, så nord ad den skelsten o.s.v. Det vurderede han på værdige faders vegne biskop Nielses vegne i Viborg for bispedoms "Endell" og hver mand af fællig og del af fornævnte Nørludsholm og sin tilliggelse med mere samme laughævd indeholder. Deslige lod og læse end en laughævd, som til Vorde birketing gjort er under sin datum MCDXXXXI den fredag næst for Helligkors dag udi sin mening, Peder Nielsen udi Storvorde at have indvurderet blandt andet Nørludsholms jordsted med et bols jord i Romdrup mark og kær og Endell, som sten og stabel er omkring fornævnte gårdsted og ager og eng, vådt og tørt, fiskevand og fædrift o.s.v.

Deslige lod og læse den tredie laughævd som Las Thomsen i Romdrup har gjort til Vorde birketing under sin datum MCDLXXII den fredag næst for Scti. Margareta virginis dag lydende og i sin mening om Nørludsholm "Ewger"? som fornævnt står. Deslige lod og læse en vores egen opsætelse lydende blandt andet, at vi den 14. februar 1580 har været over kongl: mayst: vor allernådigste herres befalingsbrev forsamlet på de åsteder om trættes imellem Romdrup mark og Nørludsholm o.s.v.

Kongens retterting.

Stævningsbog 1640 4/5-1641 3/9, side 78a ff.

Heri nævnes en laughævd af 1447.

Holger Rosenkrantz.

Erik Juel, landsdommer udi Jylland, for en hedenfindelsesdom, som han den 15. januar 1640 til Viborg Landsting afsagt har imellem ham på den ene, og Jens Høeg til Bustrup på den anden side, anlangende fædrift og brug, som Jens Høeg vil sig tilholde til hans gård Bustrup i Salling, ind over den gamle sandemænds gang og herredsskel, som er gjort imellem Hardsyssel og Salling, og imellem Ginding herred og Rødding herred, så

og imod hr. Niels Eriksens laughævd, som er dateret Anno 1447. Hvilken laughævd er af biskop Hartvig af Ribe, med flere gode mænd, ved magt kendt 1494, og der imod den laughævd, som Niels Krabbe på Bustrup havde ladet gøre, er der udi underkendt. Hvilken bemeldte biskop og gode mænds dom og forrige forhvervede laughævd er af salig højlovlig ihukommelse kong Hans konfirmeret og ved magt kendt anno 1495. Desligeste og imod Aksel Nielsens gamle sandemænds gang og laughævd, som han selvtolvt med ridemænds mænd derefter gjort, og udsvoret alle Sallingboere af "Eggeberg" og Kjellerup mark, undtagen de to små "Stuger Eng". Og imod dom, forbuds tingsvidner og vedkendelsesvidner, som endnu stander ved deres fuldmagt. Disse gamle dokumenter og breve, landsdommeren ikke har villet agte eller anset, som for landsdommeren skal være udi rette lagt. Mens, formedelst Jens Høeg for ham har i rette lagt Christian Holck til Hostrup hans udgivne skøde dateret 1632 på Bustrup hovedgård i Salling med dets tilliggende gods, og derpå kongl: mayst:s udstedte låsebrev dateret 1636. Hvilke skøde og låsebrev velb. Holger Rosenkrantz formener ikke at formelde på Bustrupgård i Salling med dets tilliggende gods, og ikke kan hedentydes til nogen fædrift og brugelighed over ret markskel, imod fornævnte kongens dom, gammel laughævd, sandemænds gang og breve, hvor udi Sallingboere er udsvoren fra "Jegeberg" og Kjellerup mark. Og landsdommeren derfor har indfundet sagen for sin overdommer, efterdi der findes adelspersoners breve imod breve, som synes at være imod hverandre, som samme landsdommers dom det videre udviser. Hvilken fornævnte dom bemeldte Holger Rosenkrantz er forårsaget for K: M: og Rigens råd at lade indstævne. Actum København den 3. august 1640.

Idem. Jens Høeg, så og Casper Gersdorff, som nu fornævnte Bustrupgård og gods har købt og rigtig tilforhandlet, tagende med dem alle hvis dokumenter og breve, som de dem samme fædrift og brugelighed, over fornævnte markskel, imod bemeldte laughævd, stadfæstelsesdomme og tingsvidner med agter at tilholde. Ilige måde Christian Holck til "Hasdorff", som det skøde til Jens Høeg udgivet har. Samme deres udgivne skøde på Bustrupgård og dets tilliggende, hver at forklare; efter om de her udi kan have noget at svare, at møde. Dog ville vi etc. Actum ut supra.

Denne retssag fortsætter i stævningsbog 10/4 1643 - 2/4 1646, dateret Hafnia den 23. december 1645, hvor der på side 570a nævnes følgende indstævnedede personer:

Jens Mortensen i Volling, Niels Christensen i Vejby, Laurids Frederiksen i Ramsing, Jost Frederiksen i Balling, Niels Thomsen Hvid i Vester Lem, Christen Iversen, Jens Christensen i Håsum, Jens Nielsen "Saell" ibid., Laurids Nielsen, Jens Lassen, Mads Nielsen, Søren Lassen Skræder, Anders Pedersen i Opperby, Laurids Andersen i Andrup, Søren Olufsen i Sønder Lem, Thomas Pedersen "Rafsø"? ibid., Jens Mogensen ibid., Niels Pedersen ibid., Hans Villumsen, Oluf Michelsen i Nørre Lem, Jens Lassen "Raften"?, Jacob Jensen, Erik Simonsen i Torp, Henrik Olsen i Ramsing, Morten Pedersen ibid., Jens Lauridsen ibid., Laurids Jensen, Jens Sørensen Reff ibid., Eske Christensen i Opperby, Niels Pedersen ibid., Jens Christensen i Sønder Lem, Jesper Pedersen ibid., Las Pedersen i Håsum, Christen Pedersen i Vester Lem, Oluf Pedersen ibid., Niels Jensen Sael i Velling, Peder Olsen i Andrup, Niels Nielsen i Vester Assels på Mors, Henrik Christensen spillemand i Hjerik og Poul Jensens arvinger i "Tranum Skovby"?. Samtlige vidnesfolk, som til Rødding herredsting udi det år 1642 vidnet har. Deslige Casper von Gersdorff til Bustrup, som samme vidner og dom har forhvervet, og med sig tage alle hvis dokumenter og breve, som han sig samme fædrift og brugelighed ind over markskel, imod bemeldte laughævder, stadfæstelser, domme, tingsvidner, låsebreve og andre dokumenter agter at tilholde. Så og Jens Jørgensen i Ramsing, som samme vidner og dom, på hans husbonds vegne, forhvervet har. Og Jens Clemendsen i Vejby, herredsfoged i Rødding herred, som samme vidner har udstedt. Iligemåde afgangne Christian Holck til Hostrup hans arvinger. Så og Jens Høeg til Vang, som fornævnte Bustrup hovedgård samt dets tilliggende tjenere, ejet og besiddet, og siden solgt og afhændet har, hans derpå udgivne skøder og andre breve at forklare, at møde etc. Actum ut supra.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 18. januar 1654, side 35b.

Heri uddrag af Næsborg kirkebog 1465.

På Viborg landsting har vi set og hørt læse en landstingsdom med 3 signeter har været forseglet, dog noget brækket på vokset og papiret af alder og vangemme, lydende ord fra ord som efterfølger:

Palle Juel til Strandet og Malte Jensen [Sehested] til Holmgård, landsdommere i Nørrejylland, og Gunde Skriver landstingshører ibid. gør vitterligt, at år efter Guds byrd MDLXXVII lørdagen, som var den 9. dag november, på Viborg landsting var skikket Søren Vinter i Næsborg på den ene og havde hid i rette stævnet hæderlig mand hr. Simon, sognepræst der sammested, som er kirkeværge til Næsborg kirke, på den anden side, om han har noget til at svare til det jord som kaldes Kirketorp, som Søren Vinters forfædre skulle have givet fornævnte kirke og noget mere. Men dog skulle samme forfædres efterkommere, arving efter arving, samme jord med hvis stedsmål, som der af ganger, nyde og beholde undtagen en tønne byg, som skal gives til Næsborg kirke hver "Hallomfald" [sædskifte?] når hun såes. Og Søren Vinters oldefader samme jord udi hånd og hævd at skulle have haft den stund han levede, og siden Søren Vinters fader Anders Vinter havde og samme jord den stund han levede. Og siden at Anders Vinter er død, har Søren Vinter haft samme jord i hånd og hævd. Og mente Søren Vinter, efter recessens lydelse, at samme jord burde ham og hans arvinger at følge, efterdi det skulle være kommet fra hans forfædre, og da det i 30 vintre og mere ulastet og ukæret skulle have haft. Og fremlagde et tingsvidne af Slet herredsting år MDLVI udgivet, 24 mænd vidnet har, dem at have set på fornævnte ting Anders Vinter at have fremlagt en gammel kirkebog af Næsborg kirke, og lod læse som det underskrevet står, lydende ord fra ord som herefter følger:

Anno domino MXXXVD. Item har Næsborg kirke en gård i Tolstrup liggende norden bækken, som Jens Thomsen nu ibor og skylder årlig til Næsborg kirke 2 pund byg, 10 pund smør og skal indfæstning, gæsteri, skovsvin til biskop dommenes forsvar. Item har Næsborg kirke et boel som skylder årlig 1 pund smør og 1 tønne byg. Item har Næsborg kirke

I ørte byg af et boel i Næsborg, som Christen Eriksen nu ibor. Som Anders Plougmand gav til samme Næsborg kirke. Og skal Anders Plougmand og hans sande arvinger have indfæstning og al anden rettighed undtagen samme ørte byg til Næsborg kirke. Item har Anders Plougmand undt og givet til Næsborg kirke et stub jord som kaldes Kirketorp, og skylder hver "Hallomfald" der hun sået er 1 tønne byg. Og skal han og hans sande arvinger råde for hvo der skal have samme jord. Som det vidne videre bemelder.

Så er hr. Simon ikke mødt eller nogen på hans vegne ham lovlig at undskylde. Og blev fordi her så på sagt for rette, at dersom hr. Simon findes lovlig hidstævnet at være af Søren Vinter, og han ikke er mødt som forskrevet står, da finde vi samme jord, som kaldes Kirketorp fornævnte Søren Vinter og hans arvinger angerløs at følge indtil hr. Simon stævnet på ny kommer her og kan bevise Næsborg kirke nogen rettighed at have. In cuis tei testimonium o.s.v. Gunde Christensen. At vi slig en dom har set og hørt læse, lydende som forskrevet står, bekræfter vi med vores signeter her neden påtrykt. Datum ut supra.

Aagaards godsarkiv, V. Han herred.

Diverse dokumenter, film M 53639.

Ejendomstrætter 1595 - 1792.

Laughævd af 1474.

Anders Thomsen i Gøl Bjerregård, dommer til Han herredsting kundgør for alle Guds år MDLXXXV mandagen som snaps Han herredsting påfaldt, var skicket Iver Jensen i Telling på sin husbonds ærlig og velbyrdig mand Manderup Parsberg til Hagsholm på den ene og havde her nu i dag i rette talet Niels Nielsen i Holmsøgård på den anden side og ham beskyldt for nogen tørv, som han har ladet grave op af hans ager og kær liggende sydøst fra Lørsted og nord fra Holmsøgård på den nørre side af åen. Og mente, at han havde ingen rettighed til fornævnte tørvegrøft, og fremlagde et sandemænds brev her til forskrevne ting udgivet år MDXLVI mandagen

næst for Martini aposteldag, som medfører bl.a., at de satte den første sten midt i strømgangen østen ved Lørsted mølle, så midtstrøms nedad m.m., fornævnte brev om formelder, som findes uforseglet. Da mødte ærlig og velbyrdig mand Henrik Lykke til Overgård på forskrevne sin tjener Niels Niensens vegne og fremlagde en laughævd under sin dato MCDLXX Quarta til Viborg landsting udgivet "Die visitationes Mariæ virgines", som medfører bl.a. hæderlig og renlivet mand hr. Jens Nielsen², prior i Den Helligånds hus i Ålborg at have indvurderet til Holmsøgård fri fællig i Lørsted mark halvtredie tørvegrøft og halvtredie lyngslæt m.m. samme laughævd medfører. Dernæst fremlagde kongl: mayst:s aller som nådigste hans stadfæstelse under sin dato MDLXI den anden dag februar på Emsborg udgivet, som medfører hans majestæt med mere gods har stadfæstet salig Frants Banner til Kokkedal, Holmsøgård med hendes rette tilliggelse, som hr. Christen Poulsen prior og forstander i Den Helligånds hus i Ålborg ham til vederlag for andet gods til skifte har, med mere samme stadfæstelse indeholder og udviser. Og derhos beretter forbemeldte Henrik Lykke at Holmsø mænd har fri fællig og brug i Lørsted Mark med fædrift og lyngslæt, som de af Arilds tid haft haver og endnu har i brug. Og mener efter sådan lejlighed hans tjener Niels Nielsen dermed ingen uret at have gjort, og mener ham for tiltalen kvit at være. Derover gav dem på begge sider i al rette. Da efter tiltale, gensvar og sagens lejlighed, breve og bevisning, som for mig irette lagdes. Og efterdi Henrik Lykke beviser med laughævd at have fri fællig og brug med tørvegrøft og lyngslæt hos de Lørsted mænd til Holmsøgård, så og efter recessens lydelse. Da ved jeg ikke andet derom at afsige for ret end Niels Nielsen bør jo at have egen brug med tørvegrøft og lyngslæt hos de Lørsted mænd så vidt som laughævd den ham med ret tilholder imedens og al den stund laughævd den stander ved sin fuldmagt.

---

²) Se: Trap Danmark bd. 14, s. 416 hvor der nævnes et monstranshus med hans navn. Se Danmarks breve fra Middelalderen bd.2, s. 423 og 702.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Skøder, retsakter m.m.

Tingsvidne af Houlbjerg herredsting 1482.

Alle mænd dette brev se eller høre læse hilse vi Jes Poulsen i Erslev, herredsfoged til Houlbjerg herred, Michel Kower, slotsfoged til Tordrup, Jes Madsen, Peder Vendelboe, Anders Pedersen i Jernit, Morten Henriksen i Svinding, Eske Bonde og Hans "søffwer" vitterliggør at år efter Guds byrd 1482 på snapsting var skicket for os hæderlig og velbyrdig mand Eggert Vesteni, bad og fik et uvildigt tingsvidne af 8 dannemænd, som er Eske Bonde i Svinding, Jes Madsen i Erslev, Per Madsen i Vellev, lille Jes Borre, Jes Jessen ibid., Jes Madsen i Knudstrup og Thomas Clausen i Østergård vidnede og sagde på deres tro, sjæl og sandhed det, de så stå for dem den samme dag 18 gode gamle dannemænd, som er Jes Madsen i Thorsølund, Morten Henriksen i "Borres", Peder Vendelboe, Jes Barn i Borre, Johan Olufsen i Gullev, Jes Olsen, Terkel Poulsen i Skjød, Mourids Bjødstrup, Mourids Eskesen i Bøgeskov, Jes Madsen i Skjød, Christen Pedersen i Bøgeskov, Eskild i Skjød, Morten Pedersen ibid., Anders Pedersen i Jernit, Jes Jensen i Udstrup, Per Høg i Knudstrup, Jes Jessen i Aldrup, Jes Todsens i Obstrup. Disse dannemænd sagde på tro, sjæl og sandhed det, dem fuld vitterligt er, at de ti? sten og stabel er rette markskel imellem Skjød mark og Kolbæk mose og Sølvsten ejendom neden Skjød markskel. Og har Eggert Vesteni forbudt dem af Kolbæk at drive eller at bruge Skjød mark eller noget andet sted, som ham tilhørt, enten skov eller mark, ager eller eng, årlig år i 24 år. Og med to vidnesbyrd hænge vi vore segl neden for dette brev. Datum anno ut supra.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 19. januar 1653, side 48a ff.

Papirsbrev fra 1483.

På Viborg landsting har vi set og hørt læse et gammelt papirsbrev, som har været med tre segl udi grøn voks forseget, dog vokset af alderdom mestendel frafalden, sålydende:

Hans Pedersen, kannik og læsemester i Viborg, Hieronimus, vicarius og sognepræst ibid., gør vitterligt for alle med dette vort åbne brev, at vi i dag har set og læst en laghævd skrevet på pergament, velbeseglet, uskrabet, ustunget og uforfalsket i alle måder, lydende ord fra ord med alle sine punkter og artikler:

Alle mænd dette brev se eller høre læse hilse vi Las Jensen, foged på Fle-skum herredsting, Las Olufsen i Håls, Oue Bundesen i Skovstrup, Peder skrædder i Nøvling, Knud Jensen ibid., Nis Hansen i Håls, Peder Jensen ibid. og Anders Pedersen i Gunderup evindeligt med Gud, da skal alle mænd være vitterligt, værendes og kommendes skulle vide, at år efter Guds byrd MCDLXXXIII den mandag næst efter Sct. Mikkelsdag, da var skikket for os og for mange flere gode mænd, som da nærværende var på forskrevne ting, hæderlig mand hr. Palle Thomsen, sognepræst i Gunderup, og provst i samme herred. Hvilken som lovlig æskede, fik og fremlede et fuldt tingsvidne af otte lovfaste dannemænd, som er Anders "yrch" i Sønder Tranders, Jes Nielsen i Gug, Thomas Andersen i Dall, Peder Skrædder i Nøvling, Jes Jensen i "Vurup", Palle Pedersen i Nøvling, Las Pedersen og Anders Rampi i Sønder Tranders. Hvilke otte dannemænd, som nu nævnet er, vidnede endrægtelig, at fornævnte hr. Palle Thomsen hans laghævdshøring var inden alle fire stokke på forskrevne ting, kundgjorde og tilstod, at de hos var, så og hørte hr. Palle gjorde laghævd med præster og med kirkemænd, som fogden og herredsmænd, "funde hanom fore med Rette". Først "worde" han al det gods, som ligger til Gunderup kirke, først præstegården i Gunderup, som hr. Palle nu ibor, med et bols jord af al Gunderup mark, en "Endiels Løcke" som ligger sønden til hans gård, og al gårdsens tilliggelse, som er ager og eng, hede og mark, fædrift, intet undtaget alle fire veje til markmode. Og som han nu i rolig

hævd har for rette præstegård til Gunderup kirke. Og et "gaarde seede" som ligger i "Asendrup" [Essendrup?] med mark og hede o.s.v. det "vorde" han for Viborg bispedoms rette gårde, gods og ejendom.

Item adspurgte han hver mand af del og fællig af Gunderup mark og Gunderuphede uden Gunderup kirke, den Helligånds hus i Aalborg, bispedomme i Viborg, og Anders Pedersen og hans medarvinger. Og ingen har nogen del eller fællig i Gunderup mark eller hede, eller i "byden" uden nogen kan komme og vidne sig der ind, med "stug endiell eller Seer merche" efter loven. Item et bol i Fjellerad Peder Thybo nu ibor, et bol som Anders Lauridsen nu ibor. Item et bol næst østen Peder Svendsen, som Jes Thomsen nu ibor ibid., item en toft, som ligger ved "kuri" ibid., som Nis Kolling og Anders Kolling har bygget hus på. Item en gård i Håls, som Anders Knudsen ibor med en fjerding jord over al hans mark. Et bol ibid., som Mads Madsen ibor, et møllested vesten til Håls, som kaldes Blåkilde, med dam og "dambsbund med fløye gyde till mitt stromme aen". Dette gods o.s.v.. Item en gård i Torderup, som Søren Lauridsen nu ibor o.s.v.. Item et bol i Skovstrup som Peder Ouesen nu ibor, en gård i Gudinge [Gudum] som lille Hans Michelsen nu ibor o.s.v., et bol i Lilleverde, som Las Pedersen nu ibor o.s.v.

At fornævnte pergamentsbrev ved alle sine ord og punkter og artikler lyder, bemelder og indeholder, som forskrevet stander, det vidner vi med vores signeter trykkende neden for dette brev.

Datum Elisabeta Virginus dag Anno MDLXXX.

At vi sligt et brev her i dag har set og hørt læse lydende som forskrevet står, bekender vi med vores signeter her neden påtrykt. Datum ut supra.

Ribe bispearkiv C4-894.

Domkapitlets adkomster 1503-1667.

Heri laughævd af 1484 om Knude mark.

Guds nåde og venskab .... ..stum vor herre.

Kære Jens Iversen, gode ven og svoger næst ... venlig taksigelse for alt

ære og gode, hvilket i alle de måder mig muligt kan være, giver jeg eder venligen at vide, at velbårne jomfru Elle Vind til Strellev Kærgård har ladet mig give varsel for syn, som hun ville have på Knude mark den 6. august førstkommende, og samme dag til Nørre herredsting tage beskrevet. Så sender jeg eder mit brev, fuldmagt og beretning udi den sag, bedende eder gerne, at i som min gode ven ville have den umag og fremlægge til tinge denne min beretning, dog så, om eder synes fornøden at være, at man skulle det nu straks gøre den dag synet tages, eller tøve dermed frem i bedre, lade dem for det første rase hen her udi en uge, fire eller seks, at man kan se og forfare deres anslag hvorhen de ville. Og så møde dem på halvvejen med min beretning og andre breve, som jeg har på samme Knude mark, som I kunne på mine vegne lægge udi rette til Nørre herredsting. At velb. jomfru Elle tager det syn på fornævnte dag, og at hun lader "noget tale paa denne Sag" kan intet forhindre, om eder så synes. Dog at I betænker det rådeligst heri kan være, og byder mig et ord til herom når lejlighed begiver sig. Eder Gud befalendes med hustru og børn til liv og sjæl. Datum Ribe den 1. august anno 1618. Eders broder og gode ven Iver Iversen.

Las Lauridsen i Vestergård, dommer til Nørre [Horne] herredsting, gør alle vitterligt at år 1619 torsdag den 11. november på fornævnte ting var skikket Jens Iversen i Bandsbøl med skriftlig fuldmagt på hæderlig og højlærd mand mester Iver Iversen, superintendent udi Ribe stift, hans vegne med en skriftlig stævning indeholdende Jens Iversen, på mester Ivers vegne, den 7. oktober næst forleden havde da hid udi rette stævnet Mikkjel Jensen i Nørtarp, Ib Pedersen, Jep Ibsen, Nis Nielsen, Morten Pedersen, Niels Nielsen, Maren Olufs, Jens Sørensen, Las Ibsen, Morten Nielsen, Christen Thomsen og Hans Nielsen ibid. for de har draget ind udi Knude mark over sandemænds skel nu udi langsommelig tid, og deraf bragt meget tørv og lyng og drevet der udi med deres fæ og hjord, og ikke de skulle have haft det udi bevilling eller minde af hæderlig kapitel udi Ribe, eller de skal have haft nogen hjemmel dertil sligt at gøre. Og ikke heller de har udlagt den skyld som bør årlig deraf at gange, som er tre ørte rug til kapitlet i Ribe. Og mener mester Iver, som nu er husbond

derfor på kapitlets vegne, at fornævnte mænd og folk for samme deres ulovlige brug de udi Knude mark haft har og deraf har bragt bør de igen med deres tolv mænds ed at føre på hvis åsteder, som de er deraf bortført, og bøde hver deres tre mark og derover at stande til rette. Samledes havde hidstævnet fornævnte mænd og folk at tage med dem alt hvis de udi den sag ved dem at undskylde.

Dernæst fik uden skrevet på samme stævning, at sagen den 7. oktober næst forleden er opsat udi en måned. Fremdeles fik de og uden skrevet at sagen den 4. november der næstefter er endda opsat udi 8 dage, som er nu til i dag.

Og derhos først fremlagde Jens Iversen et pergaments mageskifteskødebrev med seks hængende påtrykte indsegl udi Ribe den fredag næst efter Vor Frue dag Visitationis år MDXL på det tredie [1543] udgivet. Hvor udi salig Iver Juel til Astrup af våben bekender sig, at han med sin kære moder fru Karen [Nielsdatter] Lange, Kjeld Iversens [Juel] efterlevers vilje, fuld byrd og samtykke har gjort en venlig og evig mageskifte med hæderlige prælater, kanniker og menige kapitel i Ribe, som nu er og efterkommende vorder, udi så måde, at Ribe kapitel og deres efterkommere skal have af ham dette efterskrevne hans moders og hans gods og ejendom liggende udi Vardsyssel i Nørre herred udi Lyne sogn, som er først en gård i Nørhede som Thomas Christensen udi bor og giver årlig til landgilde $\frac{1}{2}$ tønde smør med anden bede. Item en gård der sammested som Nis Sørensen og Peder Nielsen ibor og skylder årlig 2 ørte rug, $1\frac{1}{2}$ ørte byg, 1 pund smør med anden bede. Item en gård ibid. som Jes Christensen ibor skylder årlig 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 pund smør med anden bede. Item 1 boel ibid. på Diget [Sønderdiger] som Nis Adsersen ibor skylder årlig 1 mark dansk. Item 1 gård i Glibstrup som Christen Jensen ibor og skylder 2 ørte rug, $1\frac{1}{2}$ ørte byg med anden bede. Item fire boel og byggested udi Sønderhede som Hans Jensen, Per Skrædder, Gravers Christensen og Jost Degn påbor og skylder hver $\frac{1}{2}$ ørte rug. Item en ødegårds "Lie" og byggested som kaldes Knude med al sin rette tilliggelse liggende i fornævnte sogn, som Strellev bymænd nu i brugelse har, og skylder årlig tre ørte rug. Med alt andet gods, øde og bygget som findes

kan, at hans moder og ham tilhører i fornævnte sogn, intet undtaget uden aleneste hvis rettighed som de har udi Nærild mark med al fornævnte gods ses rette tilliggelse, herlighed og frihed som nu tilligger og af Arilds tid tilligget har o.s.v.

Dernæst fremlagde Jens Iversen et forseglet sandemænds brev som indeholder, at Christen Madsen i Tarm, Niels Christensen i "bølbøll" [Bjøl-bøl], Christen Ibsen i Strellev og Per Nielsen i Dyrvig, sandemænd udi Nørre [Horne] herred i Vardsyssel gør vitterligt at år 1548 var de forsamlet på Knude mark, den torsdag som var Sct. Laurenti aften, at gøre et markskel som ærlig mand mester Jens Viborg, ærkedegn i Ribe, havde ladet dem tilkalde med loven at "omsuere" [om sværge] samme mark hvor ikke før var gjort redelig skel. Og beviste redelig med seglbreve og levende røst alle lodsejere at have fået lovlig varsel for tov efter den recesses lydelse. Da begyndte de deres tov i "biornnkier" [Bjørnkær] helle, som Nærild mark og Knude mark mødtes, og satte der den første sten imellem fornævnte marker og "Weld lund" [Vallund] mark. Så satte de anden sten i en "hie Klinck førden østen i Knud Kier" mellem Knude mark Bøllund mark og Nørtarp mark. Så viste de ud til den sten som stod i den "Rund" som kaldes "Kiolddall" og op til en sten stod i "stabel høff", som mester Jens havde gode breve og bevisning på. Så gik de derfra vesten ud og satte en sten i nogen "Weie Klincker som kallis thing Weie" mellem Lyne mark og "huad marck" som løber sønden til Knude mark. Så viste de derfra nordvest til en sten mellem Lyne mark og Nærild mark. Og svor de markskel mellem Knude mark udi alle forbenævnte steder og alle omkringliggende marker forbenævnte som ikke tilforn markskel gjort var. Og svor dog om ingen mands ejendom enten stug eller sær mærket enemærke eller andet om bevisligt findes kan. Som det brev videre derom indeholder. Fremdeles fremlagde Jens Iversen en dom her af fornævnte ting 1548 torsdag næst for Viti et modesti udgivet indeholdende forbeholdte mester Jens Viborg da at have ladet læse en udskrift af et gammelt tingsvidne. Hvilket tingsvidne Jes Nielsen i Nærild her den dag tilstede havde, og var og den læst lydende blandt andre ord, at de som boede i Strellev var så forligt med dem i Knude og Nærild, at hver skulle drive til markskel "Kielde och Kiold dall" og til Stabelhøj. Hvilken som

længere vil drive da skulle de have det udi den andens minde, over de fornævnte steder som sandemænd havde da gjort markskel. Item at de som boede i Nørtarp og Kærgård havde og forte eller fægang i "stunt mose" eller i Knude eller i Bjørnkær. Og klagede mester Jens at nogen som bor udi Nørtarp og Kærgård og Mosbøl voldelig driver Knude mark over fornævnte markskel imod hans minde, thi en part af dem havde afsagt dem af samme mark, og hverken giver der skat eller skyld af. Og besluttet samme dom således:

Da sagde jeg der så på for rette, at ingen mænd må drive ind i Knude mark over det markskel som forskrevet står uden de har det udi mester Jenses minde, efter det tingsvidnes lydelse som forskrevet står, som samme dom videre indeholder.

Endnu fremlagde Jens Iversen en genpart til et tingsvidne her af fornævnte ting den 6. august 1618 udgivet indeholdende at disse efterskrevne mænd samme dag for 8 mænd at have vidnet, som var Christen Christensen Stunskjærd i Adsbøl, Niels Hansen ibid., Jens Jepsen i Topgård, Jørgen Jepsen i "strelle" [Strellev], Nis Nielsen i Lyne, Enevold Knudsen ibid. og Las Mickelsen i Uldbæk hver udi 20 år, Christen Christensen i Adsbøl, Niels Andersen ibid., Søren Nielsen "mossbill" [Mosbøl] og Søren Christensen i Bjerre hver udi 40 år, Niels Jensen i Adsbøl, Niels Christensen ibid. og Iver Pedersen i Strellev hver udi 30 år, Las Christensen i Mosbøl udi 15 år og Per Nielsen ibid. udi 10 år, at de i fornævnte år, som de hver om vidnet har, da er det vitterligt at alle de som har boet imidlertid på Strellev Kærgård og udi Nørtarp har haft deres fri fædrift og tørvegrøft udi Knude mark som Las Jensen udi bor, og ikke de har hørt, at der har været givet last og klage på tilforn, eller de ved at der har været bygget på tilforn eller der at have været jord pløjet eller sæd der udi sået førend i fjor eller i det år Las Jensen har ladet sætte bygning derpå og ladet noget jord pløje og opbryde der udi, undtagen nogen stykker jord salig Christen Vind lod der opbryde, som det tingsvidne videre medfører. Og herhos berettede Jens Iversen, at efterdi han først beviser at kapitlet i Ribe skal have bekommet samme Knude til et evig mageskifte med mere gods i Lyne, og samme Knude mark at skal være om svoret af sandemænd og med dom, at ingen må drive udi Knude

mark over markskel. Og med tingsvidne bevises at de mænd i Nørtarp at have haft deres fri fædrift og tørvegrøft udi Knude mark, og ikke de beviser hvad hjemmel de har haft dertil, da forment Jens Iversen at fornævnte mænd og folk i Nørtarp bør med deres tolv mænds ed igen at føre på de åsteder hvis lyng og tørv, som de af samme Knude mark ulovlig bragt har, og bøde derover hver deres tre mark og stande ydermere derfor til rette. Og var nu dom derpå i dag begærende.

Så mødte her i dag Las Jensen i Lyne på sin husbond ærlig og velbyrdig mand Christen Krag til Lydumgård hans og hans tjenere fornævnte Mickel Jensen, Ib Pedersen, Nis Nielsen og Hans Nielsen i Nørtarp deres vegne og bød sig udi al rette derimod, og først fremlagde en laughævd på pergament skrevet her af fornævnte ting år 1484 den torsdag for pinsedag udgivet indeholdende, at Christen Nielsen i Vium og Bertel Pedersen, som var vel: svends laughøring Henrik Stampe, foged på Nørholm, "och wonde paa thires throff och sanne" [og vidnede på deres tro og sandhed] så og hørte at fornævnte Henrik gjorde lovhævd på hr. Stranges vegne på Kærgård, som ligger i Strellev sogn, som Niels Markvardsen nu ibor og nu i fæste har med al rettighed, ager og eng, forte og fægang, og fuld ejer til det fornævnte gods i det udgang "felide" udi Bjørnkær til eng mødes, og udi den udgang og felide i Nør Knude og i Sønder Knude til eng mødes, og så vester ud til "stundtmoss" til eng mødes. Hvilken laughævd han var tilfundet af herredsting at gøre efter loven, og gjort var med selvejermænd før sandemænd gjorde markskel den tid. som det brev videre medfører.

Dernæst fremlagde et tingsvidne her af fornævnte ting 1578 torsdag næst efter søndag Oculi udgivet indeholdende at Rasmus Jensen, foged på Kærgård, fik et fuldt tingsvidne af 10 dannemænd og dannesvende hver på deres alder og minde, som var Christen Lassen i Mosbøl på 60 år, Søren Olufsen i Strellev, Mads Lauridsen ibid., Anders Eisen? i Adsbøl hver dem på 40 år, Christen Mickelsen i Adsbøl, Christen Nielsen, Nis Sørensen i Mosbøl hver dem på 30 år, Christen Tygesen i Adsbøl, Niels Andersen hver dem på 20 år og Jep Jensen i Topgård på 14 år. Hvilke fornævnte 10 dannemænd og dannesvende der alle endrægtelig og hver besynderlig vidnede med oprakte fingre og højeste ed på deres alder som

forskrevet står, da har de som har boet i Nørtarp og Kærgård haft drift og brug i Knude mark udi fornævnte årstider som forskrevet står, som de vidner videre medfører.

Fremdeles fremlagde Las Jensen hovedvidnet til den genpartvidne fornævnte Jens Iversen har her fremlagt og ladet indføre her af fornævnte ting den 6. august 1618 lydende ord fra ord udi en mening. Og for det sidste fremlagde Las Jensen en skriftlig beretning, som herefter følger: Eftersom hæderlig og højlærd mand mester Iver Iversen, superintendent over Ribe stift, lader tiltale mine tjenere i Strellev sogn i Kærgård og Nørtarp for deres tre mark at bøde for fædrift og brug de skal have haft og brugt i Knude mark. Hvortil er mit svar således:

Og for det første beviser med laughævd samme Knude mark at være indvurderet for 100 år og mere af en adelsperson for en fri fællig og fægang til Kærgård og til en gård i Nørtarp, og samme fællig har fulgt til Kærgård såvel som og min tjener i Nørtarp rolig efter samme laughævds indhold udi 100 år og mere, som med tingsvidne er at bevise og samme laughævd og breve endnu stander ved fuldmagt. Og mester Iver Iversen derimod ikke med nogen kundskab beviser Ribe kapitel eller forrige biskopper udi Ribe fornævnte Knude mark for ensom at have efterfulgt eller nogen lovlig rolig brug des midlertid derudi at have haft udi nogen måder. Og mine fattige tjenere udi Kærgård og Nørtarp ligevel des forberørte lejlighed uanset skulle tiltales og forfølges på deres tre mark, også den 3 mark at bødes, anses ligesom de for ulovlig brug skulle udgives, deres "ere och manddremall" der med at forulempe. Og efter samme laughævd og tingsvidnes rolig hævd vedkender jeg mig fuld og fast for en fri fællig udi Knude mark til Kærgård og den gård i Nørtarp, og er mine tjenere i Kærgård og Nørtarp deres fri og fuld hjemmel og tilstand til samme fællig brug efter laughævds indhold imedens fornævnte laughævd stander ved fuldmagt. Og derfor giver denne min tjener Las Jensen i Lyne fuldmagt og fri hjemmel til samme min beretning og vedkendelse og hjemmelsbrev at lægge i dag udi rette, såvel som også i dag 8 dage og i dag 14 dage om behov gøres på Nørre herredsting og straks derefter at gå udi rette og gøre og lade udi den sag såvidt han kan med lov og ret ligervis som jeg selv personlig tilstede var. Og denne min beretning og

vedkendelse og hjemmel ved tingsvidne at tage beskrevet, og siden straks den at lade indføre udi dommen med fornævnte laughævd og det gamle og nye tingsvidne såvel som også lade læse og påskrive den. Des til ydermere vidnesbyrd har jeg min signet her under trykt og med egen hånd her under skrevet. Datum Lydungård den 4. november år 1619. Christen Krag Eriksen egen hånd.

Og nu herhos var Las Jensen på sin husbonds vegne fornævnte hans tjenerne i Nørtarp og Kærgård deres fri hjemmel og tilstand til samme fællig brug udi Knude mark efter sin husbonds skriftlig hjemmel og vedkendelses indhold.

Dertil svarede Jens Iversen og fremlagde et fæstebrev udi Ribe den første dag maj 1590 udgivet med Ribe kapitels signet under trykt lydende blandt andet, at prælater, kanniker og menige kapitel udi Ribe har udi leje ladet salig Christen Vind til Grundet et kapitlets ejendom udi Vardsyssel i Nørre herred udi Lyne sogn et ødegårds eje og byggested som kaldes Knude, og al rettighed som der tilligger, som Strellev bymænd har haft i brugelse og givet deraf 3 ørte rug, som samme fæstebrev videre indeholder, og fik den uden skat? At samme fæstebrev er læst her til fornævnte ting for dom torsdag næst for Bartolomæi apostels dag år 1591. Dernæst fremlagde Jens Iversen et tingsvidne af Ribe byting den 15. august 1618 udgivet indeholdende, at mester Iver stod der for tingdom og fremlagde tvende af Ribe kapitels jordebøger, som han begærede en vidisse udaf dem som efterfølger:

Først befandtes udi den første bog skrevet på det første blad anno 1590 "Andtuorder" kongl: mayst:s kong Frederik den Anden. Item befandtes beskrevet udi samme bog: "Dett haffr Scriba Capituli" for sin umag af Knude mark 3 ørte. Dernæst udi en stor jordebog af kapitlets befandtes beskrevet som efterfølger: år 1591 "pro NoT ARIATV" af Knude mark har velb: Christen Vind givet kapitlet brev, at vil give årlig 3 ørte rug. Straks overskrevet og derhos med rød blæk skrevet "adt: wi daller". Item udi bemeldte jordebog "frich"? skrevet 1592: Af Knude mark 3 ørte. Og over samme 3 ørte rug befindes også straks overskrevet og derhos skrevet 6 daler gav Christen Vind. At så som forskrevet stander befindes rigtig og klar skrevet udi bemeldte jordebøger, og er en ret sandfærdig vidisse

af dem, som de vidner derom formelder.

Efter slig lejlighed forment Jens Iversen fornævnte Christen Krag eller hans tjener ingen fællig brug bør at have udi Knude mark. Og fornævnte mænd og folk i Nørtarp for samme deres ulovlig drift og brug der udi bør at bøde hver deres 3 mark, og hvis lyng og tørv de deraf har bragt bør med deres tolv mænds ed at føre på deres åsteder igen.

Samledes var mødt her i dag Jep Ibsen, Jens Sørensen, Las Ibsen, Morten Nielsen, Morten Pedersen og Niels Nielsen på deres egne vegne, og Frands Olufsen ibid. på sin moder Maren Olufs hendes vegne, og Per Christensen ibid. på sin moder Kirsten Christens hendes vegne. Og bød dem og udi al rette derimod, og forment det ikke skulle bevises, at de skal have drevet eller ladet drive med deres fæ og kreaturer "heller Afflidt" tørv eller lyng, eller at have brugt nogen ulovlig brug udi Knude mark inden samme sandemænds gang og sten udi nogen måder siden de er hver kommet til de gårde de udi bor, ikke heller det tingsvidne Jens Iversen fremlægger formelder dem sligt at skal have gjort. Da mente de at de bør for samme tiltale kvit at være. Med flere ord og tale dem derom imellem var. Da efter tiltale, gensvar og den sags lejlighed, så og efterdi det tingsvidne Jens Iversen fremlægger ikke formelder at de skal have set Mickel Jensen, Ib Pedersen, Jep Ibsen, Nis Nielsen, Morten Pedersen, Niels Nielsen, Maren Olufs, Jens Sørensen, Las Ibsen, Morten Nielsen, Christen Thomsen og Hans Nielsen at skulle have drevet eller ladet drive med deres fæ og kreaturer eller at have gravet eller "Afflidt" tørv eller lyng af Knude mark inden sandemænds sten og gang, og ikke tingsvidnet formelder udtrykkelig ved navn på fornævnte mænd, som nu bor i Nørtarp, men formelder på de mænd som har boet der udi, slig brug at skal have haft fri, og ikke heller i mester Ivers beviser med syn at have haft på åstederne, der skal være gravet tørv eller slagen lyng i Knude mark inden sandemænds sten og skel, og det at skulle være deraf ført. Da efter slig lejlighed og efter recessen ved jeg ikke at kunne tildømme fornævnte mænd og folk i Nørtarp hver deres 3 mark at bøde eller at føre lyng eller tørv på Knude mark med deres tolv mænds ed. Til vidnesbyrd ..... datum ut supra.

Niels Krag til Trudsholm, Erik Juel til Hundsbæk, landsdommere i Nør-

rejyland og Peder Bertelsen landstingshører ibid. gør vitterligt, at år efter Guds byrd 1625 den 16. juli på Viborg landsting var skikket hæderlig og højtlærd mand doktor Iver Iversen Hemmet, superintendent over Ribe stift, hans visse bud ærlig og fornuftig Las Michelsen i Sønder Bork på den ene, og havde hid i rette stævnet ærlig og velbyrdig mand Niels Skade til Østergård, Jens Jensen, Niels Pedersen og Simon Gregersen ibid. på den anden side. For, eftersom bemeldte doktor Iver Iversen til Nørre herredsting har ladet dem tilbyde en landstingsgranskning anlangende det markskel, som sandemænd for en rum tid siden skal have gjort mellem Nærild mark og Knude mark. Og nu nyligen skulle bemeldte Niels Skade, såvel som doktor Iver Iversen have ført syn over samme markskel. Og formente Las Michelsen, på bemeldte doktor Iver Iversens vegne, det ikke alle skulle være ret sandemændssten Niels Skade har synsmænd påvist. Og, efterdi der tvistes om samme markskel om det er ret skelsten Niels Skade har for synsmænd udvist, eller om det er ret skelsten doktor Iver Iversen for synsmænd har ladet udvise. Formente at Niels Skade og de bønder i Nærild er boende, burde at holde landstingsgranskning med ham. Og dersom bemeldte Niels Skade og ..... bønder ikke med doktor Iver Iversen ville granskning samtykke, formente han, at han burde dem ene at opkræve og holde, at gode mænd måtte komme på åstederne og granske og forfare om forskrevne sandemændssten findes på fornævnte åsteder, efter sandemænds brevs indhold.

Ilige måde hidstævnet Christen Gregersen i Lundtarp³, Simon Gregersen i Nærild, Christen Christensen i Lyne, Jep Christensen i Glibstrup, Oluf Jespersen i Nørhede, Jep Ibsen i Nørtarp, Nis Nielsen, Christen Andersen, Niels Joensen i Adsbøl, Peder Nielsen i Koklund, Oluf Jespersen i Nørhede for nogle vidner, de til Nørre herredsting vidnet har, indeholdende at de skulle have dreven fæ fra Nærild og i Knude mark, og der lå nogle åsteder i Knude mark, som kaldes "Raffenkier Agger". Mener samme vid-

---

³ Se H. Hertzum-Larsen: Niels Pedersen og Ingeborg Christensdatter i Janderup, side 115 ff.

ner ikke at have vidnet udtrykkeligt om brug, men de vidste ikke nogen der havde klaget på, og i så måde ført deres vidner udi tvivl.

Iligemåde hidkaldt Christen Nielsen i Uldbæk, Jens Iversen i Lyne, Las Jensen, Enevold Knudsen, Christen Thomsen, Morten Jensen, Jens Jensen, Peder Bertelsen, Søren Jensen, Jep Klemendsen, Las Christensen i Mosbøl, Christen Christensen, Morten Nielsen i Nørtarp, Laurids Eriksen, Morten Pedersen, Nis Nielsen, Jørgen Jepsen og Christen Nielsen for et syn, de til fornævnte herredsting for en rum tid siden ..... hjemlet anlangende, at de skulle have set nogle sandemændssten og et nyt byggested mellem Nærild mark, som der var opsat, og Knude mark. Formenter samme deres syn ikke skal have specificeret hvad samme nye byggested [var] i Nærild mark eller i Knude mark.

Endnu havde hidstævnet Las Lauridsen i Vestergård, herredsfoged i Nørre herred, for en dom han til fornævnte ting, efter fornævnte vidner og syn, dømt har, og ikke han samme dom har dømt endelig, men at han vidste ikke derom at dømme førend det anderledes for ham bevises. Menende fornævnte vidner, syn og dom burde magtesløs at være, og ikke forhindre bemeldte doktor Iver Iversen på sin landstingsgranskings anfordring eller Ribe kapitel på sin egen dom i nogle måder.

Nok hidstævnet fornævnte vidnesmænd og synsmænd, dernæst herredsfogden, så og bemeldte Niels Skade og fornævnte bønder med fornævnte tingsvidner, synsvidner og dom, sandemændsbreve, og hvis de ved dem her imod at erklære.

Så mødte Jep Christensen i Glibstrup på Niels Skades vegne, og fremlagde et tingsvidne af Nørre herredsting år 1622 den 1. august udganget, Christen Gregersen i Lundtarp for otte mænd at have vidnet med oprakte fingre og ed, at han kunne mindes i 20 år førend han af Nærild [kom], og da imidlertid brugtes der en eng til Nærild liggende sønden østen Nærild, som kaldtes "Raffenkierd", som lå til Sønder Knude med sydøst ende. Og da lå der nogle gamle agre sønden vesten der fra dem kaldtes "Raffen Kier Ager", og en høj sønden østen samme ager, den kaldtes "Raffn Kier hyff". Og imidlertid da drev deres fæ i Nærild på fornævnte åsteder, og ikke han vidste, at der klaget da nogen derpå.

Dernæst disse efterskrevne mænd at have vidnet med oprakte fingre og

ed, som var Simon Gregersen i Nærild og Christen Christensen i Lyne hver udi 40 år, og Jep Christensen i Glibstrup udi 20 år, at udi fornævnte år, som de enhver om vidnet har, da var det dem vitterligt, at fornævnte eng havde kaldtes "Raffen Kier", og fornævnte ager "Rauenkier" og fornævnte høj "Raffuen Kierd hyff", og imidlertid havde deres fæ i Nærild drevet på fornævnte åsteder, og ikke de vidste, at der havde nogen klaget derpå, førend da for et år eller to siden.

Nok et vidne af fornævnte ting samme år den 15. august udganget Oluf Jespersen i Nørhede for otte mænd at have vidnet med oprakte fingre og ed, at han havde en eng i Nør Knude nordvest fra samme eng. Der ligger noget grøn jord kaldes Nør Knude "haller". Og noget nær og øster fra samme "haller" ligger en mose kaldes Nør Knude mose. Dernæst Jep Ibsen i Nørtarp, Nis Nielsen, Christen Andersen ibid. og Niels Joensen i Adsbøl at have vidnet med oprakte fingre og ed, at det er dem fuldt vitterligt at ..... kaldes Nør Knude haller, og samme mose kaldes ..... mose, som Oluf Jespersen om vidnede. Endnu et vidne af fornævnte ting samme dag udganget Peder Nielsen i "Koklund" for otte mænd at have vidnet med oprakte fingre og ed, at noget mere end 20 år siden, da tjente han i Nærild og vogtede deres fæ, da drev han med Nærild fæ østen fra Nærild heden ved en sten, som stod udi en mose kaldtes Bjørnkær mose. Samledes til en sten, som stod i Nør Knude "hale". Ydermere fornævnte Peder Nielsen og Oluf Jespersen i Nørhede, at have vidnet med oprakte fingre og ed, at det var dem vitterligt, at den eng som ligger nordvest fra Sønder Knude kaldtes "Raffen Kier sig". Derhos et vidne af fornævnte ting bemeldte år den 8. august udganget, Christen Nielsen i Uldbæk, Jens Iversen ved Lyne kirke og deres medbrødre 18 synsmænd for otte mænd at have vidnet med oprakte fingre og ed, at de den dag var til syn som efterfølger:

Først viste Niels Skade dem på nogle korsveje, som kaldtes Knude veje og Strellev tingvej, norden ved samme Strellev tingvej og vesten Knude vej der så de en liden hul, som Niels Skade sagde for dem skulle have stået en sandemændssten udi. Dernæst viste han dem en sten som stod en "schafft der sønder side udi en eng hale", som kom nede fra Sønder Knude, som han og for dem .... være en sandemændssten. Dernæst viste han

dem til en sten, som stod nær derfra udi nogen "Klinker" i en mose hale, som blev sagt for dem kaldes Nør Knude hale. Fremdeles viste han dem til en sten øster og nær derfra, som stod udi en mose, som blev sagt for dem hed Bjørnkær mose. Hvilke trende sten og pøt Niels Skade sagde for dem skulle være sandemændsgang imellem Nærild og Knude mark efter det sandemændsbrev han læste for dem den dag. Og dersom samme trende sten og pøt skulle være ret sandemændsskel imellem Nærild og Knude mark, da syntes de, at det bygge der var nylig bygget var vesten og norden samme sten. Som de vidner videre bemelder. Og derhos berettede Jep Christensen, at med sandemændsbrev skulle bevises skel mellem fornævnte marker at være gjort.

Og fremlagde et tingsvidne af Nørre herredsting år 1518 den torsdag næst efter pinse søndag udgivet, otte mænd vidnet havde, at de hørte og så samme dag på fornævnte ting, at sandemænd af fornævnte herred lydelig kundgjorde deres tov og ed, som de havde gjort markskel imellem Nærild mark og disse efterskrevne marker i så måde, at de satte den første sten mellem Nærild mark og Brosbøl mark vesterligen i Nærild dal og norden og vesten Nærild møllested, og så fra den sten og sønder til en jordfast sten, som de ... . så fra den sten og til en sten, som de satte mellem Nærild mark og Vium mark, og så fra den sten og til en anden sten, som de satte norden ved tingvejen mellem Nærild mark og Lyne mark, og så fra den sten og til en anden sten, som de satte imellem Nærild mark og Knude mark, og "Wortte" [var] en sten sat ved "Raffen Kier sig" på den sønderside mellem Nærild mark og Knude mark, og satte de en sten i Nør Knude "hale" mellem Nærild mark og Knude mark og ret øster til den sidste sten, som de satte mellem Nærild mark og Knude mark østerlig i Bjørnkær mose. Og så gjorde de deres tov og "marke schiell i dieres Sandmends eed", som forskrevet står. Som samme sandemænds brev i sig selv formelder.

Og derhos fremlagde Niels Skades underskrevne beretning, som blev påskrevet, sålydende:

Niels Skades beretning imod doktor Iver, og ikke min tjener at svare uden til, efter at som doktor Iver har ladet mig stævne til en granskning, så ved jeg ingen granskning at kunne indgå på min særdeles grund og ejendom,

som mine forældre langt over loven og recessen "høffde" i rolig brug, som er med sandemænds brev og andre tingsvidner at bevise. Og det nye byggested at være langt inden mine sandemænds sten og gang, så vel som og er inden for min "høffuid" [hævd], hvilke står endnu ved sin fuldmagt. Efterdi jeg og beviser det med salig højlovlig kong Frederiks skiftebrev, at fornævnte ejendom er mine forældre tilskiftet fra Kronen. Og efter fornævnte skiftebrevs dato har lagt i rolig brug, formener det bør at efterfølge mig, efter recessen, og kvit at være for hans tiltale. Og efterdi jeg i "Endelig" skal være tiltvungen imod fornævnte, og i gode dommere ikke i nogen måder andet vil anse, at i endelig vil dømme til granskning. Og efterdi doktor Iver vil trætte og omtviste imod den ejendom salig højlovlig kong Frederiks skiftebrev formelder, da tilbyder jeg, så og begærer, for rettens skyld, at jeg vil bekoste med doktor Iver en bod Kanselliet at forhverve min nådige herre kongl: mayst: til tvende eller 4 uvildige herremænd dem til, efterdi det anrører hans mayts: salig hr. faders skiftebrev an, som skal hjemle mig ejendommen. Og mener ikke dem, som hans stævning formelder, som er vildige og lodsejer, eller dem som har kanikdom til Ribe stift. Og formener efterdi doktor Iver ikke her på landstinget ved nogen bevisning eller breve, at enten "brast holdenn" andet end Las Michelsens snak ubevist, burde jeg kvit at være.

At denne min beretning måtte læses og påskrives, såvel som jeg begærer salig højlovlig kong Frederiks skiftebrev og sandemænds br.. .... vidner måtte få påskreven. Østergård den 14. juli år 1625. Niels Skade egen hånd.

Hvortil Las Michelsen svarede, at der og skulle befindes sandemænds brev og markskel om fornævnte Knude mark at være gjort. Og fremlagde samme sandemænds brev lydende som efterfølger [Tidligere fremlagt af Jens Iversen i Bandsbøl].

Derhos fremlagde Las Michelsen et synsvidne af Nørre herredsting år 1622 den 31. oktober udganget, Niels Thomsen i Strømmesbøl, Søren Pedersen i Lundsby og deres medbrødre synsmænd for otte mænd at have vidnet, at de den dag var til syn på disse efterskrevne åsteder:

Først viste Las Michelsen dem til et byggested med nogen jordhus på, som Las Michelsen sagde for dem hed Knude. Norden og vesten ved

samme jordhus, der syntes de havde været nogle gamle diger, og sønder derfra så de en grøn hul i jorden med vand udi ..... til ..... nær neder og noget til øster fra samme jordhus, der var bygget et nyt hus på med trætag og ler, og to jordhuse. Vesten ved samme bygge var gravet sadder og tørv, og en part var gravet imellem samme huse, og så de noget jord var opbrudt sønden og østen samme huse. Nok viste han dem til en sten, som stod ved nogen korsveje, som Las Michelsen sagde for dem kaldtes Tingvej. Fremdeles viste han dem til en sten, stod udi et grønt kær, som Las Michelsen sagde kaldtes "Raffenkier sig". Så viste han dem nordøst derfra til to sten stod i en "kier hale", som han sagde for dem hed Nør Knude hale. Samledes viste han dem til en sten øster og nær fra samme tvende sten, stod udi en mose, som han sagde for dem hed Bjørnkær mo-se. Dernæst læste han et brev for dem, som han sagde var en vidisse efter et sandemænds brev, som lød på så mange sten, som han havde dem tilvist. Hvilke sten Las Michelsen sagde for dem var ret markskel imellem samme Knude mark og Nærild mark. Og dersom samme sten Las Michelsen dem påviste den dag, kunne findes at være ret sandemænds skel og gang imellem Nærild mark og det bygge Las Michelsen sagde for dem hed Knude, da syntes de, at det nordeste bygge med det nye hus på, var udi den mark, som han sagde for dem hed Knude mark.

Derhos i rette lagde et vidne af fornævnte ting samme år den 11. juli udganget, Jep Ibsen i Nørtarp, Jens Sørensen ibid. og deres medbrødre otte synsmænd, for otte mænd med oprakte fingre og ed at have vidnet, at de den dag var til syn sønden Bjørnkær, der så de en stor sten, som stod i en liden Runde, som Las Michelsen påviste dem, og sagde det skulle være en sandemænds sten. Dernæst så de en anden sten stod ved Nærild kirkevej noget østen Adelvej, som Las Michelsen dem og påviste at være en sandemænds sten. Og da så de et bygge og nogen ager opbrudt, som var sået med boghvede, som lå flere end 100 skår sønder og øster mere end lige over "hoffuit" imellem fornævnte tvende sten. Og dersom samme tvende sten Las Michelsen havde dem påvist, kunne være ret sandemænds sten imellem Knude mark og Nærild mark, da syntes de, at samme bygge og opbrudte ager ligger udi Knude mark. Som de vidner videre bemelder. Og efter sliq lejlighed forment Las Michelsen, at der burde granskning

ved gode mænd at komme på åstederne. Des lejlighed at for..... hvor samme markskel med rette kan findes efter fornævnte sandemænds breves indhold. Med flere ord og tale dem derom imellem var. Da, efter tiltale, gensvar og sagens lejlighed, så og efterdi der tvistes om samme åsteder og skelsten, hvor ret markskel skal være imellem fornævnte byer, efter fornævnte sandemænds breve og synsvidners bemelding på begge sider er fremlagt. Og vi ikke haver haft åstederne udi besigtning, så vi fordi billigen derom kunne kende. Da indfinde vi samme tvistige sag til en granskning, efter den lovlig bliver tilbudt gode mænd at komme på åstederne, des lejlighed at granske og forfare hvor samme skel med rette bør at være, og siden gåes derom hvis ret er.

Viborg Landstings dombog C.

Viborg Landsting den 22.oktober 1651, side 354b ff.
Pergamentsbrev fra 1488.

På Viborg Landsting har vi set og hørt læse et gammelt pergamentsbrev med otte segl at have været forsegleet, som af alder og vangemme er frafaldet, lydende som efterfølger:

Alle mænd dette brev se eller høre læse, hilse vi Peder Thorsen, foged på Fleskum herredsting, Jens Jensen i Hals, Peder Lausen ibid., Anders Jensen i Nøvling, Jens Jensen ibid., Hans Thrudsen, Anders Rømpisen i Nøtten og Jens Bysch i Volsted, kærlig med Gud kundgør vi med dette vort åbne brev Anno Domini 1480 Octavo den mandag næst for Sct.Mortens dag, da var skikket for os og flere dannemænd, beskeden mand Michel Andersen i Ferslev. Hvilke der lovlig æskede, fik og fremlagde et fuldt tingsvidne af otte trofaste dannemænd, som var Jens Nielsen i Gug, Peder Sørensen ibid., Søren Jensen i "Willse" [Vilslev?], Peder Jensen ibid., Anders Jensen i Nøvling, Jens Jensen ibid., Peder Ibsen ibid. og Peder Trudsen i Poulstrup. Hvilke otte fornævnte dannemænd vidnede og sagde, på deres tro, sjæl og rette sandhed, at de så og hørte samme dag på fornævnte Fleskum herredsting, inden alle fire stokke, fornævnte Michel An-

dersens lavhøring kundgjorde og tilstod, at de nærværende hos var den torsdag næst for Sct. Mortens dag udi Ferslev i fornævnte Michel Andersens gård, så og hørte, at fornævnte Michel Andersen gjorde lavhævd, og "varde" den gård i Ferslev, som han nu selv ibor, og alle hendes rette tilliggelse med "threi fering Jord" [tre fjerding jord] over al Ferslev mark, "En lybeck Mindre, thil affgaffue, Ager Och Engh, waat och thuint, møndigh och wøndigh alle fire wegener til march moede, Indted wndtagen". Fremdeles "varde" han et stykke jord i Findelstrup mark, som hans fader havde i hånd og hævd før ham, det "varde" han til hans gårds rette tilliggelse. Fremdeles "varde" han halvdelen af den eng, som ligger ved "Neiringbroe" mellem dæmningen og broerne, det "varde" han fra åen og så til holmen til hans gårds rette tilliggelse. Fremdeles "varde" han et stykke eng, som ligger fra "Synder Aabeck" og til den "Landbeck" næst norden til Gåsholm, som hans fader havde i hånd og hævd før ham. Fremdeles "varde" han en trediedel af et gårdsted, som ligger sønden til Peder "Styremess" gård, med al sin rette tilliggelse, ager og eng, vådt og tørt, "i møndig och i wøndigh, alle fire wegener thil march moede, indted wndtagenn". Fremdeles "varde" han en ager, som ligger norden til den gård, som hr. Peder nu ibor, fornævnte hr. Peder han har sat sin lyng og sine tørv på, så sønderlig som til den sønderste tørvestak, og den ager så bred der som tørvene står, som hun er norden til. Item "varde" og fornævnte otte dannemænd, at fornævnte lavhævd var lovlig tilbudt til Fleskum herredsting tre samfulde ting. Og funden af fogden og af herredets mænd og givet lov med deres bønder og jordejermænd efter loven. Og meldte hans lavhøring ham lov at hænde, og hans ed stadig at blive.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Rektor Skives kopier af gl. dokumenter.

Skøde af 1491⁴.

Jeg Eggert Vesteni til Østergård væbner vedkender mig at have gjort, og med dette mit åbne brev med god vilje og velberåd hu gør et fuldkomment evigt uigenkaldeligt skifte med hæderlig og velbyrdig mand hr. Erik Ottesen [Rosenkrantz] til Bjørnholm, ridder, i så måde som herefter skrevet står, så at han skal have af mig først:

Jonstrup og "Reefdal" [Rævdal] med deres tilliggelse som fri enemærke i Skjød sogn i Houlbjerg herred liggende. Item 6 gårde i Skjød by og sogn i samme herred. Item først en gård som Mads Persen ibor, skylder 5 ørte korn, 1 skålpund smør, 2 høns, 1 gås, 1 lam. Item en gård ibidem "Sti" udi bor, skylder 1 ørte korn og 1 skålpund smør. Item en gård ibidem Jes Frost ibor, skylder 5 ørte korn, 1 skålpund smør, høns, gås og lam. Item en gård ibidem Jens Iversen ibor, skylder 5 ørte korn, 1 skålpund smør, høns, gås og lam. Item en gård ibidem Maren Lassens ibor, skylder 5 ørte korn, 1 skålpund smør, høns, gås og lam. Item en gård som bønder ibor, skylder 5 ørte korn, 1 skålpund smør, høns, gås og lam. Disse 6 gårde gør hver dem 9 høstdags gerning, og giver tyve læs ved, og ager 20 læs mæg hver af dem. Item en gård i Helstrup i samme sogn, som Søren "Posse" ibor, skylder 5 ørte korn, 1 skålpund smør, med "Ultangs" jord, som jeg har der tillagt. Item en gård hedder Sølvesten i samme sogn, giver 1 skålpund smør, kornskylden er usat. Item en øde mark hedder Brunte mark med al hendes tilliggelse inden alle fire markemode og skel for et frit enemærke. Som jeg "vend" og viste hr. Erik den torsdag for Sct. "Chetilli" [Cæcilia?] dag med Per Suder i Langå, Tomas Persen i Lerbjerg, Søren Persen i Bøstrup, Nis Madsen i "Endslø" [Enslev] og Mads Jensen ibidem. Item Skrivegård i samme sogn for et frit enemærke med al sin tilliggelse, som er et øde byggested. Item Tostrup kær i Skjød sogn for fri enemærke, uden den del kirken har der udi. Item 3 agre i

---

⁴) Se Saml. til Jydsk hist. og top. bd. 8 s.309.

Kvolbækdal i samme sogn. Item 6 agre i Lundemark i samme sogn, som min oldefars laughævdsbrev udviser. Item et skovskifte så bred som tre agre for frit enemærke "giømelund, geilund og skove i giømen" til åen neden for. Item siden den del og rettighed, som jeg har med bonden i samme skov, som er hver ottende træ. Item Brokholm skov og Krogager skov for fri enemærke. Item Bustoft skov så langt fra Jonstrup østen som jorden rækker oven og neden for, for frit enemærke. Item et frit damsted som ligger i Marsdal ved Jonstrup i samme sogn. Item et frit damsted som ligger ved Kvolbækkrog i samme sogn. Item og al den ret jeg har i Kongstrup og i Kongstrup skov med den halvdel jeg har i Kongstrup skov. Item og et frit møllested liggende i Støvring herred, som kaldes "Megelsted" møllested.

Item herfor har hr. Erik Ottesen [Rosenkrantz] udlagt mig igen gods i Houlbjerg herred, som er først:

I Houlbjerg by en gård som Terkild Simonsen ibor, skylder 5 ørte korn og 3 pund smør. Item en gård ibidem Per Kjeldsen ibor, skylder 5 ørte korn og 3 skålpund smør. Item en gård ibidem Per Holm ibor, skylder 6 ørte korn og 4 pund smør. Item en gård ibidem Knud ibor, skylder 6 ørte korn og 4 pund smør. Item et bol ibidem Jes Skræder ibor, skylder 1 skålpund smør og 5 skilling. Item et bol ibidem Per Joensen ibor, skylder 1 skålpund smør og 5 skilling. Item et bol ibidem Tønne "Svaer" ibor, skylder 1 skålpund smør og 10 Engels. Item et bol i Årup som Tønne ibor, skylder et pund korn. Item og enemærke skove i samme herred, nemlig først et skovskifte som kaldes Lindegård skov, den ene ende begyndes ved "Negers" mølle og rækker op til Bolandshoved liggende ud imod Houlbjergs ting. Item et skovskifte ligger oven ved Tønne gård og nær ned til min mark og sønder op til Houlbjerg mark, og dernæst vester op til har jeg selv et skovskifte. Item et hedder Eskekær fra Broeng? som ligger hart neden til min part den nærre ende og så sønder op til Houlbjerg mark. Og derhos på den sønder side har Ebbe Tagesens arvinger et skovskifte. Item en "Tustykke" enemærke skov som hr. Erik var tildømt af fællig i Houlbjerg skov, som er både stenet og stablet om. Thi tilbyder jeg mig Eggert Vesteni og mine arvinger at fri, frelse, hjemle og fuldkommelig tilstå hr. Erik Ottesen [Rosenkrantz] og hans arvinger alle disse

fornævnte gods og artikler og hver besynderlig enemærke for fri enemærke og fællig for fællig, som dette mit åbne brev udviser, til evindelig eje for hver mands tiltale, som der oppå kan eller vil tale med rette. Item var det også at hr. Erik Ottesen [Rosenkrantz] eller hans arvinger vorder noget af disse fornævnte gods eller ejendom afvunden med rette, da tilbinder jeg mig og mine arvinger at vederlægge dem så godt gods igen efter deres egen vilje og nøje, og holde dem det al tingest uden skade. Til des ydermere stadfæstelse og bedre forvaring at så skal holdes i alle måder som forskrevet står, uden al hinder hjælpende eller nogenhånde gensigelse. Da har jeg med vilje, vidskab og velberåd hu hængt mit indsegl neden for dette brev med hæderlige og velbyrdige mænds, som jeg dertil bedet har, og med dette mit åbne brev beder besegle med mig til vidnesbyrd, som er hr. Vannich Vesteni, kannik i Århus, Niels Eriksen [Rosenkrantz], Holger Eriksen [Rossenkrantz], Erik Vesteni, Oluf Munk i "Kleitrup", Las Uffesen og Las Rostrup i Skovgård. Datum anno domini 1491 ipso die Sancti Olavi Regis et nostric Sigillis.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 17. januar 1655, side 27a.

Pergament fra 1498.

Vejrum kirke.

På Viborg landsting har vi set og hørt læse et gammelt pergaments gavebrev med tre hængende indsegl forseglet, lydende som følger:
 Kirsten Michelsdatter, Møgh Kees [Myg Eriksen Kid til Jørsbygård] efterlever kundgør i dette mit åbne brev, at jeg har undt, solgt, givet og skødet, og endnu giver og skøder til præstebord i Vejrum al det eng, som jeg har liggende i Hialthæ til evindelig ejendom, med sådan vilkår, at præst efter præst skal bede for min og mine børns sjæle til evig tid i fornævnte kirke. Item stadfæster jeg denne sjælegave, som min "aaldefader" gav til en fredagsmesse i Vejrum kirke, som er kornskyld af den gård Jes Eriksen nu ibor, fire ørte korn til evig tid med sådan vilkår, om fornævnte messe holdes og der bedes for hans sjæl hr. Niels Krag, og tilbyder jeg

mig og mine arvinger at fri og frelse fornævnte eng til evig tid til fornævnte præstebord.

Til vidnesbyrd hænger jeg mit indsegl neden dette brev, med mine sønners indsegl, som er Michel Krag [eller Kid, til Nørgård, se Trap bd. 15, side 518], Christen Krag og Erik Kied. [Kid, se Trap bd. 22, side 280]. Datum "Apo. Dmn. MCDXCVIII Die Senti Benedicti abbott".

At vi slig et pergamentsbrev har set og hørt læse, lydende som forskrevet står, bekender vi med vores signeter her neden påtrykt. Datum ut supra.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Rektor Skives kopier af gl. dokumenter.

Heri en laughævd af 1498.

Mogens Trogelsen i Ginnerup, den dag dommer til Galten herredsting, gør vitterligt år efter Guds byrd 1572 tirsdag næst for Sancti Severini Episcopi dag var skicket Jens Nielsen i "Støvenstrup" [Stevnstrup?] på sin husbond ærlig og velbyrdig Erik Podebusks vegne til Bidstrup, og berettede det, hans tjener Niels Pedersen i Bægård skulle have udi tre ting for Sct. Hans dag midsommer, formedelst den sæd, som ærlig og velbyrdig Niels Juel til Astrup har lader så i Vester Nethen mark, og begæret tingsvidne derpå. Så har sagen været stævnet til landsting og der dom udgangen, det Mogens Trogelsen er pligtig at dømme der udi enten til eller fra. Så har sagen været opsat til i dag; nu sætter fornævnte Jens Nielsen udi al rette i dag om Niels Juel bør at bruge Vester Nethen mark [med] nogen sæd, så vidt som Erik Podebusks laughævd og landstingsdom ham tilholder at have fri fællig, og begærede samme tingsvidne eller dom forseglet. Og udi rette lagde en laughævd udi sin dato 1498 tirsdag efter Dominica Jubilate lydende:

Otte mænd at have vidnet det Christen Pedersens laughøringer, som var Mads Jensen i Erslev, Niels Bonde i Svejstrup. Disse to dannemænd kundgjorde inden tinge det, de nærværende hos var, så og hørte det Christen Pedersen, på Henrik Eriksens vegne, han indvurderede med laughævd

med gode fribårne mænd, bønder og gode jordejermænd to gårde i Jebjerg, som Henrik Eriksen nu udi være har, og fri skovhugst i Præstbjerg skov, fægang i Vester Nethen. Det indvurderede han til Henrik Eriksens rette gårde med lov og laughævd, med mere den lyder. Item en landstingsdom for anno 1570 lørdag post Viti et Modesti [Modestus et Vitus] lydende:

Ærlig og velbyrdig Erik Podebusk til Bidstrup, høvedsmand på Aalborghus, på den ene, og havde udi rette stævnet ærlig og velbyrdig mand Niels Juel til Astrup på den anden side, for nogle grøfter og diger han skulle have ladet grave og opsætte. Så og pløjning og sæd at bruge inden de åsteder hans laughævd bemelder på lyder, at hans tjener udi "Ebierig" [Jebjerg] skulle have fri fægang i Vester Nethen mark, med meget samme landstingsdom lyder. Så mødte Niels Juels hustru ærlig og velbyrdig fru Margrete [Sandbjerg], så og Iver Simonsen og berettede, at samme Vester Nethen mark med sandemænd skulle være indsvoret, og mente at Niels Juel burde at beholde så vidt som sandemænds brev pålyder. Og derhos gav til kende og mente samme hævd i klage skulle være gjort. Med flere ord dem derom imellem løb. Da efter tiltale, gensvar og sagens lejlighed, så og efterdi Erik Podebusk nu beviser med laughævd hans forældre to gårde udi Jebjerg at have indvurderet med fri skovhug i Præstbjerg skov, fægang i Vester Nethen mark og samme hævd stander ved sin fulde magt og urykket. Da vide vi efter sådan lejlighed ikke andet at sige, end Erik Podebusk bør jo at følge, nyde så vidt som hans laughævd bemelder medfører, så meget han med den udi hånd og hævd haft har, medens og al den stund samme hævd stander ved sin magt urykket.

Item en landstingsdom anno 1572 lørdagen post Bartholomæi Apostoli dag lydende:

Ærlig og velbyrdig Erik Podebusk hans visse bud Gregers Nielsen at have stævnet Mogens Trogelsen i Ginderup for han ikke ville unde Niels Pedersen et tingsvidne beskrevet, lydende han fire ting for Sct. Hans dag havde "laughødet" den sæd ærlig og velbyrdig Niels Juel havde ladet pløje og så i Vester Nethen mark i Fiskegårds mosebække? med mere samme dom medfører. Så mødte Iver Simonsen og berettede, at han og skulle ville have "bødet" sig i rette, og ville så gerne have haft dom som

Niels Pedersen. Da er Mogens Trogelsen pligtig dem imellem at dømme og adskille enten til eller fra. Så mødte Iver Simonsen i Løgstrup på sin husbonds ærlig og velbyrdig Niels Juels vegne til Astrup, og svarede det, Vester Nethen mark har efterfulgt hans husbond tre gårde i Jebjerg i fyrretyve år og mere før den hævde blev gjort Jens Nielsen fremlagde, og mente det Erik Pødebusk ingen lod eller del at have udi Vester Nethen mark enten med ager eller eng. Så lod Iver Simonsen læse et vidne af Galten herredsting anno 1498 tirsdag som Sct. Voldborg dag påfaldt, lydende:

Fire og tyve mænd vidnet har det Las Dan, hvis sjæl Gud haver, og hans moder fru Karen og Las Dans arvinger de har haft Vester Nethen mark og skov ulagt og ukæret i fyrretyve år og mere, med mere det vidne lyder.

Item et sognevidne af Ørum kirke anno 1498 Dominica Jubilate lydende: Tolv mænd at have vidnet, efter fire lovgtige dannemænd, at dem fuld vitterligt er udi Guds sandhed, at det gods i Jebjerg, som Henrik Ottesen købte af Niels Michelsen, hvis sjæl Gud haver, de brugte hverken ager eller eng i Vester Nethen mark eller kender dem nogen del der udi, og ej Niels Michelsen kender sig nogen del der udi den stund han havde det gods i være. Og ej Henrik Ottesen kendte sig lod eller del der udi den stund han havde det i hævde. Med fornævnte sognevidne medfører. Item et sognevidne af Ørum kirke søndagen næst for Sct. Voldborg dag lydende:

Tolv mænd at have vidnet, at dem fuld vitterligt er udi Guds sandhed, at Las Dan, Gud hans sjæl nåde, som var Jep Jensens hustrus fader, har haft ulast og ukæret i deres havende være Vester Nethen mark i [fyrretyve] år og mere, som samme sognevidne lyder. Item et pergaments skiftebrev lydende det fru Anne Sommersdatter til Løjstrup har mageskiftet med Anders Skovgaard, ærkedegn i Viborg, trende gårde i Jebjerg med et frit gammelt afmærket enemærke kaldes Vester Nethen med meget mere samme skifte lyder udi sin dato 1539. Item et sandemænds brev lydende af Galten herredsting det sandemænd af Galten herred at have gjort ret skel mellem Vester Nethen mark, Jebjerg mark med flere marker, samme sandemænds brev medfører. Item en laughævde af Galten herredsting 1498

tirsdag efter Dominica Jubilate lydende det Jep Jensen af Skovgård indvurderede med laughævd med gode fribårne mænd, bønder og gode jordejere Vester Nethen mark med ager og eng, skov og mark, og tre gårde i Jebjerg med mere samme hævd bemelder. Da efter tiltale, gensvar, breve og bevisning, som her udi dag var i rette, kan jeg nu ikke her om andet kende end så vidt som Niels Juel har ladet pløje og så udi Erik Podebusks ejendom, som hans laughævd på formelder, og bevisligt er hans at være, og ikke har haft det udi hans minde, ham ikke dermed ret at have gjort, uden andre, som højere forstand har, kan det anderledes kende. Til vidnesbyrd trykker jeg mit indsegl neden på dette brev.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Genpart af dokumenter.

Tingsvidne 1499 af Sabro herredsting.

Alle mænd dette brev se eller høre læse hilse vi Jes Pedersen, foged til Sabro herredsting, Jep Poulsen i "Fadestrup" [Fajstrup], Niels Pedersen i Folby, Vendelbo i Sabro, Søren Pedersen i Gedelund, Mads Jensen i Enslev og Morten Skriver i Sahl år efter Guds byrd 1490 none den torsdag næst efter Sct. Mathias apostel var skicket for os og mange flere gode mænd, som den dag ting søgte, forskrevne dag stod Peder Lyng lovlig æskede og fik et fuldt tingsvidne på Mariager klostres vegne af 8 dannemænd, som er Thor Madsen i Lading, Michel Olsen i "Haluen"⁵, Mads Tilsen i Hår, Knud Madsen ibid., Peder Madsen ibid., Søren Stephansen og Anders Madsen i Sandby. Hvilke 8 dannemænd de vidnede på deres gode tro, sjæl og rette sandhed, at de så og hørte samme dag på forskrevne ting inden fire stokke for tingdom 2 dannemænd, for dem stod Ebbe Yspesen lovhørende, som er Mads Jensen i Enslev og Søren Peder-

---

⁵) Saml. til Jydsk hist. og Top. bd.8, s. 316 har Holvig.

sen i Gedlund. Disse 2 dannemænd de vidnede for os på tro og rette sandhed, at de nærværende hos var udi Lyngge udi Mariagers gård, som Søren Degn ibor, den tirsdag næst efter Sct. Mathias apostels dag og hørte, at Ebbe han indvurderede med ed og laughævd selvtolvt med gode mænd og kirkens mænd på Mariager klostervegne den gård i Lyngge, som Søren Degn ibor, med den gårds rette tilliggelse med ager, eng, skov og mark, intet undtaget o.s.v.

Gørding-Malt herreders tingbog.

29/11 1703 side 319b ff.

I en retssag om brug af Bramming eller Sneum kirke citeres et pergamentsbrev fra 1508:

For alle som nu er og komme skal kundgøre vi Hans Simensen caniche i Ribe, og værdige faders med Gud biskop Iver, almindelig? over samme sted, Jens Kaas cantor, Lambert Sterff, Jens Pedersen, Niels Egesen, Christiern Andersen cannicher fornævnte sted evindeligen med Gud år efter Guds byrd MD octavo die St. Jacobi Apl. i Riber Domkirkes omgang var skicket for os hæderlig mand Ste Broder Marqhorsen Perpetuus vicarius Roi: Eccl: og sognepræst til Hunderup og Bramming, for en siddende dom, og havde samme tid ladet stævne der i retten for os Nis Madsen, Jep Pedersen, Nis Nielsen i Tømmerbye og Hans Knudsen i Terpager, at sige deres sandhed om den tyngge, børd, nandest og anden redsel, som af Arilds tid haver gået af fornævnte Tømmerbye, haver været delt og skiftet udi tvende dele, den ene del til Bramming kirke og præsten i samme kirke, og den anden del til Sneum kirke og præst. Dertil svarede fornævnte dannemænd på deres egne vegne og alle sognemænds vegne, som havde gjort dem ud at vidne sandhed på alle deres vegne; at så længe som dem kunne længst minde, og aldrig de havde andet hørt af deres fader, oldefader eller forældre, end al den redsel, byrd og tyngge af Tømmerbye og Terpager blev altid skiftet i tvende dele, en del til Sneum kirke og præst udi samme sted, og anden del til Bramming kirke og præst

til samme kirke. At fornævnte mænd så vidnede det vidne vi med vore indsegl hængende neden for dette brev. Datum et actum est anno die el loco Qvibus Supra.

Dernæst fremlagdes et pergament af 1538:

Hans Vimentii den dag tingholder på Gjording herredsting, Ingvar Hansen i Terpager og Jens Terchelsen i Boel, evindeligt med Gud, kundgøre vi for alle med dette vort åbne brev år efter Guds byrd MDXXXVIII den løverdag næst for visitationis Mariæ for os var skikket og for menige herredsmænd, som samme dag til ting søgte, hæderlig mand Peder Clausen, sognepræst til Bramming kirke, bedende om et uvildigt tingsvidne af disse efterskrevne dannemænd, som er Nis Lassen i Darum, Hans Olufsen i Bramming, Anders Madsen, Mads Jensen, Bertel Simensen, Søren Andersen, Peder Lund og Tygge Nielsen i Mulvad. Disse fornævnte dannemænd endrægtelig vidnede på deres tro, sjæl og sandhed, at de nærværende hos var, hørte og så samme dag på fornævnte ting for dom, at de dannemænd i Tømmerbye sagde, at de vilde gerne give den rente og redsel til Bramming kirke, som de haver gjort af arilds tid, om de måtte og præsten i samme sted; og kende de fornævnte Bramming kirke for deres halve sognekirke, såvel som Sneum kirke item. Ydermere vidnede Jep Pedersen i Tømmerbye det, han hentede hr. Peder i Bramming tvende gange en dag til syge folk; og var menige mænd vitterlig, som bor i Tømmerby. Og bestod fornævnte bymænd, under tiden tit og ofte om vinteren kunne de ej komme til Sneum kirke for flod. At så er "gaaen og faren" i sandhed som forskrevet står, det vidner vi og med vore indsegl trykkendes nedenfor dette vor åbne brev år og dag som forskrevet står. Som den gamle forseglede tingsvidne i sig selv formeldte. Til vidnesbyrd under vores indsegl. Datum ut supra.

Viborg Landstings dombog C.
Landsting den 19. januar 1653, side 51b.
Pergament fra 1516.

På Viborg landsting har vi set og hørt læse et pergaments brev med syv segl udaf hvid voks at have været forseglet, af hvilke de trende at være frafalden, lydende:

Alle mænd dette brev se eller høre læse hilse vi Nis Thomsen i Kastrup, foged til Rinds herredsting, Svenning Vogensen i Testrup, Christen Persen i "Thostrup" [Tulstrup?], Nis Vogensen i Hvilsom, Just i "Tholstrup", Jes Christensen og Poul Andersen i Ulbjerg, at år efter Guds byrd 1516 den mandag næst efter Trinitatis søndag, til Rinds herredsting var skicket Christen Jensen i Hærup, hvilken som lovlig æskede og fik et fuldt tingsvidne af otte dannemænd, så som var Nis Vogensen i Simested, Søren Mogensen i Torup, Niels Jensen i Vesterbølle, Vogen Nielsen i "Tholstrup", Morten Andersen i Ulbjerg og Nis Brodersen i Skals. Hvilke otte dannemænd vidnede på deres gode tro, sjæl og rette sandhed, at de så og hørte samme dag på forskrevne ting, at de gode sandemænd i Rinds herred, Peder Eskesen i Rind, Svennik Vogensen og deres medfølgere, de kundgjorde deres tov og rede, som de havde gjort imellem Torup mark og Gjørup o.s.v.. Til vidnesbyrd hænger vi vores indsegl neden for dette brev. Datum ut supra o.s.v.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 1632, side 264b ff.

Kong Christians brev af 1517 til Niels Skriver i Risumgård.⁶

Fru Dorethe Munch, Christopher Parsbergs til Sødal.
Jørgen Jensen og Jacob Jensen for nogle adskillige gamle breve, de på

---

⁶)Se Herredagsdombog nr. 35 = 1632, side 154b.

deres egne og deres moders Maren Jepsdatter i Risum og alle deres søskendes vegne, imod hende eller hendes fuldmægtig til herredsting og landsting har fremlagt, og dermed vil tilholde sig al kongelig herlighed, rente og rettighed af fornævnte gård Risum, imod det mageskiftebrev højbårne kongl: mayst: til hendes salig husbond har udgivet på samme Risumgård, over 30 år forleden. Hvilke deres gamle breve er disse efterskrevne:

Først et tingsvidne eller vidisse til Hjerm herredsting udgivet år 1555, udaf et højlovlige ihukommelse kong Christians brev dateret 1517, som iblandt andet skal indeholde, hans Nåde at have undt Niels Skriver og hans hustru Mette Jepsdatter Risumgård med al sin rette tilliggelse, som af Arilds tid dertil ligget har, for en halv tønne smør og seks heste årlig gæsteri at nyde fornævnte gård kvit og fri for sandemænds tov, ranstov og al anden kongelig tyngelse hel, undtagen landhjælp og leding. Som samme vidisse tingsvidne i sig selv videre indeholder. Dernæst et gode mænds commissaries dom under dato 1557. Der udi skal være indført et kongl: mayst:s brev under dato 1551, som skal formelde, at efterdi Jørgen Skriver ikke var med udi den sidst forgangne fejde, med de oprørske bønder i Nørrejylland, da har hans Nåde undt ham Risum med al sin ejendom for frit bondegods til evig tid. Som fornævnte dom derom med mere vidtløftigere skal formelde. For det tredie et højlovlige ihukommelse salig kong Frederiks låsebrev dato 1581 med adskillige andre domsbreve og stadfæstelse, hvorefter fornævnte lås er dreven. Som skal formelde, at hans May: har tildømt Jørgen Nielsen i Risum og hans arvinger fornævnte Risumgård med al sin rette tilliggelse, hvad det helst er eller nævnes kan, intet undtaget, at have, nyde, bruge og beholde til evindelig eje. Som samme låsebrev videre skal formelde. Hvilke fornævnte Risumfolks imod hende fremlagte gamle breve, hun formener ikke bør at komme hende eller hendes arvinger til hindring eller skade i nogen måde; imod det mageskiftebrev højbemeldte K: M: til hendes husbond har udgivet år 1598, men at de, der bor i fornævnte Risumgård, bør til hende og hendes arvinger at udgive al den skyld, leding og udgive K: M: udi samme mageskiftebrev hendes salig husbond har tilskiftet, såvel som også til hende og hendes arvinger at udrede al kongelig herlighed med ægt og

arbejde, efterdi de hans Majst: derimod, så fuldkommen og god vederlag af hendes salig husbond har bekommet derfor efter bemeldte mageskiftebrevs videre formelding. Des lejlighed at møde tagendes etc. Hafnia 15. april 1632.

Idem: Maren Jepsdatter, såvel som Laurits Jensen i Havdrup?, Edel Jensdatter og Else Jensdatter i Risum, Sidsel Jensdatter tjenende på "Wreløff"? og Anne Jensdatter tjenende på Pallisbjerg. Idem Niels Krag og Erich Juell at møde. Thagendes dog Wille Wi.

Ribe bispearkiv C4-12.

Documenta Antiqua nr. 487.

Brev af 1518. Hr. Christen Hvid i Holstebro.

Alle mænd dette brev ser, høre eller læser hilse vi Søren Esbensen, præst og kapellan til Navr, Tøger Christensen præst, Simon Andersen i Østergård, Michel Markvardsen, Anders Jensen, Jep Bertelsen, Nis Graversen borgere i Holstebro og Peder Christensen gør vitterligt med dette vort åbne brev år efter Guds byrd MDXVIII fredag næst efter Sct. Bothulphi abatis dag i Holstebro kirke for dom var skikket hæderlig mand hr. Christen Hvid, officials i Holstebro og sognepræst til Vejrum, og havde hidstævnet Simon Andersen i Østergård, Christen Nielsen i "biellegardt" [Ballegård?], Søren Jensen i "Syre Closther", Michel Markvardsen ibid., Jens Simonsen i Sir, Mads Simonsen i "Styffisbill" [Støvl i Sir eller Stabildal i Navr?], Anders Jensen i "Closterit" og Ivan Jensen i Sir deres sandhed, om dem fuld vitterligt er, at Krogsgård og Krogsgårds hovsted, som ligger norden ved Sir kirke, tilhører Vejrum kirkes jord til præstebordet. Thi lagde fornævnte mænd deres hånd på "then hellig lest" og bad dem så Gud til hjælp "oc alle helle", at dem fuld vitterligt er i sandhed, at fornævnte Krogsgård hovsted, som ligger norden Sir kirke, og hendes tilliggelse, som ligger næst norden til havegårdsdige, sønder ved ligger til fornævnte dige, og "nor endher ligggher till Skadbergh", som sogneskel er mellem Vejrum sogn og Sir sogn, som er 4 agre bredt fra fornævnte hov-

gårds dige og Skadberg, der har ligget til præstebord i Vejrum i fyrretyve år ulastet og ukæret for hver mand, nu Tyge Andersen kæret derpå. Og er det dem fuld vitterligt, at fornævnte sognepræst har haft det i sin vægge, og gjort af fornævnte jord hvor det ville i 40 år, hvad de ville selv brugt eller have ladet andre have det. Til vidnesbyrd hænger vi vor indsegl neden for dette vort åbne brev. Datum anno die et loco ut supra.

Første Jydske Regiment til hest.

Kasseregnskab, bog nr. 17.

1712-1713, sag nr. 29. Filmrulle 44507.

Heri bl.a. en laghævd af V. Horne herred år 1524.

Velædle hr. regimentskriver højtærede ven. Jeg haver erholdet Deres gode skrivelse dateret Gudum Kloster den 1. hujus, tilligemed den der udi indesluttede ekstrakt af de fra det kgl. rentekammer, Dem tilstillede antegnelser, udi Deres i foråret 1712 allerunderdanigst aflagte regnskab, dateret rentekammeret den 30. januar indeværende år. Hvilken også er videmeret under Deres hånd af dato 8. februar sidstleden, såvidt resterende kongelige skatter af det jord, $2\frac{2}{3}$ skp. hartkorn bekræfter, som ligger under Galkiær på Debel mark. Og som hr. regimentskriver forlanger derom min erklæring inden den 15. marts førstkommende for samme, skal behøves at fremlægges ved de originale antegnelser besvaring, som De beretter, efter ordre, inden ermeldte tid i rentekammeret igen skal indsendes. Da, endskønt jeg ikke selv har de behørigte dokumenter i hænde, siden bemeldte Galkiær med tilliggende, er falden i min søn Peder Nielsens lod til Hennegård, men må lade den hente hos vedkommende, og tiden hertil falder meget knap, som De selv kan slutte deraf, at jeg først fik Deres brev derom i fredags den 8. hujus, så dog ikke destomindre, og i henseende, at De ikke skulle finde lejlighed til at besvære Dem over mig i nogen måde, har jeg udi sådan hast, efter foranførte beskaffenhed, ikke villet efterlade at kommuniere Dem min betænkning, som uforgribe-

lig skulle falde derhen, at hverken jeg eller mine, men rytterbønderne, som har haft bemeldte jord udi leje for alle anførte åringer, bør betale de resterende kgl. skatter og udgifter deraf, ligesåvel som mange andre rytterbønder i landet, der har i brug af proprietærens gods og ejendom, helst de aldrig skal kunne godtgøre, af bemeldte jord dem på anden måde, under brug og leje, nogensinde er bleven forundt, uden at de årlig i rette tid, til vedkommende skulle betale leje deraf, som er 6 skp. rug og 6 skp. byg uden nogen afgang, og samme jords ejendom skal derforuden befindes af den bonitet, at den overflødig kan stoppe såvel skatterne som lejens udredelse deraf i alle måder, så rytterbønderne ved samme jords brug og leje, klarlig kan eragtes, ej alene at være skadesløse, men endog velholdne når de årlig udreder både skatter og leje deraf. Men skulle jordejeren af forbemeldte ringe leje udrede, især i disse krigstider, alle kgl. skatter og udgifter for bemeldte 2 skp. 2 fjdk. 2 alb. hartk., så måtte han give mere ud deraf til skat, end han kunne få til skyld eller leje, som er urimeligt, da man nok allerunderdanigst er forsikret om, at Deres kgl. majestæts store nåde ingenlunde tillader, at noget, uden foregående lovlig medfart og dom, må tages fra mig eller mine, og gives rytterbønderne i Debel af det, som bemeldte bønder, til min og mines skade, i så mange år har haft så stor fordel ved. Og vil vedkommende rytterbønder ikke svare den årlige leje efterdags, alt uden nogen afgang for mig og mine i alle måder, så vil jeg, for eengang dermed at komme til rolighed og rigtighed, se til, at jeg kan overtale min søn til, at han, efter landstingsdommen af 21. jan. 1707 gør sig samme jord så nyttig, som han kan. Og så efterdags selv svarer alle kgl. skatter og udgifter deraf, uden at have med dem, eller de med bemeldte jord videre at bestille i nogen måde. Iøvrigt refererer jeg mig til forrige om samme materie, ergangne besvarelse især den underretning, som min salig mand selv, med få, dog rene ord, har givet ved en kvittering, dateret Hennegård den 29. juli 1707. Og hvad jeg selv siden udi en misive dateret Endrupholm den 19. okt. 1711 derom har anført, tjenstlig formodende, at hr. regimentskriveren så meget hellere er fornøjet med dette hastværk, som De allerede forhen og udi mange år har haft, langt fuldkommenligere kundskab om samme sag, end De nogensinde af mig har kunnet forlange, endskønt den, imod bedre

vidende, tid efter anden, jo mere og mere, til min og mines fortræd og skade, synes at eftergranskes. Vil dog endelig forhåbe, at De een gang for alle mager det så, at jeg og mine kan derved vorde uden videre fortræd og skade. Men skulle De forlange videre af mig, så er jeg nødt til at søge tilflugt til lands lov og ret, og dermed imod alle formenende uret mig yderlig at forsvare. Hvormed jeg næstbedste velstands ønske forbliver velædle hr. regimentskrivers beredvilligst tjenerinde Anna, salig Niels Nielsens. Endrupholm den 12. marts 1715.

Sag nr. 30.

Christoffer Bartolin til Kaas kgl. majestæts justits- og kancelliråd, Hans Lange til Asmild Kloster højstbemeldte kgl. majestæts justitsråd, Mathies Poulsen til Søbygård og Thøger Reenberg til Ristrup, samtlige landsdommere udi Nørre Jylland, så og Peter Bering landstingshører ibidem: Gør vitterligt at år 1707 fredagen den 21. januar for retten for Nørrejyllands Landsting fremkom kongelig majestæts regimentskriver Andreas Hansen Rasch's fuldmægtig Daniel Phillip Rasch af Varde, og med en stævning af dato 26. november sidst afvigt, tilkendegav, hvorledes hans principal velbemeldte regimentskriver Rasch, efter de herrer deputerede i ryttersessionen og generalkommissariatet deres ordre på en rytterbonde i Debel, Outrup sogn, Riberhus amt, navnlig Peder Sørensen, og sin søn Morten Pedersen, som ryttergården efter faderen, fæstet har, deres vegne, højliggen skal være forårsaget, på kgl. allernådigst opvisning, 3 herredstingsdomme af Vester herredsting udstedt sub dato 24. maj 1684, 1. juli 1687 og 15. januar 1705, samt et forbud af 8. april 1695, en attest af 5 mænd de dato 25. marts 1699, og en beskikkelse af 15. juli 1704, alt angående en upåtalte restance og årlig afgift, som proprietæren signor Niels Nielsen på Endrupholm, på tvende sine bønders vegne i Galkiær, nemlig Peder Nielsen og Peder Boesen, formener sig fra ryttergården, uanset besidderen af disse hartkorn svarer fuldt til rytterhold, at være berettiget, til svækkelse og underkendelse for os, at lade indstævne, efterdi dommene samme restance og afgiftskrav uden ret fundament og gyldig bevis, ubillig aprobeerer. Desligeste at de, af øvrige dokumenter ej findes af lovskikket forhold, som regimentskriveren ved bevislig oplysning, enten selv eller fuldmægtig, ydermere for os agter at lade demonstrere og godtgøre. Havde derfor

hidstævnet Eder herredsfogeden Peder Bredenberg, som dommene af 15. januar 1705 udstedt haver, hvorudi alle ovennævnte dokumenter indført er, såvel som de andre afgangne herredsfogeders arvinger, som de øvrige domme haver udstedt, for os på Nørrejyllands Landsting at møde til det landsting, som da holdtes den 8. dec. sidst, om de noget i denne sag vil have at svare, imod hvis dommene angående passere kan. Desligeste hidstævnet efterskrevne personer, i de afgangnes sted deres arvinger, nemlig Jens Sørensen, Hans Hansen, Hans Christensen, Niels Mortensen og Mikkel Pedersen samtlige i Allerslev, som attesten udgivet haver. Item signor Niels Nielsen med begge sine tjenere i fornævnte Galkiær for endelig til producering at medtage alle de breve, adkomster og dokumenter de i hænde, om bemeldte afgift, måtte have, med hvilke de nogen jord eller ejendom fra ryttergården agter at vinde, og ellers mod alt forestående og hvis ydermere foreholde kan ansvarlig at svare etc. Samme stævning fandtes påskrevet, at være læst her på Landstinget den 10. dec. 1706. Så mødte signor Anders Brun, prokurator her ved Landstinget, som fuldmægtig på de indstævnedes vegne, og begærede denne sag nogen tid måtte opstå til nærmere oplysning derudi at indhente. Altså er sagen, efter samme hans begæring blevet opsat til dette landstings holdelse. Herefter blev produceret hans kgl. Majestæts allernådigste oprejsning af dato 23. oktober 1706, således af indhold:

Vi haver, efter allerunderdanigst ansøgning og begæring allernådigst bevilget og tilladt, så og hermed bevilger og tillader, at vores regimentskri-
ver Anders Rasch må, på en vores rytterbondes i Debel ved navn Peder Sørensen hans vegne, efterskrevne trende hjemtingsdomme, den ene af dato den 24. maj 1684 den anden af 1. juli 1687 og den tredje dateret den 15. januar 1705, samt et forbud af 8. april 1695. Desligeste en attest af 5 mænd under dato 25. marts 1699, og en beskikkelse dateret 5. juli 1704, udi en sag angående en restance og årlig afgift som proprietæren på Endrupholm Niels Nielsen har søgt bemeldte vores rytterbonde Peder Sørensen for, på behørlige steder til påkendelse lade indstævne, uanset samme domme og dokumenter ere over de tider udi hvilke de, efter loven burde at have været stævnedes og påtalte. Dog skal sådan indstævning med forderligste ske, og sagen derefter det snarest muligst er, ved retten

udføres, såfremt denne vores allernådigste oprejsning nogen magt skal have. Forbydendes alle og enhver, eftersom forskrevet står, at hindre eller udi nogen måde forfang at gøre. Under vor hyldest og nåde, givet på vort slot Kjøbenhavn den 23. oktober 1706 Friderich Rex. D. Wibe.

Herpå producerede forbemeldte Daniel Philip Rasch et udtog af den indstævnedes dom af 15. januar 1706 forhvervet af Niels Nielsen til Endrupholm, hvilken dom besluttes således:

Såsom Peder Sørensen i Debel der, tillige med sin forsvarer velædle hr. regimentskriver Andreas Rasch, lovlig er indstævnet efter varselens påskrift og afhjæmlings formelding, aldeles ingen bevis fremlægges, som kraftig kan bestyrke hans vidtløftig foregivende udi sit indlæg af dato 18. december 1705. Så vides ikke at frafalde den, på Niels Nielsens vegne, fremlagte dom af dato 1. juli 1687, som befindes at være grundet på andre foregående hjemtingsdomme og lovgyldige dokumenter, der er usvækket. Men samme dom til fuldkommen execution hermed i alle sine ord og punkter bør være fornøjet, og fornævnte Peder Sørensen der foruden efter saggivelsen, at fornøje velbemeldte Niels Nielsen og hans tjener udi Galkiær, for den fra dommens dato påvoksende restance, kornet årlig, efter kapitels takst at betale, tillige processens bekostning, lig 4 Rd., eller for alt at lide nam udi hans gods og middel, hvor det findes, efter loven og kgl. majestæts allernådigst udgangne forordninger. Og hvis fornævnte Peder Sørensen efterdags, imod vilje og minde af merbemeldte Niels Nielsen og sine tjenere udi Galkiær, skulle befatte sig med noget af forskrevne Galkiærs ejendom til brugsel i nogen måder, da at stande til rette, og lide derfor efter lovens nærmere tilhold. Hvorimod bemeldte Peder Sørensen er forbeholden på vedbørlige steder, efter lovlig medfart, at søge sin regress, om han af videre end sin gårds egne rette tilhørende ejendom, til andre steder svaret har, efterdi med lovlig attest under kommessarierne for landmålingen deres hænder bevises samme jordloder fordres af, er målt fra Debel og til Galkiær mark, og under dets hartkorn i matriculen beregnet. Og testeres såvidt af mig som herredsskriver i Vester herred som ekstraktudtog af ditto protokol konform. Datum Varde den 4. december 1706. Underskrevet S.J.S. Hvid.

Herefter blev af bemeldte hjemtingsdom oplæst efterfølgende derudi ind-

førte domme og dokumenter således:

Fredagen den 18. december 1705.

På ædle Niels Nielsen til Endrupholm og sine tjenere udi Galkiær deres vegne fremstod Niels Andersen af forbemeldte Endrupholm etc.

For det første producerede en dom udstedt her af tinget den 1. juli 1687 lyder således:

Udtag af Vester herredstings protokol 1687 folio 21:

Fredagen den 1. juli for retten fremstillede Lars Nielsen i Lydum præstegård tvende stævningsspersoner nemlig Bertel Madsen og Søren Frandsen af Refsgård, som vidnede efter loven, at de på torsdag næstforleden 8 dage stævnedes Peder Sørensen i Debel for dom efter skriftlig stævning af dato 31. maj 1687 for resterende korn for 1683 til 1686, som bedrager sig hvert år 6 skæpper rug 6 skæpper byg, som bedrager sig til dags 24 skæpper rug og 24 skæpper byg, og det at betale efter kapitels køb, tillige med derpå tagende dom, og nu pågående bekostning skadesløs, eller lide nam. Nok fremlagde Lars Nielsen en dom udstedt på Vester herredsting den 24. maj 1684, angående samme korn, som meningen af i agten skal indføres, og i dag læst og påskrevet. Og var Lars Nielsen, for Peder Nielsen og Peder Boedsen i Galkier deres vegne, dom begærende. Blev dømt som følger:

Efterdi her af retten den 24. maj 1684 Peder Sørensen i Debel er blevet tildømt at betale de Galkier mænd de omtvistede årlig 6 skæpper rug 6 skæpper byg, som han dem årlig til afgiftskorn af en del deres gårds agre, han i brug haft haver, som af ham samme tid var ubetalt, og endvidere udi næstfølgende år 1686 uklareret i ligemåde findes. Da bør fornævnte Peder Sørensen i Debel, til de Galkier mænd at betale den årlig afgiftskorn, som bedrager sig tilsammen i bemeldte åringer, rug 24 skæpper, byg 24 skæpper tilligemed processens omkostning, eller lide nam i hans bo og gods. Således rigtig uddragen af protokollen testerer, udi hans excellence hr. geheimeråd og Riber Stifts befalingsmands abcence som fuld-mægtig. Ribe den 5. marts 1695. Underskrevet Oluf Christian Engelstoft.- Læst udi retten på Vester herredsting fredag den 18. december 1705. Testerer som sætteskriver Knud Jensen.

For det andet en forbuds- og æskningsseidel af dato Endrupholm den 8.

april 1695 under velbemeldte Niels Nielsens hånd, og lyder som følger: Så som jeg underskrevne haver købt og tilforhandlet mig den gård kaldes Galkier beliggende i Outrup sogn tilligemed en del derunder liggende jord og ejendom på Debel mark, som af Arilds tid dertil har hørt, og ved landmålingens matrikel målt under fornævnte Galkiær, hvor udaf dens beboere stedse haver svaret og betalt kgl. majestæts skatter og anden rettighed. Samme jord og ejendom har Peder Sørensen, i fornævnte Debel, nogen tid haft af dem i leje og brug, for årlig afgift, nemlig 12 skæpper korn, som han nu på nogle års tid haver endholdet, samme jords årlig afgift og rettighed, og det ikke til dem udredt og klargjort, som ske burde. Hvorfor jeg forårsages ved disse tvende dannemænd at lade forbyde, såsom jeg og hermed, på min og mine tjeneres vegne i Galkiær, lovligen forbyder fornævnte Peder Sørensen, at han ej befatter sig med noget af samme jord og ejendom på Debel mark, Galkiær tilhørig, efter denne dag at bruge eller bruge lade med pløjning, sædavlning, græsning eller i andre måder, såfremt han derfor ej vil stande til rette efter loven, som den der sig med uhjemlet gods befatter. I lige måde vil disse tvende dannemænd æske og fordre, af fornævnte Peder Sørensen, fuld betaling for al den jordleje og skyld som han til dato, af fornævnte jords brug kan med restere. Og begæres at han det i mindelighed, uden længere ophold og udflugter betaler og klart gøre, at man ej skal forårsages det ved loven og rettens execution at søge ham, til fortræd og skade, hvorefter han ville vide sig at rette, og for påfølgende skade tage vare. Dato Endrupholm den 8. april 1695. Niels Nielsen. Læst på Vester herredsting for retten den 20. april 1695. Læst udi retten på Vester herredsting fredag den 18. december 1705. Testerer som sætteskriver Knud Jensen.

For det tredje. Kommissarierne for landmålingen deres underskrevne attest af 29. nov. 1687 lyder som efterfølger:

Så som på Vester Debel mark findes en del jord bestående i 9 agre, som Peder Sørensen i Outrup sogn i Vester herred har brugt, hvilke jorder Peder Nielsen og Peder Boedsen i Galkiær i bemeldte Outrup sogn tilhører, så er samme jord forskrevne Peder Sørensen i Vester Debel framålt, og Peder Nielsen og Peder Boedsen tilmålt, eftersom de det ved gammel hævð beviser deres boel, nemlig Galkiær, at tilhøre. Hvorfor de og i den

nye matrikel for samme jorder findes indført. Datum Askov 29. nov. 1687. Testerer Claus Sehested. Erik Henriksen.

Læst udi retten på Vester herredsting fredag den 18. december 1705. Testerer som sætteskriver Knud Jensen.

For det fjerde. En af 5 dannemænd udgivne og underskrevne attest af dato Allerslev den 23. marts 1699 så meldende:

Vi efterskrevne Jens Sørensen i Allerslev, Hans Hansen, Michel Pedersen, Niels Mortensen og Hans Christensen ibid. kender og hermed vitterliggør, at som Niels Nielsen til Hennegård er vores sandfærdig kundskab begærende, om det agerjord på Debel mark, som hører til Galkiær, Peder Nielsen og Peder Boedsen nu påbor, da kan vi fornævnte Jens Sørensen og Hans Hansen mindes hver udi 60 år, Niels Mortensen kan mindes siden det sidste svenske indfald her i landet ungefær 42 år, da tjente han udi Galkiær, Michel Pedersen mindes 40 år, og Hans Christensen 32 år, da er os imidlertid bevist og fuld vitterligt, at de mænd, som da har boet og endnu bor i Galkiær, har agerjord på Debel mark, som hører og ligger til fornævnte Galkiær. Samme agerjord har de mænd i Debel, som har boet på det sted Peder Sørensen nu påbor, mand efter anden haft i leje og brug af Galkiærs ejere og beboere, for årlig lejemål og afgift 12 skæpper ren korn halv rug og halv byg, som de til Galkiærs beboere deraf årlig ydet og betalt. Forbemeldte agerjord bruger fornævnte Peder Sørensen endnu med sæd og avl, til det sted han påbor i Debel. Og videre bekræfter jeg fornævnte Niels Mortensen, at da jeg tjente i Galkiær, som for ermeldt, ydede Niels Christensen, som da boede udi Debel på det sted Peder Sørensen nu påbor, til de mænd i Galkiær 6 skæpper rug og 6 skæpper byg årlig til leje af forberørte agerjord på Debel mark, som hører og ligger til Galkiær. At dette som forskrevet står i sandhed er, og videre vi vil være gestændig, og når begæres, så og stande for kald og varsel, tingsvidne herefter at må tages beskrevet til Vester herredsting når behages. Til vidnesbyrd har vi vores egne hænder og navnemærker underskrevet, og vengligen ombedet Anders Christensen i Rottarp og Peder Christensen i Allerslev, som overværende har hos været og hørt denne forskrevne vores kundskabs viden, med os til vitterlighed at underskrive. Dato Allerslev den 23. marts 1699. Jens Sørensen, Hans Hansen egen hånd, Hans Chri-

stensen egen hånd, Michel Pedersen, Niels Mortensen. Til vitterlighed Peder Christensen egen hånd. Anders Christensen. Læst udi retten på Vester herredsting fredag den 18. december 1705. Testerer som sætteskriver Knud Jensen.

For det femte. Niels Nielsens beskikkelse til Peder Sørensen i Debel af dato 15. juli 1704. som med dets påskrifter formelder således:

Som I Peder Sørensen i Debel ikke min til givne forbud og æskning af dato 8. april 1695 angående det af Galkiærs jord, på fornævnte Debel mark beliggende, dets brugsel og resterende lejes afbetaling har agtet eller anset til efterretning i nogen måde, derpå højlig læst kiære og klage given. Da i hvorvel jeg, efter ihændehavende adkomst og vedhørende klare bevisligheder findes højlanlediget årsaget at søge den extremitet loven tilholder, ikke desmindre, og for at vise, at jeg ikke inklinerer til trætte, vil jeg endnu ved disse tvende dannemænd hos Eder fornemme, om I med allerførste vil indfinde Eder, og i mindelighed gøre rigtighed for, forbemeldte lejerestance og jords brugsel, eller ikke, derpå ville give udførlig svar, ved disse udskikkede. Datum Hennegård 15. juli 1704. Niels Nielsen.

Ovenskrevne dato vare vi underskrevne Tøste Andersen i Outrup og Niels Sørensen af Rottarp udi Debel, og for Peder Sørensen ibidem. udi hans egen påhør oplæste ovenskrevne beskikkelse, last og klage, alt ord efter anden, der efter dets forkyndelse, gav han os mundtlig svar således:

At han svarede af ovenskrevne ejendom til rytterhold, og ellers ville han nok med første tale med bemeldte Niels Nielsen derom. At således er forrettet og passeret bekræfter vi med vore egne hænders underskrivelse og helligånds ed, så sandt hjælpe os Gud og hans hellige ord, og videre vil være gestændig hvor og når forlanges. Datum Rottarp ut supra. Tøste Andersen, Niels Sørensen.

Læst udi retten på Vester herredsting fredag den 18. juli 1704. Testerer Søren Jensen Hvid. Læst udi retten på Vester herredsting fredag den 18. december 1705. Testerer Knud Jensen.

For indførte 5 dokumenter bliver af prokurator Brun, på indstævned Niels Nielsens vegne, i original produceret, som herefter iblandt hans akter findes mentioneret. Desligeste blev produceret en projektjordebog over

velbårne hr. generalmajor Svane ved dets regiment til hest tilliggende rytterbønders hartkorn af dato 1. september 1692, hvorudi, såvidt denne sag vedkommende, findes indført således:

Folio 47: Outrup sogn, Debel by, Peder Sørensen 2 tdr. 6 skæpper 3 fjerdingkar hartkorn. Og af det omtvistede jord med Peder Galkiær i Allerslev, 2 skæpper 2 fjerdingkar hartkorn, som er reduceret til 2 tdr. 5 skæpper. I ligemåde blev produceret en videmeret ekstrakt af landmålingens forretning af dato 3. juli 1706, efter regimentskriver Rasch's begæring af 29. maj 1706 i blandt andet således er af indhold:

Kgl. majestæts landmålingskonduktør signor Niels Hedelund. Som en kgl. majestæts rytterbonde udi Riberhus Amt, Vester herred, Outrup sogn, Vester Debel, Peder Sørensen, udi landmålingsmatrikulen beregnet til hartk. 2 tdr. 6 skæpper 3 fjerdingkar, og af det omtvistede jord med Peder Galkiær i Allerslev 2 skp. 2 fjerdingkar 2 album, hvilke tilhobe, udi krigsjordebogen er reduceret til 2 tdr. 5 skæpper hartkkorn, hvoraf bemeldte Peder Sørensen virkelig svarer rytterhold, nu er under dom og forfølgning af signor Niels Nielsen til Endrupholm.

Altså har de høje og velædle herrer sessionens deputerede ved ryttergodset udi nu sidst holdte session her i Varde 21. hujus resolveret, jeg hos ham skulle forlange forklaring om bemeldte rytterbondes hartkorn, hvorledes det ved landmålingen findes antegnet, og hvad jorder dertil er beregnet, fornemmelig om Galkiær mænd i landmålingens tid noget jord dem tilhørig på Debel Mark haver udvist eller kunne udvise, på det rytterbonden kan nyde tilbørlig forsvar, så ham ej noget imod billighed skulle afgå. Og som markbøgerne formedelst den ved ryttergodset nu forhavende kommission ere ved hånden, vil jeg herudi, efter ovenmeldte højrespektive ordre og resolution til hans kgl. majestæts tjeneste, forderligst vente befordring. Datum Varde den 29. maj 1706. A. H. Rasch.

Efter ovenmeldte de høje og velædle herrer sessionsdeputerede deres forlangende haver jeg underskrevne eftersat landmålingsforretningerne, og befindes derudi, Peder Sørensen i Debel tilskrevet og beregnet efterfølgende jorder således:

Riberhus Amt, Vester herred, Outrup sogn, Vester Debel, dens mark strækker sig udi øster og vester; øster til Øster Debel mark, vester til Al-

lerslev mark sønden til Beckhus mark og nær til Allerslev mark, hvorudi findes 9 tægter, som efterfølger nemlig:

Peder Sørensen et boel: 1. Små stykker tægt strækker ud i sønder og nær begyndt fra østen, og består udi 31 agre etc. 2. Øster Lindhøjens tægt, strækker sig i sønder og nær begyndt fra øster, og består udi 11 agre etc. 3. Vester Lindhøjens tægt strækker sig udi sønder og nær begyndt fra østen, og består udi 14 agre etc. 4. Nørre Vangs tægt, strækker sig øster og vester, begyndt ved heden og består udi 5 agre etc. 5. Vejvangs tægt, strækker sig øster og vester, begyndt ved Nørrevangs tægt etc. 6. Mellemvangs tægt, strækker sig øster og vester, begyndt ved Byvangs tægt, og består udi 4 agre etc. 7. Feervangs tægt, strækker sig ud øster og vester, begyndt ved Mellemvangs tægt, og består udi 6 agre. 8. Tore agers tægt, strækker sig udi øster og vester begyndt ved Feers agers tægt, og består udi 5 agre etc. 9. Langanden agers tægt, strækker sig øster og vester, og begyndt fra Tore agers tægt, og består udi 5 agre etc. Engbund, et stykke eng liggende sønden for bolet. Mosefoder en sekstendedel læs i Borthale eng, et stykke mosefoder 3 læs i Sønder Sig eng, et stykke mosefoder 1½ læs. Nok Peder Sørensens andel jord. Udi marken havde magister Laurenbergs bønder udi Galkiær nogen pretention på, formedelst et ældgammelt kopi af en hævde, de havde, mens de ej på marken nogen jord kunne udvise, som enten dem eller mag. Laurenberg kunne tilhøre eller være i berettiget, men er til Peder Sørensens gård tilsammen imålt. Forskrevne jorder er udi matrikulen opført således:

Vester Debel, ny matrikkels hartkorn, Peder Sørensen 2 tdr. 6 skæpper 3 fjerdingkar. Den omtvistede jord imellem forskrevne Peder Sørensen og Peder Galkiær i Allerslev, 2 skæpper 2 fjerdingkar 2 alb. Dette er således af landmålingsforretningen rigtig ekstraheret, og findes ingen forklaring for hvilke jorder til hver part af ovenmeldte hartkorn særdeles er beregnet. Hvilket hermed attesteres. Varde 3. juli 1706. Niels Hegelund.

Herimod, og til denne sag at svare, mødte Anders Bruun, prokurator her ved landstinget, som fuldmægtig på de indstævnedes vegne, og producerede originalen af den indstævnedes hjemtingsdom af 15. januar 1706 under herredsfogedens forsegling, hvoraf slutningen med de derudi indførte 5 dokumenter, som af bemeldte prokurator Bruun, for retten i original blev

producerede, nemlig af dato 1. juli 1687, 8. april 1695, 29. november 1687, 23. marts 1699 og 15. juli 1704, her forhen i akten findes indført, læst og påskrevet således:

Anno 1706 den 9. aug. har vi underskrevne, efter byfogedens befaling, på ædle Niels Nielsen til Endrupholm og Hennegård hans vegne, været hos ædle hr. regimentskriver signor Rasch, og forkynde denne dom, med begæring at hr. regimentskriver ville lade sig behage i morgen kl. 10 slet formiddag, at indfinde hos Peder Sørensen i Debel, Outrup sogn, Vester herred, at overvære. Imidlertid udlægget skete, efter allernådigste udgangne forordning af 10. august 1695, hvor da hr. regimentskriver svarede os, der skulle een møde efter begæringen.

At således er passeret testerer Knud Jensen, Hans Hansen.

1706 den 10. august var vi underskrevne Peder Jørgensen af Gadgård, Bertel Nielsen af Vester Debel, Jens Strangesen og Christen Andersen af Refsgård med kgl. majestæts byfoged udi Varde og herredsfoged udi Vester herred signor Peder Jensen Bredenberg, udi Peder Sørensen i Debel hans bo, hvor herredsfogeden for ham og hans søn Morten Pedersen forkyndte denne dom, og æsket signor Niels Nielsens betaling derefter. Da både Peder Sørensen og søn Morten Pedersen svarede, de havde ingen penge at betale med, frembød og ikke nogen var til betaling, hvorover velbemeldte signor Niels Nielsen lod alt bero, og begærede ingen udtag denne side, og alene i vores, og herredsfogedens nærværelse forbød fornævnte Peder Sørensen og søn Morten Pedersen, de ikke måtte efterdags i nogen måde befatte dem med noget af det jord og ager, denne dom anmelder, og ham under Galkiær er tilhørende, og villig har sin pretention og påtale forbeholden til dem for 3 agre af samme jord, straks der udenfor beliggende. Som os blev forevist, og befandtes med rug at have været besået, og nyeligen ophøstet, og af ageren bortført, undtagen 8 kærve på endnu af den ene. Og som de andre i tægte medliggende agre, en del var uhøstet og en del høstet, hver stående på agrene, som det var vokset, så kunne vi fuldkommen se og skønne, at det fornævnte bortflyttede korn ej var vejret og ført i vangen og på agrene, som det var vokset eller sædvanlig måde enten "telt eller kjendet" førend det er afført. Dette bekræftes med vores egne hænder og ed, så sandt hjælpe os Gud og hans hellige

ord. Datum ut supra. Peder Jørgensen egen hånd, Bertel Nielsen egen hånd, Jens Strangesen egen hånd, Christen Andersen egen hånd.

At jeg, på rettens og mit embeds vegne, har oplæst denne dom og æsket dens fyldestgørelse, som ikke kunne erlanges, item tilstedt og overværet forbudet, efter påskriftens formelding, testerer P. Bredenberg.

Herefter blev produceret en gammel hjemtingsdom udstedt af Vester herredsting af 17. maj 1634 formeldende ord efter andet som følger:

Christen Gregersen i Lundtarp, foged i Vester herredsting, gør vitterligt: 1634 lørdag den 17. maj på fornævnte ting var skikket Niels Sørensen i Allerslev på hans egne og Mads Pedersen ibidem hans vegne, og fremlagde en stævning, med hvilken de havde i rette stævnet Bertel Nielsen i Debel for 12 skæpper byg og 9 skæpper rug, som er jordskyld af det jord, som de har liggende på Debel mark, hvilke fornævnte korn foranførte Bertel Nielsen sig fra "trycher", og ikke vil betale til dem. Hvilke fornævnte mænd formente, at fornævnte Bertel Nielsen bør fornævnte korn til dem at betale inden 15 dage efter kgl. majestæts forordning, eller han derfor bør at lide dele og tiltale. Og, efter tvende uendelig domme udi den sag forskrevet er, formente de dem nu een gang for alle burde endelig dom at fare. Og fremlagde fornævnte Niels Sørensen en kopi af et lavhævd af Vester herredsting af år 1524 den lørdag næstefter "Sct. Budels Abidsdag"? udgangen, med signeter under påtrykt formeldende bl. a.:

Jes Christensen i Allerslev stod i hans gård og indvurdere med sin lavhævd, på S. Berettes vegne, først den gård og gods, som han selv udi bor, med al sin rettighed, primo 6 agre sønden hans herberg, og så til den grønne vej, det kjender han sig med for sin toftejord. Item fra den grønne vej og så øster til den lange dige, item vesten i bækken kender han sig ved hver 3. ager uden 3 agre. Item den eng sønden Debel bæk, som ligger imellem begge vadestederne. Item en eng og det byggested og vesten til Ruannes Eng, vedtager. Item 8 skar eng norden Debel mose; item 2 agre, som Peder Gørdsen brugte vesten for, som løber til Tangsvad; Vidsted ager, som Bolt påboede, item en ager, som ligger norden Lundehøve. Item 2 agre, som Refsgård jord ..... med mere, fornævnte kopi om formelder. Nok fremlagde fornævnte Niels Sørensen en dom af 1609 den 12.

august her af fornævnte ting udgangen, lyder ord fra ord som efterfølger: Christen Gregersen i Lundtarp, herredsfoged til Vester herredsting gør vitterligt år 1609 lørdag den 12. august på fornævnte ting var skikket ærlig og velbyrdig mand Henrik Lyche til Overgård, kgl. majestæts befalingsmand på Maribo Kloster, hans tjener og visse bud, Jesper Jespersen i Kierup, med tvende opsættelser, den første, den 1. juli, den anden den 29. juli, da sidstforleden her af fornævnte ting udgange, lydendes begge: Den mening det, fornævnte Jesper Jespersen på fornævnte hans husbonds vegne, da havde hid udi rette stævnet Mads Thomesen i Allerslev og Mads Pedersen ibidem, for noget agerjord, de på Debel mark har bortlejet til andre deres stavn, imod hans husbonds vilje og minde. Forment fornævnte Mads Thomesen og Mads Pedersen dermed havde deres fæste forbrudt. Og for nogen lejlighed, den sag at være opsat til idag. Så mødte nu i dag fornævnte Mads Thomesen og berettede, at fornævnte agerjord har været bortlejet til Debel af dem, som har boet i den gård i Allerslev, som de nu ibor. Og har de haft det udi klosterfogedens minde fra abbedissen på Maribo Kloster, havde dem undt og tilladt. Og fremlagde han et papirsbrev med et forsegling nedenpå trykt, lydendes som følger: Jeg søster Mette Marsvindsdatter abbedisse i Maribo Kloster kjendes og vitterliggør for alle med dette mit åbne brev, at jeg haver undt og tilstedt den brevviser Frandtz Christensen, vor klostertjener i Jylland udi Galkiær, og en enke ved navn Anna Peders, som haver halve gården med ham, skulle nyde, bruge og beholde begge deres livstid, en af vor klosters øde jord, som hedder Debel, og haver tilforn været til fornævnte Galkiær af Arilds tid, med sådan skjel og vilkår, at fornævnte Frandtz Christensen og Anna Peders skulle udgive deres landgilde til rigtighed, og være vor klosterfoged hørig og lydige på mine vegne, udi min fraværelse, og ikke leje eller låne noget af gårdens rette tilliggelse, som er ager eller enge, som ligger til fornævnte og øde jord, uden de har det i min eller min fogeds minde, på klosterets vegne. Men dersom fornævnte ord og art ikke holdes, som fornævnt står, da skal dette mit brev være død og magtesløs. At så er udi sandhed. Og til bedre vidende, da trykker jeg mit embeds segl nedenpå dette mit åbne brev. Skrevet i Maribo Kloster søndagen, som var den 12. dag oktober år 1561.

Fremlagde fornævnte Mads Thomesen et tingsvidne her af fornævnte ting udgangen år 1561 den løverdag næst for Sct. Matæus appestelsdag lydendes i sin mening:

Otte mænd den dag på fornævnte ting har vidnet på deres gode tro, sjæl og rette sandhed, at de så og hørte samme dag på fornævnte ting det, Terben Jepsen i Toftnæs stod lydelig for den besiddendes tingsdom, og var Rasmus Pedersen i Debel hans fuld, fri hjemmel og tilstand til det jord på Debel mark, som fornævnte Rasmus Pedersen har i leje af Frandtz Christensen i Galkiær og Anna Peders ibidem, som han har sin sæd og gøde udi, som fornævnte vidne videre formelder. Nok fremlagde han et fæstebrev lydendes som efterfølger:

Mads Thomesen i Galkiær haver fæst af mig den gård, hans fader Thommes Nielsen havde, for 10 daler med øde bygge og al tilliggende, som hans fader haver haft det før ham. Actum anno 1580. Albrit Jespersen med egen hånd.

Item fremlagde han et brev lydendes ord fra ord som efterfølger:

Kendes jeg Birgitte Wind, salig Hartvig Staverskøvs til Hennegård, og gør vitterligt for alle med dette mit åbne brev, at det er mig fuld vitterligt udi Guds sandhed, at Jesper Jespersen i Kiærup har kommet disse tvende fattige mænd i Allerslev, ved navn Mads Thomesen og Mads Pedersen, til at unde Søren Rask i Debel det jord udi Debel mark, og har selv taget gave derfor af vor tjener Søren Rasch. At så er udi sandhed, som forskrevet står, til vidnesbyrd underskriver jeg med min egen hånd. Actum Hennegård den 12. august 1609. Birgitte Wind.

Fremlagde Mads Thomesen en skriftlig beretning lydende som følger:

Det er vort svar mod Jesper Jespersen i Kiærup, som han tiltaler os for. Det jord på Debel mark, at det har så været for os af gammel tid henlejet, og nu i vores, med Jesper Jespersens egen vilje og minde, som vi noksom kan bevise, mener os derfor ingen uret at have gjort, eller at komme os til hinder eller skade i nogen måde. Actum Allerslev år 1609.

Og derhos ydermere berettede fornævnte Mads Thomesen, at fornævnte agerjord udi lang tid, førend de fik den gård, de nu udi bor, har været bortlejet til den gård i Debel, Søren Rasch der ibor, og ingen det har forbøden; ikke heller det haver været ham forbuden, men dersom de ikke nu

herefter må det bortleje, da ville de det selv bruge. Dernæst udi retten fremlagde fornævnte Jesper Jespersen sin beretning lydende som efterfølger:

Er det min tiltale til Mads Thomesen i Allerslev og Mads Pedersen ibidem., på min husbonds vegne, for deres agerjord de haver bortlejet på Debel mark imod loven og recessen, og imod deres husbonds minde. Sætter jeg derfor udi rette, om de ikke har derfor forbrudt deres gårde og fæste efter loven og resessen. Jesper Jespersen i Kiærup.

Med flere ord og tale dem imellem var, gav de dem på begge sider for mig udi rette. Da efterdi, for mig bevises med ærlig og velbårne frue Birgitte Wind hendes brev, af fornævnte Jesper Jespersen, som er foged over fornævnte Mads Thomesen og Mads Pedersen i Allerslev, og deres landgilde af dem, såvel som af andre Maribo Klosters tjenere i Vester herred, oppebærer, at han har kommet fornævnte Mads Thomesen og Mads Pedersen til at unde Søren Rasch i Debel det jord på Debel mark, som Jesper Jespersen selv tiltaler dem for. Og resessen sidst i den 42. kapitel undtager, uden det ske med sit herskabs eller visse buds minde. Vidste jeg efter sliq lejlighed ikke fornævnte Mads Thomesen og Mads Pedersen fra deres fæste at dømme, imedens fru Birgitte Winds brev stander ved magt. Til vidnesbyrd under mit signet. Datum ut supra.

Som den dom formelder. Nok fremlagde fornævnte Niels Sørensen et brev med en forsegling neden påtrykt lydendes:

Jeg Søren Rasch i Debel kjendes med dette mit åbne brev at have udi leje af Mads Thomesen udi Galkiær al den agerjord her på Debel mark, og han i fæste har af sin husbonde, for hvilket jeg skal ham årligen til gode rede give 3 skæpper rug og 3 skæpper byg, hvert år at yde udi lovlig tid. Thi bepligter jeg mig fornævnte Søren Rasch, at skal ingen trætte eller skade påføre fornævnte Mads Thomesen fornævnte jord, enten med fæste eller med anden klagemål for sin husbond eller for sin husbonds foged, men jeg herefter skal have det udi rolighed imedens, at fornævnte Mads Thomesen bor i Galkiær, og hvis jeg fører fornævnte Mads nogen trætte eller skade på fornævnte jord, da bepligter jeg mig at slippe fornævnte jord, uden jeg det fremdeles kan have det udi hans minde. Til ydermere vidnesbyrd trykker jeg min indsegl på dette mit åbne brev.

Skrevet i Hennegård den næste søndag for Sct. Andersdag. Anno domini 1586.

Som det brev om formelder. Nok fremlagde han fornævnte uendelige domme, den først af 3. maj, den anden af 10. maj nu sidst forleden her af tinget udgangen, som så besluttet. Vidste jeg ikke andet derpå at sige, end fornævnte Bertel Nielsen bør jo at betale fornævnte Niels Sørensen og Mads Pedersen fornævnte korn inden 15 dage, eller han derfor bør at lide dele og tiltale indtil hver, der har i at sige, stævnes og kaldes på ny, lovligen kommer her og vil være udi rette, som de domme besluttet.

Så var nu i dag mødt fornævnte Bertel Nielsen i Debel, og fremlagde en stævning med hvilke han havde udi rette stævnet Niels Sørensen i Allerslev for tvende uendelige domme, som han skal have over ham forhvervet, anlangendes noget jordskyld. Hvilke fornævnte 2 uendelige domme ikke længer skal lyde indtil de igen kaldes, hvilket nu sket er. Mener han de bør nu ej længere magt at have, men magtesløs at være. Hvilken fornævnte jordskyld fornævnte Bertel Nielsen mener, at han er forpligtig til at fremlægge nogen rigtig fuldmagt til fornævnte jordskyld at oppebære eller nogen rigtig adkomst, gamle breve på fornævnte jord eller jordebøger, som fornævnte jord og jordskyld er udi indført. Desligeste at fremlægge nogen rigtig kvittanser, hvor han for samme jordskyld haver givet nogen forklaring til dem, som fornævnte jord og jordskyld skulle opbære med rette. Og, efterdi fornævnte jord, som han og hans gårdmænd kræver jordskyld af, er brugt udi 100 år, mand efter mand til den bolig i Debel, som fornævnte Bertel Nielsen og Søren Hansen ibor, som ikke anderledes skal findes. Mener han, at de mod loven og resessen, at have med "vild hoved" fornævnte jord fra deres gård bortlejet, så de ikke dertil kunne opbære nogen jordskyld af nogen jord på Lille Debel mark, uden det kunne være deres egen arve- og jordegods; men dersom der kan findes nogen jord på Lille Debel mark, som de kunne have i brug, at kan tilhøre Academi og Sorø skole, erbyder fornævnte Bertel Nielsen og Søren Hansen sig at velvillig vil udlægge hvis jordskyld, der bør af at gange med rette, til fornævnte skole. Nok fremlagde han et brev med en forsegling neden på trykt og een hånd underskrevet lydende:

Jeg Christentz Krag, salig Fasi Stauerskovs til Ølluf, kjendes og gør vit-

terligt, at jeg har stedt og fæst denne brevviser Bertel Nielsen, den væring i Debel, som Dynis Pedersen tilforn påboede, med ager og eng, forte og fægang, som nu tillægges og af Arilds tid tilligget har, og det at nyde, bruge og beholde sin livstid. Og al den stund han giver sin landgilde deraf i tilbørlig tid, og er mig og min fuldmægtig hørig og lydig, som det sig bør, at så holdes og efterkommes skal til vitterlighed, trykker jeg mit signet herunder og med egen hånd underskrevet. Datum Ølluf den 22. februar 1630, Christentze Krag.

Nok fremlagde fornævnte Bertel Nielsen en beretning lydendes:

Eftersom Niels Sørensen i Allerslev mig tiltaler for noget jordskyld, så er mit korte svar derimod, at der han af mig vil oppebære nogen jordskyld, da bør han først at udvise mig hvad åsteder fornævnte jord er beliggende, hvormeget samme jord er, desligeste hvormeget samme jordskyld udi gamle jordebøger eller breve er takseret for. Desligeste han bør at fremlægge hvad hjemmel eller fuldmagt han haver til fornævnte jordskyld at oppebære, og dersom da kan findes, at fornævnte Niels Sørensen har nogen arvelods gods, som ham kan tilhøre med rette på Lille Debel mark, uden min fæste, eller og hans husbond ærlig og velbårne mand Just Høeg, som er "anno comie" og skolens forstander på Sorø, at med ret nogen jordskyld kan tilhøre, skal de det uden al tiltale ret fuldmagt fremlægges være følgagtig, hvem fornævnte jordskyld må oppebære. Og sætter jeg vel udi rette, om jeg ikke bør, sålænge for Niels Sørensens tiltale kvit at være. Og er jeg i dag på Vester herredsting begærendes denne forsæt læst og påskrevet og i dommen indføres. Ex. Debel den næste løverdag efter påske anno 1634. Bertel Nielsen egen hånd.

Som den beretning om formelder med flere ord og tale dem der om imellem var, gav de dem på begge sider udi rette. Da eftersom for mig med lavhævd og adskillige breve, og den mand Søren Rasch, som har boet i den gård, som Bertel Nielsen nu ibor, er bevist at han har lejet fornævnte jord af fornævnte mænd, som har boet i den gård, som Niels Sørensen og Mads Pedersen ibor, og skal give dem årlig leje af, og fornævnte Bertel Nielsen ikke beretter, at han jo har fornævnte jord, såvel som hans formand havde, kunne jeg ikke understå mig at kjende andet, end fornævnte Bertel Nielsen bør fornævnte jordleje til fornævnte Niels Sørensen og

Mads Pedersen, inden 15 dage at betale, så vidt som han refterer med, eller derfor at lide tiltale. Til vidnesbyrd under mit signet. Datum ut supra. Læst på Vester herredsting for dom den 10. maj 1645. Læst på Vester herredsting for retten den 17. maj 1684. Læst på Vester herredsting for retten lørdag den 24. maj 1684.

Desligeste blev produceret en anden gammel hjemtingsdom af Vester herredsting udstedt den 10. maj 1645, som ord fra ord formeldes således: Peder Jensen i Allerslev, udi den sag tingholder på Vester herredsting, gør vitterligt år 1645 den 10. maj på fornævnte ting var skikket velagtede og fornemme mand Christen Madsen i Lundtarp, herredsfoged i Vester herred, og på Sorø Academie tjeneres Niels Sørensen og Christen Madsens i Allerslev deres vegne, havde dele og tredje ting til Søren Hansen i Debel for 6 skæpper rug og 6 skæpper byg jordleje, som skulle have været ydt til Sct. Martini dag næstforleden, som er 2 års leje, efter hans brevs indhold. Og efterdi han ikke til rette tid har ydt fornævnte jordleje efter brevets bemelding, da forment fornævnte Christen Madsen, at fornævnte Søren Hansen bør at afstå fornævnte jord, og ikke det, efter denne dag at bruge eller bruge lade, uden han gør det ved hvis lavmål dermed forbyrdes kan. Og herhos fremlagde et underskrevet og forsegleet brev lydendes som følger:

Jeg Søren Hansen i Debel kjendes for alle med dette mit åbne brev at have udi leje af Christen Madsen Galkiær i Allerslev hans part af al den agerjord på Debel mark, som han har udi fæste af sin husbond. Hvilke jord jeg skal årlig give ham til gode rede hver år til Sct. Martini dag 3 skæpper rug og 3 skæpper byg, som for mig har ganget af Arilds tid, ud af min formand, til fornævnte Christen Madsens formand, som har boet i Galkiær. Og lover jeg fornævnte Søren Hansen ikke at påføre fornævnte Christen nogen trætte eller klagemål udi nogen måder for samme jord. At så er udi sandhed, under mit signet, og venlig ombeder jeg forstandige mænd Hans Pedersen og Jørgen Eilersen i Allerslev med mig til vitterlighed at underskrive. Datum Allerslev den 2. maj år 1635. Var underskrevet Hans Pedersen egen hånd, Jørgen Eilersen egen hånd. Som denne brev melder.

Nok fremlagde en herredstingsdom her af fornævnte ting den 17. maj år

1634 udgangen, bemældendes bl.a.:

Ved Niels Sørensen i Allerslev, på hans egen og Mads Pedersen ibidem hans vegne, havde da hid udi retten ladet stævne Bertel Nielsen i Debel for 12 skæpper byg og 9 skæpper rug, som er jordskyld af det jord, som de har liggende for Debel mark, som den dom m.m. indeholder, og beslattes som efterfølger:

Eftersom for mig med lavhævd og adskillige breve, og den mand Søren Rasch, som har boet i den gård, som fornævnte Bertel Nielsen nu ibor, er bevist, at han har lejet fornævnte jord, og fornævnte mænd som har boet i den gård Niels Sørensen og Mads Pedersen ibor, og skal give dem årlig leje af, og fornævnte Bertel Nielsen ikke beviser, at han jo har brugt fornævnte jord såvel som hans formand, kunne fogeden ikke understå sig, andet derpå at kjende end fornævnte Bertel Nielsen bør for jordleje til fornævnte Niels Sørensen og Mads Pedersen inden 15 dage at betale, så vidt som han resterer med, eller derfor at lide tiltale. Til vitterlighed under hans signet. Og efter berørte lejlighed forment fornævnte Christen Madsen, på fornævnte Niels Sørensen og Christen Madsens vegne, nu 3. ting over fornævnte Søren Hansen ved magt at have. Så var nu i dag mødt Bertel Nielsen i Fiide på fornævnte Søren Hansens vegne, svarede og berettede, at efterdi fornævnte jord skal være brugt til fornævnte gård, Søren Hansen ibor, kgl. majestæts gård og ejendom, mand efter mand, udi mands minde, og nu i denne farlige ufredstid, så man ved ikke hvem han med rette skal yde sin skyld og udgift til, formener han forskrevne jord bør at følge fornævnte gård, kgl. majestæts ejendom. Men dersom der bør at gå nogen leje af fornævnte jord, med rette, i denne farlige ufreds tid, da skal fornævnte Niels Sørensen og Christen Madsen bekomme det med alt gode, når fredens tid kommer. Med flere ord og tale dem herom imellem var, gav de dem herom for mig udi rette.

Da, efter tiltale, gensvar og sagens lejlighed, så og efterdi fornævnte Søren Hansen har fornævnte agerjord i leje af bemeldte tvende mænd i Galkiær, og deraf årlig belovet dem til jordleje 6 skæpper rug og 6 skæpper byg, hvilke han ikke nægter, men bevises med hans egen forpligt til fornævnte Christen Madsen i Galkiær, på de 6 skæpper korn, som er halvparten årligt at skulle yde til Sct. Mikkels dag. Da, efterdi han bruger

samme jord, som de i fæste har, ved jeg ikke andet derom at kende, end han bør til fornævnte Niels Sørensen og Christen Madsen fornævnte 12 skæpper korn at levere og betale, eller derfor at lide dele og tiltale. Til vidnesbyrd under mit signet. Datum ut supra.

Læst på Vester herredsting for retten lørdagen den 17. maj 1684. Læst på Vester herredsting for retten lørdagen den 24. maj 1684.

Fremdeles blev produceret en begæring til regimentskriver Barchman af dato 9. maj 1685, som med dets påskrift formelder som følger:

Såsom signor Samuel Wieland har udstedt mig en dom af Vester herreds-af dato 24. maj 1684, på Peder Sørensen i Debel angående det afgiftskorn, han til årlig leje skal udgive af det jord, han bruger, Galkiær tilhørig. Da, som rytterforordningen tilholder regimentskriveren, at udtage først af boet, efter forordningen, da beskikker jeg ved nærværende tvende mænd, og tjenstlig ombeder velædle regimentskriver signor Antoni Barchman han ville lade sig behage enten selv, eller og ved sin tjener, på lørdag førstkommende om eftermiddagen i Debel for, ud af Peder Sørensens boel, at udtage hvis han kan have at pretendere hos ham, på det signor Samuel Wieland efter satte dag og tid, i dag i tingbogen indført, i de øvrige boelsmidler kan gøre mig satisfaction efter dommen. Siden må jeg nødes til, efter foregående proces, antage jorden at bruge lade, thi slig fortrædelighed af Peder Sørensen kan jeg vel være foruden. Forhåber min herre lader sig bifalde at give mig skriftlig resolution herpå, og mig igen ved nærværende tvende mænd tilstille. Jeg forbliver stedse hans beredfærdigste tjener. Lars Nielsen. Lydum den 9. maj 1685.

Forkyndt udi min gunstige husbond, velædle hr. regimentskriver signor Antoni Barchmans absence, her udi hans hus den 11. maj 1685. Morten Brun.

Ydermere blev produceret Niels Nielsens skriftlig indlæg i denne form: Højædle og velbårne samtlige hr. landsdommere, samt kgl. majestæts regimentskriver ædle signore Andreas Hansen Rasch, ved Deres erhvervede stævning af dato 26. november næst afvig, har andraget, at han efter de herrer deputerede i ryttersessionen og generalkommissariatet deres ordre, på en rytterbonde i Debel, Outrup sogn, Riberhus amt, ved navn Peder Sørensen og sin søn Morten Pedersen, som ryttergården efter faderen fæ-

stet har, deres vegne, skulle være forårsaget på kongelig allernådigste oprejsning, at lade indstævne 3 domme af Vester herredsting udstedt sub datis 24. maj 1684, 1. juli 1687 og 15. januar 1705, hvorefter jeg, på min tjener Peder Nielsen og Peder Boedsen i Galkiær deres vegne skulle søgt en upåtalte restance fra ryttergården, med flere ord, samme stævning indeholder, og regimentskriveren muligt vidtløftige og til egen sinds fornøjelse, på sine steder forebragt haver. Så til at besvare bemeldte regimentskrivers forsæt ved denne sag følger dette til oplysning, at han aldrig skal overbevise mig, at have ladet søge eller selv søgt det, som hans kgl. majestæt kunne være til skade, eller prejudits, mindre agter med noget ulovformelig dokument rytterbonden eller gården, restance eller ejendom at fravinde, m.m., som han ellers iblandt andet i sin stævнемål foregiver. Og i hvor vel Galkiær beboere udi Allerslev, der nu er mine tjenere, for mig beretter, at en del af deres gamle lavhævd og markskelsbreve blev tilbageholden udi hin session udi Varde, hvor de blev indleveret, og siden ikke endnu erlanges kunne. Så har jeg dog ihænde bekommet:

Stk. 1. En dom udstedt af Vester herredsting den 17. maj 1634, forhvervet af Niels Sørensen i Galkiær udi Allerslev, på egne og Mads Pedersens vegne, over Bertel Nielsen i Debel, for da resterende afgift 12 skæpper byg og 9 skæpper rug, udi samme dom findes indført under punkt 1.

Punkt 1. En lavhævd af Vester herredsting ganget 1524, da Jes Christensen udi Galkiær i Allerslev har standen udi hans gård og indvurdere med hans lavhævd al gårdens ejendom; hvorudi det jord, øde bygge, eng med andet tilliggende på Debel mark er begreben. I samme dom er og indført en dom og adskillige dokumenter falden udi en sag, da Galkiærs husbonds fuldmægtig søgte dem på deres fæste, formedelst de havde fornævnte agerjord på Debel mark, til bemeldte øde bygge liggende, de i fæste til Galkiær havde, til andres stavn bortlejet, imod deres fæstebrev. Hvilken dom Galkiærs beboere Niels Sørensen på egne og gårdmands vegne da har brugt, som er fuldkommen bevis i sagen imod Bertel Nielsen i Debel, som jorden havde i leje, i samme gamle dom.

Punkt 2. Af dato 12. august 1509, da de Galkiær beboere har svaret andre for dem det havde bortlejet, med deres husbond af Maribo Kloster og sin klosterfogeds minde, og brugt til befrielse.

Punkt 3. Et fæstebrev til dem, som foged på Galkiær af dato 1561 den 12. oktober.

Punkt 4. Et tingsvidne udstedt år 1561 lørdag næst for Sct. Mataeus apostels dag indeholder, at Terben Jepsen i Toftnis, der i de tider skal have været forsvar for Galkiær, havde hændet Rasmus Pedersen i Debel det jord på Debel mark, som han havde lejet af Galkiærs forrige beboere Frandtz Christensen og Anna Peders ibidem, der han havde sin sæd og gøde udi.

Punkt 5. Et fæstebrev til Mads Thomesen ad datum 1580, på det jord og øde bygge på Debel Mark tilligemed anden ejendom og rettighed at nyde til Galkiær, som hans fader Thomes Nielsen havde før ham.

Punkt 6. Er fremlagt et bevis fra Birgitte Wind, salig Hartvig Stauer-schous til Hennegård, at Jesper Jespersen i Kiærup havde kommet de to fattige mænd i Allerslev, som boede på det sted Galkiær, nemlig Mads Thomesen og Mads Pedersen, til at unde Søren Rasch i Debel det jord udi Debel mark, dateret 12. august 1609.

Punkt 7. Har mændene, som boede på Galkiær gjort deres erklæring, for at blive ved deres fæste, de af deres husbond er søgt for, at det var sket med Jesper Jespersens egen vilje og minde, at de lejede bemeldte jord bort.

Punkt 8. Følger Jesper Jespersens irettesættelse over Mads Thomesen og Mads Pedersen på deres fæste, formedelst de samme jord havde bortlejet.

Punkt 9. Sentencen af samme gamle dom over fornævnte Galkiærbeboere, fordi de deres i fæste havende jord på Debel mark, havde bortlejet, er søgt, udviser fornævnte Jesper Jespersen var foged over Galkiær og andet Maribo Klosters tjener i Vester herred, og med hans viden skal jorden bortlejet være. Blev de ved deres fæste med forskrevne gamle dom, indført i hovedrestancedommen næst lavhævden, bevises da at bemeldte jord, øde bygge og videre på Debel mark hører Galkiær til med rette.

Punkt 10. Er af fornævnte Niels Sørensen i Galkiær, som søgte denne forskrevne hoveddom på egne og Mads Pedersens vegne fremlagt, en forpligt af Søren Rasch i Debel, til Mads Thomesen i Galkiær udgivet af dato næste søndag for Sct. Andersens dag 1586, der udviser, at fornævnte Søren Rasch tilstår, at have i leje bemeldte jord på Debel mark af Mads

Thomesen i Galkiær, og skulle give ham for halvparten i leje 3 skæpper rug og 3 skæpper byg m.m. etc.

Punkt 11. Og er endelig fornævnte hoveddom af 17. maj 1634 dens slutning udfalden, at Bertel Nielsen i Debel er tildømt at betale til Galkiær beboere, Niels Sørensen og Mads Pedersen, leje af deres jord på Debel mark, efter lavhævd og andre breve såvidt han resterer med etc.

Stk. 2. En dom udstedt af Vester herredsting år 1645 den 10. maj forhvervet af Christen Madsen i Lundtarp, herredsfoged i Vester herred, på Sorø Academis tjenere Niels Sørensen og Christen Madsen Galkiær i Allerslev deres vegne, over Søren Hansen i Debel for 6 skæpper rug og 6 skæpper byg jordleje. Derudi er Søren Hansen i Debel hans forpligt om lejemålets årlig betaling til Christen Madsen i Galkiær, som halvparten tilkom, af dato 2. maj år 1635. Er ellers udi dommens slutning tilfunden at betale til fornævnte Niels Sørensen og Christen Madsen i Galkiær jordlejen, som da resteret for 1 år, 12 skæpper korn. Disse foromrørte tvende gamle domme med derudi indførte lavhævd og videre, som før meldt er. Og de som berettes ved kommissionen at være indkommen og siden forholdt de bønder, der nu ere mine tjenere, forevist kommessarierne for landmålingen, velbårne Claus Maltesen Sehested og Erik Henriksen, så fornævnte agerjord Peder Sørensen blev framålt, da han det under ryttergården havde angivet, og Galkiær tilmålt, som velbemeldte kommissariers attest af 29. november 1687 udviser, og af de, over fornævnte Peder Sørensen, tid efter anden søgte domme, og advarsel til regimentskriveren om udlæg, kan klarlig ses, restancen han af mig, på tjeneres vegne, er søgt for udi sidste dom af 15. januar 1706, ikke har været upåttalt, men efter derudi indførte dokumenter, ofte erindret om lejens betaling, og forbudet ikke, inden dets rigtighed, at måtte befatte sig med jorden at dyrke og avle, det han dog ikke har agtet. Så jeg vil formode de højædle og velbårne herrer hr. landsdommere anser de forbemeldte 2 gamle domme, og derudi indførte lavhævd og bevisligheder, som i så langsommelig tid har standet upågtet og usvækket. Tænker og ikke allernådigste oprejsning tilholder dem at skal svækkes, hvilke ere den rette grund og fundament til de andre på omsiddende domme, som er søgt, når lejen ikke i rette tid er blevet erlagt, og derfor ikke alene konfirmerer den hjemtingsdom af 15.

januar 1706, som er den jeg søgt har. Dog af regimentskriveren i stævne-mål givet andet årstal, så mine tjenere nyder deres resterende leje, og jeg min grund ved byggested med alt fort og fældet efter proportion, som jeg vedkender med rette at tilhøre i alle måder upræjudiceret, og at regiment-skriver Rasch, som imod bedre vidende har inklineret, at ville påføre mig denne proces, og særlig i min store svaghed, da jeg til døden var beredt, stævningen lod ankynde, uden allerringeste formelding om den allernådigste oprejsnings fremvisning, enten i original eller ved kopi. Vorder tilfun-den af egne midler at erstatte mig min omkostning hvorpå, og ialt en ret-færdig dom ventes af højædle og velbårne hr. landsdommeres tjenstskyl-digste tjener Niels Nielsen. Endrupholm den 13. januar 1707.

Som foromrørte af begge parter fremlagte og herudi agten indførte og mentionerede breve og dokumenter der om videre indholdte, for retten læst og påskrevet. Med flere ord og tale parterne imellem faldt, og efter fremlagte dokumenter, dom i sagen måtte begærendes.

Da, som parterne efter tilspørgelse, ej nogen videre denne sag angående havde at fremlægge, er efter tiltale, givne svar og denne forberørte sags befindende beskaffenhed, således for retten bleven kendt og afsagt:

Eftersom her i retten fremlægges en gammel af Vester herredsting udstedt dom af 17. maj 1634, hvorudi findes indført adskillige breve, som beviser hvad rettighed de Galkiær mænd har til det udi Debel mark omtvistede jord, nemlig en lavhævd af år 1524 hvorudi meldes, at det jord som på samme Debel mark, som Jes Christensen da boendes udi Galkiær, sig til-egnede, og som Galkiær på de tider findes at have svaret under Maribo Kloster, har abbedissen år 1561 bortfæstet det til en Frandt Christensen og Anna Peders. Endnu findes et andet fæstebrev år 1580 udgivet til en Mads Thomesen i Galkiær på fornævnte jord, og er en restancedom af 17. maj 1634 erhvervet på Bertel Nielsen, som da boede udi Debel, hvor han er tilfundet at svare de Galkiær beboere leje deraf. Findes og en Søren Hansen udi Debel hans forpligt af år 1635, om afgiftens årlig betaling, som udi dommens slutning findes at være 12 skæpper korn, 6 skæpper rug og 6 skæpper byg. Hvilket og med en attest af 23. marts 1699 bevi-ses at være den årlige leje. Det og af regimentskriveren fremlagte udtog under conductør Niels Hegelunds hånd melder, at den omtvistede jord

mellem Peder Sørensen og Peder Galkiær i Allerslev findes at være 2 skæpper 2 fjerdingkar 2 album, som er lige således udi krigsJORDEBogen, som her udi retten produceret findes indført. Hvilket, med ovenmeldte dokumenter findes at tilhøre den gård udi Galkiær, Peder Nielsen og Peder Boedsen bebor, og Niels Nielsen Endrupholm, som proprietarius dertil berettiget. Thi bør Peder Sørensen tilligemed sin søn Morten Pedersen udi Debel, som samme jord har udi brug, at betale den årlige afgift deraf, nemlig 6 skæpper rug og 6 skæpper byg til de Galkiær mænd. Dog alene for de åringer, som årlig dem findes derpå at være erhvervet, eller og at lide nam udi deres gods og middel hvor det findes. Og for de åringer hvor ingen sådan særdeles dom findes, fri at være. I det øvrige står det Niels Nielsen, på sine bønders vegne, frit for at gøre sig samme jord så nyttig, som de bedst ved og kan. Ifald Debels beboere ikke svarer den her efterdags årlig leje, som forskrevet står, og den indstævnedes hjemtingsdom af 15. januar 1706 således ved magt at blive.

En kopie testimonium segiler nostra pre sentibus enserius im pressa.

Denne genpart landstingsdom er her med originalen konfereret, og rigtig befundet. Hvilket hermed, efter forlangende, attesteres.

Ribe den 28. februar anno 1715. H.W.Calnein.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 3. februar 1636, side 64b.

Heri tingsvidne af 1527.

På Viborg landsting har vi set og hørt læse et åbent papirsbrev med tre segl forsejlet, lydende som efterfølger:

Jes Madsen tingholder på den tid til Øster herredsting, Las Jepsen i Malle, Peder Eysen i Kvie, Peder Jepsen i "Haffue" og Christen Iversen i Vallund, sandemænd i Øster herred, gør vitterligt med dette vort åbne brev, at år efter Guds byrd 1527 den mandag næst efter Sct. Laurids dag, da kundgjorde vi vort tov og ed, som vi var tilkaldet til ret tov og markskel i så måde:

Fra den sten som var sat imellem Bonum og Lervad, som står vesten Bjerremose, så 1 sten som vi satte imellem Asp og Lervad, som står i en gammel grøft. Og så satte vi den anden sten imellem Asp og Lervad østen ved de store buske imod åen og så ret ud til "Ander markmoed møder aff Rett". Da kundgjorde vi vor ret tov og markskel i vor sandemands ed, som forskrevet står. Til vidnesbyrd trykker vi vort indsegl neden for dette vort åbne brev. Datum Ano Die loco ut supra.

At vi slig et brev her i dag har set og hørt læse lydende som forskrevet står, bekender vi med vore signeter undertrykt. Datum ut supra.

Mariager kloster arkiv.

Fæste- og hoverisager 1528 - 1842.

Laughævd 1528.

Film M-53/935.

Alle mænd som dette brev se eller høre læse hilse vi eder Just Nielsen i Rold, foged til Hindsted herredsting, Jens Nielsen i Blenstrup, Peder Bloch i Horsens, Las Nielsen i "baspill" [Barsbøl], Tor Pedersen i Rostруп, Hans Dall ibid., Jep Tøgersen i Als med vort åbne brev år efter Guds byrd anno 1528 torsdagen næst efter Vor Fruedag. Og på fornævnte ting var skicket velformuiftige Ole Andersen i Siem han lovlig æskede og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd som var Jens Sørensen i Refs, Jep Nielsen i Fruerlund, Morurids Nielsen og Anders Jensen i Hindsted, Jep Mortensen i "Reese" [Rise], Jens Frandsen i "Wifwe" [Vive] og Poul Jensen og Las Lauridsen i ibid.. Disse 8 dannemænd alle endrægtelig vidnede på deres gode tro og rette sandhed, at de hørte og så samme dag på forskrevne ting Ole Andersen hans lovmænd, som var Peder Nielsen i Skelund og Svend Nielsen ibid. de kundgjorde og tilstod at de var i Østergård i Skelund, så og hørte at Ole Andersen gjorde laughævd med brev og segl efter loven, som fogden og disse mænd ret "felstemænd" med ham kundgjorde i Skelund som han nu selv ibor, med al den rette tilliggelse med videre som hører derhos med al slags marker, vange og

enge, jorder med al den rette tilliggelse uryggelig holdes. Med et stykke engjord som Niels Jensen i Refs havde haft, ligger i en mark kaldes Førslev o.s.v..

Det vidner vi med vores hængende indskårne segl. Ut supra.

Mejlgård godsarkiv, Nr. Dyrs herred.

Skøder og adkomster 1531 - 1870.

Tingsvidne af Nørre Dyrs herredsting 1531.

Film M-53938.

Alle mænd dette brev se eller høre læse hilse vi Bertel Pedersen, herredsfoged til Nørre herredsting, Mads Smed i Skærbæk, Jep Olufsen i "Emmerlof" [Emmelev], Christen Ibsen i Rimsø, Las Mouridsen i Veggerslev og Terman Madsen i Glesborg evindeligt med Gud kundgør vi for alle mænd at år efter Guds byrd 1531 på Midfaste mandag da var skikket for os og flere dannemænd på fornævnte ting velbyrdig mand Søren Juul af Hedegård lovlig bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd som er Mads Bund i Skindbjerg, Anders Poulsen i Glesborg, Peder Michelsen i Laen, Søren Tøgersen i Glesborg, Peder Mouridsen ibid., Peder Bund i Enslev, Poul Troelsen i Veggerslev og Knud Sørensen i Laen. Hvilke 8 dannemænd der alle samdrægtelig vidnede på deres sjæl og rette sandhed, at dem fuld vitterligt er, at de som har boet i Skærbæk og endnu der bor, de har haft fri fægang og været under een fælled og fædrift med dem som har boet i Mejlgård ulastet og ukæret, som de har hørt af deres forældre og dem selv mindes i firsindstyve år. Og aldrig de har set, hørt eller spurgt før end nu Jacob Lykke vil "hade" og trænge dem deraf. Item vidnede og fornævnte 8 mænd, at det er dem fuldt vitterligt, at de som boede i Skærbæk har haft deres rette lodskifteeng i Ryskær, Basekær og andet steds i Skærbæk kær og små enge vesten byen med skov og kær som findes på fornævnte enge med deres grund, som de nu i deres brugelig hævd har til så mange gårde som Søren Juul har der i byen. Og har vi alle andre hørt og ej nogen mand har givet der last eller kære oppå i nogen

måde, som forskrevet står. Det hørte vi og så, det vidne vi med vores indsegl hængende neden for dette brev.

Viborg Landstings Dombog C.

Landsting d. 28. august 1651, side 199b ff.

Pergament 1532.

På Viborg Landsting har vi set og hørt læse et pergamentbrev med elleve hængende indsegl forseglede, så lydende:

Alle mænd dette brev se eller høre læse hilse vi Per Olofsen i Holmholdt [Holingholt], herredsfoged på Hammerum herredsting, Niels Christensen, præst til Snejbjerg, Morten Grøn af Ørnhoved, prier, Niels Lauridsen i Tanderup, wepener, Per Christensen i Tjørring, Nis Tomesen i Merrild, Nis Hansen i Ørskov, Svend Smed i Næstholt, Søren Erichsen i Bech, Christen Gundersen i Sunds og Christen Nielsen i Ørskov med dette vort åbne brev, at år efter Guds byrd MDXXXII lørdagen næst for Sct. Jørgens dag, da var skikket for os og for flere gode mænd på Hammerum herredsting, at Splid Bang til Agersbæk æskede og fik et fuldt tingsvidne af otte dannemænd, som var Morten Grøn af Ørnhoved, wepener, Niels Lauridsen i Tanderup, wepener, Per Christensen i Tjørring, Nis Jensen i Ørskov, Christen Povelsen i Gammel Arnborg, Søren Erichsen i Beck, Christen Gundersen i Sunds og Jes Jensen i Snejbjerg. Disse fornævnte otte dannemænd vidnede på deres gode tro, sjæl og rette sandhed, at de hørte og så samme dag på Hammerum herredsting, at fornævnte Splid Bang til Agersbæk hans lavhævds høring vidnede for dem, som var Nis Tomesen i Merrild og Svend Smed i Næstholt, at de kundgjorde og lydeligen tilstod, at de hos var udi Nybo den torsdag næst tilform, hørte og så, at Splid Bang gjorde hans laghævd selvtolvte med frie mænd og bønder og jordegne udi laugtids dag, og brast ham ingen værn eller ed, som han var tilfunden af fogden og af gode mænd oppå Hammerum herredsting. Item indvurderede han en gård, som kaldes Nybo, med al hendes rette tilligelse, ager og eng, forte og fægang, "fiere wegne til march moede". Item

Bregerholm liggende østen ved åen, item en eng som kaldes Langeng, som giver 9 læs hø. Item en "Endiel" som kaldes Kvindevadvig liggende ved Kvindevad sønden fra Kvindevad, som af ere stenet og af ere mærket. Item to læs eng i Brokær og en holm i samme sted, som den halve del bruges til "hoolflode". Item to læs eng i Brokær imellem Holflods eng og Simen Olufsen hans gårds enge. Item en eng som kaldes Storeng i Brokær, som giver fire læs hø, som af ere stenet. Item to engdele i "schaffue", item så meget eng i Nybo kær, som har været brugt til Nybo af Arilds tid. Item to læs eng i Urekær, item 16 agre sønden på Sandbjerg, som af ere stenet. Item 5 hodom's agre som "schyder po huolfflods ager". Item 30 agre på Holm brøde, item 17 agre på Holm ager. Dette fornævnte gods indvurderede han for Nybo hendes rettighed og tilliggelse. Item indvurderede han en gård som kaldes Nøvling'skov, med al hendes rette tilliggelse med ager, eng, forte og fægang "fire wegne till Marchmode". Item 5 læs eng, Nøvling præstegårds eng på den vestre side. Item en eng som kaldes Langie, som er 14 læs eng; item en eng som kaldes Boelseng, som er 10 læs eng. Item indvurderede han den Nørhedemark, item et øde byggested i Nøvling'skov mark, som kaldes Boels hussted, med hendes rettighed. Item et øde byggested i Nøvling'skov hendes mark med hendes rettighed. Item tre øde byggesteder, som kaldes Østerhoved, med dets rette tilliggelse. Item indvurderede han en gård som kaldes Egebæk med al hendes rette tilliggelse "fiere wegne till Marckmoede". Item en eng, som kaldes Nørmade, som er 8 læs eng; item en eng, som kaldes Brede eng, som er 8 læs eng. Item det søndre kær, som er 8 læs eng, item en eng som kaldes Rørkær, som er 8 læs eng. Item 1½ læs eng i Skibbild mark, liggende hos Rørkær bæk, undtagen alle mænds enge i disse fornævnte marker. Item en eng i Egebæk mark, som Palle Bang satte selv en stage i. Item et øde hussted i Agerbæk mark, norden hos den dam, med hendes rette tilliggelse. Item indvurderede han en gård i "Lyndtbee", som Anders Christensen ibor, med hendes rette tilliggelse. Item to læs eng hos "sponge weye", item en engdel som kaldes Roeker eng, liggende imellem bispens eng og klostres eng. Item to læs eng liggende imellem Rind præstegårds eng og "rynde weye". Item to læs eng vesten ved åen, næst norden til weyen dige, item 8 læs eng norden ved åen fra Skærbæk

løber udi åen og til Jacob Løche hans eng vedtager. Item den halve del af to læs eng som kaldes Boels eng, som den anden halvdel bruges til den gård i Lyndt som Jep Persen ibor. Item indvurderede han en gård som kaldes "Kuoffuestrup", som Jes Poelsen ibor, med al hendes rette tilliggelse "fiere wegne til March moede". Dette fornævnte gods med al fornævnte gods' rette tilliggelse det indvurderede fornævnte Splid Bang for hans rette arvegods, og for Palle Bang hans rette arvegods, og for deres købegods, som de har købt af deres søster Karen Bangsdatter og af Johan Bangsdatter, og udsvor han alle mænd der af fornævnte gods, uden sig og Palle Bang, undtagen Christopher Bang i Tofthøj hans arvedel i al fornævnte gods. Til vidnesbyrd hænger vi vort indsegl neden på dette vort åbne brev.

At vi sligt et brev her i dag for retten har hørt læse bekræfter vi med vores signeter. Datum ut supra.

Ribe Bispearkiv, C4-12.

Documenta Antiqua, nr. 516.

Christian III's brev dateret Varde d. 21. marts 1537.

Strid mellem to familier i Varde.

Christian den III's brev dateret Varde retterting, at 12 mænd skal dømme imellem Clement Christophersen i Varde og Christen Olsen i Gørritz om nogen arvedel dateret onsdag efter Judica 1537 (skrøbelig papirs Document).

Vi Christian, med Guds Nåde udvalgt konge til Danmark og Norge hertug i Slesvig, Holsten, Stormarn og Ditmarsken, greve udi Oldenburg og Delmenhorst, gør alle vitterligt med dette vort åbne brev, at år efter Guds byrd MDXXXVII, onsdagen næst efter søndagen Judica, i vor egen nærværelse udi vor købstad Varde, nærværende os elskl. hr. Mogens Gøye, vor og Danmarks riges hofmester, Mogens Munk, vor landsdommer i Nørre Jylland, Knud Gyldenstjerne, vor mand og råd, Peder Ebbesen og Axel Jull, vor mand og tjener, var skicket for os på vort ret-

terting Clement Christensen borger i Varde og havde i rette stævnet Jens Olsen i Gørritz og Christen Ebbesen i Nymands Hussted, for nogen arvedel, han kender sig ved i fornævnte gods. Da var der tilnævnet 12 begge deres samfrænder og fælles venner, seks på Clement Christensens vegne, som var Las Michelsen, herretsfoged i Nørre herred, Esgi i Løftgård, Nis Smet i Pobøll, Nis Vilsen i Halkier, Oluf Nielsen i Varde og Peder Høst, og seks på Jens Olsens og Christen Ebbesens side, som var Niels Skriver i Foersum, Christen Nielsen i Vestkær, Søren Thomsen, Peder Nielsen i Åderup, Christen Madsen i Tarp og Christen Ebbesen. Hvilke 12 dannemænd der skal have fuldmagt, dele og skifte dem fornævnte gårde og gods imellem, hver efter som deres lod og del findes der udi med rette. Og skulle de give beskrevet, hvad de dem imellem "giørendedes worder" på begge sider, som de ville ansvare for Gud, og være bekendt for os. Og skal de der om møde til Nørre herredsting første tingdag efter Sanct Valborg dag førstkommende.

Datum ut supra. Nostro ad cansas sub sigillo terte Georgio Qvitzou justitiario.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting d.28.august 1651, side 199a.

Pergament 1538.

På Viborg Landsting har vi set og hørt læse et lidet pergamentbrev, som har været med fem segl forseglet, og af alder og vangemente mestendel frafalden, sålydende:

Jeg Thamis Jensen i Snebbom [Snæbum?] kendes, at have solgt og skødet fra mig og mine arvinger, og til Morten Jensen i Handrup og hans arvinger, al den del og rettighed, som jeg har eller kan tilfalde i den dam og dæmning, som ligger sønden og vesten til Handrup, og så under jeg og oplader fornævnte Morten Jensen den del, som jeg har vesten til bækken, så langt hans enge rækker om mig kan findes at have der noget. Og kendes jeg mig at have opbåret penning og fuld værd af fornævnte Morten

Jensen, og takker jeg ham for god betaling. Og bepligtiger jeg mig og mine arvinger at fri og frelse fornævnte Morten Jensen og hans arvinger, det som jeg har tilskødet ham, for hver mands tiltale, som derpå kan tale med rette. Til vidnesbyrd hænger jeg mit indsegl nedenfor dette mit åbne brev med flere dannemænds deres, som jeg tilbeder at besegle med mig, som er Per Black i Hørby, Jens Sørensen i Risum, Per Kjeldsen i Døstrup og Anders Ovesen ibid.

Skrevet i Handrup Midfaste søndag Anno dom. MDXXXVIII.

Ribe bispearkiv, C4-191.

Gejstlighedens almindelige privilegier.

Kong Christians mandat af 1541.

Kong Christian den [åben plads til nummer] mandat.

Ao 1541 Regensborg. Hvorefter hæderlig vellærdt mand hr. Tygge Grumsen [Gram, Thyge Christensen død 1548], sognepræst i Skærbæk og provst i Hviding herred, tog et tingsvidne på menige herredspræsters og kirkers vegne.

Kundgør vi efterskrevne Michel Holm, herredsfoged i Hviding herred, Jon Olufsen i Åbølling, Jens Christensen, Laurids Andersen i Gånsager, Svend Trogelsen i Havervad og Søren Lassen i Enderup, sandemænd inden Hviding herred, evindeligt med Gud år efter Guds byrd MDXLI mandag næst efter Sanctorum Philippi Jacobi Apostolum dag, (som drikning holdtes udi Hviding herred), var skikket for os og menige herredsmænd, som den dag ting søgte, hæderlig mand hr. Tygge Grumsen, sognepræst til Skærbæk og herredsprovst inden Hviding herred, som lovlige æskede, bad og fik et uvildigt stokkenævn af 12 trofaste dannemænd, som er Jes Christensen i Gasse, Knud Pedersen i Gesing, Simon Sørensen i Brøns, Trogels Andersen i Barsbøl, Nis Espensen i Gesing, Erik Svendsen ibid., Hans Jensen ibid., Nis Persen i Vedsted, Tyge Nielsen i "Stohede?", Jep Bøesen i Mosebøl, Las Thomsen i Vedsted og Hans Lydichsen i Husum. Hvilke 12 trofaste dannemænd på deres gode tro, sjæl og rette sande for

os vidnede, at de helst med mange andre dannemænd flere samme tid så og hørte, at Tygge Grumsen, provst i samme herred, var skikket inden alle fire tingstokke for en besiddende dom, for fogden og menige herredsmænd, som samme tid der tilstede var. Og lod da læse samme tid et vor nådigste kongl: mayst:s hans konnings Christians [åben plads til nummer] åbne brev skrevet på pergament og velbeseget, med hans Nådes kongl: mayst:s secret indeholdende og lydende iblandt andet:

At hans kongl: mayst: med sin elskelig råds samtykke til Regensborg havde undt og tilladt, at alle sognepræster og sognedegne i Tørring len, Haderslev og Brunlunds len skulle herefter have, nyde, beholde al den vanlig rente, brugning og indkomme, som af gammel tid plejede ud at gives og lagt til præstens underholdning og føde, som er korntiende, kvægtiende, sygebyrd, ost, gæs, kirkegang, jordefærd, offer, æg, brudevielse, plovbyrd og andet, som tilforn af gammel tid udgivet og været har til deres opholdning i hvad som helst det er eller nævnes kan, skulle almuen nu herefter udgive og betale deres sognepræster, som dem ret Guds ord forsørge og føde skal, under hans kongl: mayst:s hæfte og straf, hvor nogen findes, som sig her imod forhindrer og fortrykker.

Item og alle sognepræster og degne i fornævnte Tørring len og de andre 2 len, skal herefter nyde og beholde alle de privilegier og friheder, som hans Nåde dem nu undt og givet har, og de af gammel tid nydt har, og ikke at forures af vores lensmænd eller fogder her udgivne? i nogen måde.

Item skal ej heller nogen præst i fornævnte len stævnes eller deles til herredsting, som vil være for sin herredsprovst og rette for sig, om han kan forlige dem. Men hvis han det ikke kan, skal sagen opsættes for vores lensmænd og superintendenten.

At så er gangen og faren i sandhed, da lade vi fornævnte dannemænd vores indsegl trykke neden på dette vort åbne brev.

Datum Anno die et loco ut supra.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Genpart af dokumenter.

Tingsvidne af Galten herredsting 1541.

Alle mænd dette brev se eller høre læse hilse vi Søren Thomsen i Galten, herredsfoged til Galten herredsting, Niels Jensen i Nielstrup, væbner, Peder Bodsens i Galten og Mads Poulsen i Årslev evindeligt med Gud, at år efter Guds byrd 1541 tirsdagen næst efter Sct. Laurenti dag, da var skikket på fornævnte ting Jørgen Kjeldsen i Essendrup, han lovlig bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd, som var Peder Thomsen i "Stredrup" [Stubdrup?], Esger Michelsen i Hadbjerg, Michel Kjeldsen ibid, Jens Tøgersen ibid., Las Mogensen i Hinge, Niels Espensen i Nielstrup, Mads Poulsen i Årslev og Thomas Gjordsen i Hallendrup. Hvilke 8 dannemænd de alle samdrægtelig vidnede på deres gode tro og rette sandhed, at de så og hørte samme dag på fornævnte ting, som udkrævet af fornævnte herre, bestod deres tov, at de var imellem Essendrup mark og Laurbjerg mark og gjorde ret markskel, som de var lovlig tilkrævet fra tinget o.s.v.

Disse fornævnte "Stabel og Steene, griimen og grøft dige og opkast, agger herd og wrat modt Dennem" vist og svor fornævnte sandemænd for rette markskel mellem Essendrup mark og Lerbjerg mark. Datum Anno die et loco qvibus ut supra.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 5. november 1651, side 382 ff.

Kongebrev af 1542 på gård i Vandfuld herred.

På Viborg Landsting har vi set og hørt læse et tingsvidne, som med tredde segl er forseglede og af vangemme noget brækket, lydende som efterfølger:

Niels Madsen i Volder, herredsfoged i Vandfuld herred, Niels Offersen

i Houmå og Rasmus Pedersen i Søgård gør vitterligt, at år efter Guds byrd 1624 lørdagen den 3. april på fornævnte ting var skikket Niels Jensen i Smedshave, som lovlig bad og fik et fuldt tingsvidne af otte dannemænd, som er Niels Offersen i Houmå, Jørgen Pedersen i Snabe, Jens Clemendsen i Lund, Jens Christensen i Houe kirkeby, Anders Christensen på Houland, Peder Christensen i Herping, Niels Christensen ibid. og Laurids Olufsen i Ottedal. Hvilke fornævnte otte dannemænd vidnede, alle samdrægtelig på deres gode tro og rette sandhed, at de hørte og så, at fornævnte Niels Jensen i Smedshave lod læse og påskrive her i dag for tingdom et kongl: mayst:s pergamentsbrev med et hængende indsegl for, hel og holden, uskrabet, ustunget og uforfalsket i alle måder, lydende ord fra ord, som herefter følger:

Vi Christian med Guds nåde Danmarks, Norges, Venders og Gothers konge o.s.v. gør alle vitterligt, at efterdi den brevviser Jens Persen i Smedshave og Eske Persen i Mølgård har nu ladet handle med Os om deres og deres søskende og medarvingers bondegods, som de har liggende udi Vandfuld herred udi Vort land Nørrejylland, som er Mølgård, fornævnte Eske Pedersen og hans moder selv udi bor, i Vandborg sogn. Smedshave udi Engbjerg sogn, som fornævnte Jens Persen udi bor. Et boel på Hygumbjerg, som Laust Nielsen påbor. En gård som kaldes Galtmose; en gård kaldes Mægbæk; en gård udi Houmå udi Houe sogn liggende; og har derfor været udi Vor minde. Da har Vi af Vor synderlig gunst og nåde undt og tilladt, og nu med dette Vort åbne brev under og tillader, at fornævnte Jens Persen og Eske Persen, og deres søskende og medarvinger, herefter må og skulle have, nyde, bruge og beholde fornævnte bondegods så fri og for sådan landgilde, tyngte og afgift, som deraf gjordes og gaves førend nu sidst forleden fejde her udi landet begyndte; dog så, at de, deres søskende, medarvinger og deres arvinger skulle være Os, Vore arvinger og efterkommere, kongerne i Danmark, hulde og tro, og årligen til gode rede af fornævnte bøndergods gøre og give til Os og kronen sådan landgilde, tyngte og afgift, som plejer og bør at gøres og gives af gammel tid, og førend fejden begyndtes. Thi forbyder Vi alle ihvor de helst er eller være kunne, særdeles Vore fogeder, embedsmænd og alle andre, fornævnte Jens Persen og Eske Persen, deres søskende, medarvin-

ger og deres arvinger, imod på fornævnte bondegods, eftersom forskrevet står, at hindre lade eller udi nogen måde forfang at gøre. Under Vor hyldest og nåde, givet udi Vor købstad Holstebro nytårsaften MDXLII. Under Vort signet. Erich Banner og Peder Ebesen, Jørgen Pedersen.

Hvilke fornævnte brev her blev i dag påskrevet, at det var læst. At vi sligt et brev for os i dag har set og hørt læse og påskrevet, det vidner vi med vores signeter her under trykt. Datum ut supra. At vi sligt et tingsvidne her i dag har set og hørt læse, bekender vi med vores signeter her under trykt. Datum ut supra.

Endrupholm godsarkiv, Skads herred.

Papirer vedr. enkelte landsbyer.

Tingsvidne 1543 om gård i Holsted.

Alle mænd dette brev se eller høre læse hilse vi Jep Pedersen i Surhave, herredsfoged til Malt herredsting, Adser Hansen i Askov, Per Simonsen i Maltbæk og Mads Sørensen gør vitterligt, at år efter Guds byrd MDXLIII den lørdag næst for Sct. "gebursius" [Gebhardus?] dag, da var skikket på fornævnte ting for dom beskeden dannemand Knud Pedersen i Holsted og bad om et fuldt tingsvidne af 8 uvildige dannemænd, som er ..... i Bækbølling, "gieruill" Jensen i Tobøl, Niels Hansen, Mads ....., Lauge Hansen i Nørbølling og Jep Hansen i Lervad. Hvilke 8 dannemænd vidnede på tro, sjæl og sandhed med oprakte fingre, at dem fuldt vitterligt er i sandhed ..... Anders Hansen i Stenderup har solgt og bortskødet al det .... gods med huse, som han havde udi den bondegård i Holsted, som Knud Pedersen nu ibor, og er han udarving til fornævnte gård og gods. Og har der hverken lod eller del i fornævnte gård eller gods uden det sker så at han kan overleve hans moder og kan da .... der og? har Knud Pedersen laugbudt sin broder fornævnte gård og gods i 3 ting før Anders Hansen kom og bød på .... til for fornævnte broderdel. At så var berettet? for os, det vidner vi fornævnte mænd med vor indsegl, som vi lade trykke neden for dette vort åbne brev. Datum ut supra.

Nørholm godsarkiv, G463-3.

Kongebrev 1543 om Varde mølle.

Laurids Sørensen, byfoged i Varde, gør vitterligt, at år efter Guds byrd MDCX mandag, som var den 4. juni, på Varde byting var skicket ærlig og velbyrdig mand Hans Lange til Nørholm på den ene, og med min egen stævning havde i rette stævnet Mads Jonsen og Niels Thomsen borgmestre i Varde, samtlige rådmænd her sammested, for de ene tilholder dem at være mægtige at indsætte møller udi Varde mølle, siden den gamle møller er død, imod hans ja og samtykke. Deslige for at de formindsker skyld, som af Arilds tid plejer af fornævnte mølle at gange. Des uanset imod et kongl: mayst:s kontrakt og forligelsesbrev tilholder dem på Nørholm at skal have halv stedsmål med skyld og herlighed i fornævnte mølle. Og Nørholms beseglede jordebog indeholder, at samme mølle er sat for 24 ørte mel. Og i rette lagde Hans Lange fornævnte kongl: mayst:s brev lydende ord fra ord:

Vi Christian med Guds nåde o.s.v. gør alle vitterligt, at år efter Guds byrd 1542 den tirsdag efter søndagen Cantate på Vort retterting i Vor købstad Varde, nu værende Os elskelig Johan Friis, Vor kansler, Erik Banner, Danmarks riges marsk, Peder Ebbesen til Birkelse og Jørgen Quitzau rigens kansler, Vor mand og råd var skicket Os elskelig borgmestre, rådmænd og menige borgere i Varde på den anden side, for en mølle de nyligen har opbygget der for byen, og dermed gravet og "støffuidt" ind på Otte Clausens grund og enge udi den gamle å, ham til hindring og forfang. Og i rette lagde Otte Clausen et, højbårne første kong Frederik, vor kære herre faders (milde og salige ihukommelse) mageskiftebrev indeholdende, at hans søskende og han havde med højbemeldte Vor kære hr. fader mageskiftet dem fornævnte Nørholm gård med sin mølledam, damsbund og fri forstrog til. Og derfor igen udlagt kronen fyldest udi andet deres arvegods udi Lundenæs til vederlag⁷.

Dertil svarede fornævnte borgmestre, rådmænd og menige borgere udi

---

⁷) Se Kr. Erslev: Kong Frederik den I.s danske Registanter side 62.

Varde, og derimod fremlagde et Vort beseglede brev indeholdende, at Vi har undt dem at må opbygge dem en vandmølle der for byen, til deres og deres bys behov, og givet dem af kronens jord og grund, som de har bygget samme mølle på. Og mente derfor, at Otte Clausen ikke havde ret til at formene dem, eller med rette kunne gøre dem hindring på samme mølle. Derimod i rette lagde Otte Clausen først en landstingsdom udgivet til Viborg landsting, indeholdende, at hans oldefader hr. Strange Nielsen havde ladet dømt en fiskegård og stævning, som var imellem Varde by og Nørholm gård, som aldrig har været fiskegårde. Deslige tvende tingsvidner udgivet til Øster herredsting og Skast herredsting, indeholdende at de var 18 synsmænd tiltaget af hvert tvende herreder, som var over samme mølle og sluse, hvilke som havde vidnet, at fornævnte mølle, som Varde borgere for deres by i så måde opbygget havde, "støffuer" Otte Clausen både på sine enge og laksefiskeri til hindring og skade. Og satte Otte Clausen derfor i rette, om samme mølle var så lovlig opbyggt, så den burde at være ved magt eller ej. Med flere ord og tale dem derom på begge sider imellem løb. Da, efter sagens lejlighed, og på det, at vi ville at dem måtte ske ret på både sider, har Vi selv med fornævnte Vor elskelig råd givet Os på samme åsteder og besigtiget lejligheden derom. Og, efter begge parters bevilling og samtykke, blev de så på både sider her for Os i dag venligen til endelig ende forligte, at borgmestre, rådmænd og menige borgere i Varde eller deres efterkommere skulle må nyde og beholde fornævnte mølle med "støffning" og alt andet, ligesom den nu er, og den selv opbygge og med sten og anden tilbehøring ved magt holde, og deraf årlig til gode rede yde og fornøje Otte Clausen og hans arvinger halv del af al den landgilde eller told, som de årlig få eller lade opbære af fornævnte mølle. Deslige halvdelen af fæste og herligheden så tit og ofte, som samme mølle bortfæstes. Og dersom borgmestre, rådmænd og menige borgere udi Varde, eller deres efterkommere, enten med vilje eller af forsømmelse, lade samme mølle forfalde og ikke længere holde den ved magt, da skal de på Otte Clausens eller hans arvingers anfordring, være pligtig straks at optage og oprykke de pæle og sten, som de nu har sat udi åen, der som de har "aff-dømtt" den gamle å af sin "Arrildtz Rund", og siden lade åen have sit rette løb eftersom hun har

haft af arilds tid. Givet år, dag og sted som forskrevet står. Under Vor signet. Johan Friis kansler. Med andet mere samme kongl: mayst:s brev videre i sig selv indeholder.

Derhos i rette lagde ærlig og velbyrdig mand Hans Lange en forsegleet jordebog, efter lodskifte. Hvilken iblandt andet formeldte, at den halve mølle, som ligger for Varde, blev salig Claus Strangesen til Nørholm tilskiftet, giver årlig en læst korn, efterdi han ikke holder den færdig med nogen sin tilbehøring. Og efter slig lejlighed satte velbyrdige Hans Lange udi al rette, om fornævnte borgmestre og råd i Varde er mægtige at ind-sætte møller i Varde mølle videre end deres anpart. Så om de er mægtige at formindske den told imod hans beseglede jordebog. Og formener han, at de ere pligtige at give ham det stedsmål, som han kan være fornøjet med, så og at give ham 24 ørte mel efter hans jordebogs indhold.

Så mødte Mads Jonsen og Niels Thomsen borgmestre, deslige rådmænd her udi Varde, berettede og gav tilkende, fornævnte kongl: mayst:s brev og kontrakt skal iblandt andet medføre og indeholde, at borgmestre, rådmænd og menige borgere i Varde eller deres efterkommere skulle må nyde og beholde fornævnte mølle med "støffning" og alt andet, ligesom nu er, og den selv opbygge og med sten og andet tilbehøring ved magt holde. Og deraf årlig til gode rede yde og fornøje Otte Clausen og hans arvinger halvdelen af al den landgilde eller told, som de årlig få eller lade opbære af møllen. Og ikke kongl: mayst:s kontraktbrev skal medføre Otte Clausen eller hans arvinger nogen magt at have samme mølle enten til nogen at bortfæste eller også møllens skyld eller enten at ophøje eller afkorte, men aleneste halvparten af al den landgilde og told eller stedsmål, som borgmestre, råd og byens forsvar får eller lader opbære. Men hvad deres jordebog er anbelangende forment borgmestre og råd, kom dem intet ved på deres mølleskyld, efterdi mølleskyld går af og til, og de udi søskendeskifte kunne sætte mølleskyld imod melskyld højt og lavt, som de selv vilde. Satte borgmestre og råd udi al uvildig dom og ret, om ærlig og velbyrdig mand Hans Lange, nu efter slig "forliglighed" kunne videre eller mere tilkomme end den halve part af skyld og stedsmål, som de nu får og lader opbære, som er XL d. stedsmål, XXX ørte mel årlig skyld.

Med flere ord og tale dem samme tid derom imellem var, bød de dem i rette for mig på både sider. Da for nogen lejlighed sig den tid begav, opsatte jeg samme ..... i dag seks uger. Under mit signet.

Nørholm godsarkiv G463-2.

Sandemænds brev af 1543.

Skelsætning Krarup mark.

Vi efterskrevne Christen Iversen i Vallund, Jes Lassen i Lervad, Laurids Nielsen i Krarup og Jørgen Nielsen udi Olling, sandemænd udi Øster herred, gør alle vitterligt i dette vort åbne brev, at år efter Guds byrd 1543 mandagen næst for Sct. Mathias apostels dag, kundgjorde vi vort tov og sandemænds ed, som vi var opkaldet efter loven at gøre, udi mellem Krarup mark, Tistrup mark, Krarup mark, Hodde mark og Hodde præstegårds mark, Krarup mark, Hoddeskovs mark, Krarup mark og Lærkeholt's mark, og på alle fornævnte sider, hvor vi ret sand tov og markskel var tilfortaget udi så måde, at vi satte den første sten imellem Krarup mark og Tistrup mark sønden ved Tønding agre ved en grøn pøt, vesten den vej, som løber fra Tønding og til spillemands, og svor indtil Tønding mark. Den anden sten satte vi sønden Asserbæk vesten Hodde tingvej, og den tredie sten, som vi satte mellem fornævnte Krarup mark og Tistrup mark, østen for Asserbæk, norden Krarup Varde vej, og svor indtil den sten, som stander nordvester på spillemands mark. Item. en sten satte vi imellem Krarup mark, Hodde mark og Hodde præstegårds mark udi bækken imellem Per Høstes eng og hr. Jenses eng, indtil spillemands mark vedtager. Den anden sten satte vi i Krarup bæk ved Langsig, imellem Krarup mark, Hodde præstegårds mark og Hodde mark. Item. en sten satte vi mellem Krarup mark og Hoddeskovs mark vesten Hoddeskovs "Røgel" sønden vejen. Den anden sten satte vi vesten "Allem-bæk=Hoved". Og gjorde vor tov og sandemænds ed indtil den sten, som stander imellem Lærkeholt mark, Hoddeskovs mark, Lærkeholt's mark og Bredho mark, og indsvor vi forskrevne Krarup mark på alle fire sider,

som det sig burde efter loven i alle måder. Til vidnesbyrd, at så er gangen og faren udi sandhed, som forskrevet stander, det vidner med vor indsegl trykket neden på dette vort åbne brev. Pro vera copia A. Teilmann.

Ribe bispearkiv, C4-12.

Documenta Antiqua nr. 552.

Skøde 1543 fra Mads Hvid i Holstebro.

Ærlige, velbyrdige og fornuftige mænd prælater, kanniker udi Ribe domkirke, mine synderlig gode venner.

Jeg Mads Hvid, sognepræst i Holstebro, kendes med dette mit eget håndskrift, at jeg har undt og solgt ærlig mand mester Hans Tausen, superintendent i Ribe stift, mit årlige landgilde af 2 mine tjenere i Råhede Anders Jonsen og Peder Sørensen af et venligt og ærligt køb, og ej for nogen rente af de penge, han mig har lånt, så at han afregner af summen lige så meget, som jeg var mest begærende for al den rente og rette udgift og tjeneste mig tilfalder af de fornævnte tjenere, udi ærlig mands hr. Christens nærværelse, sognepræst i Hviding. Så jeg takker ham godt, som en ærlig mand og en sand herlig god ven. Til vidnesbyrd trykker vi både vore indsegl neden for dette mit håndskrift. Datum die lune post natiuitatem Mariæ MDXLIII.

Ribe bispearkiv C4-12.

Documenta Antiqua, nr. 555.

Sag om fæstebreve 1544.

Hans Svanning decanus lader lyse ved Øster herredsting, at de som har kirkejord, skal indfinde sig hos ham for at fæste samme, eller han vil fæste det til andre. Dateret mandag før Palme 1544.

Kundgør vi efterskrevne Peder Høst⁸, tingholder på Øster herredsting, Anders Pedersen i Yderik, Hans Pedersen i Galtho, Peder Graversen i Hodde og Las Jespersen i Ure kærilig med Gud, gør alle vitterligt i dette vort åbne brev, at år efter Guds byrd MDXLIII mandagen næst for Palmesøndag var skikket for os og mange andre dannemænd flere, som den dag ting søgte, den brevviser Jep Høst i Lund, som der lovlig bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd, som var Anders Pedersen i Yderik, Hans Pedersen i Galtho, Laurids Christensen ibid., Las Jespersen i Ure, Jens Jensen i "Byernes", Peder Graversen, Hans Nielsen i Snorup og Morten Christensen i Lund. Disse 8 dannemænd alle endrægtelig vidnede på deres gode tro, sjæl og rette sanding at dem fuldt vitterligt var i sandhed det, fornævnte Jep Høst var udi 3 ting til Øster herredsting, og til-sagde menige herredsmænd udi Øster herredsting, at de skulle fremdrage til Ribe til mester Hans Svanning, degn udi Ribe, så mange som kirkens jord, ager og eng har at bruge, og fæste det af ham, eller han ville fæste [det] til andre i hvem som det ville have. Til ydermere vidnesbyrd trykker vi vore indsegl neden på dette vort åbne brev. Datum etc.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 17. januar 1655, side 27b f.

Pergament af 1544 om korn til Vejrum kirke.

Findes også i: Ribe bispearkiv C4-12, nr. 556.

På Viborg landsting har vi set og hørt læse et stokkenævn, på pergament skrevet, med seks hængende indsegl velforseglet, lydende som følger: Kundgør vi efterskrevne Michel Skriver [nr. 556 har Christen Michel Skriver] i Vejrum, den dag dommer til Hjerm herredsting, Søren Madsen i præstegård [nr. 556 har Søren Michelsen i Provstegård], Niels Andersen i Lundbygård, Jens Christensen ibid., Søren Espersen [nr. 556 har Jesper-

---

⁸) Se min slægtsbog: Niels Pedersen og Ingeborg Christensdatter i Janderup.

sen] i Skikkild og Nis Joensen på Bjerg, i dette vort åbne brev år efter Guds byrd MDXLIII den lørdag næst for Dominica Cantate, på forskrevne ting var skikket hæderlig mand hr. Jens Hansen, sognepræst til Vejrum kirke. Hvilken der lovlig æskede, bad og fik et venlig [nr. 556 har uvildigt] stokkenævn af 24 gamle trofaste dannemænd, som var Svend Roersen [nr. 556 har Rogersen], Svend Andersen i Ølby, Mads Tøgersen i Abildgård, Christen Nielsen i "huorens søe" [Hornshøj], Søren Jepsen [nr. 556 har Jespersen] i Skikkild, Jens Jensen i Borg, Nis Jensen ibid., Simon Andersen i Sir, Søren Madsen i præstegård [nr. 556 har Søren Michelsen i Provstegård], Niels Andersen i Lundbygård, Jens Christensen ibid., Christen Markvardsen i Vejrum, Jens Markvardsen ibid., Villum Markvardsen, Anders Jensen i Skikkild, Peder Nielsen i Dalgård, Peder Melsen [nr. 556 har Nielsen] i Gimsinghoved, Christen Jepsen i Avsumgård, Michel Clemendsen [nr. 556 har Ounsen] i Lundby, Michel Christensen ibid., Christen Lauridsen, Jens Simonsen i Navr, Christen Thomsen og Jens Gris [nr. 556 har Perssen] i Navr. Hvilke 24 dannemænd fornævnte hr. Jens han lod stævne at sige deres "Sanndige paa dieris penngis fald" om det, han dem adspurgte. Da fremgik først for tingsdom disse efterskrevne otte dannemænd, som var Svend Roersen, Svend Andersen, Mads Tøgersen, Christen Nissen, Søren Jespersen, Jens Jepsen [nr. 556 har Jensen], Nis Jensen og Simon Andersen vidnede på tro, sjæl og sandhed, at dem fuldt vitterlig er, og mindes i 60 år og mere, da er der redeligt udgivet 2 ørte korn af den gård i Lundby, som Michel Hjermboe og Christen Madsen [nr. 556 har Nielsen] nu udi bor, hvert år til Vejrum kirkes præstegård. Og aldrig de havde hørt eller spurgt, at der nogen har givet last eller kære på forskrevne ørte korn, enten fru Kirsten Michelsdatter eller Erik "Kye"? [Erik Kid, se Trap bd. 22, side 280] eller Palle Juel eller Mogens Juel, som har haft L[undby]gård i forbedring.

Deslige fremgik disse efterskrevne 16 dannemænd for tingsdom, som var Søren Madsen [nr. 556 har Michelsen], Niels Andersen, Jens Christensen, Christen Markvardsen, Jens Markvardsen, Villum Markvardsen, Anders Jensen, Peder Nielsen, Peder Madsen [nr. 556 har Nielsen], Christen Jepsen, Michel Andersen [nr. 556 har Ounssen], Michel Christensen, Christen Lauridsen, Jens Simonsen, Christen Thomsen og Jens Eriksen [nr.

556 har Perssen] vidnede på tro, sjæl og "Sanndenn", at dem fuld vitterlig er, og mindes 40 år, og somme af dem mindes 50 år, da er der redelig årlig udgivet 2 ørte korn af den gård i Lundby, som Michel Hjermbo og Karsten? Nielsen? o.s.v.

At det så gik og fór i sandhed, hørte vi og så, og vidne det med vores indsegl hængende neden for dette vort åbne brev. Datum ut supra.

Mariager klostres arkiv.

Adkomster og matrikelsekstrakter 1546 - 1841.

Skøde af 1546.

Film M-53/935.

Jeg Knud Madsen [Benderup]⁹ i Assens, væbner, kendes og vitterliggør for alle med dette mit åbne brev det jeg med min fri vilje, vidskab og beredt hu og med min kære hustrus råd, vilje og samtykke har solgt, skødet og afhændet fra mig og mine arvinger og til ærlig og velbyrdig mand Peder Kruse til Ballegård, min kære frænde, og til hans arvinger til evindelig eje og ejendom een min gård i fornævnte Assens, som jeg nu selv ibor med hver syvende ager over al Assens mark og med fem stykker skovskifte. Den første enhed oven ved Fladbjergvejen, den anden mellem den grønne vej og ud til Fladbjergvejen o.s.v.

Undtagen til det bol som jeg solgte Johan [Joachim?] Lykke og Christoffer Kruse med tre skæpper land i hver års indtægt, og det andet fire skæpper land i hver års indtægt. Og skal forskrevne Peder Kruse give mig, "fleffuer" Niels Bertelsen og min søster Ane Madsdatter så redelig fyldest og skel, som jeg af de andre to søstre har fået for deres anpart. Thi tilbyder jeg mig og mine arvinger forskrevne Peder Kruse og hans arvinger forskrevne gård og ejendom at fri og frelse for hver mands tiltale. Til vidnesbyrd hænger jeg mit indsegl neden for dette mit brev

---

⁹) Se Trap bd.18, s.702.

med ærlige og velbyrdige mænds indsegl, som jeg beder kærlig om at besegle med mig, som er Jørgen Rud forstander over Mariager kloster, Erik Steen til "Tagstrop" [Tostrupgård], Niels Munk til Gjessinggård og Niels Maltesen til "Kattrop". Skrevet i Mariager den torsdag næst efter Scti. Catharina virginis dag 1546.

Viborg Landstings arkiv, B24-124.

Breve og irettelagte dokumenter 1480-1600.

Nr.64. Heri landstingsdom af 1547.

Niels Hansen i Grimlund, tingholder til Øster herredsting, Frands Sørensen i Hessel, Laurids Jessen i Lervad, Las Jessen ibid., Daniel Danielsen i Bjerremose, og Søren Sørensen kærlig med Gud gør vitterligt for alle, at år MDLXXXIX mandag efter Assumptio Mariæ var skicket for os og dannemænd flere, som samme dag ting søgte, Christen Madsen i "stendop" [Stenderup?], som der lovlig bad og fik et fuldt stokkenævn af 24 dannemænd, som var Frands Sørensen i Hessel, Laurids Jessen i Lervad, Las Jessen ibid., Daniel Danielsen i Bjerremose, Thomas Jensen, Gravers Madsen ibid., Thomas Hansen i Mosegård, Per Nielsen i Olling, Hans Olufsen, Mads Poulsen, Hans Nissen ibid., Søren Christensen i Sig den yngre, Laurids Frandsen i Egknud, Gravers Frandsen ibid., Tuor Poulsen i Bonum, Niels Christensen i Hoddeskov, Thomas Sørensen i Hessel, Hans Ibsen ibid., Anders Hansen i Hodde, Morten Nielsen i Gammelgård, Hans Lauridsen i List, Per Poulsen ibid., Laurids Torsen? i Asp og Jes Lauridsen i Bjerremose. Hvilke 24 dannemænd der alle endrægtelig vidnede på deres gode tro og sandhed, at de hørte og så samme dag på fornævnte ting, at Christen Madsen i Stenderup? stod lydelig inden alle 4 stokke for en besiddende tingdom og ret, og lod læse en beseglet landstingsdom, lydende ord fra ord, som herefter skrevet står:

Erik Skram, Jens Mogensen landsdommere i Nørrejylland, Jens Skrøver landstingshører ibid., gør vitterligt, at år efter Guds byrd MDXLVII lørdagen næst efter Vor Fruedag nativitas på Viborg landsting var skicket ær-

lig og velbyrdig mand Iver Krabbe, høvedsmand til Koldinghus, på den ene, og Laurids Nielsen i Hesselho på den anden side, om et delsmål, som fornævnte Erik [fejl for Iver] Krabbe havde ladet Laurids Nielsen dele for et brev, som han havde købt af Simon Eysen?, som lyder noget på kronens ejendom i Stenderup?. Og beretter Iver Krabbe, at den tid Laurids Nielsen boede i Stenderup?, da delte han et brev Simon Christensen, som lyder på alle ejere i Stenderup?. Og siden den tid er bøndergodset kommet i fald under kronen ind til kongl: mayst:, og mente brevet derpå er, burde også at følge kronen. Og fremlagde en dom her af landstinget lydende, at efterdi godset følger kronen, da bør de breve der på er, at følge Iver Krabbe på kongl: mayst:s vegne.

Dertil svarede Laurids Nielsen og sagde, at de stod i trætte om de vidnesbyrd, som de havde taget imod hverandre om samme brev, og mente fordi, at han burde ikke at deles førend den sag bliver "aardielt". Dertil svarede Iver Krabbe, at den sag om det delsmål, kommer ikke den sag ved med de vidnesbyrd som er taget om samme brev.

Da sagde vi så på for ret, at efterdi Laurids Nielsen er tildømt at antvorde Iver Krabbe de breve på samme gods lyder, og han det ikke gjort har, da vide vi ikke, end han bliver i samme dele indtil han antvorder ham samme breve, eller han retter for sig efter loven.

At vi den i landstinget så, hørte læse her i dag for tingdom, ord fra ord ligesom forskrevet står, det vidner vi fornævnte det med vores indsegl....
..... Christen Juel til Donslunds genpart efter Christen Madsens vidne i "Stendop".

Ribe rektorats gods, C638-118, side 31b.

Kongl: mayst:s følgebrev 1547.

Vikarie tjenere til Vejle.

Vi Christian med Guds nåde Danmarks, Norges o.s.v. hilse eder efterskrevne Vor og Kronens bønder og tjenere Jens Jensen i Bredmose, Mourids Enevoldsen i Rotbøl, Hans Madsen, Jens Madsen i Gunderup, Anders

Hansen i Skovlund, Peder Madsen der sammested, Morten Christensen i Lund, Peder Christensen i Lærkeholt, Eske Pedersen "Zugeborig", Iver Andersen "Ærtzen", Oluf Villandsen i Tange, Christen Lassen Siig, Christen Henrichsen i Mejls og Christen Jepsen der sammested i Øster herred i Vardsyssel boende, med Gud og Vor nåde, Vi beder eder alle og hver, særdeles byde, at i herefter er Os elskelig mester Jens Varder vikarie udi Vor købstad Vejle, på Vore vegne hørig og lydig, gørendes og givendes ham, og ingen anden, eders årlige landgilde, gæsteri, sagefald og hvis anden rente og rettighed i Os og Kronen plejer og pligtig er, at gøre og give. Han skal igen holde eder alle og hver særdeles ved lov, skel og ret, og ingen af eder uforrette eller tilstede at uforrettes imod loven i nogen måde, thi lader det ingenlunde.

Givet på vort slot Koldinghus søndagen næst efter Sancte Scholastica jomfrues dag år MDXL: på det syvende. Under Vor signet Christian Koning.

Fussingø godsarkiv.

Skøder og retsakter 1547-1892.

Åbent brev af 1547.

Film M-53789.

Vi efterskrevne Niels Kjeldsen [Juel] til Aastrup [Astrup], Anders Christensen til Kvelstrup, Mogens Juel til Kartoffe, Jørgen Splid [Fasti] til "oslegord" [Ålegård], Baltzer Maltesen [Viffert] til Rebstrup, Herman Skeel til Jungetgård, Morten van "hlin"?, Jørgen Prop [Prip] til Pandum, Enevold Kruse til Vinge, Bjørn Kås til Stårup, Jens Thomesen [Dan] til Hjermelev, Christen Munk af Nørager gør alle vitterligt med dette vort åbne brev tirsdag næst efter exaudi år er MDXLVII var vi overværende ved "giendrup" [Gjandrup] den tid der var krævet sandemænd af Sønderlyng herred og gjort markskel imellem Tånum og Gjandrup. Deslige og ridemænd der den tid fylling på ganget på sandemænd og ridemænd havde dømt, da kom Frants Bille frem og skød sig for de gode mænd og sagde, at han ikke havde samme breve, thi Peder Ebbesen havde dem, thi

han havde lånt "til forn"; dog bestod han at han var stævnet 9 dage tilforn. Da sagde de gode mænd og vi at det skudsmål var for fylling gjort, den skulle de have gjort førend fylling var ganget og dømt blev. Til ydermere vidnesbyrd trykker vi vore signeter neden for dette vort åbne brev. Datum ut supra.

Fussingø godsarkiv.

Skøder og retsakter 1547-1892.

Sag af 1547 mellem Albret Skeel og Frants Bille.

Film nr. M-53789.

Jens Thomesen, landsdommer i Nørrejylland, Iver Juel til Stubbetorp [Stubberkloster], Niels Lange til Kærgård, Jørgen Splid [Fasti] til "orloffgaardt" [Ålegård], Peder Galskyt til Sønderskov og Jens Skriver landstinghører gør vitterligt med dette vort åbne brev år efter Guds byrd MDXLVII lørdag næst for Assumptio Mariæ på Viborg landsting var skikket ærlig og velbyrdig mand Albret Skeel til Gjandrup, og der da blandt andre ord og tale der han havde med ærlig og velbyrdig mand Per Ebbesen og Frants Bille. Da sagde han til dem både, at dersom han havde vidst og formodet sig, at de så yderlig skulle have standet ham efter med syn og granskning, som han forfarer de nu gjort har, da skulle han ikke have indganget den kontrakt og handel som han gjort har efter de gode mænds bøn og begæring dem derover var. Og begærede at de ville give ham det løfte og sigelse kvit. Dertil svarede først Per Ebbesen at han var vel tilfreds, det måtte Frants Bille råde for, men han vil have kongl: mayst:s brev fuldgjort med syn og gransken. "Atti da sluff" Frants Bille i Albret Skeels hånd og sagde, at han vel var tilfreds med samme kontrakt med ham. Noget derefter sagde han at han opgav samme kontrakt med sådan vilkår, at de gode mænd var tilfreds som samme kontrakt og handel gjort har.

Janderup præstearkiv C549A-1.

Gammelt bevis fra 1548 på det jord, Dynis Christensen, nu Anders Nissen i Janderup har haft i brug.

Vi underskrevne Jørgen Sørensen, tingholder på Vester herredsting, Simen Karlsen i Vrøgum, Jørgen Lassen i Bandsbjerg og Niels Staphensen kær- lig med Gud, kundgør vi med dette vort åbne brev, at år efter Guds byrd 1547 lørdagen næst efter Sct. Mathias apostels dag, på fornævnte ting var skikket for os og flere dannemænd, som derfor ting søgte. Dette brev hr. Anders, sognekirketjener i Janderup bad og fik et fuldt tingsvidne af otte dannemænd, som var Jørgen Lassen i Bandsbjerg, Simen Karlsen i Vrø- gum, Jørgen Tødstesen, Jes Christensen i Allerslev, Frands Christensen der sammesteds, Thomas Olofsen i Grærup, Peder Sørensen og Knud Nielsen. Disse otte dannemænd vidnede på deres gode tro, sjæl og sand- hed, at det fuld vitterlig var, at fornævnte hr. Anders forfulgte Dynis Christensen i Janderup med dele til "fierdetingen", at han skulle udvise fornævnte hr. Anders dette præstegårds jord han bruger, både på Janderup mark og på Billum mark, og give den skyld deraf, som den kunne tåle. Da bepligter fornævnte Dynis Christensen sig at udvise fornævnte hr. Anders samme fornævnte jord. Tvende mænd ager dernæst efter, eller han skulle stande dele den næste tingdag efter fornævnte mænd agen. Som forskrevet står, at så "gich och fores" i alle måder, som forskrevet står, til ydermere vidnesbyrd trykker vi vort indsegl neden på dette vort åbne brev.

Register på det præstegårds agerjord, som Thomas Dynisen i Janderup har udi fæste af mig:

Fire agerjorde lang kaldes Winger.

1 ager vesten fra "dette dall" mellem Billum og Janderup 8 skæpper land.

1 ager i samme "feld" lidet sønden fra mellem vejen, 1 hel ørte land.

1 ager 3 skæpper land, den sønderende vender på dette "Veirvad".

1 ager 12 skæpper land mellem Thomas Dynisens jord og Clauses.

3 agre liggende hos hverandre vesten ved Claus Nielsens jord. Østerende af denne vendes på Clauses "Hoddoms" agerjord. Af dem er gjort i to agre, 8 skæpper land og 2 ørte land.

1 ager "nør beder i samme fæld" vesterender vender sig på en høj, 6 skæpper land.

1 ager "Nør beder i samme fæld", er og gjort i 2 agre, 1 ørte land.

3 agre ved nør beder i samme fæld, 26 skæpper land.

1 ager mellem Thomas Dynisens jord og Hans Eysens, som Thomas har "beyge" for den sønder ende, 2 ørte land.

Herpå findes fire mænds udgivne forpligt, at det er præstegårds jord, mand efter mand fra 1548, lyder som efterfølger:

Jeg Dynis Christensen i Janderup gør vitterligt for alle i dette mit åbne brev, at jeg har og tilsagt hr. Anders Hansen i Janderup præstegård 6 skæpper rug til skyld og 6 skæpper rug for tiende hvert år, af det præstegårds jord, som han har fæstet mig. Og det ud at rede i lavstid for Sct. Andreas dag, såfremt som jeg vilde bruge samme jord. Til vidnesbyrd trykker jeg mit indsegl under på dette mit åbne brev. Dato 1548 på Sct. Bartholomæus aften. Dynis Christensen.

Jeg Thomas Dynisen i Janderup gør vitterlig for alle i dette mit åbne brev, at jeg har lovet og tilsagt hæderlig mand hr. Søren Andersen, præst til Janderup kirke, en ørte rug til jordskyld hvert år af det Janderup præstegårds jord, som han har sted og fæstet mig. Og det ud at rede og yde i lavtid for Sct. Andreas dag, eller have det i hans minde, såfremt jeg vil bruge samme jord. Til vidnesbyrd lader jeg min indsegl trykke under dette mit åbne brev. Anno Janderup Sct. Jacobs dag år 1584. Thomas Dynisen.

Byrge Gregersen i Janderup gør vitterlig for alle i dette mit åbne brev, at jeg har lovet og tilsagt hæderlig mand hr. Christen Sørensen, præst til Janderup kirke, en ørte rug til jordskyld årlig, af det Janderup præstegårds agerjord, som han har stedt og fæstet mig. Og det ud at rede og yde i lavtid for Sct. Andreas dag, såfremt som jeg vil bruge samme jord. Til ydermere vidnesbyrd trykker jeg mit signet her under på. Datum Janderup d. 7. november år 97 [1597] for Sct. Martini dag. Byrge Gregersen.

Anders Nissen i Janderup gør vitterlig i dette mit åbne brev, at jeg har lovet og tilsagt hæderlig mand hr. Hans Pedersen, Guds ords tjener til Janderup kirke, 1 ørte rug til jordskyld årlig, af det Janderup præstegårds agerjord, som han har stedt og fæstet mig. Og det ud at rede og yde i lav-

tid for Sct. Andreas dag, såfremt som jeg vil bruge samme jord. Til ydermere vidnesbyrd underskriver jeg med egen hånd. Actum Janderup d. 13. juni 1634. Anders Nissen.

Ovennævnte bevis breve at findes udi Janderup præstegård, og for en fem års tid, at være fremvist for velforordnede amtsskriver salig Iver Rasch, vidner vi underskrevne. Ydermere dette endnu til min højgunstig øvrigheds bedste betænkning henstillet. I forhåbning, som præstekaldet er ringe, at samme jord, før matriklen blev gjort, af Arilds tid har været fri, at det endnu og måtte nyde samme frihed, som det andet jord og grund præstegården tilhørig. Datum Janderup 4. april Ao 1686. Søren Pedersen.

Kongens Retterting.

Rigens dombog, litra B = 1545-54, side 449, film S 16/2068.

Niels Lange contra Mads Hvid år 1551.

Var skikket for os på vort retterting os elskelig Niels Lange til Kærgård vor mand og tjener på den ene, og os elskelig mester Mads Hvid til Estvadgård på den anden side. Og var nu udi dag den rette sjette ugers dag at møde i den sag, som her for os bevist var med vor seks ugers stævning. Og tiltalte Niels Lange mester Mads Hvid på sin hustrus vegne for skel og fyldest for den anpart, som mester Mads Hvids hustru har fanget fyldest for udi Tanggård og gods, som hr. Ludvig Nielsen [Rosenkrantz] tog efter sin broder hr. Niels Nielsen [Rosenkrantz], og var hans børns væрге, og for pantebreve og pantegods fornævnte Ludvig Nielsens arvinger holdt Niels Lange og hans medarvinger for, som han mener med uret, og for værgemål, kost, tæring og skadegæld er, som han og hans medarvinger er brøsthouden udi af den oldarv efter doktor Erik. Og mente at mester Mads Hvid på sin hustrus vegne var pligtig for hendes anpart at stande ham og hans medarvinger derfor til rette, efterdi at hun er en af hr. Ludvig Nielsens arvinger. Og udi rette lagde et skiftebrev samme sag anrørende. Dertil svarede mester Mads Hvid på sin hustrus vegne, at de ingen lod eller part havde udi Tangsgård eller gods på sin hustrus vegne,

og intet vidste hende at være derfor udlagt. Og berettede at han havde været overbødig til sit herredsting at ville gange udi al rette og der rette for sig og lide den dom og ret, som dommere ville dømme ham til at være Niels Lange noget pligtig udi den sag. Da ville han det udlægge hvis han med rette burde, og rette det for sig. Som han straks for os beviste med mange adskillige tingsvidner af Ginding herredsting, og endnu stod overbødig at ville rette for sig til sit herredsting. Og satte derfor udi al rette, om han efter slig hans tilbud, og efter Rigens ret og vor recesses lydelse burde at drages fra sit herredsting førend dom var ganget derpå. Og satte udi al rette om han ikke burde for den forfølgning kvit og fri at være. Dertil svarede Niels Lange, at han havde udæsket og forfulgt sin sag til herredsting og landsting og siden for vor og Rigens ret, og mente derfor at han burde have dom for sig og sin forfølgning over mester Mads Hvid. Med mange flere ord og tale dem derom på begge sider imellem var. Da efter tiltale, gensvar, brev, bevisning, sagens lejlighed og efter rigens ret og vor recesses lydelse, sagde vi derfor på for ret, at den sag bør at indkomme til Ginding herredsting, og der endelig dømmes oppå, og gå om hvo meget som ret er. Og mester Mads Hvid for denne forfølgning kvit og fri at være. Datum Odense den fredag næst efter Sct. Ægidi dag. Værende os elskelig Johan Friis vor kansler, Verner [Bertelsen] Svane, landsdommer udi vort land Fyn, Michel Brockenhuus til Bramstrup, Erik Friis til Tued?, Frands Brockenhuus, embedsmand på Nyborg, Gert Bryske til Dallund, Erik Kaas til Gelskov, Claus Brockenhuus til Søndergårde, Erik Bille til Lindved vor mand og tjener og hr. Christen Poulsen, prior udi Sct. Knuds slot og udi Odense. MDLI.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Skøder, retsakter m.m.

Viborg landsting 1551.

Jens Skriver, landstingshører udi Nørrejylland, gør vitterligt at år efter Guds byrd MDLI lørdag næst efter fastelavns søndag på Viborg landsting

var skicket Anders Skriver, foged på Bidstrup, med et tingsvidne af Houlbjerg herredsting lydende, at han har der udi tre samfulde ting på ærlig og velbyrdig kvinde fru Ermegaards [Bille] vegne givet last og kære på, at der var gjort ulovlig vej igennem Ermegaards hendes enemærke mark og skov til Bidstrup, som ikke har været af Arilds tid, som er igennem hendes hestehave ovre ved Dronningdam, igennem den søndre varde, og igennem Bidstrup løggård. Og beklagede, at hun skete stor skade derover på hendes korn og hendes skove. Og deslige havde han aflyst samme vej til fornævnte herredsting udi tre ting. Så gav han og last og kære på, og aflyste samme vej her i dag til Viborg landsting, og forbød nogen at komme der ad samme vej efter denne dag. Og hvis de kom der, da skulle de have skade for hjemgæld.

Ribe bispearkiv, C4-105.

Ribe hospitals papirer.

Tingsvidne 1553 af Øster Horne herred.

Vi efterskrevne Per Høst, tingholder på Øster [Horne] herredsting, Hans Smedt, præst til Ansager kirke, Jes Lassen i Lervad og Niels Sørensen i Mejls kærlig med Gud gør vitterligt for alle i dette vort åbne brev, at år efter Guds byrd MDLIII mandag næst for Sct. Johannes baptisti dag, da var skicket for os og mange andre dannemænd flere, som den dag ting søgte, den breviser beskedne dannemand Gravers Ibsen i Mejls, som der lovlig bad og fik et fuldt tingsvidne af otte dannemænd, som var Jes Lassen i Lervad, Eske Eysen i Gødsvad, Oluf Pedersen i Hodde, Hans Thomsen *ibid.*, Per Joensen? *ibid.*, Niels Pedersen i Tønding, Rasmus Jacobsen i Transbøl og Hans Joensen i Hetofte. Hvilke 8 dannemænd de alle endrægtelig vidnede på deres gode tro, sjæl og ret sande, at dem fuld vitterlig er udi sandhed det de hørte og så, at Gravers Ibsen i Mejls har været udi fire samfulde ting oppå fornævnte Øster herredsting, og har æsket ægt og arbejde udaf Jep Simensen i Stenderup og udaf Frands Iversen *ibid.*, og sigtet udaf så mange som ikke har "talith myndhe" for ægt og arbejde

(som de bør til hospitalet udi Ribe at gøre med rette), og boende udi Øster herred. Til ydermere vidnesbyrd, at så er udi sandhed som forskrevet står, trykker vi vor indsegl neden på dette vort åbne brev. Datum år oec.

Janderup præstearkiv C549A-1.

Tingsvidne 1554 af Vester Horne herred.

Hr. Anders Hansen, præst i Janderup.

Vi efterskrevne Søren Carlsen, i den sag domsiddende på Vester [Horne] herredsting, Mads Rasch i Hyllerslev, Søren Simonsen i Hebo, Jørgen Lauridsen i Bandsbjerg, Staffen Villumsen i Janderup og Niels Staffensen kærlig med Gud kundgør vi med dette vort åbne brev, at år efter Guds byrd MDLIII lørdagen næst efter Sct. Petri "advinantha" dag på fornævnte ting da var skikket for os og flere dannemænd, som da tinget søgte, den brevviser hr. Anders Hansen [Smed], præst i Janderup, bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd som var Søren Simonsen i Hebo, Mads Rasch i Hyllerslev, Peder Mortensen ibid., Eske Bertelsen i Janderup, Staffen Villumsen ibid., store Hans Bertelsen ibid., Dynis Tøgersen ibid. og Jørgen Lauridsen i Bandsbjerg. Disse 8 dannemænd vidnede på deres gode tro, sjæl og sandhed, at dem fuld vitterligt var, at disse efterskrevne enge er Janderup præstegårds rette vitterlige enge og rette tilliggelse, som har været af Arilds tid ulastet og ukæret så længe, som dem længst kan mindes o.s.v. Og vidnede fornævnte mænd, at hr. Poul, som nu bor udi Ølgod, indvurderede disse forskrevne enge til Janderup præstegård for Janderup præstegårds rette ejendom. At så gik og for i alle måder som forskrevet står, til ydermere vidnesbyrd trykker vi vort indsegl neden på dette vort åbne brev. [Her findes 5 segl].

Viborg Landstings Dombog C.

Landsting d. 28. august 1651, side 199 a-b.
Pergamentsbrev af 1555 om Skjern Kjærgård.

På Viborg Landsting har vi set og hørt læse et lidet pergamentbrev med fem hængende segl forseglede, sålydende:

Vi efterskrevne Bent Poulsen, foged til Bølling herredsting, Erich Christensen i Klokmose, Per Jensen i Riskiergård, Jens Tomesen i Seding og Hans Sørensen evindeligt med Gud, år efter Guds byrd MDXLV den mandag næst efter søndagen Judica var skikket på forskrevne ting velbårne mand Hans Lauridsen i Kjærgård, æskede og fik et uvildigt syn af 8 dannemænd, som var Anders Pedersen, Michel Persen, Jes Vilsen i Bølling, Niels Christensen, Per Olufsen i Kjærgård, Simen Jespersen, Anders i Orup og Christen Nielsen på Lildbech. Hvilke forskrevne 8 dannemænd vidnede på tro og sandhed, at de var over Kjærgårds mark ved Glarbjerg Sig, over det gamle jord, granskede og forfarede om byggested, da kunne de ingen byggested finde der i nogen måde. Og desligeste var de ved "tiu Høffue" ved det hus, som Hans Lauridsen har selv ladet bygge til hans plovmand. Da kunne de ej finde der byggested, uden det samme hus, Hans Lauridsen havde bygget til hans plovmand. Og aldrig de kunne fornemme eller spørge af fader eller forældre, at der har været noget byggested udi Kjærgårds mark, der som var, så længe som de kunne længst mindes, hver efter sin alder. At de så vidnede for os, som forskrevet står, det hørte vi og så, og vidner det fremdeles med vore indsegl hængende neden på dette brev. Datum ut supra.

Aagaards godsarkiv, V. Han herred.

Diverse dokumenter, film M 53639.

Ejendomstrætter 1595 - 1792.

Tingsvidne af 1556.

Rasmus Jensen i Bonderup den tid i dommers sted på Han herredsting,

Peter Nielsen i Tanderup, Jep Poulsen i Bejstrup, Peter Skip i Bonderup kundgør for alle Guds år 1590 mandag, som er den 13. dag juli var skikket ærlig og velbyrdig Palle Griis til Slettegård, der æskede og fik et fuldt tings vidne af 8 dannemænd som er Jep Poulsen i Bejstrup, Peter Skip i Bonderup, Rasmus Pinsten? i "Skyerping" [Skærpinggård], Frands Gundesen i "Finresla" [Fasmali?], Christen Jonsen i Staxste [Stagsted], Peter Jensen i Lund, Morten Mouritsen i Tanderup og Christen Ibsen i Svenstrup, de vidnede i deres helgens ed, at de så og hørte her nu i dag på fornævnte ting oplæst et tingsvidne lydende ord fra ord som følger:

Christen Poulsen i Aggersborg "Taarup" [Torup by i Aggersborg sogn] dommer til Han herredsting, Christoffer Skriver, Jens Christensen i Manstrup, Michel Jensen i Drøstrup, Mourids Jonsen i Bejstrup og Poul Michelsen i Aldrup evindeligt med Gud kundgør for alle, at år efter Guds byrd MDLVI mandagen næst efter dominica Judica på fornævnte ting var skikket Jens Michelsen i Hingelbjerger bad og fik et tingsvidne af otte dannemænd som er Jens Christensen i Manstrup, Poul Christensen i Aldrup, Michel Jensen i Drøstrup, Mourids Thomsen i Bejstrup, Christen Lauritsen i Vust, Jep Michelsen i Gøl, Niels Petersen i Gøttrup og Michel Petersen ibid.. Hvilke otte dannemænd der alle endrægtelig vidnede med deres helgen ed og oprakte fingre, at de så og hørte samme dag på fornævnte ting for tingdom for dem stod Christen Kold i Vester Torup og Jep Left i Bjerre, som var sandemænd i fornævnte herred den tid tov blev gjort i Hingelbjerger og "Kollmarup" [Kollerup] bort ved 7 år siden på deres medbrøders vegne og bestod, at de gjorde deres tov og sandemænds ed imellem fornævnte to byer, som de var lovlig tilkrævet af tinge i så måde. Den første sten satte de op til Vindelbovej, så en anden østen med diget, så en anden der østen for, og så siden med en gammel rende, og så satte en vesten op til "Baghenhøff" og så en østen og sønden op til samme høj og så en sønden i diget og bækken og så en i nørre ende på engdiget, en sten midt ad engen, og så satte de den sidste sten i søndre ende på fornævnte dige. Disse fornævnte sten satte de efter hveranden øster til renden til "Onløfgaards" [Øslevgård] markskel møder. Dette fornævnte tov melder de ved fuldmagt at blive for et fuldt sandemænds tov imellem to byer. At så vidnet for os det vidner vi med vore indsegl, da-

tum ut supra. At vi sådan et tingsvidne haver set og hørt læse her i dag som er lavet på pergament med hængende segl ved vel fortrykt, det vidner vi med vore segl her under trykt, datum ut supra. Konform med originalen.

Ribe bispearkiv, C4-102.

Ribe latinskoles papirer.

Tingsvidne 1556 af Øster Horne herred.

Thomas Stygge til Frøstrup.

Vi efterskrevne Per Høst, tingholder på Øster herredsting, Hans Smedt, præst til Ansager kirke, Jes Lassen i Lervad og Lave Nielsen i Hesselho kærilig med Gud gør vitterlig for alle i dette vort åbne brev, at år efter Guds byrd MDLVI mandagen næst efter søndagen Misericordia Domini, da var skicket for os og mange andre dannemænd flere, som den dag ting søgte, den brevviser Christian Simensen i Hoddeskov, som der lovlig bad og fik et fuldt tingsvidne af otte dannemænd, som var Jes Lassen i Lervad, Lave Nielsen i Hesselho, Hans Pedersen i Galtho, Las Jespersen i "vd" [Udegård i Tistrup sogn], Christian Gundersen i Ølgod by, Christian Juul i Bredho, Jes Hansen i Tistrup og Oluf Christensen i Bjaldrup. Disse fornævnte 8 dannemænd alle endrægtelig vidnede på deres gode tro, sjæl og ret sande, at det er dem fuld vitterligt udi ret sandhed det, de har hørt og set oppå fornævnte Øster herredsting det, Christian Simensen i Hoddeskov har været udi fire samfulde ting inden alle fire stokke for dom og ret, og har givet der last og klage oppå det bygge, som Thomas Stygge til Frøstrup har ladet bygge udi Hoddeskov mark. Og var Thomas Stygge selv personlig oppå Øster herredsting den første dag, som Christian Simensen fornævnte gav der last og klage på, som forskrevet stander. Til ydermere vidnesbyrd, at så er udi sandhed, det vidner vi fremdeles med vore indsegl trykkende neden på dette vort åbne brev. Datum ut ....

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 8. oktober 1651, side 342b ff.

Pergament af Vitskøl kloster 1556.

På Viborg landsting har vi set og hørt læse et gammelt tingsvidne med segl forsegleet sålydende:

Niels Vinther i Kornum, den tid tinghører til Slet herredsting, Niels Nielsen i Erkilstrup, Christen Brøger, Christen Pedersen i [Skarp] Salling, Per Thuesen og Mads Lauridsen herredsskriver, kundgør år efter Guds byrd 1566 torsdag næst efter pinsedag på forskrevne ting var skikket fornuftig mand Niels Jensen i Hornsgård, der bad og fik et uvildigt stokkenævne af 24 trofaste dannemænd, som er Christen Brøger i Engelstrup, Niels Nielsen i Erkilstrup, Per Nielsen i Vindblæs, Jens Haarboe, Niels Skræder *ibid.*, Peder Thuesen i Brøn[dum], Anders Christensen, Jep Pedersen, Jens Andersen, Christen Jensen *ibid.*, Christen Pedersen i Sallinggård, Jens Smedt, Jep Svendsen Skammelsen, Jens Sørensen, Niels Sørensen *ibid.*, Christen Andersen udi Lundbye, Frands Andersen, Christen Nielsen i Tolstrup, Niels Madsen, Jens Lauridsen, Jens Smit *ibid.*, Søren Thomsen i Brårup, Michel Skræder, Christen Mortensen i Vindblæs, Christen Clemenssen, Christen Stub i "Stret" og Christen Skræder i Brådshave. Hvilke mænd der alle endrægtelig vidnede, tilstod og kundgjorde, at de så og hørte, at fornævnte Niels Jensen lod læse her i dag for tingsdom et, hæderlig mand hr. abbed Anders Andersen, abbed udi Vitskøl kloster og menige konvent, åbent beseglet brev på pergament med to hængende indsegl vel forsegleet, ustunget og umakuleret, uforfalsket i alle måder, lydende som her efter følger:

Jeg Anders Andersen, abbed og forstander udi Vitskøl kloster, og menige konvent der samme sted, kender og gør alle vitterlig med dette vort åbne brev, at efterdi denne brevviser Niels Jensen i Hornsgård, af en dreng, på kongl: mayst:s vegne, ærlig og troligen os tjent har, og deslige den gård, som han nu udi bor, som han tvende gange af øde har opbygget, som var afbrændt for ham. Og deslige fordi penge han os til kongl: mayst:s behov tilforn givet har. Thi har vi nu, på kongl: mayst:s vores allemådigste herres vegne stedt og fæstet og forundt Niels Jensen og hans hustru udi al

deres livstid al fornævnte Hornsgård med al sin rette tilliggelse, som der nu til bruges med alle disse salige Christen Smed i brug havde, intet undtaget, og synderlig al Lykkedyb, som salig Christen Smed i brug havde. Og de enge som Niels Jensen nu udi o.s.v.

Samledes vidnede og fornævnte mænd, at de så og hørte, at Niels Jensen lod læse et kongl: mayst:s vor allernådigste herres åbne beseglede brev og stadfæstelse og uforfalsket i alle måder. Samme lydende, som herefter følger:

Vi Frederik den Anden, med Guds nåde o.s.v. gør alle vitterligt, at denne brevviser Niels Jensen i Hornsgård har nu haft for os disse hoe[s] hængende pergamentsbrev, som abbed Anders udi Vitskøl kloster med menige konvent der sammested udgivet og forseglet har under datum 1562 lydende, at de ham og hans hustru udi begge deres livstid forlenet fornævnte Hornsgård med al sin rette tilliggelse, for slig afgift som deraf går, eftersom samme brev ydermere udviser og indeholder. Hvilke brev vi os vor synderlig gunst og nåde har fuldbyrdet, samtykt og stadfæstet ved alle sine ord, punkter og artikler, som de udi alle måder udviser og indeholder. Givet på vort slot København den 26. maj år 1565. Under vort signet, underskrevet Frederich. At så i alle måder o.s.v.

På Viborg landsting har vi set og hørt læse et gammelt "Widitz" her af landstinget, som med tre segl har været forseglet, og af ælde og vangemme noget frafaldet, lydende som efterfølger:

Axel Juul til Villestrup, Palle Juel til Strandet landsdommere udi Nørrejylland, Per Skriver landstingshører ibid. gør vitterligt år efter Guds byrd 1560 lørdag, som var Margareta Virgilli dag påfaldt, på Viborg landsting var skicket Niels Jensen i Hornsgård, og lod læse et åbent pergamentsbrev med to segl velforseglet, ustunget, uskrabet og umakuleret og uforfalsket i alle måder, lydende ord fra ord som efterfølger:

Jeg Anders Andersen, abbed og forstander udi Vitskøl kloster, hr. Jens Eriksen prior, og menige konvent her samme sted, kender og gør vitterlig for alle, at efterdi at denne brevviser Niels Jensen har tjent o.s.v.

Til ydermere vidnesbyrd har vi med vort hæderlige konvent trykt vort indsegl neden for dette vort åbne brev, som givet er udi Vitskøl kloster fredagen næst for søn[dag] Oculi år 1556. At vi slig et brev o.s.v.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Genpart af dokumenter.

Tingsvidne 1557 af Galten herredsting.

Peder Ouvesen i Langskov, herredsfoged til Galten herredsting, Tøger Jensen i Hadbjerg, Søren Bertelsen i Halling og Peder Brorsen gør vitterligt for alle, at år efter Guds byrd 1557 den tirsdag næst for Sct. Michaelis på Galten herredsting var skikket fornuftig mand Anders Skriver i "Wettind" [Væth], han bad og fik et fuldt tingsvidne på ærlig og velbyrdig frue fru Ermegaards [Bille] vegne til Bidstrup af 8 tro dannemænd, som var Rasmus Lauridsen i Vellum, Mads Poulsen i Enslev, Peder Grime [Grim?] i Alstrup, Peder Thomsen i Stubdrup, Rasmus Jensen ibid., Thomas Pedersen i Vissing, Anders Bong? ibid. og Søren Pedersen ibid.. Hvilke 8 dannemænd alle samdrægtelig vidnede på deres gode tro, sjæl og rette sandhed, at de hørte og så samme dag på fornævnte ting det, Anders Skriver han stod for tingdom og forbød nogen at finde nogen til last eller laughævd på nogen af de skove der ligger til Jebjerg, førend at salig hr. Peder Bjørns [fejl for Predbjørn Podebusk † 1541] arvinger fanger lovlig varsel. Og gjorde sit skudsmål, det alle fornævnte arvinger deres skove stander dem uskiftet imellem, undtagen de skove som ligger til deres hovedgård og skøde på dem. Deres breve stander beseglet på Bidstrup, og kunne ikke komme hos dem før arvingerne kom tilsammen. At de så vidnede for os det vidner vi med vore indsegl o.s.v..

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Genpart af dokumenter.

Sandemænds brev 1559 af Sabro herredsting.

Christen Pedersen i Tinning, foged til Sabro herredsting, Peder Christensen i Folby, Peder Kjeldsen i Lading, store Jens Michelsen i Skjoldlev, Søren Michelsen i Norring og Jens Skriver i Haldbjerg gør vitterligt, at

år efter Guds byrd 1559 torsdagen næst efter Hellig Trefoldigheds søndag, da var skicket ærlig og velbyrdig Erik Podebusk til Bidstrup, han lovlig æskede, bad og fik et fuldt uvilligt tingsvidne af 8 lovfaste dannemænd, som var Peder Kjeldsen i Lading, Søren Michelsen i Norring, store Jens Michelsen i Skjolddelev, Frands Jensen i Sandby, Ambdi Jensen i Halland, Niels Sørensen i Hadsten, Villads Michelsen i Sandby og Christen Frandsen i "Wyffelt" [Vivild]. Disse 8 dannemænd alle samdrægtelig vidnede på deres gode tro, sjæl og rette sandhed, at de hørte og så samme dag på fornævnte ting, de sandemænd her udi Sabro herred de stod lydelig for tingdom, kundgjorde og stadfæstede deres tov og ed, som Erik Podebusk til Bidstrup havde ladet dem lovlig tilkræve at gøre og sværge ret herredsskel og markskel imellem Bidstrup mark og Svejstrup mark. Og kundgjorde de, at de først begyndte deres tov i den løbende å som løber fra Borre mølle og neder til Østerkær, og satte først 3 sten i samme å ad midtstrøm lidet neden for, som Mejlstrup mark slipper o.s.v.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Rektor Skives kopier af gl. dokumenter.

Kong Frederik den Andens åbne brev af 1560.

Vi Frederik den Anden med Guds nåde o.s.v. gør alle vitterligt med dette vort åbne brev, at år efter Guds byrd 1560 den torsdag næst efter Sct. Mikkels dag på Østergård nærværende os elskelige, ærlige og velbyrdige Niels Juel til Astrup, vor mand og tjener, var skicket for os på vort retterting os elskelige, ærlige og velbyrdige Niels Juel til Åbjerg, vor mand og tjener, på den ene og Anders Skriver med fuldmagt på os elskelige, ærlige og velbyrdige Erik Podebusk til Bidstrup, vor mand og tjener og embedsmand udi vort kloster "Wreløf" [Vrejlev], og på hans tjener Jens Olufsens og Per Iversens vegne. Deslige en med fuldmagt på os elskelige, ærlig og velbyrdige Jens Grøn til Ulsund og hans tjeneres Iver Nielsen, Poul Christensen og Erik Pedersens vegne på den anden side. Og er nu på lørdag førstkommende deres rette sjette ugers dag at møde i denne

sag; som her for os bevist var med vor seks ugers stævning, og de nu udi dag går dem velvillig udi rette på begge sider. Og tiltalte Niels Juel Anders Skriver på forskrevne Erik Podebusks og Jens Grøns tjeneres vegne for den "Kast" de havde kastet udi "Thulsholms Mae", og for de har gravet "holgrøft" udi forskrevne Thulsholms Mae, som han har dem fordelt for. Dertil svarede Anders Skriver på Erik Podebusks og Jens Grøns tjeneres vegne, at Erik Podebusk er nu forhindret udi vor forfald, og har alle de breve og bevisninger med sig, som udi denne sag er, både på Erik Podebusks og Jens Grøns tjeneres vegne. Og beordrede derfor at sagen måtte opstå så længe Erik Podebusk kunne selv komme af vor forfald, med hvis bevisninger udi denne sag er. Med flere ord og tale dem derom imellem var. Da efter tiltale, gensvar og sagens lejlighed, opsatte vi denne sag imellem Niels Juel og Erik Podebusk og Jens Grøns tjener indtil nu på lørdag kommer seks uger, og da Niels Juel, Erik Podebusk og Jens Grøn eller deres fuldmægtig på deres tjeneres vegne at møde for os med alle de bevisninger de på begge sider nyde og undgælde ville, og da endelig gå derom så meget som ret og dom er.

Mariager klostres arkiv.

Fæste- og hoverisager 1528 - 1842.

Tingsvidne af Hindsted herredsting 1560.

Film M-53/935.

Niels Bloch i Rold, foged til Hindsted herredsting, Anders Olufsen i Døstrup, Morten Jensen i Stenstrup, Markvor Dall i "Hoftved" [Hovtved], Niels Madsen i Døstrup, Anders Poulsen i Monstrup, Hans Dall i "arind" [Arden], Jokum Ibsen i Hørby og Kjeld Mouridsen i Kielstrup gør vitterligt med dette vort åbne brev år efter Guds byrd 1560 torsdagen næst for Palmesøndag på fornævnte ting var skicket ærlig og velbyrdig mand Otte "Brade" [Brahe] til Knudstrup, høvedsmand på Ålborghus, hans delefoged Søren Sørensen i "frastrup" [Frejstrup?] og lovlig æskede og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd som var Thøger Pedersen i Ro-

strup, Niels Nielsen i Nysum, Kjeld Nielsen i "blegedøi" [Blegedy], Erik Sørensen i Hvarre, Jens Olesen i Lundgård, Jens Stidsen i Kielstrup, Peder Sørensen i Hvarre og Frands Lauridsen i Nysum. Disse 8 dannemænd vidnede på deres gode tro, sjæl og rette sandhed, at de så og hørte samme dag på fornævnte ting, at sandemænd af Hindsted herredsting kundgjorde og tilstod at de var ved Lund kær den onsdag næst for Palmesøndag med disse gode mænd som er ærlig og velbyrdige mand Iver Krabbe til Østergård, høvedsmand på Skivehus, Jens Juel til Alsted, høvedsmand på Kalø, Christoffer Lunge til Odden tiltagen i Christoffer "Phors" [Pors¹⁾] sted, Hans Holck til Barritskov, Bjørn Kaas til Stårupgård og Frants Banner til Kokkedal, efter højbårne fyrste og herre kong Frederik vor allemådigste herres brev og befaling at gøre ret markskel imellem Als Helberskov og Skelund på den ene og Lund kær på den anden side fra Kokkevad og til markskel bæk, der tagende sandemænd deres tov først udi Kokkevad som de satte den første sten og pæl, og så derfra og til en "stub Eeg" som de "grimede" [satte mærke på], og så fra den eg og så til "Ruend" otte sten og pæle som de satte og "grimet" dermed, og som de fandt gamle "grimer" [mærker] tilforn o.s.v.. Til vidnesbyrd hænger vi vores indsegl neden for dette vort åbne brev det bekender jeg Corfitz Viffert at være en ret udskrift af Viborg landstings Vidisse lydende ord fra ord som forskrevet står, og er det dateret Viborg landsting lørdagen som er den 30. marts anno 1577, og findes i min gemme. Datum Nees den 26. august anno 1583. Corfitz Viffert med egen hånd.

Fussingø godsarkiv, Sønderlyng herred.

Skøder og retsakter 1547 - 1892. Film M-53/789.

Sandemænds skel 1561.

Vi efterskrevne Niels Juel til Astrup, Niels Rosenkrantz til Halkær, Ene-

---

¹⁰⁾ Se Trap bd. 8, side 923.

vold Kruse til Vingegård, Greers Trudsen [Gregers Truedsen Ulfstand] til [Gammel] Estrup, Bjørn Andersen til Stenalt, Jørgen Prip til Panum væbner, Niels Blik i Sønderbeg [Sønderbæk], Jens "Skiønningh" i Hvidding, Jesper Michelsen i Kvorning, Anders Jørgensen Rejstrup, Las Lauridsen i "Lesthenn" [Læsten] og Per Christensen i "Orup" [Årup] som bønder ere, gør vitterligt at år efter Guds byrd MDLXI den onsdag næst efter Quasimodo geneti var vi forsamlet på Over Fussing mark og Bjerregrav mark over en granskning, som vi var af ærlig og velbyrdig mand Albret Skeel til Fussingø til bevilget efter en granskning, som han af Viborg landsting forhvervet havde om nogen pløjning, som Jøs Jensen i Bjerregrav skulle have ladet pløje over markskel og ind i Fussing birk. Da var vi på fornævnte åsteder og der udi sandhed granskede og forsvor vi at der var pløjet over markskellet og ind i Fussing birk tvært over seks "agge" på de østre ender. Hvilke ager der kaldes "Butt", og var der pløjet til Jøs Jensens ager i Bjerregrav. Og mødte Jøs Jensen på marken med flere af de mænd i Bjerregrav, som var Las Moesgaard, Poul Frandsen, Rasmus Michelsen og flere af deres grander. Og bestod Jøs Jensen, at hans dreng havde bortpløjet samme jord ham uvidende, og bekendte han selv og Las Moesgaard, Poul Frandsen og Rasmus Michelsen med flere af deres bymænd, som her i dag på marken tilste[de var], at samme pløjning var pløjet over marksk[el] .... med uret gjort, og var af Fussing birk ..... for den årsags skyld var lagt tilbage .... Og bestod Jøs Jensen at han havde vist den ene dreng, som var med ploven at pløje samme jord, af sin tjeneste for han i så måde havde pløjet over skellet. Og ej han var hans dreng der bestandig udi nogen måde. Fremdeles gik Jøs Jensen, Las Moesgaard, Poul Frandsen og Rasmus Michelsen og flere deres grander som der hos var, med os og udviste os skellet fra den sten som står ved den liden knulle oven ved sin "Pall", og så vejen ud vester til fornævnte ager som kaldes "butt", og så nær på og østen ad mod samme agerender som kaldes "Butt" s[om] før står, og så fremad adskillige "wratther, Høffdher oc Renner", som de Bjerregrav mænd o.s.v.. Samledes viste fornævnte Bjerregrav mænd os til en bæk som ligger for nørreender på "Suollsagger" og bestod Bjerregrav mænd at det var ret markskel mellem Fussing birk og Bjerregrav mark så længe som de kan længst mindes, og

ej der har været nogen trætte på uden den fornævnte pløjning, som Jøe Jensens dreng pløjet har, som forskrevet står. Item påviste Albret Skeel os nogen sten stod ved nørende på "Suollssagger" og var samme sten indsat i fornævnte Fussing birk. Og granskede og forfarede vi udi sandhed, at samme sten var nyligen sat der. Og bekendte og tilstod fornævnte Bjerregrav mænd, at de ikke vidste hvad den var for stillet, og ej heller vidste hvor den var kommet der at stå. Og sagde at der var givet band for i deres sognekirke over den som samme sten havde af stedet flyttet, og ville dermed forvilde og forfalske skellet. At vi så gransket og forfaret har som fornævnt står, til hvis ydermere vidnesbyrd har vi ladet trykke vore indsegl og signeter neden på dette vort åbne brev. Datum ut supra.

Ribe bispearkiv, C4-12.

Documenta Antiqua nr. 599.

Heri skøde af 1562 på Gyris.

Bertel Lassen i Obling, herredsfoged til Nørre herredsting, gør for alle vitterligt, år efter Guds byrd MDLXXX torsdag næst efter Sct. Dionysi dag for mig her på Nørre herredsting var skikket Niels Sørensen i Gyris [C4-912 har "werup"], på hæderlig og højtlærd mester Jacob Madsen, sognepræst til Vor Frue kirke i Ribe, hans vegne, og havde tiltale og udi rette stævnet Mads Tygesen i Skøde for en gård ved navn Gyris, han for bondeejendom sig tilholder, endog samme gård skulle have været brugt for fri kronegods og fæstegods, siden godset her udi Nørrejylland blev forbrudt og dømt under kronen, og har været fæstet af en lensmand efter anden, som havde Koldinghus, medens det lå der til slottet. Og samme gård nu af kongl: mayst:, vor allernådigste herre, for magelaug at være skiftet til Kapitlet udi Ribe for en fri kronegård, som han, højbemeldte kongl: mayst:s magelaugs brev, derpå fremlagde, med hvilket han beviste fornævnte gård Gyris at findes iblandt kronebønder, og ikke iblandt jordegne bønder. Dernæst et tingsvidne i dag her af Nørre herredsting, det en danemand, som var Nis Madsen i Tarm, for 8 mænd at have vidnet, at han

hos var på Foersum mark udi salig Iver Krabbes tid, der han havde Koldinghus, og hørte det Iver Krabbe fæstede Mattis Sørensen i Gyris halve Gyris for en kronegård. Og siden nogen stund der efter var han også hos udi Påbøl og hørte det Iver Krabbe fæstede Bendt Sørensen i Gyris den anden halve part af Gyris, også for kronen. Og Iver Krabbe lovede at hjemle dem fornævnte gård på kronens vegne. Hvilket Mattis Sørensen i Gyris her i dag også bekendte på sin højeste ed.

Item et stokkenævn i dag her af Nørre herredsting 24 mænd vidnet havde, hver efter deres alder og minde. Da har de aldrig andet hørt end gården Gyris har været brugt for en fri kronegård siden godset her udi Nørrejylland blev forbrudt og dømt under kronen, undtagen den lod, som fornævnte Mads Tygesen sig udi gården Gyris tilholder. Og har Gyris stedse og altid været udi skattelægd med kronens bønder og ikke med jordegne bønder. Og mente Niels Sørensen fordi, at gården Gyris burde at følge Ribe Kapitel for en fri kronegård, undtagen hvis lod og part, som Mads Tygesen i Skøde kan sig retfærdelig og skellig bevise at have derinde med rette, efter hans arv og køb.

Så mødte Mads Tygesen i Skøde og berettede det, hans salig afgangne hustru var salig Clement Christensens, borger i Varde, hans datter. Og de borgere i Varde har deres gods så kvit og så fri nu, såvel som førend fejden her udi Nørrejylland begyndtes. Og fornævnte gård Gyris var Clement Christensens forældres rette arvegods. Og først fremlagde et vidisse af de borgere i Varde deres privilegier, samme vidisse her af Nørre herredsting udgivet år MDLXXIII torsdag næst efter Scte. Margaretha Virgini dag. Dernæst et skødebrev her af Nørre herredsting år MDLXII torsdag næst efter Sct. Seuerini Episcopi dag, lydende iblandt andet det:

Per Christensen, borger i Varde, gjorde Christen Juel i Bredho, på Mads Tygesens vegne, fuldt tryk skøde og ejendom på al den arv, lod, del og rettighed, som Per Christensen kunne tilfalde og havde arvet efter hans salig oldefader Tyge Jensen udi den gård Gyris.

Item en herredstingsdom her af Nørre herredsting år MDLXXVIII torsdag næst for Scte. Margaretha Virgini dag, lydende fornævnte Mads Tygesen bør jo såvel skyld og landgilde af det, som han udi gården Gyris har købt, som af det han har arvet, medens fornævnte skøde stander ved sin magt.

Item et Hans Poulsen i Lyne hans brev og segl dette år, at han er sin moder May Pouls rette væрге, og tjente han Clement Christensen, borger i Varde, den tid skipper Clements fejde var, og da afhændede hun sig og solgte hendes broder Clement Christensen al den lod og anpart hun kunne tilfalde udi Gyris. Hvilke Christen Poulsen i Bandsbøl også her i dag for tingsdom bekendte. Og mente fordi, at fornævnte gård Gyris burde at følge ham for en fri bondegård med indfæste og bondeskyld, hvis den kunne endelig tåle over kongelig tyngde. Med flere ord og tale dem derom imellem var, gav de dem for mig på begge sider udi al rette.

Da, efter tiltale, gensvar, brev og bevisning og sagens lejlighed, så og efterdi fornævnte sag er af Viborg landsting her til herredsting hjemsat, vidste jeg ikke efter det kongl: mayst:s magelaug skiftebrev, fornævnte Ribe Kapitel samme gård Gyris for en fri kronegård at fradømme, undtagen hvis lod, som Mads Tygesen kan sig retfærdig og skellig tilregne at have derinde med rette, efter hans arv og køb. Til vidnesbyrd herunder mit indsegl.

Ribe bispearkiv, C4-60.

Nørre Horne herred 1517-1778.

Sag med Iver Gregersen i Hemmet 1562.

Jeg Hans Nielsen i Pobøll, herredsfoged i Nørre herred, gør vitterligt for alle i dette mit åbne brev, at for mig var skikket her på Nørre herreds ting hæderlig mand hr. Iver Gregersen i Hemmet på den ene, og havde hid i rette stævnet hæderlig og højtlærd mand mester Hans Svanning, degn i Ribe, på den anden side for trætte, som dem imellem var om en kirkegårds ejendom i Vium sogn, som mester Hanses tjener Cristen Jensen forholdt hr. Iver Gregersen og hans moder for, over den forligelse, som dem imellem ganget og gjort var til Viborg Landsting.

Da fremlagde mester Hans Svanning og lod læse samme forligelsessbrev ved sin datum MDLXII på Viborg snapslandsting udgivet, så lydende blandt andre ord:

At fornævnte mester Hans Svanning har undt og tilstedt forbermeldte hr. Ivers moder samme gård hendes livs tid, efter sit brev lydelse, at måtte nyde, bruge og beholde. Og derimod lovede hr. Iver sig at ville og skulle udlægge og forse Cristen Jensen med så god en ejendom udi ager og eng som fjerdeparten af fornævnte gård, og have og bruge ved slig afgift som fjerdeparten kan tåle af fornævnte gård, sålænge hans moder lever. Og Cristen Jensen med al sin farkost nu ad påske forgangen, samme gård at skulle have vigt og afflyttet. Og da med flere ord som samme brev indeholder og udviser. Derhos beretter Hans Svanning og mente så, at samme forligelse ikke holden at være, efterdi hr. Iver Gregersen ikke havde udsat Cristen Jensen så meget ager og eng, efter samme forligelsesbrevs lydelse, inden påske, som fornævnt står. Og lod han læse et otte mænds vidne udgivet til Nørre herredsting ved datum MDLXII torsdagen næst efter søndagen Judica, sålydende:

At fire dannemænd vidnet havde, at de imidlertid hos var næste dag til forn, hørte og så, at Cristen Jensen i Esbøll tilspurgte hr. Iver Gregersen i Hemmet præstegård, hvor han vilde udsætte ham den fjerdepart af den gårds ejendom, som han havde lovet ham. Da svarede hr. Iver Gregersen ham, at den gård og ejendom, som han udi boede udi Esbøll, han intet udsatte ham udi, men vilde han sidde på hr. Ivers egen ---- og have af det gods, han havde selv udi havende var, da ville [han] udsætte ham god fyllest udi hans lensmands minde for så meget som fjerdeparten kunne regne i den gård udi Esbøll som fornævnt står, og forbedet og ikke forarget.

Og der til svarede mester Hans imod de ord, og fremlagde strenge ridder hr. Niels Langes åbne forseglede brev under datum af Riberhus i dette år fredagen efter Lætare, lydende:

At formeldte hr. Niels Lange havde forbudt og endnu udi dette brev strengelig forbyder hr. Iver Gregersen, på kongl: majst:s vegne, noget ud at sætte eller af afhænde af hans præstegårds ejendom, lidet eller meget, udi nogen måde, såfremt han ikke vil lide derfor tiltale.

Dertil svarede hr. Iver Gregersen og lod læse et 8 mænds vidne af Nørre herredsting ved datum MDLXII torsdagen efter søndagen Judica lydende det:

Hr. Iver Gregersen stod lydeligen inden alle 4 stokke for dom og ret og bød Cristen Jensen i Esbøll det hus Per Sten? boede udi i Nordenå, og ville lægge ham så meget "egende" der til, godt ager og eng som fjerdeparten af den gårds ejendom, som han ibor udi Esbøll. Og ville han endda forbedre det. Og stod Cristen Jensen til vederståls ting og sagde nej, at han vilde aldrig have det.

Til dette vidne svarede mester Hans, at det hus var af præstegårdens ejendom, og var ham forbudt, så han ikke måtte udsætte af det.

Dertil svarede hr. Iver Gregersen, at han havde budt Cristen Jensen, og ville fly ham af andre gode mænds ejendom, som var af Jørgen Rantzau eller Tyge Kruse deres gods, som han beviste dem i dag med Tyge Kruses brev og sin egen seddel, at han havde budt ham, både til tinge og andet steds.

Endnu fremlagde hr. Iver Gregersen et 8 mænds vidne udgivet til Nørre herredsting i dette år torsdagen efter Modestus et Vitus [15. juni] lydende:

At hr. Iver Gregersen stod lydeligen inden alle 4 stokke for dom og ret, og tilbød Cristen Jensen i Vium den fjerdepart i den gård i Esbøll, som han udi bor, udi huse og ejendom, efterdi han ikke kunne fornøje ham med andet gods og ejendom, som han ham tit og ofte tilbudt havde, efter egen forligelse, som blev gjort imellem dem til Viborg Landsting. Og vilde han holde og fuldkomme samme forligelse udi alle måder.

Samledes stod Iver Gregersen for tingdom og begærede af mester Hans Svanning, for Guds skyld, at han skulle unde hans moder Ane Gregerskone den trediepart i samme gård efter samme forligelse, som dem imellem gjort var, hun skulle give og gøre ham af samme gård al den herlighed og rettighed, som han burde at have deraf med rette udi alle måder. Som samme vidne videre forklarer.

Dertil svarede mester Hans Svanning og sagde, at hr. Iver ikke havde holdt samme forligelse, fordi han ikke havde dem tilbudt tilforn udi lagtide, efter den forligelsesbrevs lydelse, og mente fordi hr. Iver samme forligelse forbrudt at have. Og fremlagde han et tingsvidne af Nørre herredsting ved datum i dette år torsdagen Modestus et Vitus lydende:

At mester Hans Svanning stod lydeligen for tingdom og tilbød hr. Iver

Gregersen i Hemmet, på hans moders vegne, de to dele i den gård i Esbøl, som Cristen Jensen ibor, på det, at det måtte afstilles, og den fattige mand, som sidder i gården, ikke skulle fordrives.

Dertil svarede hr. Iver Gregersen og sagde, at mester Hans og hans tjener Cristen Jensen de havde forbrudt og "rendt" fra samme forligelse, efter fornævnte tvende vidners lydelse. Og endnu fremlagde han et 8 mænds vidne af Nørre herredsting i dette år torsdagen efter Visitatis Maria sidst forgangen, lydende det:

Hr. Iver Gregersen stod for tingdom og forbød Cristen Jensen i Esbøll at bruge den gård og gods, som han udi bor, imod og udover den forligelse, som blev gjort dem imellem til Viborg Landsting.

Da svarede Cristen Jensen ham og sagde, at han vilde ikke spørge ham ad, han havde befaling af mester Hans Svanning og hr. Niels Lange til at bruge samme gård og gods.

End fremlagde hr. Iver et brev udgivet til Viborg Landsting lørdagen på "Dionisi" sidst forgangen lydende, at samme sag havde været udi rette stævnet til landsting, og derfra hjemsat til herredsting, og der at forfare og dømme på hvilken part, der ikke havde holdt samme kontrakt. Med flere [ord] som samme brev videre forklarer og med sig fører.

End fremlagde mester Hans Svanning og lod læse ærlige og velbyrdige mand og strenge ridder hr. Niels Langes åbne beseglede brev lydende ord fra ord, som efterskrevet står:

Jeg Niels Lange, ridder, høvidsmand på Riberhus gør vitterligt med dette mit åbne brev år efter Guds byrd MDLXII den 10. dag juni var kaldet for mig hr. Iver i Hemmet på den ene, mester Hans Svanning og Cristen Jensen, kirketjener i Vium sogn, på den anden side, om trætte dem imellem var om en kirkegård i fornævnte sogn. Da samme tid fremlagde mester Hans Svanning et forligelsesbrev, som landsdommere af Viborg Landsting dem imellem gjort havde, lydende blandt andre ord det:

Cristen Jensen kirketjener skulde flyttet og rømmet hr. Ivers moders gård ad påske næst forgangen; dog med slig vilkår, at hr. Iver skulle være pligtig at forse fornævnte kirketjener med så god en ejendom igen, som fjerdeparten kunne være af fornævnte kirkeejendom. Og, efter slig forligelsesmål satte mester Hans og fornævnte kirketjener udi al rette, om kirke-

tjeneren ikke burde samme kirkegård, som han stedt og fæstet havde, og udgivet sin skyld og landgilde med anden redsel og rettighed, som kongl: majst:s reces bemelder, til så længe hr. Iver fuldgør samme forligelsesbrev, som dem til landsting imellem ganget og gjort er. Da efter tiltale og gensvar og sagens lejlighed, vidste jeg ikke andet at sige derpå for rette, end efterdi hr. Iver har ikke holdt samme forligelsesbrev end at kirketjeneren, at nyde og bruge sin gård til så længe han fuldgør samme sin forligelsesbrev, som dem imellem ganget og gjort er. Og hvis han ikke da kan besidde samme gård længe efter rejste lydelse, da at rømme, som fornævnt står. Datum anno die in loco ut supra. Under mit signet.

Da, efter tiltale, gensvar, breve og bevisninger og sagens lejlighed, vidste jeg ikke rettere dertil at sige end, efterdi at hr. Iver Gregersen havde ikke tilbudt og udlagt Cristen Jensen i Esbøll så meget ejendom, som fjerdeparten af fornævnte gårds ejendom dertil, som han kunne hjemle ham udi lavtide og inden påske, efter den kontrakt og forligelsesmål, som dem imellem gjort var til Viborg Landsting; da findes hr. Iver Gregersens for sømmelse i det første imod samme forligelse, som fornævnt står.

Til vidnesbyrd trykker jeg mit indsegl nedenfor dette mit åbne brev. Datum Nørre herredsting torsdagen næst efter "martini epi dag" Martinus ep. conf.? [11. november] år MDLXII.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Genpart af dokumenter.

Tingsvidne 1564 af Galten herredsting.

Rasmus Ibsen i Bramstrup, herredsfoged til Galten herredsting, Mogens Troelsen i Ginnerup, Terkild Nielsen i Lerbjerg og Ove Nielsen gør alle vitterligt, at år efter Guds byrd 1564 tirsdagen næst efter Sct. Voldborg dag på fornævnte ting var skikket Jens Olesen i Vivild, han der lovlig æskede og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd, som er Søren Bertelsen i Halling, Niels Bertelsen ibid., Terkel i Astrup, Niels Ibsen ibid., Mons Troelsen i "Genndrup" [Ginnerup], Rasmus Snog ibid., Mads Poul-

sen i Enslev og Peder Grime i Alstrup. Hvilke 8 dannemænd de alle endrægtelig vidnede på deres gode tro, sjæl og rette sandhed, at de har hørt og set det Jens Olesen han stod for tingdom på sin husbond ærlig og velbyrdig fru Ermegaards [Bille] vegne og gav last og kære på den ærlig og velbyrdig mand Niels Kjeldsen [Juel] til Løjstrup, hans tjener har pløjet og sået i Jebjerg fællig og over gangen, som aldrig har været brugt til Løjstrup, som han mente. Deslige et bygge som Niels Kjeldsen har ladet bygge og tilbudt "frem giel"? i hvem den bør at have med ret og lov for al den tale og laugmål den bør at følge med rette. At de så vidnede for os, det vidne vi med vore segl ....

Kongens Retterting.

Herredagsdombog nr. 9, side 58b, film nr. S 12/508.

Morten Svendsen i Hogager contra mester Mads Hvid 26/10 1568.

Vi Frederik den anden o.s.v. gør alle vitterligt, at år efter Guds byrd MDLXVIII den 26. dag september var skikket disse brevvisere Morten Svendsen [Simonsen?, se samme bog side 106b] og Christen Svendsen [Simonsen?] i Hogager på den ene og havde her for os udi rette stævnet os elskelig mester Mads Hvid, sognepræst udi vor købstad Holstebro, på den anden side om trætte dem imellem var om noget bondegods mester Mads Hvid skal have købt af Christen Svendsen udi Trabjerg og Thomas Svendsen udi Svendsgård på nogen indførsel udi en gård i Hogager og en anden gård i Trabjerg imod en forligelse dem tilforn imellem gået og gjort er. Deslige for 25 øksne og kær, 4 heste, 20 geder og 4 tønder kornsæd dem af ham er frataget. Samledes for 90 tønder? mester Mads skal have lovet trende deres søstre for deres anpart udi fornævnte tvende gårde, som han erholdt dem for med urette.

Dertil svarede mester Mads sig ikke lovlig at være stævnet i den sag, og bestod sig at have været i Ribe den tid samme vor stævning var læst på Holstebro byting. Deslige ham ikke at være med samme vor stævning stævnet i sin egen nærværelse efter recessens lydelse. Og for den skyld

ikke at ville gå udi rette uden han var lovlig stævnet. Samledes berettede, at mester Mads Hvid sig ikke at have sine breve og bevisning tilstede. Besynderlig holdt ved sine ord ikke at have tilstede det brev, som tilforn for os elskelig Holger Rosenkrantz og Jørgen Rosenkrantz, vore mænd og råd, i rette været haft. Hvilket brev Holger Rosenkrantz for nogen tvivls-mål indforseglet, og mester Mads igen overantvordet havde til forvaring til samme sag kom videre i rette. Og mente mester Mads sig burde at nyde det skudsmål, efterdi det ikke var bevisligt ham at være stævnet lovlig efter recessens lydelse, med flere ord. Da var derpå påsagt for rette, at mester Mads Hvid og hans vederpart med alle deres breve og bevisning, og besynderlig det indførsels gælds-brev Holger Rosenkrantz mester Mads antvordet har i den sag, at møde derom her for os i rette udi dag seks uger førstkommende, da at lide og undgælde endelig derom hvis lov og ret er. Givet år, dag og sted som fornævnt stander.

Kongens retterting.

Herredagsdombog nr. 9, 1567-70, side 73a-74b.

Jomfrue Marine Hansdatter i Skjern Kærgård.

Vi Frederik etc. gør alle vitterligt, at år efter Guds byrd 1569 den 4de dag aprilis på vort retterting på vort slot København, nærværendes os elskelig Bjørn Andersen til Stenalt, vor tro mand og råd, Peder Markvardsen til Øksendrup, landsdommer i vort land Fyn, Lauge Beck til Førsløv, Niels Kaas vor sekretær, tro mand og tjenere, doctor Rasmus Lætus i København, var skikket os elskelig Palle Juel til Strandet, landsdommer i vort land Nørrejylland, hans myndige bud Peder Skriver udi Rævshoved, med hans fuldmagt, på den ene, hvilken der havde med vor og rigens stævning i rette stævnet os elskelig jomfru Marine Hansdatter udi Øster Skjern på den anden side, og var i dag deres rette sjette ugedag i den sag at møde. Og tiltalte fornævnte Peder Skriver fornævnte jomfru Marine Hansdatter for et genbrev, som hun havde taget udi Palle Juels forfølgning på det efterskrevne gods, som er Kærgård liggendes i Bølling herred i Skjern sogn, en gård udi Ganer, en gård udi Marup i samme sogn, en gård i Vat-

trup [Attrup] i Thorning sogn, et bol i Landall, en gård i Ulfborg herred i Vind sogn i Vindgab, et bol i "Reffuin?", en gård på Holmen udi Hind herred, et bol ibidem, et bol udi Grimstrup i Varde syssel, med hvis ager der er tillagt i Laurits Hansens tid, og en gård i Skjern sogn kaldes Old, som han nu begyndt havde på samme gods at forfølge til lås, som han mente hende, at have gjort med urette. Efterdi han det redelig har købt af os elskelig fru Johanne Splidsdatter, Laurits Hansens efterleverske.

Dertil svarede fornævnte jomfru Marine Hansdatter og berettede, at det barn, som fornævnte fru Johanne Splidsdatter har arvet det gods med, ikke at skulle være født med liv eller fanget dåb og kristendom, så det burde at arve efter loven. Desligeste at det ikke skulle kunne bevises samme barn være døbt af mandsperson. Og i rette lagde et tingsvidne udgivet til Bølling herredsting anno MDLXVII, berettende nogen kvinder der at have vidnet, at de var i Skjern kirke, og så det barn i ansigtet, som fru Johanne Splidsdatter fødte, der det skulle begraves, og de ej andet kunne se, end det var som et spædbarn, som samme vidne videre formelder.

Og berettede fornævnte jomfru Marine, at fornævnte fru Johanne Splidsdatter var dragen der heden af egnen og til Mindstrup, og der født sit foster. Og mente hun, at hende burdet at blive tilstede på ejendom, og der gjort barsel, så fornævnte jomfru Marine og andre hendes venner kunne være der, hvis når så skulle tilgå. Og berettede, at hun havde bedt hende med fire dannemænd forbyde, at hun skulle ikke drage der af egnen, før end hun havde gjort barsel. Som hun her beviste med tingsvidne udgiven til Bølling herredsting anno MDLXVII, som samme tingsvidne videre formelder.

Og derefter satte i rette, om fornævnte Palle Juel burde at have sin forfølgning med til lås på samme forskrevne gods. Og ydermere berettede fornævnte jomfru Marine, at hende ikke var sket fyldest i det skifte, som gode mænd efter vor befaling dem imellem gjort har, med flere ord.

Dertil svarede fornævnte Peder Skriver, og berettede samme fornævnte Laurits Hansen og fru Johanne Splidsdatters barn at være født "Løide-løss" lydeløs med liv, og fanget dåb og kristendom. Som han straks beviste her for os med et tingsvidne, han i rette lagde, udgivet til Bølling

herredsting anno MDLXVII mandagen næst efter Philippi og Jacobi dag, bemeldende, at os elskelig fru Anne Skramsdatte til Alsted og fru Ide Lange til Mindstrup og Anne Perskone i Fardhe, jordemoder der, at have vidnet med deres helgens ed og oprakte fingre, at fornævnte fru Johanne Splidsdatte fødte samme sit barn lydeløs og med liv, og fik navn, dåb og kristendom, og levede en fjerding time efter det var døbt, som samme vidne videre bemelder.

Desligeste i rette lagde fornævnte Peder Skriver fornævnte fru Anne Skramsdatte og fru Ide Langes egne brev og segl, ligeså lydende som fornævnte samme tingsvidne. Og ydermere berettede fornævnte Peder Skriver, at fornævnte gods har været tilforn i trætte til Bølling herredsting, og det der at have været fornævnte fru Johanne Splidsdatte tildømt til arv efter sit barn. Hvilken dom han her straks for os i rette lagde, udgivet år MDLXVII mandagen for Sct. Erasmi dag, som samme dom derom videre formelder.

Og der over udi rette lagde et skiftebrev, som gode mænd efter vor befaling havde udgivet, bemeldende samme fornævnte gods, som Palle Juels skødebrev på lyder, at være fru Johanne Splidsdatte tilskiftet efter hendes afgangne husbond og barn, og jomfru Marine Hansdatte andet gods der imod udlagt og fyldest gjort for hendes søsterpart, så vidt den sig forstrække kunne, som samme skiftebrev videre bemelder.

Og satte fornævnte Peder Skriver, på Palle Juels vegne, i alle rette, om fornævnte jomfru Marine kunne forhindre Palle Juel sin rigens forfølgning for med rette, med flere ord dem derom imellem var.

Da, efter tiltale, gensvar og sagens lejlighed, og efterdi fornævnte jomfru Marine ikke havde nogen brev eller bevisning, hvormed hun kunne forhindre Palle Juel sin forfølgning for i denne sag, var der så på sagt for rette, at fornævnte Palle Juel bør at tage sin forfølgning under vor og rigens ret, som han den sluppet har, ubehindret i alle måder. Givet år, dag og sted, som forskrevet står.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Rektor Skives kopier af gl. dokumenter.

Tingsvidne af Galten herredsting 1569.

Rasmus Ibsen i Bramstrup, herredsfoged til Galten herredsting, Las Jensen i Hadbjerg og Mogens Pedersen gør vitterligt år efter Guds byrd 1569 tirsdag næst efter Dominica Exaudi var skikket Jens Olufsen i "Wywel" [Vivild] på hans husbond ærlig og velbyrdig Erik Podebusks vegne til Bidstrup, og på ærlig og velbyrdig fru Jyttes [Podebusk] vegne til Vosborg, bad og fik et fuldt tingsvidne af otte tro dannemænd som var Christen Beer i Hinge, Jep Lassen, Rasmus Pedersen i Erslev, Peder Madsen ibidem, Knud Jensen i Hadbjerg, Las Jensen ibidem, Niels Pedersen i "Vinder Sløf", Jens Pedersen ibidem. Hvilke otte tro dannemænd vidnede og kundgjorde for tingdom, at de hørte og så samme dag på fornævnte ting det Søren Andersen i Værum vidnede i 50 år, Kjeld Nielsen i Halendrup vidnede i 30 år, Mads Geersen i Vinderslev i 20 år, Jens Pedersen i Askildrup i 30 år, Mads Thomsen i Galten i 20 år, Christen Tøgersen i Trustrup i 15 år, Niels Juul i Jebjerg i 50 år, Søren Andersen i Askildrup i 50 år for tingdom med deres helgens ed og oprakte fingre, da er det dem fuld vitterligt det, Præstbjerg skov og "Prellem" har været en fri overdrift og fællig med øg og fæ til Jebjerg for Jebjerg mænd. Og ikke de har vidst eller fornummet at det har været indgravet til Løjstrup før nu, og Mølgårds mark, fiskegård, mose, bæk, som nu er pløjet. Bestod Christen Filt i Jebjerg og Anders Jensen det, de gjorde ærlig og velbyrdig Niels Juel til Astrup varsel i dag otte dage for dette vidne. At de så vidnede det vidner vi og med vore indsegl.

Kongens Retterting.

Herredagsdombog nr. 9, side 106b, film S 12/509.
Jacob Rostrup contra mester Mads Hvid 15/5 1570.

Vi Frederik den anden o.s.v. gør alle vitterligt, at år efter Guds byrd MDLXX pinsemandag på vort retterting udi præstegården i vor købstad Odense nærværende os elskelig Jørgen Kotti udi Odense, Christoffer Skrifer, borgmester der sammested, Christoffer Bang, vor stiftsskriver i Fyns stift, og Hans Vintersen, borger i Odense, var skikket os elskelig Jacob Rostrup til Lergrav vor mand og tjener, på den ene og havde her for os med vor 6 ugers stævning udi rette stævnet med os elskelig mester Mads Hvid, sognepræst udi Holstebro, på den anden side. Og var det udi dag deres rette sjette ugers dag i den sag, som der bevises med samme vor stævning, og bestod på begge sider, og gav dem for os udi al rette. Da tiltalte Jacob Rostrup mester Mads Hvid for nogen kost og tæring, som de Hogager karle ved navn Christen Simonsen [Svendsen?, se samme bog side 58b] og Morten Simonsen [Svendsen?] nogen tid inden havde forhvervet vor dom på i vor købstad Roskilde, som mester Mads Thomsen givet skulle, efter som samme brev ved formelder. Og i rette lagde et brev bemeldende, at han havde sig tilkøbt den sag af Christen Simonsen og Morten Simonsen og deres søster Marine Simonsdatter. Og ydermere beretter og beviser at han har gjort sin udæskning om samme kost og tæring lovlig af mester Mads, både til Holstebro byting og Viborg landsting, og brudt vor og Rigens breve over ham i den sag. Og i dag at være hans rette sjette uge, han begærede dom for sig i den sag, efter hans brevs sigelse og forfølgningens lydelse med flere ord.

Dertil svarede mester Mads Hvid, at han havde både været til Ginding herredsting til samme Hogager karles værneting og deslige til Viborg landsting, og der opbudt hvis kost og tæring han samme Hogager karle var pligtig med rette, efter vor doms lydelse, som han straks beviste her for os med tingsvidner af Ginding herredsting og Viborg landsting. Og havde kaldet samme Hogager karle imod samme opbydelse, og ej nogen møde ville, som dem på deres vegne annamme ville. Og derover fra sig udlagde og overanvordede nogle penge til Viborg landsting, hvormed han

mente sig samme kost og tæring at have fuldgjort. Og dertil overbødig hvis de Hogager karle skellig kunne bevise at have derover fortæret, dem at ville fuldgøre efter dannemænds sigelse. Og derhos beklagede Jacob Rostrup at have købt sig den sag til af samme Hogager karle. Hvilket han mente at være gjort med urette og imod loven. Thi han mente samme Hogager karle at have været tilforn dømt fredløse, og ransvoret før Jacob Rostrup det brev, på samme kost og tæring, af dem bekommet havde. Samledes berettede, at det brev de Hogager karle udgivet år MDLXVIII fredagen for jul? ikke at være nøjagtig, thi Christen Simonsens segl fandtes der ikke for, og de andre segl ej heller at være nøjagtige, eftersom samme brev i sig selv videre kunne forklare. Og deres brev, fuldmagt og afhændelse at være gjort imod loven og med urette. Samledes berettede mester Mads og mente sig for den forfølgning på denne tid kvit at dømmes, for den årsags skyld, at Jacob Rostrups satte med? stævnedag faldt på anden pinsedag at møde i rette, som skulle være imod recessen. Og udi rette lagde en kopi af en dom, som i afgangne Rigens kansler Antonius Brochs tid nærværende os elskelig Erik Bille til Lindved vor mand og tjener hr. Christen Poulsen, prior til Sct. Knuds, Hans Vintersen, Hans Skrifer, borger udi vor købstad Odense, udgivet var imellem alle Per Ebsens arvinger og os elskelig Eiler Lykke vor mand og tjener, bemeldende at efterdi recessen bemelder ingen retterting at holdes skulle de "forbudenne" hellige dage efter recessen, og Per Ebsens arvingers sjette uge at stævningen er brudt. Eiler Lykke at møde tredie påskedag og for den stævning kvit dømt, og Per Ebsens arvinger på det ej at tage stævning om dem videre på skader, med flere ord.

Da efter slig lejlighed var derpå påsagt, at mester Mads bør for den vor seks ugers stævning på den tid kvit at være. Givet år og dag og sted som forskrevet stander.

Gørding-Malt herreders tingbog.

Den 14. november 1715 side 171a.

Heri en strid om stolestand i Darum kirke. Der fremlægges et pergament fra 1571, og et tingsvidne fra 28/2 1653 hvori Laurst Carlsen i Lildarum fører sag om samme stolestand.

Et vidne af Hunderup birketing år 1571 udstedt lyder:

Otte mænd der da vidnede det, 3 dannemænd Søren Iversen i Darum, Bertel Skreder ibid. og Laurids Nielsen ibid. med oprakte fingre og hel­ligånds ed udi tinget for dem vidnede, først vidnede fornævnte Søren Iversen, at fra det første han kunne mindes, og så længe som Hans Carl­sens oldemoder Boel Sørensen levede, da havde hun den kirkestand ved den nørside udi Darum kirke, og brugte den efter sin vilje alene med hendes piger, og ingen kendte sig med lod eller del i samme stand med hende i nogen måder. Item ydermere vidnede fornævnte Søren Iversen, Bertel Skreder og Laurids Nielsen, at dem fuldvitterlig er, at fornævnte Hans Carl­sens moder Maren Carls udi lige måde brugte samme stand med hendes piger så længe som hun levede, og ej nogen anden befattede eller bevaret sig med samme stand medens hun levede, eller gjorde hende nogen ophold eller kendtes enten lod eller del i samme stand med hende i hvilke stand Hans Carl­sens hustru nu i stander, som det vidne videre formeldte.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Genpart af dokumenter.

Tingsvidne af 1571, Viborg landsting.

Axel Juul til Villestrup, Palle [Mogensen] Juel til Strandet, landsdommere udi Nørrejylland, og Gunde Skriver landstingshører ibid. gør vitterligt, at år efter Guds byrd MDLXXI lørdagen næst efter Mariæ Assumptio på Viborg landsting var skikket ærlig og fornuftig mand Peder Gram, slots-

foged på Dronningborg, på den ene og havde udi rette stævnet Jørgen Kjeldsen i "Wethen" [Væth] på den anden side for hans sandhed at sige om den fædrift, som de har haft i "Larbierre" [Lerbjerg eller Laurbjerg] mark og Lindkær af de gårde i Essendrup, som Mads Pedersen og Niels Sørensen ibor. Så mødte Jørgen Kjeldsen, og med helgens ed og oprakte fingre vidnede og bekendte, at han [har] boet i den gård i Essendrup i 25 år, som Mads Pedersen nu ibor. Da drev han med sit fæ og kvæg igennem Lindkær og ind i "Larbierre" mark, og han udi samme 25 år ulastet og upåkæret, og aldrig han gav nogen udgift til Løjstrup for samme fædrift, for ikke de klagede på ham for samme drift, det han af vidste i nogen måde. Deslige vidnede, Mads Pedersen har boet udi samme gård udi 24 år siden Jørgen Kjeldsen kom derfra. Da havde han udi lige måde haft fri fædrift igennem Lindkær og ind i "Larbierig" mark og hede uden al klage og udgift til Løjstrup for samme fædrift, førend nu nogen tid siden forleden Iver Simonsen i Løjstrup har ført trætte derpå, og ladet Mads Pedersen fordele for samme fædrift. At Jørgen Kjeldsen således i dag vidnede, som fornævnt står, bekender vi med vor signet her under trykt. Datum ut supra. Gunde Christensen.

Fussingø godsarkiv, Sønderlyng herred.

Skøder og retsakter 1547 - 1892.

Tingsvidne af Sønderlyng herredsting 1575.

Film M-53/789.

Esben Sørensen i Hvidding, foged til Sønderlyng herredsting, Christen Smed og Christen Madsen i Velds evindelig med Gud år efter Guds byrd MDLXXV tirsdag næst for nativitas Mariæ på fornævnte ting var skikket Michel Ibsen i Fussing og på sin husbond ærlig og velbyrdig mand Christen Skeel til Fussingø, høvedsmand på Bøvling hans vegne han æskede, bad og fik et tingsvidne af 8 dannemænd, som er Christen Smed i Ørum, Christen Knudsen i Viskum, Las Pedersen ibid., Henrik Albretsen ibid., Mogens Sørensen i Vorning, Jens Thøgersen i Ørum, Peder Søren-

sen i Sønderbæk og Niels Jørgensen i Bjerregrav. Hvilke fornævnte 8 dannemænd alle samdrægtelig vidnede på deres gode tro og sandhed, at de så og hørte her i dag til fornævnte ting det Jens Høg i Læsten, Espen Michelsen i Kvorning, Christen Vinter i Hammershøj, Christen Pedersen i Mollerup de stod her i dag for tingdom og tog ved det tov, at de ville møde på marken imellem Volstrup mark og Læsten mark og kær mandagen næst efter St. Mikkelsdag og gøre det tov efter loven og der gav fylling på ..... At vi så hørte for os det vidner vi med vore indsegl.

Fussingø godsarkiv, Sønderlyng herred.

Skøder og retsakter 1547 - 1892.

Tingsvidne af Fussingø birketing 1576.

Film M-53/789.

Niels Klausen i Svinding, den tid foged på Fussingø birketing, Niels Thomsen i Over Fussing og Christen Smed ibid. gør alle vitterligt at år efter Guds byrd MDLXXVI den fredag næst efter Hellig Trekongers dag som snapsting påfaldt, på fornævnte ting var skikket Michel Ibsen i Over Fussing han der lovlig æskede, bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd som er Niels Thomsen i Over Fussing, Christen Smed ibid., Jens Frihaand i Bjerregrav, Christen Bunde i Gjandrup, Søren Hjerrigsen ibid., Hjerrig Lassen ibid., Jens Bunde i Venning og Poul Murmand ibid.. Disse 8 dannemænd alle endrægtelig vidnede på deres gode tro og rette sandhed med helgens ed og oprakte fingre, at de så at Michel Ibsen i Over Fussing stod her i dag for tingdom og gav last og klage på de Læsten mænd, at de havde brugt i Volstrup kær og Fussing kær med fædrift og høslæt inden Christen Skeels laughævd og andre hans gamle breve. Og forbød Michel Ibsen dem at have nogen brugsel der udinden efter denne dag. Og bestod Anders Beg i Sønderbæk og Niels Sallingbo på Fussingø, at de var i Læsten kirke den første søndag i jul og gav alle de Læsten mænd varsel for dette vidne. At vi så hørte for os det vidner vi med vores indsegl trykt neden på dette brev. Datum ut supra.

Ribe bispearkiv, C4-191.

Gejstlighedens almindelige privilegier.

Copi af gamle hertug Hanses brev.

Hansborg 1578.

At tiende retfærdeligen udi Hviding herred.

Vi Johannes den ældre, af Guds nåde arvinger til Norge, hertug til Slesvig, Holsten o.s.v. givende alle Vores undersætter, desligeste alle menige almue og sognemænd over al Hviding herred udi menigheden, hermed Vores nådige mening at vide, hvorledes ikke aleneste klageligen af vores kirketjener os at være forhørt, medens sådan selv forfaren af den del og rettighed Os tilkommer udaf kirketienden, hvor uretfærdigt og utilbørligt med tienden omgås, således at tienden meget forkortes og forfalskes, og ej til dem deles retteligen, til hvilken de af guddommelig forordning, på rettens vegne og gammel sædvane, bør at have.

Er derfor "besøgt" om en forandring og tilbørlig opsæt derpå at have. Og udi det Vi sognemændenes utaknemlighed og ubillige tiende ganske nødig haver. Thi hver arbejder er sin løn værd. Og med udi besynderlighed Guds ords tjenere deres løn og underholdning værd er. Thi hvilken sådan tiende udi besynderlighed er forordnet, og den uden al forfalskning og forkortelse billigen skal tiløges. Så har Vi det ingenlunde "kunde lede", medens eder for tilkommende skade at vare, med nådelig og al varige begæring og befaling, at hver for tiende skal tiende uforfalsket, uforkortet, uden al bedragelighed eller "affdracht", retfærdelig skal tiende af al jordens vækst, som er af al agerens sæd der såes, Os, samledes kirken og kirketjener at lade uforfalsket det følge, som ret er og sig hør og bør. Og om sådant ej sker, at nogen mand blev mistænkt, eller uretfærdig sin tiende fra sig lagde, da skal sognepræsten og kirkeværger være pålagt og tilstede den sammes korn at omkaste og på ny at "telge". Og om den findes at have "utrofesteligen" tiendet, skal da med al strengeste ret forfølges og straffes. Og udi det, tienden kan uden "mistenckeligen" så meget bedre tiendes, skal være frit det i marken at tælle. Så ville Vi nu have hermed alle sognefolk advaret og samtlige påmindet, at hver sig med sin tiende, som fromme kristne, holder og sig for skade at tage vare. Sådant

har Vi eder udaf nådige alvorlig mening ikke kunnet forholde, hvorefter I eder samtlige haver at rette. Hvor udi ske (endog det er billigt og tilbørligt udi sig selv) Vores tilforladendes mening. Til vidnesbyrd under Vores fyrstelige forseglede secret, ud af Hansborg den 4. dag denne Augusti efter Christi Vores herres saliggøres byrd. Ao 1578.

Ribe bispearkiv, C4-105.

Ribe hospitals papirer.
Kongebrev af 1578 til præsten i Henne.

Vi efterskrevne Hans Laugesen, superintendent udi Ribe stift, Jacob Madsen, kannik og sognepræst til Ribe domkirke, Hans Pedersen Fanning og Peder Mortensen Hegelund, borgmestre udi Ribe, gør alle vitterligt i dette vort åbne brev, at vi i dag har set og læst et kongl: maysts: åbne brev, vor allernådigste herre kong Frederik den Anden af det navn, har nådeligen givet hr. Jørgen i Henne, uforfalsket, uskrabet og ustunget udi alle måder, og med hans kongl: maysts: egen hånd underskrevet, lydende ord fra ord udi alle punkter og artikler, som her efter følger:

Vi Frederik den Anden med Guds nåde Danmarks, Norges Venders o.s.v. gør alle vitterligt, at efterdi Os elskelig hæderlig mand hr. Jørgen Poulsen, sognepræst til Henne kirke, underdanigst har givet Os tilkende hvorledes han årligen giver af samme sogn til hospitalet udi Ribe ti daler. Og beklager, at samme sogn dog skal være ringe og meget fordærvet af sand, at han sig deraf ikke vel underholde kan. Da har Vi af Vor synderlig gunst og nåde bevilget og tilladt, og nu med dette Vort åbne brev bevilger og tillader, at hr. Jørgen Poulsen med fornævnte ti daler at udgive, må være forskånet. Og at de fattige udi hospitalet udi Ribe herefter må bekomme de ti daler af Vort slot Riberhus.

Bedende og bydende Vore lensmænd på Vort slot Riberhus, den som nu er eller herefter kommende vorder, at de årligen til gode rede fornøjer hospitalsforstander udi Ribe fornævnte ti gamle dalere, og dem lader indskrive udi regnskab, ej gørende de fattige derpå forhindring udi nogen

måde. Dermed ske Vor vilje og befaling.

Givet på slot Koldinghus den 9. dag december år MDLXXVIII under Vort signet. Frederik.

Til vidnesbyrd har vi fornævnte Hans Laugesen superintendent, Jacob Madsen, Hans Pedersen Fanning og Peder Mortensen Hegelund borgmestre trykt vores signeter her neden på dette vort åbne brev. Skrevet udi Ribe den 8. marts år 1580.

Fussingø godsarkiv, Sønderlyng herred.

Skøder og retsakter 1547 - 1892.

Tingsvidne af Viborg landsting 1579.

Film M-53/789.

Palle Juel til Strandet, Malte Jensen til Holmgård, landsdommere i Nørrejylland, Otte Banner til Asdal, Niels Mouridsen [Benderup] til Kvottrup, Niels Johnsen [Viffert] til Torstedlund, Niels Krabbe til Nebel og Gunde Skriver landstingshører, gør vitterligt at år efter Guds byrd MDLXXIX lørdag som var den 25. dag aprilis på Viborg landsting var skikket ærlig og velbyrdig mand Jørgen Skram til Tjele, høvedsmand på Dronningborg på den ene, og havde hid i rette stævnet Niels Clausen i Svinding, Jens Clausen i Volstrup, Kirsten Clausdatter i Ålum og deres medbrødre 20 vidnesfolk. Så og Poul Murmand i Venning, Christen Smed i Over Fussing, Christen Sørensen ibid. og deres medbrødre 18 synsmænd på den anden side, som har vidnet og synet om kær og ejendom imellem Læsten og Volstrup liggende med ærlig og velbyrdig mand Christen Skeels til Fussingø, høvedsmand på Bøvling. Som fornævnte Jørgen Skram og Christen Skeel om trættes for de tvende gange har siddet landstingsstævning overhørig, og ikke er mødt samme deres vidne og syn at forantvorde. Hvorfor han mente dem enhver i synderlighed, såvel fornævnte vidnesfolk som Synsmænd at være "falden" til deres 3 mark for hver "sinde" de udi så måde har siddet overhørig o.s.v.

Endrupholm godsarkiv, Skads herred.

Skøder m.m. 1580-1871-1916.

Kong Frederik den Andens befaling af 1580.

Vi Frederik den Anden med Guds nåde Danmarks, Norges o.s.v. hilse eder Jep Madsen, Peder Gregersen og Gregers Hansen, Niels Enevoldsen og Hans Thomsen, Poul Madsen, Jens Madsen, Niels Nielsen og Christen Bertelsen udi Vang [Vonge] udi Nykirke [Øster Nykirke] sogn, så og Mads Clemendsen der sammested, Niels Svendsen og Niels Hansen i Størsbøl, Niels Hansen og Hans Jepsen, Terkel Sørensen, Palle Pedersen og Bertel Ibsen, Ebbe Madsen og Niels Hansen udi Omme, Knud Hansen og Peder Madsen, Hans Hansen, Søren Thomsen, Hans Madsen og Christen Nielsen udi Endrup, Bertel Sørensen og Hans Christensen, Niels Madsen, Jegen? Pedersen og Niels Clausen. Så og Anders Hansen udi Hjortkær i Grimstrup sogn, evindeligt med Gud og vor nåde. Vi bede eder alle og hver særdeles strengeligen byde, at i retter eder efter, altid herefter at svare os elskelig Claus Skeel, vor mand og tjener, givende og gørende ham og hans arvinger eders årlige landgilde, gæsteri, sagefald, ægt, arbejde og al anden rente og rettighed, som i plejer og pligtig er at give og gøre, og af Arilds tid gjort og givet har, ladende det ingenlunde. Givet på vort slot Koldinghus den første februar år MDLXXX. Under vort signet.

Rodstenseje godsarkiv, Hads herred.

Skøder og adkomster 1581 - 1855.

Skøde af 1581. Film M-53/996.

Vi Frederik den Anden gør alle vitterligt, at efterdi os elskelige Oluf Brockenhuus, vor mand og tjener, nu for magelaug ejendomme har underdanigst udlagt til os og kronen disse efterskrevne hans og hans hustrus går-

de og gods af deres arvegods her udi vort land Nørrejylland, som er først hans hovedgård Hovedstrup, udi Hads herred udi Odder sogn liggende, med bygning som den nu forefunden er, så og med al sin ejendom, enemærke og rette tilliggelse, eftersom han den selv udi være og brug haft har. Item udi "Hoffuidstrup" [Hovedstrup] by fem gårde, Søren Jensen, Peder Jensen, Søren Nielsen, Rasmus Jensen og Mads Sørensen ibor, skylder hver dem årlig 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 otting smør, 1 brændsvin, 1 fodernød, 1 lam, 1 gås, 4 høns og gæsteri. Et bol samme sted Søren Frandsen ibor giver 1 ørte rug. End 4 gadehuse samme sted, Anders Poulsen, Rasmus Lassen, Jens Skomager og Jens Thuesen ibor, giver hver 1 daler. Samledes har han afstået al hvis rettighed, som han har kunnet haft til et stykke jord og eng liggende ved Hovedstrup vad, hvoraf har været givet til Odder kirke 1 pund korn årlig. Udi Fjellerup i fornævnte sogn en mølle, Jens Villadsen ibor giver årlig 16 ørte mel, og har malet toldfri for gården. Udi Odder by en gård kaldes Egholm Oluf Brockenhuus har selv brugt avlen til en tid lang, skylder 1 pund rug, 1 pund byg, 1 pund havre, ½ tønne smør, 1 brændsvin, 15 skæpper malt gæsteri. Et bol samme sted Peder Hansen ibor, giver 1 ørte byg. End 3 gadehuse samme sted, Anders Jørgensen, Peder Smed og Niels Blymester ibor, skylder hver 1 mk. Udi Bjergager sogn og by i fornævnte herred en gård kaldet Bjergager Hovgård, som Oluf Brockenhuus har selv brugt avlen til, har skyldt 1½ ørte rug, 1½ ørte byg, 1 ørte havre, 1 fjerding smør, 1 brændsvin, 1 fodernød og gæsteri. End 2 gadehuse sammest, den ene Søren Rask ibor giver 24 skilling, det andet Maren Jørgens ibor giver 1 mk. Udi Randlev sogn og by i fornævnte herred 3 gårde, den første Jens Michelsen ibor skylder 1 pund rug, 1 pund byg, 1 ørte havre, 1 fjerding smør, 1 brændsvin, 1 fodernød, 1 daler gæsteri. Den anden Søren Nielsen ibor giver 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 fjerding smør, 1 brændsvin, 1 fodernød, 1 mk. gæsteri. Den tredie Niels Madsen ibor skylder 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 18 skilling smørpenge, 1 brændsvin, 1 fodernød, 1 mk. gæsteri. Et bol samme sted Mads Mortensen ibor skylder 1 ørte byg, 1 brændsvin. End 2 gadehuse samme sted Morten Jensen og Rasmus Sørensen ibor giver hver 1 daler. Udi Halling sogn i Spøttrup by i fornævnte herred en gård Simon Rasmussen ibor

giver 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 fjerding smør, 1 brændsvin, 1 fodernød, 1 mk. gæsteri. End 2 gadehuse samme sted, det ene Knud Bødker ibor giver ½ daler, det andet Anders Skomager ibor giver 3 "ortz" daler. Udi Ørting sogn og by udi samme herred et bol Søren Bunde ibor giver 18 skilling pendinge. Udi Ning herred udi Malling sogn en gård kaldes Skovbølling, Peder Madsen ibor giver 1 pund rug, 1 pund byg, 1 pund havre, ½ tønne smør, 1 brændsvin, 1 ørte byg gæsteri. Et gadehus samme sted Jørgen Jespersen ibor giver 1 mk. Udi Hald [Sønderhald] herred i Skader sogn udi Ølstrup en gård Niels Jørgensen ibor giver 1 pund rug, 1 pund byg, 1½ ørte havre, 1 brændsvin, 1 daler gæsteri. Samledes 1 gård i vort land Fyn udi Sunds herred i Egense Bertel Hansen ibor giver 7 ørte byg, 1 ørte havre 1 fjerding smør, 12 skilling "Erutz"? pendinge, 2 gæs, 4 høns, 20 æg, 1 fodernød. Med al fornævnte gårdes og godsens rente og rette tilliggelse, aldeles intet undtaget, eftersom det brev han os underdanigst derpå givet har, ydermere formelder og udviser. Da har vi derimod til fyllest vederlag nådigst igen udlagt til Oluf Brockenhuus, hans hustru og arvinger dette efterskrevne vort og kronens gods her udi Nørrejylland, som er først Sebberkloster liggende i Slet herred med bygninger eftersom det nu er forefundet. Så og med al den rette tilliggende ejendom, intet undtagen etc. Og hvad det belanger, at vort og kronens gods udi ligneloven har beløbet sig mere end Oluf Brockenhuuses og hans hustrus gods, så og med Sundet, færgen og klosterfiskeri og ålegård, derfor har han os efter vor nøje underdanigst tilfredsstillet, så at alting dermed er ham nådigst eftergivet. Actum Koldinghus den 10. dag april år MDLXXXI.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 28. januar 1652, side 61a ff.

Papirsbrev 1582 angående Ulsund.

På Viborg landsting har vi set og hørt læse et underskrevet gammelt pa-

pirsbrev med seks segl forseglede, dog vokset noget udi seglene var brækket og frafalden, så lydende:

Jeg Jens Grøn til Ulsund kendes og gør vitterligt for alle med dette mit åbne brev, at jeg udi dag med alle mine kære arvinger, som nu lever, som er Philip Heidersdorf til Orelund på sin kære hustrus vegne, Thomas Galsskyt til Hvidstedgård på sin hustrus vegne, Anders Rytter til Kappel på sin hustrus vegne, Dorthe Muncksdatter til Jellinggård [Ellinggård] på sin egen vegne, Christen Vognsen på sin egen vegne og Christen Aagesen til Vinkelgård på sin hustrus vegne, deres råd, gode vilje og samtykke. Og nu udi dette mit åbne brev og segl samtykker, under og tillader Boeld Madsdatter, som jeg har taget til ægtehustru, dette efterskrevne gods, som herefter følger: Først en gård i Ramme sogn, kaldes Bjerregård, som Jens Christensen og Jens Andersen ibor, skylder årlig en halv læst byg, to pund smør, 1 skovsvin og gæsteri med ægt og arbejde; et boel ibid., kaldes Jellingmark, som Jens Michelsen ibor, skylder årlig tre tønder byg, 1 pund smør, 1 skovsvin og gæsteri med ægt og arbejde; en gård i Lomborg sogn, kaldes Krabbesmark, som Poul Andersen ibor, skylder årlig 4 tønder byg, to pund smør, 1 skovsvin, gæsteri med ægt og arbejde. Hvilke fornævnte gård og gods med al deres rette tilliggelse, som der nu tilligger, må og skal fornævnte Boeld Madsdatter, straks efter min død, det til sig annamme uden al forhindring, "thøe", trætte eller gensigelse af nogen af mine arvinger. Og det udi hendes livstid at have, nyde, bruge og beholde, uden al stedsmål, ægt, arbejde eller skyld i nogen måde deraf at give. Og efter hendes død og afgang, eller der forinden, må og skal min datter Bergitte Jensdatter, som fornævnte Boeld Madsdatter nu ved mig har, samme fornævnte gård og gods hendes livstid kvit og fri for al skyld eller nogen rettighed, som deraf gået, beholde. Og dersom Gud allermægtigste har forset, at fornævnte Boeld Madsdatter fanger nogen drengbarn ved mig, da skal det ældste drengbarn samme fornævnte gård kvit og fri udi hans livstid nyde, bruge og beholde. Og da det livsmål, som fornævnt stander, at min datter fornævnte Bergitte Jensdatter der havde, intet at have på sig. Dog så, at fornævnte drengbarn skal gøre fornævnte Bergitte Jensdatter, og så mange som Gud har forset vi avler tilsammen, ske og fyldest for deres anpart udi godset medens han lever, og efter fornævnte

Boeld Madsdatters død og afgang, og desligeste efter det barns død og afgang, som samme gods bekommende vorder, må og skal samme gods straks uforhindret igen komme og være og blive hos min rette arving eller deres rette arving, og siden til arving efter arving til evig tid. Samledes lover og tilsiger jeg fornævnte Boeld Madsdatter, og med mine kære arvingers vilje, råd og samtykke, at hun må og skal, efter min død og afgang, tage halvpart af al løsøre, som til skifte findes efter mig, være sig udi guld, penge, klenodier, bog, boskab, korn, øg, fæ og alt levende kreatur, intet undtaget i nogen måde med hvad navn det nævnes kan, som til skifte efter mig blivende vorder. Hvilke fornævnte gård og gods og fornævnte halve arvelod i al løsøre, som forskrevet står, tilforbinder jeg forskrevne, alle mine arvinger at fri og frelse, hjemle og tilstande fornævnte Boeld Madsdatter og vores børn, at have, nyde, bruge og beholde til livsmål, som forskrevet stander, ubehindret og [u]forkrænket af dem eller deres arvinger. Til ydermere vidnesbyrd og bedre forvaring, at dette fornævnte udi alle sine punkter og artikler, skal fast og ubrydelig holdes, har fornævnte mine kære arvinger med mig deres signeter her under trykt og underskrevet med deres egen hånd. Datum Ulsund 15. dag maj Anno 1582. Jens Grøn med egen hånd. Thomas Galskyt egen hånd. Philip Heidersdorf med egen hånd. Anders Rytter med egen hånd. Dorete Muncksdatter med egen hånd. Christen Aagesen med egen hånd.

At vi sligt et brev her i dag har set og hørt læse, bekender vi med vores signeter undertrykt. Datum ut supra.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 11. februar 1652, side 105a ff.

Sag om ovenstående papirsbrev af 1582.

Var skicket ærlig og velbårne mand Ove Blik til Nørbækgård på sin egen og ærlig og velbårne mand Claus Dyre til Sindinggård hans, så vel som og på deres medarvingers vegne, med en opsættelse her af Landstinget den 17. december sidst forleden udganget, som indeholder dem da at have

hid i rette stævnet ærlig og velbårne frue fru Maren Skram, salig Hartvig Huitfeldts til Rammegård, at eftersom de til Vandfuld herredsting havde tiltale til Niels Lauridsen i Bjerregård og Mads Christensen i Jellingsmark for skyld og landgilde, de formener med rette at tilkomme efter salig Jens Grøn, efter de adkomstbreve og dokumenter, de derpå har. Hvorimod hun, på fornævnte ting, skal have fremlagt tvende skøder, hvormed hun dem på samme fornævnte gårde og landgilde ville forholde. Hvilken sag Niels Madsen i Volder skal fra sig til fri overdommer indsat, som den hans dom videre bemelder. Samledes hidstævnet fornævnte fru Maren Skram med hendes lavværge, med samme fornævnte skøder og hvis adkomst og dokumenter hun på samme gods kan have. Desligeste Thomas Poulsen i Trabjerggård med salig Jens Grøns udgivne forleningsbrev på bemeldte gårde. Så og Niels Madsen i Volder, herredsfoged i Vandfuld herred, fornævnte fru Maren Skrams fuldmægtig Peder Muss. Item Niels Lauridsen i Bjerregård, Mourids Christensen i Jellingsmark, Esche Andersen og Anne Andersdatter i "Aaelbye", om de noget hertil kan have at svare. Da er sagen opsat til i dag. Og nu mødte fornævnte Peder Muss på bemeldte fru Maren Skram hendes vegne. Og blev fremlagt en dom af Vandfuld herredsting den 11. januar 1651 udganget, som indeholder bemeldte Claus Dyre at have ladet hid i rette stævne Niels Lauridsen i Bjerregård og Mads Christensen i Jellingsmark for dom. Og da for fogden at være fremlagt et tingsvidne der af tinget den 12. oktober sidst udganget, indeholdende Claus Dyre og Ove Blik havde den dag givet tilkende, at efterdi Boeld Madsdatter og Bergite Jensdatter er begge ved døden afgang, og salig Jens Grøns forlovningsbrev tilholdte, såvel som hans testamentebrev, at Bjerregård, Jellingsmark og Krabbesmark, som de begge var forlenet med deres livstid, skulle igen komme til hans arvinger. Så kendtes fornævnte Ove Blik og Claus Dyre dem da ret arvinger til fornævnte Bjerregård og Jellingsmark, og derhos forbudt fornævnte Niels Lauridsen i Bjerregård og Mads Christensen i Jellingsmark at svare andre efter denne dag end dem. Medfører samme dom bemeldte Claus Dyre, da for fogden at have fremlagt et gavebrev dateret Ulsund den 15. maj 1582, iblandt andet indeholdte, at Jens Grøn til Ulsund, da, med hans arvingers vilje og samtykke, har undt og tilladt Boeld Madsdatter, som han da

havde til ægte, en gård i Ramme sogn kaldtes Bjerregård, og et boel ibid. kaldtes Jelingsmark, som Boeld Madsdatter skal have hendes livstid kvit og fri efter hans død. Og siden hans datter Bergite Jensdatter ligeså hendes livstid. Og efter deres død skal samme gods igen komme til hans arvinger, og siden til arving efter arving til evig tid. Item og da at være fremlagt salig Jens Grøns testamentbrev dateret Ulsund den 15. januar 1584, som han også med egen hånd havde underskrevet. Iblandt andet indeholdte, at han fornævnte gavebrev havde stadfæstet. Og da der imod til gensvar at være i rette mødt, på fornævnte fru Maren Skrams vegne, bemeldte Peder Muss med tvende underskrevne og forseglede pergamentskøder, som han da der for retten lod læse og påskrive, det ene af salig hr. Jørgen Skeel til Sostrup udgivet, dateret Viborg den 24. september år 1612, det andet af salig Albert Skeel til Fussingø under dato den 2. oktober samme år, lydende på Ulsund og dets tilliggende gods, som de bekendte sig at have solgt, skødet og afhændet til nu salig fru Anne Vind til Rammegård og hendes arvinger; iblandt andet Jellingsmark og Bjerregård, som fornævnte Claus Dyre da søgte og påtalte, og tilforpligtede dem og deres arvinger, at fri, frelse, hjemle og tilstå fuldkommelig salig fru Anne Vind og hendes arvinger samme gods for hver mands tiltale, som der på kunne tale med rette. Da har fogden så om sagt: Efterdi Claus Dyre formente sig, på sin egen og medarvinger, at være rette arvinger til fornævnte gods Bjerregård og Jellingsmark, efter den kopi af salig Jens Grøns brev, han for retten har indlagt, og der udi indført er, såvel som Jens Grøns testamente år 1582 og 1584 udstedt, og der imod med fornævnte tvende skøder bevises, at de gode salige mænd hr. Albret Skeel og hr. Jørgen Skeel samme tvende gårde, så som deres gods, at have solgt, skødet og afhændet til nu salig fru Anne Vind og hendes arvinger i det år 1612. Og fordi tilforpligter sig og deres arvinger at fri, frelse, hjemle og fuldkommelig tilstå salig fru Anne Vind og hendes arvinger dette samme gods for hver mands tiltale, som derpå kunne tale med rette. Eftersom for er rørt, vidste fogden ikke derfor at være dommer i den sag, men det for sin overdommer indfunden, når derpå lovlig stævnes og tales. Som samme dom med bemeldte indførte dokumenter, såvel som til dets slutning, i sig selv bemelder og indeholder. Og nu her

i dag fremlagde fornævnte Ove Blik en vidisse her af Landstinget den 28. januar sidst forleden udgangen, efter fornævnte gavebrev, som iblandt andet formelder:

Først på en gård i Ramme sogn kaldes Bjerregård, som Jens Castensen og Jens Andersen da iboede, skylder årlig en halv læst byg, to pund smør, 1 skovsvin og gæsteri med ægt og arbejde. Så og et boel ibid. kaldes Jellingsmark, Jens Michelsen iboede, skylder årlig tre tønder byg, et pund smør, et skovsvin og gæsteri med ægt og arbejde, med videre samme vidisse, efter bemeldte gavebrev derom bemeldte. Såvel som og nu her i dag havde fornævnte gavebrev i original tilstede. Og fordi, efter sådan lejlighed forment det, samme gods med sin skyld og rettighed, burde ham og hans medarvinger at følge. Dertil svarede fornævnte Peder Muss, og fremlagde fornævnte tvende skøder, det ene af salig hr. Jørgen Skeel udgivet dateret Viborg den 24. september 1612, formeldende iblandt andet, han at have skødet og afhændet til fru Anne Vind til Rammegård udi Vandfuld herred i Ramme sogn, Bjerregård, skylder halvfjerde tønde, 2½ skæppe byg, 1 mark penge; item Jellingsmark, skylder 1 tønde, ½ skæppe byg, 1 mark penge. Det andet skøde af salig Albret Skeel dateret Riberhus den 2. oktober samme år til bemeldte fru Anne Vind. Iblandt andet formeldende Bjerregård, skylder årlig korn tre tønder, halvottende skæppe, ½ hvid. Eftersom samme tvende skøder derom i sig selv formeldte. Og forment fornævnte Peder Muss det, samme gavebrev ikke burde at komme hans husbond fru Maren Skram, på samme gods efter bemeldte skøder, til nogen forhindring. Så og, efterdi her fremlægges bemeldte gavebrev, såvel som og fornævnte skøder, for bemeldte omtvistede gods anlangende, som ikke her kan påkendes. "Da Hvo Paa schadhe Indkalde sig sagen for Thilbørligh Dommer, Och der gaes Om huis Rett ehr".

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Rektor Skives kopier af gl. dokumenter.
Tingsvidne af Houlbjerg herredsting 1583.

Et tingsvidne på et skøde Ellen Hansdatter, borgerske i Randers, solgte en gård i Skjød sogn og by til Anders Bunde i Lillerup lydende som følger:

Las Jensen i Enslev, herredsfoged til Houlbjerg herredsting, Ellen Hansdatter, borgerske i Randers, Niels Sørensen i Hvorslevgård, Christen Hansen i Skjød, Niels Michelsen i Gerning, Michel Andersen i Enslev, Jep Sørensen i Houlbjerg gør vitterligt at år efter Guds byrd 1583 torsdagen næst for Martini Episcopi den 7. november på fornævnte ting var skikket fornuftig mand Anders Bunde i Lillerup der sammested, æsket og fik et fuldt tingsvidne af 8 lovfaste, tro dannemænd, som var Jørgen Mogensen i Sall, Niels Michelsen i Gerning, Christen Jensen i Skjød, Jens Pedersen i Aptrup, Jep Sørensen i Houlbjerg, Jens Skriver ibidem, Michel Andersen i Enslev og Jens Pedersen i Tostrup. Disse 8 dannemænd alle samdrægtelig vidnede på deres gode tro, sjæl og rette sandhed, at de så og hørte på fornævnte ting Ellen Hansdatter med hendes fri vilje og velberåd hu, så også med hendes broders Jens Hansens, hendes laugværge her i dag tilstedeværende, råd, vilje og samtykke, det hun stod her i dag inden for tingdom, inden alle 4 stokke, solgte, skødede og aldeles afhændte fra sig og sine efterkommende arvinger, og til Anders Bunde og hans sande efterkommende arvinger en hendes bondegård, gods og ejendom her i fornævnte herred, udi Skjød sogn og by liggende, som Anders Pedersen nu ibor. Som hun har arvet efter hendes salig fader Hans Michelsen, som døde i Vejrum, og er hende udi søskendeskifte tilkommet med rette til evindelig ejendom o.s.v.

“Ath the saa ginge och fordet i Sandhieder” trykker vi vores indsegl her neden under med Ellen Hansdatters indsegl næst hos fogdens hængende.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Genpart af dokumenter.

Tingsvidne 1583 af Houlbjerg herredsting.

Las Jensen i Enslev, foged til Houlbjerg herredsting, Niels Michelsen i Gerning, Michel Andersen i Enslev og Jep Sørensen i Houlbjerg gør vitteligt, at år efter Guds byrd 1583 torsdagen som var den 21. november, på fornævnte ting var skikket Christen Joensen i Skjød, æskede og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd som var Niels Michelsen i Gerning, Michel Andersen i Enslev, Søren Lassen i Helstrup, Jens Christensen i Tostrup, Jep Sørensen i Houlbjerg, Niels Nielsen i Gerning, Mads Christensen i Enslev og Mads Rasmussen i Houlbjerg. Disse 8 dannemænd alle samdrægtelig vidnede på deres gode tro og rette sandhed, at de så og hørte på fornævnte ting, sandemænd her i herredet dem stående her for tingdom i dag inden alle fire stokke, kundgjorde og stadfæstede deres rette tov og ed, eftersom de var lovlig, af fornuftig Jep Bred i Enslev, på hans husbond ærlig og velbyrdig mand Jørgen Skram til Tjele og hovedsmand på Dronningborg hans vegne, tilkrævet og kaldet. Så også lovlig tilmeldt og "fyldt" til at gøre og svare ret markskel imellem Skjøds mark og Sølvsten mark. Da begyndte fornævnte sandemænd og udviste en toft o.s.v.. Anno datum die et loco ut supra.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Rektor Skives kopier af gl. dokumenter.

Tingsvidne 1586 af Sabro herredsting.

Frands Michelsen i Skjolddelev, dommer til Sabro herredsting, Joen Nielsen i Hår og Søren Skriver i "fuelleff" evindeligt med Gud, år efter Guds byrd MDLXXXVI torsdag den 15. juni på fornævnte ting var skikket Hartvig Holst på Bidstrup på sin husbonds vegne ærlig og velbyrdig fru Sidsel Oxe til Bidstrup, æskede og fik et fuldt tingsvidne af 8 lovfaste danne-

mænd som er Michel Sørensen i Kvottrup, Laurids Smed ibid., Søren Jensen i Geding, Christen Jensen, Michel Rasmussen ibid., Joen Knudsen i Vivild, Jep Pedersen i Bægård og Per Thorsen i Sabro. Hvilke 8 dannemænd der vidnede på deres gode tro og sandhed, at de så og hørte inden fornævnte ting disse efterskrevne tolv jordejere bønder for dem stående, som er Las Jensen i Enslev, Niels Sørensen i "huodslevgaard" [Hvorslevgård], Niels Breet i Enslev, Mogens Brers i Hallendrup, Las Brorsen i Galten, Poul Nielsen ibid., Las Pedersen i Vissing, Morten Pedersen ibid., Michel Lassen i Hinge, Jens Christensen i Lerbjerg, Per Madsen i Enslev og Jep Christensen i Hadsten. Hvilke 12 ejere lydelig her for tingdom i dag kundgjorde og udviste deres tov med deres ed, som de var lovlig af forbenævnte fru Sidsel Oxe hendes fuldmægtig, tilforn opkrævet. Deslige lovlig tilmeldt og "fyldt" at omstene og stable 7 engskifter o.s.v. Datum ut supra.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Genpart af dokumenter.

Tingsvidne 1588 af Houlbjerg herred.

Las Jensen i Enslev, foged til Houlbjerg herredsting, Rasmus Ibsen i Vellev og Jep Sørensen i Houlbjerg gør vitterligt, at år efter Guds byrd 1588 torsdagen den 12. december på fornævnte ting var skikket ærlig og velbyrdig fru Sidsel Oxe til Lystrup [fejl for Bidstrup?] hendes fuldmægtig Hartvig Holst ridefoged sammested, æskede og fik et tingsvidne af 8 dannemænd som var Ramus Ibsen i "Werløf" [Vellev], Mads Nielsen i Østergård, Mads Christensen i Enslev, Peder Jørgensen ibid., Jens Pedersen i Torstlund [Thorsølund], Las Sørensen i Sahl, Gert Pedersen i Granslev og Anders Nielsen i Amstrup. Disse 8 dannemænd alle samdrægtelig vidnede på deres gode tro, sjæl og rette sandhed, at de sandeligen så og hørte på fornævnte ting Hartvig Holst ham standende her for tingdom i dag på fru Sidsel Oxe hendes vegne, og lydelig i dag opkrævede seks synsmænd, og dem ligervis, som han tilforn i dag otte dage opkrævet seks

ejere, som var Jes Beder i Enslev, Niels Sørensen i Hvorslevgård, Niels Beder i Enslev, Michel Madsen ibid., Niels Michelsen i Gerning, Jens Sørensen i Ovstrup, Jens Pedersen i Aptrup, Søren Madsen i Danstrup, Søren Sørensen i Haltrup, Anders Michelsen i Houlbjerg, Mogens Sørensen i Borres og Just Andersen Hvorslev. Fornævnte 12 ejere med at komme i dag otte dage på åstederne, som de opkrævet er til at indstene [antal ikke nævnt] stykker jord og ager, lande, rønne og kronejord liggende på Mulballe på Granslev mark imellem Bøstrup bæk og Dudal ..... den på Vrongstrup mark o.s.v.

Mejlgård godsarkiv, Nr. Dyrs herred.

Skøder og adkomster 1531 - 1870.

Skøde af 1590. Film M-53/938.

Jeg Else Juul, salig Peder Terkelsens efterleverske til Væbnersholm, kendes og gør vitterligt for alle med dette mit åbne brev, at jeg har skødet og afhændet fra mig og mine arvinger og til min kære broder ærlig og velbyrdig mand Ove Juul til Palstrup og hans arvinger en min skovpart udi Nørre herred liggende næst op til Mejlgård skovene ved navn Greskarsholm? udi sin længde og bredde som den nu forefundet er, og mig efter min salig broder Absalon Juul er arvelig tilfaldet. Hvilke skovpart jeg bepligter mig eller mine arvinger at fri, frelse, hjemle og fuldkommen tilstande min kære broder Ove Juul og hans arvinger o.s.v..Til ydermere vidnesbyrd at så fast og ubrydelig holdes skal som fornævnt står, trykker jeg mit signet neden for dette mit åbne brev, og med egen hånd underskrevet. Og har jeg venlig tilbedt min kære svoger ærlig og velbyrdig mand Christoffer Mikkelsen [Tornekrans] til Lundbæk, så og min broder Niels Juul til "Konghenslefflundt" [Kongstedlund] og Iver Juul til Villestrup dette brev med mig til ydermere vidnesbyrd at besegle. Actum Viborg den 22. dag september anno 1590.

Ribe bispearkiv, C4-894.

Domkapitlets adkomster m.v. 1503-1667.
Fæstebrev 1592 på Ansager sognetiende.

Efter kongl: maysts: skriftlig begæring.

Prælater, kanniker og menige kapitel udi Ribe domkirke gør vitterligt for alle, at eftersom sig begivet har nogen tvist og irring imellem ærlig og velbyrdig mand Hans Lange til Brejning, kongl: maysts: befalingsmand på Lundenæs, og os her udi kapitlet, på domkirkens vegne, om kongl: mayts: anpart af Ansager sognetiende at forfæste, som er af kongl: mayst: perpetueret kirkeværgerne her til domkirken til domkirkens bygning, og har fæstet Jens Høst udi Krarup fornævnte tiende efter hans faders opladelse, og Hans Lange har den fæstet til en kapitelstjener Mads Christensen udi Stenderup. Og herom nu en tid lang er udgået nogle kongebreve i fornævnte sag. Så har nu endelig den gode mand Hans Lange forhvervet til os vor allernådigste herre prinsens og udvalgte konges skrivelse med sin tilforordnede regerings råds hænder underskrevet. Udi hvilken hans kongl: mayst: nådigst begærer af os, at vi efter slig berørte lejlighed ville unde for fæste og afgift fornævnte Mads Christensen fornævnte tiende for nogen anden, om han vil deraf give, som en anden. Hvorfor vi har ladet fremkalde for os fornævnte Jens Høst, og ladet ham forelæst samme kongl: maysts: brev og givet ham derhos tilkende, at Mads Christensen ikke aleneste alvorligen anholder om svar på fornævnte kongl: maysts: brev af os, som han mener sig med rette at burde nyde godt af, men vil også forhøje afgiften med seks ørte korn. Og vi derfor har forelagt Jens Høst, om han ville give seks ørte korn mere til afgift, som Mads Christensen tilbyder, da ville vi gøre vort bedste at ramme nogen middel om muligt var, at han fremdeles måtte beholde fornævnte tiende. Da, efterdi Jens Høst det ingenlunde ville indgå, og vi udi sandhed forfarer, at tienden i sig selv er god derfor, så hans salig fader har i mange år nydt den med stor fordel, og vi, efter kongl: maysts: fundats brevs lydelse tilholdes, at ramme domkirkens bedste med fornævnte tiende at forfæste, vidste vi ikke andet her udi at gøre og lade, end efterkomme vor allernådigste herre prinsens vilje og begæring. Og derfor, på kongl: maysts: nådigste

behag, under og fæster Mads Christensen fornævnte kongl: maysts: anpart af Ansager sognetiende, at han den må herefter nyde og opbære i kærven, som det sig bør, sin livstid og så længe han årligen til gode rede, inden fastelavn i det seneste, her udi Ribe yder og fornøjer kirkeværgerne til Ribe domkirke, som nu ere eller herefter kommendes vorder, tyve ørte hårdt korn, 14 ørte rug og 6 ørte byg foruden de 4 ørte korn, som præsten i Ansager sig tilholder. Forbydende nogen mand at gøre ham derpå forfang imod kongl: maysts: fundats, men bønderne at tiende retfærdelig, som det sig bør. Til ydermere vidnesbyrd trykker vi her neden for vort kapitels sekret. Actum Ribe d. 9. oktober anno 1592.

Odden og Stensbæk godsarkiv.

Forskellige dokumenter 1594 - 1836.

Skøde af 1594. Film M-53/966.

Jeg Mads Sandberg til Løjstrup kendes og gør vitterligt for alle med dette mit åbne brev at jeg i dag har været over et venligt og evigt mageskifte med min kære "farstersøn" ærlig og velbyrdig mand Christen Skeel til Fussingø udi så måde som herefter følger:

At han skal have af mig og mine arvinger efterskrevne mine gårde og gods liggende i Nørhald herred i Fårup sogn og by en gård Peder Kjeldsen ibor, en gård i Ørrild Christen Jensen ibor og et gadehus i Fårup. Hvilke mine gårde og gods Christen Skeel og hans arvinger skal have af mig og mine arvinger til et evigt og uigenkaldende mageskifte. Og skal Christen Skeel eller hans arvinger igen vederlægge mig og mine arvinger disse efterskrevne gårde og gods liggende i Galten herred, som er først i Løjstrup sogn [findes ikke i Trap] og by en gård Peder Sørensen ibor, en halvgård i Jebjerg og en gård i "Wenite" [Væth]. Og dersom Christen Skeels gods findes bedre at være end mit, da skal jeg gøre ham nøjagtig skel og fyllest, og skal jeg give Christen Skeel med det første fuld tryk og nøjagtig skøde, dog skal han i lige måde give mig så igen. Til vidnesbyrd har jeg mit signet her under trykt og med egen hånd det underskrevet. Actum Fussingø den 18. april år 94. [1594].

Kongstedlunds godsarkiv, Helligum herred.

Forskellige dokumenter 1590 - 1830.

Skelsætning 1594.

Film M 53/824.

Lader jeg Niels Juul til Kongstedlund tilbyde ved gode mænd ærlige og velbyrdige mænd Jacob Seefeld til Visborggård, Erik Kaas til Voergård og ærlig og velbyrdig Kirsten Pedersdatter [Galt] til Lindbjerggård, en vores allernådigste prins og udvalgt konges befaling til gode mænd at måtte granske og dømme om den grøft, som jeg har ladet kaste mellem Kongstedlund og "Smidie", er kastet efter salig Henrik Bjørnsens sandemænds brevs indhold, eller og ikke. Og dersom det ikke findes at være, da gode mænd at må have fuldmagt fornævnte Henrik Bjørnsens gamle sandemænds brev at opfriske og forny og gøre os et kristeligt og retfærdeligt skel mellem som det sig bør. Og dertil vil jeg have ombudet og tilbetroet på min side ærlige og velbyrdige mænd Hans Lindenov til Ørslev [kloster], Ove [Christoffersen] Lunge [Dyre] til Odden, Mogens Juel til Pallisbjerg og Erik Lange [fejl for Lunge (Dyre)] til Stovgård]. Begærende gerne fornævnte gode mænd og lodsejere ville navngive hvilke gode mænd de på deres side bevilge ville. Og dersom fornævnte lodsejere ikke ville med være samme befaling at samtykke vil jeg underdanigst alene derom anlange. Actum Viborg den 23. januar 1594. Niels Jull egen hånd. At vi med fornævnte tilbud har, efter fornævnte Niels Juuls begæring, været hos fornævnte gode mænd og lodsejere tilsendt den 24. januar 94. Da har de derpå givet os for svar som herefter følger. Det bekender vi med vor egen hånd. Laurits Ulfelt? egen hånd. Ove Jull egen hånd. Eftersom ærlig og velbyrdig mand Niels Juul til til "Konngslefflund" [Kongstedlund] tilbyder mig om kongl: mayst:s befaling som forskrevet står, da er dette mit svar:

At Henrik Bjørnsen til Kongstedlund har ladet svore et skel mellem Kongstedlund og Smidie mark. Hvilket der har stået ved magt udi hans tid, siden udi Christoffer Lunges og Iver Lunges tid, og udi Axel Juuls tid. Også medens Niels Kaas kansler havde det. Og ingen af de fornævnte

gode mænd har klaget på samme skel, men har været aldeles med det fornøjet, førend nu Niels Juul har fået Kongstedlund. Da har han ikke villet været fornøjet med det skel, men har gjort et andet skel med skovl og spade. Så jeg derfor ikke ved at bevilge nogen befaling til gode mænd med ham førend sandemænd bliver lovlige opkrævet at forny og oprette det skel som Henrik Bjørnsen har ladet gøre. Hvilket der står endnu ved sin magt efter Niels Juuls egen bevilling og samtykke, som han har underskrevet. Men når sandemændene får oprettet og fornyet fornævnte skel, som nu er forvildet med skovl og spade, og Niels Juul vil da tilbyde mig en kongl: mayst:s befaling til ridemænd, da vil jeg bevilge det med ham og ikke før. Datum Ran[ders?] den 5. februar 1594. Jacob Seefeld med egen hånd.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Genpart af dokumenter.

Tingsvidne 1596 af Houlbjerg herredsting.

Niels Michelsen i Gerning, den tid tingholder til Houlbjerg herredsting, Niels Sørensen i Hvorslevgård og Rasmus Ibsen i Vellev gør vitterligt år efter Guds byrd MDXCVI torsdagen den 11. november på fornævnte ting var skikket Jep Pedersen i Bækgård på sin husbond ærlig og velbyrdig jomfru Ingeborg Bille til "Eggide" [Jomfruens Egede] hendes vegne æskede og fik et tingsvidne af 8 dannemænd som var Michel Andersen i Enslev, Peder Sørensen ibid., Mogens Sørensen i Borres, Christen Ougesen i Vellev, Oluf Jensen i Aptrup, Niels Pedersen i Vinkelholm, Svend Madsen i Haurum og Per Brantsen ibid.. Hvilke samdrægtelig vidnede, at de sandelig har set og hørt fornævnte Jep Pedersen på sin husbonds vegne stående her for tingdom i 3 samfulde ting, og lydelig har forbudt nogen mand at jage eller skyde noget dyr, lille eller stort i Bidstrup enemærke, skov eller mark, ikke heller i Granslev skove, Vestbjerre eller i Krogsager skov, eller ingen andet sted ihvor som helst hans husbond jomfru Ingeborg Bille har lod og del i skov eller mark her i Houlbjerg

herred, foruden det ske kan med vilje og tilladelse. Og gav tilkende, at dersom nogen her udover fordrister dem efter denne dag at skyde eller jage på fornævnte steder, og bliver befunden og derover fanger nogen skade, da skal de forvente dem skaden for hjemgælden og derover tiltales, deles og straffes efter loven og recessen som vedbør.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 1597-99, side 18a, film S 16/478.

Jørgen Friis til Vadskærgård.

Fru Ide Munk til "Birkow" [Byskov] for hendes brev og segl hun skal have givet Thomas Maltesen [Sehested] til Tanderup formeldende hende vitterlig at være en ager, som kaldes "dreffs agger" at skulle være Trabjerggårds ejendom og til samme gård at være brugt. Hvilken ager Jørgen Friis formener sig at have rettighed til, og at skal være brugt til en sine tjeneres gårde udi Trabjerg by, som Erik Jensen og Jens Poulsen nu udi bor. Hvilken gård hun skal have med været at tilskifte hendes datter jomfru Edel Rytter, og ham nu skal tilhøre. Og udi så måde med samme hendes brev ville vinde fornævnte ager fra hans gård, som skal ligge uden for hans bondes gårdsled. Og efterdi der ikke efter recessen skal være givet varsel for samme brev, og en mands vidne skal ingen vidne være, at de bør at komme ham på ageren til hindring eller skade udi nogen måde. Eftersom han eller hans fuldmægtig den sags lejlighed ydermere kan vide at berette, at møde. Dog hver mands lovlige forfølgning hermed uforkrænket. Actum Hafnia den 2. juni 1599.

Kongens retterting.

Stævningsbog 1597-99, side 32 ff.

Christen Munk til Ørnhoved.¹¹

Citat: Fru Karine Bliksdatter til Ørnhoved med hendes lavvæрге, for et skøde, hun skal have givet Ove Juel til Kjeldgård på en gård i Bølling herred i Borris sogn, kaldes Sønderbygård. Hvilket skøde han [Christen Munk] formener ikke så lovlig dreven og gjort at være, at det bør ved magt at blive. Efterdi hun samme gård med al hendes gods een gang skal have afhændet, efter skiftebrevs lydelse, og efter de breve og forvaringer hende derimod på hendes ophold hendes livstid en gang gjort og givet er. Efter hvilke breves formelding, han formener hende ikke at skal have vederhæftig samme gård igen at kunne købe, efterdi hun har sig ladet fledføre en gang til hendes børn, efter recessens formelding (som han mener). Fornævnte brev også, som hende på hendes livs ophold givet er, skal af hendes lavvæрге være beseglet, og af Christen Munk underskrevet, dateret samme dag skiftebrevet er udgivet. Og fornævnte gård med ægt, arbejde og al anden tyngede stedse, efter skiftet er ganget, har fulgt Niels Hansen i Grimlund på tolvte år, efter skiftebrevs indhold dateret Anno [15]83, indtil nu, hun skal have solgt Ove Juel den, efter samme hendes skødebrevs lydelse dateret Anno [15]95.

Hun og skal have bekendt med hendes eget brev og segl, som hr. Niels i Gødstrup med hende har beseglet og underskrevet, og er dateret mere end et halvt år førend hun skal have gjort Ove Juel fornævnte skøde, at hun venligen har ombedet fornævnte Niels Hansen, at han ville vel gøre og unde Christen Munk og hendes datter Marine Grønsdatter samme Sønderbygård for en vis sum penge, som var 500 daler og tyve gylden i guld. Hun og derudinden iblandt andet består, at dersom Niels Hansen sælger samme gård til nogen anden end til Christen Munk, da det imod hendes vilje, råd og samtykke at ske.

Han og formener samme fri gård tilforn, efter recessen, forbrudt at være

---

¹¹) Se: Slægten, Forum for slægtshistorie, nr.4. s.34.

til Niels Hansens hustrus næste arvinger, hvilke han formener sine børn at skulle være. Og Niels Hansen, fordi ikke mægtig samme gård, efter sådan langsom hævd og brug, imod recessen til nogen lovlig at kunne oplade, og af de årsager samme opladelsesbrev, som Niels Hansen kunne have gjort hende, bør magtesløs at være, og det skøde, som hun derefter, såvel som efter det brev, hun tilforn til ham og hendes datter udgivet har, siden har gjort Ove Juel, bør magtesløs at være, og ikke at komme ham eller hans arvinger til hindring eller skade udi nogen måde.

At møde. Tagende med sig det livsbrev, som Anders Blik til Beg på hendes afgangne datters Marine Grønsdatters vegne, Niels Hansen i Grimlund og Seiger Andersen i Oustrup hende givet og gjort har, og Christen Munk har underskrevet og samtykt. Med flere andre breve og bevis, hun i denne sag imod ham har. Actum Hafnia 23. august 1599.

Idem: Citat, Ove Juel til Kjeldgård at han møder i rette med samme skøde han forhvervet har. Så og Anders Blik til Beg, Jens Juel til Jullingsholm og Niels Hansen i Grimlund, som samme skøde med hende forseglet har, at de og i lige måde møder i rette. Ut supra.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Rektor Skives kopier af gl. dokumenter.

Tingsvidne 1601 af Galten herredsting.

Mogens Brorsen i Hallendrup, foged til Galten herredsting, Mogens Christoffersen og Morten Pedersen i Vissing gør vitterligt, at år efter Guds byrd 1601 tirsdagen den 28. april var skikket Niels Jensen i Langskov, bad og fik et fuldt tingsvidne af otte dannemænd som var Morten Pedersen i Vissing, Jens Lassen *ibid.*, Michel Lassen i Hinge, Jens Poulsen *ibid.*, Per Madsen, Per Lassen i Enslev, Jens Sørensen i Sejling og Niels Rasmussen i Nielstrup. Hvilke otte dannemænd alle vidnede og kundgjorde for dom, at de på fornævnte ting og dag sandeligen så og hørte det Poul Nielsen i Galten, Las Thomsen *ibid.*, Knud Pedersen i Hadbjerg, Per Pedersen *ibid.*, Christen Poulsen i Røved, Morten Pedersen i Vissing og

Niels Madsen i Lerbjerg vidnede for tingdom, at de var ad et syn til disse efterskrevne skove, som der var taget af ærlig og velbyrdig mand Eske Brok til Estrup hans visse bud Niels Jensen i Langskov. Hvor af fornævnte tingdag var de først i Jebjerg Tykkie og så den igennem. Da findes der at være hugget i disse tre forgangne år fem hundrede træer, stuber og små ege og bøge. I dette sidste år var hugget et hundrede og ti, og var der stubbed af tre hundrede ege og bøge. Så derfra og til Lam skov, der var hugget seksogfyrre træer, og i det sidste år femogtredive, og var der "stuidt" treogfyrretyve. Med flere skove, som det vidne om handlet har. Og stod fornævnte synsmænd til vedermålsting der dette vidne gik.

Kongens retterting.

Stævningsbog 1599-1602, side 40b.

Thomas Maltesen til Tanderup.

Mogens Munk til Torlund og fru Dorette Rosenkrantz, Christen Munks til Ørnhoved, for et deres brev og segl de til deres farbroders søn og husbond Christen Munk skal have udgivet, anlangende en sag mellem hans tjener Svend Sørensen i Mørup og Christen Munks tjener Elise Pedersdatter i Hesselvig, udi den mening, at Svend Sørensen og hans hustru skulle have haft nogle ord for dem udi Hesselvig om nogen medgift, han sin afgangne søn Christen Svendsen skulle have udgivet, eftersom deres brev udi sig selv videre derom formelder. Med hvilket deres brev de udi så måde til deres farbroder og husbond udgivet har, de ville bekræftige et uretfærdigt vidne, som Christen Munk i samme sag, til Hammerum herredsting forhvervet har. Og formedelst sådanne deres udgivne brev, er ham sin ret til Viborg landsting forslagen over fornævnte uretfærdige vidner. Som han formener, efterdi de som adelspersoner udi samme sag vidnet har. Hvilket deres udgivne brev han formener vildigt, og ikke så noksom at være, at det burde ved magt at blive. Actum Hafnia 3. februar 1602. Idem: Christen Munk, som samme vidne bekommet har, at han og til samme tid møder tilstede, om han har noget dertil at svare.

Kjærgaard Birk.

Tingdag den 21. november 1600.

Angående herredsfoged Niels Lassens¹² gods.

Peder Barfod i Sædding, på Byrge Trolle hans vegne, lod læse et åbent uforseglet papirsbrev med Byrge Trolle hans egen hånd under, lydende som efterfølger:

Lader ærlig og velbyrdig mand Byrge Trolle til Troldholm, kongelig majestæts befalingsmand på Lundenæs, advare og tilsige så mange som bygger og bor i Vester herred, som der findes at være Niels Lassen, som boede i Obling, gæld pligtig, lidet eller meget, udi lige måde, at dersom der findes nogle udi fornævnte herred, som der har noget af Niels Lassens gods, penge eller gode, rørende eller urørende, om de det gemmer eller forvarer, at den vil tiltænke, at give mig Byrge Trolle eller min fuldmægtig det tilkende, og hvis nogen udi Vester herred gemmer eller beror noget dølgsmål, enten på penge, gods eller anden gode, som noget kunne findes, at være Niels Lassen pligtig, eller nu at have noget der udaf i deres gemmer og forvaring, siden hans gods blev registreret og skaffet, at de den endnu ville tiltænke vil, inden otte eller 14 dage, og lade mig eller min fuldmægtig det vide. Men såfremt nogen bevarer dølgsmål for noget af fornævnte gods, da vil jeg have mig forbeholden, at skal derefter, på kongl: majestæts vegne, såsom for ..... da kan enhver sig vide efter at rette, og for skade at tage at vare, og herhos begærende af herredsfogden, at disse mine ord og for ..... ret læses og påskrives udi 3 ting, medens herredsskriverens hånd påskrives, og siden tingsvidner efter at tage. Actum Lundenes den 31. oktober år 1600. Byrge Trolle egen hånd. At slig et papirsbrev er læst som forskrevet står, det vidner vi med vores indsegl, dato ut supra.

---

¹²⁾ Han blev halshugget den 18/10 1600. Se retssagen heri den 8. maj 1619.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 1608, side 27a.

Mads Thomsen, Jens Thomsen og Frands Nielsen.

Torluf Knudsen [Leve] til Ulsund for et ulovligt pantebrev, som de formener han at have givet Søren Knudsen til Tredje på en gård liggende udi Thy på Thyholm i Odby sogn og by, som Christen Pedersen og Christen N: ibor. Dog samme gård ikke er eller har været hans egen, men hans afgangne hustrus fru Marine Thomasdatters gods. Hvilket pantebrev de formener at være gjort og taget imod loven, så at det bør ingen magt at have, og ikke at komme dem til hindring eller skade udi nogen måde, men samme gård dem, som hendes rette arvinger, for ejendom at følge, efterdi han ikke des midlertid hverken havde omgået gods, ej heller børn med fornævnte deres søster. Tilmed efter hendes død og afgang han sig har tilforpligtet selv alene at betale hvis gæld han og hans hustru havde været bortskyldig imidlertid de levede tilsammen. Hvorfor de formener han uret at have gjort, og han pligtig at stande dem derfor til rette. Eftersom at møde, tagende etc. Hafnia 24. december 1607.

Idem: Fornævnte Søren Knudsen at møde, tagende med sig fornævnte pantebrev. Datum ut supra.

Riberhus lensregnskab.

Bilag til regnskab 1610-1611.

Jens Hansen Rusk, præst i Lønne, der den 1. februar 1611 blev brændt for trolddom, hvorfor hans efterladte gods tilfaldt kongen.

Hans Hansen i Kjærgård, i den sag tingholder til Kjærgård birketing, Niels Olesen, Ole Jensen ibid. og Peder Staal i Kvong gør vitterlig, år 1611 fredag den 11. februar på fornævnte ting var skikket ærlig og vel-agte mand Iver Marquordsen, ridefoged til Riberhus, som lovlig bad og fik et fuldt tingsvidne af otte dannemænd, som var Niels Olesen, Ole Jen-

sen, lille Hans Hansen i Kjærgård, Jørgen Hansen i Stavsø, Poul Jensen ibid., Christen Iversen i Kolle, Jens Graversen i Haurvig og Jens Madsen i Nebel. Disse otte dannemænd vidnede med oprakte fingre og helligånds ed, at de hørte og så samme dag på fornævnte ting det, Gunde Eysen i Houstrup, Jesper Pedersen i Lønne, Niels Christensen og Poul Sørensen i Lønne, de stod i dag for tingdom, og vidnede med oprakte fingre og helligånds ed, at de den næste søndag efter Kyndelmisse, nu sidst forleden, var i Lønne præstegård, og der vurderede for penge det halve bo, som kongl: mayst: var tilfalden af Jens Hansen Rusk hans efterladte gods. Først to ungnøds kvier for fire rigsdaler, en blakket ko for 3 rigsdaler, to køer for fire rigsdaler, en rød stud for 2½ rigsdaler, et øg for 8 daler, en grå øg for 1 daler, fire gæs i "Randenn" for to mark. Nok fire levende gæs for to rigsmark, et svin for ½ rigsdaler, fire får for 5 rigsmark, et par plovhjul og en "Stildstack" sat for en rigsmark. En lang fyrskive for en rigsdaler, et kar sat for 3 rigsmark, en fyrbænk og 3 "dieller" [brædder] for 5 rigsmark, to gamle kedler for 6 rigsmark, fire tallerkner for 4 skilling, to stenfade for 7 skilling, en "Brødenn Molding och en thrifod" for 8 skilling, en kovsing og en høle for 3 mark og 2 skilling, en vadmelssdyne og en bolster hoveddyne og et sengeklæde tilhobe for 1½ rigsdaler. En fyrkiste og en "Slebhuill" [slibesten] for 4 rigsmark, 11 gamle bøger, en gammel tønde for 4 skilling. Item stod fornævnte vurderingsmænd med Iver Marquordsen til vedermåls ting, der dette vidne blev taget. At så for os er vidnet, det vidner vi med vores signeter herunder trykt. Datum ut supra.

Riberhus lensregnskab.

Bilag regnskab 1615-1616.

Vurdering af strandingsgods.

Jeg Hans Pedersen, foged til Ballum birketing, Anders Jensen i Vesterend, Mam Thugsen i Østerend sandemænd der sammested, evindeligen med

Gud og kundgør vi for alle med dette vort åbne brev år efter Guds byrd 1616 fredagen som var den 10. maj. Da var skikket for os på fornævnte ting beskeden dannemand Peder Nielsen i Vesterende, og lovlig han eskede og fik et fuldt tingsvidne af otte lovfaste dannemænd, på sin V: B: øvrigheds vegne på Riberhus, som er Niels Hansen, Hans Persen, Knud Hansen, Niels Mattesen i Vesterende, Peder Hansen i Husum, Kristen Nielsen i Østerende, Per Sørensen i "Bodtsbus" og Iver Sørensen i Harknog. De vidnede alle med en samdrægtelig røst på deres gode tro, sjæl og sandhed, at de lydelig, hver udi dag inden tinge, vidnede og bekendte, udi deres helligånds ed, at de havde vurderet og i lagt 8 tønder tran, hver tønde for seks rigsdaler, som blev "Søn og Weeld" ud af en hvalfisk, som kom drivende udi isen på List strand, og der blev anstående nu udi vinter sidst forleden. At så er udi sandhed vidnet, som forskrevet står, det vidner og stadfæster vi forskrevne mænd med vores indsegl trykkende her neden på dette vort åbne brev. Actum ut supra.

Riberhus lensregnskab.

Bilag regnskab 1615-1616.

Vidnesbyrd om julestormen 1615.

Christen Gregersen i Lundtarp, foged og tingholder til Kjærgård birke-ting, Hans Hansen i Kjærgård, Jens Christensen i Sædding, Søren Jensen i Børsmose og Peder Staal i Rottarp gør vitterlig år 1616 fredag den 8. marts, på fornævnte ting var skikket Søren Joensen i Lønne, som lovlig bad og fik et fuldt tingsvidne af otte dannemænd, som var Hans Hansen i Kjærgård, Jens Christensen i Sædding, Søren Jensen i Børsmose, Hans Jensen, Hans Pedersen, Ole Knudsen, Peder Thomsen ibid. og Anders Michelsen i Søhuse. Disse otte dannemænd vidnede med oprakte fingre og heligånds ed, at de hørte og så samme dag på fornævnte ting det, Søren Joensen i Lønne, Gravers Pedersen, Gregers Frandsen, Ib Christensen og Tue Pedersen i Lønne de stod i dag for tingdom, og begærede af menige mænd, som i dag på tinge tilstede var, så mange dem vitterlig ere, den

store skade og afbræk dem var påkommen af den store storm og vandflod, som var for jul nu sidst forleden, at de derpå ville meddele deres vidnesbyrd ved stokkenævn. Dertil svarede Jens Christensen i Nebel, Ole Hjeresen i Lønne, Christen Karlsen i Kolle, Peder Christensen i Sædding, Ib Jepsen *ibid.*, Hans Jensen i Vejers, Peder Gregersen i Stavsø, Jens Knudsen i Nebel, Christen Gundesen i Houstrup, Poul Jensen i Dyreby, Søren Sørensen i Bjerregård og Brix Hansen *ibid.* med andre dannemænd flere, som da på tinge tilstede var, at det enhver i Guds sandhed fuld vitterlig det, Søren Joensen i Lønne, Gravers Pedersen, Gregers Frandsen, Ib Christensen og Tue Pedersen *ibid.* af den store storm og vandflod, for jul nu sidst forleden, har fanget en stor skade og afbræk, både på deres huse og bygge, foder og korn, fæ og kvæg at de udi sådan nød og trang svarlig forårsages at besøge godtfolk om hjælp og trøst. At de så vidnede, det vidner vi med vores signeter her under trykt. Datum ut supra.

Riberhus lensregnskab.

Bilag regnskab 1615-1616.

En nødstedt mands råb om hjælp.

Vi efterskrevne Peder Jørgensen i "Gandup", foged i Kalvslund herred, Jes Brun i Kalvslund, Hans Knudsen i Hjerting sandemænd i fornævnte herred, kundgør vi for alle med dette vort åbne brev år 1616 onsdag, som var den 15. dag maj, var skikket for os, og dannemænd flere, på fornævnte ting for dom, den brevviser Jes Jepsen i Mejlby. Hvilke lovlig bad, fik og "fremlede" et fuldt tingsvidne af otte trofaste dannemænd, som var Hans Knudsen i Hjerting, store Hans Jensen i "Tarum", Hans Nielsen i Ravning, Nis Pedersen i Hjerting, Søren Pedersen i Olling, Søren Nielsen i Ravning, Jep Andersen i Hjortvad og Mads Nissen i Kalvslund. Hvilke otte dannemænd vidnede alle samdrægtelig ved deres helligånds ed, at de så og hørte samme dag og tid på fornævnte ting for dom det, Jes Jepsen i Mejlby lod læse for tingdom et brev, som hans sognepræst og sognemænd har givet ham, lydende ord fra ord som efterfølger:

Vi efterskrevne Laurits Hansen, Guds ords tjener til Nørre Farup kirke, Ebbe Kristensen i Hillerup, Anders Frandsen i Kærbøl kirkevæрге, Jep Borre, Per Ibsen i Ondaften, Niels Frandsen, Nis Nielsen, Hans Claby i Mejlby, Kristen Hvidbjerg, Terman Terkildsen, Knud Obbekjær i Farup og Knud Hansen i Kirkeby sognemænd der sammested; kundgør for alle i dette vort åbne brev, at det er os fuld vitterligt i sandhed hvorledes den brevviser, vor sognemand, Jes Jepsen i Mejlby har fået en meget stor drabelig skade af den skadelige flod, som indbrød her hos os om Sct. Anders tid Ao. 1615. Så han ikke alene fik skade på sine huse, tømmer og fjæl, som henflød, sengeklæder, hø og korn i laden, korb og mel, malt og gryn, øl og brød, som han mistede. Men også hans fattige hustru, som var frugtsommelig, udkom af huset med tre små børn om midnatstide, udi stor livsfare. Og ikke kunne fange klæder på, men måtte nøgne ud af huset. Og udi sådan stor sorg og bedrøvelse har hans fattige, frugtsommelige hustru gjort barsel, og på det sidste måtte sætte livet til derover. Så han fattige mand sidder nu igen med tre små moderløse børn udi stor sorg og bedrøvelse. Så han højlig er fornøden at besøge godtfolk om hjælp. Og desligeste er vores venlig bøn til vores kære øvrighed, at de for Guds skyld måtte være ham noget behjælpelig, og anse hans store nød og trang, at han med hans fattige små børn kunne komme noget til rette igen. At så er, som forskrevet står, stadfæster vi fornævnte mænd med vores signeter under trykt. Datum Kærbøl den 8. maj Anno 1616.

Riberhus lensregnskab.

Bilag regnskab 1615-1616.

Vurdering af strandingsgods.

Christen Gregersen i Lundtarp, tingholder og foged til Kjærgård birke-ting, Niels Olesen i Kjærgård og Peder Staal i Rottarp gør vitterlig år 1616 fredag den 14. juni på fornævnte ting var skikket velagte mand Iver Marquordsen, ridefoged til Riberhus, som lovlig bad og fik et fuldt tingsvidne af otte dannemænd, som er Niels Olesen i Kjærgård lille Hans Hansen, Søren Sørensen ibid., Hans Frandsen i Mosevraa, Peder Nielsen i

Nebel, Niels Hansen i Grærup, Therkel Christensen i Bordrup og Rasmus Madsen i Ho. Disse otte dannemænd vidnede hver med oprakte fingre og helligånds ed, at de hørte og så, samme dag på fornævnte ting, det, Hans Hansen i Kjærgård og Peder Staal i Rottarp de vidnede i dag for tingdom, hver med oprakte fingre og helligånds ed, at de 14 dage efter Sct. Voldborg dag nu sidst forleden var i Oksby med Iver Marquordsen, og vurderede de otte tønder tran, som der blev "vellde" af en slethvar, som opkom for Dødemandsbjerg ved Oksby. Hver tønde for seks rigsdaler. Er gjort omkostning med samme tran at "affwelde" og for kedel og tønder halvtolvte daler. Så tilkommer kongl: mayst: 36½ rigsdaler når omkostning for 11½ daler fratages. Stod Hans Hansen og Peder Staal til vederståls ting der dette vidne blev taget. At så er gangen og for os vidnet, det vidner vi med vores signeter herunder trykt. Datum ut supra.

Kongens retterting.

Herredagsdombog nr. 25 = 1616, side 62b.

Film nr. S.12/506.

Hans Munk til Visselbjerg.

Vi Christian gør alle vitterligt, at for os var skicket os elskelig Niels Friis vor sekretær, og efter vor nådigste befaling ved vor egen stævning havde for os udi rette stævnet Hans Munk [til Visselbjerg]¹³ og ham tiltalt og beskyldt for han skulle have bedrevet blodskam med trende kødelige søstre, såvel som andre utilbørlige gerninger han skal have beganget. Og udi rette lagde bemeldte vores sekretær hans skriftlige beretning lydende: Eftersom af kongl: mayst: min allernådigste herre og konge nådigst mig befalet er imod Hans Munk at gange udi rette og ham at tiltale fordi han har bedrevet blodskam med trende kødelige søstre, som var Kirsten Jep Jespersens hustru, Anne Niels Skyttes hustru og Marine Peder Hansens.

---

¹³) Se Carl Lindberg Nielsen: Varde Bys Historie s.178.

Så er samme hans ukristelige, slemme og utugtige begangne gerning at bevise. Først af hans eget underskrevne brev og bekendelse, hvor udinden han godvillig, unødet og utvungen har bestandet, at han har haft at gøre med fornævnte tre søstre. Siden af et brev som sognepræsten og begge borgmestre udi "Wahre" [Varde] har underskrevet, og der udi bekender, at de har hørt, at fornævnte Marine Peder Hansens, en af de tre søstre, har bestået, at Hans Munk har haft med hende at bestille. Og at hun har "Waarett" [advaret] hendes andre søstre, at de intet skulle befatte sig med ham. Og samme tid skal Anne Niels Skyttes, som er også en af fornævnte søstre, har bekræftet, at Hans Munk har haft udi lige måde med hende at gøre, men at han har nødt hende dertil. Fremdeles bevises det af tvende tingsvidner af Skads herredsting udgivet, at tolv kirkenævninge har svoret såvel Anne Niels Skyttes som Kirsten Jep Jespersens kætter i over for at de har haft legemlig samkvem med Hans Munk. Hvilket de ikke heller, den tid de blev stillet for retten, har benægtet. Og samme tvende kirkenævnings tov er siden blevet til Viborg landsting stadfæstet og konfirmeret. Og fornævnte tvende søstre har for sådan deres misgerninger standet deres ret. Da satte han underdanigst udi rette, at efterdi Hans Munk selv godvillig har bestanden, og fornævnte tre søstre med deres eget vidnesbyrd sådant har konfirmeret, og tvende af dem derpå til døde gangen er. Om han ikke højligens både imod Gud, kristelig og verdslig ret har sig forseet, og om han ikke bør at lide derfor slig "Poen" [Pøna] og straf som eders majestæt og Danmarks riges råd dømmende vorder. Dernæst udi rette lagde Hans Munks egen skriftlige og underskrevne bekendelse lydende:

Bekender Hans Munk den 21. maj udi Albret Skeels, begge borgmestre udi Varde og hr. Peder [Madsen Warder] sognepræstens nærværelse, at desværre da har han af drukkenskab haft med tre kødelige søstre at gøre, som er Kirsten Jegers, Anne Niels Skyttes kone og Marine Peder Hansens. Hvilket han godvillig ville bestå på det hans majestæt skal være ham des nådigere. Og tror han ikke andet end de jo vel ved det med hverandre. Des til vidnesbyrd har jeg dette med min egen hånd underskrevet, såvel som også Albret Skeel og de andre dannemænd. Datum ut supra. Hans Munk egen hånd. Albret Skeel, Peder Madsen, Niels Thom-

sen og Otte Rasmussen. Samledes i rette lagde Niels Friis en anden bekendelse, som fornævnte tvende søstre har bekendt lydende:

Bekender Marine Peders at Hans Munk har haft med hende at gøre, dog ikke så, at hun kunne få barn derefter. Hans Munk har hun advaret, at han intet skulle befatte sig med hendes søstre. Og så advarede hendes søstre, at de skulle vare dem for Hans Munk. Bekendte Anne Skyttes i Toftnæs, at hun desværre har haft med Hans Munk at gøre, dog hendes søster Marine "Waarid" [advarede] hende ad, han havde gjort hende vanære. Dog ligevel nødede Hans Munk hende dertil. Datum "Waare" [Varde] den 21. maj 1615. Peder Madsen, Niels Thomsen og Otte Rasmussen, enhver med deres egne hænder underskrevet, som samme bekendelser formeldte.

Endnu for os udi rette lagde et tingsvidne og nævningstov af Skads herredsting den 27. juni 1615 udganget formeldende i sin mening det, Bent Jensen i Toftnæs selvtolvte er fremkommet der inden tinge, eftersom de skal være af Iver Markussen, ridefoged til Riberhus, lovlig tilfuldt og opkrævet at sværge Anne Niels Skyttes i Toftnæs, efter hendes egen bekendelses lydelse for Hans Munk skal have haft med hende og hendes 2 søstre at bestille, et fuldt kætteri over. Da har fornævnte nævninge oversvoret Anne Niels Skyttes et fuldt kætteri, eftersom hun er derfor af Iver Markussen sigtet og tillyst, så og efter hendes egen bekendelse og vidnesbyrds lydelse.

Item og udi rette lagdes et andet tingsvidne og nævningstov af fornævnte ting samme dag udgivet lydende at 12 kirkenævninge udi lige måde har påsvoret Kirsten Jep Jespersens et fuldt kætteri for Hans Munk skal have haft med hende og hendes søstre at bestille, som samme tingsvidne i sig selv videre indeholder. Derhos udi rette lagde en dom af Viborg landsting den 29. juli næst forleden år udgangen lydende i sin beslutning, at efterdi fornævnte nævninge med tingsvidne har været bevist Kirsten Jepes for dannemænd og godfolk at have bekendt det Hans Munk hende udi hendes ungdoms år har beliggat. Hvilket Kirsten Jepes for tingdom har vedgået og bekendt. Samme hendes bekendelse udi lige måde med Hans Munks udlæggelse, som åbenbarlig består sig at have haft legemlig omgængelse med Kirsten Jepes og hendes to søstre bekræftes. Og fornævnte næv-

ninge efter slige omstændigheder har Kirsten Jeppes kætterisag påsvoret, har de ikke vidst imod deres ed at sige eller dem derfor at kunne "felde". Samledes udi rette lagdes en anden dom af fornævnte ting forbemeldte dag udgangen formeldende i sin beslutning, at efterdi for fornævnte nævninge med tingsvidne var bevist Anne Niels Skyttes, for dannemænd og godtfolk, har bekendt sig at have haft legemlig samkvem med Hans Munk, og at hendes søster Marine Peders hende tilforn havde advaret, at Hans Munk i så måde havde haft med hende at bestille, det hun og for tingdom ikke har villet benægte. Udi lige måde med Hans Munks udlæggelse som skinbarlig bekender sig at have haft legemlig omgængelse med Anne Niels Skyttes og hendes to søstre bekræftes. Og nævningene efter slige omstændigheder har Anne Niels Skyttes kætterisag oversvoret, har de ikke vidst imod deres ed at sige eller dem derfor at kunne felde. Som samme landstingsdomme i sig selv videre indeholder. Og efter slig lejlighed satte vores sekretær underdanigst udi rette, at efterdi fornævnte tvende søstre for slige deres grove forseelser, som Hans Munk havde forårsaget og dem tilbragt, er henrettet til døde. Han og selv samme sin mishandling unødet og utiltvunget har været bekendt Gud Almægtige til fortørnelse og den kristne menighed til forargelse om han ikke derfor bør at lide slig "Poen" og straf som vedbør.

Da var her for retten indstillet Hans Munk og kunne samme sine begangne gerninger og forseelser ikke benægte, men bekende sligt at være sket udi hans ungdoms år og af uforstandighed. Var underdanigst begærende vi retten med ham nådigst ville formilde.

Da efter slig lejlighed og efterdi vi befinde at Hans Munk har ligget udi et slemt forargeligt levned og blodskam med trende kødelige søstre, hvilket med deres egen bekendelse, hvorfor de tvende er kætteri af kirkenævn oversvoret, som til Viborg landsting af vore landsdommere er blevet stadfæstet, klarligen er gjort bevisligt, og de derpå er gangen til døde. Hans Munk og selv godvillig udi godtfolks nærværelse unødet og utiltvungen samme gerning har bekendt, og det med sin egen hånd underskrevet. Hvilket han og nu selv her for retten har tilstået og været gestandig. Og i så måde Gud Almægtigste til fortørnelse, den adelige stand og alle til stor forargelse højligen har syndet og mishandlet. Da sagde vi der-

på således af for rette: At Hans Munk bør for slige hans høje og slemme misgerninger at straffes på hans hals. Datum ut supra. [29. maj 1616].

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 11. maj 1616, side 144a ff.

Hr. Oluf Clausen Borch klager over menigheden.

Var skikket hæderlig mand hr. Oluf Clausen, Guds ords tjener til Nørbork på den ene, og havde hid i rette stævnet Las Nielsen i Bindesbøl, herredsfoged til Nørre herred, på den anden side, for tvende domme han den 4. april sidst for leden til Nørre herredsting dømt har imellem hr. Oluf Clausen og Niels Olufsen i Hee [Hede] på den anden side, anlangende Niels Olufsen, at skal have udi Nørbork kirke den 3. søndag efter Helligtrekongers dag skældt hr. Oluf på hans ære, og tilsagt ham det, han ikke havde gjort eller brugt lov og ret siden han kom der til sognet, som tingsvidnet derom formelder. Og siden på kirkegården havde "thruffuet, schalckett, schølnitt och der (?) hanom", som med tingsvidne skulle være at bevise hvormed Niels Olufsen ville forklejne og forringe hr. Olufs ære og lempe. Og Las Nielsen skal dog have sig understået mod slig vidne, Niels Olufsen som kvit dømt for hr. Olufs tiltale, han ham havde haft efter recessens 20. kapitel. Menende Las Nielsen dermed uret at have gjort, og samme hans dom fordi burde magtesløs at være, og ham at stande til rette, som ved bør.

Deslige havde hidstævnet Las Nielsen for tvende domme han samme dag til forskrevne ting, imellem hr. Oluf og Niels Christensen i Nørkærgård dømt har, anlangende, at Niels Christensen forskrevne den tredie søndag efter Helligtrekongers dag, skulle udi kirken have skældt hr. Oluf på hans ære og lempe, og tilsagt ham, at ingen ærlig mand skulle vidne det, hans dreng skød [skubbede] eller stødte Per Knudsen i Maagård, hvorom hr. Oluf, såvel som andre godtfolk vidnet har. Formenende Nis Christensen med slige ord, at ville forkrænke hr. Olufs ære og lempe. Og siden, der de skulle være kommet ud på kirkegården, at have skældet

og råbt efter hr. Oluf, og tiltaget ham nogen uærlig bedrift, som han skulle have gjort i kirken, hvormed han hr. Olufs rygte og navn ville forkrænke, som ved tingsvidne skulle være at bevise.

Og Las Nielsen skal dog have sig derimod slig vidne understået, at kvit dømme forskrevne Nis Christensen for samme hr. Olufs tiltale, han til ham haft har, efter recessens 20. kapitel. Menende Las Nielsen dermed uret at have gjort, og samme hans "funide" dom burde magtesløs at blive, og ham derfor at stande til rette som vedbør.

Samledes havde hidstævnet Las Nielsen for en dom han dømt har imellem hr. Oluf og Anders Olufsen i Thri?, anlangende Anders Madsen [fej] for Olufsen?] den 3. søndag efter Helligtrekongers dag, først udi kirken skulle have skældet på hr. Oluf, det han gjorde uret, at han ikke "duilde" den sag med Nis Christensens dreng, hvilket hr. Oluf formener skulle være hans ære anlangende, dersom han havde gjort uret. Og siden, der de var kommet ud på kirkegården, skulle Anders Nielsen have sagt, han havde skicket sig som en skalk siden han kom der til sognet, og hver mand skulle give ham en skalks vidne. Hvormed Anders Nielsen ville og forklejne hr. Olufs ære og lempe. Hvilket med tingsvidne skulle være at bevise. Og Las Nielsen skal dog have imod slig vidne sig underslaget Anders Nielsen kvit dømt for hr. Olufs tiltale, han til ham haft har, efter recessens 20. kapitel. Menende Las Nielsen dermed uret at have gjort, og samme hans dom burde magtesløs at blive, og han derfor at stande til rette som vedbør.

Dernæst havde hidstævnet Las Nielsen, Niels Olufsen, Nis Christensen og Anders Nielsen med samme domme.

Så mødte Las Nielsen, og formente sin ulempe ikke der ud inden at skulle findes. Deslige mødte Niels Olufsen, og mente samme dom ret at være, og at de vidnesbyrd, som imod ham og hans søn og samme vidne ikke skulle findes ret og nøjagtig, og fordi begærede stævningen over dem at måtte meddeles.

Da, efter sådan lejlighed, blev samme sag opsat til i dag seks uger, og da dem da at møde, og gå efter dom, så meget som lov og ret kan findes.

Hammelse godsarkiv, Børglum herred.

Forskellige dokumenter: Papirsbreve 1504 - 1734.

Skøde af 4. oktober 1616.

Film M-53/801.

Vi efterskrevne Anders Mogensen [Vognsen af Stenshede] og Mogens Mogensen brødre, salig Mogens Andersens [Vognsen af Stenshede] til Hejselt hans sønner, kender og gør vitterligt for alle udi dette vort åbne brev, at vi på vore søstre ærlig og velbyrdig jomfru Margrethe Mogensdatter og jomfru Dorethe Mogensdatter deres vegne, som deres laugværger, såvel som efter denne fuldmagt og tilladelse vores allernådigste herre og konge H: M: nådigst tilladt og bevilget har, vores fornævnte søstre deres brødre, at må sælge og afhænde, deres gæld dermed at betale og aflægge, eftersom hans majestæts nådigste mandat derom videre indeholder dateret København den 14. juni udi nærværende år 1616. Da har vi med vores fri vilje og velberåd hu, såvel som med vore søstre deres bevilling og samtykke solgt og afhændet, og nu med dette vort åbne brevs krav sælger, skøder og afhænder fra dem, os og vores arvinger for evindelig ejendom uigenkaldende og til ærlig og velbyrdig mand Otte Skeel til Hammelse, befalingsmand udi Dueholm kloster, og hans arvinger denne efterskrevne gård o.s.v. i Børglum herred i Tårs sogn i Tårs by, som Niels Pedersen nu påbor, skylder årlig 6 tdr. byg, 3 fjerding smør, 1 svin, 1 lam, 1 gås, 2 høns og 6 mk. gæsteri. o.s.v. Har vi med vores kære søstre og vores kære moder trykt vores signeter her neden under, og med vores egne hænder underskrevet. Actum Hejselt den 4. oktober 1616.

Bøvling lensregnskab.

Bilag til pengeskat til Martini dag 1617.
Film M-18052.

Niels Madsen i Volder, herredsfoged i Vandfuld herred, Jens Christensen i Kjær og Rasmus Pedersen i Søgård gør vitterligt, at år efter Guds byrd MDCXVII lørdag den 27. september på fornævnte ting var skikket ærlig og velbyrdig mand Iver Juel til Villestrup, kongl: mayst:s befalingsmand på Bøvling, hans visse bud ærlig og velsforstandige Anders Lauridsen i Bjerrum, som lovlig æskede, bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 danne-mænd, som er Jens Christensen i Kjær, Christen Lauridsen i Ramme, Jens Clemendsen i Lund, Søren i Kastbjerg, Niels i Marsbjerg, Christen Mouridsen på Bovbjerg, Mads Lauridsen i Smedsgård og Laurids Simonsen i Herrup. Disse 8 dannemænd vidnede alle samdrægtelig på deres gode tro og rette sandhed at dem vitterligt er, at den gård Herping Peder Christensen ibor er blevet ærlig og velbyrdig Oluf Krabbes ugedagstjener til Herpinggård. Deslige 2 gårde i Ramme sogn, den ene kaldes Skov Niels Pedersen og Niels Jensen ibor. Den anden Fladhede som Laurids Mouridsen ibor, er blevet ærlig og velbyrdig fru Anne Vinds ugedagstjenere til Rammegård. Hvilke 3 gårde af skatten er udeladt, og aldeles ingen skat på denne tid har udgivet. Item Vestermølle i Ramme sogn har tilforn givet skat lige ved en embedsmand som brugte avl. Og efterdi møllen af den store vandflod, som skete den 1. december 1615 blevet næsten øde, og mølleren dette år ingen avl har bekommet, er han bevilget dette år for halv skat, som er ½ rdl., efterdi han ikke formår videre at udgive.

Bøvling lensregnskab.

Bilag til pengeskat til Martini dag 1617.
Film M-18052.

Christen Jensen i Bjerregård, herredsfoged i Skodborg herred, Jens Nielsen i Kjær, Niels Gregersen på "buolle" [Lindsbol] og Rasmus Pedersen

i Søgård gør vitterligt at år efter Guds byrd MDCXVII mandag den 22. september på fornævnte ting var skikket ærlig og velbyrdig mand Iver Juel til Villestrup, kongl: mayst:s befalingsmand på Bøvling hans visse bud ærlig og forstandige Anders Lauridsen i Bjerrum, som lovlig æskede, bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd som er Jens i Kjær, Niels på Lindsbol, Michel i "Suodtborg" [Sodborg], Søren Nielsen på Bjerg, Jørgen i Skidengård, Christen Poulsen i "huerelltudt" [Hvirveltoft], Peder Jensen i Balleby og Mads Lauridsen i Heldum. Disse 8 dannemænd vidnede alle samdrægtelig på deres gode tro og rette sandhed, at dem fuld vitterligt er, at den gård i Nissumby Gravers Nielsen og Morten Christensen ibor, samt de 2 værsteder Hans Bertelsen på Lindsbol og Christen Andersen på Lindsbol ibor er blevet ærlig og velbyrdig mand Jacob Vognsens ugedagstjenere til Kongensgård. Item den gård Nørager i Nees sogn som Jens Christensen ibor er blevet ærlig og velbyrdig fru Anne Vinds ugedagstjener til Ulsund. Item en fæstegård i Gudum sogn kaldes Bjerrum Peder Sørensen ibor, den har Frands Lauridsen, løjtnant under Riper kompagni. Hvilke 4 gårde af skatten er udeladt og fordi aldeles ingen skat denne gang have udgivet.

Landsarkivet Aabenraa.

Sdr. Bjert præstearkiv, 103-H1.

Tingsvidne af Tyrstrup herredsting 1618.

Vi efterskrevne Hans Jonsen i Agtrup, tingholder til Tyrstrup herredsting, Jes Nielsen i Favstrup og Trouls Nielsen i Hjerndrup sandemænd i samme herred evindeligen med Gud kundgør, at år efter Christi fødsel 1618 tirsdagen den 16. juni da var skikket for os og menige herredsmænd som den dag ting søgte, ærlig og velagte mand Andreas Sørensen, kongl. majestæts ridefoged, der da på hæderlig og vellærd mand hr. Johan Schrøders vegne i Bjert, bad, fik og fremlagde et fuldkommen tingsvidne af otte trofaste dannemænd, som var Jep Jebsen i Hejls, Ebbe Mickelsen i Skartved, Kjell Taysen, Nis Mickelsen i Hejls, Kresten Jacobsen i Bra-

bæk, Jørgen Madsen i Binderup, Jesper Markvardsen i Favstrup og Jacob Knudson i Bjert. Hvilke forskrevne otte dannemænd for os vidnede, at de så og hørte samme dag og tid på fornævnte ting, at Peder Gregersen, Jørgen Madsen, Jep Mickelsen i Binderup de vidnede inden ting, eftersom de såvel hørte de andre deres bymænd, af fogden Hans Jonsen var forefunden, at møde og "offuerslaa" de agre som kaldes Elkær både sønden sigen, så og norden sigen. Da befandtes der sig, den tid de havde først aflagt præstens anpart, at hver lodsejer i Binderup, endda har deres rigtig vand? og fulde made efter deres otting, og endda var noget tilovers, og rigere, eftersom disse 3 fornævnte mænd, der 2 steder oversloges med vand og "mede". Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Herredagsdombog nr. 26 = 1619, side 267a.

Dom imellem Niels Mogensen i Holstebro og fru Karine [Karen] Nielsdatter i Trabjerg på den anden side dateret Antvorskov den 8. juni 1619. Overværende kongen og alt rådet.

Vi Christian gør vitterligt at for os var skicket os elskelig Niels Mogensen vonhaftig udi vor Holstebro hans fuldmægtig på den ene og havde med vor egen stævning for os udi rette stævnet os elskelig fru Karen Nielsdatter i Trabjerg, afgangne Simon Olufsens efterleverske på den anden side, og hende tiltalt for et skøde, som hun til Ginding herredsting den 23. november skal have gjort og udgivet til Christen Jensen født i Bredvig [Ørre sogn], anlangende en jordeggen bondegård liggende i Ginding herred i Haderup sogn i Neder Feldborg, som Christen Pedersen påbor, uanset han nogen tid lang tilforn skal have pantsat afgangne Søren Jensen Thorlund samme gård. Hvilket pant Søren Jensens arvinger og efterkommere siden skal have opdragen til hans forrige hustrus husbond afgangne Peder Munk, som boede i Staby Kærgård. Dog pantebrevet /:desværre:/ med hvis andre breve, som Peder Munk skal have haft på samme gård, udi den skadelige "brønde" og ildebrand der Stabygård blev

afbrændt, skal med mere gode være ødelagt, som med tingsvidne skal være at bevise. Og mente ej, at skal befindes samme gård nogen tid af samme pant at skal være indløst, men stedse og altid med skyld, landgilde og anden bondens rettighed at skulle have fulgt Søren Jensen [Thorlund?] og hans arvinger og efterkommere, og endnu skal følge ham og hans hustru efter Peder Munks dødelige afgang, som med tingsvidne og anden kundskab skal være at bevise. Og fordi ikke nogen skyld eller landgilde af fornævnte gård at have fulgt Christen Jensen efter samme skøde. Tilmed formener han i sandhed, at skal være Rigens æskning både til herredsting og landsting overgået, som med æskning videre skal være at bevise. Og formener efter sådan forberørt lejlighed samme skøde ulovlig og imod loven at skal være gjort, og bør derfor magtesløs at være, og ikke at komme ham eller hans hustru til hindring eller skade udi nogen måde. Deslige havde hidstævnet Christen Jensen i Bredvig, som samme skøde forhvervet og taget har. Så og hans fader Jens Lauridsen i Bredvig, om de havde der noget med at svare. Og udi rette lagde hans skriftlig forsæt formeldende:

At den til fru Karen Nielsdatter gjorde samme skøde skal have været i Rigens forfølgning og Rigens æskning, både til herredsting og landsting over hende at være forhvervet, som han med en landstingsæskning af Viborg landsting den 19. januar 1611 udgangen for os beviste, så og trende vidner og Rigens laugdagsbreve efter landstingsæskning over hende at være udgangen, som befandtes lovlig at være læst og forkyndt til Ginding herredsting i vort land Nørrejylland. Satte efter slig lejlighed udi rette, at efterdi hun samme skøde har udgivet år 1615 den 23. november, og hun i samme dele og forfølgning var i gerådet lang tid tilforn anno 1611, om fordi samme skøde burde ved magt at blive. Derimod at svare er mødt for os udi rette os elskelig fru Karen Nielsdatter hendes fuldmægtig, og fremlagde samme skødebrev dateret Ginding herredsting den 23. november 1615, hvor udi befindes fru Karen Nielsdatter har solgt, skødet og afhændet fra sig og sine arvinger og til Christen Jensen i Bredvig og hans arvinger en gård i Neder Feldborg med al sin herlighed og rettighed, som der tilligger og af Arilds tid tilligget har, og den at ville ham fri og fuldkommen hjemle og tilstå for hver mands tiltale i alle måder, som samme

skøde videre medførte. Derfor udi rette lagde hendes skriftlig forsæt formeldende, at der angives at Peder Munk skal have ladet hende med Rigens æskning forfølge for en sum penge, hvilke er ham afbetalt, som hun ville bevise med hans eget brev. Hun har ej afvist noget om æskning førend nu, og formener fornævnte gæld ikke skal findes at være ført til skifte efter Peder Munks død og afgang. Og mener samme æskning ikke så lovlig eller ret at være fulgt og efterdrevet eller nogen "feld" derfor at være falden. Mente efter den lejlighed samme hendes skøde burde ved magt at blive.

Deslige er her udi rette mødt Christen Jensen og berettede, at han underdanigst formente Niels Mogensen ingen rigtig tilgang har haft samme skøde at påklage i nogen måde, førend han beviser nogen rettighed enten ved køb eller pant til samme gård at have, og derfor formente samme skøde burde ved magt at blive.

Med flere ord dem derom imellem var. Da, efter tiltale gensvar og denne sags lejlighed, og efterdi befindes at fru Karen Nielsdatter var udi vor og Rigens forfølging den tid hun bortskødede fornævnte bondegård, da sagde vi derpå således af for rette, at skødebrevet som bemeldte fru Karen Nielsdatter Christen Jensen givet har, bør ingen magt at have. Datum ut supra.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 8. maj 1619, side 138a ff.

Las Nielsen i Bindsbøl contra Mads Nielsen [Skade] i Nærild.

Var skicket ærlig og fornuftig Las Nielsen i Bindsbøl hans vise bud ærlig og fornuftig Christen Kier ridefoged til Lundenæs med en opsættelse her af Landstinget i dag måned udgivet, lydende han da at have hid i rette stævnet ærlig og velb. mand Mads Nielsen i Nærild, og beretter at han har ladet ham stævne til Nørre herredsting for noget gæld han ham, efter hans håndskrifter, pligtig er. Og derfor at være tildømt hans håndskrifter at fuldøre eller lide æskning. Og fjerde dags æskning til Nørre herreds-

ting skal være ham overgangen, og endnu ikke har rettet for sig. Så formener Christen Kier, på forskrevne Las Nielsens vegne, at han ilige måde bør at have æskning over ham her til Landstinget beskrevet. Da, for nogen lejlighed sig den tid her udinden begav, blev samme sag opsat til i dag. Og fremlagde Christen Kier et underskrevet brev lydende som efterfølger:

Anno 1592 den 14. september har jeg og Las Nielsen i Bindsbøl gjort klar rede og regnskab med hverandre, om hvis køb og handel som vi til det imellem været har, så al tingest er nu klar imellem os. Og er jeg Mads Nielsen nu på ny skyldig Las Nielsen 30 rdl. i rede penge at betale ham på Sct. Mortens dag nu førstkommende, eller og på samme dag "tinge" forskrevne Las Nielsen kvit for Søren Jensen i Thøstrup for 30 dlr. At så er i sandhed, og skal holdes uden al Las Nielsens skade. Til vidnesbyrd underskriver jeg Mads Nielsen med egen hånd. Datum ut supra, Mads Nielsen med egen hånd.

Dernæst fremlagde et andet underskrevet brev lydende som efterfølger: Anno 1601 på Kyndelmesse dag købte jeg Mads Nielsen til Østergård 3 stude af Las Nielsen i Bindsbøl for 15 daler, hvilke 15 daler jeg bepligter mig Mads Nielsen, at betale Las Nielsen om pinsedag nu næst og førstkommende med gode dalere og rede penge, som forskrevet står, uden al Las Nielsens skade i alle måder. Til ydermere vidnesbyrd underskriver jeg Mads Nielsen med egen hånd. Datum ut supra, Mads Nielsen med egen hånd.

Deslige fremlagde et underskrevet brev lydende som herefter følger: Jeg Mads Nielsen til Østergård kendes og gør vitterlig for alle i dette mit åbne brev, mig af vitterlig gæld skyldig og pligtig er Las Nielsen i Bindsbøl 20 gode fuldgørendes gamle dalere, som er for 2 grå heste. Hvilke 20 daler jeg Mads Nielsen tilpligter mig eller min arving redelig og vel at betale Las Nielsen efter hans egen gode nøje, vilje og minde, og holde Las Nielsen det aldeles skadesløs. Til vidnesbyrd underskriver jeg Mads Nielsen med egen hånd. Datum Bindsbøl den 12. februar anno 1601. Mads Nielsen egen hånd.

Nok fremlagde et underskrevet brev lydende og som efterfølger: Jeg Mads Nielsen til Østergård kendes og gør vitterlig for alle, at Las

Nielsen i Bindsbøl har fornøjet og til takke betalt mig de hundrede daler jeg har hans brev på, og hans moders og søskendes brev, så det skal være død og magtesløs ihvor det findes. Og al tingest er nu klart mellem os uden 40 daler, jeg er Las Nielsen skyldig for 7 øksne, og så vidt som mit håndskrift på lyder, han har af mig til vitterlighed, og uden hans at betale. Til vidnesbyrd underskriver jeg Mads Nielsen med min egen hånd. Datum Bindsbøl den 11. april anno 1612. Mads Nielsen egen hånd.

Udi lige måde fremlagde en dom af Nørre herredsting sidst forgangne år den 1. oktober udgivet, som så beslutes:

Da, efter tiltale, gensvar og den sags lejlighed, vidste fogden ikke andet derom at sige, end Mads Nielsen bør jo samme sine skadesløsbreve at holde og fuldkomme, og forskrevne penge, efter hvert brevets hovedstol med rente, kost, tæring og skadegæld, til Las Nielsen at betale, eller derfor at lide æskning og tiltale, imedens forskrevne breve står ved magt. Samledes fremlagde et tingsvidne af forskrevne ting den 11. februar sidst forleden udgivet, som bemelder Las Lassen i Bindsbøl, der med skriftlig fuldmagt på sin fader Las Nielsen hans vegne, at have stået der den dag for tingdom og lydelig udæsket med Rigens æskning og "Laugdag" fjerde gang af forskrevne Mads Nielsen 35 fuldgørendes daler og 70 daler hovedstol, som Mads Nielsen, efter fire sine skadesløse håndskrifter, er tildømt med rente, kost, tæring og skadegæld til Las Nielsen at betale, efter doms lydelse. Som samme dom og æskningsvidne i sig selv bemelder. Så mødte Niels Madsen i "Udsbøll"[fejl for Adsbøl?] på Mads Nielsens vegne, og fremlagde en Las Nielsens kvitans dateret Bindsbøl den 12. november 1592, han til Mads Nielsen givet har for 60 dlr., Mads Nielsen var ham skyldig, og skulle udlægge for ham til Søren Jensen i Thøstrup og hans børn, og fordi død og magtesløs gør Mads Nielsens håndskrift som lyder på 60 dlr.

Derpå fremlagde Thyge "hiarigsen" i Kolding hans udgivne brev dateret Østergård den 25. februar 1600, hvor udi han kender sig at være skyldig Mads Nielsen 250 fuldgørendes gamle dalere, som Las Nielsen med ham for 150 daler af samme penge har lovet og underskrevet.

Samledes fremlagde Las Nielsens underskrevne og forseglede brev dateret Lundenæs den 5. oktober 1600, hvor udi kendes sig at være skyldig for-

skrevne Mads Nielsen 100 fuldgørendes gamle dalere, som han den dag havde givet hans husbond Børge Trolle hans brev på for ham, for hans faders krop skulle lægges i jorden.

Endnu i rette lagde Maren Nielskone¹⁴ i Obling, Christen Nielsen, Niels Nielsen og Jørgen Nielsen deres brev, dateret Obling den 4. september 1601, hvor udi de bepligter dem samme hundrede daler med forskrevne Las Nielsen at betale og fornøje Mads Nielsen, efter hans egen gode vilje og minde, skadesløs i alle måder.

Fremdeles et tingsvidne af Nørre herredsting 1601 den 9. juli udgangen, som indeholder Las Nielsen at have taget ofring af Jep Vilsen, på Mads Nielsens vegne, til den dag otte dage for hundrede daler, efter hans brev og håndskrifts lydelse, og hvis han ikke der forinden stillede Mads Nielsen tilfreds, da bepligtede han sig at stande dele og fjerde ting den dag otte dage, uden al varsel og skadesmål i nogen måde.

Nok udi rette lagde han en dom her af Landstinget år 1604 den 16. juni udgangen, udi hvilken samme et "thygi heerichsens" brev og vidne er funderet uret og løgnagtig at være, og ikke at komme Mads Nielsen til nogen forhindring eller skade, og Las Nielsen at være forpligtet sit brev at holde, som han med Thyge Herichsen til Mads Nielsen udlovet og godsagt har, og stande ham til rette for kost, tæring, vandring, skadegæld og umage. Samledes Las Nielsen og at stande ham tilrette for hvis penge, som han til Børge Trolle og fru Else Juel udlovet har, og for hvis skade, kost og tæring han og udi slig måde lidt og gjort har; ind til hvem der havde udi at sige, stævne på ny, og lovlige kommer her og vil være i rette. Dertil fremlagde Niels Madsen en skriftlig beretning lydende som efterfølger:

Er dette mit svar og beretning mod den beskyldning, som jeg har til Las Nielsen i Bindesbøl:

Først har Las Nielsen mig påskrevet, at jeg skulle have siddet over rede

---

¹⁴) Hun var enke efter herredsfoged i Nørre Home herred Niels Lassen, der blev hals-hugget 18/10 1600 ved Tinghøj i Bork sogn. Sønnen Las Nielsen betalte de 100 rdl. for at få faderens lig begravet ved Tinghøj. Se: P. Hegelunds almanakker bd.I side 354.

og regnskab med ham, og have kvitteret hvis os imellem har været, og han derpå skulle have fanget en klar kvittans af mig igen på hvis håndskrifter jeg havde af ham, og indløst af andre godtfolk på hans vegne. Hvilket jeg højliggen, ved min Gud og salighed og den lod og part jeg vil have udi Guds rige, benægter at jeg aldrig har siddet over noget regnskab med ham, ej heller han med sin vilje og vidskab har bekommet samme kvittans af mig i nogen måde. Og ej heller han skal bevise med sandfærdig kundskab, af nogen som har siddet over regnskab med ham; hvilket jeg mener jeg med godtfolk vil bevise, som var i huset samme tid, både hans egen slægt og andre, at hverken Las Nielsen eller jeg talte om eller gjorde noget regnskab med hverandre den tid, andet end han begærede af mig, at jeg ville unde ham to tønder tysk øl hos en købmand i Kolding, som jeg var i køb med, og samme tid gav ham en seddel på to tønder tysk øl, som jeg mener han med hans underfundighed har nu om vendt til en kvittans, og vil mig med samme hans kvittans mig fravende mine retfærdige breve og håndskrifter, som jeg med retfærdighed har bekommet af ham og hans søskende, og jeg, på deres vegne, har indløst af andre godtfolk. Og mener Las Nielsen bør at bevise hvad gods og gode jeg har bekommet af ham for slig en stor sum penge han er mig skyldig. Og der foruden skulle Las Nielsen give mig en sum penge for en af mine tjeneres sønner han ihjelslog. Hvor udover i gode dommere selv videre kan forfare den sags lejlighed. Og mener derfor, efter slig lejlighed, jeg påskyder godtfolks kundskab, at samme dom og æskning, som efter forskrevne kvittans drevet er, burde magtesløs at være, og ikke komme mig til hindring eller skade i nogen måde. Og begærer gerne denne mit forsæt måtte læses og påskrives, og indføres i hvis i gode dommere vil for retten afsiges. Datum Østergård den 5. april anno 1619. Mads Nielsen egen hånd.

Hertil svarede Christen Kier, at Mads Nielsen lang tid efter samme gamle breve og dom er gjort og gangen, har anno 1612 gjort klart regnskab med Las Nielsen om alt hvis dem til den dag havde imellem været, både med forskrevne hundrede daler og i andre måder, og Mads Nielsen da overalt er blevet ham skyldig 40 daler med hvis videre hans håndskrifter om formelder, som nu i rette er lagt. Og forment det, samme gamle breve og

dom nok siden dermed er kvitteret og kasseret, og ikke med nogen rigtig kvittans skulle bevises noget af forskrevne gæld nu af ham æskes, siden at være erlagt, og dom og æskning, og fordi til herredsting, er forskrevne Mads Nielsen overgaaet.

Mente fordi det, han udi lige måde, på Las Nielsens vegne, burde æskning han at have over ham beskrevet.

Da, efterdi af forskrevne Mads Nielsens underskrevne kvittans forfares det, Las Nielsen anno 1612 har betalt bemeldte Mads Nielsen de hundrede daler han havde hans moders og søskendes brev på, så det skulle være død og magtesløs hvor det findes; og al tingest klart imellem dem uden 40 daler, Mads Nielsen er ham skyldig blevet, og så vidt som hans håndskrifter på lyder. Så deraf forståes samme Las Nielsens forrige udgivne breve at være kasseret, og mod rigtig kvittans eller bevis imod Mads Nielsens fremlagte håndskrifter udi rette lægges, den gæld de om bemeldte, at være aflagt, og derfor dom og æskning over ham til herredsting forhvert er, som forskrevet står.

Blev Christen Kier under æskning, så æskede han på Las Nielsens vegne her i dag til Viborg Landsting. Udi lige måde af forskrevne Mads Nielsen, som til herredsting æsket er.

Kongens Retterting.

Herredagsdombog nr. 26, den 4. juni 1619, side 185b.

Dom imellem fru Edel Ulfeld og fru Dorethe Skram.

Fru Edel Ulfeldt, afgangne Kjeld Brockenhuuses efterleverske, på den ene og fru Dorethe Skram, afgangne Frands Polls efterleverske cum cateris på den anden side, dateret Antvorskov slot den 4. juni 1619. Overværende kongen og al rådet.

Vi Christian o.s.v. For os var skicket os elskelig fru Edel Ulfeldt til Hastedgård, afgangne Kjeld Brockenhuuses efterleverske, på den ene, og havde med vor egen stævning for os udi rette stævnet os elskelig fru Dorethe Skram til Starup, afgangne Frands Polls efterleverske, så og Niels

Andersen i Hebo [Janderup sogn] og Iver Thomsen¹⁵ i Houm [Hemmet sogn] på den anden side, og dem tiltalte for nogle breve, afgangne fru Karine Brockenhuus til Lunderup til dem skal have udgivet, på nogen sum penge den stund hun var jomfru. Og forskrevne gældsbreve af hendes lavværge ikke skulle være beseglet eller underskrevet, eller af ham samtykt i nogen måde. Formenendes derfor de burde magtesløs at være, og ikke at komme hende til hindring eller skade i nogen måde. Og udi rette lagde et beseglet og underskrevet fortegnelse, dateret den 22. januar 1606, som gode mænd, tilbedende af Kjeld Brockenhuus til Glambæk på den ene og Otto Krag til Lunderup, på hans hustrus Karine Brockenhuus' vegne, på den anden side, dem venligen og vel forligt og forenet om hvis trætte dem imellem været har, som samme kontrakt ydermere formelder og indeholder. Samledes og udi rette lagde et andet forligelsesbrev dateret Viborg den 29. september Anno 1603. Hvor ud i lige måde gode mænd, efter vor nådigste befaling, har været tilforordnede, enten i venlighed eller ved endelig dom at ophæve og forevige hvis tvistige punkter, som kunne være imellem os elskelig Mogens Krag til Glumstrup på den ene, og Kjeld Brockenhuus til Lerbæk på den anden side, anlangende nogen arv Mogens Krag skal være tilfalden efter hans afgangne søn Otto Krag. Hvilke fornævnte gode mænd dem om samme arv venligen og vel forligt og forenet, som samme forligelse vitløftigen derom formelder og indeholder. Dernæst i rette lagde os elskelig Johan Brockenhuus sin skriftlige beretning, og formener, at efterdi fru Karine Brockenhuus har udgivet disse håndskrifter til fru Dorethe Skram, Niels Andersen i Hebo og Peder [fejl for Iver] Thomsen i Houm, den stund hun var jomfru, og ikke af hendes broder og værge er samtykt og underskrevet, at de ikke bør nogen magt at have eller at komme hendes arvinger til hindring eller skade. Og, omend samme gæld skulle til dem betales, mener han, at Otto Krag's arvinger ville tilkomme at betale halvparten deraf. Som samme beretning videre formelder.

Derimod at svare, med skriftlig fuldmagt, var mødt for os i rette Niels

---

¹⁵) Se min bog: Niels Pedersen og Ingeborg Christensdatter i Janderup side 122.

Andersen, Niels Knudsen og fremlagde en skriftlig beretning formeldende iblandt andet, at Karine Brockenhuus var en aldrende fornuftig jomfru, som holdt selv hus og havde hendes egen gård og gods med bøndertjener og folk, som hun visselig rådede, bød og regerede over den tid hans hustrus fader Anders Nielsen forstrakte hende disse penge, og afgangne Kjeld Brockenhuus, som var hendes broder og ene arvede hende.

Derfor underdanigst satte udi rette, om hans efterlevende hustru og børn ikke bør at betale dem hvis gæld, hovedsum og rente, som hun derefter hendes underskrevne håndskrifter, som nu for os blev udi rette lagt, er skyldig bleven med bevislig skade, kost og tæring. Med flere ord dem derom imellem var.

Da, efter tiltale, gensvar og den sags lejlighed, og efterdi vi befinde en skriftlig kontrakt og forhandling imellem afgangne Mogens Krog og Kjeld Brockenhuus at være gjort og oprettet, hvorledes med deres gæld, efter Otto Krags død, at betale, skulle forholdes. Som iblandt andet formelder, at Mogens Krog og Kjeld Brockenhuus begge samtlig og hver sin anpart skulle betale, da sagde vi derpå således for rette, at Kjeld Brockenhuus og Otto Krags arvinger bør at betale fornævnte gæld, de samtlige udi var, der Otto Krag ved døden afgik. Datum ut supra.

Astrup godsarkiv, Salling Nr. herred.

Skøder 1633-1790.

Edel Ulfeldts skøde til Christoffer Friis.

Jeg Edel Ulfeldt, salig Kjeld Brockenhuuses, til Hanstedgård kender og gør for alle vitterligt i dette mit åbne brev, at jeg med min fri vilje og velberåd hu, og med min kære søns ærlig og velbyrdig Just Brockenhuuses vilje og samtykke har solgt, skødet og afhændt, og nu med dette mit åbne brev sælger, skøder og aldeles fra mig og mine arvinger afstår og til min kære søstersøn ærlig og velbyrdig Christoffer Friis og hans arvinger Astrup hovedgård liggende udi Salling i Nørre herred udi Grinderslevkloster sogn, med dets tilliggende gods i Salling med ager og eng,

skov og mark. Hvilken hovedgård Astrup med sin tilliggende gods jeg bepligter mig udi stykkevis at forskaffe Christoffer Friis eller hans arvinger nøjagtig skøde på pergament udi Viborg snapsting nu først kommende uden nogen længere forhaling eller ophold, med begge mine kære sønners ærlig og velbyrdig Just Brockenhuus og Johan Brockenhuus til Lerbæk deres forsegling og underskrivelse. Og dersom skete, at jeg inden snapsting ved døden afgik, da skal og må Christoffer Friis eller hans arvinger fuldmagt have uden nogen proces, skudsmål, dom eller rettergang ubehindret og straks, foruden nogen af mine arvingers undsigelse, at annamme eller til sig annamme lade min hovedgård Hanstedgård med sit tilliggende gods hvor som helst det findes, og det bruge og beholde indtil Christoffer Friis eller hans arvinger bekommer nøjagtig skøde på pergament på forskrevne Astrup hovedgård og dets tilliggende gods udi Salling. Og bepligter jeg mig eller mine arvinger, ved min adelige ære, at holde Christoffer Friis eller hans arvinger her udi skadesløs udi alle måder af mig eller mine arvinger. At så i sandhed er som forskrevet står, har jeg mit signet her under trykt og med egen hånd her nedenfor underskrevet. Og venlig ombedet min kære søstersøn ærlig og velbyrdig mand Niels Friis til Favrskov med mig til vitterlighed at forsegle og underskrive. Aktum Østergård den 26. november anno 1620.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 22. april 1620, side 107b.

Trolldomssag fra Oddum.

Var skicket Mae Christens i Odderup, Kirsten Lauridskone i Gyris, Niels Christensen i Lundsby, Apelone Niskone ibid., Margrethe Staffensdatter og Kirsten Staffensdatter født ibid., deres visse bud ærlig og fornuftig Las Nielsen i Bindsbøl på den ene, og havde hid i rette stævnet Anne salig hr. Christen Pedersens i Oddum præstegård og hendes børn Hans Christensen, Kirsten Christensdatter, Johanne Christensdatter, Mette Christensdatter, Peder Christensen, Thomas Christensen, Sidsel Christensdatter og

Anne Christensdatter med deres laugværger på den anden side for en udlæggelse salig hr. Christen, efter en misdæder Johan Hvids mund, skulle have forhvervet i Oddum præstegård, og siden til tinge skulle være taget beskrevet. Endog de formener at samme hendes løgnagtige digt og påfund, som hun på dem, såvel som på bedre, at skulle have gjort og sagt, formedelst hendes store pine og smerte af rettermanden, kunne forbigå. Formenende efter slig lejlighed og efter recessens formelding, at fornævnte misdæders bekendelse ikke burde at stå til troende i hvad de ville sige eller vidne på nogen, men burde magtesløs at være, og ikke at komme dem på deres ære, rygte og navn til hindring eller skade i nogen måde. Deslige havde hidstævnet Anne salig hr. Christens og hendes børn med deres laugværge med samme udlæggelse og bekendelse. Så mødte Søren Pedersen i Viborg og fremlagde Johan Hvidsdatters bekendelse, som hun udi Oddum præstegård år 1619 den 29. juni, udi godtfolks nærværelse gjort har. Først hende at have bekendt at hun, Anne Jørgensdatter, Maren Thomasdatter, Nis Bjerg i Lundsby og hans kone Apelone Niskone, Margrethe Staffens, Anne Staffensdatter, Kirsten Staffensdatter og deres drenge alle forsamlet på Oddum kirkegård. Anne Jørgensdatters dreng hedder Grumi, Maren Thomasdatters dreng hedder Knægt, Nis Bjergs dreng hedder Kroghale, Apelone Niskones dreng hedder Buggi, Margrethe Staffensdatters dreng hedder Satan, Anne Staffensdatters dreng hedder Ragi, Kirsten Staffensdatters dreng hedder Fylli. Og da forsvor hun dåb og kristendom, og de sagde til hende Palli, at hun skulle give sig tilfreds, det skal ikke vare længe end som hun ville selv. Og så dansede de avet rundt omkring kirken, og Nis Bjerg ledte dansen om. Og så hentede deres drenge den øl i Bindsbøl, som de da drak, og så skiltes de ad. Og lige så snart som hun ville tale til hendes dreng Palli, så kom han straks til hende. Og hviken af de andre der ville tale til hver sin dreng, da var de straks tilstede og kom til dem. Noget derefter da var de alle forsamlet med deres drenge og kærnede udi Gundesbøl å østen Hans Iversen i Lille Vinding, og da havde de Hans Iversen og hans kone deres malkning, da fik hun ikke uden 3 mark smør, og de andre kvinder fik hver 3 mark og Nis Bjerg og hans kone fik begge 10 mark, og så skiltes de ad, hun hjem til sit. Dernæst var de alle forsamlet ved den bæk imellem Skodsbøl og

”Thostrup” [Tøstrup], og da havde de Johan Pedersens og Johanne Peders i Odderup og Sidsel Kokslunds malkning, som deres drenge hentede. Og da fik de ikke hver uden lidet smør, og ikke hun ved hvad de fik for det, blev intet vejet. Og hver ”sinde” [gang] de kærnedede da havde de fat om ”en thre”, som en kærnestav og kærnedede med, som deres drenge flyede dem. Lang tid derefter da var de alle forsamlet ved Gråhede å med deres drenge at kærne imellem Gråhede og Skodsbøl, og da havde de af Clemend Knudsen i Gråhede, Skodsbøl og Pugelunds malkning, og da fik hun 3 mark smør og de andre fik hver mere end hun gjorde o.s.v.

Nok bekendte hun at hun og Maren Thomasdatter, Nis Bjerg og hans kone Apelone og Anne Staffensdatter skyldig udi præsten hr. Christens sygdom med mere samme bekendelse i sig selv indeholder. Og forment Søren Pedersen samme bekendelse ret at være og burde ved magt at blive. Så og efterdi recessen bemelder ingen ”Wdedische” [uedisk] menneske eller nogen anden som ”for Wonden” er for nogen uærlig sag, tyve, forrædere, troldkarle eller troldkvinder står til troende enten udi vidnesbyrd eller udi andre måder i hvad de ville sige eller vidne på nogen. Og Johan Hvidsdatter som samme bekendelse gjort har den tid har været en misdæder, som for hendes trolddoms bedrift er heden rettet, og ikke gøres bevisligt Mae Christens, Kirsten Laskone, Nis Christensen, Apelone Niskone, Margrethe Staffens og Kirsten Staffensdatter at have lovet nogen ondt, som dem skulle være vederfaret. Da kunne vi efter sådan lejlighed ikke kende samme bekendelse så vidt den Mae Christens, Kirsten Laskone, Margrethe Staffens og Kirsten Staffensdatter anlanges så nøjagtig at den burde nogen magt at have eller komme dem til nogen forhindring.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 26. august 1620, side 314a ff.

Strid mellem Søren Jensen i Bølbøl og Niels Nielsen i Obling.

Var skicket Søren Jensen i Bølbøl på sin egen og sine søskende og medarvinger på den ene, og havde hid i rette stævnet Niels Nielsen i

Obling på den anden side for et håndskrift, han den 9. marts sidst forleden på Nørre herredsting skal have fremlagt på Søren Jensens afgangne fader Jens Nielsen i Bølbøl, anlangende det, salig Jens Nielsen skal have bekendt sig, at have lovet salig Niels Lassen af Obling, en gråhjelmet tyr eller seks enkende daler, i stedet for han skulle hjælpe ham til rette i sine sager, da Niels Lassen var herredsfogden i fornævnte herred. Hvilke håndskrift Niels Petersen beretter, hans moder i sin lod skulle være tilskiftet deres halve bo, til kongl: majst: skulle være dem fraskiftet. Hvilket ikke endnu skulle være bevist.

Ej heller salig Niels Lassen enten at have gjort Søren Jensens salig fader nogen fyldest for samme tyr eller seks daler, eller forhjælpe sig i sine sager. Som han mener han ikke skulle bevise efter fornævnte brevs indhold, om han dermed ville vinde nogle penge. Tilmed skulle befindes at skulle være imod recessen, at skulle begære skænk og gave for retten. Mente fordi samme seks dalers brev burde magtesløs at være.

Samtidig havde og hidstævnet Las Lauridsen i Vestergård, herredsfoged i fornævnte herred, for to uendelige domme og en endelig, han til fornævnte ting skal have dømt, Søren Jensen og hans medarvinger samme gæld at betale, endog han formener, de ikke skulle være så lovlig stævnet derfor, som det sig burde. Og mente, fordi samme domme burde magtesløs at være. Deslige da hidstævnet Niels Nielsen med fornævnte brev domme og skiftebrev (???). Dernæst salig Jens Nielsens brev skulle findes Niels Nielsens moder tilskiftet udi. Så og Las Lauridsen, som samme domme dømt har, om han vil have noget til at svare.

Så mødte Niels Jørgensen i Egvad præstegård på Niels Nielsens vegne, med hans fuldmagt, og fremlagde samme brev, lydende som efterfølger: Jeg Jens Nielsen boende i Bølbøl kendes og gør vitterlig med dette mit åbne brev og egen håndskrift, at jeg med min fri vilje har lovet Niels Lassen i Obling, til en foræring, min den største gråhjelmede tyr eller seks enkende daler, i stedet for han skal hjælpe mig til rette med "Brou Kiell", som stander på en ret i Bindesbøl, og med den arv i Bølbøl, som min hustru er arvelig tilfalden efter hendes salig fader Søren Persen, til tinge og for min gode lensmand. Hvilke gråhjelmede tyr eller seks daler jeg bepligter mig eller mine sande arvinger at betale ham eller hans arvin-

ger en Sct. Mickelsdag førstkommende; ligesom anden vitterlig gæld, og holde ham og hans arvinger det aldeles skadeløst. Til yderligere vidnesbyrd trykker jeg mit signet her nedenunder, og underskriver med min egen hånd. Ex Bølbøl den 23. maj år 1596. Det bekender jeg Jens Nielsen med min egen hånd.

Og derhos gav tilkende det, Maren Nielskone i Obling, samme brev skal være tilfalden, og hun det til Niels Nielsen skal have opladt. Og derpå fremlagde hendes forseglede brev dateret Obling den 10. december 1611, som det i sig selv indeholder. Derhos fremlagde samme dom af Nørre herredsting den 9. marts sidst forleden udgangen, som iblandt andet indeholder det, herrredsfogden iblandt andet har tildømt Jens Nielsens børn og arvinger samme seks daler at betale, som hans dom i sig selv videre om formelder.

Og formente Niels Jørgensen samme brev og dom burde ved sin fuldmagt at være.

Dertil svarede Søren Jensen, at Niels Lassen, der samme brev ham givet er, skal have været herredsfoged, som efter recessen ikke burde nogen gave at tage. Og mente fordi, samme brev ikke burde at anses, efterdi ikke skulle bevises, han fyldest eller vederlag for samme seks dlr., at have gjort.

Hvortil Niels Jørgensen svarede og formente det, Søren Jensen udi ingen måde skulle bevise Niels Lassen, formedelst samme gave, noget deres ret at have forvendt, som recessen om taler. Medens det ham frivilligt at være givet. Mente fordi samme brev og dom burde ved magt at være.

Så og, efterdi for os fremlægges Jens Nielsens underskrevne brev, det han har givet Niels Lassen samme tyr eller seks dlr. i stedet. Hvilket brev Maren Nielskone til Niels Nielsen har opdragen; og ikke bevises det betalt at være. Ej heller gøres bevisligt Niels Lassen nogen deres ret, formedelst samme gave, imod recessen at have forvendt.

Da vide vi, efter sådan lejlighed, ikke imod samme brev ej heller for nævnte herredstingsdom, såvidt den der efter udgivet er, at sige og eller magtesløs dømme.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Genparter af dokumenter.

Skøde af 28. maj 1621.

Jeg Manderup Parsberg til Hagsholm, kongl: mayst:s befalingsmand på Aalborg slot, gør vitterligt, at jeg har gjort et venligt og evigt mageskifte med ærlig og velbyrdig mand Knud Gyldenstjerne til Tim, kongl: mayst:s befalingsmand på Hald, udi så måde det, Knud Gyldenstjerne har udlagt til mig og mine arvinger dette efterskrevne hans jordegods, som er først en gård liggende udi Houlbjerg herred i Skjød sogn, kaldes Brundt, som Jens Nielsen ibor, skylder årlig 1 ørte havre, 1 fjerding smør, ? mk. gæsteripenge. Nok en gård udi Haurum sogn og by, som Rasmus Jensen ibor, skylder årlig ? ørte rug, ? ørte byg, ? ørte havre, 1 fjerding smør, 1 svin, 1 lam, 1 gås, ? høns, 1 fœnød, ? gæsteripenge. End et boel udi Vellev sogn i Amstrup by kaldes Holms, som Søren Nielsen ibor, skylder årlig ? ørte byg, 1 svin, ? mk. engpenge. Som det brev han mig derom givet har videre derom indeholder.

Derimod har jeg Manderup Parsberg til vederlag og til evindelig ejendom udlagt og afhændet fra mig og mine arvinger og til Knud Gyldenstjerne og hans arvinger disse efterskrevne gårde og gods, som er først en gård udi Houlbjerg herred i Granslev sogn og by, som Peder Sørensen ibor, skylder årlig 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 fjerding smør, 1 mk. gæsteripenge. Nok en halvgård liggende udi Sabro herred i Lyngå sogn kaldes Bækgård, som Niels Brandsen? ibor, skylder årlig 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 fjerding smør, 1 svin, 1 mk. gæsteripenge. Hvilke gårde og gods med al deres rente og rette tilliggelse o.s.v. Datum København den 28. maj år efter Guds byrd 1621. Manderup Parsberg. Verner Parsberg. Christoffer Giestrop.

Riberhus lensregnskab.

Bilag regnskab 1621-22.

Syn på Skallebæk mølle.

Bendt Pedersen i Lustrup, den dag i dommers sted på Lustrup birketing, Søren Knudsen i Seem og Peder Andersen i Lustrup sandemænd, kundgør at år efter Guds byrd 1620 tirsdagen den anden december på fornævnte ting var skikket Jens Eskildsen i Munkegård, delfoged i fornævnte birk, der bad og fik et fuldt tingsvidne af otte dannemænd, som er Enevold Hansen i Lustrup, Jens Hansen, Hans Mattesen, Peder Smed, Christen Lauridsen *ibid.*, Jesper Skinder i Seem, Søren Andersen i Favrholt og Oluf Knudsen i Snepsgård. Hvilke forskrevne otte dannemænd, der alle samdrægtelig vidnede, tilstod og kundgjorde, at de så og hørte det Erik Hansen i Lustrup mølle, Eskild Jensen i Lustrup, Niels Frandsen, unge Per Andersen *ibid.*, Simen Persen i Seem og Niels Hansen i Seemgård, synsmænd, de stod her i dag for tingdom og vidnede med oprakte fingre og ed, at eftersom de i dag otte dage var her af tinget taget til syn til Skallebæk mølle, da var de udi samme mølle, og uden til og den beså, såvel som møllehjulet, og hvis dem blev forevist. Da var den noget byg-fældig, og mest på jernredskab. Og endelig med det første at skulle hjælpes, såfremt ellers nogen den skulle besidde og bruge og udrede skyld og landgilde, som deraf gange. At de det så for os for et fuldt syn afhjemlet har, vidner vi med vores signeter herunder trykt. Datum ut supra.

Kongens retterting.

Stævningsbog 1621, side 290.

Jacob Lykke til Tanderup.

Aksel Rosenkrantz til Glimminge, for han skal have haft et sin søsters fru Berete Rosenkrantzes, afgangne Mogens Juels efterleverskes, skøde, som hun ham skulle have givet på seks pund korn, efter skånske mål, på hvis

jordegods, som hun, efter hendes afgangne fader Erik Rosenkrantz, skal være arvelig tilfalden, som afgangne Johan Urne til Valsøe [Hvalsø] med hende til vitterlighed alene skal have forseglet; ville sig tilholde tvende gårde Brødbæk, liggende udi Borbjerg sogn. Uanset samme skøde ikke skal navnlig formelde på samme tvende gårde Brødbæk. Og fornævnte skøde, efter sin datering, ikke til tinge, ej heller for ridemændene, da de ham udi godset skal have indført, eller andet sted for bønderne skal være læst, forkyndt eller tilkendegivet, førend ved ti år efter, at det skal være dateret. Ej heller hans følgebrev til bønderne, at skal være dateret førend ved ti år efter skødet skal være dateret, og han ved gode mænd af Rigens ret og lovlige forfølgning skal være indført, navnlig udi fornævnte tvende gårde Brødbæk med mere gods, af hvis gods fru Berete Rosenkrantz kunne arvelig tilfalde efter hendes fader Erik Rosenkrantz, for penge og gælds løfter, som han for afgangne Mogens Juel til omslag udi skal have været, efter hans indførsels brevs indhold. Hvilket, som til tinge skal være læst og forkyndt, som siden fru Maren Juel hendes livs forleningsbrev skal have afstået, og fru Berete Rosenkrantz hendes lod af godset skal være udlagt, skal have efterfulgt efter hans indførsels indhold. Og formener han, at fornævnte tvende gårde Brødbæk, som Jep Lauritsen og Anders Sørensen udi bor, såvel som Brødbæk mølle, en gård i Handbjerg, Mads Mickelsen ibor, et bol der sammested, som Anne Mickelsdatter ibor; tvende gårde i Hesselholt, som Peder Madsen og Brix Paasksen ibor, en gård hedder Tønding, som Mads Povelsen og Anders Mickelsen ibor, en gård i Egebjerg, som Jens Markvorsen ibor. Formener han jo bør ham, efter hans indførselsbrev og Rigens ret, for evig ejendom angerløs at følge, efterdi fornævnte gårde og gods ikke, efter Rigens ret, skal være ham lovlig fraløst, og formener han Aksel Rosenkrantz med samme trætte, som han ham, imod lovlig indførsel, påfører, uret at gøre, og bør derfor at stande ham til rette for hvis skade, kost og tæring, som han udi den sag lader anvende. Des lejlighed at møde. Hafnia 10. april 1621.

Idem. Niels Krag til Agerkrog, landsdommer udi Nørrejylland, som samme sag for sin tilbørlig dommer skal have indfundet, at møde, om han har noget til at svare. Samledes fru Berete Rosenkrantz med hendes laugværge at møde, om hun har der noget til at svare.

Kongens Retterting.
 Stævningsbog 1622, side 21.
 Niels Skade til Østergård.

Niels Krag til Agerkrog og Gunde Lange til Brejninge, landsdommere i Nørrejylland, for en dom de den 29. september og dømt hans vidnesbyrd magtesløst, uanset at Erik Juel til Hundsbæk, eller nogen på hans vegne, ingen benægtelse imod, ikke heller nogen bevislige vidner der imod skal have forhvervet, hvormed der lovlige kunne drives tilbage efter recessens første bog, 15. kapitel. Men hans vidnesbyrd udtrykkelig ved deres højeste ed deres vidne noksom bestandig at have været, efter at der tilforn til deres herredsting skal have vidnet, og som nok skal findes i dommen indført. Men formener at landsdommerne skal have adskildt hans vidner fornævnte Erik Juel til behjælpning, og formener han sig uret og forkort at være sket, at hans vidner så skulle tribuleres. Såvel som i det hans fuldmægtig måtte formenes for, at han ikke måtte være tilstede der vidnerne blev tribulerede, og dem kune forsvare, uanset de begge nogen tid tilforn skal have dømt Erik Juels vidner ved magt, af den årsag der ingen vidner der imod fremlagdes, hvormed de kunne tilbagedrives, som skal være med samme deres dom at bevise. Og formener at det noksom kan eragtes hvad ret ham vederfares, og formener deres dom ikke at komme ham til hindring eller skade imod hans vidner, men bør magtesløs at være, og at de bør at stande ham til rette for bevislig kost og tæring, skadegæld og al anden interesse, han derover lidt og fanget har. Des lejlighed etc. at møde. Hafnia 24. oktober 1621.

Idem: Erik Juel, som samme dom forhvervet har, at møde, om han har noget dertil at svare. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 1622, side 23.

Niels Lauridsen i Grimlund.

Niels Krag til Agerkrog, landsdommer udi Nørrejyland, for en hjemmel som Niels Lauridsen skal have hjemlet, som Niels Skade for ham skal have udi rette stævnet til Viborg landsting den 17. februar nu sidst forleden, at fornævnte landsdommer da ikke skal have vidst imod Niels Lauridsens hjemmel at sige, eller hans ulempe der udi at findes, som hans dom derom skal formelde, uanset at Niels Lauridsen ikke skal have lagt nogen fuldmagt af øvrigheden for ham, som hans påskud skal have været. Men selv hjemlet Lindbjerg tjener, på Erik Juels vegne, ind på hans gård og grund i Vallund, og lagt deres tre mark på dørtærskelen, og omkastede og fordærvede hans tiendekorn. Siden hans tjener skal have ydt sit tiendekorn på Lindbjerg, som skal have været for landsdommer med tingsvidne bevist. Og mener han ikke skal have villet anse de breve, vurdering, hjemmel, tingsvidner, fremmed korn såvel som præstens iblandt hans rette gårds korn derinde iblandt skal have været, som hans tjener Jens Nielsen kunne bevise sig kvit at være, for Erik Juels mangel måtte ikke forhøres eller i landsdommers dom indføres, som hans beretning derom skal formelde o.s.v. Des lejlighed at møde. Actum ut supra [Hafnia 24. oktober 1621].

Idem: Niels Lauridsen i Grimlund, som samme hjemmel skal have hjemlet, og Erik Juel til Hundsbæk, som samme dom skal have forhvervet, om han har noget dertil at svare, at møde. Actum ut supra.

Riberhus lensregnskab.

Bilag regnskab 1621-22.

Om pil, æbletræer og humlekuler.

Vi efterskrevne Peder Jørgensen i Ganderup foged i Kalvslund herred, Niels Rasmussen i Gredstedbro, Hans Knudsen i Hjerting, sandemænd i

fornævnte herred, kundgør vi for alle med dette vort åbne brev år 1621 onsdag, som var den 5. dag september, var skikket for os og dannemænd flere på fornævnte ting for dom, den brevviser Ebbe Kristensen i Hillerup. Hvilken lovlig bad, fik og fremlede et fuldt tingsvidne af 8 trofaste dannemænd, som var Peder Madsen i Vimtrup, Jørgen Hansen i Lintrup, Tuge Gregersen i Melby, Hans Nielsen i Ravning, Hans Simensen i Kalvslund, Jørgen Simensen *ibid.*, Las Lausen *ibid.* og Søren Tordsen i Hjerting. Hvilke 8 dannemænd vidnede alle samdrægtelig ved deres heligånds ed, at de så og hørte samme dag og tid, på fornævnte ting for dom, seks mænd Hans Nielsen i Kirkeby, Jep Simensen i Fardrup, Hans Nielsen *ibid.*, Søren Mortensen i Jedsted, Søren Nielsen *ibid.* og Thomas Terkildsen *ibid.*. Fornævnte mænd vidnede, at de har været tiltaget af Ebbe Kristensen, på velb: hr. Albert Skels vegne, at syne og se over Fardrup sogn og udi Jedsted, hvad de har sat pil, æble eller humlekuler, efter kongl: maysts: befaling. Da har de beset dem overalt Fardrup sogn og Jedsted by. Da befindes der, at hvis pil de har sat, de efterhånden gror sammested, men hvad æble eller humlekuler belanger sig, har de noksom dermed forsøgt, men vil ingen fremgang have såvidt dem kan tykkes. Thi at det skadelige vestervej og flod tit og ofte overgår og fordærver det. Datum ut supra.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 27. april 1622, side 151b ff.

Niels Christensen i Serup contra Las Nielsen.

Var skikket Niels Christensen i Serup på den ene, og havde hid i rette stævnet Las Nielsen i Bindsbøl på den anden side for en hoveddele og faldsmålsdele derefter, han ved sin fuldmægtig Visti Lassen i Vittarp den 7. februar næst forleden til Nørre herredsting over ham forhvervet har for 17 sletdaler, som skulle restere af 40 sletdaler Niels Christensen skulle have udlovet Laurids Lassen, født i Sdr. Bork, til sin løn og betaling for han skulle "gange" soldat for ham udi kongl: mayts: bestilling fra påske

anno 1621 og nu til næst forgangne påske, efter bemeldte Niels Christensens brev og kontrakts indhold.

Hvilket brev og 17 dalers rest forskrevne Las Nielsens afgangne søn Las Lassen skal have købt og sig tilforhandlet af Laurids Lassen. Endog han intet skulle have vandret eller været i kongl: mayts: bestilling for ham det sidste halve år, og han dog skulle have givet ham 3 dlr.: mere end halvparten af hans løn og betaling. Og kongl: mayst: skulle have forandret slig soldaterhold med bønderne næst forgangne Sct. Mickelsdag, og Niels Christensen da skulle findes at være indskrevet i læg med andre bønder. Tilmed skulle Niels Christensen have udgivet sin skyld og landgilde og gjort ægt og arbejde til kongens slot.

Samledes havde hidstævnet Las Nielsen for en herredstingsdom han den 20. december næst forleden for forskrevne dele til forskrevne ting på ham skal have ladet forhverve anlangende det, herredsfogden skulle have tildømt ham forskrevne 17 daler skadesløs at betale og udlægge til Las Nielsen, undtagen han med kongl: mayts: tilforordnede "Commiss" deres kundskab sig derfor erklære, og ikke samme dom skulle lyde endelig. Menende forskrevne dele og dom burde magtesløs at være, og at Niels Christensen bør for forskrevne halve års løn kvit at være.

Deslige havde hidstævnet Las Nielsen med forskrevne dele, dom, brev og kontrakt, så og Visti Lassen, som samme dele og dom forhvervet har.

Dernæst Las Lauridsen i Vestergård, som samme dom og dele dømt og udstedt har, om han har noget dertil at svare.

Så mødte Hans Christensen, tjenende i Bindesbøl, på Las Nielsens vegne, og berettede, at samme dom og dele med andre breve i sagen skulle være hos skriveren, så han ikke har dem nu at i rette lægge. Og fordi begærede, at sagen sig nogen tid at måtte bero.

Da, efter sådan lejlighed, blev samme sag opsat til i dag måned, og da dem her at møde og gå derom så meget som lov og ret kan findes, og forskrevne dom og dele imidlertid ikke at komme Niels Christensen til nogen forhindring.

Viborg Landstings dombog C.
Landsting den 25. maj 1622, side 171a ff.

Var skicket Las Nielsen i Bindsbøl med en opsættelse her af landstinget i dag måned udgangen lydende, han da at have ladet hid i rette stævne Las Jensen Lunderup, borger i Varde, for han den 20. september sidst forleden til Nørre herredsting har ladet ham fordele for 84 gode fuld-gørende daler hovedstol, som Las Jensen af hans fader Jens Iversen i Bandsbøl, ved fuldmagt og følgebrev, skulle have bekommet i sin mødre-ne arv, og for efterstående rente deraf, efter samme delsvidnes indhold. Endog Jens Iversen selv at skulle have annammet og opbåret af Las Niel-sen fuld værd og nøjagtig betaling, og for al den gæld de har været imel-lem, være sig hvad måde det nævnes eller tænkes kan, såvel som også at have gjort klart rede og regnskab med hver andre, så de intet skulle være hverandre skyldig. Og hvis breve eller sedler, om formelder på den an-den, har de kendt død og magtesløs, og ikke skulle komme dem enten til hindring eller skade i nogen måde; som med Jens Iversens underskrevne "quitantz" skulle være at bevise.

Formener samme dele burde magtesløs at være, og ikke komme Las Niel-sen til hindring eller skade i nogen måde, og Jens Iversen pligtig være at stande Las Nielsen til rette for hvis skade, kost og tæring han derpå hidindtil har lidt eller fangende vorder.

Deslige havde da hidstævnet Las Jensen med samme dele, så og Jens Iversen, om han har noget dertil at svare. Da, for nogen lejlighed, er sam-me sag opsat til i dag.

Så mødte Laurids Jensen, og formente samme dele lovlig at være.

Da, efter flere ord dem imellem var, blev det så forhandlet, at Laurids Jensen afstod samme dele, og de på begge sider indgav samme deres sag og trætte om hvis gæld og regnskab dem på deres egne, såvel som Las Nielsens afgangne sønners vegne, imellem er, på ærlig og velbyrdig mand Niels Krag til Agerkrog og mig Gunde Lange dem derom, at skal imel-lem sige og tilende gøre, og hvis vi dem imellem gørendes vorder skal stande for fuld og uigenkaldet.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 23. november 1622, side 38 la ff.

Strid om jord i Sdr. Bork.

Var skikket ærlig og velb. mand hr. Ulrik Sandberg til Quilstrup [Kvelstrup], ridder, kongl. mayts. befalingsmand på Lundenæs, hans visse bud ærlig og fornuftig Niels Nielsen i Obling på den ene, og havde udi rette stævnet Christen Michelsen i Nørbork, Jørgen Michelsen i Vium, Ane Ibsdatter i Sdr. Bork, Christen Jørgensen hans arvinger, som er Jørgen Christensen, Jens Christensen og Karen Christensdatter, Søren Bendsen, Niels Graversen, Niels Lassen på Nyland, Ane Lauridsdatter i Sdr. Bork, Laurids Nielsen og Christen Christensen ibid, på den anden side for nogle vidner de til Nørre herredsting den 11. oktober og den 26. september 1621 vidnet har, at Mickel Ibsen af Sdr. Bork, såvel som Las Mickelsen ibid. skulle have brugt 2 agre, såvel som en Anders' agerende, forskrevne tvende agerender liggende i vang nær fra Las Mickelsens gård. Hvilke vidner Niels Nielsen på hr. Ulrik Sandbergs vegne beskylder villig vidne at være, efterdi Christen Mickelsen og Jørgen Mickelsen skulle være Las Mickelsens brødre, og Ane Ibsdatter hans søskendebarn, og Ane Lauridsdatter og Niels Lassen hans hustru og hustrus broder. Tilmed skulle deres vidne ikke formelde på visse åringer Las Mickelsen eller hans fader skulle have brugt forskrevne agre, eller hvor længe de har været forskrevne gård til "verelse" eller og kommet derfra, som deres vidne om formelder. Tilmed skulle deres vidne ikke heller om formelde, at det skulle være gårdsjord til forskrevne gård. Deslige skulle en part af samme vidner formelde, at de ikke andet ved. Mener samme vidne at være tvært imod adskillige vidner, som om forskrevne jord skulle være udgangen, at forskrevne tvende agre og Anders' ager skal være ret stug af kronens jord, og har været brugt til den gård i Obling Christen Nielsen og Jens Olufsen er fradød, og mand efter anden det skal have fæstet af kongl: mayts: lensmand på Lundenæs, som med fæstebreve såvel som kongl: mayts: jordebog på Lundenæs er at bevise. Mener samme vidner ikke så nøjagtig, noksom sandfærdig at være, at de burde at komme ham, på kongl: mayts: vegne, på forskrevne stugjord til hindring eller skade i nogen

måde. Deslige havde hidstævnet forskrevne vidnesfolk hver i egen person, som samme vidne vidnet har, så og ærlig og velb. mand Hendrik Lange til Dejbjerglund, og Las Mickelsen i Sdr. Bork, som samme vidne forhvert har, med samme vidne, om de har noget dertil at svare.

Derimod havde forskrevne Las Mickelsen, efter en opsættelse i dag 14 dage udgangen, lydende han da at have hid i rette stævnet Knud Bertelsen i Sjælsbøl [Egvad sogn], Mattis Bertelsen i Obling, Doriche Bertelsdatter i Nørbork, Las Christensen i Sdr. Bork, Mattis Jørgensen *ibid.*, Karen Jeskone i Obling, Anne Pers i Nørbork, Bergethe Clausdatter¹⁶ i Obling, Jørgen Laursen *ibid.*, Anne Nielsdatter i Nordenaae og Las Jensen i Lunderup for nogle vidner de til Nørre herredsting den 27. september og den 15. november forgangne år vidnet har, om tvende agre liggende norden den gård Las Mickelsen nu ibor, at skulle være brugt til den gård i Obling salig Christen Nielsen og Jes Olufsen fradøde. Og beskylder samme deres vidne, Las Jensen og sine medarvinger skal eje og tilhøre halvparten af forskrevne gård i Obling, som de fradøde, og Bergethe Clausdatter og Karen Jeskone at have været salig Christen Nielsen og Jes Olufsens hustruer, de andre vidnesfolk at være deres søskende og søskendebørn. Dernæst skulle deres vidne medføre, at skulle været givet "Seerschyld" af samme tvende agre til kronen, og ikke skal være bevist med fæstebreve eller med kongl: mayts: jordebog nogle af de mænd, som har boet i den gård i Obling, noget fæste at have på nogle af de agre liggende norden den gård Las Mickelsen ibor. Menende deres vidne usandfærdig at være, og burde magtesløs at blive.

Deslige havde da hidstævnet forskrevne vidnesfolk med deres laugværger, så og salig Christen Nielsen, Jes Olufsen og Jens Iversen deres arvinger, som er Claus Christensen, Niels Christensen, Christen Christensen, Jacob Christensen, Lisbett Christensdatter, Else Christensdatter, Kiersten Christensdatter, Maren Christensdatter, Mette Christensdatter, Ane Christensdatter, Birgitte Christensdatter og Maren Christensdatter, Mette Jesdatter, Maren Jesdatter, anden Maren Jesdatter, Las Jensen, Jens Jensen, Iver

---

¹⁶) Faste til professor Ole (Oluf) Borch. Se retssag her 23/11 1622 side 192.

Jensen, Jacob Jensen, Envold Jensen, Iver Jensen, Maren Jensdatter, Ane Jensdatter, Lisbeth Jensdatter og Maren Jensdatter, om de har noget dertil at svare.

Dernæst Niels Nielsen Obling, som samme vidne forhvervet har med samme vidne. Udi lige måde ærlig og velb. mand hr. Ulrik Sandberg til Kvelstrup, befalingsmand på Lundenæs, med kongl: mayts: jordebog, om han har noget dertil at svare.

Da, for nogen lejlighed, er samme sag opsat til i dag.

Og nu fremlagde Las Mickelsen et tingsvidne af Nørre herredsting den 11. oktober sidst forgangen udgivet, bemeldende, Christen Mickelsen i Nørbork for 8 mænd med oprakte fingre og ed, at have vidnet, at han kunne mindes udi 26 år førend han blev gift fra hans salig fader Mickel Ibsen, som boede i den gård i Sdr. Bork Las Mickelsen nu ibor, og da imidlertid brugte hans fader til samme gård de tvende agre liggende norden samme gård, som der nu om tvistes. Deslige brugte hans fader og den Anders' ager til samme gård imidlertid, liggende imellem samme tvende agres søndre ende, og forskrevne gård.

Jørgen Mickelsen i Esbøl [Vium sogn] lige det samme at have vidnet med oprakte fingre og ed, som Christen Mickelsen vidnede, undtagen han kunne ikke mindes længere end udi 20 år, førend han blev gift fra hans fader Mickel Ibsen.

Dernæst Ane Ibsdatter i Sdr. Bork, at have vidnet med oprakte fingre og ed, at hun var født udi samme gård, og kunne mindes udi 20 år førend hun deraf [kom], og da imidlertid brugte Mickel Ibsen samme 2 agre og Anders' ager til samme gård.

Christen Jørgensen i Sdr. Bork, at have vidnet med oprakte fingre og ed, at vel 35 år, da vidste han ikke, at der havde andre haft samme tvende agre og Anders' ager, end Mickel Ibsen og Las Mickelsen, undtagen på to års tid Jens Iversen i Bandsbøl havde brugt en af samme tvende agre, og i det år Christen Nielsen i Obling brugte en af dem.

Dernæst et andet vidne af forskrevne ting den 26. september sidst forleden udgaget, Ane Lauridsdatter i Sdr. Bork for 8 mænd at have vidnet med oprakte fingre og ed, at pinsedag næst forleden var det 13 år siden, hun blev gift, og kom til den gård Las Mickelsen ibor, og da brugtes til

samme gård de tvende agre der om tvistes, liggende norden samme gård, og siden har de og været brugt dertil, undtagen udi forgangne år 1621, salig Christen Nielsen af Obling brugte en af dem.

Dernæst Christen Hansen på Nyland at have vidnet med oprakte fingre og ed, at han tjente Las Mickelsen samme år Ane Lauridsdatter kom til samme gård, og da brugtes samme agre til forskrevne gård, og siden har de været dertil, undtagen udi forgangne år 1621 Christen Obling brugte en af dem.

Laurids Nielsen i Sdr. Bork at have vidnet med oprakte fingre og ed, at han havde tjent Las Mickelsen på to års tid siden han blev gift, og da brugtes samme tvende agre til samme Las Mickelsens gård, undtagen forgangne år 1621 salig Christen Nielsen brugte en af dem.

For det sidste Niels Lassen at have vidnet med oprakte fingre og ed, at det var ham vitterligt, at samme tvende agre har været brugt til forskrevne gård udi 10 år, som hans forrige vidne om formelder. Som de vidner videre bemelder. Og formente Las Mickelsen samme vidner sandfærdig at være, og burde ved magt at blive.

Dertil svarede Niels Nielsen, og formente samme vidnesbyrd mesten dels vildig at være, og en del selv at have lagt deres vidne udi tvivl. Mente fordi samme vidner ikke nok som "et", medens med nøjagtige vidner skulle gøres bevisligt samme jord udi langsommelig tid at være brugt til den gård udi Obling Christen Nielsen og Jens Olufsen iboede, dog for særskyld og afgift til Lundenæs.

Og fremlagde et vidne af Nørre herredsting den 15. november år 1621 udgivet, Knud Bertelsen i Sjælsbøl for 8 mænd, med oprakte fingre og ed at have vidnet, at for 36 år siden da blev han gift fra sin salig fader Bertil Lassen, som boede udi den gård Christen Nielsen og Jes Olufsen i Obling udi bor, og havde ene samme gård udi ""biering"", og da udi 10 år næst tilforn var han hjemme hos sin fader, og fulgte hans plov og drev hans avling, og da med andet gårdens jord brugte han hø og korn af tvende stugagre i vang, som løber fra nogle agre kaldes Gryd, og ned til Las Mickelsen hans hus og kålgårdsdiger ved tager, og til sin faders gård for deres rette gårdsjord og stug ejendom, og givet sin skyld deraf til kronen. Samledes et vidne af forskrevne ting samme år og dag udgivet Mattis

Bertelsen i Obling at have vidnet med oprakte fingre og ed, at for 45 år siden da havde hans salig fader Bertel Lassen den gård ene udi "bierg", som Christen Nielsen og Jes Olufsen i Obling nu ibor; og da en tidlang brugte hans fader til samme gård tvende stugagre i vang, som løber fra nogle agre kaldes Gryd, og ned til Las Mickelsen i Sdr. Bork hans hus og kålgårdsdiger vedtager, og gav sær skyld deraf til kronen. Og [for] 34 år siden, da oplod hans fader ham samme gård og forskrevne tvende stugagre, og så stedte og fæstede han samme tvende agre af kongens lensmand, og brugte dem siden udi nogle år til forskrevne gård, og gav sær skyld deraf til kronen.

Dernæst et vidne af forskrevne ting samme dag udgivet Dorethe Bertelsdatter i Nørbork at have vidnet med oprakte fingre og ed, at for 30 år siden, da blev hun gift fra hendes salig fader Bertel Lassen, som boede udi den gård i Obling Christen Nielsen og Jes Olufsen nu ibor, og havde de ene samme gård udi "bierig", og da udi nogle år tilforn, der hun var hjemme hos hendes fader, var hun med og høstede hø og korn af tvende agre, som løber fra nogle agre kaldes Gryd, og ned til Las Mickelsens hans hus og kålgårdsdiger vedtager, for hendes fader, til den gård han udi boede, og hendes fader gav særskyld af til kronen.

Iligemåde et vidne af bemeldte ting forskrevne den 15. november udgivet, Las Christensen i Sdr. Bork og Mattis Jørgensen ibid. at have vidnet med oprakte fingre og ed, at det var dem fuld vitterlig, at salig Bertel Lassen, som boede i den gård i Obling, som Christen Nielsen og Jes Olufsen nu ibor, lod bruge de tvende agre i Vang, som løber fra nogle agre kaldes Gryd og ned til Las Mickelsens hans hus, til samme gård i Obling udi nogle år førend han døde, og at Knud Bertelsen og Mattis Bertelsen har brugt samme tvende agre til forskrevne gård i Obling for deres fader Bertel Lassen, som de derom vidnede den dag, at Jens Iversen i Bandsbøl og Christen Nielsen har og brugt samme tvende agre til samme gård udi nogle år, men dog ikke samme tvende agre, også brugt noget til Las Mickelsens gård.

Endnu et vidne af forskrevne ting samme dag udgivet Karen Jeskone i Obling for 8 mænd at have vidnet med oprakte fingre og ed, at for 15 år siden, da blev hun gift og kom til den gård i Obling Christen Nielsen og

Jes Olufsen ibor. Og det første år hun kom did, da brugte hun den ene af de tvende agre i Vang, som løber fra nogle agre kaldes Gryd og ned ad Las Mickelsens hus, til samme gård, og gav særskyld deraf til Lundenæs. Dernæst Ane Pers i Nørbork at have vidnet med oprakte fingre og ed, at hun tjente Karen Jeskone det første hun kom til samme gård i Obling at bo. Og da var hun med og høste det hø af den ene af samme tvende agre for Karen Jeskone til samme gård.

Item et vidne af forskrevne ting bemeldte den 15. november næst forleden år udgivet, Ane Nielsdatter i Nordenaa at have vidnet for 8 mænd med oprakte fingre og ed, at for 21 år siden, da kom hun først til Christen Nielsen at tjene, og da udi 7 år der næstefter, da var hun med og høstede hø og korn af en af de tvende agre, som løber fra nogle agre kaldes Gryd og ned ad Las Mickelsen i Sdr. Bork hans huse, til den gård Christen Nielsen nu ibor, for Christen Nielsen. Og udi forskrevne 7 år, da blev den anden af samme tvende agre brugt til den anden halve gård, som Jens Olufsen nu ibor, og ifjor ved Sct. Mikkelsdag, da var hun med at pløje den ene af samme tvende agre for Christen Nielsen.

Dernæst et tingsvidne af Nørre herredsting samme år og dag udganget, Bergethe Clausdatter i Obling at have vidnet med oprakte fingre og ed, at for 27 år siden da blev hun gift og kom til Obling at bo, som Christen Nielsen nu ibor. Og da fra 21 år og siden udi 7 år derefter, da blev den ene af de tvende agre, som løber fra nogle agre kaldes Gryd og ned ad Las Mickelsens hans hus, brugt til den halvgård Christen Nielsen udi bor, og givet særskyld deraf til Lundenæs.

Dernæst Jørgen Laursen i Obling at have vidnet med oprakte fingre og ed, at ved 18 år siden, da kom han til Christen Nielsen at tjene, og da udi 2 år derefter, da var han med og høstede både hø og korn af en af samme tvende agre for Christen Nielsen. Som det vidne videre formelder. Og mente Niels Nielsen, at samme vidner med underskrevet jordebog til Lundenæs, som forbemeldte hr. Ulrik Sandberg der lenet annammede, leveret er, skulle bekræftes samme jord at være ret stugjord, og gives særlig skyld af til kronen.

Og fra den samme jordebog, som ærlig og velb. fru Anne Kaas med egen hånd underskrevet, og formelder iblandt andet:

Mickel Ibsen i Sdr. Bork

Las
Michelsen
g. ca. 1608 m.
Ane
Lauridsd.
i
Sdr. Bork

Christen
Michelsen
i
Nr. Bork

Jørgen
Michelsen
i
Esbøl
Vium sogn

Ib
Michelsen
Ane
Ibsd.

Christen Nielsen g.m. Bergette Clausdatter
boede i Obling
gift ca. 1594

Klaus
Niels
Christen
Jacob
Lisbet
Else
Kiersten
Maren
Mette
Ane
Bergett
Maren

Bertil Lassen i Obling

Knud
Bertelsen
i
Sielsbøl
Egvad sogn
gift ca. 1585

Mattis
Bertelsen
i
Obling
overtog gården 1587

Dorethe
Bertelsd.
i
Nørbork
gift ca. 1591

Jens Iversen i Bandsbøl

Las
Jens
Iffuer
Jacob
Enevold
Iffuer
Maren
Ane
Lisbett
Maren
Thomis
Nævnt i dombog
1625, side 157b.

En jordegen gård i Obling Jens Iversen, Christen Nielsen bruger. Endnu har Christen Nielsen og Jens Iversen i Bandsbøl disse efterskrevne boele, stugjorder og stugenge udi fæste, giver årlig det efterskrevne landgilde deraf, og iblandt andet findes 3 stykker agerjord i Vang, 12 rdl, som samme jordebog derom indeholder.

Og derhos gav til kende, at samme stugjord altid, for sær skyld, skal have fulgt til Lundenæs, efter jordebogens indhold, og til en efter anden af lensmændene for sær skyld været bortfæstet, som med fæstebreve skulle bevises.

Og udi rette lagde ærlig og velbyrdige fru Anne Kaases forseglede og underskrevne fæstebrev dateret Lundenæs den den 9. april anno 1603, da hun af kongl: mayst: har været forlenet at råde over Lundenæs len. Hvor udi hun bekender sig at have stedt og fæstet Jens Iversen i Bandsbøl halvparten af et bol i Sdr. Bork ved navn Slot, halvparten af noget stugjord ved navn ""huid heffuich" jord, og halvparten af tre stykker agerjord i Vang, med mere hendes fæstebrev om formelder.

Derhos fremlagde hr. Ulrich Sandbergs forseglede og underskrevne fæstebrev dateret Lundenæs den 30. december anno 1607, som udi lige måde indeholder ham at have stedt og fæstet Jens Olufsen boende i Obling halvparten af forskrevne bol kaldes Slot, halvparten af samme stugjord ved navn ""huid hoffdz" jord, halvparten af tre stykker agerjord i Vang. Derhos fremlagde et andet hr. Ulrik Sandbergs forseglede og underskrevne fæstebrev dateret Lundenæs den 24. april sidst forleden, som udi lige måde indeholder:

Han på kongl: mayts: vegne at have stedt og fæstet Las Bertelsen i Obling efterskrevne kongl: mayts: og kronens ejendom, som er halvparten af et bol kaldes Slot udi Sdr. Bork sogn, halvparten af noget stugjord kaldes "huid hoffuid jord", så og halvparten af tre stykker agerjord liggende i Vang i Sdr. Bork sogn. Som samme trende fæstebreve i dem selv videre derom indeholder, dem samme ejendom at skulle nyde, bruge og beholde deres livstid, dog årlig give deraf afgift og rettighed.

Og formente forskrevne Niels Nielsen samme vidner dermed noksom at være bekræftet det, forskrevne jord kongl: mayst: og kronen skulle tilhøre, og være brugt til den gård udi Obling af dem, samme jord stedt og

fæstet har, og efter jordebogens indhold. Hvortil forskrevne Las Michelsen svarede, at der skulle befindes tre stykker jord udi Vang foruden dette jord om tvistes, som skulle bruges til forskrevne gård udi Obling. Dog han ikke vil påskyde, som ham blev forlangt, at gøre bevisligt nogen anden stugjord at findes, som gaves særskyld af til Lundenæs, efter jordebogens indhold.

Og efter slig lejlighed formente Niels Nielsen samme hans fremlagte vidner, som med benævnte jordebog og fæstebreve bekræftes, burde ved magt at blive, og Las Michelsens villige vidner derimod ikke at komme hr. Ulrich Sandberg, på kongl: mayts: vegne, på forskrevne stugjord til forhindring. Gav og derhos tilkende ikke nogen vidner udi sagen den 27. september at være forhvervet, som stævnet er, medens ved dom frafunden.

Så og, efterdi Knud Bertelsen, Mathis Bertelsen og deres medfølgere udi samme deres vidne år 1621 den 15. november udgangen, udtrykkelig har vidnet samme ager til forskrevne gård udi Obling at være brugt for sær skyld til kronen, og samme vidne med underskrevne jordebog bestyrkes samme tre stykker jord udi Vang, som stugjord der udi for sær afgift til Lundenæs at være indskrevet, hvilket og med forskrevne trede fæstebreve bekræftes. Og ikke bevises nogen anden stugjord udi forskrevne Vang at være liggende, som gives særlig afgift af til Lundenæs. Las Michelsen ikke heller vil påskyde det at gøre bevisligt. Da vide vi, efter sådan lejlighed, ikke imod samme vidner at sige eller magtesløs dømme. Og Christen Michelsen og hans medfølgeres vidner, som mesten part er vildige, og en del lagt udi tvivl, derimod ikke at komme bemeldte hr. Ulrich Sandberg på samme stugjord til nogen forhindring.

Viborg Landstings dombog C.
Tingdag den 23. november 1622, side 388b ff.
Strid om salg af ejendom i Sdr. Bork.

Var skikket Mathias Jørgensen i Sdr. Bork med en opsættelse her af

landstinget i dag 14 dage udganget, lydende han da at have ladet hid i rette stævne hans broder Niels Jørgensen ibid., for nogle uendelige landstingsdomme han lader sig af berømme, at skulle have forhvervet over en forrig uendelig landstingsdom over nogle forhvervede hjemmegjorte breve, hjemmelsbreve og lavbudsvidner, Niels Jørgensen sig af berømmer at skulle have ..... af Mathias Jørgensen. Hvilke domme han benægter aldrig at have været stævnet eller kaldt for. Deslige og hidstævnet Niels Jørgensen for et dele og nogle herredstingsdomme endelig og uendelig, han til Nørre herredsting nylig over ham at skulle have forhvervet efter forskrevne hjemmegjorte købebreve. Mener forskrevne landstingsdom såvel som herredstingsdom og dele burde magtesløs at være. Nok hidkaldt Niels Jørgensen og salig Las Jørgensen hans arvinger Jørgen Lassen, Christen Lassen, Laurids Lassen, Knud Lassen, Apelloni Lasdatter og Kiersten Lasdatter for forskrevne købebreve og hjemmelsbreve de lader dem af berømme, forskrevne Niels Jørgensen og deres salig fader Las Jørgensen skulle have bekommet på Mathias Jørgensens arvepart, som er en fuld broderlod i den bondegård i Sdr.Bork forskrevne Niels Jørgensen ibor. Hvilket Mathias Jørgensen ved sin højeste ed benægter sig aldrig at have gjort eller med været, at gøre forskrevne Niels Jørgensen og salig Las Jørgensens købebreve eller hjemmelsbreve, ej heller at have bekommet nogen penge eller betaling af Niels Jørgensen eller salig Las Jørgensen for sin bondejendom i nogen måde. Samtidig havde og da hidkaldet Mickel Jensen i Strellev for et lavbudsvidne, han til Nørre herredsting nogen tid siden skulle have forhvervet, at forskrevne Mickel Jensen skulle have laugbudt Mathias Jørgensens og flere sine medarvingers bøndergods. Og formener Mickel Jensen ikke skulle bevise sig nogen rigtig fuldmagt at have af Mathias Jørgensen sit arvegods at lavbyde. Menende forskrevne hjemmegjorte købebreve og hjemmelsbreve, som ikke er lovlig varsel for givet eller gjort til tinge eller på andre lovlige steder, som bøndergods bør at købes og skødes, efter lovens første bog, 37. kapitel, så og forskrevne lovbog videre udførlig advarer, og burde magtesløs at blive. Deslige havde hidkaldet Niels Jørgensen med samme hjemmegjorte købebreve, hjemmelsbreve, lavbudsvidne og delsvidne. Så og Niels Nielsen i Obling, som samme dele forhvervet har. Dernæst Mickel Jensen med

fuldmagt. Udi lige måde forskrevne Las Jørgensens arvinger med hvis adkomst de i den sag ville nyde og undgælde. Fremdeles hr. Claus i Sdr. Bork hans arvinger, som er:

Hr. Oluf Clausen i Nørbork, Jørgen Clausen, Sindens [Alexander] Clausen¹⁷, Enevold Clausen, Birgitte Clausdatter, Maren Clausdatter, Else Clausdatter, Mette Clausdatter, anden Mette Clausdatter, ¹⁸Hendrik Nielsen, Jørgen Nielsen, Klaus Nielsen, Laurits Nielsen, Albret Nielsen og Ingeborg Nielsdatter, alle med deres laugværge. Så og hidkaldt ærlig og velb. mand hr. Ulrik Sandberg til Kvelstrup.

Dernæst Las Lauridsen i Vestergård og Christen Laustensen i Vium, som samme dom dømt har; om de med forskrevne arvinger har noget dertil at svare.

Da, for nogen lejlighed, er samme sag opsat til i dag. Og nu i dag havde Las Michelsen i Sdr. Bork hidstævnet Mattis Bertelsen født i Obling, for et vidne han til Nørre herredsting den 15. august Niels Jørgensen til behjælpning vidnet har, indeholdende, at salig Las Jørgensen og Niels Jørgensen skulle have afkøbt Mathias Jørgensen sin broderlod i forskrevne bondegård, Niels Jørgensen ibor, som siden skulle have Niels Jørgensens eget fulgt udi 20 år. Beskylder samme hans vidne usandfærdig at være, og ikke samme hans vidne skulle bekræftes med købebrev, at Niels Jørgensen skulle have afkøbt sin broder salig Las Jørgensen halvparten af forskrevne broderlod. Dernæst skulle være to eller tre og tyve år siden Mattis Bertelsen kom fra den gård i Obling, han da udi boede, for armod, og ikke skulle bevise sig nogen bopæl udi Sdr. Bork sogn siden den tid, men på adskillige steder at have besøgt sin næring; så han ikke kunne vide om sligt at vidne. Og mener een mands vidne regnes for ingen vidne, og fordi burde magtesløs at være.

Udi lige måde havde hidstævnet Las Christensen i Sdr. Bork, Per Jørgensen, Jens Hansen, Niels Jensen, Søren Lassen, Søren Andersen, Christen

---

¹⁷) Han blev præst i Elverum, Norge.

¹²) Børn af præsten Niels Clausen [Borch] i Henne † 1621.

Fastersen, Christen Nielsen Sdr. Kiern?, Per Madsen, Jens Hansen, Søren Bundesen alle i Sdr. Bork, Lauge Christensen på Nyland, Niels Olufsen i Stensgård, Per Jensen ibid., Mattis Olufsen i Overgård, Jens Christensen i Obling, Las Bertelsen, Niels Sørensen, Las Nielsen, Christen Adsersen ibid., Niels Jepsen i Nebel, Las Jepsen og Jørgen Lauridsen ibid. for nogle vidner de til Nørre herredsting, Vester herredsting og Kjærgård birketing for nogen tid siden vidnet har, at han skulle have brugt den bondegård, han nu udi bor udi 20 år, siden Niels Graversen kom af samme gård, endog dem "there huer" skulle være bevist forskrevne Niels Graversen skulle have boet i samme gård, og skulle have brugt halve part af den ved en 20 år siden. Ilige måde skulle have kendt salig Jens Jørgensen, som var Niels Jørgensen og Mathias Jørgensens broder, som nu for 11 år siden er bortdød, som også skulle have haft sin broderlod og værelse i den gård Niels Jørgensen ibor, medens han levede. Og skulle de have slagen deres vidne udi tvivl, så de ikke skulle have vidst om Niels Jørgensen havde givet sin broder Mathias Jørgensen bondeskyld af samme gård, og en part af samme vidnesmænd skulle være bosiddende i Vester herred, så de ikke kunne vide om samme bondeskyld at vidne. Menende samme deres vidne burde magtesløs at være. Samledes havde hidstævnet Niels Jensen og Niels Nielsen med forskrevne vidne.

Så mødte Niels Jørgensen og Niels Nielsen Obling og berettede, at samme uendelige landstingsdomme udi sagen forhvervet tilforn, er undersøgt, dog hovedsag er blevet opsat på, det kunne gøres bevisligt om ejendommen, købebrevet ..... efter recessens hævvd? har efter den samme landstingsdom og opsigelse den 20. juli sidst forleden udganget, nu blev fremlagt, blev bevist, som den i sig selv indeholder.

Og derhos fremlagde Niels Jørgensen et, bemeldte Mathias Jørgensens udgivne forseglingsbrev, som den præstemand med ham til vidnesbyrd forsegle har, lydende som efterfølger:

Kendes jeg Mathias Jørgensen i Bork og gør for alle vitterlig, at jeg nu med min fulde fri vilje og velberåd hu og samtykke har solgt og afhændet, og nu med dette mit åbne brev aldeles sælger og afhænder fra mig og mine arvinger til mine brødre Las Jørgensen og Niels Jørgensen i Bork min fulde broderlod, jeg har i den gård forskrevne min broder Niels Jør-

gensen ibor. Hvilke broderlod med al sin ejendom, ager og eng, forte og fællede, vådt og tørt, intet med alle undtaget af det som til den nu tilligger, og af Arilds tid tilligget har, forskrevne mine brødre skal herefter nyde, bruge og beholde for et fuldt fri køb for mig og mine arvinger. Og kendes jeg mig at have opbåret fuld værd og betaling af forskrevne mine brødre for forskrevne broderlod, og bepligter jeg mig at gøre dem eller deres fuldmægtige et fuldt skøde og ejendom på samme broderlod til Nørre herredsting, når de er påæskende uden al videre og længere forhandling, dem og deres arvinger aldeles skadesløs i alle måder. Det til vidnesbyrd undertrykkendes med indsegl, kærligen tilbedendes min kære sognepræst hæderlig mand hr. Klaus Mortensen og hr. Niels Barfoed, præst til Nebel kirke, med mig til et vidnesbyrd at besegle. Datum Sønderbork den 23. dag februari anno 1602.

Derhos fremlagde Niels Jørgensen et vidne af Nørre herredsting dette år den 15. august udgivet, som bemelder Mattis Bertelsen i Obling, for otte mænd med oprakte fingre og ed, at have vidnet, at det var ham vitterlig, at det var 20 år siden Mathias Jørgensen i Sdr. Bork solgte tvende hans brødre salig Las Jørgensen af Nyland og Niels Jørgensen i Sdr. Bork hans broderlod, bøndergods i den gård Niels Jørgensen ibor, og siden har forskrevne broderlod med andet mere gårdens ejendom fulgt Niels Jørgensen rolig i brug. Og eftersom han har været til huse og værelse til Niels Jørgensen, og der i sognet, da har han ikke siden hørt, at Niels Jørgensen har givet nogen bondeskyld til Mathias Jørgensen af forskrevne gods, eller hørt at være trætte derpå, førend nu af Las Michelsen i Sdr. Bork.

Dernæst et vidne af forskrevne ting samme dag udgivet, som indeholder Las Christensen i Sdr. Bork, Per Madsen, Søren Madsen, Søren Lassen, Per Jørgensen, Jens Hansen, Christen Festersen, Søren Madsen *ibid.*, Christen Adsersen i Obling, Las Bertelsen, Las Nielsen, Niels Sørensen *ibid.*, Niels Hansen i Sdr. Bork, Lauge Christensen på Nyland, Peder Jensen i Stensgård og Mattis Olufsen i Overgård, for otte mænd med oprakte fingre og ed at have vidnet, at siden Niels Graversen i Sdr. Bork flyttede af den gård Niels Jørgensen nu ibor, da har Niels Jørgensen besiddet og brugt samme gård, som er nærved 20 år siden, og ikke de vidste at Niels Jørgensen har givet nogen noget deraf til bondeskyld, og ikke

heller de vidste, at der har været trætte på førend i år. Nok i rette lagde et vidne af Kjærgård birketing samme dag udgivet, Niels Jepsen i Nebel for otte mænd med oprakte fingre og helgens ed, at have vidnet, at hans morbroder Niels Jørgensen har boet i den gård i Sdr. Bork, han nu ibor udi 20 år, og ikke han ved, han har givet nogen bondeskyld deraf, og ikke heller har hørt nogen trætte derpå førend nu i år.

Nok fremlagde et vidne af Vester herredsting den 17. august sidst forleden udgivet, Las Jepsen i Nebel og Laurids Jørgensen ibid., for otte mænd med oprakte fingre og helligånds ed, at have vidnet at deres morbroder Niels Jørgensen har levet i den gård i Sdr. Bork, han nu ibor udi 20 år, og ikke de ved, han har givet nogen bondeskyld deraf, og ikke heller har hørt nogen trætte derpå førend nu i år, som de vidner videre bemelder. Og formente Niels Jørgensen og Niels Nielsen samme vidner sandfærdig og ret at være. Og ikke fremlagde samme herredstingsdom, ... hjemmel eller lavbud. Medens? fremæsket om Mathias Jørgensen eller Las Michelsen havde noget mod samme købebrev, eller og Mathias Jørgensen turde eller ville vide dem forfalsket eller urigtig. Hvilket han ikke ville gøre. Ikke heller med nogen rigtig vidnesbyrd eller kundskab bevise det, Mathias Jørgensen forinden 20 år efter samme brev er dateret og udgivet, havde anket eller talt på samme køb eller desmidlertid af samme gods fanget eller bekommet nogen "schip schylde" eller rettighed. Og mente Niels Jørgensen, at efterdi samme gods udi 20 år, efter købebrevets indhold, udi rolig hævde efter recessen havde fulgt, formente han samme købebrev såvel som forskrevne vidner, som dermed bestyrkes, burde ved fuldmagt at blive.

Dertil svarede Las Michelsen, og fremlagde sin skriftlig forsæt, som blev påskrevet, som iblandt andet indeholder det, han formente samme købebrev at være urigtig og ikke til tinge læst eller påskrevet førend nu i år med et hjemmegjort brev, og godset ikke lavbudt eller fordret om skøde på samme gods, førend nu Mathias Jørgensen har sit arvegods "afhend". Belangende Mattis Bertelsens vidne, at han skulle være vitterlig samme brev skulle være gjort, og samme broderlod skulle have Niels Jørgensen efterfulgt; mente han hans vidne usandfærdig at være. I det samme hjemmegjorte købebrev skulle medføre salig Las Jørgensen at være udi køb

lige ved Niels Jørgensen, og ikke bevises med købebrev, følgebrev eller noget lovlig skøde Niels Jørgensen straks Las Jørgensens halve part af forskrevne broderlod at have afhandlet; mente og skulle bevises at Niels Graversen, som havde Niels Jørgensen og Mathias Jørgensens søster, havde boet i forskrevne gård med Niels Jørgensen under 20 år med mere, hans beretning vitløftig indeholder.

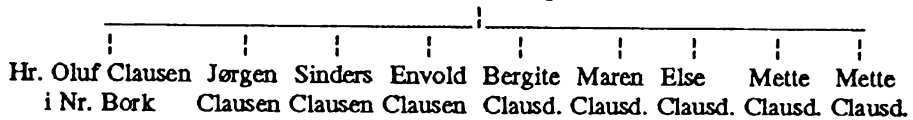
Hvortil Niels Jørgensen svarede, at samme Mathias Jørgensens part udi forskrevne gård rolig havde fulgt, efter recessens hævde. Mente og Mathias Jørgensen eller Las Michelsen ikke var fuldmægtig, at skulle på hans salig broder Las Jørgensen eller hans børns vegne, på hvis forhandling dem om samme gods kunne mellem være, og endnu? samme købebrev burde ved sin fuldmagt at blive.

Så og efterdi for os udi rette lagt Mathias Jørgensens forseglede brev, som tvende præstemænd med ham til vitterlighed har forseglede, hvor udi han bekender sig at have solgt og afhændet til sine brødre Las Jørgensen og Niels Jørgensen en fuld broderlod han havde i den gård Niels Jørgensen ibor. Hvilket brev findes dateret den 23. dag februar Anno 1602. Og ikke Mathias Jørgensen eller Las Michelsen gør bevisligt forinden 20 år efter samme brevs dato, af Mathias Jørgensen eller nogen på hans vegne, på samme køb at være anket eller talt. Ikke heller bevises ham siden den tid nogen bondeskyld eller rettighed af samme gods at have bekommet eller sig tilholdt. Så deraf forfares samme anpart udi forskrevne gård og gods over 20 år efter recessens hævde, skødet rolig at have efterfulgt. Mathias Jørgensen ikke heller samme brev vil vide forfalsket eller urigtig, som samme er tilspurgt.

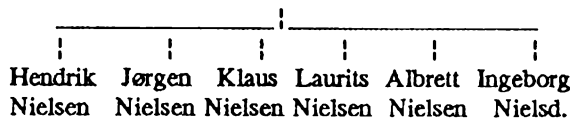
Da vidste vi, efter sådan lejlighed og recessens hævde, ikke mod samme købebrev at sige medens det ved magt at blive. Og efterdi Mattis Bertelsen og hans medbrødre deres vidner udi så måde med forskrevne købebrev og havde befæstet, vide vi ikke det at magtesløs dømme. Medens efterdi forskrevne herredstingsdom, hjemmel, lavbud og dele ikke fremlægges bør de ingen magt at have indtil de stævnes påny, og de udi rette bæres.

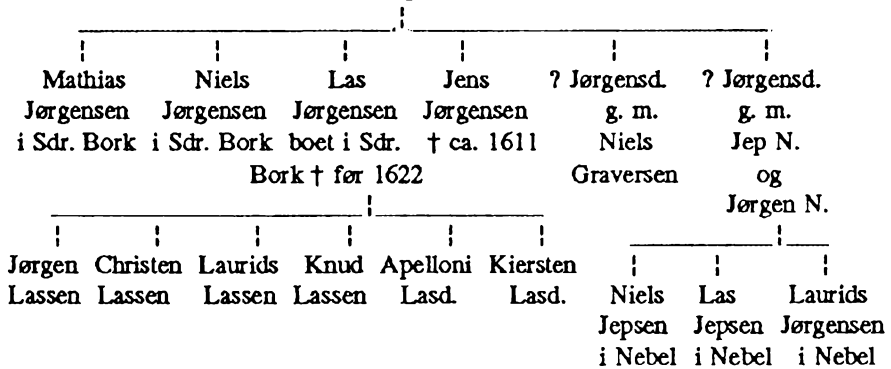
Hr. Claus Mortensen g. m. ?

Hr. Niels Clausen [Borch] i Henne

Jørgen

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 9. november 1622, side 415a-b.

Peder Jensen i Stensgård i Sdr. Bork.

Var skikket Peder Jensen i Stensgård på sine søsterbørn deres vegne, med en opsættelse her af landstinget i dag 14 dage udganget lydende han da, efter andre opsættelser, at have hid i rette stævnet hæderlig mand hr. Niels Iversen, sognepræst til Sdr. Bork kirke, for et vidne han for sin herredsprovst hr. Gregers Enevoldsen den 21. februar til Jens Sørensen i Pabgård, Jep Nielsen i Hus og Anders Pedersen i Lønborg udgivet har, at salig Niels Hansen af Mølgård skulle have bekendt for ham, at han skulle været Jens Sørensen og sine søskende Jep Nielsen og Anders Pedersen en stor sum penge pligtig, og ikke hans vidne skulle medføre nogen visse dag eller tid salig Niels Hansen sligt for ham skulle have bekendt. Ikke heller skulle bekræftes med salig Niels Hansens hånd eller segl, også vidnet på en død mand.

Dernæst hidkaldt Jens Jensen i Pabgård, Anders Jensen *ibid.*, Christen Jensen [Jørgensen?] Nordenaa, Peder Tøgersen *ibid.*, Marquor Jensen og Tamis Pedersen i Sdr. Bork for nogen adskillige vidner de til forskrevne ting dette år vidnet har; en part af dem, at skulle have hørt, at salig Niels Hansen skulle have bekendt sig, at være Jens Sørensen og sine søskende Jep Nielsen i Hus og Anders Pedersen "Egen pending" pligtige, og en part at have med været, [da] salig Niels Hansen skulle have bekendt, noget gods og børnepending i Pabgård, på salig Søren Karlsens børns vegne. Og ikke deres vidne bekræftes med hans hånd og segl, ikke heller vidnet på fersk fod, ej heller med sligt vidne bevises noget børnegods at være salig Niels Hansen tilvurderet, som børnegods bør at vurderes til deres formynder. Ikke heller bevises ham at have været deres rette værge.

Nok hidkaldt Esche Pallesen i Lønborg for en dom, han til Lønborg birketing den 30. april sidst forleden dømt har, og tildømt forskrevne små faderløse og moderløse børn at betale til Jens Sørensen og sine søskende Jep Nielsen i Hus og Anders Pedersen i Lønborg forskrevne pending efter forskrevne vidnesbyrd, uanset at der ingen vidnesbyrd har været for fogden i rette [lagt], det salig Niels Hansen skulle have været forskrevne

pending til forskrevne folk bortskyldig. Havde og hidstævnet Jens Sørensen for en dele, han over forskrevne børn Hans Nielsen, Karen Nielsdatter, Jens Nielsen og Peder Nielsen til forskrevne ting forhvervet har, efter forskrevne doms indhold. Menende samme vidner, dom og dele burde magtesløs at være, og ikke komme forskrevne børn til hindring eller skade i nogen måde.

Deslige havde da hidstævnet hr. Niels Iversen og hr. Gregers Enevoldsen, om de har noget dertil at svare. Så og Esche Pallesen, som samme dom dømt har. I lige måde Jens Sørensen i Pabgård med forskrevne vidner, dom og dele; item Peder Sørensen, Hans Sørensen, Jep Nielsen i Hus og Anders Pedersen i Lønborg by, om de har noget dertil at svare.

Da, for nogen lejlighed, er samme sag opsat til i dag. Og nu mødte Jens Sørensen i Pabgård, og berattede sig, ikke samme breve at have tilstede, men begærede sagen nogen tid måtte opsættes. Hvortil Peder Jensen svarede, at sagen udi seks uger har været opsat, som han med opsættelser beviste; og mente fordi sagen ikke længere burde at optages, men at han burde at have endelig dom.

Da, efterdi det befindes sagen udi seks uger at have været opsat, og Jens Sørensen [med] samme breve hidstævnet, er ikke fremlagte, og vi imod recessen, uden bevilling, ikke kan gøre der udinden under forhaling eller opsættelse, da finder vi, efter sådan lejlighed, samme vidne, dom og dele magtesløs at være.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 9. november 1622, side 417a.

Peder Jensen i Stensgård i Sdr. Bork.

Var skikket Peder Jensen i Stensgård på hans søsterbørns vegne, som er Hans Nielsen, Karen Nielsdatter, Jens Nielsen og Peder Nielsen, med en opsættelse her af Landstinget i dag 14 dage udgået, lydende han da at have hid i rette stævnet Bolle Christensen i Styg for tvende dele han over forskrevne børn, til Lønborg birketing den 2. april og den 30. april sidst

forleden, "dreffuert" [forhvervet] har. Den første anlangende deres salig fader Niels Hansen, som boede i Mølgård, skulle have været salig Jens Iversen af Houm fire rigsdaler pligtig, som hr. Peder Jensen [Bramming] i Brøndum skulle have arvet med hans hustru. Den anden skulle formelde salig Niels Hansen skulle have været Christen Pedersen i Tarm mølle een rigsdaler pligtig.

Formener forskrevne faderløse og moderløse børn ulovlig og uden dom at være delt blevet; og ikke samme gæld med brev eller segl, eller med nogen sandfærdig kundskab skulle bevise, deres salig fader Niels Hansen at have været Jens Iversen, hr. Peder Jensen eller hans hustru, ej heller Christen Pedersen samme penge skyldig. Mente, efter sådan lejlighed, samme tvende dele burde magtesløs at være.

Deslige havde da hidstævnet Bolle Christensen i Styg, som forskrevne dele drevet har. Så og hr. Peder Jensen og hans hustru Kirsten Christensdatter og Christen Pedersen med samme delsvidne.

Da, for nogen lejlighed, er samme sag opsat til i dag. Og nu bød Peder Jensen sig udi al rette. Så er Bolle Christensen, hr. Peder Jensen, Kirsten Christensdatter og Christen Pedersen ikke nu mødt til gensvar, eller nogen på deres vegne det at undskylde, efter opsættelses indhold. Og Peder Jensen at, efterdi sagen udi seks uger har været optaget, som han med opsættelser med beviste, at han nu burde at have endelig dom.

Da, efterdi det befindes sagen udi seks uger har været opsat, og ikke Bolle Christensen, hr. Peder Jensen, Kirsten Christensdatter og Christen Pedersen ikke nu er mødt, eller nogen på deres vegne med samme delsbreve, og vi imod recessen ikke der udinden kan gøre længere forhaling eller opsættelse, da finder vi, efter sådan lejlighed, samme delsbreve magtesløs at være.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 1622 - 23, side 249.

Christian Thomesen [Sehested] til Tanderup [i Snejbjerg sogn], den høj-

bårne fyrste hertug Christians hofmester, fru Dorethe Skram, afgangne Frands Paals [Poll], samt hendes børn Iver, jomfru Alhed og Edel Paal med deres laugværger:

Eftersom hans afgangne fader og morbroder Erik Lunge, for deres afgangne husbond og fader skal have lovet og godsagt for tvende sum penge til Jens Iversen i Bandsbøl for 600 rigsdaler in specie, og til Bertel Struck udi Ribe for 400 rigsdaler in specie, og Christian Thomesen den ganske hovedsum med renten skal have udlagt med anden omkostning, hvilket med indløste breve skal være at bevise. Hvorfor han fru Dorethe Skram med Rigens ret og æskning skal have ladet forfølge, og indførsel udi noget hendes gods bekommet, som skal ligge udi Øster herred, en gård i Ølgod sogn Forsomho, og en kaldes Vognslund med tvende boel i Østbæk. Desligeste, eftersom han endda der foruden med andre skal have indløst et Frands Polls hovedbrev fra højbårne fyrste og herre, hertug Hans af Sønderborg på 3000 rigsdaler in specie med sin rente og omkostning, hvorudi Christian Thomesens anpart skal beløbe 1590 rigsdaler in specie, og fru Dorethe Skrams skadesløsbrev skal formelde, at dersom han lider nogen skade for, hvis løfte hans salig fader for hendes afgangne husbond lovet og godsagt har, skulle han straks annamme hendes jordegods, det nyde og beholde, som samme skadesløsbrev i sig selv videre formelder. Så, efterdi fornævnte gods, som han tilforn er blevet indført udi for bemeldte 1000 daler, er befunden bedre end samme sum, så har han efter forbemeldte skadesløsbrevs indhold, forhvervet tre uendelige og en endelig dom til landsting, at samme gårde ham og for den udlagte sidste sum skulle følge. Så formener han, at forskrevne tvende gårde og boel ham for evindelig ejendom bør at følge, endog han derudi sin betaling ikke kan bekomme. Hafnia 5. april 1623.

Kongens retterting.

Stævningsbog 1622-24, side 99a-b, film S 16/479.

Peder Nielsen i Bøvling len.

Anders Jepsen, samt alle andre hans afgangne moders Margrete Nielsdat-

ters arvinger, som skal være Jens Jørgensen i Risum på hans hustrus vegne, Moust Jørgensen i Birkild på hans hustrus vegne og Jørgen Christensen udi Wi på hans hustrus vegne, for at eftersom han for nogen rum tid siden, efter Rigens ret, af gode mænd skal have været indført udi en selvejerbondegård kaldet "Mayegård" [Majgård i Mejrup sogn] liggende i Hjerm herred udi Lundenæs len, for en sum penge, efter indførsels lydelse, som Anders Jepsen og hans afgangne moder, som bor og boede i Majgård, han, efter deres udgivne breves lydelse, pligtig skal have været, og de ikke fornævnte bondeeje udi langsommelig tid skal have villet igen indløse fra ham, ham til stor skade og brast. Idet at de både skal have brugt samme hans bondeeje og hans udlagte penge udi syv eller otte år, og ingen billighed ham derfor skal have gjort, endog at der dem, efter tingsvidners lydelse, noksom skal have været budt til løsning. Menende Majgårds bondeeje, såvidt som afgangne Margrete Nielsdatter og hendes søn Anders Jepsen, efter skiftebreve, skøder og lovlig adkomst der udi skal have, bør at følge ham for bondeejendom. Hafnia 8. april 1624.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 28. marts 1625, side 157b.

Strid imellem Oluf Davidsen og Jens Iversens arvinger.

Var skikket Oluf Davidsen i Bandsbøl hans vise bud ærlig og velagte Christen Olufsen, slotsskriver på Lundenæs, med en opsættelse her af landstinget i dag måned udgangen lydende han da, at have ladet hid i rette stævne ærlig og gudfrygtig kvinde Anne Jenskone¹⁹ i Bandsbøl, Las Jensen Lunderup borger i Varde, Jens Jensen, Maren Jensdatter, Anne Jensdatter, Iver Jensen, Jacob Jensen, Iver Jensen, Enevold Jensen, Thomis Jensen, Lisbett Jensdatter og Marine Jensdatter, alle salig afgangne Jens

---

¹⁹⁾ Hun var datter af præsten Iver Gregersen. Se Carl Langholz: Præsteslægten Hemmet i fem led i Pers. hist. Tidsskr. 1985, side 199-218.

Iversen i Bandsbøl hans arvinger, for nogle adskillige vidner, synsvidner og delsvidner, herredstingsdomme og landstingsdomme om pløjning og løkke, såvel som om andre tvistige punkter, afgangne Jens Iversen og Oluf Davidsen skulle have imellem været; og ham samme breve og vidner til stor skade udi hans egne sager "betredes och vnder øyenn beres". Endog al deres irring og trætte til landsting skal være stævnet og kaldt, og her samme sted at være forligt og fordragen, og brevene kasseret; ingen til ydermere hindring eller skade at komme, som med landstingsdom og endelig "affsigtt"(afsigelse) skulle være at bevise.

Menende fordi at alle hvis vidner, syn, dele og domme til herredsting og landsting kan være forhvervet førend den bemeldte sidste kontrakt og endelig landstingsdom er udgangen, burde magtesløs at være, og ikke at komme Oluf Davidsen til ydermere forhindring, men efter bemeldte landstingsdom og afsigt burde endelig at være kasseret, ham uden videre for tiltale.

Samledes hidkaldt Jens Iversens arvinger for tvende uendelige domme de lader dem af berømme, at skulle have forhvervet over nogle domme i samme sag. Formener samme dom iligemåde burde magtesløs at være. Nok hidkaldt Anne Jenskone, Las Jensen, Jens Jensen, Maren Jensdatter, Anne Jensdatter, Iver Jensen, Jacob Jensen, Iver Jensen, Enevold Jensen, Thomis Jensen, Lisbet Jensdatter og Maren Jensdatter med deres laugværge, med alle hvis vidner, syn, dele, herredstings- og landstings-, endelige og uendelige domme, som de i den sag vil nyde og undgælde.

Da, for nogen lejlighed, er samme sag opsat til i dag. Og nu mødte Las Lauridsen i Vestergård, på Anne Jenskone og hendes medarvingers vegne, og formente det, Oluf Davidsen ikke den forrige kontrakt skulle have efterkommet. Hvortil Christen Olufsen svarede, at hvad kontrakten Oluf Davidsen tilholdt har, han en del efterkommet "och var offerbodig at fulgtgøre huis contracten" ham tilholder.

Mente fordi hvis breve udi kontrakten var døde, ikke burde videre at komme Oluf Davidsen til forhindring. Og fremlagde samme kontrakt her af landstinget år 1622 den 20. juli udgivet, som indeholder:

At Jens Iversen, efter Oluf Davidsens erklæring og vores begæring, da har afstået samme vidner og dele, og Oluf Davidsen her for retten tilfor-

pligtet sig for samme tiende, kornskade og affære, det første han hjemkom, at skulle give Jens Iversen 20 curant daler, og lade lægge tilbage igen hvis jord han ham havde fra "Aartt" [frapløjet], så dermed endelig skulle være forligt og fordragen, og alle hvis vidner, dele og andre breve samme sag er anrørende gangen var, ikke derefter at skulle komme Oluf Davidsen til hindring eller skade i nogen måde. Som samme kontrakt i sig selv videre bemelder.

Og derhos berettede Christen Olufsen, at samme affære skal være tilbagelagt, bemeldte Oluf Davidsen og samme penge til tinge skal have tilbudt, så han var overbodig samme kontrakt at efterkomme.

Så og, efterdi det befindes samme sager tilforn at have været hidstævnet, og da imellem Jens Iversen og Oluf Davidsen ved endelig kontrakt er bilagt, som forskrevet står.

Da vidste vi, efter sådan lejlighed, ikke videre udi samme sager at dømme, medens hvis vidner, domme og dele dem tilforn var imellem gangen, efter kontraktens indhold, ikke at komme Oluf Davidsen til hindring eller skade i nogenmåde.

Bøvling Lensregnskab.

Bilag til penge- og kornskat til Martini 1629.

Film M-18052.

Niels Madsen i Volder, herredsfoged i Vandfuld herred, Niels Offersen i Houmå, Laurids Simonsen i Herrup og Rasmus Pedersen i Søgård gør vitterligt år efter Guds byrd 1630 lørdag den 15. maj på fornævnte ting var skicket ærlig og velbyrdig mand Otte Skeel til Hammelse, Danmarks riges råd og kongl: mayst:s befalingsmand på Bøvling len hans visse bud Jens Madsen i Byskov, som lovlig æskede, bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd som er Niels Offersen, Laurids Simonsen, Peder Madsen i Havskov, Gregers Jensen i Kastbjerg, Gregers Olufsen ved "Skalkhif" [Skalkhøj], Peder Lauridsen i Plovmandsgård, Thomas i Skovmose og Laurids Madsen på "Lisburgh" [Nr. eller Sdr. Lisbjerg].

Disse 8 dannemænd alle samtlige vidnede på deres gode tro og rette sandhed at de hørte og så, at Jens Madsen her i dag for tingdom, på sin husbond velbemeldte Otte Skeels vegne, var et uvildigt 24 dannemænds vidnesbyrd og kundskab begærende, om dem ikke udi sandhed vitterligt er, at en part af bønderne her udi herredet, formedelst stor armod og fjendernes trængsel, er så meget forarmet og udskattet af fjenderne, at de aldeles ingen kongl: mayst:s skat udi dette år formåede at udgive. Så blev her straks opskrevet af tinge efterskrevne 24 dannemænd som er Søren Christensen i Kastbjerg, Knud Jensen Underbjerg, Jep Vibe ved Skalkhøj, Jens Vad Houdam, Peder i Rosdal, Poul Pedersen i Kirkeby, Mads Lauridsen i Vrå, Peder Jensen på Bjerg, Mads Olufsen i Fjaltring, Anders Christensen ibid., Bertel Klitte i Trans, Jens Jespersen i Houmå, Eskild Pedersen i Flansmose, Peder Poulsen i Øster Borup, Mads Lauridsen i Kastbjerg, Knud på Slette, Jacob i Klinkby, Eske Pedersen på Gade, Bertel Thomsen i Ramme, Christen Michelsen i Ferring, Poul Nielsen i Eskesgård, Peder Christensen i Ferring, Niels Thomsen i Halgård og Simon Pedersen i Pugholm. Hvilke 24 dannemænd der svor og vidnede med oprakte fingre og ed, at dem udi Guds sandhed fuld vitterligt er, at Peder i Houe kirkeby, Poul i Refshale og Niels Andersen i Kirkeby, som er jordejrbønder. Item disse efterskrevne fæstebønder som er Fjaltring: Peder Jensen, Peder i Kæret, Troels Lauridsen i Herping, Christen i Tus-kær, Niels Hagen, Christen Lycke. Ferring: Mads Jensen, Karen Thomas-kone, Jens Nielsen ved Kær. Dybe: Mette i Søndergård, Jens Thomsen i Pugholm, Jens Brun. Vandborg sogn: Mickel i Musholm. Hygum: Christen i Påkær, Peder i Pasgård, Christen Degn i Nørby, Peder Jepsen, Poul Christensen?. Houe: Anders på Hovlind, Peder Jensen i Snabe, Gregers i Vinkel. Engbjerg: Christen Olufsen. Ramme: Mette i Hjortkær, Henrik i "Bepsdal" [Bækdal] og Niels Hierdsen? /:formedelst stor armod og fjendernes trængsel så meget forarmet og udskattet af fjenderne:/, at de aldeles ingen kongl: mayst:s skat udi sidste forgangne skat formået at udgive udi nogen måde. At fornævnte 24 dannemænd så for os vidnet har vidner vi med vores signeter her under trykt. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 1630-31, side 54b.

Christen Offersen i Paakær, Vandfuld herred.

Niels Krag til Trudsholm, Erik Juel til Hundsbæk, landsdommere i Nørrejylland, for en dom de til Viborg landsting den 28. august dømt og udstedt har, hvor udi de har undersøgt en ottemænds ed, som sandemænd udi Vandfuld herred på Viborg landsting den 3. juni svoret og afsagt har over Margrethe Eskesdatter, som fordum boede i Paakær, for Mette Offerskone, som boede i Agerskov. Margrethe Eskesdatter skal have slaget vand udi en tørveild under Mette Offerskone på skærtorsdag hun har siddet over, udi den store kulde da har været, og der forbrændt hende. Hvor udaf hun siden noget kort derefter deraf er død og omkommet. Hvilket vand Margrethe Eskesdatter selv har taget udi en "Mødingsflou" i Paakær med en spand, og ret "forsigteligen" har slaget under hende udi ilden, og derefter er rømt og undvigt, af den årsag, at trende personer, som ikke har kunnet bevist dem at have været i Paakær på skærtorsdag. Dog har vidnet hvorledes en gryde uforvarende skulle have væltet i ilden samme dag, og Mette Offerskone skulle fået sin skade af den væske, som da skulle have kommet afsamme gryde. Og ikke de har villet anseet mange adskillige vidnesbyrd og syn, som sandfærdelig er, og en part har nærværende hos været og set selv hvorledes Margrethe Eskesdatter slog samme vand udi ilden under Mette Offerskone, og taget den der en årsag af, at en pige som stod hos der Margrethe Eskesdatter selv gjorde samme gerning, at hun skulle være umyndig /: uanset at hun er en mandvoksen pige:/, og deraf taget den årsag at vedersige alle de sandfærdige vidner, som om samme gerning har vidnet, og synes og en part af dem forbigået, alt hvad sandemændene har udledt, spurgt og i sandhed forfaret, at Margrethe Eskesdatter selv med fri vilje og forsæt har gjort samme gerning og, efter Mette Offerskones død, derfor er rømt og undvigt, som loven dem tilholder at skulle gøre, hvilket de og har efterfulgt. Hvorfor han formener landsdommere har dermed gjort imod loven, og mere anset de tre vidnesbyrd, som ikke samme dag var i Paakær, end de som har nærværende hos været og set gerningen. Ej heller sandemænds rette sandhed og vidskab,

som de har sandfærdelig udspurgt, at Margrethe Eskesdatter selv gjorde Mette Offerskone sin død og bane.

Des lejlighed etc: Hafnia den 22. september anno 1630.

Hr. Eske Gregersen, præst i Lomborg, Margrethe Eskesdatter og hendes umyndige? værge Christen Pedersen, som siger sig at være borger i Lemvig, Jens Nielsen født i Ravnsbæk, Jens Lassen i Ravnsbæk. It: Peder Jensen i "Mardtzberg" [Marsbjerg], 24 mænd og deres medbrødre, som i samme sag om rygte og tidende vidnet har. It: Christen Christensen i Nordenkær at møde etc.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 12. marts 1631, side 105b ff.

Var skikket Christen Jessen i Kvong hans visse bud Jens Nielsen i Vallund på den ene, og havde hid i rette stævnet Lisbeth Christensdatter i Vostrup og Anne Christensdatter ibid. med deres laugværge, på den anden side, for nogle uendelige landstingsdomme, de lader dem af berømme, at de skulle have ladet forhverve her til landsting kort tid siden over en uendelig birketingsdom, anlangende 17 slette daler 1 mk., som salig Christen Pedersen af Vostrup skal have været Christen Jessen pligtig, efter hans udgivne skadesløsbrevs indhold. Formener samme endelig dom med vrang undervisning at være forhvervet, og ikke lovlig stævnet og varsel for givet. Hvorfor Jens Nielsen på Christen Jessen vegne formener samme uendelig dom bør magtesløs at være, og ikke komme Christen Jessen til hinder eller skade på sin retfærdige gæld i nogen måde, og birketingsdommen og forfølgning ved sin magt at blive.

Deslige hidstævnet Lisbeth Christensdatter og Anne Christensdatter med deres laugværge, med hvis uendelig dom, kvittans de har og andet, han i den sag vil nyde og undgælde. Så mødte Christen Lassen Bøel på Lisbeth Christensdatter og Anne Christensdatters vegne, og fremlagde samme dom her af landstinget den 12. februar sidst forleden udganget, udi hvilke samme domme er magtesløs fundet, og ikke kommer Lisbeth Christens-

datter og Anne Christensdatter til hindring eller skade i nogen måde indtil hvem der havde udi at sige stævnedede påny. Som den dom videre bemelder, og mente samme dom ret at være.

Dertil svarede Jens Nielsen, at Lisbeth Christensdatters husbond Christen Pedersen udi Vostrup havde Christen Jessen i Kvong 40 dlr. skyldig, hver dlr. til fem mark; og derpå fremlagde Christen Pedersens forseglede brev dateret Helligtrekongers dag år 1622, som den i sig selv derom formelder. Derhos fremlagde en dom af Lønborg birketeting 1630 den 9. marts udgangen, udi hvilken fogden ikke har vidst andet derom at kende, end at Lisbeth Christensdatter og Anne Christensdatter forpligtig var samme 17 slette daler 1 mk., kost, tæring og skadegæld at betale inden 15 dage derefter, eller at have fuld nam og vurdering af deres gods og bohavet ihvor det findes kan, efter kongl: mayst:s forordning, imedens brevet står ved magt. Som den dom videre indeholder.

Og efter slig lejlighed forment Jens Nielsen samme birketingsdom lovlig og ret at være, og burde ved magt at blive.

Dertil svarede Christen Lassen Bøel, at Lisbeth Christensdatter, såvel som hendes datter Anne Christensdatter, efter deres salig husbond og fader Christen Pedersen lovlig til tinge har ladet forsværge arv og gæld efter salig Christen Pedersen, og samme undsigelsesvidne her til landstinget ved endelig dom er ved magt kendt. Og fremlagde rigtig kopi samme dom her af landstinget år 1627 den 3. marts udgangen, som så besluttes: At efterdi det befindes Niels Nielsen, på Lisbeth Christensdatter og hendes barns vegne, at have afsagt arv og gæld efter salig Christen Pedersen, og ikke bevises hende siden noget af hans efterladende gods at have "frarøgt" [frarykket] eller sig med forfattet, da vidste fogden efter sådan lejlighed ikke imod samme undsigelsesvidne at sige eller magtesløs at dømme. Som samme copie udi sig selv formelder og indeholder.

Og efter slig lejlighed forment Christen Lassen det, Lisbeth Christensdatter og Anne Christensdatter ikke var pligtig videre til samme gæld at svare, og at birketingsdommen fordi, ikke burde nogen magt at have.

Så og efterdi samme landstingsdom ikke lyder ydermere indtil sagen blev stævnet påny, og det nu sket er; da bør den ikke længere magt at have. Og efterdi bevisliggøres Lisbeth Christensdatter og Anne Christensdatter

til tinge at have ladet afsige arv og gæld efter Christen Pedersen i Vostrup, hvilke afsigelsesvidne ved endelig dom her til landstinget er confirmeret; da kunne vi efter sådan lejlighed ikke kende samme birketingsdom bør nogenmagt at have, eller komme Lisbeth og Anne Christensdatter på nogen udgift for samme gæld til hindring eller skade.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 1632, side 6b.

Enevold Pedersen i Albæk, Christen Mortensen og Espen Madsen.

Afgangne Christen Langes arvinger til Bramminge, Niels Lange til Skrumsager, Hans Lange til Nørholm, Henrik Lange til Oldager, Christen Lange til Hesselmed, Iver Lange til Bramminge, fru Maren Lange til Væbnersholm, Godske Krabbe, jomfru Barbara, jomfru Edele, jomfru Anne og jomfru Abel Krabbe, såvel som og alle fornævnte Christen Langes arvinger, børn og børnebørn med alle deres laugværger for det fæstebrev han på Ribe kapitels vegne til Niels Pedersen, født i Albæk, udgivet har, og der udi fuldkommen fæstet ham den kapitelsgård i Albæk, til hvilken kapitelsgård og ejendom Niels Pedersen havde en fuld broderlod, som var bondens og kronens rette ledingsgods, som i samme fæstebrev intet blev vedtaget og særdeles specificeret, som det sig havde burdet, som med ejendomsbreve er at bevise. Af hvilken broderlod og bondepart Niels Pedersen årligen ydede to harboepund smør til Lundenæs, item tingsvidner det skal udvise. Og efter Niels Pedersens død er samme gård og ejendom kommet i fremmedes vold, og forvildet fra rette arving, som Niels Pedersen var rette laugværge og forsvarer for, som også er at bevise. Formenende at det fæstebrev, som 1604 er taget og udgivet, anderledes eller ydermere bør at forstås end på kapitels ejendom, som med lovlig og sandfærdig laughævder bønderne at være adskildt fra kapitlet, som ejendomsbreve ydermere skal bevise. Og efterdi Niels Pedersen var Enevold Pedersens broder, således sad og brugte sit og sine medarvingers bondegods og årlig, efter tingsvidners indhold, "rede" [udredte] kongl:

mayst:s herlighed deraf til Lundenæs slot, formener de, at samme fæstebrev med vrang beretning er forhvervet, og at det ikke er så noksom, at det bør at komme dem på deres bønderejendom til skade, "nachdeelle" eller nogen forhindring. Deslige har de også tiltale til alle residerende prælater og kanniker til Ribe domkirke for hjemmelsbrev, der udi samme måder udgivet har anno 1613, og der med samme vrang berettet fæstebrev bestyrket under kapitlets segl, som de udi lige måde formener ulovlig at være imod deres lovlige adkomstsbreve og arilds følgagtig hævd og brug, og bør derfor magtesløs at blive.

Dernæst har tiltale til Gunde Lange til Brejning, kantor i Ribe, for nogle fæstebreve, som han siden til Giøde Espensen, Niels Eskesen, Peder Eskesen og Laurids Hansen har udgivet, som alle er grundet på Christen Langes fæstebrev. Hvorfor de udi lige måde formener, at samme fæstebrev ikke er så lovlig og fuldkommen, ej heller hjemlen og stadfæstelsen, at de bør at komme dem på deres igenkøbte bøndergods og broderlod, imod adkomsten, til skade eller nogen forhindring, men bør magtesløs at blive, såvidt de er imod deres gamle vidner og lovlige adkomst og hævd. Og efterdi nogen af fornævnte mænd nu eller på ti års tid har sig tilfordristet at stå fuldkommen på fæstebreve, og hverken til kongl: mayst:s herlighed og ej heller bondeskyld udredt, har de været forårsaget sagen for birkefogden Erik Pedersen i Ganner at indstævne, og han sagen til sin overdommer har heden fundet. Og der de atter for Niels Krag til Trudsholm og Erik Juel til Hundsbæk, landsdommere i Nørrejylland samme sag har indstævnet, er sagen i lige måde til deres overdommere indfunden, nemlig af årsag samme deres gamle adkomst og fornævnte adelsfæstebrev var imod hverandre. Formenende at samme henvisning ikke heller bør at komme dem til nogen forhindring, men formener at deres bønderejendom bør dem, nu som tilforn, at følge og tilhøre med al sin rettighed, og dem fyldest og fuld værd gøres for den skade dem unødigt er påført, og give derhos kongl: mayst: den herlighed som resterer, såvel som også den tilbørlig bondeskyld, som efter kongl: mayst:s herlighed billigen kan tåle. Des lejlighed etc. at møde etc. Hafnia den 17. juni 1631.

Idem: Gunde Lange til Brejning, kantor i Ribe, som de sidste fæstebreve har udgivet. Item Niels Pedersen af Albæk hans arvinger Peder Nielsen,

Anne Nielsdatter, Sidsel Nielsdatter og Kirstine Nielsdatter med alle deres laugværger, Giøde Espensen, Niels Eskesen, Peder Eskesen og Laurids Hansen. Item alle residerende prælater og kanniker til Ribe domkirke. Deslige Erik Pedersen i Ganner, item Niels Krag til Trudsholm og Erik Juel til Hundsbæk, landsdommere i Jylland, at møde etc.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 1632, side 172b, film S 16/481.

Maren Jepsdatter i Risum²⁰.

Ingeborg Parsberg til Villestrup, Oluf Parsberg til Jernit og Verner Parsberg til Sødal for nogle skriftlige kundskaber de til deres moder fru Dorte Munk til Sødal udgivet har anlangende dem vitterlig at være, at hendes husbond salig Jens Jørgensen i Risum skulle have været fru Dorte Munk 500 rigsdaler skyldig. Hvilke deres kundskaber skal være funderet og udgivet på en død mand, tilmed vildig at være. Idet børnene med slig kundskaber vil deres egen moder gæld tilvinde, dem og hende selv til bedste, og i fremtiden til arv, som noksom kan beagtes, idet fru Dorte Munks fuldmægtig til Viborg landsting har påæsket, at Risum bondeje, som den gode frue lader sig af berømme i pant at have, skal findes hende og hendes børn imellem uskiftet, og dermed Maren Jepsdatters fuldmægtig fra retten slagen. Så efterdi det befindes hende og hendes børn uskiftet imellem, kan da letteligen erfares børnene udi deres egen sag at have båret kundskab. Uanset Maren Jepsdatter formener ikke nogen brev, segl eller noget nøjagtigt pantebrev derpå skal fremlægges af hendes salig husbond udgivet. Fornævnte kundskaber ikke heller formelder om nogen visse år, dag eller tid når slig pantebrev skulle være udgivet. Formener derfor efter videre beskyldning samme kundskaber ikke bør at komme [Maren] Jepsdatter eller hendes børn til nogen penges udgift i nogen måde, efterdi

---

²⁰) Se Herredagsdombog nr. 35, s. 206, film S 16/465.

samme gæld udi den salig mands levende live er æsket eller omtalt før end nu ungefær tre år efter, at han ved døden er afgangen, sliq gæld og pantes rettighed, dog uden bevis og brev fordres. Har og tiltale til Kirstine, salig Anders Sørensens i Ribe og hendes datter Lisbeth Jens Andersens *ibid.*, så og hr. Peder Jensen i Rødning?, Rasmus Nielsen i Ørum, Niels Pedersen i Telling, Villads Nielsen *ibid.* og deres medfølgere for adskillige kundskaber og vidner de udi samme sag, på adskillige tider, vidnet og udgivet har, hvilke vidner på en død mand er vidnet. Som ikke heller med anden lovlig adkomst skal bestyrkes, som forskrevet står. Mener derfor samme vidner og breve ilige måde bør ingen magt at have. Dernæst har Maren Jepsdatter tiltale til fru Dorte Munk for adskillige vidner og domme hun over hende forhvervet har, anlangende ægt og arbejde af Risumgård, fru Dorete Munk er begærende efter en kopi af K: M:s nådigste mageskiftebrev med salig Christoffer Parsberg til Sødal skødet og gjort, at han af højbemeldte Ko: Ma: har tilskiftet sig herligheden af Risumgård, eftersom samme kopi derom ydermere udviser. Hvorimod skal befindes højlovlig ihukommelse forrige konger i Danmark deres udgivne breve, at de nådigst skal have givet, undt og bevilget hendes salig husbands forældre og deres arvinger, mand efter mand til evig tid samme gård og ejendom kvit og fri, som andet frit bøndergods at skulle beholde og nyde, gæsteri, leding og landhjælp undtaget, efter samme kongl: brevs videre indhold. Hvilke breve af højlovlig ihukommelse kong Frederik den anden er stadfæstet, og derefter endeligt låsebrev på fornævnte Risumgård af hans kongl: mayst: år 1581 undt og givet. Hvorfor hun formener sig ikke pligtig at være fru Dorte Munk videre at give og gøre end som kongl: brev hende tilholder, og af Arilds tid sket og gjort er, efter tingsvidners indhold. Des lejlighed at møde etc. Actum Hafnia den 24. marts 1632.

Idem: Kirstine Anders Sørensens, Lisbeth Jens Andersens med deres laugværger, så og hr. Peder Jensen, Rasmus Nielsen og deres medfølgere vidnesbyrd, at møde med samme mageskiftebrev, så og med hvis domme, vidner og breve de i den sag har. Ilige måde Niels Krag og Erik Juel at møde etc..

Viborg Landstings dombog C.
Landsting den 21. april 1632, side 98b.
Sag fra Galtho om artillerihest.

Var skicket Kirsten salig Giøde Hansens i Galtho hendes vise bud Hans Giødesen der sammesteds, på den ene, og havde hid i rette stævnet Peder Andersen i Krarup, på den anden side, for en dele, han over hende, til Øster herredsting den 27. juni sidst forleden, forhvervet har, hende aldeles uafvidende, anlangende to rigsdaler, som lægdsmanden skulle have hende tillagt for en artillerihest, hvilke deres pålignelse hun formener, ej så rigtig at være, at den bør at komme hende til skade i nogen måder. Efterdi det noksom kan gøres bevisligt, at hun har udlagt til samme hest en mark nær 4 daler slet, som hun ej mere til samme hest bør at udgive; såvel som lægdsmanden selv har forpligtet sig til at gøre fornævnte Kirsten Giødes regnskab, både for øksne og andet, som hun, efter hendes rettighed udgivet har, og det ikke sket er. Desligeste formener hun, at der ikke er gangen dom for samme dele, hvorfor hun formener det, forne Peder Andersen endeligen bør sine varselsmænd at tilstede. Formener, efter sådan lejlighed, hun bør for samme deres pålæggelse kvit at være, såvel som fornævnte ulovlig dele bør magtesløs at være, og ikke komme hende til skade i nogen måder. Desligeste hidkaldet fornævnte Peder Andersen med fornævnte lægdsseddel og fornævnte dele, som derefter drevet er, at fremlægge. Så og Visti Lassen i Bindesbøl, herredsfoged i Øster herred, som fornævnte dele udstedt haver, om han haver noget dertil at svare. Så mødte Las Hansen i Krarup på fornævnte Peder Andersens vegne med samme delsbrev, og dog ikke fremlagde lægdsseddelen hvorefter delen drevet er, som og er hidstævnet.

Og, efter sådan lejlighed, finde vi samme lægdsseddel, såvel som den derpå funderet, er magtesløs at være indtil den stævnes påny, og samme dele fremkommer.

Viborg Landsting dombog C.

Landsting den 21. april 1632, side 99a ff.

Strid om to øksne i Galtho.

Var skikket Kirsten, salig Giøde Hansens i Galtho hendes vise bud, hendes søn Hans Giødesen ibid. på den ene, og havde hid i rette stævnet Laurits Hansen i Krarup på den anden side, for en uendelig dom, han her til landstinget næst efter Mouresti [Mauritius 22. sept] sidst forleden forhvervet har over hans egen forpligt, og over hvis domme efter forpligten ganget er. Hvilke uendelig dom, han formener med vrang undervisning at være forhvervet, og bør magtesløs at være. Dernæst hidstævnet fornævnte Laurids Hansen for tvende tingsvidner, han til Øster herredsting den 17. og 31. oktober sidst forleden forhvervet har, at Mads Madsen i Hodde, Niels Jørgensen i Nollund og Poul Smed i Tistrup skulle have hos været på Krarup mark noget efter fjenderne var draget af landet, og da at have set det, fornævnte Laust Hansen skulle have antvordet fornævnte Hans Giødesen to øksne, som han skulle have drevet nørpå med. Hvilket vidne fornævnte Kirsten Giødes og Hans Giødsen have benægtet, at de ej har fanget nogen af fornævnte Laurids Hansen, siden han udgav sin forpligt, som han efterfulgt er. Ej heller nogen betaling derfor i nogen måder, som med tingsvidne skal være at bevise; og ikke samme vidne skal være vidnet på ferske fod eller visse dag og tid, men bag på fogdens dom at være forhvervet. Formener for samme vidne og uendelig dom bør magtesløs at være, og fornævnte dom og tingsvidne ved magt at blive; og Laurids Hansen at forskaffe hende hendes øksne, efter hans forpligts og herredstingsdoms indhold, såvel som hvis derpå anvendt er, hende igen at betale og skadesløs i alle måder. Dernæst hidstævnet fornævnte Laurids Hansen med fornævnte uendelige dom og vidne, så og fornævnte vidnesfolk deres vidne at forklare. Så og Visti Lassen i Bindesbøl, herredsfoged i Øster herred og Christen Christensen i Adsbøl, som fornævnte vidne udstedt har, om de har noget dertil at svare.

Derimod havde fornævnte Laurids Hansen i Krarup hidstævnet bemeldte Kirsten Giødes for nogen endelig og uendelige domme og nogen tingsvidner hun til Øster herredsting kort forleden, over ham skal have ladet for-

hverve, at han skal have Kirsten Giødes tvende øksne, hun i fjendens tid skulle have udlagt til contribution, som med tingsvidne skulle være at bevise. Dog fornævnte Laurids Hansen straks efter fjenden er uddragen, skal have forskaffet Kirsten Giødes søn Hans Giødesen tvende øksne af de ni øksne, hun udi fjendernes tid udlagde for sognet. Dernæst hidstævnet Hans Knudsen i Galtho og Jens Christensen i Vesterkær for et vidne de til Øster herredsting vidnet har, at Kirsten Giødes ikke skal have bekommet nogen øksne af fornævnte Laurids Hansen siden en forpligt skal være udgangen. Hvilket han hårdeligen benægter, at han aldrig har sig tilforpligtet at forskaffe fornævnte Kirsten Giødes flere øksne, end hun har bekommet. Desligeste hidstævnet fornævnte Kirsten Giødes for en uendelig landstingsdom, hun i samme sag skal have ladet forhverve. Fremdeles hidkaldet Visti Lassen i Bindsbøl for en dom, han til Øster herredsting den 16. maj 1631 skal have dømt, og tildømt fornævnte Laurids Hansen og Niels Poulsen i Tønding, at betale Kirsten Giødes fire øksne, medens samme vidne og dom stod ved magt. Hvorfor fornævnte Laurids Hansen formener samme sankevidner, såvel som herredstings- og landstingsdomme bør magtesløs at blive. Endnu hidkaldet fornævnte Kirsten Giødes og Hans Giødsen med deres laugværge, med samme dom, vidner og breve. Item fornævnte vidnesfolk. Dernæst Visti Lassen, Christen Christensen og Mads Madsen i Hodde, som dette udstedt har, og Jens Deigård i Vallund, som dette forhvervet har, om de har noget dertil at svare.

Og derhos fremlagde fornævnte Laurids Hansen en dom her af landstinget sidst forgangen år den 24. september udgivet, udi hvilken samme herredstings endelig og uendelig dom er magtesløs fundet, og ikke komme Laurids Hansen til hindring eller skade indtil hvem der har derudi at sige, stævner på ny. Som den dom videre bemelder. Dertil svarede fornævnte Hans Giødsen, og fremlagde en anden uendelig dom her af landstinget dette år den 14. januar udganget, udi hvilke fornævnte Laurids Hansens uendelige dom er underkendt indtil der stævnes på ny, som den dom indeholder.

Dernæst gav de dem om hovedsagen i alle rette. Så fremlagde fornævnte Laurids Hansen et tingsvidne af Øster herredsting år 1631 d. 17. oktober udganget, Mads Madsen i Hodde for 8 mænd, med oprakte fingre og ed,

at have vidnet, at noget efter fjenderne var draget af landet, da nærværende hos var han østen Krarup, og der så og hørte det, fornævnte Laurids Hansen antvordede Hans Giødsen i Galtho to øksne, den ene en sortstjernet og den anden en sortlændet, som fornævnte Hans Giødsen samme tid drev bort med sig nørpå. Dernæst tilbød fornævnte Laurids Hansen, der den dag for tingdom med fornævnte Hans Giødsen, om han ved sin ed ville benægte, at han fik ikke fornævnte to øksne, og drev dem bort med sig, da ville han den dag afstå fornævnte vidne. Dernæst et vidne af fornævnte herredsting samme år den 31. oktober udgangen, Niels Jørgensen i Nollund for otte mænd, med oprakte fingre og ed, at have vidnet, at straks efter fjenderne var dragen her af landet, da hos var han på Krarup mark ved en eng kaldes Lindeløff, og der så det, fornævnte Laurids Hansen antvordede Hans Giødsen i Galthoe, på sin moders vegne, to øksne, den ene en sortstjernet og den anden en sortlændet, som var de to øksne, som fornævnte Laurids Hansen kunne tilkomme at forskaffe fornævnte Kirsten Giødes, af de fire øksne, hun havde udlagt til forn i proviant. Hvilke fornævnte to øksne fornævnte Hans Giødsen samme tid drev bort med sig ad Galtho. Poul Smed i Tistrup, med oprakte fingre og ed, at have vidnet, at han fornævnte tid og sted nærværende hos var, og så det, fornævnte Laurids Hansen antvordede fornævnte Hans Giødsen fornævnte to øksne. Dernæst fornævnte Laurids Hansen, at have tilbøden, med fornævnte Hans Giødsen og Kirsten Giødes, om de ville benægte, med deres oprakte fingre og ed, der de fik ikke fornævnte to øksne til vederlag for de øksne, hun havde udlagt i proviant, som han kunne tilkomme og forskaffe hende, og ikke havde samme to øksne i hendes gård, da ville han afstå fornævnte vidne. Som de vidner videre bemelder. Og forment Laurids Hansen sig dermed at have bevist, samme øksne til Hans Giødsen og hans moder at være ydt og leveret. Hvortil Hans Giødsen svarede, at fornævnte Laurids Hansen, såvel som Niels Poulsen udi Tønding, fornævnte ting og dom har tilforpligtet dem, at forskaffe fornævnte Kirsten Giødes samme fire øksne om tvistes, og fornævnte Niels Poulsen, de han havde ladet levere, og ikke fornævnte Laurids Hansen vil de andre to tilstede forskaffe, eller hans moder eller ham dem bekommet haver, som med tingsvidne er bevisliggjort. Og fremlagde et tingsvidne af Øster her-

redsting år 1629 den 8. juni udganget, otte mænd vidnet har, at de så og hørte samme dag på fornævnte ting, at Laurids Hansen i Krarup og Niels Poulsen i Tønding, de stod der den dag for tingdom, og lovede fornævnte Jens Nielsen, på fornævnte Kiersten Giødes hendes vegne, at de skulle der af Tistrup sogn forskaffe fornævnte Kirsten Giødes, inden den dag tre uger, hvis øksne, som hende resterer af de ni øksne, hun udlagde i proviant, som er fire øksne. Og begærede de, at fornævnte Mads Madsen ville drage med dem, efter ordinancen, og udførte fornævnte øksne af fornævnte Tistrup sogn. Ilige måde et vidne af fornævnte ting næst forleden år den 19. december udganget, Hans Knudsen, tjenende i Galtho, og Jes Christensen, født i Nørtarp, for otte mænd, med oprakte fingre og ed, at have vidnet, at siden Laurids Hansen i Krarup havde gjort den forpligt til Kirsten Giødes, at han skulle forskaffe hende to øksne, da var det dem fuldt vitterligt udi Guds sandhed, at hverken hende eller hendes søn havde bekommet nogen øksne eller fæ af Laurids Hansen i Karup i nogen måder. Som de vidner videre bemelder. Og derhos udi rette lagde fornævnte Hans Giødsen en endelig dom af fornævnte ting år 1631 den 16. maj, efter tvende uendelige domme, udganget, som beslattes, at fogden vidste ikke andet derom at kende, end fornævnte Laurids Hansen og Niels Poulsen burde jo at udlægge til hende fornævnte fire øksne, eller hun burde derfor at have fuld nam og udlæg af deres bo og gods hvor det findes, imedens fornævnte domme og tingsvidner stod ved magt. Som den dom videre bemelder.

Og derhos nu for retten holdt fornævnte Hans Giødsen, ved sin højeste ed med oprakte fingre det, hverken hans moder eller han de havde bekommet nogen øksne af fornævnte Laurids Hansen, siden samme forpligt gjort og gangen er. Og fordi mente samme forpligttingsvidne og dom burde ved magt at blive.

Så og, efterdi fornævnte landstingsdomme på begge sider ikke lyder ..... mere indtil sagen bliver stævnet pånye, og det nu sket er, da burde de ikke længere magt at have. Og efterdi fornævnte Mads Madsen, Niels Jørgensen og deres medfølgere ikke har vidnet ved nogen visse dag eller tid, når fornævnte Laurids Hansen samme fornævnte tvende øksne til fornævnte Hans Giødsen skulle leveret, så deraf kunne forfares, om det

er sket siden forpligten er udgangen eller ej. Da kunne vi ikke kende deres vidne så nøjagtigt, at de bør nogen magt at have. Medens efterdi fornævnte Laurids Hansen samme forpligt for ting og dom har gjort, og straks tingsvidne efter tagen, og ikke nøjagtig bevises den af Laurids Hansen at være efterkommet, medens med Hans Knudsen og hans medbrødres vidner udførligen bevises, fornævnte Kirsten Giødes eller hendes søn ikke samme øksne af Laurids Hansen, efter fornævnte forpligt, at være leveret, så deres vidne med bemeldte uigenløste forpligt bekræftes. Da vide vi, efter sådan lejlighed, ikke mod samme forpligt og vidne, ej heller den endelige herredstingsdom derpå funderet er, at sige eller magtesløs dømme.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 28. juli 1632, side 158b ff.

Chr. Krag kontra Chr. Gregersen.

Var skikket ærlig og velb. mand Christen Krag til Lydumgård på den ene, og havde hid i rette stævnet Christen Gregersen i Lundtarp, herredsfoged i Vester Horne herred, på den anden side, for en dom, han på fornævnte ting den 25. februar sidst forleden dømt har. Og i dommen tildømt bemeldte Christen Krag at betale en sum penge til Jens Christensen i Nebel, som hans salig moder fru Kirsten Kruse til Lydumgård skal have været afgangne Jes Iversen af Houm skyldig, og Jens Christensen arvelig efter ham tilfalden. Dog fornævnte gæld skal være Christen Krags søster fru Margrete Krag, Erik Bildes til Varhogård, på lod tilfalden, som med skiftebrev, med gode mænds hænder og segl under, skal være at bevise, som hun en rum tid, og henved en 16 år, har forrentet samme gæld. Hovedbrevet skal og ikke lyde en for alle at betale, og dog skal være tildømt den hele sum at betale med dets rente og interesse. Tilmed skal samme dom være dømt nogen tid lang førend dagen skal være forfalden på fornævnte hovedbrev, uanset Jens Christensen har annammet renten hvert år. Og hvad som resterer skal være ham tilbudt, som jeg med kvittans og

tingsvidne skal være at bevise. Formener ham ikke at kunne hænde dom uden de var lovligt opsagt, eller renten at være forfalden, og samme dom fordi burde magtesløs at være, og herredsfogden, fordi uret at have gjort, og bør at stande til rette.

Dernæst hidstævnet Christen Gregersen, som samme dom dømt har. Så og Jens Christensen i Nebel, som samme dom forhvervet har, med samme dom.

Så mødte Jens Christensen og fremlagde dommen af Vester [Horne] herredsting den 25. februar sidst forleden udgangen, som så besluttes:

At efterdi for fogden var bevist med salig fru Kirsten Kruses hendes skadesløsbrev, at hun havde været salig Jes Iversen to hundrede og 93 daler pligtig, som Jens Christensen skal være berettiget og arvelig tilfalden på hans hustrus vegne, efter hendes salig broder, og bemeldte Christen Krag, og hans søster fru Margrete Krag, er hendes rette arving. Og Christen Krag, for vitløftig trættes skyld, på hans svoger Erik Bildes vegne, tilbød sig at ville gøre Jens Christensen udlæg på tilbørlige steder, kunne fogden ikke forstå sig andet i den sag at kende, end forbemeldte Christen Krag burde fornævnte penge til Jens Christensen, med rente og skadegæld, at betale, eller at gøre ham udlæg efter kongl: mayst:s forordning, som den dom videre bemelder.

Derhos fremlagde Jens Christensen bemeldte salig fru Kirsten Kruses udgivne brev dateret Lydumgård den 10. april 1612, hvor udi hun bekender sig at være skyldig Jes Iversen i Houm to hundrede og 93 fuldgørende daler til påske 1613 at betale skadesløst. Hvilket brev salig Mogens Kruse, som en selvskyldner, med hende har forseglet og underskrevet. Som samme brev i sig selv videre indeholder.

Og forment Jens Christensen samme dom, efter fornævnte brev, ret at være dømt, og burde ved magt at blive.

Dertil svarede Christen Krag, at hans salig moders brev ikke lyder en for alle at skulle betale. Og skulle beskrevne hans søstre, såvel som han, at skulle have arvet deres salig moder, og fogden ligevel har tildømt ham gælden at betale. Mente fordi samme hans dom ikke burde nogen magt at have.

Så og efterdi fru Kirsten Kruses udgivne brev ikke tilholdt hendes ar-

vinger en for alle samme gæld at skulle betale, og bevises bemeldte Christen Krag at have søstre og medarvinger efter sin salig moder, som og kunne være interesserede til samme gæld at svare, og fogden dog har tildømt Christen Krag alene gælden at betale, da kunne vi ikke kende den hans dom bør nogen magt at have.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 1632, side 35b.

Datoen for indførslen er 26. august 1631.

Thomas Nielsen i Tøfting, Hillerslev herred.

Niels Krag til Trudsholm og Erik Juel til Hundsbæk, landsdomere i Nørrejylland, for at være fængslig anholden for en nævningsed og tov ham den 17. august 1630 af tolv nævninge til Hillerslev herredsting skal være oversvoret og en fuldmordiske åråd for manddrabs skyld skal være overgangen. Hvilket tov og ed Knud Nielsen, forrige skriver på Ørum, har ladet indstævne for dem til Viborg landsting og lade påkende, om den så retfærdig og ret at være svoret, så den burde ved magt at blive efter adskillige tingsvidners indhold. Hvilken nævningeed og tov de skal have konfirmeret og ved magt kendt, efter landtingsdoms videre formelding dateret den 16. juli 1631. Hvor udinden han formener højlig af dem at være forurettet, efterdi i sandhed skal befindes, at hans ældste søn Niels Thomsen /: desværre:/ skal have begangen samme drab på Michel Juel i Tøfting, og derfor er fredløs svoret og rømt for sagen. Udi lige måde skal være for dem bevist med adskillige vidnesbyrd, at han samme tid har været i Thisted der drabet og gerning er sket; og anden dagen, ved otte slet, på Thisted gade, og kom tiende at Michel Juel var skudt. Hvilke vidne og til landstinget skal være med ed og oprakte fingre bekræftet. Hvilket det af dem ikke skal være agtet eller troet, men underkendt dem. Og i den sted har agtet og ved magt kendt andre vidnesbyrd, nemlig Mogens Kjeldsen og Peder Madsen, som ikkun skulle have vidnet til herredsting, og ikke til landsting deres vidne bekræftet, som Thomas Niel-

sens vidne gjort har. Og skal menes, at samme tvende vidner skal være bortrømt og ikke turde komme til landsting. Skal og Mogens Kaas til Lyngholm skriftlig have vidnet i sagen, dog ikke anderledes, end at han har set Thomas Nielsen inde på Thisted gade, og ikke vidner at han enten så ham på åstedet, som samme drab skal være sket --- og gjort nogen skade. End ydermere skal de have ved magt kendt tvende vægttere deres vidne, ved navn Niels Pedersen Bagger og Laurids Christensen, som og skulle have set, at Thomas Nielsen red på Thisted gade, og ikke heller vidner, at være set på stedet som drabet er sket, meget mindre at have set, at han gjorde nogen skade. Skal og Thomas Nielsen ved Gud og sin salighed hårdelig have benægtet ikke at have med været i den drabssag. Formener derfor ham uret at være sket, og derfor deres dom, såvel som de tolv nævninges tov magtesløs at være, og ikke komme ham til hindring eller skade enten på liv, ære eller gods. Eftersom han eller hans fuldmægtig det ydermere ved at berette.

Tagende med dem hvis breve og bevisning de udi den sag kunne have imod hverandre. Des lejlighed etc. Hafnia den 26. august 1631.

Idem: Mogens Kaas til Lyngholm at svare imod hans forrige "widre". Item Salmand Christensen i Vester Vandet, formand for 12 nævninge, med hans medfølgere at møde enhver i egen person. Deslige Knud Nielsen, fordem skriver på Ørum, som samme sag forfulgt har; og Eskild Jensen i Stenum?, som først skal, imod retten, have taget fat på Thomas Nielsen, og taget fra ham hans skrin og breve og andet mere han havde hos sig, og siden med magt og fængsel er blevet anholdt, til samme tid at møde i egen person udi rette med samme skrin og breve, så og tvende vidner Peder Kjeldsen og Peder Madsen, som deres vidne til landsting ikke skal have bekræftet, at møde etc.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 22. oktober 1632, side 249b, ff.

Hr. Oluf Clausen i Bork.

Var skikket hæderlig og vellærd mand hr. Oluf Clausen i Bork hans vise

bud ærlig og velfornuftig Laurids Lauridsen i Vestergård med en opsættelse her af landstinget i dag 14 dage udganget, lydende han da, efter anden opsættelse, at have hid i rette stævnet Christen Pedersen i Vostrup, birkefoged i Lønborg birk, for en dom han til fornævnte birketing den 26. juli 1631 imellem hans fuldmægtig og Søren Nielsen i Vostrup dømt har anlangende 55 dlr. "Ri" hovedstol med deres rente og skadegæld, Søren Nielsen, efter et skadesløsbrev, skal være hr. Oluf pligtig. Som er hans anpart af 110 rigsdaler Søren Nielsen og Laurids Lauridsen for Hans Jensen Bøel hans resterende gæld ham pligtig er. Og birkefogeden i den dom har tildømt hr. Oluf at "affguntiere"? Søren Nielsen elleve rosenobler udi sin sum. Og beskylder han birkefogeden, at han imod Søren Niensens åbne brev har anset en opskrift, som skal være skrevet bagpå et af Hans Jensens breve, han til hr. Oluf tilforn udgivet, havde annammet i stedet for 44 "Enchende R.dlr.", og samme opskrift på fornævnte brev lyder med slig condition, at hvis bevises kunne i sandhed, at de elleve rosenobler ikke er indregnet i de 140 rdlr. han den 3. august 1624, som på det 300 dalers håndskrift findes afskrevet i, når Hans Jensen hjemkom, da skulle Las Lauridsen og Søren Nielsen derfor kvitteres i det brev, de for Hans Jensens rest ham givet har. Og der Hans Jensen da er hjemkommet, har han straks udlagt til Las Lauridsen og Søren Nielsen af sin høavling og kornavling i Bøel, som de skulle have for de 110 dlr. rigs., de til hr. Oluf udlovet havde. Hvilke hø og korn de igen til Jacob Jensen i Bandsbøl solgt har, som med hans seddel på pengene derfor er at bevise, og Søren Nielsen af Jacob Jensen har bekommet sin betaling derfor. Som med opskrift på fornævnte brev med Søren Niensens egen hånd skrevet, er at bevise. Hvoraf noksom kan forfares det, Hans Jensen ikke har holdt sig til nogen "Rettighed" til fornævnte afskrift om de elleve rosenobler, før end ved fem år derefter, han desværre er tilslagen fattigdom, og han dermed nu ville gøre Søren Nielsen til vilje, dog han i nogen måde beviser derom, som hans opskrift ham tilholder, at skulle ske straks han hjemkom, og birkefogeden, mod Søren Niensens åbne brev, har anset fornævnte ubevisligt opskrift, og tildømt hr. Oluf at kvittere Søren Nielsen de 11 rosenobler i sin anpart i brevet, tagende sig til udflugt, at samme 11 rosenobler ikke navnlig var benævnt i fornævnte 140 rdl. afskrift. Dog

samme brev om de 11 rosenobler udførlig formelder, at hr. Oluf havde taget dem i stedet for 44 rigsdaler, og samme brev om fornævnte gæld, og afskrevet på 140 rdlr. på en dag, tid og sted er skrevet. Årsagen var de nye rosenobler, og derfor tog han Hans Skrivers brev, at han skulle have annammet samme gæld til sig igen, og lovet hr. Oluf pengene, som det havde taget. Formener efter slig lejlighed fornævnte birkefoged i samme dom uret har gjort, og samme hans dom burde magtesløs at være.

Dernæst havde da hidkaldet Søren Nielsen med samme dom og breve, så og med hvis domme, vidner eller breve, han i den sag forhvervet har, at ville nyde og undgælde. Item Christen Pedersen sin dom at forsvare, samt Hans Jensen, Maren Hanskone, Las Lauridsen og Jacob Jensen, om de har noget dertil at svare.

Da for nogen lejlighed er samme sag opsat til i dag. Og nu mødte Søren Nielsen og fremlagde samme dom af Lønborg birketing år 1631 den 6. juli udganget, som indeholder, Laurids Lauridsen, på hr. Oluf Clausens vegne, da at have hidstævnet Søren Nielsen for 55 dlr.rix. efter hans håndskrifts lydelse. Og da for fogden fremlagt et Søren Nielsen udgivne underskrevne brev dateret Lønborggård den 4. august 1626 hvor udi han kender sig skyldig og pligtig er hæder[lig] mand hr. Oluf Clausen, Guds ords tjener til Nørbork sin anpart, som er en halvhundrede og fem fuld-gørende rigsdaler at betale ham om pinsedag førstkommende med rede penge at betale, som er for halv resten af den gæld, som Hans Skriver på Lønborggård og Maren Hanskone ibid. hr. Oluf Clausen pligtig var, og hvis samme "Pending" blev længere stående, da det hr. Oluf Clausen det skadesløs at holde.

Der imod er mødt Søren Nielsen, og fremlagde et Hans Jensen Skriver og Maren Hans Skrivers på Lønborggård, begge deres udgivne og underskrevne brev dateret Lønborggård den 2. marts 1624, hvor udi de kendes, at de af ret vitterlig gæld pligtig er hæderlig mand hr. Oluf Clausen i Nørbork 300 enchende rdlr., og findes bag på skrevet på samme brev: Betalt på denne den 25. juni Anno 1624 og udi Lønborggård "fyrgetiuffue och en halff dlr." både i varer og rede penge, som Hans Skriver ham hjemkøbte. Item betalt "thou trind dlr.", som han straks gav Eske i Vostrup til låns. Betalt på det brev den 3. august 140 dlr. enkende. Nok 5

dlr. og en slet mark med Rasmus Hansens brev i Vennergård. Nok 16 rdl. Laurids Lauridsen til ham betalte samme dag, og han af alt regnskab blev Hans Skriver pligtig. Den 23. august 1624 betalt på dette brev ved Jens Pabgård 40 enkende rdl.. Nok 14 enkende dlr., der han ville drage til Holstebro til Clemend Christensen. Og antvordede han Søren Nielsen, tjenende på Lønborggård, kvittering på fornævnte 14 dlr., efterdi han ham dem leverede. Nok betalt på dette brev to fjerding spegesild for 14 mark slette.

Dernæst fremlagde et andet Hans Jensen Skriver udgivne underskrevne brev dateret Nørre Bork den 3. august 1624, hvor udi han kendes at have antvordet hr. Oluf Clausen i Nørre Bork 10 hele rosenobler og to halve rosenobler "hill khrone hende?". Og findes skrevet bag på samme brev, hvis bevises kan i sandhed, at de 11 rosenobler ikke er indregnet i de 140 dlr.R., han den 3. august 1624 bekom, som på den 300 dlrs. håndskrift findes afskrevet af Hans Jensen. Når han hjemkom, da skal Las Lauridsen og Søren Nielsen derfor kvitteres i det brev de for Hans Skrivers rest ham givet har. Actum Nørre Bork den 4. august 1626. Oluf Clausen E.H. Som samme brev udi dommen inddragen bemelder.

Da havde fogden så om sagt, at efterdi fandtes ham bevist det, Søren Nielsen havde givet hr. Oluf Clausen sit brev på nogle penge til forloving for Hans Skriver på Lønborg hans rest, og derimod bevises med hr. Oluf Clausens egen skrivelse og hans hånd underskrevet, at han har bepligtet sig til, at dersom det bevises kunne, at de 11 rosenobler ikke er indregnet i de 140 dlr. enkend, da skulle de afkvitteres på det restbrev, som Søren Nielsen og Las Lauridsen ham givet havde, for fornævnte håndskrifts rest, og det da med hr. Oluf Clausens egen afskrift på hovedbrevet bevistes, at have fanget betaling med enkende dlr. og varer, og ikke med guld i nogen måde findes at være afskrevet; og hr. Oluf Clausen med samme sin egen afskrift beviser at have fanget sin betaling med samme løfte, de 11 rosenobler foruden.

Da, efter slig lejlighed, vidste fogden ikke andet derpå at kunne afsige for ret, end for 11 rosenobler burde jo at afkvitteres, og Søren Nielsen at betale hr. Oluf Clausen hvis han er ham skyldig med deres tilbørlig rente, når de 11 rosenobler er afregnet, eller derfor at lide dele eller æskning

imedens Søren Niensens brev og hr. Oluf Clausens opskrift med hans egen hånd stod ved magt. Som den dom videre bemelder.

Og forment Søren Nielsen det, samme rosenobler burde han på hans brev at kvitteres efter hr. Oluf Clausens underskrevne opskrift; og birkefogdens dom der udinden ret at være dømt, og burde ved magt at blive. Dernæst mødte Niels Christensen i Vostrup på birkefogdens Christen Pedersens vegne med hans fuldmagt, hvor udinden han er sin dom bestandig.

Så og, efterdi hr. Oluf Clausen udi hans underskrevne opskrift tilstår, at dersom er bevist de elleve rosenobler i de hundrede og fyrretyve rigsdlr., han af Hans Skriver havde bekommet, at være indregnet, da skulle Laurids Lauridsen og Søren Nielsen derfor kvitteres i det brev, de for Hans Skrivers rest ham givet havde. Og ikke nogen bevis for fogden er fremlagt samme 11 rosenobler udi bemeldte 140 dalers sum at være indregnet, og birkefogden fordi har tildømt samme 11 rosenobler at afkvitteres, og Søren Nielsen at betale hvis han derover kunne blive hr. Oluf skyldig. Da vide vi, efter sådan lejlighed, ikke imod samme birketingsdom at sige eller magtesløs at dømme.

Viborg Landstings dombog C.

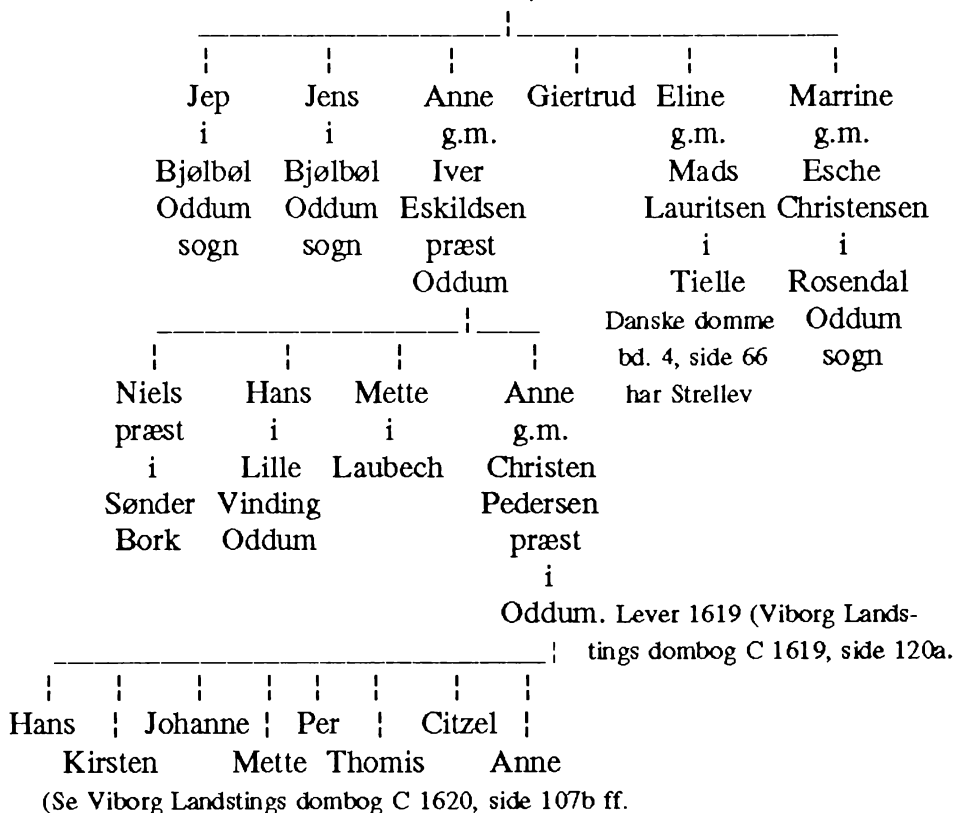
Landsting den 20. oktober 1632, side 295a ff.

Hr. Michel Sørensen i Oddum mod Hr. Oluf Clausen.

Var skicket hæderlig og vellærd mand hr. Michel Sørensen, præst udi Oddum, med en opsættelse her af landstinget i dag 14 dage udganget, lydende han da, efter en seks ugers opsættelse, at have hid udi rette stævnet Las Lauridsen i Vestergård for en dom, han til Nørre herredsting den 12. juli sidst forleden dømt har. Hvor udi han har tildømt ham at betale 11 rdlr. 1 ort til hr. Oluf Clausen i Bork, som han sig af berømmer, udi kejserens skat for hr. Michel at have udlagt, endog han ikke havde nogen kommando af officererne noget af deres præster at udkræve, og dem levere. Og ikke heller hr. Michel nogen penge af forskrevne har

I J. L. A. Kolderup-Rosenvinge:
 Udvalg af gamle danske domme, bd. IV, side 23 ff
 findes følgende slægtsforbindelser:

Niels Christensen i Bjølbøl, Oddum sogn,
 død før 29/6 1581
 var gift med
 Karine Jensdatter
 død efter 13/8 1583

lånt eller udborget, som han ved højeste vil benægte, om hr. Oluf vil sigte ham på hånd, at han sin skat har udlagt eller for ham i nogen måde betalt. Og hr. Olufs sendebrev har været udi rette for herredsfogden den dag dommen faldt, og ikke været anset hvor udi hr. Oluf har skrevet, han syntes, at hr. Michels rest var ungefær 20 rdl., og er samme dag for ham bevist, at hr. Michel, siden har betalt samme rest til hr. Gregers [Enevoldsen] i Hemmet og hr. Niels²¹ i Sdr. Bork, såvel som salig hr. Nielses rejse til Ribe. Som deres læste og påskrevne kvittans hermed for. Og samme dom er funderet på en kopi af en kvittans, som hr. Michel formener tvært imod retten, om nogen skulle lide på ære og liv eller gods efter genpart eller kopi, men ret hovedbrev in originali burde i rette at bæres, eller kopi ikke at stå til troende. Og efterdi, at samme hovedkvittans ikke for fogden var i rette lagt, ikke heller noget bevis som hr. Michel vedkommer, formener Las Lauridsen med sin dom uret at have gjort, og samme dom ikke så fuldkommen. Ej heller de sedler og kopier den på funderet er, at de må komme hr. Michel til videre udgift i nogen måde, og sin kvittans på resten til magt at blive.

Dernæst da hidkaldt Las Lauridsen sin dom at forsvare. Dernæst hr. Gregers Enevoldsen, hr. Nielses arvinger Hans Iversen i Lille Vinding, Mette Iversdatter i Raubech, Anne Iversdatter i Oddum præstegård og hr. Oluf Clausen med samme dom, sedler, hovedkvittanser og al den nøjagtighed han udi den sag vil nyde og undgælde.

Da, for nogen lejlighed, er samme sag opsat til i dag. Og nu mødte Laurids Lauridsen på sin egen og hr. Oluf Clausens vegne, og forment samme dom ret at være dømt.

Dertil svarede hr. Michel og forment sig at ville bevise sin pålagte contributionspenge at have udgivet.

Da, efter flere ord dem derom imellem var, indgav de samme tvistige sag på 4 dannemænd. Hr. Michel på sin side tilbetroede Visti Lassen i Bin-

---

²¹) Niels Iversen er søn af Iver Eskildsen præst i Oddum og Anne Nielsdatter. Anne Nielsdatter er datter af Niels Christensen i Bjølbøl, Oddum sogn og Karine Jensdatter. Se J. L. A. Kolderup-Rosenvinge: Udvalg af gl. danske domme bd. IV, s. 23 ff.

desbøl og Jens Lassen i Vittarp, og Laurids Lauridsen i Vestergård på hr. Oluf Clausens vegne tilnævnte hæderlig mand hr. Gregers i Hemmet og Niels Nielsen i Obling. Hvilke 4 dannemænd skal have fuldmagt parterne om samme deres irring bemeldte contribution anlangende, at imellem likvidere og kende, og hvis de dem udinden deraf vidne, skal stande for fuldendt, og af parterne upåttalt.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 3. november 1632, side 322b ff.

Var skikket ærlig og velb. mand Jens Juel til Kjeldgård Danmarks riges råd og kongl: befalingsmand på Bøvling hans visse bud Christen Christensen i Kyvling på den ene, og havde hid i rette stævnet Christen Christensen i Adsbøl på den anden side for en dom han til Nørre herredsting den 12. juli sidst forleden dømt og afsagt har imellem Las Lauridsen i Vestergård, Michel Nielsen i Grimlund og salig Niels Lauridsen ibid. på den ene, og sin tjener Hans Jensen i Odderup sin hustru og hendes børn på den anden side, og der udi tildømt dem at betale 20 rigsdaler med sin rente og skadegæld inden 15 dage, eller derfor at lide dele til namb, som den hans sentens vitløftig indeholder. Og det efter en ofringsvidne, som er ganget 1618 den 18. juli til Nørre herredsting, hvor udi salig Niels Lauridsen i Grimlund og Visti Lassen har lovet til salig Laust Nielsen i Bindsbøll, for Per Jensen i Odderup, og han til dem har lovet samme penge og forløfte, som da var 40 rigsdaler, at skulle holde dem skadesløs. Med hvilke dom han formener sin tjener at ske "møget forkort", efterdi de aldrig har bevist, at de samme penge, efter samme ofring, har betalt eller udlagt. Ikke heller samme ofring er lovlig eftertalt, men skal være en "fordølt" brev, som ikke er krævet enten til 30. dag efter salig Per Jensen. Ikke heller inden år og dag, som lov og ret medfører, eftersom de burde ret. Tilmed skal befindes, at Per Jensen selv samme sin gæld til Las Bindsbøll at have betalt, og et hovedbrev fra ham at have indløst, som melder om den gæld ofring er gjort, som findes med Visti Lassens

hånd bagpå skrevet, at den ganske sum med sin rente var betalt, og den forset for fogden var i rette lagt, ikke villet anseet, men ligevel tildømt sin tjeners hustru og sine børn, efter den fordølte ofringsvidne såvel som nogen sendebreve, samme gæld at betale, som salig Per Jensen selv een gang har betalt, og sit hovedbrev dermed indløst, som "opschrefften" Visti Lassen der udenpå har afskrevet, ydermere udviser. Og aldrig for fogden skal være bevist et ord, de til Las Nielsen, på salig Per Jensens vegne, noget udlæg har gjort, eller lovlig at have været æsket. Formener, efter fornævnte lejlighed, at den hans dom burde magtes løs at blive, såvel som samme ofringsvidne og sendebreve ikke heller bør at komme dem til nogen hindring. Nok hidkaldt Christen Christensen sættefoged, som samme sin dom at "Andtuorde". Dernæst Las Lauridsen, Michel Nielsen, Las Nielsen og Niels Nielsen i Vestergård og Grimlund med dommen, ofring og sendebreve, som de til dommen har brugt, samt Visti Lassen, som slig seddel, imod sin afskrift på hovedbrevet, har udgivet.

Så mødte Laurids Michelsen i Bork, og fremlagde samme dom af Nørre herredsting den 12. juli sidst forleden udgangen, som indeholder, Laurids Lauridsen, på Niels Lauridsen af Grimlund hans børns vegne, at have hidstævnet Hans Jensen i Odderup og hans hustru Maren Nielsdatter og hendes børn Jens Pedersen og Niels Pedersen, så og Karen Pedersdatter og hendes laugværge, og givet dem til sag for 20 rigsdaler.

Da har fogden sådan om sagt, at efterdi for ham med tingsvidne gjordes bevisligt Niels Lauridsen, med Visti Lassen, at have lovet Las Nielsen 40 rigsdaler, for Per Jensen i Odderup, at betale ham inden 3 uger uden Las Niensens skade, som Per Jensen har sig og sine arvinger tilforpligtet samme deres løfte og lovning at holde skadesløs. Og af fornævnte kvittans forfares, som med Visti Lassens hånd findes skrevet, Las Lauridsen at have kvitteret Visti Lassen i sin gæld 20 "enchende" daler med deres rente fra anno 1618 den 18. juni og til den dag, som hans broder Niels Lauridsen i Grimlund har lovet Per Jensen i Odderup til Las Nielsen i Bindsbøll, så det skal være Visti Lassen uden skade. Hvilket også af Visti Lassens sendebreve forfares, ham at have begæret, at fornævnte 20 rigsdaler, med deres efterstående rente, af sin faders gæld måtte blive ham i hans gæld hos Las Lauridsen kvitteret, så Niels Lauridsen i så

måde har udlagt 20 rigsdaler til Visti Lassen, som han havde lovet for Per Jensen.

Da vidste fogden, efter slig lejlighed, ikke andet derom at kende, end Maren Nielsdatter, Jens Pedersen, Niels Pedersen og Karen Pedersdatter bør jo fornævnte 20 rigsdaler med deres efterstående rente og interesse skadesløs til salig Niels Lauridsens arvinger inden 15 dage at betale, eller derfor lide dele til namb imedens fornævnte breve, tingsvidne, kvittering og sendebreve stod ved magt, som den dom videre bemelder. Og forment Las Michelsen samme dom ret at være. Dertil svarede Christen Christensen, at Maren Nielsdatters børn Jens Pedersen og Niels Pedersen er umyndige, og ikke de med deres laugværger er stævnet og kaldet. Mente fordi samme dom ikke burde nogen magt at have. Så og efterdi nu gives tilkende det, Jens Pedersen og Niels Pedersen skal være umyndige, og de dog ikke med deres laugværger for samme dom er stævnet og kaldet, da finde vi, efter sådan lejlighed, denne dom at være som udømt var, og "herub Vide paa schonden"? sagen lovlig til herredsting at indstævne, og den ved endelig dom "ordeeles" som den sig bør.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 3. december 1632, side 362a ff.

Var skikket hæderlig og vellærd mand hr. Peder Iversen [Hemmet], sognepræst til Lønborg og Egvad sogne, med en opsættelse her af landstinget i dag 14 dage udganget, lydende han da at have hid i rette stævnet Christen Nielsen i Vostrup for en "Vblylig" klage, han skal have gjort på ham til Lønborg birketing med hans egen opskrift og bænkebrev, den 13. december 1631, om nogle ord hr. Peder Iversen skulle have haft af prædikestolen; hvilke ord hr. Peder Iversen højlig, ved sin Gud og salighed, benægter sig aldrig at have haft, eller sagt slige ord, som Christen Nielsen ham "paamoder". Tilmed ikke heller skal bevises, slige ord ham at have tilsagt, ej heller at have fanget så lovlig varsel for samme klagevidne, som det sig bør. Og, efterdi det er hr. Peder Iversens ære og lempe an-

gældende, og ikke Christen Nielsen ham sligt overbevist har. Mener fordi samme klagebrev, såvel som og tingsvidne efter samme klage ganget er, bør magtesløs at være, og ikke komme ham på hans gode ære, rygte og navn til hindring eller skade.

Havde og da hidstævnet Christen Christensen i Kyvling, Iver Hansen i Bøel, Jens Christensen i Kyvling, anden Christen Christensen ibid., Lauge Christensen i Laugstrup, Hans Christensen født i Tarm, Christen Andersen i Kyvling, Jes Clemendsen ved Aae, for et vidne de til Nørre herredsting den 22. december 1631, med Christen Nielsen i Vostrup, vidnet har, og dermed Christen Niensens klage ville bekræfte og bestyrke. Hvilken deres vidne, han ved lige svoren ed højlig benægter sig aldrig slige ord at have haft, ej heller nogen tilsagt, medens de ham sligt af had og avind påvidnet har, at de vilde føre ham i skade, ikke aleneste på hans kalds og embeds vegne, men også fra liv, ære og lempe. Ej heller samme vidne at være taget på fersk fod, men over tre fjerding år efter sligt skulle være sket. Til med samme vidne være vidnet af Christen Christensen i Kyvling og Jesper Hansen i Bøel, egen svogerskab, og ej heller samme vidne skal stemme overens med et andet vidne i samme sag, som Christen Nielsen derom har forhvervet til fornævnte birketing den 5. juni sidst forleden; men formener skal være imod hverandre, det den ene har vidnet "du", og den anden "hand". Og tilmed skal være et villig og letfærdig sankevidne, som ikke til deres eget værneting at skal være vidnet. Menende samme vidne bør magtesløs at være.

Endnu da hidstævnet fornævnte mænd for et vidne de samme dag til fornævnte ting skal have vidnet, anlangende skjælden og andre skændsord, han skulle gøre på dem han er "Wred" til, med flere ord vidnet medfører. Hvilke deres vidne han ved lige svoren ed højlig benægter sig ikke slige ord at have haft, som de ham påvidnet har; og ikke samme deres vidne skal medføre nogen visse dag, tid eller år, hr. Peder Iversen slige ord at skulle have haft, som de på ham vidnet har, ej heller nogen tilsagt. Menende samme deres vidne bør magtesløs at være.

Nok da hidstævnet Jens Nissen i Vostrup, Christen Christensen ibid., Pal-le Nielsen Stygh, Niels Christensen Bierregård i Bøel, Christen Nielsen i Lastrup, Søren Madsen ibid., Niels Nielsen i Bøel, Jes Andersen ibid.

for et vidne de til Lønborg birketing den 5. juni næst forleden på ham vidnet har, at de skulle have hørt hr. Peder Iversen sagt samme ord af prædikestolen, som om vidnet er tilforn.

Hvilke deres vidne han, ved lige svoren ed, benægter sig slige ord aldrig at have haft, ej heller nogen tilsagt, eller samme deres vidne at være taget på fersk fod, men over år og dag efter sligt skulle være sket. Og ej heller samme deres vidne stemme overens, men skal være imod fornævnte vidne, som Christen Nielsen i samme sag, til Nørre herredsting den 22. december næst forleden, forhvervet har. Menende samme deres vidne bør magtesløs at være.

Ilige måde havde da hidstævnet Jens Nissen i Vostrup, Christen Christensen, Peder Madsen, Niels Christensen, Palle Nielsen, Christen Nielsen ibid., Christen Nielsen i Laugstrup, Christen Lassen i Bjerregård, Laurits Erichsen i Lønborg by, Niels Christensen Bjerregård i Bøel, Anders Christensen Skrædder, Niels Nielsen, Jens Pedersen, Christen Lauridsen, Laurids Jensen ibid. for et vidne de til fornævnte ting samme dag, på ham, vidnet har, at han skulle have skjældet og sagt mange andre slemme "beschiolds ord", som han gjorde på dem han er "wred" til. Hvilke deres vidne skal ikke medføre nogen visse dag eller tid, ej heller sligt på ferske fod at være klaget eller vidnet. Menende ilige måde deres vidne bør magtesløs at være.

Havde og da hidstævnet Christen Christensen i Kyvling og Jesper Hansen i Bøel for et bænkebrev og vidne, som de imellem dem gjort har, og deres medfølgende consorter, imod hr. Peder Iversen, dem selv og Christen Nielsen til behjælpning. Og skal samme bænkebrev lyde på mesten del af menige sognemænd, at de skulle have hørt samme ord af hr. Peder Iversen, som tilforn om vidnet er. Hvilket bænkebrev og vidne er fremlagt til tinge af Christen Christensen i Kyvling og Jesper Hansen. Og først har de selv vidnet, som om bemeldes i samme bænkebrev. Siden har de forfulgt de andre med dele, at skulle være samme bænkebrev gestendig. Til med ikke heller de personer alle vare samme bænkebrev gestendig, ej heller deres signeter eller hænder skal derunder findes, ej heller skal være til tinge bestandig. Ej heller varsel for givet, som det sig burde. Menende fordi samme deres bænkebrev og vidne bør magtesløs at være.

Samledes havde da hidstævnet fornævnte vidnespersoner, hver i egen person, hvad heller de er i land eller udenlands, såvel som Christen Christensen i Kyvling og Jesper Hansen i Bøel med samme deres vidner.

Da, for nogen lejlighed, er samme sag opsat til i dag. Og nu mødte Christen Olufsen og Christen Christensen og fremlagde samme klagevidne af Lønborg birketing år 1631 den 13. december udgivet, Christen Nielsen i Vostrup der at have stået for tingdom og fremlagt en skriftlig klage med en besegling undertrykt:

Efter hr. Peder Iversen mig fattige mand, på Sct. Stefans dag sidst forleden, hårdeligen truede, at jeg skulle vorde, "saa Wee Wdi sin finger At min hierte schulle Wrinde och Wandes i mitt lifff Och det schulle schiere Igiemell till mare og been". Og eftersom hans onde løfte er mig underlig hændet, så jeg hårdt klager over hr. Peder, at han har mig samme ulykke tilføjet, som han mig lovet har.

Og vil det ydermere med tingsvidne, og fuld sigtelse udfordre til lovsens ende, som jeg med sandhed og en god samvittighed er højlig til forårsaget.

Til den 1. december 1632.

Som det vidne videre bemelder. Og formente Christen Olufsen og Christen Christensen samme sag, efter bemeldte Christen Nielsens klage, burde at fuld drives og med nævning forfølges, som det sig burde, førend på samme vidnesbyrd at dømmes.

Så og, efterdi samme vidner formelder om nogen ond løfte hr. Peder Iversen Christen Nielsen skulle lovet, hvilket hans klage formelder ham at være vederfaret, og vil ham derfor ydermere sigte, og til lovens ende udfølge. Da vide vi ikke på samme klage og vidner at dømme, førend sagen med nævning bliver forfulgt, som det sig bør.

Viborg Landsting den 1. december 1632, side 364a ff.

Var skikket hæderlig og vellærd mand hr. Peder Iversen sognepræst til Lønborg og Egvad sogne med en opsættelse her af landstinget i dag 14 dage udgaget, lydende han da at have hidstævnet Christen Christensen i Kyvling for et bænkebrev, han lader sig af berømme, det han af Hans Mogensen i Tarm, Mads Pedersen, Esche Ibsen, Esche Hansen og flere

af Egvad sognemænd skal have udgivet, anlangende nogle ord og andet mere hr. Peder Iversen skulle have haft af prædikestolen i Egvad kirke. Hvilke deres bænkebrev han beskylder først, at Christen Christensens navn, som nu findes, skulde have stået Jesper Hansen, og skal være forandret af årsag, hvis bænkebreve eller andet Jesper Hansen og hr. Peder var imellem, skal i et landstingsforlig være kasseret. Ej heller er vidnet til tinge, ej heller fornævnte personer skal være samme bænkebrev til tinge bestandig; ej heller deres signeter eller hænder skal der under findes, som de udi navn gives. Ej heller varsel forgivet, som det sig bør. Mener fordi den burde magtesløs at være. Deslige hidstævnet alle fornævnte mænd, som samme brev udgivet har; så og Christen Christensen i Kyvling og Jesper Hansen i Bøel med samme bænkebrev.

Da, for nogen lejlighed, er samme sag opsat til i dag. Så mødte Christen Christensen og fremlagde samme brev med nogle segl under trykt og hænder underskrevet, lydende som efterfølger:

Vi efterskrevne Mads Pedersen, Hans Moustesen i Husted?, Thomas Olufsen, Jens Jansen, Jep Madsen i Bisgård, Esche Jensen ibid., Las Ibsen i Selsbøl, Peder Mortensen i Tarm mølle, Laue Eschesen i Tarm, Esche Pedersen, Jens Hansen, Jørgen Ander[sen], Niels Andersen, Esche Hansen, Thomis Jensen, Ebbe Poulsen, Thyge Iversen, Per Jørgensen, Peder Justsen?, Hans Christensen, Christen Olufsen, Knud Christensen, Michel Christensen, Jens Nielsen, Jep Gjødse, Niels Lassen, Peder Maltisen, Søren Christensen, Peder Christensen, Christen Christensen alle i fornævnte Foursom, Jens Christensen i Egvad præstegård, kendes og gør alle vitterligt udi dette vort åbne brev, at så er udi sandhed, som efterfølger:

Som Christen Christensen i Kyvling af os har været skriftlig begærende, som vi ham ikke vidste at kunne benægte, som er først:

At noget førend hr. Peder Iversen fik kaldsbrev på Egvad sogn, da var han her den dag i kirke, og lod sig høre, og hr. Gregers i Hemmet var med, og oplæste et brev i menighed, som lyder i sin hovedmening, at "offerste luttendant" havde nådigst undt og tilladt hr. Peder Lønborg og Egvad sogne og kald, og derfor tilrådede os og sognemænd at kalde ham. Årsag, dersom vi det ikke gjorde, så kunne han det noksom ligevel bekomme efter sådan besked, som han havde. Og det var hr. Peders egne

ord siden brevet blev udlæst. For det andet har hr. Peder Iversen, i denne farlige tid, fast på 1½ års tid ikke holdt over seks uger bededage, som han "Nye mann", efter kongl: mayst:s forordning burde at holde.

På Sct. Michelsdag anno 1628 sagde hr. Peder i forsamling til sognefolk, at han ville lade djævelen tjene dem i sit sted. Dernæst på juledag sidst forleden forkyndte han band af prædikestolen over Jens Hansen i Tarm, for han, af stor fornødenhed, gik ud af kirken, og dernæst afkortede prædikenen den tid, og bad al menighed skulle sige amen. På anden juledag ilige måde forkyndte hr. Peder band over Thomas Jensen i Tarm, for han gik til degnen under prædikenen, og hemmelig gav ham noget til kende. Bad ilige måde menigheden sige amen, og endte så sin prædiken dermed sådan tid.

Dette fornævnte altsammen så at være i sandhed er vi alle bestandig under vores forsegling. vil det ydermere bestå med lydendes røst om behov gøres. Ex Tarm den 12. november 1629.

Esche Pedersen med egen hånd. Jens Mortensen egen hånd. Peder Jørgensen egen hånd. Christen Christensen egen hånd. Hans Christensen egen hånd. Ebbe Poulsen egen hånd.

Og formente Christen Christensen samme brev ret at være, og burde ved magt at blive.

Så og, efter samme kundskab alene er et bænkebrev, som ikke til tinge er vidnet eller lovlig varsel for givet, da kunne vi ikke kende samme brev så noksom, at den bør nogen magt at have, men magtesløs at være.

Viborg landstings dombog C.

Landsting den 1. december 1632, side 365b, ff.

Var skicket hæderlig og vellærd mand hr. Peder Iversen, sognepræst til Lønborg og Egvad sogne på den ene, og havde hid i rette stævnet Jesper Hansen i Bøel og Christen Christensen i Kyvling for nogle uendelige domme, de lader dem af berømme, de skulle have forhvervet til landsting

dette år over et stokkenævn og vidne, som hr. Peder Iversen til Lønborg birketing den 6. oktober næst forleden forhvervet har, anlangende hvorledes han havde skikket og forholdt sig i Lønborg sogn, siden han blev kaldet at være deres sognepræst, endog han hårdelig ved sin Gud og salighed benægter, ikke sig at af vidste at være stævnet med samme stokkenævn og vidne, eller nogen af de mænd, som der udi har vidnet, og formener hr. Peder Iversen det, Jesper Hansen og Christen Christensen ikke skal bevise nogen sandfærdig vidne, at de har stævnet hr. Peder Iversen, og fornævnte vidnesmænd med samme stokkenævn og vidne. Formener uendelig dom usandfærdig at være forhvervet, og ikke skal lyde længere, end som de bliver stævnet og kaldet og bør magtesløs at være, og komme hr. Peder Iversen eller fornævnte vidnesmænd til skade; og samme stokkenævn og vidne magtesløs at blive.

Havde og hidstævnet Jesper Hansen og Christen Christensen med samme uendelig dom, også deres stævningmænd at føre tilstede, som de har stævnet med for samme dom. Så og ærlig og velb. mand Christoffer "Wongiessorff" [von Gersdorff] befalingsmand på Lønborggård og Christen Olufsen Kier, om de har noget dertil at svare.

Derimod havde Christen Olufsen Kier, på Jesper Hansens vegne, efter en opsættelse her af landstinget i dag 14 dage udgivet, hidstævnet Christen Jensen i Lastrup, Niels Christensen i Lønborg by, Jep Jensen ibid. og deres medbrødre 24 mænd for et vidne og stokkenævn de den 6. marts sidst forleden med hr. Peder Iversen i Lønborg vidnet har. Deslige da hidstævnet Christen Christensen i Vostrup, ilige mening med fornævnte 24 mænd, at hr. Peder Iversen har skikket og forholdt sig ærlig, kristelig og vel imod dem og enhver, både i kirke og uden, med mere deres stokkenævn og vidne om formelder. Hvilket han formener usandfærdig at være, efterdi at de udi deres vidne udtrykkelig har vidnet, at han har skikket og forholdt sig ærlig og kristelig og vel imod dem alle og enhver, uanset at de alle og enhver visselig skal være, at hr. Peder Iversen i mange måder for modvilligheds "støker" skal være beskyldt, og samme dag er læst og påskrevet for tingdom, så de ikke med sandhed kunne vidne under ed, enhver for deres egen person. Tilmed skal der ikke være givet så lovlig varsel til dem som klaget har; ikke heller de mænd, som var otte mænd,

og ej heller de 24 mænd som stokkenævn har vidnet, skal være så lovfast som det sig bør. Men skal findes fyldingsdom på den tredje mand udi stokkenævnet, og andre flere af otte mænd, og de som stokkenævnet har vidnet. Så han formener, at deres vidne, efter fornævnte beskyldning, bør magtesløs at være, og at de bør alle "feld" at blive som har vidnet, eftersom de var feld i landstingsdom, som recessen medfører.

Havde og da hidstævnet Christen Jensen, Niels Christensen, Jep Jensen og deres medbrødre fornævnte 24 mænd, Christen Christensen i Vostrup og hans medbrødre 24 mænd, hr. Peder Iversen, som samme vidne taget og forhvervet har; om han vil have noget dertil at svare.

Da, for nogen lejlighed, er sagen opsat til i dag. Og nu fremlagde Christen Olufsen 2 uendelige domme her af landstinget, den første den 21. april, den anden den 30. juli sidst forleden udgivet, hvor udinden samme vidner og stokkenævn er magtesløs fundet, indtil hvem der havde udi at sige stævnedede påny, som de domme videre bemelder.

Og formente Christen Olufsen samme domme ret at være. Dertil svarede hr. Peder Iversen og fremlagde samme stokkenævn af Lønborg birketing den 6. marts sidst forleden udgivet, som Christen Lassen i Bierregård, Christen Persen i Vostrup, Bertel Nielsen *ibid.*, Christen Nissen i Styg, Christen Persen i Kongsgård, Jens Andersen i Bøel, Jørgen Hansen i Vostrup og Niels Christensen i Bøel, otte mænd tinghørere vidnet har det, de hørte for dem samme dag Christen Jensen i Laustrup, Niels Christensen i Lønborg by, Jep Jensen *ibid.* og deres medbrødre 24 mænd med oprakte fingre og ed at have vidnet, at hr. Peder Iversen har skikket og forholdt sig ærlig, kristelig og vel imod dem alle og enhver, både i kirken og uden kirken, og takkede ham al ære og godt for hans prædiken og kirketjeneste, og han har prædiket Guds ord "Retsindeligen" for dem, at det behagede dem såre vel. Som det vidne videre bemelder. Og formente hr. Peder Iversen samme stokkenævn og vidne lovlig og ret at være og burde ved magt at blive.

Dertil svarede Christen Olufsen, at en af de ottemænd tinghørere Christen Persen i Kongensgård, såvel som en af vidnesmændene Jep Jensen i Lønborg, den tid samme vidne vidnet er, skal have været feld; og fremlagde en dom her af landstinget år 1631 den 12. februar udgivet, som indehol-

der Christen Olufsen da at have ladet hidstævne Jep Jensen, Las Terbensen i Møgelgård, Jens Lauridsen i Kongensgård, Christen Persen ibid., Christen Jørgensen i Vostrup, Jens Jensen i Laustrup og Hans Jensen i Bøel, for de dem har fordristet en dom at forholde etc., og de ikke er mødt. Hvorfor de er tilkendt uret at have gjort, og burde feld at være, indtil hvad de havde udi at sige, stævnet påny, som den dom i sig selv indeholder. Og efter slig lejlighed forment Christen Olufsen samme vidne ikke nøjagtig og så mange? efter fornævnte feld mænd vidnet har, burde efter recessen til deres 3 mk. feld at være.

Så og efterdi samme landstingsdomme ikke over fornævnte stokkenævn og vidne ikke lyder ydermere, indtil sagen blev stævnet påny, og det nu sket er. Da bør de ikke længere magt at have; og efterdi med landstingsdom bevises den 6. af de otte mænd tinghørere Christen Persen i Kongensgård, såvel som den 3. af bemeldte 24 mænd Jep Jensen i Lønborg by, at have været feld, der de og deres medbrødre vidnede samme vidne, da finde vi, efter sådan lejlighed, samme vidne magtesløs at være, og så mange, som efter fornævnte feld mænd vidnet har, til deres 3 mk. felde efter recessen indtil de retter for dem, som det sig bør.

Var skikket hæderlig og vellærd mand hr. Peder Iversen, sognepræst til Lønborg og Egvad sogne, med en opsættelse her af landstinget i dag 14 dage udganget, lydende han da at have hid i rette stævnet Jens Andersen i Bøel for et vidne han til Lønborg birketing den 17. april på ham vidnet har, at han måtte give ham 3 mark dansk den 11. juli anno 1628, for han skulle begrave hans faders lig. Hvilke hans vidne, han ved sin Gud og salighed højlig benægter sig aldrig at have begæret, taget eller fanget nogen penge af ham for hans faders lig blev begravet den 11. juli. Han ikke heller hans vidne på ferske fod at være vidnet, men over 2½ år efter sligt skulle være sket; tillige i sin egen sag at have vidnet. Mener samme vidne bør magtesløs at være, og ikke komme ham til hindring eller skade i nogen måde. Sammeledes da hidkaldt Frands Christensen, født i Vallund, og Anne Hansdatter i Laustrup for et vidne de i samme vidne samme dag vidnet har, at de skulle have hos været i Lønborg præstegård og set, at Jes Andersen gav hr. Peder 3 mark dansk for hans faders lig at begrave. Hvilket deres vidne han ved lige svoren ed benægter, men de

sligt af had og avind, og Esper Hansen og Christen Christensen dem til vilje, og hr. Peder til skade påvidnet har, efterdi Frands Christensen er Christen Christensens søskendebarn, og Anne Hansdatter Esper Hansens egen fulde søster. Tilmed ikke heller deres vidne på ferske fod at være vidnet, ej heller ved nogen visse dag eller tid. Formener fordi samme deres vildige vidne bør magtesløs at være.

Dernæst hidkaldt Christen Pedersen i Kongensgård for tvende vidner han til fornævnte birketing dette år vidnet har, anlangende, at han gav hr. Peder Iversen 1 rdl. for hans salig faders lig at begrave, førend han begravede [det] den næste tirsdag for Sct. Poulsdag. Hvilket hans vidne hr. Peder højlig ved sin Gud og salighed benægter sig aldrig at have begæret, taget eller fanget nogen penge for hans salig faders lig at begrave. Men Christen Persen sligt i sin egen sag af had og avind at have vidnet, og ej heller på samme vidne at være klaget, at hr. Peder ikke vilde begrave hans faders lig førend han gav ham fornævnte rdl.. Ej heller på ferske fod at være klaget og vidnet, tilmed ensomt vidne, som regnes for ingen vidne. Menende fordi bør magtesløs at være.

Endnu da hidstævnet Christen Persens broder Jep Persen i Tarm mølle for et vidne han til fornævnte ting vidnet har, at han skulle have hos været og set, at hans broder Christen Persen gav hr. Peder en rdl. for hans salig faders lig at begrave. Hvilke hans vidne ved lige svoren ed benægter. Og Jesper Persen, som er Christen Persens fulde broder, sligt sin broders vidne til bekræftelse at ville vidne, som noksom kan forfares er vildigt vidne. Ej heller på ferske fod at være vidnet og klaget, ej heller med andre uvildige sandfærdige vidner bekræftes. Menendes fordi samme vildige og ensomt vidne bør magtesløs at være.

Item og hidkaldt Niels Sørensen i Vostrup for et vidne han til fornævnte Lønborg birketing vidnet har, at noget for pinsedag gav han hr. Peder Iversen 1 rdl. før han begravede hans salig hustrus lig. Hvilke hans vidne han højlig benægter sig aldrig at have begæret eller bekommet nogen penge for hans salig hustrus lig at begrave, men han sligt af had og avind ham har påvidnet. Tilmed har han ikke sligt klaget på ferske fod, ej heller samme hans vidne er taget på ferske fod, end er endogså et enlig vidne, tilmed ikke heller vidnet udi nogen visse dag eller tid; endog i sin egen

sag at have vidnet. Menende fordi samme hans vidne bør magtesløs at være. Ilige måde havde og da hidstævnet Niels Sørensens søn Gert Nielsen for et vidne han nogen tid lang efter sin faders vidne vidnet har til Lønborg birketing, at det skulle være ham fuld vitterlig i sandhed, at hans fader Niels Sørensen gav hr. Peder Iversen 1 rdl. for hans salig moders lig at begrave den 13. maj 1631. Hvilke vidne hr. Peder Iversen ved lige svoren ed højlig benægter, og ikke hans vidne medføre, at han skulle have hos været, ej heller hvad tid det skulle være sket på, ej heller deres vidner skal stemme overens med hverandre; ej heller skal være påklaget, ej heller på ferske fod at være vidnet, men over år og dag efter sligt skulle være sket. Tilmed skal han nogen sinde være udlagt for horerisag i Lønborg kirke, hvis ord burde derfor lidet at stå til troende. Menende fordi samme hans vildige vidne bør magtesløs at være.

Endnu da hidstævnet Hans Jensen i Bøel for et vidne han i samme vidne fornævnte dag vidnet har, at han nærværende hos var ved den østre ende på Lønborg kirke den 13. maj 1631, og da så, at Niels Sørensen i Vostrup gav hr. Peder 1 rdl. for hans salig hustrus lig at begrave. Hvilke hans vidne han ved lige svoren ed benægter. Og beskylder hr. Peder Iversen Hans Jensen i Bøel at være sin avindsmand; ej heller hans vidne på ferske fod at være vidnet, men over år og dag efter sligt skulle være sket. Og ikke skal bevises med andre sandfærdige dannemænd, som lige såvel kunne have været på kirkegården som Hans Jensen, det sligt skulle være sket. Er ikkun en ensom vidne. Tilmed hverken Niels Sørensens, ej heller Giert Nielsens, ej heller Hans Jensens vidne skal stemme overens med hverandre. Menende hans ensom vidne bør magtesløs at være.

Endnu hidkaldt Gunder Christensdatter i Bøel for et vidne hun til fornævnte ting på ham dette år vidnet har, at noget for Sct. Mortensdag næst forleden, da gav hun hr. Peder 17 skilling ringere en hvid, førend han vilde skrifte hende. Og ved Vor Fruedags tid forgangen år, da gav hun hr. Peder 15 sk. før han vilde skrifte hende. Hvilket hendes vidne han højlig ved sin Gud og salighed benægter sig aldrig at have bekommet nogen penge af hende for nogen skriftemål. Ikke heller hun har vidnet på nogen visse dag og tid, ej heller har hun det påklaget, at han ikke vilde skrifte hende, førend hun måtte give ham fornævnte penge. Endog er det en en-

som vidne, og vidnet i hendes egen sag. Tilmed er hun sådan en kvinde, som 7 gange har avlet børn udenfor ægteskab, hendes vidne lidet burde at stå til troende. Menende derfor hendes vidne bør magtesløs at være. Ilige måde hidkaldt Gunde Christensdatters broder Jes Christensen i Laustrup for et vidne han nogen tid efter sin søsters vidne vidnet har anlangende, at noget for Martini dag da nærværende hos var han, at skulle have set nogen sinde, at hans søster Gunde Christensdatter gav hr. Peder nogen penge, eftersom hans søster vidnet har førend han vilde skrifte hende. Hvilke hans vidne ved lige svoren ed højlig benægter. Ej heller han har vidnet på nogen visse dag eller tid, eller på hvad tid Gunder Christensdatter gav ham fornævnte penge; tilmed er en særlig vidne, og sin søster til behjælpning at have vidnet. Endog er en ensom vidne, ej heller på ferske fod at være vidnet. Menende fordi bør magtesløs at være. Nok havde hidstævnet Niels Nielsen i Bøel for et vidne han fornævnte dag til fornævnte ting vidnet har, at han skulle have hos været og set Gunder Christensdatter skulle have givet ham nogen penge. Og ikke hans vidne medfører hvorfor han [må være hun] gav ham fornævnte penge. Ej heller på nogen visse dag eller tid, tilmed er en ensom vidne. Bør magtesløs at være.

Fremdeles da hidstævnet Laurids Terbensen for et vidne han til fornævnte birketing dette år vidnet har, at udi advent anno 1628, da var han i Lønborg præstegård, og da var begærende, at hr. Peder Iversen ville komme til kirken den næste dag derefter, at kristne hans barn. Hvilket hans vidne han beskylder, at den ikke medfører nogen visse dag eller tid, ej heller at han skulle have talt med ham, ej heller på ferske fod at være vidnet, men over 2½ år efter sligt skulle være sket. Tilmed ej heller derpå klaget, endog en enlig vidne, udi sin egen sag. Mentende fordi den bør magtesløs at være.

Item da hidstævnet "Jahan bollis" i Stygh for et ensom vidne, hun nogen rum tid derefter vidnet har til fornævnte ting, at hun skulle have været en søndag til Lønborg kirke, i fjendens tid, og båret Laurids Møgelgårds eget? pigebar, og skulle have det kristnet. Da kunne hun ikke få samme barn kristnet, fordi hr. Peder ikke da var til kirken, og da bar hun det hjem igen, til ottendedags dag, formedelst hr. Peder ikke var tilstede.

Hvilket hendes vidne ikke skal medføre hvilken dag eller tid det skulle være sket eller begæret det af ham, at han skulle kristne samme barn.

Ej heller nogen skade at være sket, tilmed barnet at være kristnet, og endnu at være i levende live. Ej heller at være taget på ferske fod.

Menende fornævnte vidnesfolk Jens Andersen, Frands Christensen, Ane Hansdatter med hendes laugværge, Christen Persen, Jes Persen, Niels Sørensen, Giert Nielsen Hans Jensen, Gunder Christensdatter med hendes laugværge, hvad heller de er i land eller udenlands. Så og Christen Christensen i Kyvling og Jesper Hansen Bøel med samme vidner, så og ærlig og velbyrdig mand Christoffer "Gierstorff till sebegård" [Søbygård] og Carsten Olufsen på Lønborggård og Christen Olufsen i Kier med samme vidner. Så og Peder Hansen i "Waerspill" [Varisbøl] om han har noget dertil at svare. Niels Nielsen, Jens Christensen, Laust Terbensen, Jahan Boelis med hendes laugværge.

Da, for nogen lejlighed, er sagen opsat til i dag. Og nu mødte Christen Olufsen i Kier og Christen Christensen i Kyvling og fremlagde et vidne af Lønborg birketing den 17. april sidst forleden udgangen, Jens Andersen i Bøel for otte mænd at have vidnet med oprakte fingre og ed, at han måtte give hr. Peder Iversen 3 mark danske den 11. juli år 1628 for han skulle begrave hans faders lig.

Frands Christensen, født i Vallund, og Anne Hansdatter i Laugstrup med lige svoren ed, at have vidnet, at det er dem og fuld vitterlig i Guds sandhed, og nærværende hos var i Lønborg præstegård og så og hørte, at Jens Andersen i Bøel gav hr. Peder 3 mark dansk for hans faders lig at begrave. Dernæst et vidne af fornævnte birketing dette år den 15. maj udgangen, otte mænd vidnet har, at Christen Pedersen i Kongensgård der at have stået for tingdom, og med oprakte fingre og ed at have vidnet, at han gav hr. Peder Iversen, præst til Lønborg og Egvad sogne, en rdl. for hans salig faders lig at begrave, førend han begravede det den næste tirsdag for Sct. Pouldag nu sidst forleden. Niels Sørensen i Vostrup, med oprakte fingre og ed, at have vidnet, at noget for pinsedag sidst forleden, da gav han hr. Peder en rdl. førend han begravede hans salig hustrus lig, for hendes lig at begrave. Nok et vidne af bemeldte birketing den 5. juni sidst forleden udgangen, Jep Persen født i Tarm mølle for otte mænd, med

oprakte fingre og ed, at have vidnet, at det er ham fuld vitterlig udi sandhed og nærværende hos var og så hans broder Christen Persen i Kongensgård gav hr. Peder Iversen samme rdl. for hans faders lig at begrave, førend han begravede det den næste tirsdag for Sct. Poulsdag næst forleden. Christen Pedersen i Kongensgård med lige svoren ed at have vidnet, at det vidne, som han har vidnet i den sag er han fuldt og fast bestandig i alle måder, som er, at han gav hr. Peder Iversen 1 rdl. for hans salig faders lig at begrave, førend han begravede det den næste tirsdag for Sct. Poulsdag næst forleden. Item et vidne af fornævnte birketing den 17. juli sidst udganget Giert Nielsen i Vostrup for 8 mænd, med oprakte fingre og ed, at have vidnet, at det er ham fuldt vitterlig i sandhed, at hans fader Niels Sørensen i Vostrup gav hr. Peder Iversen 1 rdl. for hans salig moder Vibeke Nielskone hendes lig at begrave førend han begravede det, som var den 13. maj 1631.

Hans Jensen i Bøel med lige svoren ed at have vidnet, at han nærværende hos var ved den østre ende på Lønborg kirke den 13. maj anno 1631, og da så, at Niels Sørensen i Vostrup gav hr. Peder Iversen 1 rdl. for hans salig hustru Vibeke Nielskone hendes lig at begrave, førend han begravede det.

Fremdeles et vidne af fornævnte birketing den 5. juni sidst forleden udgivet, Gunder Christensdatter i Bøel, med oprakte fingre og ed, for 8 mænd at have vidnet, at noget for Sct. Mortensdag næst forleden, da gav hun hr. Peder Iversen 17 skilling ringere en alb. førend han vilde skrifte hende; og ved Vor Fruedags tid i forgangne år, da gav hun hr. Peder femten skilling, førend han vilde skrifte hende; og førend han fik pengene, da viste han hende "Neder", da havde hun 12 sk. og 2 alb., da vilde han ikke tage dem, og skrifte hende, fordi var ikke flere.

Udi lige måde et vidne af fornævnte birketing den 14. august sidst forleden udganget, Jens Christensen i Laugstrup, for otte mænd, med lige svoren ed og oprakte fingre at have vidnet, at han nærværende hos var i Lønborg kirke noget for Sct. Mortensdag nu sidst forleden, og da så, at Gunder Christensdatter i Bøel gav hr. Peder 17 sk. ringere en alb., førend han vilde skrifte hende, og ved Vor Fruedags tid i forgangne år, da gav hun hr. Peder 15 sk. førend han ville skrifte hende; og førend han fik pengene

viste han hende ned. Da havde hun 12 sk. 2 alb., da ville han ikke tage dem og skrifte hende, fordi var ikke flere.

Niels Nielsen i Bøel med lige svoren ed at have vidnet, at han nærværende hos var i Lønborg kirke ved Vor Fruedags tid i forgangne år, og da så at Gunder Christensdatter i Bøel gav hr. Peder Iversen 15 sk.

Endnu et vidne af fornævnte birketing den 17. april sidst forleden udgivet, Laurids Terbensen i Møgelgård, for otte mænd, med oprakte fingre og ed, at have vidnet, at udi advent år 1628 da var han udi Lønborg præstegård, og da var begærende, at hr. Peder Iversen ville komme til kirken den næste dag derefter, og kristne hans barn; og da drog hr. Peder bort af Lønborg sogn, og ikke da kom til kirken at kristne hans barn, men han måtte tage det hjem udi otte dage derefter ukristnet.

Så og et vidne af fornævnte birketing den 17. juli næst forleden udgivet, Jahan Pallesdatter i Stygh, for otte mænd, ved lige svoren ed og oprakte fingre at have vidnet, at udi advent anno 1628, det sidste år fjenderne var her i landet, da bar hun Laurids Terbensen i Møgelgård hans ene pigebarn til Lomborg kirke, og der skulle have været kristnet, og ikke hun kunne få samme barn kristnet den tid, men tog det hjem igen ukristnet, til på ottendedags dag, formedelst præsten ikke var der tilstede.

Som de vidner videre bemelder. Og formente Christen Olufsen og Christen Christensen samme vidner ret at være, og burde ved magt at blive. Dertil svarede hr. Peder Iversen, og ved sin højeste helgens ed og oprakte fingre svor og benægtede sig ikke sligt at have gjort, som på ham vidnet er, ej heller penge eller penges værd for samme begravelser og skriftemål at have opbåret. Og mente fordi deres vildige sankevidner ikke burde at komme ham til hindring eller skade.

Så og, efterdi fornævnte vidner ikke er vidnet på ferske fod, medens en part rum tid og en del nogle år efter sådant skulle være sket, og ikke bevises derpå straks at være anket eller klaget, de og har vidnet mestendel udi deres egen sag, og en part vildige. Hr. Peder Iversen og ved sin højeste ed benægter sig ikke penge eller penges værd af dem for samme begravelser eller skriftemål at have fanget eller annammet, da kunne vi, efter sådan lejlighed, ikke kende samme vidner så noksom, at de bør nogen magt at have, men magtesløs at være.

Samme dombog side 372b ff.:

Var skikket hæderlig og vellærd mand hr. Peder Iversen sognepræst til Lønborg og Egvad kirker, med en opsættelse her af landstinget i dag 14 dage udganget, lydende han da at have hid i rette stævnet Zidsel Christensdatter i Tarm mølle for et vidne, hun den 16. august til Nørre herredsting på ham vidnet har, at den næste lørdag efter Sct. Andreasdag 1631 skulle have været for ham i Egvad kirke, og begæret af ham, at han ville skrifte hende. Da viste han hende ned, og svarede hende, at han ikke ville skrifte hende. Hvilket hendes vidne han højlig benægter sig aldrig slige ord at have haft tilsammen med hverandre, som hun om vidnet har. Ikke heller hun sligt skal ham overbevise; tilmed i hendes egen sag, ej heller på ferske fod at være vidnet og påklaget. Menende samme hendes ensom vidne burde magtesløs at være. Ilige måde skal have vidnet fornævnte dag, at den næste søndag derefter, at han skulle have sagt af prædikestolen:

"Du slemme kvinde, som ikke vilde lade dig skrifte af mig i går, du skal lade dig skrifte af djævelen i helvede." Hvilket hendes vidne han højlig benægter sig aldrig slige ord at have haft, som hun om vidnet har, ej heller nogen til sagt. Formener og hendes vidne ikke stemmer overens, men tvært imod hverandre, Som noksom er at erfare, at hendes forrige vidne medfører, at hun skulle have begæret skrifte, og ikke måtte det bekomme, og udi dette hendes vidne at skal have vidnet:

"Du slemme kvinde som ikke ville lade dig skrifte af mig i går, du skal lade dig skrifte af djævelen i helvede". Mener hendes vidne bør magtesløs at være. Derhos hidkaldt Jep Gjødson i Foursom, Hans Christensen ibid., Esche Jensen i Tarm Bisgård for et vidne de samme dag til fornævnte ting vidnet har, anlangende at de samme søndag udi Egvad kirke skulle have hørt, at hr. Peder Iversen af prædikestolen skulle have sagt:

"Du slemme kvinde, du som ikke ville lade dig skrifte af mig igår, du skal lade dig skrifte af djævelen". Hvilket deres vidne han højlig benægter sig aldrig slige ord at have haft, og ikke deres vidne skal medføre hvad kvinde han slige ord skulle have tilsagt eller og at være navngiven i nogen måde. Og ej deres vidne skal medføre, at de skulle have hos været i Egvad kirke om lørdagen tilforn, og set hende der begæret skrifte.

Tilmed skal være Christopher Giestrups [Gersdorff] egen tjener, som samme vidne har ladet forhverve, og ikke nogen af de andre uvildige sognemænd sligt skal være bestandig at have hørt, og skal samme dag og tid såvel været i kirken, som de formener af vildighed at have vidnet. Tilmed ej heller på ferske fod at være vidnet. Menende samme vidne bør magtesløs at være.

Ilige måde hidkaldt Christen Olufsen i Tarm, Christen Ibsen ibid., Esche Jensen i Tarm Bisgård og Hans Christensen i Foersum for et vidne de fornævnte dag til bemeldte ting vidnet har, at det andet år fjenderne var her i landet, på Sct. Mikkelsdag skulle have hørt, at hr. Peder Iversen skulle have sagt i forsamling på Egvad kirkegård uden "schriffts døren, ieg will lade diefflen tiene eder i min stedt". Hvilket deres vidne han højlig benægter sig aldrig slige ord at have haft, ej heller nogen tilsagt. Tilmed er en vildig vidne, og ikke skal bekræftes af de andre uvildige sognemænd; ej heller på ferske fod er vidnet og påklaget. Menende samme vidne bør magtesløs at være.

Endnu hidstævnet Esche Hansen i Tarm, Hans Christensen i Foersum, Christen Olufsen i Tarm, Thomis Jensen, Christen Ibsen, Mickel Christensen ibid., Esche Jensen i Tarm Bisgård for et vidne de fornævnte dag til bemeldte ting på ham vidnet har, anlangende at på 2. juledag, den anden jul fjenderne var her i Landet, skulle have hørt, at hr. Peder Iversen forkyndte band af prædikestolen over Thomis Jensen i Tarm. Hvilket deres vidne han højlig benægter sig aldrig at have forkyndt nogen band over Thomis Jensen. Ej heller deres vidne er på ferske fod vidnet, men over nogle år. Tilmed er et vildigt vidne, og ikke skal bevises af de andre uvildige sognemænd, som samme dag har søgt kirken, såvelsom de. Formene, efter slig lejlighed, samme vidne bør magtesløs at være.

Nok hidkaldt Thomis Jensen i Tarm for en usandfærdig klage, som han formener han fornævnte dag til fornævnte ting, efter samme vildige vidne, på ham gjort har, at han samme dag forkyndte band over ham. Hvilken hans klage han formener usandfærdig at være gjort. Som noksom er at erfare, idet han imidlertid ikke på ferske fod på lovlige steder sligt har klaget førend nu. Ej heller skal bevise, at være siden forment at søge sakramentet, som han siden ofte gjort har, hvilket burde ham at være for-

holden, om han havde været bandsat. Tilmed er han også siden indladt i ægteskabet, hvilke tvende poster han ikke skal benægte. Menende samme hans klage burde magtesløs at være.

Samledes hidstævnet fornævnte vidnesfolk og personer, hvad heller de er i landet eller uden landet. Så og Christen Christensen og Jesper Hansen med deres klage og vidner. Item hæderlig og højlærd mand doctor Jens Dynesen Jersie [Jens Dinesen Jersin] superintendent over Ribe stift, og Zidsel Christensdatter i Tarm mølle med hendes laugværge og Thomis Jensen med sin klage, samt bemeldte Christoffer Gersdorff med samme vidne og klage, og Christen Olufsen i Kier, som samme vidne forhvervet har, med samme vidne og klage, om de vil have noget dertil at svare.

Da, for nogen lejlighed, er sagen opsat til i dag. Og nu mødte Christen Olufsen og fremlagde et tingsvidne af Nørre herredsting den 18. august sidst forleden udganget, Zidsel Christensdatter i Tarm mølle for otte mænd, med oprakte fingre og ed, at have vidnet, at den næste lørdag efter Sct. Andersdag anno 1631 var hun hos hr. Peder Iversen i Egvad kirke, og begærede af ham for Guds skyld, at han vilde skrifte hende. Da viste hr. Peder hende "neer", og svarede hende, at han ikke vilde skrifte hende, for hun ikke havde advaret ham otte dage tilforn. Da svarede hun ham, at hun havde en syg mand hjemme, og hun var en frugtsommelig kvinde, og kunne ske, at hun kunne ikke komme til ham en anden tid at begære skrifte. Ydermere hende, ved lige svoren ed, at have vidnet, at den næste søndag derefter sagde hr. Peder Iversen af prædikestolen: Du slemme kvinde, som ikke ville lade sig skrifte af mig igår, du skal lade dig skrifte af djæveln i helvede.

Nok Jep Gjødsen i Foursom, Hans Christensen ibid. og Esche Jensen i Tarm Bisgård, med oprakte fingre og ed, at have vidnet, at de samme søndag hørte i Egvad kirke det, hr. Peder Iversen sagde af prædikestolen: Du slemme kvinde som ikke ville lade dig skrifte af mig igår, du skal lade dig skrifte af djæveln.

Item Thomis Jensen i Tarm Bisgård med lige svoren ed at have vidnet, at det andet år fjenderne var her i landet, på Sct. Mikkelsdag hørte hr. Peder Iversen sagde i forsamling på Egvad kirkegård uden skriftsdøren: Jeg vil lade djævelen tjene eder i mit sted.

Hans Christensen i Foersum med lige svoren ed at have vidnet, at år 1628 hørte han på fornævnte tid og sted på kirkegården, at hr. Peder Iversen sagde: Jeg vil lade djæveln tjene eder i mit sted.

Ydermere Esche Hansen i Tarm og Hans Christensen i Foersum ved lige svoren ed at have vidnet, at de hørte på anden juledag, den anden jul fjenderne var her i landet, at hr. Peder Iversen forkyndte band af prædikestolen over Thomis Jensen i Tarm, for han gik til degnen under prædiken og hemmelig gav ham noget tilkende. Endte så sin prædiken der med.

Christen Olufsen i Tarm, Christen Ibsen, Mickel Christensen ibid. og Esche Jensen i Tarm Bisgård ved lige svoren ed at have vidnet, at de hørte hr. Peder Iversen forkyndte fornævnte band, ligesom Esche Hansen og Hans Christensen vidnet har.

Item et vidne af fornævnte herredsting den 16. august sidst forleden udgivet otte mænd vidnet har, at de så og hørte samme dag på fornævnte ting, at Thomis Jensen i Tarm stod den dag for tingdom og gav last, kære og klage på hr. Peder Iversen i Lønborg, for han på anden juledag, det andet år fjenderne var her i landet, uden billig årsag forkyndte band over ham, efter vidnesbyrds indhold. Som de vidner videre bemelder.

Og formente Christen Olufsen samme vidner sandfærdig at være, og burde ved magt at blive.

Dertil svarede hr. Peder Iversen, og ved sin højeste ed og oprakte fingre, og benægtede sig ikke at have "Neder uist" Zidsel Christensdatter, ej heller haft de ord på ham vidnet er, medens ville bevise med sognevidne, sig udi Egvad sogn imod sine sognefolk kristelig at have skicket og forholdt. Og fremlagde et sognevidne udgivet udi Egvad kirke Allehelgens dag sidst forleden, som indeholder:

Peder Frandsen i Tarm, Niels Andersen ibid. og deres medbrødre 73 mand at have tilstået, at det var dem vitterligt i Guds sandhed, at siden hr. Peder kom der til sognet og var blevet deres sognepræst og sjælesørger, han da har forholdt sig og skicket sig ærligen, kristeligen og vel mod dem alle og enhver, både i kirken og uden kirken, og takkede ham al ære og godt for hans prædiken og kirketjeneste, at han har prædiket Guds ord retsindigt for dem, at det behagede dem såre vel. Så de ikke enten derfor

enten hans omgængelse kan klage på ham i nogen måde, men hellere begæret han måtte leve længe med dem, og for dem prædike Guds ord som hidindtil. Og at de ville gerne stå og gå med ham og gøre ham den tjeneste de burde at gøre. Så de takkede ham, og har ham intet andet end al ære og godt at beskylde i alle måder. Og ikke heller nogen som samme dag, som i kirken tilstede var, fremkom og klagede på ham, eller ham end al ære og godt at beskylde. Som det sognevidne indeholder. Og, efter slig lejlighed, formente hr. Peder Iversen samme vidner og klage, som ikke på ferske fod er vidnet og gjort, burde magtesløs at være.

Så og efterdi Zidse Christensdatter har vidnet udi hendes egen sag, og ikke fornævnte vidner og klage på ferske fod vidnet og gjort, men rum tid og en part ved år efter sligt skulle være sket, og ikke de straks derom båret kundskab. Hr. Peder Iversen og ved højeste ed benægter sig ikke sligt at have gjort eller sagt, medens med sognevidne beviser sig udi Egvad sogn ærlig og kristelig at have skikket og forholdet. Da kunne vi, efter sådan lejlighed, ikke kende samme vidner og klage så nøjagtig, at de bør nogen magt at have, men magtesløs at være.

Astrup godsarkiv, Salling Nr. herred.

Skøder 1633-1767.

Kong Frederik den Andens skøde af 1633.

Vor gunst tilforn, vide at eftersom os elskelig Christoffer Friis til Astrup, vor mand og tjener, underdanigst er begærende til magelaug af os og Kronen efterskrevne gårde og gods udi vort land Nørrejylland udi Salling i Skivehus len liggende, som er først udi Harre herred i Roslev sogn og by tvende gårde, den første Joen Pedersen og Las Andersen påbor, den anden Jens Christensen og Jep Nielsen påbor. Dernæst udi Nørre herred udi Grinderslev kloster sogn i Rærup by et boel Peder Bertelsen påbor. Nok en officers gård i Vester Grønning sogn og by Jep Nielsen og Christen Jepsen påbor. Nok i forskrevne sogn en gård kaldes Tordal Christen Thomsen påbor. Nok i Nørre herred i Thise sogn i Sønder Thise by et bol

Las Staffensen påbor. Nok i Lyby sogn og by i Øster Lyby en halvgård Søren Christensen påbor. Nok i Rybjerg sogn i Ilbjerg by en gård Anders Pedersen og Peder Pedersen påbor.

Hvorimod han underdanigst erbyder sig at ville gøre udlæg med efterskrevne hans gårde og gods udi forskrevne Salling udi Skivehus len i Brøndum sogn udi Hindborg herred i Rettrup by, som er først en gård Christen Christensen og Anders Christensen påbor. Dernæst udi Dølby sogn og by en gård Niels Nielsen og Jens Yde påbor, med et gadehus sammested. Nok i Dølby sogn en gård kaldes Tolstrup Niels Iversen påbor, og tvende gadehuse samme sted. Hvor udinden Christoffer Friises andpart kan beløbe sig den femte part. Ilige måde eftersom Christoffer Friis til magelaug er begærende efterskrevne gårde og gods til Asmind [fej] for Asmild] kloster liggende. Nemlig udi Harre herred udi Roslev sogn og by, som er først tvende gårde, den første Iver Madsen, den anden Peder Andersen og Christen Andersen påbor, med tvende gadehuse samme sted. Dernæst en halvgård samme sted Bodild Jensen påbor. Nok et øde møllested, som kaldes Roslev mølle.

Hvorimod han underdanigst erbyder sig at ville gøre udlæg til Asmild kloster udi efterskrevne hans gårde og gods i Salling i Harre herred i Hjerck sogn og by, som er først en halvgård Mette Lauridsdatter påbor, med et gadhus samme sted. Dernæst i Hindborg herred i Hem sogn og by en gård Jens Thomsen påbor. Nok en halvgård samme sted Jens Hvid i brug har. Nok udi Brøndum sogn og by en halvgård Henrik Nielsen ibor. Da bede vi eder og befale, så og hermed fuldmagt giver, at i med førdeligste begiver eder til begge forskrevne gods o.s.v.

Da efterdi os elskelig Mogens Sehested til Holmgård, vor mand, tjener og embedsmand på vort slot Skivehus, en gård kaldes Tolstrup på vor og Kronens vegne har begæret videre end først tilbudt, og nogen udeladt af det gods først var begærende, og på samme tvende gårde ingen erklæring gjort har. Da skulle i forfare hos Mogens Sehested om samme gårde der fra lenet mistes, kunne ligne og ligge samme gårde, som forbemeldt. Og eftersom forskrevne mølle af Asmild klostergoods langsommelig tid har været øde, og af os elskelig Niels Krag til Trudsholm, vor mand, tjener og landsdommer i vort land Nørrejylland, og befalingsmand på Asmild

kloster, berettes at af samme mølle har ganget otte tønder mel der den sidst var ved magt, uanset udi jordebogen tolv er indført. Da ville vi, at på samme mølles landgilde må gøres billig afslag o.s.v.

Befalende eder Gud. Skrevet på vort slot København den 25. februar 1633. Under vort signet.

Lundenæs lensregnskab.

Bilag pengeskat Martini 1632.

Film nr. M-18488.

Brev om flytning af tingsted.

Gud allermægtigste være evindelig hos dig og bevare dig længe og vel fra alle ulykker.

Kære Staffen Nielsen og kære broder. Vi kan dig venligen ikke forholde, at der er en stor klammeri til Øster [Horne] herredsting om tinget som er forflyttet, og er vel muligt at det ikke kan ligge på det sted det nu er lagt. Hvorfor kære broder vi er venlig begærende at du påminder vores gunstige husbond, at han taler med Iver Vind at der måtte bekommes en bevilling af hans majestæt, tinget enten at lægges som det lå tilforn norden Vestkær, eller og ved en høj kaldes "Kaarshøye". Hvis ikke så kan det da på et sted i herredet hvor lensmanden selv synes bedst belejligt at være. Lad det kære broder intet forsømmes. Anlangende de tjenere med Iver Vind, har han bekommet en by kaldes Houlvig deri er 2 gårde og 3 bol, og en gård og et bol i Snorup. Dette vi dig så venligen ville lade vide, og vil hermed nu og altid ønske og have dig Gud allermægtigste befalet. Actum Vittarp den 20. juni 1633. Visti Lassen egen hånd. Jens Lassen egen hånd.

Lundenæs Lensregnskab.

Bilag pengeskat Martini 1632.
Forarmede i Øster Horne herred.
Film nr. 18488.

Jens Lassen i Vittarp, udi den sag tingholder på Øster [Horne] herredsting, Niels Simonsen i Ølgod by og Laurids Jensen i Gunderup gør alle vitterligt at år 1632 mandag den 1. oktober på fornævnte ting for dom var skikket Niels Christensen, ridefoged til Lundenæs, på sin husbond ærlig og velb. mand hr. Ulrik Sandberg til Kvelstrup, ridder, kongl: mayt:s befalingsmand på Lundenæs hans vegne, som lovlig æskede, bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd som var Niels Simonsen, Laurids Jensen, Christen Christensen i Sig, Per Ibsen i List, Knud Jensen i "huolling", Jens Pedersen i Mejlvang, Las Lassen i Kvie og Oluf Christensen i Skovling. Disse 8 dannemænd alle vidnede på deres gode tro og rette sandhed ved deres ed, at de så og hørte på fornævnte ting, at Christen Pedersen i Stenderup og Bertel Hansen i Fuglsang de stod her i dag for tingdom og vidnede med oprakte fingre og ed, at Jens Christensen i Lærkeholt en gårdmand, Hans Nielsen i "møldeng" en gårdmand, Niels Rasksen i Kvie en gårdmand, Jens Hansen i Ansager en inderste, Per Pedersen i Birkebæk et bol, de er så ganske forarmede at de aldeles intet har at udgive af udi denne påbudne pengeskat, men lider stor armod. Fremdeles vidnede Søren Thomsen i Hoddeskov og Jens Nielsen ibid., at Erik Sørensen i Hessel en gårdmand, Niels Sørensen ibid. en gårdmand, Knud Jensen en gårdmand og Peder Jacobsen ibid. en inderste er og udi lige måde ganske forarmet og ikke kan udgive udi denne skat. Nok vidnede Christen Christensen i Sig og Christen Olufsen i Yderik at Mads Jensen i Thistrup en gårdmand, Niels Sørensen i Tang en gårdmand, Otte Olufsen en inderste, Christen Jensen en inderste er og så forarmede at de ikke kan udgive udi denne skat. Ilige måde vidnede Niels Olufsen i Hornelund og Bertel Hansen i Malle, at Niels Jensen i Dejgård en gård, Las Olufsen i Malle en gård, Søren Nielsen i Mosgård en inderste, Joen i Bjaldrup en inderste de er og udi lige måde ganske forarmede. Nok vidnede Per Jørgensen i Krarup og Laurids Hansen ibid. at Tyge Jepsens

gård i Krarup står øde, Peder Andersen i Gødsvang han er en forarmet gårdmand og Per Jensen i Gødsvang en gård og udi lige måde forarmet, at de ikke kan udgive udi denne skat. Og for det sidste vidnede Hans Jensen i Mejlvang og Jens Nielsen i Ølgod by, at Christen Christensen i Vallund en gårdmand, Peder Om ibid. en gårdmand de er og udi lige måde så forarmet at de ikke kan udgive udi denne påbudne pengeskat. At så her i dag for os er vidnet og kundgjort, det vidner vi med vores signeter undertrykt til vidnesbyrd. Datum ut supra.

Riberhus lensregnskab.

Bilag regnskab 1633-34.

Sag om agre i Kjelst mærsk.

Hans Lassen i Præstbøl, i den sag tingholder på Vester herredsting, Jes Frandsen i Outrup og Niels Nielsen i Bækhusse gør vitterlig år 1634 lørdag den 24. maj på fornævnte ting var skikket Hans Madsen i Billum, som lovlig bad og fik et fuldt tingsvidne af otte dannemænd, som er fornævnte Jes Frandsen i Outrup, Eske Laursen i Lund, Niels Hansen ibid., Anders Christensen i Tarp, Iver Christensen i Skedsbøl, Christen Jensen i Kastkær, Laurs Jensen ibid. og Christen Simensen i Tarp. Hvilke otte dannemænd vidnede med oprakte fingre og helligånds ed, at de hørte og så samme dag på fornævnte ting, at Jep Hansen i Billumgård vidnede på 50 år, Michel Jensen i Billum vidnede på 40 år, Terkel Hansen i Kjelst vidnede 60 år, Niels Dynesen og Christen Hansen i Kjelst vidnede hver på 24 år, Hans Strangesen i Billum vidnede på 60 år, Søren Nielsen i Kjelst, Niels Rask i Billum, Dynis Jepsen ibid., Christen Hansen i Kjelst vidnede hver på 50 år, Ole Nielsen i Tarp, Hans Madsen, Niels Christensen ibid., Dynis Jensen i Billum og Christen Jepsen i Kjelst vidnede hver på 40 år, Tue Olesen i Kjelst, Niels Thomsen ibid., Laurs Jepsen i Billum, Niels Christensen i Burgård vidnede hver på 30 år, Christen Hansen i Tarp og Christen Backensen i Kjelst vidnede hver på 20 år, Hans Persen i Tarp vidnede på 18 år, Christen Backensen i Tarp og Jens Christensen

i Billum vidnede hver på 16 år. Og vidnede forskrevne mænd hver med oprakte fingre og helligånds ed, at de mindes hver udi så lang en tid som forskrevet står, da har der ikke været enten ager eller eng udi Kjelst mærsk, som har ligget ej heller været brugt til den gård, som fornævnte Hans Madsen i Billum nu udi bor, og hans fader Mads Rask næst for ham iboede. Og ikke endnu kan findes eller opledes nogen ejendom, enten ager eller eng udi Kjelst mærsk, som skal ligge til fornævnte gård, undtagen to stykker agerjord der ikke kan falde uden to skæpper korn udi, som er kirkens jord. At så for os er vidnet og for os gangen vidner vi med vores indsegl. Datum ut supra.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 15. marts 1634, side 40a ff.

I en trolddomssag fra Lønborg hvor "Margrete hansdatter, sist boede i Lønborig sogen thoug og troldombssag" blev oversvoret af kirkenævninge fra Lønborg sogn, blev fremlagt et underskrevet brev sålydende:

Vi efterskrevne mester Jens Skøtte Knudsen, Guds ords tjener i Lønborg etc., Carsten Olufsen foged på Lønborg Bisgård, Niels Christensen i Lønborg, Christen Jensen i Laustrup, Niels Smed ibid., Christen Christensen i Vostrup, Niels Boercksen, ladefoged på Lønborg Bisgård, og Christen Christensen fisker ibid. gør alle vitterlig, at år 1634 fredag den 10. januar var vi forsamlede i Lønborg Bisgårds borgestue. Da for os var tilstede Margrete Villums, som boede sidst i Lønborg, og godvillig bekendte og tilstod, at disse efterskrevne:

Gunder i Boll [Bøel?], Anne Jensdatter ibid., Else Giødes ibid., Mae Nielskone ibid., Zidseel Jeskone og Maren Niels Christensens ibid., Kiersten Tamisses i Lønborg, Maren Anderskone ibid., Jens Lauridsen i Kongensgård, Peder Mattisen i Vostrup og hans hustru Maren, Jørgen Lauridsen i Kyvling, Jørgen Nielsen ibid., Margrete Jørgens ibid., Mette Thuris ibid., Peder Jespersen ibid., Lisbett Jørgensdatter ibid. og Maren kvinde ibid., Else Jenskone i Stavning og hendes datter Anne Jensdatter, Kier-

sten Volle Vogensens i Kragis og hendes datter Apolone, Buold Zidsel og Anne Hatfilterske i Tarm var forsamlede udi en dans om natten i Lønborg præstegård ved midsommertide, imidlertid at fjenderne var i landet. Og da udslog de hr. Peders [Iversen Hemmet] kør i gården til dem. Og da samme tid kom hr. Peder ud til dem. Så måtte de straks aftinge med hr. Peder derfor, enhver efter deres evne, somme gav korn af de Kyvlingfolk og penge, og de andre somme 10 dl., 6 dl., af den årsag han skulle tie med det, for de dansede den trolddans omkring hans kør. Så at hr. Peder fik for den sag over hundrede daler i korn og penge. Derhos bestod hun, at samme trolddans blev sket for Anne Jensdatter i Bøel hendes broders skyld, for hr. Peder tog hans vogn til Ribe, og lod ham løbe efter vognen hjem o.s.v.

Lundenæs lensregnskab.

Bilag til pengeskat Martini 1634.

Film nr. M-18488.

Visti Lassen i Bindesbøl, herredsfoged til Øster [Horne] herredsting, Hans Ibsen i Hessel og Søren Thomsen i Hoddeskov gør alle vitterligt at år 1634 mandag den 20. oktober på fornævnte ting var skikket Jens Lassen i "Vibtarp" [Vittarp] på sin husbond ærlig og velb. mand hr. Ulrik Sandberg til Kvelstrup, ridder, kongl: mayst:s befalingsmand på Lundenæs, hans vegne, som lovlig æskede, bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd som var Hans Ibsen, Søren Thomsen, Christen Nielsen i Harkes, Christen Mortensen i Egknud, Mads Sørensen i Hoddeskov, Jens Nielsen ibid., Christen Nielsen i Bjerremose og Jens Pedersen i Stenderup. Disse 8 dannemænd alle vidnede på deres gode tro og rette sandhed ved deres ed, at de så og hørte samme dag på fornævnte ting, at Søren Thomsen i Hoddeskov og Jep Jepsen i Ovnbøl de stod her i dag for tingdom og vidnede med oprakte fingre og ed, at Søren Thomsen i Hodde og Bertel Eskesen ibid., to gårdmænd er udi denne sommer blevet velbyrdig mand Iver Vind til Nørholm hans ugedagsbønder til hans gård, og ligger straks

ved Nørholms port og i sognet ved Nørholm. At sligt for os her i dag er vidnet og kundgjort som forskrevet står, det vidner vi med vores signeter påtrykt. Datum ut supra.

Lundenæs lensregnskab.

Bilag til pengeskat Martini 1634.

Film nr. M-18488.

Vidne om forarmede folk i Oddum sogn 1634.

Visti Lassen i Bindesbøl, herredsfoged til Øster [Horne] herredsting, Hans Ibsen i Hessel og Søren Thomsen i Hoddeskov gør alle vitterligt at år 1634 mandag den 20. oktober på fornævnte ting var skikket Jens Lassen i Vittarp på sin husbond ærlig og velb. mand hr. Ulrik Sandberg til Kvelstrup, ridder, kongl: mayst:s befalingsmand på Lundenæs, hans vegne, som lovlig æskede, bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd som var Jens Ibsen, Søren Thomsen, Christen Nielsen i Harkes, Christen Mortensen i Egknud, Mads Sørensen i Hoddeskov, Jens Nielsen ibid., Christen Nielsen i Bjerremose og Jens Pedersen i Stenderup. Disse 8 dannemænd alle vidnede på deres gode tro og rette sandhed ved deres ed, at de så og hørte samme dag på fornævnte ting at Bertel Hansen i Malle og Oluf Olufsen i Bjaldrup de stod her i dag for tingdom og vidnede med oprakte fingre og ed, at Jes Lauridsen i Bonum, en gårdinderste, Søren Christensen i Dejgård, en gårdinderste, Kirsten Thyboe og Anders Hermansen, to gårdhusmænd, de er så meget forarmet at de ikke kan udgive noget i den påbudne pengeskat. Deslige har Las Olufsen i Malle, som var en inderste, afstået sin brugelighed og siden på sin aftægt, og en mand bruger gården ene. Nok vidnede Christen Christensen i Torstrup og Mads Jensen i Sig med lige svoren ed, at Otte Olufsen, en gårdmand, og Christen Jensen, en inderste, de er og så meget arme, at de aldeles intet kan tåle at udgive i denne påbudne skat. At sligt for os her i dag er vidnet og kundgjort som forskrevet står, det vidner vi med vores signeter påtrykt. Datum ut supra.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 6.december 1634, side 267a-b.

Drabssag fra Hammerum herred.

Var skicket Jørgen Sørensen i Bredkær og havde hidkaldet sandemænd af Hammerum herred, Las Andersen, barnfødt i Frølund, manddød at oversværgede for Michel Sørensen i Birk, han den 25. oktober sidst forleden dræbte og ihjelslog; mente ham sagesløs at være af dage taget. Og først fremlagde fornævnte Jørgen Sørensen for sandemænd et tingsvidne af Hammerum herredsting den 15. november sidst forleden udganget, otte mænd vidnet havde, at Christen Knudsen i Birk, Karen Andersdatter ibid., Anne Pedersdatter, Anders Jensen, Margrethe Christensdatter, Anne Nielsdatter, Christen Ibsen og Anne Nielsdatter udi Birk stod der den dag for tingdom, vidnede med oprakte fingre og ed, at det var dem fuld vitterlig i sandhed, at Las Andersen, barnfødt i Frølund, har dræbt og ihjel-slagen Michel Sørensen i Birk den næste lørdag aften for helgemisse dag [Alle Helgens Dag] sidst forleden. Dernæst et tingsvidne af fornævnte herredsting samme dag udganget, Christen Jensen i Fastrup, Mads Jensen i Tjørring, Niels Lauridsen i Lund, Anders Olufsen i Holling og Mads Gregersen i Bjødstrup for otte mænd, med oprakte fingre og ed at have vidnet, at de den 5. november sidst forleden var til syn over salig Michel Sørensen i Birk, da så de først et sår på hans højre hånd, inden på den lange finger, som de syntes var skåret med en kniv, og et sår på den lange finger på den venstre hånd. Nok på hans hoved over det venstre øre så de, at han havde et knivslag, som de syntes var slået igennem hans hovedben, og ind i hovedet, hvilket de syntes var hans dødssår. Som de vidner videre bemelder. Dernæst gjorde sandemænd Per Andersen, Knud Persen, Jens Sibastsen?, Clemen Christensen, Christen Rasmussen, Erich Andersen, Jep Nielsen og Mogens Clemensen deres ed, efter at der var sat fylding på dem, formedelst Christen Jensen og Jens Christensen. Og svor fornævnte Las Andersen manddød over og fra hans fred, for fornævnte Michel Sørensen han ihjelslog.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 17. januar 1635, side 2 lb ff.

Retssag fra Bork sogn.

Var skicket ærlig og fornuftig Las Lauridsen i Vestergård på sin egen og på hæderllg mand hr. Oluf Clausen i Bork hans vegne, med en opsættelse her af landstinget den 22. november sidst forleden udgivet, lydende han da, efter anden opsættelse, at have hid i rette stævnet ærlig og velbårne mand hr. Ulrik Sandberg til Kvelstrup, ridder kongl: majst:s befalingsmand på Lundenæs, for en seddel og skrift han den 12. juni sidst forleden på Nørre herredsting skal have ladet læse. Som en misdæder ved navn Christen Olufsen af Kierd skulle have sammendisket og skrevet, i sin mening, at hr. Oluf og Las Lauridsen skulle have med været og omskrevet et brev, som Hans Jensen i Bøel for rum tid siden til hr. Oluf skulle have udgivet om elleve rosenobler, som Las Lauridsen skulle have skrevet Hans Jensens hånd derunder, med mere samme seddel om bemelder. Befindes Christen Olufsen, som samme seddel skal have udgivet, at have været en misdæder, som for sin misgerning har standen sin ret. Og recessen formelder, at ingen "vdedesche" menneske, som forvonden er, skal stå til troende i hvad de ville vidne eller sige pa nogen. Og de ved højeste ed benægter, at samme seddel er dem løgnagtig på digtet og skrevet. Formener efter slig lejlighed forskrevne klakseddel og "schiildschriff" [skændselsskrift] bør magtesløs at være, og ikke komme dem på deres ærlige rygte og navn til hindring eller skade i nogen måde. Dernæst da hidstævnet bemeldte hr. Ulrik Sandberg med samme "klack Zedell" og alle hvis breve han til den sag vil nyde og undgælde; så og med tingbogen af Nørre herredsting 1630. Item Hans Jensen i Bøel med forskrevne brev og hvis han i den sag har. Og Malthé Mogensen, ridefoged til Lundenæs, om de ville have noget dertil at svare. Da, efter bevilling, er samme sag opsat til i dag. Og nu mødte hr. Ulrik Sandberg og fremlagde Christen Olufsens bekendelse så lydende: Eftersom velb. hr. Ulrik Sandberg udi mit fængsel lod advare mig med godtfolk, at jeg herved inden skulle sandhed tilstå, eller han derom ville lade forhøre mig pinligen, dog jeg nødilg ville lide pine for min sandhed,

og for jeg ingenlunde kunne mig forsværge imod min samvittighed, eftersom hårdt mig forlangtes, hvis mig var vitterlig om den seddel der blev forandret af Hans Skrivners breve, som han fordrede 11 rosenobler af hr. Oluf Clausen i Bork med. Så var jeg endog i Bork om samme brev hos Las Lauridsen i Bork. Og han og hr. Oluf overtalte mig, at jeg blev hos dem om natten. Om morgenen årlig kom både hr. Oluf og Las Lauridsen ind til mig, som jeg lå i min seng. Og hr. Oluf svor og formanede sig højlig, at det var uret med de elleve rosenobler Hans Skriver fordrede af ham, og derhos omskrev en sin seddel om samme 11 rosenobler meldte, og bagpå forandrede et ord og "saatt beuisis i sted for be findis ", som han mente var ham til behjælp; og Las Lauridsen skrev under brevet udi Hans Skrivners sted. Og beholdt Las Lauridsen samme Hans Skrivners breve hos sig, og lod samme seddel af skriveren påskrive lige ved de andre breve og sedler, og lod den endelige dom omskrive, som han har dømt, og gjorde der i stedet en uendelig dom. Og hr. Oluf stak nogle hele dalere udi mit skrin, 16 hele dlr., at jeg ville dølge samme sag de begik.

Det så at være sket udi al sandhed er min egen hånd her under skrevet. Datum Lundenæs den 11. august 1633. Det bekender jeg Christen Olufsen med egen hånd.

Derhos fremlagde samme seddel, som berettes skulle være forandret. Og findes Hans Jensens hånd underskrevet, som den i sig selv formelder.

Og formente derhos med andre Hans Jensens udgivne breve skulle bevises, det ikke hans hånd at skulle være samme seddel er med underskrevet. Og fremlagde tvende gældsbreve, som Hans Jensen til hr. Oluf Clausen udgivet har, og "finch" med hans hånd underskrevet. Hvilke begge breve "finch caseret" og skårne.

Derhos fremlagde hr. Ulrik Sandberg sin skriftlige beretning, som blev påskrevet. Hvor udinden han formener Christen Olufsens bekendelse sandfærdig at være, og burde ved magt at blive.

Dertil svarede Las Lauridsen, og ved sin højeste ed med oprakte fingre svor og benægtede, sig aldrig at have med været, samme seddel at forandre eller underskrive, eller og nogen domme udi den sag omskrevet, som Christen Olufsen på ham bekendt har. Og mente, fordi samme misdæders bekendelse, ikke burde at stande til troende eller nogen magt at have.

Så og efterdi recessen formelder, ingen "udediche" menneske, som for nogen uærlig sag forvunden er, deres ord ikke at skal stå til troende i hvad de ville vidne eller sige på nogen. Og befindes Christen Olufsen Kier at have været en "udedische" menneske, som for sin misgerning er heden rettet, samme bekendelse gjort har. Da kunne vi, efter sådan lejlighed, ikke kende denne hans bekendelse så noksom, at den bør nogen magt at have.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 13/4 - 2/11 1635, side 18a.

Jens Bang af Aalborg.

Christoffer v. der Herberge til Lybygård for et sendebrev dateret år 1632 den 16. september, som fru Helvig Kaas til Restrup hendes fuldmægtig Anders Jensen i Binderup på Viborg landsting den 28. september 1633 har berettet af ham med egen hånd at være underskrevet og forseglet, indeholdende hans kundskab om den laugværgetrætte med fru Helvig Kaas og Jens Bang imellem er. Formenende han derfor, med sådan sine sendebreve, han fru Helvig Kaas villig efter hendes begæring har meddelt, ham til en stor ulidelig bekostning og sagens lange forhaling og ophold har uforrettiget, og dermed sagens lovlige proces' forpligt?, som han formener han ikke kan være mægtig at oprette, så samme hans sendebreve aldrig tilforn udi nogen rettergang skal have været brugt og indført. Der foruden, uanset han tilforn har sin forrige kundskaber og sendebreve om samme sags lejlighed /:til begge parter er udgivet:/ til tvende herredage udi kongl: mayst:s stævninger har været udi rette kaldet, og han i dag hverken selv eller nogen på hans vegne til erklæring har mødt, og kongl: mayst:s stævning ikke efterfulgt, som indeholdt hans kundskaber, at skulle være tvert imod hverandre. Og af den årsag, efter kongl: mayst:s dom dateret København den 12. juni 1632, tilfunden sådanne hans kundskaber ingen af parterne at skulle komme til hindring eller behjælpning, og således formenes at være forskånede. Uanset han straks nogen kort tid derefter

igen meddeler bemeldte fru Helvig Kaas sådanne sine sendebreve "tridie sinde" forandret. Og udi begyndelsen på ferske fod ikke derom tilkendegivet det, han om den sags lejlighed er med Anders Friis til Urlev og Iver Lykke til Bigum har været beskikket, som fornævnte Christoffer v. der Herberges egen hånd skal udvise. Så bemeldte fru Helvig Kaas med sådanne hans og andre flere adelige sendebreve langt borte udgivet, sagen dog rigtig bevist, en part i Livland, Skåne og andre steder, fornævnte Jens Bang sin lovlige proces til en ulidelig bekostning og skade, som han formener han ikke skal være mægtig igen at kunne oprette. Og formener Christoffer v. der Herberge uret at have gjort, at han har givet begge parterne sin kundskab, forandret til adskillige tider, og sådan hans sendebreve, som endog formelder om nogen ord skulle være sagt udi vildmark, Jens Bang angældende. Hvilket han for tingdom højlig har benægtet og endnu benægter sådanne ord aldrig at have sagt. Og formener med rette, at ingen ham hans mundheld fra imod højeste benægtelse kunne vidne, og samme hans skriftlige kundskab derom ikke videre at komme ham til nogen forhindring, og for forurettelse at stande til rette, som det sig bør. Deslige fru Helvig Kaas udi lige måde med sådanne sendebreve og sagens indhold uret at have gjort, og derfor at stande til rette. Deslige at møde i egen person. Actum Hafnia den 12. maj 1635.

Idem: Fru Helvig Kaas med sin laugværge Anders Jensen i Binderup, tagende med dem samme sendebrev med alle andre kundskaber de udi denne sag forhvervet har, og med rette kunne dem tilholde, ingen undtaget. Deslige dem, som udi denne sag vidnet har, fru Helvig Kaas til Nørlund, salig fru Else Marsvin til Stenalt hendes arvinger Jørgen Kruse til Hjermelevgård, jomfru Ingeborg Kruse til Kappel, jomfru Birgitte Kruse til Trudsholm, fru Karen, Oluf Parsbergs til Jernit, Tyge Kruse til Aastrup, så og fru Anne Ugerup, Frederik Budde udi Livland med deres laugværger, Anders Jensen i Binderup, som samme har båret i rette, så og salig Christen Smed i Sundstrup, som vidner udi samme sag udstedt har, hans arvinger, Birgitte Andersdatter, Kirsten Christensdatter, Else Christensdatter, Niels Christensen ibid., Gertrud Christensdatter i Lundby, Christen Christensen i "Opelstrup" hans datter Karen Christensdatter, hr. Jacob i Sønderholm hans salig hustru Kirsten Christensdatter og hendes børn,

Selger, Boell og Edel Jacobsdatter, så og salig Villum Skræders brødre og kvinder, Anna Thomasdatter og Johanne Christensdatter at møde, enhver med sin laugværge. Dog ville vi. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 13/4 - 2/11 1635, side 34a.

Jens Hansen og Anders Jensen.

Niels Krag til Trudsholm og Erik Juel til Hundsbæk, landsdommere i Jylland, for en dom de til Viborg landsting 1634 den 5. juli imellem salig hr. Otte Skeel og dem dømt har, og der udi tildømt nogle vidner af dem forhvervet var, ikke at kunne magtesløs kende efter adskillige omstændigheder, som de udi deres afsagte sentens er sluttet. Uanseende de tilforn 1633 den 12. oktober ved deres endelige dom og sentens samme vidner har magtesløst kendt, og hvis dele og domme derefter er drevet var magtesløse. Som samme dom i sig selv formelder, og således dømt en endelig dom imod den anden, endog intet videre for dem i den sidste dom, sagen med at bevise, end udi den første dom skal være fremlagt undtagen et enlig vidne, som efter loven er ingen vidne. Og intet navn gives af dem hvor vidt de gode mænd deres dom så ganske aldeles med kunne forandre o.s.v. [Sagen fortsætter endnu 3 sider, hvorefter nævnes de personer, der indkaldes]:

Salig Otte Skeels efterladte arvinger, fru Birgitte Lindenov til Hammelmose, Christen Skeel, Hans Skeel, Knud Skeel, jomfru Karen Skeel, fru Lucil? Skeel, fru Margrethe Skeel, jomfru Berte Skeel og jomfru Sophie Skeel, enhver som ikke er myndig med deres laugværge. Item Poul Andersen i Hvilshøjgård, Christen Nielsen i Holmgård og Las Schjøtt i Aagård, som samme dom, vidner, syn og andet forhvervet har, med samme dom, vidner, syn og andet at møde. Item Maren Christensdatter i Vollerup, Maren Sørensdatter i Dons [Donsted], Niels Sørensen i Stenum og Søren Nielsen i Vollerup, Niels Lauridsen i Hollensted, vidnesfolk. Nok Jens Jensen i Holt, Poul Sørensen i Harreslev, og alle de umyndige med

deres laugværge. Nok synsmændene Anders Christensen i Stenvad, Niels Pedersen i Vollerup, Jens Christensen i Em og Peder Thomsen ibid.. Endnu Jørgen Orning til Skaarupgård, Christen Pedersen i "Thønne Birle", herredsfogden Peder Jensen i "Kournenis"?, Hans Lauridsen i Gunderup? Gønderup? og Las Pedersen i Øster Hald, at møde om de har der noget til at svare. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 7/11 1635 - 1/5 1636, side 45b.

Søren Jensen, Vranderup.

Niels Krag og Erik Juel for en sandemænds ed, de på Viborg landsting den 2. marts 1635 ved magt kendt har, og derefter kendt hans uskyldige broder ved navn Christen Jensen fra sin fred, efter tvende vildige og usandfærdige vidner, og ikke synsvidne blevet anset af landsdommerne, som tingsvidne derom formelder, at han ikke havde nogen skade i hans hoved, som synsvidne og badskæreren derom formelder. Dog alligevel hans egen svend og dreng falskelig derom vidnet har, hvilken landsdommernes stadfæstelse, såvel som sandemænds indsigt med fornævnte Hans Iversens svend og dreng Peder Sørensen og Peder Jørgensens vidne han formener, underdanigst på sin broders vegne, bør at være død og magtesløs, og ikke komme hans broder på hans fred til hindring eller skade i nogen måde. Deslige til sandemændene i Anst herred, som er Jep Andersen i Nagbøl, Jep Olufsen ibid, Iver Pedersen i Dallerup, Oluf Jespersen i Ravnholt, Søren Nielsen i Højrup, Eske Mortensen i Lerskov, Markvor Nielsen i Søgård og Chisten Jensen i Vester Vranderup for de, efter usandfærdige vildige vidner har svoret Christen Jensen fra sin fred uskyldig for Jens Iversens død, som Christen Jensen hårdelig, både for præster, fogder og dommere, benægter på den lod og part han skal indgå i Guds rige, og vil dø derpå, at han ikke har skyld i Jens Iversens død. Deslige til Lene Clausdatter for tvende vidner hun til Anst herredsting vidnet har, og ikke vidnerne stemmer over et, men hun har vidnet uden

varsel og kald med Hans Iversen i Vranderup. Ilige måde til Mette Hansdatter for tvende vidner hun til Anst herredsting, den ene den 17. og den anden den 24. september vidnet har, og dog deres vidner ikke stemmer over et, som vidner i sig selv formelder derom, men uskyldig ville vidne hans broder fra hans liv. Deslige at møde etc. Actum Kolding den 7. marts 1636.

Idem. Jens Iversen i Vranderup og Hans Iversen i Vranderup såvel som Peder Ravn i Sjørup, som samme dom forhvervet har, at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 7/11 1635 - 1/5 1636, side 65a.

Hr. Oluf Clausen [Borch]²² og Niels Niensens hustrus arvinger.

Erik Juel, landsdommer i Jylland, for en dom han til Viborg landsting dette år den 2. marts afsagt har anlangende nogen gæld deres svoger salig Christen Pedersen i Vostrup skulle have været skyldig til Lønborg kirke efter en opregnelse, som salig Eske Pallesen skulle have gjort den tid boet blev registreret efter Christen Pedersen i Bøel, uanset han ingen visse kundskab havde derom, enten af kirkens bog eller i andre måder. Og hr. Oluf og Niels Nielsen skulle have lovet ved deres seddel samme tid, at de skulle betale kirken hvad gæld Christen Pedersen kunne med rette være pligtig, og til næste kirkes regnskab som blev hørt, efter de havde udgivet samme seddel, da havde Christen Pedersens hustru, som en selvskyldner, afregnet og klart gjort, at hvad gæld hendes husbond var kirken pligtig, så er til 18 sletdaler, som med provstens fuldmægtigs seddel og hånd at bevise, også til det næste kirkeregnskab som er hørt derefter. Da er samme 18 sletdaler tilskrevet kirkeværge Jens Nielsen i Vostrup til indtægt, og 13½ mark til rente deraf. Og derefter har forfulgt Christen

---

²²) Oluf Clausen Borch far til professor Oluf Borch.

Pedersens hustru og hans datter som den rette hovedmand, og sluppet dem som var forlover for samme 18 daler og 13½ mark, og endda for 2 dalers rente deraf siden de er blevet ham tilskrevet, og forhvervet dom og dele på dem for samme kirkerest. Og ved fire års tid efter samme forfølgning var drevet på Christen Pedersens hustru og datter, da har kirkeværgen fornævnte hr. Oluf og Niels Nielsens arvinger tiltale ladet til Lønborg birketing, som ikke er deres værning, for 189 daler 2 mark efter en antegnelse, som gælderne skulle have opregnet efter Christen Pedersens død. Dog de mener samme antegnelse skulle være maculeret, og fornævnte sum penge i "bredden?" indsat, som de mener ikke med kirkens bog skal stemme overens. Og birkefogden ligevel har tildømt hr. Oluf og Niels Nielsens arvinger skadesløs samme 189 daler og 2 mark at betale, og ikke agtet at gælden den tid var betalt til 18 daler, uden hvis rente deraf kunne restere, hvilke beviser i birketingsdommen er indført, og loven formelder, at den sidste kontrakt foretager alle de sager tilforn var omhandlet. Tilmed var Lønborg birketing ikke deres værning, ej heller forpligter dem eller deres arvinger deraf lide forfølgning, men mener samme forfølgning ulovlig var drevet på dem, og han dog har med sin dom stadfæstet birketingsdommen. Tilmed ikke måtte fange deres breve i hans dom indført, hvor udi de mener at være forurettet, og samme hans dom bør magtesløs at være. Desligeste etc. Kolding den 15. marts 1636. Idem. Peder Bertelsen landstinghører, Niels Krag regnskabsprovst med alle de regnskabsbøger hvoraf rigtighed kan forfares om samme gæld, Jens Nielsen kirkeværgen med samme dom med hvis dokumenter han her udi har, Christen Christensen i Vostrup, som samme dom dømt har, salig Eske Pallesens arvinger, Sidsel Eskesdatter, Johan Bodis?, Jørgen Pallesen med hvis vedkommende at møde etc. Actum ut supra.

Astrup godsarkiv, Salling Nr. herred.

Retsdokumenter 1635-1790.

Tingsvidne 1635 af Nørre herred.

Bertel Mogensen i Dalgård, herredsfoged i Nørre herred, Christen Jørgensen i Ilbjerg og Niels Michelsen skriver gør vitterligt år efter Guds byrd 1635 tirsdag den 4. august på forskrevne ting var skikket Morten Iversen i Grinderslev på hans husbonds, velbårne Iver Lykkes børn Valdemar Lykke og hans søskende velb. jomfru Mette Lykke, jomfru Johanne Lykke og jomfru Helvig Lykke, deres vegne lovlig æskede, bad og fik et fuldt uvildigt tingsvidne af 8 trofaste dannemænd, som var Christen Jørgensen i Ilbjerg, Jens Christensen Hvid i "Buostrup" [Bostrup], Peder Mortensen i Stoubygård, Jens Iversen i Nørre Thise, Jep Christensen i Bjerregård, Oluf Jensen i Vejsmark, Anders Pedersen i Ilbjerg og Jens Jensen i Børsting. Hvilke 8 dannemænd alle endrægtelig vidnede med oprakte fingre og helgens ed, at de hørte og så samme dag på forskrevne ting det Peder Christensen i Grinderslev fremkom her i dag for tingdom, vidnede med oprakte fingre og helgens ed, at han på søndag sidst var 8 dage, da var han med og tage Rærup fæmon i hus, som gik på Grinderslev mark, som synsmænd i dag om hjemlet har. Og tog det imellem Grinderslev korn, og de gennede samme fæmon til klosteret. Dernæst vidnede Kjeld Jensen i Vestergård og Iver Mortensen i Grinderslev med lige svoren ed og oprakte fingre, og fornævnte dag med var og tog Rærup fæmon i hus. Og dem udi sandhed fuld vitterligt er lige som Peder Christensen om vidnet har. Item vidnede Jens Christensen på Heden og Jep Lassen ibid. med oprakte fingre og helgens ed, at de udi dag 14 dage sidst forleden var i Rærup og der stævnedes Bunde Sørensen i Rærup, Iver Christensen ibid., Poul Jensen, Oluf Pedersen, Peder Bertelsen, Christen Sørensen, Jep Melsen, Peder Christensen, Villads Sørensen ibid., Niels Pedersen i Havgård og Christen Jensen ibid. til enhver deres hus, og talte med nogen dem selv og med nogen deres folk. Samme dag var de ved Astrup port og der stævnedes ærlig og velbyrdig mand Christoffer Friis til Astrup, og talte de med Søren Nielsen tjenende der sammested, og hid til Nørre herredsting i dag for deres vidne at tage beskrevet, og den gode

mand bemeldte Christoffer Friis, om han vil have noget dertil at svare. Det vidner vi med vores ..... [resten borte].

Astrup godsarkiv, Salling Nr. herred.

Retsdokumenter 1635-1790.

Tingsvidne 1635 af Nørre herred.

Bertel Mogensen i Dalgård, herredsfoged i Nørre herred, Christen Jørgensen i Ilbjerg og Niels Michelsen skriver gør vitterligt år efter Guds byrd 1635 tirsdag den 4. august på fornævnte ting var skikket Morten Iversen i Grinderslev på hans husbonds velbyrdig Iver Lykkes børn Valdemar Lykke og hans søskende velb. jomfru Mette Lykke, jomfru Johanne Lykke og jomfru Helvig Lykke deres vegne lovlig æskede, bad og fik et fuldt uvildigt tingsvidne af 8 trofaste dannemænd som var Christen Jørgensen i Ilbjerg, Jens Christensen Hvid i Bostrup, Peder Mortensen i Stovbygård, Jens Iversen i Nørre Thise, Jep Christensen i Bjerregård, Oluf Jensen i Vejsmark, Anders Pedersen i Ilbjerg og Jens Jensen i Børsting. Hvilke 8 dannemænd alle endrægtelig vidnede med oprakte fingre og helgens ed, at de hørte og så samme dag på fornævnte ting det, disse efterskrevne stod her i dag for tingdom vidnede med oprakte fingre og helgens ed, eftersom de med en landstingsstævning dertil lovlig stævnet og kaldet var. Først fremkom Laust Iversen i Jebjerg vidnede, at ham udi Guds sandhed fuld vitterligt er og mindes udi 15 år, da har de mænd i Rærup ingen brug haft eller nogen frihed i Grinderslev mark, enten med hjord, drift, tørvegrøft eller anden brugelse, anderledes end Peder Christensen og Jep Melsen i Rærup, som er i gård tilsammen, og Peder Bertelsen ibid. de har haft køren til nogle små stykker jord og fra, som de dem tilholder i Grinderslev mark og hede. Dernæst fremkom Christen Nielsen i "gretrup" [Grættrup] vidnede i 30 år, Jens Simonsen i Vejsmark vidnede og i 30 år, Thomas Christensen i Stouby vidnede i 30 år, Anders Jensen i Vestergård i 28 år, Las Christensen på "hienn" [Heden] udi 36 år, Jørgen Jepsen i Bre-

um vidnede i 20 år, Jep Villadsen i Tustrup vidnede at han mindes i 34 år, Villads Andersen i "Bayllum" [Bajlum] i 20 år, Jens Thomsen i Grætrup vidnede i 30 år, Troels Poulsen i Jebjerg udi 34 år og Christen Iversen ibid. mindes i 30 år. Enhver vidnede med lige svoren ed og oprakte fingre efter deres alder og minde, da er det dem alle udi Guds sandhed fuld vitterligt med fornævnte brug i Grinderslev mark og hede ligesom Laust Iversen i Jebjerg om vidnet har. Item vidnede Jens Christensen på Heden og Jep Lassen ibid. med oprakte fingre og helgens ed, at de udi dag 14 dage sidst forleden var i Rærup og der stævnedes Bunde Sørensen i Rærup, Iver Christensen ibid., Poul Jensen, Oluf Pedersen, Peder Bertelsen, Christen Sørensen, Jep Melsen, Peder Christensen ibid., Niels Pedersen i Havgård og Christen Jensen ibid: til enhver deres hus, og talte med nogen dem selv og med nogen deres folk. Samme dag var de ved Astrup port og der stævnedes ærlig og velb. mand Christoffer Friis til Astrup, og talte de med Søren Nielsen, tjenende der sammested. Og vidnede fornævnte stævningsmænd Jens Christensen på Heden og Jep Lassen ibid. med lige svoren ed og oprakte fingre, at de i dag 14 dage mundtlig her ved tinget stævnedes Christen Sørensen i Rybjerg, Niels Andersen ibid., Buolde Sørensdatter i Skive, Maren Andersdatter i Sønder Thise, Maren Jensdatter i Rybjerg, Mette Jensdatter i Mogenstrup, kvinderne enhver med deres laugværge, Anders Pedersen i Ilbjerg og Christen Jørgensen ibid., og hid til Nørre herredsting i dag for det vidne at tage beskrevet, såvel som fornævnte herredsmænd og velb. Christoffer Friis, om den gode mand vil have der noget til at svare. At så i dag for tingdom gik og for, det vidner vi med vores forsegling. Datum ut supra.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 26. august 1635, side 219a.

Håndspålæggelse på død mand for at bevise sin uskyld.

Var skikket ærlig og velb. Gunde Lange til Brejning, kong: mayst:s befalingsmand på Aalborg slot, hans visse bud ærlig og forn. Las Christensen

i Blaksmark, og havde hidkaldet sandemænd af Vester [Horne] herred Dynis Niensens bane at udlede, som er fundet død i Janderup å kort tid forleden, hvad ham var til bane og liv lagt. Og først fremlagde Las Christensen for sandemænd et tingsvidne af Varde byting den 3. august sidst forleden udgangen, Hans Sørensen, borger i Varde, for 8 mænd, med oprakte fingre og ed efter recessen, at have vidnet, at den næste tirsdag for Vor Fruedag Bjergegang, da var Dynis Nielsen, som var til huse i Bandsbjerg, med hans folk vester på Varde mark og røgte nogen tørv, og gik så derfra vester på ad aften. Hvor han siden blev, var ham ubevidst. Dernæst et tingsvidne af Vester herredsting den 1. august sidst forleden udgangen Niels Hansen i Janderup, Michel Ibsen *ibid.*, for 8 mænd, med oprakte fingre og helgens ed, at have vidnet, at de den 3. juli sidst forleden fandt Dynis Nielsen, som var til huse i Bandsbjerg, i Janderup å først, og så tog Hans Nielsen i Janderup og Niels Madsen *ibid.* Dynis Nielsen af vandet og lagde ham på brinken. Hans Frandsen i Janderup, med oprakte fingre og ed, at have vidnet, at han samme dag drog Dynis Nielsen mere end 10 eller 12 "schaær" op i engen. Niels Jensen i Janderup, Christen Bertelsen *ibid.*, Niels Rasch i Bandsbjerg, Oluf Bennedsen i Janderup og Christen Johansen *ibid.* hver med oprakte fingre og ed at have vidnet, at de noget derefter var til syn, som Mads Rasch i Hyllerslev havde dem tilkaldet, da så de, at Dynis Nielsen både var blå og blodig i hans ansigt. Niels Rasch i Bandsbjerg og Bodil Nielskone *ibid.*, med oprakte fingre og ed, at have vidnet, at de ikke så eller fornåm Dynis Nielsen i deres gård siden den næste lørdag næst tilforn førend han blev død fundet. Ib Madsen i Janderup, med oprakte fingre og ed, at have vidnet, at Dynis Nielsen var inde i hans hus den næste søndag tilforn førend han blev død fundet. Ydermere Oluf Bennedsen i Janderup, Søren Olufsen i Strudvad, Christen Graversen og Mads Madsen i Hyllerslev, hver med oprakte fingre og ed, at have vidnet, at de den 5. juli næst forleden var tiltagen af Mads Rasch, da så de at Dynis Nielsen var blå og blodig i hans ansigt, og somme steder var huden af hans krop, så at han var i ynkelig måde. Item Jacob Hansen i Janderup, med oprakte fingre og ed, at have vidnet at han også så at Dynis Nielsen var lige sådan som forskrevet står. Deslige et tingsvidne af fornævnte herredsting den 8. august sidst

forleden udganget Børge Gregersen i Janderup, Søren Jensen, Peder Jensen, Niels Lassen, Jep Lassen, Niels Jensen, Christen Bertelsen, Christen Reinersen og deres medfølgere 44 vidnesmænd for 8 mænd, hver med oprakte fingre og helligånds ed, at have vidnet at de ikke har hørt rygte eller tidende, at Mads Nielsen²³ i Bandsbjerg og Peder Knudsen i Hebo og Mathias Sørensen, tjenende i Janderup præstegård, at nogen af dem skulle være årsag i salig Dynis Nielsens død, som fandtes død i Janderup å. Så havde de ikke hørt nogen mand eller kvinde der har sagt Mads Nielsen i Bandsbjerg har været årsag i salig Dynis Nielsens død, og ikke heller at Peder Knudsen i Hebo har været årsag i salig Dynis Nielsens død, ikke heller at Mathias Sørensen i Janderup har været årsag i salig Dynis Nielsens død. Men noget løs rygte og kællingesnak har de hørt sige. Først at den ene skulle have været årsag i hans død, og den anden, og siden den tredie. Men ikke at de har hørt det sige af nogen så at skulle være i sandhed, at nogen af de 3 personer skulle have været skyldig der udi. Med fornævnte samme vidne Peder Knudsen i Hebo, Mads Nielsen i Bandsbjerg og Mathias Sørensen i Janderup præstegård der den dag for tingdom, hver udi egen person, at have bedt dem Gud til hjælper med oprakte fingre og helligånds ed, at de ikke enten med ord eller gerninger har været årsag i salig Dynis Nielsens død eller afgang i nogen måde, som de vidner bemelder. Så mødte Peder Knudsen i Hebo på sin egen og Mads Rasch der sammested hans vegne, og fremlagde et tingsvidne af Vester herredsting den 8. august sidst forleden udganget, 8 mænd vidnet har det, Peder Knudsen den dag for tingdom begærede, at salig Dynis Nielsen af Bandsbjerg måtte komme op af jorden. Da ville han gerne lægge hånden på ham for hans uskyldighed, om Gud da ville gøre jærtegn om han var skyldig i hans død, og når dette måtte ske.

Dertil Las Christensen i Blaksmark, på hans husbonds vegne, at have svaret, at han har ladet advare sognefolk i Janderup sogn, at de i morgen når prædiken og gudstjeneste er endt til Janderup kirke, de da ville møde der og lægge hånd på salig Dynis Nielsens lig. At Peder Knudsen også

---

²³) Se min slægtsbog: Niels Pedersen og Ingeborg Christensdatter i Janderup, s. 39.

ville møde der og samme hans begæring i den sag efterkomme.

Dernæst et tingsvidne af fornævnte herredsting samme dag udganget, 8 mænd vidnet har, at Mathias Sørensen i Janderup præstegård den dag for tingdom begærede, at salig Dynis Nielsen af Bandsbjerg måtte komme op af jorden, da ville han gerne lægge hånden på ham for hans uskyldighed, om Gud da ville gøre jærtegn om han var skyldig i hans død, og når dette måtte ske.

Dertil svarede Las Christensen i Blaksmark, på hans husbonds vegne, at han har ladet advare sognefolk i Janderup sogn, at de i morgen når prædiken og gudstjeneste er endt til Janderup kirke, de da ville møde der at lægge hånd på salig Dynis Niensens lig. At Mathias Sørensen også ville møde der og samme hans begæring i den sag efterkomme.

Fremdeles et tingsvidne af fornævnte herredsting bemeldte dag udganget, 8 mænd vidnet har, at Mads Nielsen i Bandsbjerg den dag for tingdom begærede, at salig Dynis Nielsen af Bandsbjerg måtte komme op af jorden, da ville han gerne lægge hånden på ham for hans uskyldighed, om Gud da ville gøre jærtegn om han var skyldig i hans død, og når det måtte ske.

Dertil svarede Las Christensen i Blaksmark, på hans busbonds vegne, at han har ladet advare sognefolk i Janderup sogn, at de i morgen når prædiken og gudstjeneste er endt til Janderup kirke, de da ville møde der at lægge hånd på salig Dynis Niensens lig. At Mads Nielsen også ville møde der og samme hans begæring i den sag efterkomme.

Så og et tingsvidne af fornævnte herredsting den 15. august sidst forleden udganget Michel Jensen i Billum, Hans Madsen ibid., Laust Jepsen, Brix Pedersen, Niels Rasch ibid. og Jep Hansen i Billumgård for 8 mænd, hver med oprakte fingre og helliggands ed, at have vidnet at de på søndag da sidst forleden var til syn på Janderup kirkegård, der prædiken og gudstjeneste var endt. Da så de salig Dynis Niensens lig var optagen af graven på Janderup kirkegård. Så fremgik Mads Nielsen i Bandsbjerg, Peder Knudsen i Hebo og Mathias Sørensen, tjenende i Janderup præstegård, og lagde deres hænder på salig Dynis Niensens lig, efter deres egen begæring. såvel som menige sognemænd og ungarke, som da tilstede var. Og bad de alle, at Gud i himmelen ville give noget jærtegn, om der var no-

gen af dem, som var årsag i salig Dynis Nielsens død. Eftersom der var sket bøn både i Janderup kirke og Billum kirke tilforn. Da samme tid skete der ingen tegn enten på salig Dynis Nielsen eller nogen andre i nogen måde.

Samledes et vidne af fornævnte herredsting bemeldte den 15. august udgangen Jørgen Rasch i Hyllerslev, Anders Thomsen, Søren Nielsen, Niels Pedersen *ibid.*, Thomas Hansen i Strudvad, Hans Nielsen i Janderup og Christen Simonsen *ibid.* for 8 mænd, hver med oprakte fingre og hellegånds ed, at have vidnet at de nærværende hos var den 5. juli nu sidst forleden på Janderup kirkegård. Og da samme tid så de salig Dynis Nielsen, som blev død fundet i Janderup å, at det blod som var i hans ansigt var rendt af hans næse og mund både med blod og blodig vand. Deslige syntes de samme tid, at det hud der var af salig Dynis Nielsens krop det var "affEllet" med hans klæder i vandet. Og ikke de kunne synes at han havde nogen sår eller skade på hans krop, at noget menneske skulle have gjort ham o.s.v.

Dernæst gjorde sandemænd Mads Pedersen, Peder Jensen, Christen Michelsen og Niels Christensen deres ed, efter at der var sat fyldning på dem formedelst Christen Jensen og Jens Christensen. Og udlagde Dynis Nielsen af våde og vanlykke udi åen at være druknet og omkommet, og det ham til bane og liv lagt, eftersom de selv sandhed derom har udspurgt og forfaret.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 7/11 1635 - 1/5 1636, side 84a.

Erik Juel til Hundsbæk.

Jomfru Anne Skram, salig Claus Strangesens, for et bænkebrev og kundskab dateret Sig den 23. december 1634 til Jørgen Pedersen, foged på Nørholm, om en ålegård og fiskeri udi Vesterbæk å, som hun kalder Nørholm å. Hvilket hendes vidne og kundskab han formener ikke så ret eller lovlig at være, som det sig bør, medens magtesløs blive, og ikke komme

ham til nogen forhindring. Desligeste at møde etc. Actum Kolding den 21. marts 1636.

Idem: Jørgen Pedersen, foged på Nørholm, som samme seddel forhvervet har, den for retten at fremlægge. Item Iver Vind til Nørholm. Iligemåde efterskrevne, som også derom har vidnet: Christen Olufsen i Yderik, Thomas Jespersen ibid., Niels Eysen ibid., Peder Frandsen i Sig, Jens Sørensens ibid., Søren Knudsen ibid., Niels Jepsen ibid., Hans Nielsen udi Ovnbøl, Villads Hansen ibid., Jens Hansen i Olling, Christen Hansen Smed i "Fuoluig" [Fuglvig], Knud Jensen, Jørgen Jacobsen ibid., Peder Hansen Smed ibid., Mads Hansen i "Stundsig" [Studsig], Anders Christensen i "Shomstrup", [Skamstrup] Niels Sørensen i Vesterbæk, Knud Nielsen ibid. og Jørgen Eriksen i Sig at møde, eftersom enhver kunne have mindes samme fiskeri etc. Actum ut supra.

Endrupholm godsarkiv, Skads herred.

Skøder m.m. 1580-1871-1916.

Tingsvidne 1636 af Gørding herred.

Carl Hansen i Lille Darum, herredsfoged i Gørding herred, Lars Jensen i Tømmerby og Hans Mulvad anno 1636 mandag den 21. november på Gørding herredsting var skikket Peder Nielsen i Gørding, som bad om et tingsvidne af Jens Pedersen i Gørdinglund, Lars Synesen? i "Hov", Eskild Sørensen i Grisbæk, Jacob Jensen i Tømmerby, Peder Nielsen og Poul Andersen i Gørding, Erik Jepsen i Gredsted og Christen Jensen i Gørding. Disse 8 dannemænd alle vidnede endrægteligen ved ed, at de så og hørte, at Niels Poulsen i Nørå fremgik her i dag for tingdom, og med hans hustru Dorethe Nielsdatters, såvel som hans husbond ærlig og velbyrdig mand Jørgen Krags til Endrupholm, deres vilje og samtykke skødede, solgt og aldeles afhændede fra sig, sin hustru og alle deres arvinger, og til hans søn Peder Nielsen og hans hustru Liene Thomasdatter ..... hans anpart i gårdens eng straks ved Vibæk vad, den ene liggende vesten og den anden østen ved vad imellem Christen Frandsen i Nørå? hans eng på

vester af Niels Jessen *ibid.*, hans eng på øster side. Hvilke tvende enge straks med deres fulde længde og bredde, eftersom de forefindes, skal følge og tilhøre Peder Nielsen og hans hustru og deres arvinger til evindeligt eje og ejendom uden al forhindring o.s.v.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 17/10 1636 - 11/4 1637, side 43b.

Steen Rodsteen.

Fru Kirsten Kaas, salig Ove Urups, på den ene side og Gunde Lange, fru Birgitte Lindenov, salig hr. Otte Skeels, Jørgen Arenfeldt, Steen Rodsteen til Lerbæk, Christen Skeel til Bangsbo på den anden side anlangende en ejendom liggende i Elling sogn kaldes Ellings hede. Hvilken ejendom fæstet over halvanden hundrede år siden, skal være Niels Mortensens på salig Niels Mouridsens til Aagård hans vegne indvurderet ved laughævd, og siden kort tid derefter ved salig Mourids Nielsen selvejer til videre satisfikation drevet til lås. Hvilken lås skal befindes at være stadfæstet af salig kong Christian den Anden, højlovlig ihukommelse; så og med låsebrevet in originali er at bevise. Tilmed kan bevise med gamle såvel som med nye sandfærdige vidnesbyrd, samme ejendom at have efterfulgt vores lovlige adkomst breve fast over halvanden hundrede år, både før og efter låsen. Hvilke vores sandfærdige og lovlige vidner skal findes endnu uryggelig, og en part ved magt at være dømt. Des uanset tilholder sig fru Kirsten Kaas den samme ejendom, af den årsag, hun formener sig at kunne gøre bevislig med tvende sandemændstov såvel som med en lov-hævd, som hun sig påberåber. Med hvilke breve fru Kirsten Kaas sig den samme ejendom for et frit enemærke at ville tilholde. Desligeste etc. Actum Hafnia den 7. november 1636.

Idem: Verner Parsberg til Lynderupgård, Hans Basse, Axel Urne, "Felkgjør til Bradschoff" [Falk Falksen Gøye til Bratskov], Niels Friis til Skomstrup, Mandrup Due til Halkær og Peder Bille til "Bremsberg", som har været grandsknings- og afridningsmænd at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 7/11 1635 - 1/5 1636, side 148b.

Fru Sofie Friis.

Christen Andersen i Jelling, Søren Lassen *ibid.*. Dernæst otte mænd, som den 16. januar 1636 var opnævnet på Tørrild herredsting fornævnte dag, som er Anders Christensen i "Kioldgård", Søren Olufsen i Jelling, Eggert Frandsen i Nørskov, Søren Jensen i Stensgård, Peder Lassen i "Syeschoff" [Søskov], Anders Madsen i Lihme, Morten Knudsen i Åst og Christen Sørensen i Gammelby, for eftersom de har været lovlig stævnet og kaldet for deres sandhed at vidne og bestå til deres værning, deslige til Viborg landsting om hvis ord Johan Brockenhuus har haft på K: M: hånd og opsættelse på Tørrild herredsting den 16. januar sidst forleden, og fornævnte mænd ikke deres sandhed dem til deres værning, ej heller til Viborg landsting har bestanden og bekendt. Som landsdommere med deres dom dem har tildømt at vidne deres sandhed, som med landstingsdom i sig selv er med at bevise, og de har dog ikke gjort det. Derfor forårsages hun til at indstævne dem for kongl: mayst: og Rigens råd, der at vidne og bekende deres sandhed. Des lejlighed at møde i egen person såfremt de ikke forinden vidner deres sandhed til deres værning. Actum Kolding den 7. april 1636.

Idem: Johan Brockenhuus at møde, som samme ord har haft, der samme hans ord at defendere og forsvare. Idem Johan Brockenhuus for han havde understået det og ladet læse og bryde seks ugers påmindelse over hende på Tørrild herredsting den 19. marts, og på Jerlev herredsting den 23. marts 1636, belangende 10 rigsdaler afgangne Frederik Munch skulle være ham skyldig for en ubevist stævning efter K.M.s doms indhold, han og fornævnte ti rigsdaler har bekommet hans udsæt og betaling i Viborg, over skifte efter ham, for alt hvis han har haft at fordre efter ham, som med hans kvittering er at bevise. Og han dermed har forspildt hende hendes ret, både til Tørrild herredsting og Jerlev herredsting, som hun har ladet lovlig stævne og kalde. Hvorfor hun formener, at han i de måder hende uret har gjort, og ikke sin hånd og kvittering agtet, som han havde udgivet, men hende på hendes retfærdige sag til forhindring og skade

spildt og forventt har. Formenende derfor, at han dermed uret har gjort og bør derfor at stande til rette, som vedbør. Des lejlighed at møde etc. Actum Kolding den 7. april 1636.

Idem: Christian Thomesen [Sehested] til Tanderup, som samme seks ugers påmindelse over hende udstedt har, at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 17/10 1636 - 11/4 1637, side 84a.

Peder Pedersen i Ø. Horne herred.

Niels Krag og Erik Juel, landsdommere udi Nørrejylland, for en dom de til Viborg landsting den 23. november sidst forleden dømt og afsagt har imellem ham på den ene og Oluf Hansen i Stenderup på den anden side anlangende drabssag, som påberåbes at have udi mening fornævnte Peder Jørgensen skulle på ham have beganget, da den parlament skete desværre imellem dem ved Galtho den 19. august sidst forleden, hvor han fik en liden skade i hans knæ af et væрге, som uformodende imellem løb påkom, og ikke af nogen forsætlig vis ham på livet at efterstræbe. Men derefter straks på sin hest er hjemredet til Krarup, og siden på 5te uge derefter er død blevet. Hvorom 4 sandemænd, nemlig Michel Nielsen hans medfølgere skal have tilsvoret fornævnte Peder Jørgensen banemand at være, og fra sin fred, efter klage og medfølgende vidner i sagen ført er. Og ikke skal have agtet eller anset samme tumult eller skade ikun med forsætlig vis at være sket, men formedelst den dødes høje efterstræbelse og underløb imod Peder Jørgensens vilje at være sket, som han med sin højeste ed sig påberåber aldrig at have haft enten i tanke eller sind ham nogen skade at ville gøre. Tilmed ej heller anset hvad badskæreren ham har haft under hænder skaden at kurere, som skal være en mand på landsbyen boende ved navn Jens Jensen i Stensig, som uforfaren er udi badskærkunsten, og aldrig det har lært, ej heller havde de medikamenter en ret forfaren badskærer bruger dertil. Men mener han den første årsag er i hans død, idet han havde fordrevet skaden og har skåret to store huller,

et i hans tykke lår oven for knæet og et neden for i "kalfvuen" på benet. Hvoraf ham og anden svaghed i livet er tilslagen og derover død blevet. Tilmed skal han ikke heller i hans yderste fuldkommelige klaget over ham, sin rette banemand at være, men mere undskyldt ham, og påanket en anden karl, som hos var i samme tumult, såvel som badskæreren, som af synsvidner og vidnesbyrd med andet mere er forfares kan. Men fornævnte fire sandemænd mere har efterfulgt andre adskillige vidner, nemlig sognepræstens hr. Otte Pedersens hjemmegjorte skriftlige vidne, som dog for herredsprovsten skal have været indstævnet på sin ed sin sandhed derom skulle vidne, og ikke ville, men dog det i betænkende, som provstens bevis derom formelder. Menende derfor ikke hans vidne så rigtig at være, som det sig bør. Dog alligevel skal samme sandemændstov, såvel som vidnerne til landstinget være konfirmeret, men af kristelig medynk og samvittighed har de aktet og anset til landstinget "wdflucht" badskærerenes gerning og forsømmelse med andet mere, og det citeres til næstkommende herredage udi rette. Hvorfor fornævnte Peder Jørgensen, efter forberørte omstændigheder, formoder samme landstingsdom såvel som sandemænds tov, så vidt hans fred sig belanger, magtesløs at blive, og han igen på sin fri frelse at komme. Desligeste han eller hans fuldmægtig videre ved at berette etc. Datum "Anderschoff" den 3. januar 1637. Citant: Hr. Otte Pedersen i egen person at møde, som ikke ved ed for herredsprovsten ville vidne, og Jens Jensen som lader sig badskær at være, og i egen person at møde. Samledes Michel Nielsen i Rimlund [Grimlund?] med hans medfølgere sandemænd, som derom svoret har. Så og Oluf Hansen i Stenderup eftermålsmand på den dodes slægts frænders vegne alle at møde. Dog ville vi etc. Actum ut supra.

Riberhus lensregnskab.

Bilag til regnskab 1636-37.

Ildsvåde i Skads herred.

Niels Olufsen i Tjæreborg, herredsfoged i Skads herred, Gjerler? Hansen

og Thomas Hansen ibid., og Laurids Pedersen i Allerup, gør alle vitterligt, at år Kristi 1636 tirsdagen den 12. april på Skads herredsting var skikket Nis Madsen og Anders Mortensen i Bilstoft, bad og fik et fuldt tingsvidne af Jep Sørensen i Solbjerg, Søren Nielsen i Hygum, Gregers Clemendsen i Oksvang, Nis Grumsen i Forum, Jørgen Nielsen i Rovst mølle, Søren Jensen i Spangsbjerg, Thomas Christensen i Oksvang og Jens Nielsen i Rovst. Disse 8 dannemænd alle vidnede med oprakte fingre og ed, at de samme dag så og hørte på fornævnte ting, at Hans Jul i Næsbjerg, Niels Hansen, Jes Hansen i Rovsthøje, Jep Andersen i Gunderup, Niels Jepsen i Møllebjerg, Thomas Andersen, Søren Clemendsen, Knud Nielsen i Rovst, Thomas Olufsen i Årre, Niels Thomsen i Grimstrup, Laurids Kjeldsen ibid. og Oluf Hansen i Gunderup vidnede for dem med oprakte fingre og ed, at dem fuld vitterlig er i sandhed, at udi dag 14 dage, som var den 29. marts, er der en uforvarende ildebrand optændt udi fornævnte Nis Madsens salshus, så hastelig, at ingen det kunne imodstå, men tog slet over hans, og jammerlig forbrændte og lagde udi aske både Nis Madsens og sin nabo Anders Mortensens salshuse, al boskab, kister, skrin og andet. Al korn, sædekorn og andet korn, sengeklæder og andre klæder, uden hvis ringe klæder de havde på dem. Og Nis Madsens to gode køer også forbrændt til døde. Hvor udover bemeldte tvende fattige mænd er kommet i yderste armod og elendighed, og ikke kan komme til næring og bjergning igen, uden Gud og kristelige høje øvrighed vil det med dem forlindre, og deres bedrøvelige og elendige vilkår anse. At de så for os vidnede og kundgjorde, det vidner vi fremdeles med vores signeter undertrykt. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 1636 17/10-1637 11/4, side 13a ff.

Anders Pedersen i Lemtorp?

Niels Krag og Erik Juel, landsdommere i Nørrejylland, for en dom de til Viborg Landsting den 20. januar 1636 Snaepslandsting, dømt og afsagt har

imellem fornævnte Anders Pedersen på den ene og Jens Lauridsen på den anden side, anlangende "Erende" vidnesbyrd, som er Laurids Jensen, Anders Høst og Christen Christensen i Lemtorp, som de til fornævnte Lemvig byting den 18. december 1635 skal have vidnet, anlangende et stykke jord, som Anders af fornævnte Jens Lauridsen købt har, efter breve og adkomst, som derpå skal findes. Hvilke deres vidne skal findes imod fornævnte Anders Pedersens benægtelse, såvel med hans hjemløste brev, nok imod hans højbemeldte nægtelse. Hvilket landsdommerne intet skal have agtet eller anset, men dog ligevel funden deres vidne ved magt. Endog fornævnte Anders Høst i sin egen sag skal have vidnet. Og de andre to ikke at have været til Hamborg, og ligevel har vidnet hvad der skulle ske. Og ikke da iligemåde skal landsdommerne have anset et snapsvidne, som i samme sag er gangen. Som otte mænd tinghørere skal have vidnet den 18. december 1635 til fornævnte byting, at fornævnte Anders Pedersen skulde have sagt det, han skulle have givet fornævnte Anders Høst elleve rigsdaler til Lybeck, som hans brev om formelder. Des uanset hans hjemløste brev om samme 11 dlr. noksom forklarer, at samme penge blev betalt til Hamborg, som fornævnte Anders Pedersen sig tilforpligtet havde. Såvel som hvis vidnesbyrd i den sag er gangen iligemåde skal stemme overens. Og aldrig han skal have sagt samme ord om Lybeck, men er et snapsvidne, som af hans uvenner er sammen digtet siden tinget er brugt og afholdt, og indført den mands navn i samme vidne, for en af de otte tinghørere, som ikke enten var ved tinget, ej heller det hørte eller så i nogen måde. Ilige måde har han tiltale til Erik Juel for en dom, han til landsting den 17. august 1636 skal have dømt. I sin mening, at fornævnte Anders Pedersen skal have svoret ed imod ed. Hvorfor han på sine to fingre skal være fældet. Dog ikke skal have aktet eller anset, en af samme mænd er frafalden samme snapsvidne. Ej heller fornævnte Anders nogen ed, med oprakte fingre, skal have svoret imod Jens Lauridsen eller imod nogen mand, eller imod sig selv. Som noksom er af brevene at erfare, som de ulovligen har fornævnte Anders Pedersen frataget, og straks samme dag for retten på landstinget "fengseligen Angreben och hen och did trecken i Jern och fengsell", og siden henført til fornævnte Lemvig. Og der, den 26. august straks, uden lensmand eller hans fuldmægtigs vidskab

og nærværelse, ladet afhugge hans to fingre. Hvad han formener imod loven skal være og mandaterne. Og, efter slig lejlighed, formener han højlig af dem at være forurettet, og menende fordi deres domme bør magtesløs at være. Desligeste at møde etc. Actum den 28. oktober 1636.

Idem: Laurids Jensen, Anders Høst, Christen Christensen, som samme vidner har vidnet. Item Jens Laursen, som samme vidne har forhvervet, med samme vidne og det brev, som han fra fornævnte Anders's hustru har taget. Ilige måde byfogden Svend Olsen, Christen Bjørnsen tingskriver. Nok Svend Bertelsen, Niels Langer? og deres medbrødre 8 mænd tinghørere, hver udi egen person. Så og Mads Madsen, som samme vidne har udstedt. Dog ville vi. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/5 1637 - 10/3 1638, side 115a.

Niels Jacobsen i "Meilhede" [Middelhede],
forrige herredsfoged i Middelsom herred.

Niels Krag og Erik Juel, landsdommere udi Nørrejylland, for en kontrakt og forhandling de til Viborg landsting den 14. august 1630 har udstedt angående afgangne Anders Hegelund, forrige ridefoged til Hald, hans ejendomme både udi Viborg by og mark, som skal være opdragen til afgangne hr. Knud Gyldenstjerne, forrige befalingsmand på Hald, efter samme kontrakts videre indhold. Hvilken kontrakt Niels Jacobsen formener ikke ved rettens lovlige middel at kunne have gænge, fornemmelig af årsag, at den tid afgangne Anders Hegelund samme kontrakt skal have indgået, da at have været nederfældig ved delsmål for hvad han til Niels Jacobsen med rette skyldig var. Så han derfor ikke, efter Jydske lovs anden bogs 68. kapitel, kunne være mægtig sit gods at afhænde eller pantsætte til nogen, der tilmed ikke heller hans forpantelse specialiter bevises hvad ham pantsat er, meget mindre for hvor høj sum. Og af dets lejlighed formener samme kontrakt og forpantelse ingen videre magt bør at have. Udi lige måde tiltale til afgangne hr. Knud Gyldenstjerne hans børn og arvin-

ger, nemlig Arild Gyldenstierne, salig afgangne Axel Gyldenstierne hans datter jomfru Anne Lisebeth Gyldenstierne, Mogens "Seested" [Sehested], Otte Thott til Mogenstrup på deres hustruers vegne, såvel som hr. Tage Thotts søn Otte Thott til Søndervang for en vurdering velbemeldte den salig mand til Viborg byting, efter sådan forpantelse udi afgangne Anders Hegelunds ejendom skal have bekommet. Hvilken vurdering formenes ikke lovlig at skal være drevet, idet den part, som fornævnte forfølgning og dom over afgangne Anders Hegelund udstedt har, både har dømt udi sagen, så og har med været udi vurdering efter deres egen dom, som retten forhåbes ikke at skulle tilstede, medens mere synes villig, og ejendommen alt for ringe at være vurderet ham fattige mand dermed for sin store fordrende sum, efter adskillige delsmål over afgangne Anders Hegelund, at ville udelukke. Der tilmed ikke heller udi deres vurdering specificeret hvorledes enhver post er angivet og takseret, ejendommene for sig og markjord for sig, at deres vurdering deraf kunne eragtes forsvarelig og ret at være. Og efterdi samme kontrakt, forpantelse og vurdering skal være sket des midlertid Niels Jacobsen selv har haft afgangne Anders Hegelund udi dele og forfølgning, og derfor ikke mægtig sit gods at kunne afhænde eller pantsætte. Formenende derfor samme kontrakt, forpantelse såvel som den vurdering, som før er rørt, beskyldt er, og derpå funderet, ikke videre magt bør at have. Des lejlighed etc. Actum Hafnia 22. maj 1637.

Idem: Salig hr. Knud Gyldenstiernes børn og arvinger tagende med dem samme kontrakt, forpantelse og vurdering og andet hvormed de afgangne Anders Hegelunds ejendomme og markjorder vil dem tilholde. Desligeste Peder Ostenfeldt, borgmester udi Viborg, Peder Sørensen, Niels Rasmussen, Christen Rasmussen og Anders Rolandsen med deres medbrødre, som samme dom og vurdering udstedt og gjort har. Dog ville vi etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/5 1637 - 10/3 1638, side 124b.

Søren Madsen med flere.

Niels Krag og Erik Juel, landsdommere i Nørrejylland, at eftersom der har begivet sig en langvarig trætte mellem Malte Sehested og Knud Rodsteen anlangende nogen ejendom, som begge de gode mænd om tvister. Og eftersom Søren Madsen med de andre mænd, efter lovlig kald og varsel, har været forårsaget deres sandhed at være gestændig om 2 brune heste, som en mand i Høgstrup ved navn Thomas Christensen skal være frataget til indtægt i et stykke eng, som berettes at kaldes Grøneng, som Malte Sehested formener at skulle ligge til Thomas Christensens gård i Høgstrup. Hvilken samme eng og ejendom Knud Rodsteen formener at ligge til Lengsholm med al ret inden for hans gode gamle ejendomsbreve, så og udi Malte Sehesteds bondes herredsskel, sogneskel og markskel, vedkendes også samme ejendom for sin rette grund og ejendom til Lengsholm, så længe hans ejendomsbreve stander ved fuldmagt. Og eftersom fornævnte mænd har været så nær tilstede og set, at samme heste er blevet indtagne til indtægt til Lengsholm /:hvilke efter tingsvidne igen er dem tilbudt, som med tingsvidne er at bevise:/ har de, som før er rørt, efter lovlig kald og varsel været forårsaget deres sandhed der udi at være bestandige. Hvilket deres sandfærdige vidne er blevet stævnet for landsdommere, og der kendt løgnagtig, aleneste af den årsag, at de 2 drenge, som hestene skulle have taget, skulle selv have vedgået inden tinge, at de tog samme heste efter vidners formelding, og dog ikke de fattige tåbelige drenge dermed ment andre vidner end Knud Rodsteens, som en rum tid tilforn var forhvervet på samme ejendom, og ej heller skal kunne bevises o.s.v. Actum Hafnia den 19. juni 1637.

Idem: Malte Sehested i hvis navn samme dom er forhvervet, så og Knud Thomsen Holst og Peder Nielsen i Ørslev, som har forhvervet samme domme. Item Hans Laursen i Gunderup som samme vidner og klager udstedt har, og Christen Kjeldsen som samme dom dømt har, hans hustru Mette Nielsdatter og deres børn Johanne og Anne Christensdøtre og deres laugværge; så og Christen Jensen i Høgstrup, hans medbroder vidnesbyrd,

item Thomas Christensen eller hvem den sag vedkommer at møde. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/5 1637 - 10/3 1638, side 236a.

Søren Jensen i Odder, skovrider.

Niels Krag og Erik Juel, landsdommere i Nørrejylland, for en dom de på Viborg landsting næst forgangne 27. september dømt og afsagt har, og der udi konfirmeret et sandemændstov ham angående, at være svoret til manddrab og fra sin fred. Så underdanigst mener han der udi sig højligen at være forurettet, først i det Las Jensen, som død er blevet, er fundet selvanden i K: M: vildtbane med bøsse, som dog der intet skal have haft at bestille, helst under natten, og ingen heller ham har hjem [hjemlet] der med bøsser at gå eller nogen krybskytteri at bruge. Og dog ikke straks er blevet skudt førend han med sin staldbroder, skal være bemeldte Søren Jensen, til hesten indfalden er. Det uanset skal sandemænd mere have anseet og agtet Las Jensens egne ord som /:om Gud havde sparet ham livet:/ kunne have været ham selv til befrielse et sandfærdigt tegn og syn, nemlig tvende bøsser, han fra bemeldte tvende personer skal have bekommet, lå ladt og spændt. End også synsvidne, som har været på åstedet, der Las Jensen skal sin skade have bekommet og været bort fra ført. Så han formener, i det han således på sin fred er angrebet, at være sket og vederfaret uret og imod K: M:s nådige alvorlige befaling, som ham strengelig tilholder, med K: M:s vildtbane at have flittig opsyn. Der foruden skal og vidner og syn til landstinget og udi processen være beskyldt, som deres dom i sig selv videre skal udvise, og den med samme sandemænds tov, derfor magtesløs at blive og ikke ham på sin fred til skade at komme. Des lejlighed etc. Actum Odense den 29. oktober 1637. Idem: Peder Jensen i "Weill" [Vejle?] med samme dom, sandemænds tov og breve at møde. Item Peder Jørgensen i Svorbæk, Jens Bjørnsen, Jørgen Pedersen, Niels Knudsen, Anders Jensen, Rasmus Pedersen, Jørgen Peder-

sen udi Tørrild og Hans Hansen, Hads herreds sandemænd. Item Johan Brockenhuus og Peder Bertelsen landstingshørere. Samledes Niels Jensen, Oluf Pedersen, Mourids Jensen, Peder Mortensen, Peder Jespersen, hr. Thomas Nielsen i Astrup, Rasmus Michelsen, Peder Rasmussen, Rasmus Espersen, Michel Rasmussen, Niels Michelsen, Rasmus Michelsen, Michel Rasmussen og "Seyer Koe" i Holmans herred, foged i Hads herred. Om de her udi noget har at fremføre eller sige. Såvel som og Jacob Jensen, ridefoged i Åkær len, med hvis breve han i sagen kan have forhvervet. Dog ville vi etc. Actum ut supra.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 2. august 1637, side 207a ff.

Sag fra Sdr. Bork sogn.

Var skikket Maren Nielsdatter og anden Maren Nielsdatter i Sdr. Bork deres vise bud Anders Hansen i Sdr. Bork med en opsættelse her af landstinget i dag 14 dage udganget lydende, de da med en seks ugers stævning at have hid i rette stævnet Niels Nielsen af Obling hans arvinger nemlig Maren Nielskone²⁴, Niels Nielsen, Christen Nielsen, Maren Nielsdatter, Anne Nielsdatter og Kirsten Nielsdatter ibid., for et tingsvidne Niels Nielsen 1630 den 23. december til Nørre herredsting, efter Thomis Pedersen i Sdr. Bork hans mund, som boede på Anne Nielsdatter og Maren Nielsdatter og deres medarvingers bondegods, i den mening, at Thomis Pedersen skulle have sagt, at han har ydt Niels Nielsen skyld af hans bondegods han brugte, og Niels Nielsens arvinger med samme snapvidne ville bekræfte en gammel kontrakt, som ved 40 år siden skulle være gangen om otte skæpper korn, som skulle udgives af deres forældres bonde gods. Så og den ville bekræfte med et bænkebrev, Jens Pedersen

---

²⁴) Hun var datter af herredsfoged Jens Christensen i Nørre Nebel.
Se Kjærgård birks tingbog 12/11 1652, side 92a ff.

skulle have lovet at fæste af Niels Nielsen, uanset begge Maren Nielsdøtre deres fader skulle have boet i forskrevne bondegård ved 20 år efter samme kontrakt skulle være ganget. Og ikke skal bevises de imidlertid nogen afgift af samme gård, efter samme kontrakt, skulle have udgivet. Og beskylder de samme vidne først, at den ikke navnlig formelder hvad afgift det skulle være, eller hvad det var af deres og deres medarvingers bondegods, som Thomis Pedersen, som en "brydie" da brugte, ikke heller, om det kunne have været noget af Niels Nielsens egen særlig bondeejendom, som han for "schippe" skyld kunne have lejet af ham. Tilmed mener end også samme vidne ikke sådan i tingbogen skal være inddraget. Mener, efter slig lejlighed, samme snapvidne og bænkebrev ikke er så lovlig taget og forhvervet, at det bør at komme dem på deres bondeejendom til hindring eller skade, men magtesløs at være.

Dernæst hidstævnet Niels Nielsens arvinger med deres laugværger og samme snapvidne og bænkebrev og hvis andre breve de udi den sag vil nyde og undgælde. Så og Las Lauridsen i Vestergård, som samme vidne har udstedt, så og Thomis Pedersen, som samme ord til tinge skulle have sagt og samme bænkebrev har udgivet, dem til skade og Niels Nielsen til vilje.

Så og de otte mænd, som var tinghørere samme dag, nemlig Jens Lassen i Hie, Las Ibsen i Sjælsbøl, Peder Frandsen i Tarm, Christen Persen i Førsø, Christen Christensen i Adsbøl, Niels Hansen ibid., Las Mickelsen i Uldbech og Jørgen Mortensen på Lundsmark. Så og ærlig og velb. mand Iver Vind til Nørholm K: M:s befalingsmand på Lundenæs og Christen Jensen af Graahede, formere herredsfoged i Nørre herred hans arvinger Jens Christensen og Sidsel Christensdatter med forskrevne tingbog af Nørre herredsting Anno 1630.

Da, for nogen lejlighed, er sagen opsat til i dag. Og nu mødte Niels Nielsen og fremlagde samme vidne af Nørre herredsting år 1630 den 23. december udgivet, som indeholder, forskrevne Niels Nielsen at have stået der den dag for dom, og havde dele og tredie ting til Thomis Pedersen i Sdr. Bork for bondeskyld og landgilde af hans bøndergods, han bruger og besidder. Da at være fremkommet der den dag Thomis Pedersen, og bedt sig Gud til hjælper, at han havde ydt og betalt Niels Nielsen selv, og

hvem han af ham befalet at yde forskrevne skyld hvert år, han har brugt den gård han ibor, så nær til den skyld, der nu i høst skulle have været ydt. Og dermed afstod Niels Nielsen samme tiltale.

Som det vidne bemelder, og forment Niels Nielsen samme vidne ret at være, og burde ved magt at blive.

Så og efterdi ikke befindes Maren Nielsdatter og anden Maren Nielsdatter eller deres medarvinger for samme vidne at have fået noget varsel, enddog de der udinden skal være interesserede. Da kunne vi, efter sådan lejlighed, ikke kende samme vidne så noksom, at den bør nogen magt at have, men magtesløs at være.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 11. oktober 1637, side 295a ff.

Line Joensdatter i Vejrup er fundet død.

Var skikket Grumme Joensen i Vejrup, og havde hidkaldet sandemænd af Gørding herred, Line Joensdatter i Vejrup hendes bane, som blev død den anden søndag for Vor Fruedag Riber marked sidst forleden, at udlede hvad hende er været til bane og liv lagt. Og først fremlagde fornævnte Grumme Joensen for sandemænd et tingsvidne af Gørding herredsting den 11. september sidst forleden, som indeholder, fornævnte Grumme Joensen der den dag for tingsdom med Christen Joensen i Vejrup, og tilspurgte ham, om han ikke søndagen den 27. august sidst forleden fulgtes ene til marken med salig Line Joensdatter af samme sted. Da svarede fornævnte Christen Joensen, at han havde ikke nogen med sig, da han fulgtes ad marken med hende. Dernæst et vidne af fornævnte herredsting, samme dag udganget, som indeholder Jens Staffensen i Vejrup, Gravers Thygesen og deres medbrødre 9 synsmænd for otte mænd at have vidnet, med oprakte fingre og ed, at de da på onsdag var otte dage, var at syne over salig Line Joensdatter i Vejrup hendes lig. Da så de, at hendes hals var "Leene", så de kunne vride den til siderne, som en anden levende menneskes hals. Dog de ikke ved, at den var sønder eller ikke. Desligeste var

hun noget "Resen" udi hendes hoved. Så og var der rendt noget blodig vand af hendes ene næsehul, og ikke de så nogen andre synede gerning i nogen måde. Indeholder samme vidne, fornævnte synsmænd, at de og samme dag var tilkaldet af fornævnte Grumme Joensen, igen at syne fornævnte lig. Da så de også, at hun var mere "Resen" i hendes hoved. Så og var der løbet mere blod af hende end tilforn. Derhos et tingsvidne af fornævnte ting den 11. september udgivet, som indeholder efterskrevne Hans Eschesen i Vejrup, Hans Olufsen *ibid.*, Karen Grummes og Else Grummesdatter *ibid.*, for otte mænd, med oprakte fingre og ed, at have vidnet, eftersom de med en landstingsstævning var tilkaldt; først Hans Eschesen, at det var ham fuld vitterlig udi sandhed, at da forgangne søndag den 27. august forleden, da så han Line Joensdatter og Christen Joensen i Vejrup fulgtes tilsammen fra byen og til marken med hverandre. Dernæst fornævnte Hans Olufsen, at have vidnet, at samme søndag, da var han i fornævnte Christen Joensens gård, og der så, at fornævnte Christen Joensen kom kørende af marken med fornævnte Line Joensdatter i sin vogn, og samme tid var hun død. Og var der noget blodig vand rendt ned på hendes halsklæde, som han syntes var kommet af hendes næse, thi hun var lidet blodig i den ene næsehul. Desuden var hun noget våd og skiden. Iligemåde Karen Grummes og Else Grummesdatter at have vidnet, at de og samme tid nærværende hos var i fornævnte Christen Joensens gård og så, han kom kørende med fornævnte Line Joensdatter i sin vogn, som var død. Da var der rendt noget blodig vand af hendes ene næsehul, og var hun samme tid noget våd. Fremdeles et vidne af fornævnte herredsting den 18. september sidst udgivet, 8 mænd vidnet havde, at fornævnte Grumme Joensen stod der den dag for tingsdom og sigtede det vidne, som Joen Christensen og Else Grummesdatter, den dag, anlangende salig Line Joensdatter, vidnet har, villig at være, og det af den årsag, de som Christen Joensens egen søn og tjenestepige, der med ham vidnet havde. Som de vidner videre bemelder. Så mødte fornævnte Christen Joensen og fremlagde et tingsvidne af fornævnte herredsting fornævnte 11. september udgivet, som indeholder:

Hans Joensen i Vejrup, Hans Iversen *ibid.*, Karen Grummes, Jens Persen, Hans Olufsen, Laurids Skrædder, Peder Michelsen *ibid.*, Mads Pedersen,

Jens Benedsen ved Vejrup kirke, Jens Hansen i Lykkesgård, Hans Madsen og Jens Hansen i Rebelsig for otte mænd, med oprakte fingre og ed, at have vidnet, at det var dem vitterlig, at salig Line Joensdatter havde den faldende syge, og faldt nogen gange om dagen. Desligeste er det dem og vitterlig, at fornævnte Christen Joensen tog hende med sig ad marken i høsttiden at gøre med ham det hun kunne. Samledes et tingsvidne af fornævnte herredsting den 18. september sidst udgangen, som indeholder: Anne Esches og Michel Sørensen i Vejrup for otte mænd, med oprakte fingre og ed, at have vidnet, eftersom de med en landstingsstævning var did stævnet, at de nærværende hos var på "Bechweymarch" på den samme ager agervang, som Christen Joensen og hans steddatter Line Joensdatter var på søndag eftermiddag, som var den 27. august, og ikke de hørte eller så, at fornævnte Christen Joensen gjorde fornævnte Line Joensdatter nogen vunde eller skade i nogen måde. Indeholder samme vidne, Joen Christensen og Else Grummesdatter, at have vidnet, at de samme dag kom heden til "Bechuick" mark til Christen Joensen at rejse boghvede. Da så de, at fornævnte Line Joensdatter lå på jorden, så dumt som hun plejer at gøre når hun var anfægtet af den faldende syge, og ikke kunne tale, med blodig fråde for hendes mund. Som de vidner videre indeholder. Dernæst gjorde sandemænd Jacob Jensen, Christen Jensen, Jørgen Jensen og Eskild Sørensen deres ed, efter at der var sat fylding på dem formedelst Jens Christensen og Henrich Jensen. Og udlagde fornævnte Line Joensdatter af den onde sygdom, hun var med behæftet, at være død bleven, og det hende til bane og liv lagt, efter som de selv sandhed derom havde udspurgt og forfaret.

Viborg Landstings dombog.

Landsting den 11.oktober 1637, side 303b ff.

Strid om Nørre Grisbæk.

Var skikket Christen Godskesen i Gesten hans bud Niels Nielsen i Gamst med en opsættelse her af landstinget i dag måned udgangen lydende:

Ham da at have udi rette stævnet Sidsel Nielsdatter i Grisbæk for et skøde hun nogen år forleden, til Gørding herredsting af Per Michelsen, Per Matisen i Vejrup og Christen Persen i Askov, forhvervet har anlangende på en halv bondeejers ejendom i Nørre Grisbæk, som salig Mads Clausen tilforn var en selvejerbonde på samme gård. Og havde samme gård alene udi brug, som han arvede og [havde] skøde på. Formener det, salig Mads Clausen har ikke indskødet hans hustru Maren Madskone i den halve bondegård i Nørre Grisbæk, som ikke er erhvervet med købebrev og skødebrev eller pantebrev eller nogen adkomst. Formener at de vilde fravidne og skille Christen Godskesen og hans arvinger ved deres rette arvelod i samme halve bondegård, som Christen Godskesens medarvinger ham undt og bevilget har, efter udganget tingsvidnes formelding. Formener Maren Madskone hendes navn ikke skal findes i samme skøde, som Christen Godskesens fuldmægtig i 3 ting har stået til fornævnte ting, og fremæsket hvad de vil nyde og undgælde. Og ingen da at være fremkommet, undtagen Eskild Sørensen i Grisbæk med samme skøde, som med herredstingsdom er at bevise. Formener samme skøde ikke så lovlig og ret at være, som det sig bør, men burde magtesløs at være, og ikke komme Christen Godskesen og hans medarvinger, på samme halve bundegård, til hinder eller skade i nogen måde. Nok da hidkaldt hr. Niels Pedersen i Gørding, Eskild Sørensen i Grisbæk, Sidsel Nielsdatter og hendes børn Per Jørgensen, Christen Jørgensen, Grumme Jørgensen, Maren Jørgensdatter i Grisbæk, dernæst Per Michelsen i Vejrup, Per Matisen, Jens Persen, Matis Persen, Kirsten Persdatter, Karen Persdatter, Christen Persen i Askov, Vil Hansen i Darum, som skødet udstedt har, om de har noget dertil at svare, samt Per Persen i "Wilslag" [Vilslev?] og Ane Peders i "Wedrup" [Vejrup?].

Da, for nogen lejlighed, er sagen opsat til i dag. Og nu mødte Eskild Sørensen og fremlagde samme skøde, af Gørding herredsting år 1623 den 17. november udganget, som indeholder det, Per Matisen i Vejrup, Per Michelsen ibid. og Christen Persen i Askov, enhver på deres hustruers Ane Persdatter, Bergite Persdatter og Bodil Persdatter deres vegne, og alle på deres hustruers moder Berete Pers hendes vegne, med al deres fri vilje og velberåd hu, at have solgt, skødet og aldeles afhændet fra dem

og alle deres arvinger, og til hr. Niels Pedersens datter Sidsel Nielsdatter og hendes arvinger, den halve part af den bondegård og gårds gods Nør Grisbæk, som dem, efter deres salig søster og Berete Persdatter, Marine salig Mads Clausens af Grisbæk, arvelig tilfalden er. Indeholder og samme skøde bemeldte bondegods lovligen at være lavbuden efter loven, som samme skøde videre indeholder. Og derhos berettede Eskild Sørensen, at salig Mads Clausen og hans hustru Marine Persdatter, som godset udi fællig havde indkøbt, så Marine Persdatters arvinger, efter hans død, der udi har haft lod og part. Hvilket de igen til Sidsel Nielsdatter har afhændet. Og fremlagde et skøde af Gørding herredsting år 1591 mandagen næst efter Sct. Voldborg dag udganget, som indeholder Joen Clausen på hans egen vegne, Knud Joensen på hans hustrus Maren Knuds vegne fremgik der den dag for tingdom, med deres fri vilje og velberåd hu med "tre och moell", skødede, solgte og afhændede fra dem og deres arvinger, og til Mads Clausen og hans hustru Maren Madskone til dem og deres arvinger al den lod og anpart, som de kan arvelig tilkomme, efter deres fader Claus Joensen og efter deres moder Lisbet Clausens, i den gård i Grisbæk fornævnte Claus Joensen og Mads Clausen da iboede. Endnu fremlagde et andet skøde af fornævnte herredsting år 1597 mandag næst for Sct. Andreas dag udgivet, indeholdende Niels Nielsen i Jerne på hans hustru Anne Nisdatters [Nielsdatter?] vegne, Thyge Nielsen i Grisbæk på hans egne vegne, Laurids Nielsen på hans egen vegne, med deres fri vilje og velberåd hu fremgik der den dag for tingdom, inden alle fire stokke, med "tre och moell", skødede, solgte og afhændede fra dem og deres arvinger, og til fornævnte Mads Clausen og hans hustru Maren, til dem og deres arvinger al den lod og anpart, som de kan arve og tilkomme i den bondegård i Nør Grisbæk, som de har arvet efter deres salig fader Nis [Niels?] Thygesen. Samledes udi rette lagde et andet skøde af fornævnte Gørding herredsting år 1602 den 26. april udganget, som indeholder Mads Hansen i Tjæreborg på sin egen og sine søskende Jep Hansen og Kirsten Hansdatter deres vegne, som han kendte sig at være værge for, og i deres egen nærværelse, og med alle deres frie vilje og velberåd hu, og med deres stedfader Niels Kallesøe i Tjæreborg og deres morbroder Peder Matisen i Vejrup deres råd, vilje og samtykke, fremgik der den dag for

tingdom, med "tre och moell", skødede og solgte og aldeles afhændede fra dem og deres arvinger, og til fornævnte Mads Clausen og hans hustru Maren Pedersdatter og alle deres arvinger, al den lod og anpart, som Mads Hansen, Jep Hansen og Kirsten Hansdatter arveligen tilfalden var efter deres salig oldefader og oldemoder Claus Joensen og Elisabet Clausen, udi den bondegård og gårds gods i Nør Grisbæk, som Mads Clausen da iboede. Som samme skøder udi dem selv indeholder. Og, efter slig lejlighed, forment Eskild Sørensen det, Marine salig Mads Clausens arvinger nok som til samme ejendom var berettiget, og deres skøde, dem Sidsel Nielsdatter derpå givet har, ret at være.

Så og efterdi med adskillige skøder bevisliggøres Mads Clausen i Grisbæk og hans hustru Marine Pedersdatter at have købt lodder og anparter udi Nør Grisbæk udi fællig, så Marine Mads Clausens, fordi udi samme ejendom har været berettiget, og hendes arvinger siden al den lod og anpart de, efter hende, udi samme gård og gods kunne være tilfalden, til bemeldte Sidsel Nielsdatter har solgt og afhændet, efter det udi 3 ting var lavbudt efter loven. Og ikke bevises Christen Godskesen til noget, det de solgt har, at være berettiget, eller dem videre at have afhændet end de selv tilhørte. Da vide vi, efter sådan lejlighed, ikke imod samme skøde, hidstævnet er, at sige eller magtesløs [at dømme].

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/5 1637 - 10/3 1638, side 323b ff.

Peder Helt.

Niels Krag og Erik Juel, landsdommere i Nørrejylland, at eftersom han ved hans fuldmægtig den 2. marts 1636 til Viborg Landsting skal have ladet indstævne borgmester og råd udi Kolding med en registrering, som de skal have gjort efter hans afgangne fader Peder Helt, rådmand ibid., på tredie år efter hans død. Og ikke til "thrennings" dag, efter recessen, som de billigen havde "burdt". Langt mindre enten holdt skifte eller forordnet de umyndige børn formynder og forsvar, førend på femte år efter

deres faders død. Hvorfor børnene i længden har taget stor skade for slig borgmester og råds forsømmelses skyld. Eftersom landsdommeres udgivne stævning i sagen, derom ydermere udi sig selv det udviser. På hvilken stævning landsdommere aldeles intet til endelighed skal have dømt, enten fornævnte registrering eller skiftebreve under eller ved magt kendt. Det han formener dem pligtig at have været. Mens et landsting til ophold efter et andet over deres rette tid, og imod recessen, sagen udi betænkende optagen. Og endog ingen endelig dom i hovedsagen ham meddelt. Formedelst en del arvinger, som han ikke har vidst at finde, og dog mest intet sagen med rette kan vedkomme, ikke skal have ladet give kald og varsel, uanset stævningen befindes lovlig nok, eller at være læst og forkyndt, så vidt den burde, det han formener. Hvorover han med hans andre søskende nu skal være kommet så vidt fra sagen, at de afdøde borgmester og råds arvinger i Kolding, formedelst på så vide henværende steder, og ellers slig ophold, med lovlig kald og varsel at give, skal være fast umuligt at finde eller at "Andrefse". Da, efterdi umyndige børns gods og fædrene arv hverken må drukne, brænde eller forkomme, langt mindre heller for slig tilfælde bør dem at fravendes, har K: M: til rettens bestyrkelse og sagens endelig udgang og forklaring, efter hans klagelig supplikation og angivende, ham nådigst bevilget og samtykt, at han her udi riget til alle landsting, særdeles Nørrejylland, Sjælland og Fyn, så og Skåne, Lolland, Falster og på Møn, må lade denne K: M:s stævning læse og forkynde, som skal være lovlig kald og varsel nok, for alle de udi denne sag er interesserede; som han ikke ved, og som uden riget bosatte eller bortforrejt er. På det han dermed, og at sagen een gang for alle kan komme til en endelig ende. Og, efterdi landsdommerne i Jylland ham således tid efter anden har opholdt og afvist, stævnes de særdeles at møde i rette til første almindelig herredage som bliver holdt, næst efter at denne stævning, således som forskrevet er, for dem med de andre er lovlig læst og forkyndt. Og om sagen da igen til landsdommer bliver hjemfunden, da den på deres egen bekostning at forfares, og igen for dem at tage endelig dom, som de ville ansvare. Des lejlighed etc. At møde etc. Actum Kolding den 25. januar 1638.

Idem: Salig Jep Bøgvads borgmester i Kolding hans arvinger nemlig:

Afgangne Niels Jepsen, rådm. hans hustru og børn ibid.: Barbara Niels Jepsens, Niels Erichsen, Anders Nielsen, Jens Nielsen, hr. Anchers hustru Maren Nielsdatter, Anne Nielsdatter og Kirsten Nielsdatter. Dernæst Hans Jepsen hans hustru Maren Pedersdatter og liden Peder Hansen der sammedes med deres laugværge, Iffuer Nielsen på fornævnte Jep Bøgvads vegne. Dernæst salig Gregers Ottesen, borgmester i Kolding hans og hustrus arvinger, nemlig Anthonius Ottesen, Barbara Nielsdatter, Hans Bertramb udi Haderslev hans hustru Maren Nielsdatter, og Hans Jensen i Kolding hans afgangne hustru Else Nielsdatters børn, Claus Jacobsen, Frederich Jacobsen, Jacob Hansen, Jens Hansen, Johanna Hansdatter, Inger Hansdatter med flere hvor de er at finde, myndige eller umyndige med deres lavværge, på fornævnte Gregers Ottesens vegne. Jacob Pedersen Tønder hans arvinger: Otthe Sørensens hustru Karen Otthis, Jacob Pedersen og Simon Skomagars hustru i Kolding, Karen Simons, Hans Jensen Wiff, Henrik Splidt, Søfren Andersen skriver. Anders Andersens arvinger, Gertrud Andersdatter, Maren Andersdatter med deres laugværger. Endnu fornævnte Niels Jepsen rådmand hans arvinger på sin egen vegne. Mogens Rasmussens arvinger og søn, Erich Mogensens datter Anne Mogensdatter i Horsens, Maren Mogensdatter og Dorete M: sampt og Frederich Hansen byskriver i Kolding, som samme fornævnte register og skifte med hver andre gjort, forsegleet og underskrevet har. Samt bemeldte arvinger med deres laugværger tilhobe, med samme registrering at møde i rette. Iligemåde hans moder Mette Peder Holstis, og hendes laugværge. Også med samme breve, om hun dem har. Fremdeles Niels Bierndrups arvinger Mette Helts, Jørgens Helts arvinger, Claus Helt, Claus Juell, Marchus Hansen, Hans Marchusen, Michel Hansen i Angel med deres laugværge; og Hans Jepsen i Kolding hans arvinger, Maren Pedersdatter og liden Peder Hansen med deres laugværge; alle at møde. Dog ville Wi etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/5 1637 - 10/3 1638, side 341b.

Hr. Christen Kjeldorph, sognepræst
til Sortebrødre i Viborg.

Mester Oluf Christensen [Kjedelsmed] og hr. Laurits Nielsen [Aalborg], sognepræster til Gråbrødre i Viborg, for de sig understår at gøre forbud på, og opbærer en hel del af fornævnte hr. Christens sognefolks tiende, som er hans rette løn efter ordinansen. For hvis tjeneste han, som deres sognepræst, dem gør i kirke og uden kirke, når de ham nat eller dag tilsigende vorder. Og det /:som de formener:/ efter nogle domme fornævnte Gråbrødre præster for provsten forhvervede har, anlangende deres løn af Viborg hospital for 1631, medens hr. Christen havde indseende i hospitalet, den ene dateret den 18. juni 1632 og den anden den 7. januar 1633. Hvilke domme siden er konfirmerede og ved magt kendt af lensmanden og bispnen den 31. december 1633. Og /:videre trætte at forekomme:/ er fornævnte domme fyllestgjort. Disse domme og dommes konfirmering "henstrece" Gråbrødre præster siden årligen på hr. Christens præstelige rente, og støder ham så dermed fra sin rette løn af sine sognefolk; uanseende samme domme er dømte efter deres stævning for den løn af hospitalet for anno 1631, det år han havde indseende i hospitalet, og er fra kommet, så hr. Christen for samme års løn er af byfogden fridømt. Formener de domme og dommes konfirmering at være forhvervede:

1. Imod ordinancen /:fol. 84:/ alieno in foro?. 2. Imod al ret og gammel vis og vane at tiende efter i Viborg. 3. Ja intet at discernere om hovedsagen direkte, som nu tvistes om. Og derfor ej at komme hr. Christen til nogen hindring eller skade på sin rette løn af sine egne sognefolk, efter ordinancen /:såvel som og sine efterkommere, kaldet til en stor indpas:/ Men i det punkt bør magtesløs at være, og han igen at tilstilles hvis de af hans løn har opbåret, og at vederlægge hvis skade og omkostning han derpå anvende må. Des lejlighed at møde etc. Actum Haderslev den 10. februar 1638.

Idem: Som hovedmænd i sagen mester Oluf Christensen [Kjedelsmed] og hr. Laurits Nielsen [Aalborg], sognepræster til Gråbrødre i Viborg, med

fornævnte domme og dommes konfirmering, bytingsdomme med andet etc. de her udi kan svare. Salig mester Vilhelm Paludan, provstens efterleverske Dorethe Tygidatter [Dorothea Thøgersdatter] med hendes medarbejder: Mester Niels Poulsen og mester Peder Villumsen, som dømt har. Item salig Knud Gyldenstjerne hans arvinger; så og doktor Hans Vandel, superintendent over Viborg stift, som dommen konfirmeret har. Item Anders Rolandsen, byfoged i Viborg, samme domme fulgt. Borgmester og råd ibid.. Item Peder Pedersen, Christen Pedersen, Hans v. der Hud, Peder Mortensen, Christen Sunesen, Gregers skrædder og Christen Sørensen, domme og forbud forhvervet har. Item Johan Dytmer og Christen Sørensen, som forbud gjort har; item Niels Pedersen, Søren Pedersen, Jahan Vorris, Knud Pedersen, Jens Podemester, Jens Michelsen, Jens Clemensen og Anders Frandsen med flere af hr. Christens sognefolk, som i nogle år ham deres tiende forholdt har. Item mester Peder Pedersen hans medbrøder i kaldet og lige sognepræst med ham til Sortebrødre, som sagen efterstanden har, med hvad årsag og undskyldning han har, at han ej har stået på kaldets rettighed, sine efterkommere til skade. Item på hospitalets vegne Jørgen Seefeld, kapitlet i Viborg, Niels Krag, Niels Friis, doktor Lucas Paludan med deres medbrødre etc.. Item mester Hans Hansen, hospitalets forstandere pro tempore. Item borgmestere og råd i Viborg med deres medbrødre. dog ville vi etc.. Actum ut supra.

Bøvling lensregnskab.

Bilag til unionspengeskat til Michaelis 1638.

Film M-18053.

Mickel Lauridsen i Sodborg, herredsfoged i Skodborg herred, Jens Christensen i Nørager og Peder Rasmussen i Søgård gør vitterligt at år efter Guds byrd 1638 mandag den 3. september på fornævnte ting var skikket ærlig og velbyrdig mand Erik Juel til Hundsbæk, kongl: mayst:s befalingsmand på Gudum kloster hans visse bud Peder Vistisen i Vium, som

lovlig æskede, bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd som er Christen Christensen i Nordenkær, Jens Christensen i Nørager, Mads Mickelsen i Flyndergård, Mickel Jepsen i Kamstrup, Peder Poulsen i Overby, Laurids Hansen i Ballegård, Christen Nielsen i Eskebæk og Jens Christensen ved Kær. Disse 8 dannemænd alle samtlige vidnede på tro og rette sandhed at de hørte og så, at for dem vidnede og tilstod her i dag for tingdom Christen Lassen i Fabjergdal, Mads Ejlersen i Tinggård, Jens Jensen i Sønderby, Niels Andersen i "Fruball" [Fruebol], Christen Jensen i "blagsgaard" [Bløksgård], Jens Jensen i "Prøbensgaard" [Prebensgård], Niels Sørensen på Bjerg, Mads Christensen ved kirken, Simon Nielsen i "kagisbaall" [Kogsbol], Niels Christensen i Børring, Jens Christensen i Støvlbæk og Laurids Olufsen i "taubrou" [Tovborg] hver med oprakte fingre og ed, at dem fuld vitterligt er i ret Guds sandhed, at Christen Poulsen i Nør Børring og Jens Madsen ibid. i Fabjerg sogn de er så meget forarmet formedelst stor skadelig "Miist" de har haft på deres hopper, så og kvæg, som dem nu udi nogen forleden åringer er fradøde og ilde afgået, så de fordi ikke kan formå noget i denne kongl: mayst:s skat at udgive. At fornævnte mænd så for os vidnet har vidner vi med vores signeter her under trykt. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 11/1 1638 - 2/4 1639, side 312a.

Hr. Niels Pedersen i Ebeltoft.

Niels Krag og Erik Juel, landsdommere i Nørrejylland, for en dom til Viborg landsting anno 1638 den 15. august dømt og afsagt har, og der ved magt kendt Birgitte Jensdatters og Kirsten Jensdatters vidne, som har vidnet, at de så den anden mandag efter den første Vor Fruedag anno 1619, som faldt årlig næst efter Sct. Hansdag, det han skulle have meddelt Oluf smeds hustru Maren Michelsdatter sakramentet udi hans smediedør, sidende på hendes knæ. Og der hun er ledt tilbage skulle straks have født sit foster på gulvet, og ved døden afgang. Hvilket de formelder ved

Anne Arckisdatters? [Eriksdatter] vidne, som han selv i rette lagt har, at bekræftes. Uanseet at tilforn er bevist med fornævnte Oluf smeds eget vidne, at det var søndagen, det han hans hustru havde meddelt sakramentet, og så levede en ganske dag og nat førend hun siden i dagningen om mandagen er ved døden afgang. Hvilket også med Anne Eriksdatters vidne, som landsdommere sig til behjælp påberåbte, udtrykkelig bekræfter tvært imod Birgitte Jensdatters og Kirsten Michelsdatters vidne. Og der foruden af Rasmus Ibsen udi dette almindelig Ebeltoft menigheds vidne, anno 1620 den 14. februar udgangen, såvel som og med Johanne Pedersdatters vidne den 9. juli 1638 udgangen, også stadfæstedes. Desligeste også at de har ved magt kendt Karen Nielsdatters, Michel Bergs, Karen Christensdatters, Mathias Jensen skrædders, Jens Andersen snedikers og deres medfølgeres vidne, som har vidnet, at anden pinsedag anno 1629, der fjenden uddrog, skal ingen kirketjeneste være holdt, så og at han skulle adskilligt gods af deres huse have taget og bortført, hvor imod intet skal være fremlagt. Og han ej det selv fuldkommelig skulle have for landsdommere villet benægte. Uanset han der imod har fremlagt først 8 mænds vidne anno 1629 den 24. august udgangen, hvor udi Jens Hege- lund, fordum borgmester udi Ebeltoft, imod Peder Blocher der samme- sted, har vidnet, at årsagen hvorfor samme anden pinsedag ingen prædi- ken blev holdt var den, at der om natten tilforn var kommet ordinans, at kejserens folk skulle opbryde og marchere. Og at der de skulle gå til kir- ken, lod den øverste vagtmester trompeter blæse, at soldaterne skulle være færdige. Item at soldater løb omkring i gader og huse, så hverken han el- ler andre borgere, deraf han vidste, kunne begive sig den dag til kirken. Beråbende sig derpå foruden på et andet vidne, som han tilforn selv førte med andre sine medbrødre, rådmanden har givet ham, den 18. august 1629, hvor udi udtrykkelig formeldes, at efterdi ingen af dem eller af de få borgere, som endnu var i byen tilstede, vel vidste hvordan rytterne udi deres aftog ville holde hus med dem førend de skiltes fra dem. Da kunne ingen komme fra sit hus til kirken den dag. Item blev også fremlagt Niels Sørensens og Maren Pedersdatters vidne, som landsdommere ved magt kendt har, at han var til øverste vagtmesters hustru udi borgmesters hus henkaldt, og der, efter hans befaling, indledt hans hustru efter hendes

barnefødsel, og der været hos ham ved 10 slet, hvor han også er blevet til måltid. Hvoraf noksom kunne været at eragte, ingen af de vidner sandfærdig at være, som de muligt af had eller anden deres tilskyndelse har vidnet. Og derfor med en god samvittighed for den høje øvrighed både vil og kan benægte, og med andre nøjagtige vidnesbyrd, som han ellers hid indtil har været forhindret lovligen at føre, og derfor ikke for hans dommere kunne blive den tid fremlagt, ydermere vil udføre og bevise. Des lejlighed at møde etc. Actum Kolding den 18. oktober 1638.

Idem: Borgmester Knud Rasmussen og rådmænd Jens Sørensen, Christen Madsen, Christen Kiørsen?, Mads Lauridsen, Mogens Lauridsen, Peder Jensen, som dommen og vidnerne har forhvervet på borgmesters og råds vegne. Niels Andersen som har sat i dommers sted og vidnerne har udstedt, om de vil have noget hertil at svare. Desligeste vidnesfolkene Søren Sørensen og hans hustru, Mathias Jensen skrædder og hans hustru, Michel Berg, Karen Christensdatter samt Karen Christensdatter og hendes døtre, Peder Madsen, Jens Snediker, Anne Lauridsdatter, Michel Hegelund, Søren Andersen og "Boull hieronimi", Birgitte Jensdatter og Kirsten Michelsdatter at møde etc.. Dog ville vi etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 11/1 1638 - 2/4 1639, side 413b.

Peder Helt i Kolding.

Niels Krag og Erik Juel for en dom de den 15. august 1638 på Viborg landsting imellem en del borgmester og rådmænd i Kolding på den ene og ham og hans fattige umyndige søskende på den anden side, dømt og afsagt har anlangende registrering og skifte, de udi ulovlig tid imod recessen, efter hans afgangne fader Peder Helt, fordem rådmænd der sammest, ham og hans søskende til mærkelig skade gjort og funderet har, som de skal have konfirmeret og ved magt kendt. Hvor udi han formener sig med hans umyndige søskende på de tider af dem højliggen at være forurettet, idet de aldeles hovedsagen i sig selv skal have forbigået, og

deres dom aleneste løs grundet og funderet på 19 års alder og på en kopi af nogle sedler, som han på de tider /:som da umyndig var:/ af hans egen formyndere og den ældste borgmester der sammested er tilbragt med dem at underskrive, som skal være, at han skulle have givet hans egen formynder fuldmagt. Item en del hans gods bort foræret, som han selv på de tider ikke var mægtig for, med andet sligt mere. Som dog ikke kan kendes for noget så lovligt eller vigtigt, som med rette bør, eller kan holde ham fra hans lovlige tiltale, om nogen sådan unge og "Wuittig" menneske i så måde dertil kunne have anført. Thi hvis han da "fuldmødig" myndig havde kendtes, havde ufornødent været at sættes ham en værge eller formynder, som er tvært imod Ko: Ma: udgangne forordning om mindreårige, dateret den 1. juli 1619. Om alt, skønt noget sligt kunne være af ungdoms uforstand passeret, som udtrykkelig det forklarer, og taler på de tider om 25 års alder fuldmyndig at være og ikke før. Og den som får køb med ham, da at have "tholet" [tålt?] det han købte, og den som solgte har bekommet sit igen uden vederlag. Eftersom hans fader derefter den 23. august samme år er bortdød, først i hans 13. år, og boet derefter er ikke blevet registreret førend den 11. december 1621 i hans 15 års alder. Langt mindre er holdt skifte førend den 19. maj 1625 på femte år derefter, førend børnene nogen formyndere har bekommet, der han endda var en fattig ung dreng, og for sit brød tjente gode mænd først 19 år gammel. Så at borgmester og råd imidlertid har tilstedt hans moder at udgifte og udgive hans ene søster med størst bekostning, førend nogen registrering over godset efter hans afgangne fader gjort var, som og strider imod Ko: Ma: udgangne recesses 23. artikel. Ikke heller de nogen overformynder har tilset, efter Ko: Ma: forordning dateret den 7. april samme år. Hvorover han med flere hans søskende, formedelst sådan uflittig opsigt, ikke aleneste i registrering, men endog formedelst så lang forhaling imellem registrering og skifte, som har varet på det femte år, førend at børnene er tilsat værger og forsvarer, har lidt stor skade, idet at deres salig faders efterladte formue er så lang tid blevet forsømt, så at mange af deres kreditorer imidlertid, som tilforn var vis nok, siden er blevet uvis og udgangen. Såvel som deres ejendom og løsøre i så måde forringet og forkommet, som skal strække sig til nogle tusinde dalere, de skal være sket for-

kort, alt for den årsags skyld. Og synderlig fordi det var den ældste borgmesters søn, som på de tider bekom hans søster til hustru, for hvis skyldlig forsømmelse mesten skal være sket. Og hvis han endda, som de repeterer i slutningen i deres dom, formedelst 19 års alder sin egen væрге efter loven kunne have været, så var det dog imod Ko: Ma:s udgangne forordning om mindreårige, at han ej på de tider sit eget værgemål førend 25 års alder måtte annamme, ej her er vorden ham tilbudt; ikke heller han noget i sit værgemål annammet har, meget mindre endnu enten med afkald eller anden nøjagtig kvittering nogen som har forsikret, at det skulle kunne hindre ham for hans lovlig proces og tiltale i så måde. Tilmed så har end også hans anden broder ved navn Jørgen Helt, hvis arving han nu er, i samme tid der skifte er holdt, ikke været uden 14 år, hvilken da jo umyndig var o.s.v. Actum Kolding den 22. januar 1639.

Idem: Borgmester Jep Bøgvads arvinger udi Kolding, som er Niels Jepsen rådmand og hans arvinger nemlig hans hustru Barbara Nielsdatter og børn Niels Eriksen, Anders Nielsen, Jens Nielsen, mester Anchers [Ancher Sørensen] hustru Maren Nielsdatter [Bøgvad] i Kolding, Anne Nielsdatter og Kirsten Nielsdatter med deres laugvæрге, så og Hans Jepsen hans arvinger nemlig hans hustru Marine Pedersdatter og barn Peder Hansen med deres laugvæрге, og Iver Nielsen ibid.. På fornævnte Jesper Bøgvads vegne, Gregers Ottesen, borgmester ibid. hans og hans hustrus arvinger som er Anthonius Ottesen, Niels Jepsens hustru Barbara Nielsdatter ibid., Hans Bertram hans hustru Maren Nielsdatter i Haderslev og Hans Jensens hustru Else Nielsdatters børn nemlig Claus Jacobsen, Niels Jacobsen, Frederik Jacobsen, Jacob Hansen, Jens Hansen, Johanne Hansdatter og Inger Hansdatter med deres laugvæрге, Jacob Pedersen Tønder hans arvinger som er Otte Sørensens hustru Karen Ottes, Jacob Pedersen og Simon skomagere hustru Karen Simons, Hans Jensen Wiff, Henrik Splidt, Søren Andersen skriver hans hustru Else Jensdatter og arvinger, Henrik Henriksen, Bertel Henriksen og Anne Henriksdatter med deres laugvæрге, Anders Andersens arvinger Gertrud Andersdatter, Maren Andersdatter med deres laugvæрге. Endnu Niels Jepsen hans arvinger på hans egne vegne, som er hans hustru Barbara Niels Jepsens og børn, Niels Eriksen, Anders Nielsen, Jens Nielsen, mester Anchers hustru Maren Nielsdatter

i Kolding, Anne Nielsdatter, Kirsten Nielsdatter med laugvæрге. Ilige måde hans moder Mette Peder Helts, Hans Jepsen i Kolding hans hustru Marren Pedersdatter og søn Peder Hansen med deres laugvæрге, Hans Jepsen "husener". Dernæst afgangne Jørgen Helt, som sig inden tinge, fornævnte børnenes formynder, havde bekendt og vedgået, hans arvinger nemlig Claus Helt, Claus Juell, Markvor [Markus?] Hansen, Hans Markvorsen [Markussen?] og Michel Hansen udi Angel boende, med deres laugvæрге. Alle samtlige med forhvervede påklager og uendelige domme, registrering og skiftebrev med hvis videre de kan have der udi med at forsvare, des lejlighed ydermere berettes kan, at møde etc. Actum Kolding den 22. januar 1639.

Bøvling lensregnskab.

Bilag til unionsskat til påske 1639.

Film M-18053.

Mickel Lauridsen i Sodborg, herredsfoged i Skodborg herred, Christen Lassen i Fabjergdal, Christen Andersen i Hvingelby og Peder Rasmussen på Bjerg gør vitterligt at år efter Guds byrd 1639 mandag den 8. april på fornævnte ting var skikket ærlig og velbyrdig mand Jockum Beck til Gladsakse, befalingsmand på Bøvling, hans visse bud ærlig og fornuftig mand Christen Mickelsen ved Kirken, delefoged til Bøvling, som lovlig æskede, bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd som er Christen Lassen, Christen Jensen i Pilgård, Christen Christensen i Roesgård, Christen Andersen i Hvingelby, Mads Lauridsen på "stuor" [Stor i Tørring sogn eller Storbjerg i Lomborg sogn], Peder Poulsen i Overby, Søren Jensen i Kvistgård og Poul Jessen i Lundsby. Disse 8 dannemænd alle samtlige vidnede på tro og rette sandhed at de hørte og så, at for dem vidnede og tilstod her i dag for tingdom Jens Christensen i Nørager, Niels Jespersen i Børring, Christen Jensen i Roesgård, Mads Mickelsen i Flyndergård, Peder Nielsen i Bjerregård, Claus Jensen i Stokholm, Mads

Mickelsen i Møltrup, Jep Sørensen i Nissumby, Peder Jepsen i Bloksgård, Christen Jensen ibid., Erik Christensen i Kærgård og Peder Jensen i Bal-leby hver med oprakte fingre og ed, at dem i ret Guds sandhed fuld vit-terligt er, at Jens Bertelsen "vnder bierg" [Underbjerg] i Lomborg og Else Mortensdatter i Rom, som tilforn har skattet for 2 gårde, er nu ganske forarmede og aldeles intet formår i denne penge- og kornskat [her må være en fejl, da bilaget ligger ved unionsskatten] at give, men for deres store armod. Det til ydermere vidnesbyrd, at fornævnte tolv dannemænd så for os har vidnet som for er rørt, vidner vi med vores signeter her un-der trykt. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 29/4 1639 - 14/5 1640, side 68a.

Peder Pedersen indvåner i Holstebro.

Hr. Tage Thott til Eriksholm [i Skåne], formynder for Ove Thott til Irup, hr. Hans Lindenov til Hundslund formynder for jomfru Øllegaard Gyl-denstjerne til Bidstrup, Otte Thott til Næs, Mogens Sehested til Holm-gård, samtlige salig hr. Knud Gyldenstjernes til Tim hans arvinger og arvingers formyndere og laugværger, for skyld, landgilde og andre rettig-heder han forholdtes for af en gård liggende i Skødstrup i Øster Lisbjerg herred, en mand Rasmus Jensen ved navn påbor. Hvilken gård ham hans livstid, formedelst hans lange tjeneste, skal være forlenet kvit og fri af hr. Eiler Gyldenstjerne efter hans derpå udgivne forseglede og underskrevne forleningsbrevs lydelse, for han skal have tjent hans hr. fader Predbjørn Gyldenstjerne, og ham udi tyve år og mere. Hvilken gårds landgilde, skyld og rettighed Peder Pedersen også skal have nydt og opbåret, siden det ham forlenet blev, udi tre år, efter hans forleningsbrevs dato, har væ-ret ham følgagtig. Formener derfor, at det fornævnte den salig velbårne mands forleningsbrev jo bør ved magt at blive, og fornævnte gårds land-gilde og rettighed ham hans livstid at følge efter fornævnte brev indhold. Des lejlighed etc. Actum Hafnia den 1. juni 1639.

Idem: Niels Krag og Erik Juel, landsdommere udi Jylland, og Rasmus Jensen i Skødstrup, som gården besidder, at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 29/4 1639 - 14/5 1640, side 347b.

Knud Pedersen i Egebjerg på Thyholm.

Erik Juel, landsdommer udi Jylland, hvorledes Knud Pedersen uskyldig af Christen Christensen i Jestrup, på Peder Svenskes i Hindsels vegne, for tingdom er anklaget og fuld ransag tillyst anlangende Ko: Ma:s tiendekorn, han imod lovlig forbud nu forleden høst anno 1635 skulle have Peder Svenske fraranet, og ikke ydet efter recessen og ordinancen, samme tingsvidne no. 2 ydermere udviser og formelder. Og efterdi Peder Svenske, Christen Christensen eller nogen anden på Peder Svenskes vegne fornævnte ranslysning efter loven ingenlunde har forfulgt, meget mindre bogsed bundet. Og Knud Pedersen sig formener af dem dermed foreuret at være, og efter lovens 2. bog, 41. kapitel deres 3 mark at bøde. Hvorpå han også af herredsfogden i Refs herred Peder Skytte i Smerupgård dom har været begærende, som dog ikke endelig der udi har dømt. Medens hans uendelige dom med tvende andre domme konfirmeret, som hans domme selv derom formelder. Hvorfor Knud Pedersen igen er blevet forårsaget, eftersom han egen endelig dom til herredsting kunne erlange sagen for landsting at indstævne. Samme sted han også første og anden gang tvende opsættelser bekommet, og landsdommer endda på sjette ugers dag heller ikke endelig havde dømt, medens sin dom på den første uendelige herredstingsdom funderet, og hverken friet eller fældet. Des lejlighed at møde etc. Actum Haderslev den 25. januar 1640.

Idem: Peder Skytte i Smerupgård, så og Peder Svenske og Christen Christensen, eftersom han sin lovmål efter loven ikke har fuldendt. At møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 29/4 1639 - 14/5 1640, side 396b.

Poul Fredberg og Jørgen Pors.

Fru Anne Munk med hendes laugværge med flere, for at eftersom deres salig farfader og søsters farfader Poul Jensen [Fredberg] til Fredbjerggård har købt en gård i Farsø sogn i Gøttrup by liggende, kaldes Vestergård. Ilige måde også har købt en anpart udi en gård liggende i Nørvang herred udi Give by. Deslige en part i en gård liggende i Tørrild herred i Kollerup by, som de med rigtige skøder med gode mænds hænder og segl er bekræftet kan bevises. Og siden efter deres salig farfaders og deres faders død i deres barndom, da har deres salig farmoder fru Elsebe Nielsdatter [Skade], efter deres værge salig Jens Munk til Havbrogård hans tilskyndelse, som de formener først bortgivet til fornævnte deres værge hans trende døtre nemlig fru Anne Munk, Niels Munks til Havbrogård, og jomfru Abel Munk og Kirsten Munk fornævnte gård Vestergård i Gøttrup. Og straks derefter har deres farmoder ladet sig fledføre til deres værge salig Jens Munk med al hendes gods, guld, sølv, bo og boskab og formue. Og såvel ladet sig fledføre med det gods, som deres salig farfader havde købt, og var uskiftet, som med hendes eget. Og efterdi de udtrykkelig kan bevise, at deres farfader fornævnte gård og gods at have købt efter skøders indhold. Og deres farmoder det at have omdelt, bortgivet og en del ladet sig fledføre med til deres værge. Deslige deres værge Jens Munk at have stået på Gislum herredsting den samme dag fornævnte fledføring er gjort, og tilbuddt at ville svare for dem som tilbørligt kunne være, efterdi han var deres rette fødte værge, som med tingsvidne er at bevise. Iligemåde beviser, at Jens Munk har været på Fredbjerggård efter deres salig faders død, og der registreret boet samt ejendomsbreve og gældsbreve. Og siden derefter ikke ville "talle" på fornævnte deres salig faders og farfaders gældsbreve, som er i deres barndom blevet for gamle og ikke fornyet. Menende for sligt og anden lejlighed at forbemeldte deres værge salig Jens Munk ikke ret og tilbørligt at have værget o.s.v.

Haderslevhus den 4. marts 1640.

Idem: Niels Munk til Buorup og Las Munk, som samme gavebreve har

underskrevet. Deslige Mogens Krag til Slet, Niels Vinters²⁵ arvinger i Beltoft nemlig Mette Nielsdatter, Else Nielsdatter og Maren Nielsdatter med deres laugværger. Så og Christen Pedersen i Binderup, herredsfoged i Gislum herred, som fledføringsvidne udstedt har, at møde etc.

Bøvling lensregnskab.

Bilag til unionsskat til Sct. Hans dag 1640.

Film M-18053.

Søren Jensen i Kvistgård den dag i dommers sted på Skodborg herredsting, Christen Andersen i Hvingelby, Oluf Andersen i Mullesgård og Peder Rasmussen på Bjerg gør vitterligt, at år efter Guds byrd 1640 mandag den 1. juni på fornævnte ting var skikket Christen Bertelsen i Resenby, som lovlig æskede, bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd som er Christen Lassen i Fabjergdal, Oluf Andersen i Mullesgård, Anders Madsen på Bjerg, Gregers Mickelsen i Kjelder, Søren Nielsen på "maye", Christen Andersen i Hvingelby, Peder Nielsen i Bjerregård og Simon Lauridsen i Lundsby. Disse 8 dannemænd alle samtlige vidnede på tro og rette sandhed at de hørte og så, at for dem vidnede her i dag for tingdom Niels Jensen i Stokkedal, Gothard Lauridsen i Ørgård, Jens Bertelsen i Lille Humlum, Morten Nielsen i Resenby, Jens Jensen ibid., Bertel Lauridsen i Pilgård, Niels Jensen i Resenby, Jens Nielsen i "Kaarbergd"? [Kobberholm?] og Jens Lauridsen i Mø, hver med oprakte fingre og ed, at dem i ret Guds sandhed fuld vitterligt er, at den gård i Resenby Christen Bertelsen ibor er ganske skarp, ringe og ond på ejendom og aldeles ingen enge der er til samme gård, og er ikke uden en ond halvgård. Og ikke Christen Bertelsen kan tåle videre deraf i kongl: mayst:s skat at udgive end for en halvgård. At fornævnte dannemænd så for os har vidnet vidner vi med vores signeter her under trykt. Datum ut supra.

---

²⁵)Se Trap Danmark bd. 16, s. 1253.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 4/5 1640 - 3/9 1641, side 41b.

Mogens Jespersen, byfoged i Aalborg.

Erik Juel, landsdommer udi Jylland, for en dom han på Viborg landsting den ..... dømt og afsagt har imellem Albret Rønnike i Holstebro og Didrik Nielsen i Aalborg på sin hustrus og medarvingers, salig Mads Krags børns, vegne på den anden side, anlangende en gælds fordring Albret Rønnike havde at fordre hos salig Mads Krags børn og arvinger, som han sig i Holland tilkøbt har, eftersom byfogden havde tildømt dem at betale, og landsdommers samme hans dom har kasseret, formedelst et vidne, som skal være gangen efter salig Mads Krags hustrus død fem år efter Mads Krag var ved døden afgang. Hvilket vidne skulle formelde, at samme børn intet kunne arve, uanset deres fader fem år tilforn, førend samme vidne er udgangen, er ved døden afgang, som med tingsvidne er at bevise. Og ikke da hans hustru eller børn arv og gæld har vedersagt, ej heller boet ladet registrere, ej heller skifte og jævning imellem moderen og børnene da at være sket. Ej heller godset, som da kunne have været i boet, til kreditorerne, efter loven, at være opbudt eller udlagt efter forordningen, som det sig med rette vel havde burdet. Medens moder med børnene at have siddet sammen udi et "felligbunden" uregistreret bo udi fem år efter Mads Krags død. Så at hvis der da fandtes efter hans død, være sig hus eller ejendom, bo eller bohave, det siden være pantsat, solgt, "Bebrefuidt" og afhændet til deres venner hvor de lystede, efter moderens og børnenes egen gode lykke og vilje. Og han nu derfor hårdelig skal efterstraffes af Albret Rønnike, og han Mads Krags gæld til ham skulle betale efter fornævnte dom. Formener derfor, efter forberørte lejlighed sig med samme landsdommers dom at være sket forkort, og ikke burde at komme ham til hindring at betale Mads Krags gæld, medens hans arvinger dertil at svare, som ikke arv og gæld har vedersagt. Des lejlighed etc. at møde etc. Actum København den 29. juli 1640.

Idem: Albret Rønnike i Holstebro med samme dom såvel som med den anden dom, som tilforn i samme sag til Viborg landsting dømt er. Såvel som med alle andre breve og dokumenter, som han udi den sag forhver-

vet har. Item Didrik Nielsen i Aalborg med samme landstingsdom og byfogeddom, så og hvis rigtig registrering han kan have, som er gjort på Mads Krags bo og gods der han døde. Så og med det tingsvidne hvorpå landsdommers dom er funderet, samt med alle andre breve og registreringer han kan have i den sag. Deslige alle Mads Krags levende børn og arvinger nemlig Knud Madsen, Karen Madsdatter, Sidsel Madsdatter, Inge Madsdatter, Barbara Madsdatter og Anne Madsdatter, enhver med sin laugværge til samme tid at møde. Item Jens Bang i Aalborg, Niels Andersen *ibid.*, Didrik Nielsen samme sted, Jens Jespersen, Krags arvinger udi Aalborg til samme tid at møde med hvis pantebreve, domme og udlæg dem kan være gjort i salig Mads Krags hus og ejendom siden han døde. Item Peder Hansen indvåner i Aalborg om han vil have der noget til at svare, at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 4/5 1640 - 3/9 1641, side 101b.

Jørgen Munk [Lange] til Haraldskær.

Hans søster jomfru Sophie Munk for tvende skøder, som hun skal have udgivet på en del af Haraldskærs grund og ejendom, såvel som en part udi en bondegård, som er ugedagstjener til Haraldskær, efter lovens og kongl: mayst:s tilladelse dateret Haderslevhus den 22. februar 1638. Dog hører gården i sig selv alle fornævnte Jørgen Munks søster til, og det til Laurids Ebbesen og Mandrup Abildgård [Her må mangle noget tekst]. Hvilke fornævnte skøder skal befindes at være udgivet imod loven, såvel som imod kongl: mayst:s befaling dateret Haderslevhus den 6. februar 1639. Hvorfor han formener både hans søster at have udgivet slige skøder, såvel som de der har taget slige skøder af hende, har gjort uret og bør derfor at stande til rette som vedbør. Thi det er hans moder, hans andre søskende og hans søster Sophie selv til største skade og fordærvelse, som tiden noksom skal udvise efter den "galne" begyndelse allerede begyndt er. Formenende derhos, at om noget af deres fælles grund og ejen-

dom skal sælges, de måtte da selv være det næst for nogen fremmede. Efterdi det har været hans afgangne faders hovedgård, og deres forfædre skal have indvurderet samme grund og ejendom selvtolvte med riddersmænds mænd. Hvorfor han formener samme skøder bør magtesløs at være. Des lejlighed etc. Actum Koldinghus den 30 oktober 1640.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 4/5 1640 - 3/9 1641, side 129a.

Hr. Jørgen Urne til Alslevgård.

Gunde Lange, mester Christen Hansen, superintendent over Vendelbo stift, såvel som menige herredsprovster, som på Consistoriehus udi almindelig provstemøde udi Aalborg Dionisi dag den 19. oktober 1640 var forsamlede, for en dom de samme tid dømt og afsagt har imellem fornævnte hr. Jørgen Urne på den ene, og Niels Pedersen Koch i Randrup på den anden side, Christen Tøgersen ibid. med flere, alle Vestervig klostertjenere på den anden side, belangende sakramentet, som de udi Vestervig og Agger kirker haver foraget. Og besluttet udi samme deres dom, at efterdi det for dem har været bevist, med fornævnte personers indlæg, dem mere af had og avind til ordenstjener, end af et gudeligt forsæt at have begangt sådan en uhørlig og ukristelig gerning, Gud til fortørnelse, det højværdige alters sakramente til despect, menigheden til forargelse, og dem selv, som "Wberidde" [uberedte?] til fordømmelse, mere end til salighed, da skulle de først af superintendenten selv for sådan højforargelig uhørlig gerning bør publice at absolveres, som og sket er. Så og for sakramentets despekt og misbrug imod en kristns beredelse, som det sig burde, har dømt dem i kongl: mayst:s nåde og unåde. Hvilken dom hr. Jørgen Urne beskylde, og ikke så endelig af dem være dømt efter hvis dokumenter og deres egen bekendelse, som for dem har været i rette lagt, at hr. Jørgen Urne derpå kunne lægge dem nogen straf på at lade eksekution ske. Hvorfor han har været forårsaget samme deres dom for kongl: mayst: og Rogens råd at indstævne. Og formener at de samme deres dom bør at for-

klare og der udinden endelig dømme, på det hr. Jørgen Urne sig derefter kan med at rette. Des lejlighed at møde etc. Actum Koldinghus den 1. januar 1641.

Idem: Niels Pedersen Koch, Christen Tøgersen, Christen Poulsen?, Christen Lauridsen og Anders Christensen, så og hr. Tøger Christensen i Bedsted at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 4/5 1640 - 3/9 1641, side 130a.

Hr. Christoffer Ulfeld.

Christen Jensen i Fræer for et brev han skal have forhvervet af afgangne fru Helvig Kaas til Restrup på en gård udi Jylland udi Hellum herred udi Fræer sogn og by kaldes Lykkegård, han sin livstid at skulle beholde kvit og fri for ægt og arbejde, skyld og landgilde med videre, samme brev skal indeholde, dateret Restrup den 24. novmeber 1636. Nok skal have tiltale til fornævnte Christen Jensen for et andet brev, han sig samme Lykkegård i lige måde han og hans hustru skulle deres livstid begge beholde kvit og fri med tvende gadehuse, dateret Restrup den 22. marts 1637. Hvilke breve skal være til Hellum herredsting indstævnet, og herredsfogden fra sig henfunden til landsdommere udi Nørrejylland, og de siden skal have samme breve fra sig heden funden ind for sin tilbørlig dommer. Hvorfor hr. Christoffer Ulfeld har været forårsaget samme hans breve for kongl: mayst: og Rigens råd at lade påkende. Og formener samme hans breve ikke så lovlig og nøjagtig at være forhvervet af ham, som det sig burde, efterdi afgangne fru Helvig Kaas på de tider skal have ganget i barndom, formedelst alderdoms skrøbeligheds skyld. Der han sine breve skal have forhvervet, skal han og selv været hendes fuldmægtig, så han des bedre det kunne stille i værk. Ikke heller samme breve af hendes arvinger i nogen måder er samtykt eller samtykke vil. Meget mindre nogen til vitterlighed er underskrevet, dog uanset udi det ene brev han skal sig samme gård ville med tilholde, skal afgangne fru Kirsten Kaas findes

udi til vitterlighed at være udi samme brev indført at forsegle og underskrive. Uanset hverken hendes hånd eller segl, for samme brev 1637 udgivet, skal findes. Hvoraf noksom kan erfares hvorledes han dermed har omgænget. Og efter fornævnte omstændigheder formener hr. Christoffer Ulfeld, efterdi han sådanne breve i hendes alderdoms skrøbelighed, og ikke hun da skulle have været ved fuld forstand, men ganget udi barndom. Og derfor hans breve ikke så rigtig at være af ham forhvervet med hendes arvingers vilje og samtykke, at de bør nogen magt at have, men magtesløs at være, og ikke at komme hr. Christoffer Ulfeld på sin arvelod til hindring, og det skøde han på den gård, fornævnte Christen Jensen ibor, til hr. Jørgen Urne udgivet har, bør ved magt at blive, og han bepligtet være for hans vanvittighed at stande til rette for al skade og omkostning. Des lejlighed etc. Actum Koldinghus den 1. januar 1641.

Idem: Erik Juel til Hundsbæk og Mogens Høeg til Kærgårdsholm, landsdommere udi Nørrejylland, så og Niels Jensen i Horsens, herredsfoged i Hellum herred, som samme afvisningsdom dømt har, at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 4/5 1640 - 3/9 1641, side 136b.

Palle og Steen Rodsteen.

Falk Gøye Falksen til Bratskov, at eftersom for nogen tid siden af deres farmoder fru Lisbet Bille til Skavange er pantsat tvende hendes gårde og ejendomme til afgangne jomfru Ingeborg Skeel til Nørgård for 200 rdl., den ene liggende i Jylland i Slet herred i Salling by [Skarp Salling], den anden kaldet Bjørumslet. Hvilke tvende gårde efter afgangne fru Ingeborg Skeels dødelige afgang er tilfaldet afgangne fru Anne Krabbe til Voergård for pantegods, og ikke for ejendom. Og siden derefter udlagt Falk Gøye, efter kongl: mayst:s nådigste kommission, i betaling for de "Lycher", så vidt afgangne fru Anne Krabbe dertil har været berettiget. Des uanset har Falk Gøye samme gårde til kongl: mayst: for ejendom udlagt, der han nå-

digst af hans majestæt noget gods i Han herred i Vendsyssel til mageskifte blev bevilget. Hvorfor de underdanigst formener han at have gjort uret, og hans skøde, som han til hans majestæt har udgivet, bør så vidt forskrevne tvende pantegårde er anlangende, magtesløs at blive, og ikke at komme dem på deres rette ejendom til hindring eller skade i nogen måde. Og pantet dem, som er arvinger, imod 200 rdl.s betaling at hjemfalde. Des lejlighed etc. Actum Koldinghus den 7. januar 1641.

Idem: Steen Bille, befalingsmand på Sejlstrup med fornævnte Falk Gøyes skøde, at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 4/5 1640 - 3/9 1641, side 151a.

Daniel Bildt²⁶ med flere.

Peder Bille til Uhre anlangende noget jordegods liggende udi Nørrejylland udi Hornum herred udi Sønderup sogn kaldes Plejlstrup Niels Mouridsen påbor, Trængstrup Mourids Mouridsen påbor, Rebstrup mølle Jens Møller udi bor, Blæsborg Christen Olufsen påbor, og en part udi Knolde, som Niels Pedersen påbor. Som de har bekommet ved dom og indførelse, efter hans egen overvisning, til betaling for en sum penge, som han til deres afgangne fader Holger Gagge til Boelstofte [i Nr. Asbo herred, Sverige] er skyldig blevet efter hans udgivne håndskrifts formelding med dets interesse. Hvilket fornævnte jordegods Peder Bille ikke endnu fra dem har indløst. Er derfor forårsaget efter Rigens rets 52. artikel, dom til herredage derpå at forhverve. Og formener at samme jordegods, efter indførelsens lydelse, som er dateret Viborg den 9. februar 1639, bør at følge os til evindelig ejendom. Des lejlighed etc. Actum Koldinghus den 17. januar 1641.

Idem: Niels Munk til Rosborg og Niels Fredberg til Fredbjerggård, som

---

²⁶) Se herredagsdombog nr. 43 = 1641, side 623.

samme indførsel skal have gjort, forsegleet og underskrevet, at møde etc.
Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 4/5 1640 - 3/9 1641, side 178b.

Steen Bille til Kærsgård på Sara Heidenstrups [Heidersdorf] vegne.

Henrik Gyldenstjerne og Torben Gabrielsen, at eftersom han har fået vores nådigste missive at være jomfru Sara Heidenstrups [Heidersdorf] værge og hende forsvare så vidt lov og ret ske kunne, formedelst hun sig opholdt i hans len. Og derfor for kongl: mayst: tilforordnede komissarier Henrik Gyldenstjerne og Torben Gabrielsen har protesteret på Sara Heidenstrups [Heidersdorf] vegne om arv, hun efter hendes afgangne broder Reinhold Heidenstrup [Heidersdorf] er tilfalden, og der samme post for kongl: mayst: og Rigens råd har indfundet, efter samme deres ydermere doms formelding. Så efterdi jomfru Sara Heidenstrup [Heidersdorf] nu ikke er klosterjomfru, men boende på Fyn, og jomfruklosteret her i Danmark er hedenlagt til andet brug, befindes og bevises at klosterjomfruer har arvet der de var i klosteret. Såsom jomfru Johanne Falster arvede i kloster hendes broder og søster og to hendes morbrødre, som var Christoffer og Erik Walkendrup [Walkendorff]. Og siden Maribo kloster blev øde skal klosterjomfruer også have arvet, nemlig jomfru Margrethe Hardenberg, som var abbedisse, og hendes søster jomfru Regitse Hardenberg arvede sin del efter fru Mette Hardenberg. Og kongl: mayst:s nådigste forordning udgivet på Koldinghus den 23. april 1632 tilholder, at søskende arver andre søskende. Om ej er børn "neder ad" eller fader²⁷, som dem fra deres part af samme arv kan udelukke, og hver må arve som næst er i arv til. Item første lovens bogs 4. kapitel siger, at søskende arver andet, og kan bevises at jomfru Sara Heidenstrups [Heidersdorf]

---

²⁷) Se V. A. Secher: Forordninger, Recesser o.s.v. bind IV, 1622-38 s.569.

moder og søster førte hende ind i klosteret, og med aldeles intet hun fik ind med sig. Og hendes gods blev solgt for 500 rdl., item en bondegård ved Assens, og har ingen regnskab fanget af hendes brødre. Da, efter slig lejlighed og videre foregives, fornævnte Steen Bille på jomfru Sara Heidenstrups [Heidersdorf] vegne underdanigst mener, at lovens 1. bogs 1. kapitel, som aleneste taler om "Closter muder" og munke, og ikke om jomfruer, imod kongl: mayst:s sidste nådigste forordning, sædvane og brug ikke bør at fraholde hende sin arv og rettighed efter sin broder Reinhold Heidenstrup [Heidersdorf], efterdi hun lever i stor armod, som med rigtige breve og dokumenter bevises kan. Men hun samme sin arvepart bør at nyde og beholde. Og agter herpå til første almindelig herredage dom at forhverve. Des lejlighed etc. Actum Koldinghus den 5. februar 1641.

Idem: Jomfru Else Heidenstrup [Heidersdorf] med hendes laugværge, Jørgen Munk [Mund?] til Tiselholt, "Captein Leo Bartolameus paa Ørlund", at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 4/5 1640 - 3/9 1641, side 218b.

Bendix Norby.

Erik Juel, Peder Lange, Mogens Høeg og Eskil Gøye for en dom, som de udi Viborg den 3. oktober næst forleden imellem ham og Christen "Thommesen" [Thorsen] på Donslund, på sin hustru Maren Norby hendes vegne dømt har, og da tildømt hende at arve udi fri gods, uanset at hun sig med en ufri person har indladt, og ikke for dem skal være bevist det med hendes venners råd og vilje at være sket. Men deres dom funderet på en missive, hun af hendes broder salig Oluf Norby skal være tilskrevet, som adskillige poster skal indeholde. Først at han med slig hendes giftermål vel skal have været tilfreds. Dernæst at Bendix Norby skal ingen værdi eller betaling givet hende for Donslund. Item at han havde hende trætte påført, hvormed han ville skille hende ved sin forlening på

samme gård. Hvilket missive Bendix Norby formener med forsæt at være forhvervet, og aldrig sådant skulle han sandfærdeligen at bevises, men fast mere skal være skrevet imod deres egne forrige forskrivning under begge deres hånd og segl. Mener og en broder ikke mægtig at være foruden andre brødre og venners råd slig giftermål at tilstede skal. Og samme missive ikke heller være førend trolovelse eller bryllup, men rum tid derefter. Dernæst skal de og udi deres dom taget dem til bekræftelse, at Bendix Norby skal have ladet sin søster nyde sin lod udi de penge, som Peder Gersdorff gav dem tilbage af det gods, hans salig fader fra salig Oluf Norby, ved indførsel, bekommet havde. Hvilket Bendix Norby formener, at det skal være hans sag, fast mere græmmes, end som imod, når ret må blive anset. Efterdi Maren Norby godset til sin salig broder havde afhændet, som han til salig Christoffer Gersdorff, for hendes gæld havde udlagt. Og efterdi således var forhandlet, har Christen Thorsen på sin hustrus vegne, lige såvel som Bendix Norby, kontraheret med Peder Gersdorff, at han samme gods fri og ubehindret må nyde og beholde, og dog siden det aldeles, uanset skal Christen Thorsen i sin stævning for kongl: mayst: og Danmarks Rigens råd have angivet og berettet, hans hustru med samme godses afhændelse uret at være sket. Såvel som også stævnet Bendix Norby hans skøder på hvis gods hans søster til ham har afhændet, og siden taget af ham i forlening til sig, og Christen Thorsen begge deres livstid at besidde. Eftersom hun ikke fri gods måtte beholde, da hun sig således ville forandre. Ydermere skal også Christen Thorsen og sin hustru rum tid efter at de er kommet tilsammen udi ægteskab, og han er blevet hendes værge, begge med velberåd hu, og ved deres samtlige brev bekræftet samme sag, og forpligtet dem til at forholde dem deres livstid efter det forleningsbrev, de på samme gods af Bendix Norby annammet har. Fornævnte forleningsbrev og kontrakt imellem dem oprettet og gangen er skal også indeholde om Maren Norbys giftermål o.s.v. Actum Koldinghus den 20. marts 1641.

Idem: Christen Thorsen at han møder samme tid til stede med hvis dom han udi den sag forhvervet har, tagende med sig det forleningsbrev og kontrakt han af Bendix Norby annammet har, såvel som det gavebrev på de tvende boliger Søgård og Mosegård, og det pantebrev på den gård udi

Fyn, som hans hustru og hendes broder salig Oluf Norby bekommet har. Så end også den missive hans hustru af hendes fornævnte broder tilskrevet med alle de beviser eller kundskab han eller hans hustru allerede kan have, eller af tingbøger ved at sige, hvormed bevises kan Bendix Norby, hans hustru nogen trætte at have påført, som samme missive skal være på funderet. I lige måde Maren Norby selv udi egen person møder tilstede, ikke da alene at svare hendes broder til disse fornævnte påberørte breve og andre missiver han agter at fremlægge, men endogså til sagens des mere oplysning og sandhed des bedre kundskab om alle den sags beskaffenhed, hvis imellem dem forløbet er. Både om hendes godseshændelse og dets underlæg derfor, såvel som om hendes giftermål, hvorledes hun sine brødre derom har anmodet og omgået, at både hendes broder Bendix Norby og hun den rette offentlig sandhed udi deres højeste ed kan være bestandig. Item Jørgen Krag til Endrupholm og Mandrup Abildgård til Skodborg, som det gavebrev på de tvende boliger til vitterlighed har forseglet, at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 4/5 1640 - 3/9 1641, side 313a.

Palle Rosenkrantz til Vesløgård.

Michel Nielsen, Mogens Kaas, Iver Dyre, Iver Kaas, Stalder Kaas, Christen Kaas, Jørgen Kruse på sin hustru fru Christence Dyres vegne, Hans Dyre, fru Else Høeg, Jørgen Orning, Søren Orning, Knud Sørensen, Hans Basse på Sophie, Kirsten og Elin Basses vegne, fru Dorethe [Dorte?] Juul, fru Tale Kaas, Christoffer Huitfeldt og Jacob Huitfeldt, hvorledes fornævnte Palle Rosenkrantz skal have afkøbt og sig tilforhandlet af fru Helvig Skade til Landvig [i Norge] al den arv, som er tilfaldet efter fru Mette Splid til Møltrup, både jordegods og løsøre, efter hans skødes og følgebrevs indhold. Efterdi hun alene skal være ret arving, og bemeldte jomfru Mette Splids faders søsterdatter, og da dem samtlige skal have understået samme arv at tilholde, hvor udi han formener dem stor uret at

have gjort, og dem samtlige pligtige at være, at indestå ham for al skade og omkostning, som han derover anvendt har eller herefter lidende og anvendendes vorder. Og formener han, at al jomfru Mette Splids jordegods og løsøre bør at følge ham og hans arvinger til evindelig ejendom, efter hans skøde og følgebrevs indhold, og dem aldeles intet med samme jordegods eller løsøre at befatte udi nogen måde. Deslige formener han også, at hvis af samme gods Hans Dyre og Stalder Kaas kan have skødet og afhændet, og derpå udgivet deres skøder og købebreve, at samme skøder og købebreve ikke bør at komme ham på hans lovlige køb til hindring eller skade i nogen måde, medens død og magtesløs at være. Des lejlighed at møde etc. Actum Hafnia den 2. juni 1641.

Idem: Hans Dyre til Knivholt, at han nogen tid siden forleden skal have bekommet K: M:s befaling sig at skulle påtage at være salig jomfru Mette Splid til Møltrup hendes værge, som han sig også skal have påtaget, og til sig annammet både jordegods og løsøre, såvel som breve og hvis andet som fandtes på Smidstrup, des lejlighed at møde med hvis lodder og skiftebrevet er gangen efter salig Anders Biugh, hvor udi er indført hvad Palle Fasti, såvel som fru Helvig Skade, andre flere på samme skifte faldt, såvel som også alle andre breve samme skifte er anrørende. Dog ville vi. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 8/9 1641 - 9/4 1642, side 41b.

Jens Nielsen af Viborg.

Erik Juel til Hundsbæk og Mogens Høeg til Kærgårdsholm for en dom de skal have dømt og afsagt på Viborg landsting den 7. juli imellem ham og hæderlig mand hr. Christen Clemensen [Kiældorff], sognepræst ibid., udi hvilken deres dom skal have ved magt kendt en byfogeddom og dele der sammesteds dømt og udstedt er tilforn, anlangende noget ejendom, som hr. Christen Clemensen med fornævnte Jens Nielsen podemester har om tvistet, og samme bytingsdom formelder iblandt andet i sin beslut-

ning, fornævnte Jens Pedersen [fejl for Nielsen?] skulle optage og indflytte noget lukkelse om noget jordsmon imellem Viborg sø og fornævnte hans gårds ejendom, som hr. Christen skulle have opfyldt. Item deres dom også grunder på nogle vidner og syn derom udgået, fornemlig af den mand Søren Jespersens vidne, som har solgt og skødet Jens Podemester samme ejendom, som tvende gange har vidnet udi samme sag, dog ikke den ene gang som den anden. Også på vedkendelse af hr. Christen derom, så og på bevilling af borgerskabet der om byfogdens dom og udstedelse derfor stadfæstet over Jens Podemester udi at blive over. Hvilken deres dom han sig besværges der af dem ikke skal være anset rigtig lovlig adkomst og skødebreve for eder skal være i rette lagt, som indeholder og udviser samme ejendom ham at være solgt og skødet ret ned til Viborg sø af sin formand Søren Jespersen. Og ingen jordsmon imellem søen og samme ejendom i samme skøde undtages, enten hr. Christen, byen, borgerskabet eller nogen anden at have rettighed til o.s.v. Hafnia den 31. oktober 1641.

Idem: Hr. Christen Clemensen til samme tid tagende med sig hvis domme, dele, vidner, hjemmel, vedkendelse, bevillingsbreve og alt anden breve han i den sag vil nyde og undgælde. Ilige måde Jacob Nielsen byfoged, som samme dom, dele og vidner udstedt og dømt har, Søren Jespersen smed udi Viborg, Anne Grydestøbers, Oluf Andersen, Jacob Visti, Michel Andersen, Christen "schiffue", Erik Jacobsen, Niels Elsborg, Jacob Møller, Ingeborg Jacobsens datters arvinger, Niels Bager, Anders Eriksen "Berring", Anders Ibsen, Niels Nygård, Jens Michelsen, Poul Skrædder, Jens Sørensen "Barttum", Christen Jacobsen, Niels Roersen, Søren Pedersen, Morten Tøgersen, Anders Ibsen og borgmestre og råd ibid.. Niels Poulsen byens prokurator, Anders Rolandsens arvinger til samme tid at møde om de vil have der noget udi at svare. Dog ville vi. Actum ut supra.

Riberhus lensregnskab.

Bilag til regnskab 1641-42.

Ildsvåde i Frøs herred.

Vi efterskrevne Jesper Sørensen i Fole herredsfoged i Frøs herred, Poul Christensen i Brøstrup og Holden Jensen i Ganderup, sandemænd i fornævnte herred, gør hermed for alle vitterligt anno 1642 torsdagen den 20. januar var skikket Jørgen Selmer i Obbekær på hans egen og på Hans Simonsens, Iver Hansens, Nis Jensens og Maren Jepes deres vegne, som stod for tingdom og var begærende af fogderne og menige herredsmænd, at de ville give dem stokkenævn og herredsvidne på, hvad dem var vitterligt den ulykkelige skade, som de forskrevne af Obbekær, desværre havde fået af ildebrand. Hvorpå disse efterskrevne 24 dannemænd blev opnævnt, som, på deres egen og menige herredsmænds vegne, skulle vidne og give dem det skriftlig bevist, som var Poul Christensen i Brøstrup, Ebbe Andersen i Terp, Holden Jensen i Ganderup, Holden Sørensen i Majbøl, Christen Lauridsen i Langetved, Hans Andersen i Terp, Fester Jørgensen *ibid.*, Michel Laursen i Hareby, Las Hansen i Rødding, Eske Madsen i Linnet, Hans Jepsen, Niels Wra? *ibid.*, Nis Anckersen i Skodborg, Thomas Ebsen i Ganderup, Las Poulsen i Brøstrup, Bennet Madsen *ibid.*, Mads Madsen i "Raybøll", Hans Nissen i Hygum, Niels Hansen *ibid.*, Hans Madsen i Fårkrog, Terkel Jepsen i Skodborg, Hans Hansen i Skudstrup, Hans Clausen i Stenderup og Jørgen Jessen *ibid.*. Hvilke forskrevne 24 dannemænd der ud af tinge gik, og alle igen velberåd indkomne vidnede og bekendte, og menige herredsmænd med dem som tilstede var, at det desværre har sig så tildraget, og er dem fuld vitterligt i sandhed, at ungefær en fire eller fem uger for Sct. Mikkelsdag anno 1641 sidst forleden, da er forskrevne Jørgen Selmers, Hans Simonsens, Iver Hansens, Nis Jensens, og Maren Jepes /: som boede hver på en halvgård i Obbekær ved Ribe:/ deres huse påkommen en jammerlig og meget skadelig uforvarende ildebrand, formedelst et letfærdigt og uforstandigt skud af en bøsse, som har hastelig afbrændt både deres huse, gods, hø og korn, som var indavlet i husene. Deslige noget af nogen deres kvæg, som var i husene. At samme deres uforvarende store ulykkelige tilfald og ska-

de, er desværre så udi al sandhed forvist og ganget, som forskrevet står, det vidner vi overskrævne med vores signeter her neden trykt. Datum ut supra.

Bøvling lensregnskab.

Bilag til kornskat til Kyndelmisse 1642.

Film M-18053.

Niels Offersen i "Houmaie" [Hovmade], herredsfoged i Vandfuld herred, Jesper Christensen i Kvistgård, Peder Madsen i "reffscho" [Refskov] og Anders Pedersen i Gransgård gør vitterligt at år 1642 lørdag den 5. marts på fornævnte ting var skikket ærlig og velbyrdig mand Malte Juul til Gjessinggård, kongl: mayst:s befalingsmand på Bøvling slot hans fuldmægtig velagte Jacob Clausen, skriver og ridefoged på Bøvling, som lovlig æskede, bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd som er Jesper i Kvistgård, Peder Madsen, Gregers Poulsen i Marsbjerg, Søren Christensen i Kammersgård, Jens Sørensen i Vester Ramme, Mads Jensen i Ærtbjerg, Niels Hogger i Påkær og Peder Madsen i Vejling. Disse 8 dannemænd der alle vidnede på tro og rette sandhed, at de hørte og så at Jacob Clausen stod her i dag for tingdom, og var 24 dannemænd her af herredet opkrævet af stokke, deres sandhed efter recessen, at vidne og bekende om hvis han dem ville tilspørge. Så blev opnævnt af stokken disse efterskrævne 24 dannemænd som er Eskild Pedersen i Flansmose, Peder Jensen i Borup, Mads Mickelsen i Skidenvad, Poul Nielsen i "esthiggrd", Mads Olufsen i Sønderby, Knud Tordsen ved Gavlsbjerg, Peder Christensen i Klostergård, Anders Christensen ved kirken, Jep Vibe ved Skalkhøj, Mads Pedersen i Pugholm, Jens Nielsen i Brunsgård, Tamis i Vestergård, Jens Christensen i Kirkeby, Jens Knudsen "under bierig" [Underbjerg], Christen Madsen i Nygård, Peder Thomsen på Veje, Peder Lassen i Engbjerg, Jens Jensen i Ager, Tamis i Mågård, Mickel Christensen på Mariebol, Gregers Olufsen ved Hovdam, Jep Madsen ibid., Jens Sørensen i Østergård og Søren Sørensen "paa løbierig" [Løbjerg]. Hvilke 24 dannemænd

Jacob Clausen her i dag for tingdom tilspurgte dem, at der har nogle sig beklaget at de aldeles [ikke] kan formå at udgive udi den påbudne kongl: mayst:s kornskat, som nu til fastelavn skal udgives. Så blev her af stokke opnævnt og fremkom fornævnte 24 dannemænd og vidnede med deres oprakte fingre og helgens ed, at de skal sige sandhed om så mange som dem vitterligt er, som ikke nu kan formå samme kornskat at udgive som er: Bertel i Rosdal en selvejer gårdmand af Engbjerg sogn. Item Fjaltring sogn: 3 fæstegårdmænd som er Erik Christensen i Sønderby, Mads Olufsen i "rugby" [Ruby], Svend Jensen i Mårupgård. Dybe sogn: Las i Grobsgård en fæstegårdmand. Vandborg sogn: Jens i Damgård en fæstegårdmand. Houe sogn: Christen på Hovlind, Jens Espersen i Hovmade 2 gårdmænd. Disse fornævnte mænd er dem i Guds sandhed fuld vitterligt, at formedelst misvækst og Guds vejrlig og storm af nordvest og adskillige tilfalds skyld og armod, da kan de ikke formå at udgive fornævnte påbudne kornskat, og ikke heller de som er udi læg med dem formår deres kornskat dem at påtage. Og ligesom fornævnte 24 dannemænd vidnede, så kundgjorde så mange mænd i dag ting søgte. Da stod fornævnte forarmede mænd her i dag til vederståls ting med Jacob Clausen der dette vidne blev vidnet. Til vidnesbyrd har vi vores signeter her under trykt. Datum ut supra.

Riberhus lensregnskab.

Beviser og tingsvidner til regnskab 1642 - 43.

Kong Christian den IVs brev til kronens bønder i Kalvslund herred.

Christian den Fjerde med Guds nåde etc. vor syndelig gunst tilforn vide, at eftersom for os underdanigst har ladet tilkendegive efterskrevne vores og kronens bønder og tjenere udi Kalvslund herred der udi eders len, nemlig Jørgen Jesen, Peder Hansen, Morten Sørensen, Niels Hansen, Peder Hansen og Niels Hansen udi Jedsted, Hans Christensen, Johan "Raadeleff" [Radelev?], Laurids Hansen, Terkel Knudsen og [broder] Jørgen Knudsen, Jens Jepsen, Hans Lauridsen, Jens Hansen og [broder]

Frands Hansen, Anders Christensen og [broder] Knud Christensen, Hans Nielsen, Mads Jensen og Jens Hansen udi Farup, Frands Nielsen, Palle Nielsen, Villum Hansen og Hans Lauridsen i Tanderup, Niels Hansen, Christen Hansen, Anne Termans og Peder Knudsen i Kirkeby, Niels Simonsen, Mads Olsen, Niels Knudsen, Hans Jepsen og Søren Benedsen i "Meyelby [Mejlby], Niels Jepsen, Clemend Hansen, Niels Hansen, Christen Pedersen, Eske Madsen, Jep Christensen, Morten Andersen, Thomas Michelsen, Laurids Hansen, Hans Adersen og Peder Nielsen i "Kierbøell" [Kærbøl], Kjeld Hansen i "Ond Afften" [Ondaften], Hans Christensen, Jep Christensen, Laurids Ebbesen, Niels Hansen, Anders Poulsen, Thomas Christensen, Peder Nielsen, Christen Tomsen og Morten Hansen i Hillerup by. Hvorledes de den 27. juni sidst forleden på deres agre, enge og kornsæd af storm og vandflod skal have fået stor skade, underdanigst derfor begærende vi nådigst dem nogen forlindring på deres landgilde ville bevilge. Da efterdi vi af eders underdanigste erklæring forfarer samme deres angivende sandfærdig at være, så og at de ikke uden nogen forlindring på deres landgilde deres gårde kan besidde og blive ved magt, har vi nådigst bevilget, at fornævnte mænd må for deres efterskrevne deres landgilde udi dette år forskånes, nemlig [her nævnes hvor meget den enkelte forskånes for]. Dermed ske vor vilje, befalende eder Gud. Skrevet på vort slot København den 21. december 1642. Under vort signet Christian.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 6/3 1642 - 15/4 1643, side 117a.

Christen Andersen i Fogedgården.

Erik Juel og Mogens Høeg [Banner], for en dom de på Viborg landsting den 8. juni 1642 imellem Christen Andersen i Fogedgården på den ene og Morten Lauridsen i "Østetall" [Øster Halne] herredsfoged på den anden side dømt har, anlangende nogle sårsmål fornævnte Christen Andersen og Morten Lauridsen om tvister, og som Morten Lauridsen slog Christen

Andersen, det med syn har bevist. Og udi deres dom ikke kunne kende samme Christen Andersens syn nøjagtig at være, og hvis sigtelse Christen Andersen fornævnte Morten Lauridsen for sår og skade sigtet har, og på syn var grundet, ikke så sandfærdig, men magtesløs at være. Hvilken deres dom Christen Andersen formener ikke med rette udtrykte, og efter kong Frederik hans recesses 4. artikel, fra dem givet beskrevet, så at der iblandt ikke gjordes nogen tvivl, som det sig med rette havde burdet o.s.v. Actum Hafnia den 6. august 1642.

Idem: Morten Lauridsen i "Østetall" [Øster Halne?] herredsfoged i Kiet herid [Kær herred] samme hug og slag at antvorde tagende med sig samme tingsvidne og alt andet han udi denne sag nyde og undgælde vil. Så og Michel Nielsen i "terpit" [Torpet, Vadum sogn], Niels Lauridsen i "Sallsted" [Sulsted], Peder "Bettelsen" [Bertelsen?] i Langholt, Peder Nielsen i Horsens [Kær herred], Jens Pedersen i "thued" [Tveden], Laurids Andersen i "Stem"[Stae?], Mads Andersen i Horsens, Villads Nielsen ibid., Anders Lauridsen i "Røgebore"[Ryborg], Christen Smed i Engholt, Thomas Jensen i Horsens, Mads Andersen i Kinderup, kongl: mayst: delfoged, Niels Andersen i Kinderup, Peder Sørensen ibid., Hans Tommensen i "Wgehall" [Uggerhalne], Mads Pedersen i Horsens, Niels Markussen i "stan"[Stae?], Las Rasmussen, Jens Lauridsen i "stan" [Stae?], Christen Lausen i Kirkegård, Oluf Nielsen i Åstrup, Villads Terkildsen i Gandrup. Dog ville vi etc. Axtum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 6/3 1642 - 15/4 1643, side 135a.

Hr. Jens Christensen [Kaasø i Vang].

Erik Juel og Mogens Høeg for en dom de til Viborg landsting dømt og afsagt har år 1640 den 4. november, og udi samme deres dom ved magt kendt tvende kvindespersoners vidne, nemlig Anne Poulsdatter og Maren Pedersdatter, som begge tjente på Nystrup, anlangende adskillige gods udtagelse af Nystrup gård og bo imellem den 7. og 8. marts anno 1640,

såvel som en klage derefter givet er. Des uanset disse tvende kvindesper-
 soner har selv været der i gården i den salig mands dødsstund, såvel som
 Anne Madsdatter, som var betroet nøglen til alt hvis der findes efter den
 salig mands død, med flere hans karle og folk, som der i gården findes.
 Så noksom kan eragtes og forstås en eneste kvindespersion ikke kunne
 være mægtig at inddrage i en adelsmands gård og den berøve? og ud-
 plyndre. Og intet er bevist hende at have bortført eller ladet bortføre, ej
 heller bortbåret af gården den nat eller dagen derefter i nogen måde. Og
 intet hun var der fra gården fra om aftenen den 7. marts og til over
 middag 8. marts hun drog derfra, da velb. fru Anne "Lindenou" [Lunov]
 til Nebel da var tilstede, såvel som de kvindesperpersoner, siden i sagen
 vidnet har, også var tilstede. Og da intet ankede eller klagede på hende
 i nogen måde, som med sandfærdig vidnesbyrd er at bevise, og den gode
 frue ikke selv skal kan benægte. Og dersom arvingerne havde haft nogen
 mistanke til hende, kunne de da vel på fersk fod have ladet ransage og
 forfare hvilket løgn eller sandhed var. Og intet hos hende da fandtes, ej
 heller noget er fundet hos hende eller i Vang præstegård af den salig
 mands gods i nogen måde. Deslige i samme deres vidner har vidnet, at
 hvo løb med noget hvor udi sig selv gerningen tilligger, om så skulle væ-
 re sket. Deslige dem at have vidnet Jørgen Nielsens dreng i Diernæs Lau-
 rids Mortensen har af den salig mands gods på en slæde bortført, og intet
 er kommet på Anne Olesdatters slæde, og der imod for dem har været be-
 vist, at Anne Christophersdatter²⁸ blev ophentet til Nystrup at tale med
 hendes kære, og nu salige, fader i hans sygdom. Såvel som med tings-
 vidne udtrykkelig har været bevist, at hun aldeles intet er kommet der af
 gården med af hendes salig faders gods, ej heller noget i det ringeste at
 være kommet til Vang præstegård. Hvilket de alt sammen har forbigået
 og magtesløs dømt. Derimod ved magt dømt de personers vidner, som
 selv i den salig mands dødsstund kunne slig gerning være mægtig at gøre.
 Dog burde Jørgen Nielsen, som skulle have med været, og hans dreng,
 som af den salig mands gods skulle have bortført, såvel som alle de andre

---

²⁸) Se Trap Danmark bd. 15, s. 617.

med Anne Madsdatter skulle have med været af den salig mands gods at borttage, er løs sluppet. Og hende, som aldeles intet er bevist at have bekommet, alene angrebet, uden skyld og brøde i alle måder. Og ingen endnu af den salig mands arvinger, så rum tid sagen har hængt i trætte, fornævnte Anne Christophersdatter for noget ulovligt af hendes salig faders gods har bekommet, at have besigtiget. Ikke heller sagen straks på fersk fod er fulgt eller vidnerne ført førend 10 samfulde uger efter sligt skulle være sket, og da vidnesbyrdet at være draget fra deres værneting, henved 13 mils vej, deres vidne at gøre. Og ikke hun vidste dertil at svare for de mangfoldige ting hun var stævnet til. Menende hende der udi at være sket forkort, og samme deres dom bør magtesløs at være. Samledes tiltale til Otte "Lindenou" [Lunov], Ove "Lindenou" [Lunov til Nystrup], Niels Harbou for tvende klagesedler med deres egne hænder underskrevet, de har fremskikket til Hundborg herredsting ved deres fuldmægtig Anders "Frøest" i Tingstrup 1640 den 6. juli, som i tingsvidne findes indført. Hvor udi de samtlige har angrebet og klagebundet både fornævnte Anne Christophersdatter og hendes datter Anne Jensdatter [Kaasøe], uanset de aldeles intet over Anne Jensdatter har bevist, som hun kunne lide nogen klage for. Tilmed at være bevist med tingsvidne dateret Hundborg herredsting 1640 den 28. september, hende at være af hendes salig faders bud anbedt til gården. Og aldeles intet den nat, ej heller dagen derefter derfra bekommet, som og med tingsvidne er bevist. Menende dem med samme deres klage dem at have uforrettet, og samme deres klage bør magtesløs at blive, og dem derfor tilbørligen at stande til rette. End har han tiltale til Erik Juel og Mogens Høeg for en dom de til Viborg landsting dømt har 1642 den 20. juli, og udi samme deres dom ved magt fundet tvende herredstingsdomme, hvor udi Anne Christophersdatter er tildømt at indføre, efter loven, i Nystrupgård og bo hvis hun er overbevist af Christopher "Lindenous" [Lunovs] arvingers gods har bekommet imellem den 7. og 8. marts 1640, imedens fornævnte tingsvidne til Sønderlyng herredsting, såvel som klagevidner derefter, så og landstingsdom stod ved magt. Og samme deres dom funderet på deres egen forrige dom, des uanset det tilforn med tingsvidne, såvel som med Jens Mortensen og Svend Mortensens kundskab af Helsingør, er bevist hende aldeles intet fra

Nystrup den nat eller dag at have bekommet, ikke heller noget særdeles i stykket navngivet er overbevist eller beskyldt for. Menende hende der udinden at være sket forkort, og samme deres dom bør magtesløs at være. Des lejlighed etc. at møde etc. Actum Hafnia den 16. august 1642.

Idem: Erik "Lindenou" [Lunov] til Viskungård, Erik Krabbe til Strandbjerggård og Anders Frøest i Tingstrup med samme domme, vidner, klager og breve, og hvis andet de udi sagen vil nyde og undgælde. Item fru Anne "Lindenou" [Lunov] med hendes laugværge. Samledes Otte "Lindenou" [Lunov], Ove "Lindenou" [Lunov] og Niels Harbou som samme klage gjort har, i egen person. Deslige fru Jolande Jespersdatter, fru Dorthe Kruse, fru Maren Prip med deres laugværger. Deslige Jørgen Nielsen i Diernæs og hans dreng Laurids Mortensen, så og Anne Madsdatter, Anne Poulsdatter, vidnesfolk. Deslige Karen Pedersdatter, Anders Jensen, Peder Jensen Aakier i Vang, Knud Pedersen, Anders Lauridsen ibid., Peder Ostensen, som tjente på Nystrup, Anders Pedersen, som tjente i Vang præstegård, og Søren Andersen tjenende på Nystrup. Item Jens Mortensen og Svend Mortensen i Helsingør, om de dertil har noget at svare. Dog ville vi etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 6/3 1642 - 15/4 1643, side 216a.

Niels Friis.

Johan Brockenhuus for han til Ning herredsting den 29. marts sidst forleden nogen ejendom på Østerby mark, hvis landgæld hans foged Niels "Muesgård" [Moesgård?] at opbære sig havde fordristet, sig skal have vedkendt, som er af afgangne jomfru Helvig Ulfeldts arvinger, uanset at han tilforn på Viborg landsting sig hvis rettighed, som han, som en af hendes arvinger, udi samme ejendom kunne have sig, har afsagt, som med landstingsdom er at bevise. Hvor udover Erik Juel til Hundsbæk og Mogens Høeg til Kærgårdsholm, landsdommere udi Nørrejylland, den sag for sin tilbørlig dommer har henfunden, eftersom den lovlig for dem har

været indstævnet, efterdi hans afsigelse og vedkendelse skal være imod hverandre. Hvorfor Niels Friis har været forårsaget samme sag for kongl: mayst: og Danmarks Rigens råd at lade indstævne. Og formener at hans vedkendelse udi samme ejendom på Østerby mark, imod sin forrige afsigelse, ikke bør at komme ham til nogen gave eller fordel, eller så lovlig og ret at være, at den bør nogen magt at have, men bør magtesløs at være, og ham ingen lod eller del udi samme ejendom på Østerby mark, som han sig selv har afsagt, bør at have. Des lejlighed etc. Actum Hafnia den 28. oktober 1642.

Idem: Erik Juel til Hundsbæk og Mogens Høeg til Kærgårdsholm, landsdommere udi Nørrejylland, som samme sag fra dem for sine tilbørlige dommere har henfunden. Så og Seyer Kaa, herredsfoged udi Ning herred, at de og til samme tid møder, om de dertil noget har at svare. Dog ville vi etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 6/3 1642 - 15/4 1643, side 226a.

Anne Nielsdatter contra kapitlet i Århus.

Kapitlet i Århus formedelst at der de forleden år 1639 havde bekommet kongl: mayst:s nådigste befaling at skulle erklære dem hvorfor hun ikke efter sin afgangne søn salig mester Christoffer Christensen, frøknernes første tugtemester, havde bekommet nådsens år af det vikarie i Aars kapitel han nådigst var med forlenet, lige så vel som andre, nemlig doktor Mathias, forrige medicus i Aars, som med samme vikarie tilforn var nådigst forlenet, hans arvinger det nydt og bekommet havde. De det skal ikke så fuldkommelig have dem erklæret eller hovedsagens beskaffenhed så nøjagtelig angrebet og forklaret, som det sig burde. Hende ikkun til videre ophold og nådsens års rettighed at fravinde, vidtløftigere umage og besværing at forårsage, eftersom hun imod deres erklæring beråber sig på anderledes, at de i adskillige måder med breve, kvitteringer, tingsvidner og andre dokumenter at kunne bevise. Dernæst, eftersom hun syntes med

deres udgivne erklæring ikke at kunne være fornøjet, de den efter hendes allernådigste begæring forleden år 1641 anden gang havde bekommet kongl: mayst:s nådigste befaling at skulle endelig dømme til eller fra, hvad heller hun nådsens år efter sin søn afgangne mester Christoffer burde at nyde eller ikke. De det udi deres dom dateret tamperdag den 11. september 1642 skal have dømt hende fra nådsens år, og mester Christoffers arvinger ikke at have hos hæderlig og højlærd mand doktor Jacobus Fabricius, kongl: mayst:s livmedikus, som med samme vikarie nu er nådigst forlenet, om nådsens år i nogen måder at søge. Udi hvilken deres dom hun formener sig af dem højligten at være forurettet, først at de har ikke anset mester Christoffer, der han annammet vikariet, at have efter kapitels dispensation, som hun formener det første års visse indkomst nådsens år til sin formands doktor Mathiasens arvinger udstedt og tilladt. Formenende derfor hans arvinger efter hans dødelige afgang i lige måde hos bemeldte doktor Jacobus Fabricius, som er mester Christoffers efterkommer, samme nåde og bevilling billigen burde at være vederfaret. Besynderlig efterdi det skal have været en gammel og ved magt holden sædvane og skik udi kapitlet hidindtil med nådsens år o.s.v. Actum Hafnia den 12. november 1642.

Idem: Doktor Jacobus Fabricius, mester Christoffers successorem i vikarie, med sin fuldmægtig prokurator, hæderlig og højlærd mand doktor Morten Madsen, superintendent over Århus stift, og ellers menige residerende kapitel udi Århus at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 6/3 1642 - 15/4 1643, side 415a.

Maren Ottis [borgm. Otto Rasmussens hustru i Varde].

Niels Krag for at han skal have bortfæstet halvparten af kirketienden udi Ål sogn udi Vester herred til en ved navn Jacob Jensen udi Gedbjerg, endog hun har kongl: mayst:s nådigste brev og bevilling udgivet den 13. februar 1634, lydende at hun hendes livstid for billig fæste og sædvanlig

afgift skulle nyde halve kirketiende af Ål sogn, når den eller de døde, som samme tiende udi fæste havde. Om hvilken kongl: mayst:s nådigste vilje hun ham, såvel som hans fuldmægtig, på de steder straks efter hun samme bekommet haver, skal have tilkendegivet. Hvilken kongl: mayst:s nådigste bevilling han dog ikke har anset, idet han samme anpart kirketiende til Jacob Jensen har bortfæstet, og det efter at kongl: mayst:s nådigste brev dateret Koldinghus den 5. februar 1641, hvilket dog ikke på kirketienden, thi derpå længe tilforn kongl: mayst:s nådigste benådning-brev til Maren, Otte Rasmussens udgivet var, men på kongl: mayst:s og kronens anpart tiende af Ål sogn lyder og på det Maren Otte Rasmussens o.s.v. Actum Hafnia den 20. februar 1643.

Idem: Jacob Jensen, som samme fæstebrev forhvervet har og han til bemeldte tid møder, om han noget dertil har at svare. Dog ville vi etc. Actum ut supra.

Bøvling lensregnskab.

Bilag til unionsskat til Sct. Hans dag 1643.

Film M-18054.

Jeg Christen Lauridsen ridefoged på Kappel kendes og gør hermed for alle vitterligt, at eftersom ærlig og velforstandige karl Jacob Clausen på Bøvling slot min kundskab har været begærende anlangende hvis han lidt og udstået har af fjenderne som lå her på Kappel i kvarter. Da er det mig derom fuld vitterligt, at Jacob Clausen var højlig påklaget og forhørt af nogle danske drenge og folk, som gav sig i tjeneste med fjenderne, at han skulle have den sidste påbudne pengeskat indsamlet og hos sig beholden, som til vor allernådigste herre og konge skulle været udgivet. Hvor udover han udi Lemvig af tvende øverste løjtnanter og andre officerer, som havde deres kvarter her i Bøvling len, strengelig blev eksamineret og forhørt, item med fængsel og på livet truet, om han samme penge ikke ville levere til dem. Såvel som han derefter blev ført hid til Kappel, som var hovedkvarter, og da derefter en meget "strangeed" [strenge ed?] ham

blev "forlest" [forelæst?] udi mange høje officerer deres nærværelse, hvor også Knud Gregersen i Vinkel, jeg og mange andre fornemme folk her omkring var tilstede, om deres kontribution at accedere, at han alle skattepenge skulle åbenbare og fra sig levere under livs straf. Hvilken ed og forpligt han endelig med sin oprakte finger måtte efterlæse, sværge og gøre, og derpå levere hvis han tilforn af samme skattepenge til dem ikke havde antvordet. Og på adskillige tider leverede han for sig over tolv hundrede rigsdaler til fornævnte løjtnanter og andre officerer. Og eftersom øversten for regimentet "paa sisten" [imidlertid] også var kommet her til Kappel i kvarter, og da lod mig og andre indtage i fængsel for penge. Var udsikkert fire af hans ryttere her fra Kappel, som for mig berettes, at de skulle bringe skriveren på Bøvling her hid til Kappel, som også skulle indtages i fængsel for penge. Men efter de fik penge, han af skatten og tolden havde, da var udgivet, og han befrygtede sig for fængsel og ulovlighed, måtte han om nattetide rømme bort fra slottet, hvor han hemmelig og snarest kunne komme herfra til skibs udenlands. Hvilket udi sandhed er mig fuld vitterligt, og vil det videre og ydermere være bestandig hvor behov gøres. Det til vidnesbyrd mit signet og egen hånd her under trykt og skrevet. Datum Kappel den 6. august 1644.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/4 1643 - 2/4 1646, side 1a.

Hans Jensen udi Horsens.

Erik Juel til Hundsbæk og Mogens Høeg til Kærgårdsholm, landsdommere udi Nørrejylland, anlangende en dom de på Viborg landsting den 15. marts 1643 imellem fornævnte Hans Jensen på den ene og Hans Markvorsen, borger udi Horsens, på den anden side, dømt og afsagt har anlangende fire Hans Jensens kister med adskillig hans gods og formue, som han tiltror "hende", havde indsat udi forvaring og gemme i den gård Jørgen Clausen da iboede, og Hans Jensen tilforn tilhørte. På hvilke kister og gods Hans Markvorsen skal have gjort ulovlig arrest på, og Hans Jen-

sen da samme tid der havde sit borgerskab. Og imidlertid Hans Jensen nødvendigen var forrejt til hans kongl: mayst: udi Glückstadt, og da forhvervede kongl: mayst:s eget brev mod sine vederparter Johan og Jørgen Clausens ulempe og forurettelse, og Hans Markvorsen da har forhvervet dom og dele til Horsens rådhus og byting over ham. Og da Hans Markvorsen var tildømt af landsdommerne at tage fyldest og udlæg udi samme arresterede gods o.s.v.. Actum Hafnia den 21. april 1643.

Idem: Hans Markvorsen udi egen person at komparere og med sig tage samme dom, som han forskrevne den 15. marts på landstinget forhvervet har, så og at fremlægge sand kundskab og bevis af hvis magt og myndighed sådan arrest gjort er, hvorom tingsvidne af Horsens byting 1638 den 22. maj og været har indtil forleden år 1642 den 18. oktober. Og han inden bytinget fornævnte år 1638 skal for retten sagt have, at han har borgmester og råds bevilling til samme arrest. Og skal lade sig anse, at han af had og avind og af grov dristighed sig understået imod al billighed, både hans og hans moderløse børns gods og formue udi så rum tid har gjort ophold og forhindring på nogle hundrede dalers værdi og hans tilkrav, men skal have været tyve og fem sletdaler, og ej "ehrmaatte" eller blevet anset, at Hans Jensen ofte, efter tingsvidnes indhold og ellers udi lensmandens egen precents, tilbudt ham sin betaling udi samme arresterede gods, og det øvrige Hans Jensen følgagtig at være. Item og med sig tage vurderingsvidne og andet han i den sag forhvervet har, formenende han ikke aleneste efter sin egen obligation at stå til rette og betale hvis hans gods er "Amdrengendis" [angående?], som af hans kister er udplyndret, imidlertid han der på har gjort forhindring, og han det selv ej måtte mægtig være, men modvilligen forholdet imod fornævnte hans tilbud. Og han at contentere efter de registersedlers indhold på hvis udi kisterne indlagt var. Der tilmed og at erstatte for hvis den unødige tvist og rettergangs omkostning, som han udi så rum tid o.s.v. Deslige og disse efterskrevne, som udi samme sag og interesserede er, som er Christoffer Christensen, Eske Nielsen, Knud Simonsen og Oluf Grøn, Johan Clausen og Niels Clemensen at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/4 1643 - 2/4 1646, side 31b.
Velb. fru Sophie Friis, salig Frederik Munks.

Erik Juel til Hundsbæk, landsdommer udi Jylland, for en dom han den 20. november 1639 skal have dømt imellem velb. Johan Brockenhuus til Lerbæk på den ene og hende på den anden side, udi hvilken hans dom han skal have fradømt hende et stykke enggrund og ejendom liggende i Haraldskærs enemærke, og dermed konfirmeret og stadfæstet en herredsfo-geddom, nemlig Christen Andersen i Jelling til Tørring herredsting 1633 den 7. december dømt har, som har grundet sin dom på recessens hæv, hende fradømt efter nogle vidnesbyrd der om vidnet har. Så og for ind-førsels skyld der udi sket skal være. Uanset de vidnesbyrd, som om sam-me ejendom vidnet har, var partiske, Jørgen Nielsen, hovedmanden, som bruger ejendommen, har vidnet sig selv til vilje, for han ikke ville miste ejendommen. Og hans tvende brødre, som også villig med ham har vid-net, og som er ret tvært imod hendes vidner, som retfærdig skal have været, at dem vitterligt er, at fornævnte eng var foræret Jørgen Nielsens fader Niels Madsen, efter Jørgen Nielsens egen bekendelse, at have haft fru Anne Friises forleningsbrev på samme eng, og samme mand og folk er Johan Brockenhuuses egen tjener o.s.v.. Actum Hafnia den 5. maj 1643.

Idem: Johan Brockenhuus, som samme sag vedkommer, med hvis breve og dokumenter han derom kan have, så og Jørgen Nielsen i Jennum med samme forleningsbrev og fæstebrev om samme eng, udi egen person at møde og fremlægge; og hans medbrødre, som med ham vidnet har. Des-lige Christen Andersen i Jelling hans arvinger med deres laugværger, Sø-ren Knudsen i Vejle og Jens Clausen i "kølet" [Kølholt?] at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/4 1643 - 2/4 1646, side 74b.
Velbyrdig Henrik Mund til Serridslevgård.

Erik Juel til Hundsbæk og Mogens Høeg til Kærgårdsholm, landsdommere udi Jylland, for en dom de på Viborg landsting den 7. juni næst forleden imellem Henrik Mund på den ene og Claus Jørgensen²⁹, indvåner udi Horsens, på den anden side, skal have dømt og afsagt. Hvor udi de Henrik Mund, efter en seddel hans broder afgangne Jørgen Mund til Tiselholt til Claus Jørgensen, på en gård eller tusind sletdaler i stedet, skal have udgivet, hvor udaf de skal have tilfundet Henrik Mund sin kvota at betale, og det ved gode mænd, som dertil er udkrævet, deres indførsel. Med hvilken deres dom Henrik Mund underdanigst formener sig at være forurettet, idet de ikke for det første skal have taget udi agt til hvem samme seddel /:nemlig til en uægte søn, som er uden ægteskab, kan arve sin fader:/ at være udgivet. For det andet skal samme seddel ikke være stilet eller funderet som andre udgivne gavebreve stiles og funderes, hvorefter Claus Jørgensen noget jordegods eller penge sig kunne tilvinde. Tilmed skal samme gave eller bænkeseddel ikke være samtykt eller underskrevet af nogen den salig mands brødre eller rette arvinger. For det tredje skal samme gaveseddel ikke, efter kongl: mayst:s nådigst udgivne forordning sub dato Københavns slot den 22. august 1622, til næste eller andet landsting derefter findes læst eller påskrevet, som med rette ske burde, om det ellers nogen magt eller gænge skulle have. Tilmed er udi samme løse bænkeseddel aldeles intet navngivet, når Claus Jørgensen samme gård eller penge skulle betales. Fast mindre skal afgangne Jørgen Mund til nogen tid forpligtet sig eller sine arvinger at betale, anseende at dersom Claus Jørgensen noget med rette kunne have at fordre, har han det vel efterkommet udi så rum en tid, at Jørgen Mund derefter skal have levet, eftersom samme seddel for en 10 år siden skal være dateret. Efter slig forberørte lejlighed Henrik Mund underdanigst formener, at samme

---

²⁹) Se herredagsdombog nr. 46 = 1646, side 611.

bænkeseddel ikke så lovlig og retmæssig at være udstedt eller om gået, som det sig bør. Og deres dom, som derpå funderet er, ikke at komme Henrik Mund til nogen udlæg eller betaling i nogen måde, medens for slig tilkrav fri at være. Des lejlighed han selv eller hans fuldmægtig ydermere ved at berette, at møde etc. Actum Hafnia den 26. juni 1643. Idem: Claus Jørgensen udi Horsens og med sig tage samme sin forhvervede bænkeseddel, at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/4 1643 - 2/4 1646, side 94b.
Christen Olsen i Omvrå og Niels Andersen ibid..

Erik Juel til Hundsbæk og Mogens Høeg til Kærgårdsholm, landsdommere udi Jylland, for en herredstingsdom de skal have konfirmeret og stadfæstet, dateret Nørvang herredsting den 8. november 1642, som med deres dom er at bevise. Uanset at der ikke for herredsfogden eller for dem har været bevist, at Christoffer Friis til Aastrup [Astrup] eller hans fuldmægtig med kirkebogen eller nogen anden bevis, at af det stykke eng, som skal være givet fra deres gård Omvrå og til Om kirke [Sdr. Omme kirke] skulle restere noget af den sædvanlige afgift, som årligen af gives, uden aleneste med forskrevne Christoffer Friises egen beskyldning. Som deraf kan eragtes, at han både har vidnet i sin egen sag, og derefter været dom begærende. Ikke heller Christoffer Friis eller hans fuldmægtig har ladet i rette stævne alle lodsejere i fornævnte Omvrå, Niels Andersen, Oluf Ibsen med flere, som i Omvrå er interesserede og delagtige udi fornævnte kirkeeng, som ved afgangne mester Niels Villumsen, forrige provst udi Jelling syssel, hans skriftlig forpligt til fornævnte Niels Andersen kan erfares og endnu kraftig skal være, efterdi altid fornævnte kirkeeng hidindtil Niels Andersen sin anpart har efterfulgt. Item ved tingsvidne dateret Nørvang herredsting den 13. februar 1616. Iligemåde ved Peder Christensen i Omvrå hans egen forpligt til fornævnte Christen Olufsen, dateret Omvrå den 2. juli 1617. Deslige kan ved tingsvidne bevises den

sædvanlige afgift at være tilbøden forskrevne Christoffer Friis hans fuldmægtig, dateret Nørvang herredsting 1643 den 7. februar, dateret Hammerum herredsting 1643 den 13. maj. Har fordi med forårsaget herredsfogdens dom for landsdommere at indstævne, og det i deres dom ikke det ringeste måtte repeteres eller indføres og ansees. Og dog noksom deraf kan erfares, at det er givet fra deres gård Omvrå og til Om kirke. Ej heller nogen skyld hos dem skal findes, at de jo den rettighed ville udgive af forskrevne eng, og det endnu tilbyder, dersom Christoffer Friis, eller nogen på hans vegne vil det annamme. Ikke heller er blevet advaret når regnskab blev forhørt, som med rette havde burdet, og dem med deres grund og ejendom mere at have forsvaret, end dem med deres ejendomme, trætte og pengespild at påføre, og eftertragte. Hvorfor og af hvilken årsager med flere nøjagtige beviser på fornævnte eng, de mener dem storligen af landsdommere og herredsfogden at være forurettet, og samme deres dom, såvel som herredsfogdens magtesløs at være. Deslige og tiltale til Clemend Sørensen, regnskabsprovst udi Jelling syssel, for han efter fornævnte herredstingsdom så ganske kort med sit brev har stedt og fæstet jomfru Sidsel Friis, Christoffer Friises datter, forbemeldte kirkeeng, som han ikke med rette havde burdet, førend det af kongl: mayst: og Rigens råd o.s.v.. Actum Hafnia den 12. august 1643.

Idem: Christoffer Friis, som i sin egen sag skal have vidnet, og dom derefter ved sin fuldmægtig har ladet forhverve. Item Peder Poulsen i Givskud, herredsfoged i Nørvang herred, med samme hans dom, Peder Christensen i Omvrå med deres fælles fæstebrev, efter tingsvidne og hans egen forpligt, at fremlægge, og dem den her igen at tilstille. Iligemåde Clemend Sørensen i Vejle, regnskabsprovst udi Jelling syssel, hans udgivne fæstebrev til jomfru Sidsel Friis på forskrevne eng, at forsvare, samt jomfru Sidsel Friis med hendes laugværge, samme fæste for retten at fremlægge. Så og Thomas Jensen, forrige foged på Jyllingholm, jomfru Sidsel Friises fuldmægtig, at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/4 1643 - 2/4 1646, side 137a.

Søren Nielsen udi Holstebro.

Erik Juel til Hundsbæk og Mogens Høeg til Kærgårdsholm, landsdommere udi Nørrejylland, for en dom de på Viborg landsting den 18. november 1640 dømt har, at de vidste ikke imod byfogdens Morten Pedersen udi Ringkøbings dom at sige eller magtesløs dømme, men sagen op-hævede, uanset byfogden har først udstedt syn, vidner, sigtelse og klage over Mathias Knudsen der sammested og hans hustru Else Mathiaskone, for de ikke har forvaret deres ild, men ved middagstid var henført udi "Vdschodenn", og der optændt og først udbredt, så at hans tvende huse der sammested, for deres uagtsom skødesløse og grove forsømmelse, er mestendels afbrændt. Des uagtet har dem kvit fundet for hans tiltale efter et tiggerbrev Mathias Knudsen der af byen, under stadssekret var meddelt. Tilmed og af fornævnte byfoged, uagtet at han tilforn har dømt i samme sag. Hvilken dom med mere til landsting skal være, efter seks ugers op-sættelse, og ingen hans vederpart ville møde, magtesløs dømt, så at samme sidste bytings- og landstings domme skal være imod tingsvidne og forrige landstingsdom. Menende fordi samme sidste bytingsdom, såvel sidste landstingsdom derpå bør magtesløs at være, og Morten Pedersen for samme dom, som han imod syn, vidner, sigtelse og klage, dømt har o.s.v.. Actum Hafnia den 11. oktober 1643.

Idem: Borgmester og råd, nemlig Jens Olufsen, Mogens Olufsen borgmestre, gamle Jens Olufsen, Peder Christensen, Gregers Nielsen og Johan "Wedling" rådmænd i Ringkøbing. Item Morten Pedersen, Mathias Knudsen, Else Mathiaskone med hendes laugværge, Jep Ulf og Las Andersen stadstjener i Ringkøbing. Deslige salig Jens Nielsen fordem borgmester, salig Christen Pedersen og salig Hans Hermansen fordem rådmænd i Ringkøbing deres arvinger, Peder Christensen, Niels Christensen, Michel Christensen, Christen Jensen, Herman Jensen, Anders Hansen, Gunder Pedersdatter, Mette Jensdatter, Anne Jensdatter, Anne Christensdatter, Maren Christensdatter, Mette Christensdatter, Maren Jensdatter, "Bold" [Bodil] Jensdatter, Anne Hansdatter og Inge Hansdatter. Så og Christen

Clausen, Jens Clausen, Karen Clausdatter, Kirsten Clausdatter og Anne Clausdatter i Thy med deres laugværge, at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/4 1643 - 2/4 1646, side 164a.

Søren Ougesønn [Aagesen?, Ovesen?].

Erik Juel til Hundsbæk og Mogens Høeg til Kærgårdsholm, landsdommere udi Nørrejylland, for en dom de på Viborg landsting den 11. oktober sidst forleden dømt og afsagt har, og der udinden ej vidst imod en sandemænds ed at sige, som til Århus byting den 31. august 1643 svoret og gjort er over hans søster Birgitte "Offuesdaatter" [Ovesdatter, gift med Claus Bartsvær] hendes ære og liv angældende, formedelst et barn hun beskyldes at skulle født og formyrdet. Og intet nøjagtigt forbemeldte landsdommere eller sandemænd været fremlagt udi slig en vigtig livssag, hvorpå de grundelig kunne sentere, andet end en enlig og halvgal ung piges ord, som endnu ingen laugalder til kommet er. Hvoraf og efter hendes mund den ganske sag og aktion med alle vidnesbyrd og omstændigheder vidnet og drevet er. Og loven klarlig udi anden bogs 94. kapitel, at fuld vidne er ej mindre end to mænd. Hvoraf eragtes en mands vidne da at være ingen vidne o.s.v.. Actum Hafnia anno 1643.

Idem: Velb. Erik Grubbe til Tjele, befalingsmand på Aarhusgård, Jens Jacobsen ridefoged og Johan "Lillesøn"? skriver sammest. Så og Karen Pedersdatter, Jens Pedersen, Anne Michelsdatter, Rasmus Michelsen Jyde, Mette Andersdatter /:vidnesbyrd:/. Item Christen Carlsen, Rasmus Nielsen borgmester, Jens Christensen, Anders Lybsen?, Jens Lauridsen, Hans Pedersen, Wolf Baltersen, Frederik Lauridsen rådmænd, salig Søren Frostes arvinger begge Anne Jensdøtre udi Århus, salig Niels Ibsens arvinger Jacob Nielsen, hr. Rasmus Nielsen, Karen Nielsdatter, Oluf Nielsen, Clemend Nielsen, Niels Nielsen og Sidsel Nielsdatter. Item Kirsten Rasmusdatter, Kirsten Jørgensdatter, Mette Rasmusdatter, Johanne Steensdatter, Maren Nielsdatter og Kirsten Pedersdatter med deres laugværger, som en

del i sagen vidnet har. Item Hans Andersen byfoged og Niels Madsen fogedsvend og Laurids Smed. Dernæst Anne Jensdatter i Danstrup?, Anne Christensdatter og Maren Christensdatter ibid., Kirsten Christensdatter i Dinstrup?, og Inger Christensdatter ibid. /:vidnesbyrd:/, Anders Sejersen i Enslev?, Rasmus Lassen i Århus, Oluf Christensen, Søren Lauridsen og Søren Christensen samtlige sandemænd udi Århus, som i sagen svoret har. Michel Clausen, Christen Juel, Niels Michelsen og Laurids Knudsen i Århus, Kirsten Pedersdatter, Maren Ovesdatter og Mette Knudsdatter samt Ove Sørensen og Birgitte Ovesdatter, som sagen angældende er. Samtlige at møde etc. Actum ut supra.

Nørholm godsarkiv, Øster Horne herred.

Nr. 92.

Anholdelse af Niels Skade af Agerkrog.

Christian den Fjerde med Guds nåde etc.. Vor gunst tilforn, vide eftersom Niels Skade af Agerkrog i dit len er hidført til vort slot København her at skulle "fængslig" anholdes på det Blåtårn. Efterdi han ikke har efterkommet vores og os elskelig Danmarks Rigens råds dom og rømt vore lande og riger, formedelst den lov han har gjort med Niels Arenfeldt. Og han nu på ny igen underdanigst nogen delation har været begærende, har vi ham nådigst bevilget endnu en måneds tid udi vore lande og riger at blive, hvilket angår fra hans reversis dato, dateret her udi København den 19. december, og endes månedsdagen igen dernæst efter. Thi bede vi dig og nådigst ville, at dersom han udi dit len over den bestemte tid forblivende vorder, du da den anordning gør, at han uden nogen forhaling fængslig igen hidføres. Dermed ske vor vilje, befalende dig Gud. Skrevet på vort slot København den 20. december 1643.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/4 1643 - 2/4 1646, side 502a.

Hr. Christen Christensen, præst i Ferslev³⁰.

Erik Juel til Hundsbæk og Mogens Høeg til Kærgårdsholm, landsdommere udi Nørrejylland, for en dom udstedt på Viborg landsting den 1. marts 1641, idet de der nogle vildige vidner skal have ved magt kendt, anlangende et spædt drengbarn, som er død blevet om natten udi sengen hos unge Christen Søndergård og hans hustru Maren Nielsdatter i Volsted, og straks om dagen derefter er blevet begravet. Som med bondens husbond Viffert Seefeld til Refsnæs hans beskyldninger og tiltale er at bevise. Hvilke vildige vidner Viffert Seefeld til Fleskum herredsting den 26. juli 1641 har ladet forhverve, tvært imod og bag på hans udgivne breve, som han /:efter fornævnte bondes begæring:/ til hæderlig og højlerd mand doktor Hans Vandel, forrige superintendent udi Viborg stift, så og til samme bondes sognepræst hr. Christen Christensen han skrevet har, hvor udi af Viffert Seefeld begæres, at bonden med sin hustru, for deres forseelse, absolution måtte bekomme, som med samme brev, dateret Refs den 5. juli 1641, videre er at bevise. Og samme vildige vidner ikke om nogen vis dag eller tid skal have vidnet, men deres vidne uden tvivl henstillet, som noksom af tingsvidnet eragtes kan, og mere de for sligt og svogerskabs skyld fornævnte Christen Søndergård til vilje vidnet har. Hvilken deres dom, som efter de vildige vidner dømt er, hr. Christen formener ikke lovlig eller ret at være forhvervet, men efter vrang undervisning at være dømt, efterdi Viffert Seefeld ikke for dem på landstinget har udi rette lagt, ej heller udi deres dom ladet indføre o.s.v.. Actum Hafnia den 1. juli 1645.

Idem: Unge Christen Søndergård i Volsted med bemeldte tvende landstingsdomme, item herredstingsdom og den uendelige provstedom, så og alle hvis dokumenter og breve de udi den sag nyde og undgælde vilde. Deslige og hr. Peder Jensen [Helsingør], sognepræst i "Gudding" [Gu-

---

³⁰) Se Herredagsdombog nr. 46, side 613, d. 29/4 1646.

dum] og provst i Fleskum herred. Så og Jørgen Joetsen, herredsfoged i fornævnte herred, som udi samme sag dømt har. Samledes og Maren Nielsdatter, unge Christen Søndergårds kvinde. Så og efterskrevne personer, som udi sagen vidnet har, nemlig Espen Christensen i Volsted, Christen Lauridsen, Peder Sørensen, Peder Vinther, Anne Knudsdatter, Maren Lauridsdatter og Anne Madsdatter ibid., Maren Lauridsdatter i Dall, Simon Pedersen i Volsted, Jens Poulsen, Niels Poulsen, Anne Poulsdatter, Maren Poulsdatter, Maren Simonsdatters arvinger Anne Madsdatter i "Haals" [Hals]. De umyndige så og kvinderne med deres laugværge at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/4 1643 - 2/4 1646, side 528a.

Niels Gyldenstjerne.

Niels Krag til Hundsbæk, landsdommer i Nørrejylland, for et bundgarnsstade ved Nibe, som er det andet bundgarnsstade af de syv først på Storkens lænke næst norden Munkedrags lænke på Dybet, som han skal sig tilholde, uanset samme bundgarnsstade med andet mere gods på skifte efter hans faster, afgangne jomfru Sophie Gyldenstjerne til Iversnæs, skal være hendes søsterdatter afgangne Anne Friis, Gert Rosenkrantzes til Stensballe, arvelig tilfalden, som med underskrevne og forseglede lod, som Niels Krag selv til vitterlighed skal have underskrevet, kan bevises. Og efterdi samme fru Anne Friises lod skal være Niels Gyldenstjernes datter Helvig Gyldenstjerne af samtlige jomfru Sophie Gyldenstjernes arvinger på skifte efter hende givet og foræret, efter deres gavebrevs formelding. Da formener han at forbemeldte fru Anne Friises lod såvel som jomfru Sophie Gyldenstjernes arvingers gavebrev bør ved magt at blive, og hvis adkomst /:om fornævnte bundgarnsstade:/ han nogle år siden forskrevne lod og gavebrev er udgangen og dateret, han har sig tilvejebragt, ikke bør at komme forskrevne jomfru Helvig Gyldenstjerne imod forskrevne lod, som han selv har underskrevet, eller imod forbemeldte gave-

brev på bundgarnsstadet, til nogen hindring eller skade i nogen måde. Til samme tid at med sig tage alle hvis adkomst, som han derpå har, at møde etc. Actum Hafnia den 9. september 1645.

Kongens retterting.

Stævningsbog 26/2 1646 - 24/4 1647, side 221b.

Mester Jens Raun på Haderslev skoles vegne.

Niels Krabbe, at eftersom kongl: mayst:s fætter salig højlovlig ihukommelse hertug Hans den ældre af gudelig betænkende og fyrstelig mildhed 4500 rdlr. til ungdommens forfremmelse i gudsfrygt og boglige kunster til Haderslev skole doteret og foræret har fornævnte penge, skal salig jomfru Sidsel Thott stillet forlov foruden al "Endtschylдинг" at skulle skadeløs igen med deres årlig rente til skolen blive betalt af Holger Ulfstand til "Wernborg" [fejl for S.Vosborg? hvor der på det tidspunkt boede en Holger Ulfstand], Tage Krabbe til Jordberga [i Skåne], Christen Barnekow til Birkholm og Hans Lindenov til "Jegelstad" [Ingelstad? i Skåne] eller deres arvinger en for alle at holde et ærligt "Indlagger" udi Haderslev når renten ikke tilbørlig blev betalt, eftersom kapital aldrig må optages. Forhåber at ingen skulle sin samvittighed så ville besmitte, at samme fyrstelige og kongelige skulle formedelst nogen pretention skulle vedergå og ødelægge. Og eftersom fornævnte forlovere for sig og deres arvinger sig for obligerer og udtrykkelig forskrevet har, at dem og deres arvinger aldeles ingen kristelig eller verdslig ret, ej heller nogen statuel bud, forbud, nåde, forbøn eller privilegia med hvis navn det nævnes kunne, skulle her imod til hjælp komme, som Haderslev skole kunne skadeligt være. Således da forlovere synes dem og deres arvinger egentlig en for alle og alle for en at fraskrevet have den frihed de kunne have efter mandat og recessens indhold, brevenes 20 alder anlangende eller andet hvad som helst optænkes eller nævnes kan, udi ingen måde at skal for betaling komme til befrielse. Anseende at Haderslev skoles provisor ikke er blevet advaret der principalen eller forlovere ved døden er afgang. Ikke heller

nogen tjeneste af forlovere sig fra sådan forloverskab har afsagt, ej heller deres brev og indsegl hjemløst. Da efterdi renten af hovedstolen fra første brevs dato nu over 40 år indtil for 4 års tid rigtig er altid efter obligations indhold og efter forloverens egen forpligtelse nøjagtig betalt er, hvormed hovedbrev er noksom ratificeret. Herpå har underdanigst på skolens vegne fornævnte mester Jens stævning over Niels Krabbe været begærende, eftersom fornævnte forlov sig en for alle har forpligtet, hvorfor mester Jens på skolens vegne formener Niels Krabbe og hans salig faders og disse med forloverbrev oprigtig og uden nogen undskyldning at holde og fyldestgøre som det sig bør. som de mener han i ingen måde imod nøjagtig og fuldkommen hånd og segl sig "entslaa" kan. Des lejlighed etc. at møde etc. Actum Hafnia den 30. juni 1647.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 26/2 1646 - 24/4 1647, side 560b.

Mester Christen Nielsen af Århus.

Erik Grubbe til Tjele og doktor Jacob Madsen for en dom over ham den 15. sidst forleden i Århus Kapitel sidst forleden skal have dømt og afsagt, anlangende trende poster, nemlig 1: For et brev om ægteskab med Maren Nielsdatter, salig mester Bonde [Nielsens] efterleverske. Dernæst for en lysningsseddel, blev oplæst af prædikestolen, om alvorlig bøn til Gud, at han ville åbenbare det menneske, som har gjort den slemme gerning og kastet et barn på domkirkegården. Item for den omgængelse der er om vidnet, han skulle have haft med sin hustrus moder, og derfor har dømt ham fra sit kald. Over hvilken deres dom han sig højlig "besuerger" og beklager, og mener ikke så lovlig og ret at være, som det sig bør. Efterdi om den første question ingen har brev i original skal for dem have udi rette været, som af ham med egen hånd skrevet og underskrevet os.v. Actum Hafnia den 1. april 1647.

Idem: Erik Juel og Mogens IIæg, som en del af samme vidner i Kapitlet skal have udstedt. Deslige Jens Jacobsen, ridefoged til Aarhusgård, som

samme dom og vidner i rette lagt. Ilige måde mester Søren Andersen og alle deres medfølgende vidnesbyrd, og samme sag, som i Riget er at finde, nemlig: Mester Jacob Knudsen, hr. Christen Friis, hr. Peder Lauridsen, hr. Svend Hansen, hr. Johan Hansen, hr. Svend Albertsen, Niels Jensen, mester Niels? Krag, Anders Søerup, Kirsten Sørensdatter, Christen Karl- sen?, Hans Pedersen, Rasmus Nielsen skriver, Anders Lydiksen, Jens Lauridsens arvinger, Laurids Borum, Karen Jensdatter, Knud Jensen, Jens Lassen, Oluf Baltersen, Frederik Lauridsens arvinger Anne Pedersdatter, Marie, Lisbeth, Karen og Maren Frederiksdøtre, Mathias Frederiksen med deres laugværge, Maren Borums, Marie Madsdatter, Maren Sørensdatter, Maren Michelsdatter, Karen Sørensdatter, Sidsel Andersdatter, Anne Klokkers, Hans Klokke, Margrethe Poulsdatter, Kirsten Nielsdatter, Lis- beth Reffs, Kirsten Poulsdatter, Hans Jostsen, Anne Dysters, Mette Ras- musdatter, Folmer Apoteker, Morten apotekerdreng, Ove Klokke, Mette Hansdatter, Sidsel Niels Sørensens, Jens Blytækker, Peder Blytækker, Anne Sørensdatter, Niels Rasmussen, Rasmus Bertelsen, Boeld Jensdatter, Boeld Blytækkers, hr. Peder Mariager, Mette Mogensdatter, Anne Jacobs- datter, Anne Jensdatter, Inger Pedersdatter, Rasmus Poulsen, Michel Hop- mand, Peder Mathiesen, Poul Andersen, Helle Ovesdatter, til eksamen hvad de dertil vil svare. Deslige Kirsten doktor Mortens, udi egen person for kongl: mayst: at møde, om bemeldte mester Christen Nielsen har noget "Wsiuffeligt" eller utilbørligt budt eller begæret af hende. Samt Kirsten Mortensdatter, Ellin Mortensdatter, Ingeborg Mortensdatter. Des- lige Johan "Lytloffsen", Niels Madsen, Augustinus Miller byskriver, Chri- sten Kaae, Oluf "Høeig", Peder Bonde, Anders "true"?, Peder Rasmussen, Ove "Edsløff", Peder Simonsen, Maren Nielsdatter, Berend? Klod, at møde etc.. Actum ut supra.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 20. januar 1647, side 16b ff.
Hr. Hans Hansen Bager, sognepræst i Varde.

Var skicket ærlig og fornemme Jesper Holdst i Bøel med en opsættelse

her af landstinget den 18. november sidst forleden udgangen lydende, han da at have hid udi rette stævnet Daniel Philipsen byfoged i Varde, for en dom han til Varde byting den 4. maj sidst forleden, imellem hr. Hans Hansen Bager, sognepræst til Sct. Nicolaj kirke i Varde, på den ene og Jesper Hansen på den anden side, dømt og afsagt har, og efter adskillige unødige agt udi sin sentens, som forståes, han sagen dermed til vitløftighed vil henføre. Funderer og grunder han samme sin dom på nogen bænke- og hjemmegjorte stuebreve og sedler af Christen Nielsen Obling, hr. Peder i Ål og Jens Pedersen i Varde udgivet, i sin mening hr. Peder og Christen Nielsen, som arvinger skulle være participanter i Jens Munches gård i Varde, hvilke Jens Pedersen udi betaling for gæld skulle være berettiget, som han, ved en anden hjemmegjort seddel, skal have solgt hr. Hans. Udi hvilken ejendom Daniel Philipsen Jesper Hansen til betaling for sin vitterlig gæld at annamme. Det uanset ikke for byfogden er bevisliggjort, enten med skiftebrev, lodsedler eller med andre medarvingers bevis, forskrevne hr. Peder eller Christen Nielsen udi forskrevne ejendom at have enten lod eller del. Hr. Peder Clausen ikke heller udi samme seddel specificeret eller navngivet hvad det er han har solgt, enten det er helt eller halvt, lidet eller meget, på hvilke seddel dette køb Jens Pedersen med hr. Hans om samme ejendom har oprettet eller funderet.

For det andet har byfogden forbigået Jesper Hansens fordring og indlæg, ikke med Rigens dele, efter åben håndskrift, sin sag at udføre, uanset Rigens ret tillader ham og enhver, når gæld er over 20 daler, sin retmæssig ankrav med Rigens dele at udføre, de modvillige dermed at tvinge.

Til dette har han ikke heller efterfulgt recessen eller kongl: mayst:s forordning, men tildømt Jesper Hansen sin betaling at annamme udi bemeldte Jens Munches gård, hvor hr. Hans hverken har bopæl eller lovlig adkomst. Til åstederne og er nogle gamle "Røden" diger og fast øde.

For det fjerde forklarer han ikke i sin sentens, enten i begyndelsen eller i det sidste, om Jesper Hansen skal have nogen skadegæld eller ikke, eftersom det efter sagens indstævnelser er uvitterlig, og rettens "gimes", at en herredsfoged, byfoged eller birkefoged bør at dømme på alle hvis poster sagvolderen stævner for dem i rette, enten til eller fra; men han, efter hans egen dumdristighed, har dømt og ladet indføre en ganske hob sidst

i sin sentens, som hverken er stævnet i rette, ikke heller hr. Hans Hansen har nogen rigtig eller lovlig adkomst på denne ejendom, som byfogden har sluttet sin dom på, eller præsten på de steder at have nogen bopæl. Har, fordi præsten til vilje, fradømt Jesper Hansen sin retfærdig tiltale, som det noksom kan endelig anses, hvorledes Daniel Philipsen dermed har omgået, og efter sagens beskaffenhed noksom har vidst bedre, og dog, som han formener, forsættelig at have gjort uret. Mener fordi samme hans dom bør magtesløs at blive og ikke bør at komme Jesper Hansen på sin retfærdig gælds fordring til hindring eller skade i nogen måde; og derfor uden at stande til rette, som vedbør.

Deslige og da hidstævnet Daniel Philipsen, så og hr. Hans Hansen med forskrevne domme og bænkebreve, som de forhvervet har.

Deslige hæderlig mand hr. Peder Clausen til Ål kirke, Christen Nielsen Obling, Jens Pedersen i Varde, Niels Nielsen Obling, Maren Nielskone i Obling og Maren Nielsdatter i Ål præstegård. Af hvilke hr. Peder Clausen, Christen Nielsen, som bemeldte beviser og bänkeseidler har udgivet, Jens Pedersen, som dem af Christen Nielsen forhvervet har, og forskrevne kvindespersoner med deres laugværger. Peder Lauridsen, Peder Børsmose og Gundi Hansen i Varde, som samme breve til vitterlighed har underskrevet eller forseglet, om de vil have noget dertil at svare.

Da, for nogen lejlighed, er samme sag opsat til i dag. Så mødte Hans Hansen Brøns, borger i Varde, på bemeldte Daniel Philipsens vegne, og blev fremlagt en dom af Varde byting den 4. maj sidst forleden udgivet, som indeholder forskrevne Jesper Holdst at have ladet didkalde hr. Hans for et halvt hundrede enkende rigsdaler han ham var pligtig. Og formente, han burde dem med rente og interesse at betale eller derfor at lide dele efter Rigens rets tilladelse.

Da har fogden så om sagt, at efterdi befandtes hr. Hans Hansen, at være bemeldte Jesper Hansen en sum penge pligtig med dets rente, vidste fogden derpå ikke rettere at kende, end hr. Hans Hansen jo burde at betale Jesper Hansen Bøel forskrevne hovedstol med sin tilbørlig rente inden 15 dage skadesløs, efter kongl: mayst:s forordning. Og eftersom Jesper Hansen har stævnet hr. Hans Hansen at betale sig, efter provstens dom, eller at lide dele efter Rigens rets tilladelse, og provstens dom ikke anderledes

formelder, end henviser ham til den verdslige ret, efterdi det er en gælds-sag. Så, efterdi for fogden bevises hr. Hans Hansen, efter sin tilbudsseddel og andre dokumenter, at være berettiget grund og ejendom her i Varde udi den gård Jens Munch udi bor, som han vil afstå til samme gælds betaling, vidste fogden ikke at tildømme ham nogen dele at lide, men Jesper Hansen udi forskrevne ejendom at annamme fyldest så vidt det kan til strække udi hovedstol og rente, og hvis så resterer det, hr. Hans Hansen med rede penge at betale efter hans tilbudsseddels lydelse, eller derfor at have udsætning af hans bo, gods og løsøre hvor det findes, indtil han fuldkommelig bliver betalt, om han ikke fanger sin betaling inden 15 dage, som forbemeldt er.

Som samme dom videre bemelder. Og formente foranskrevne Hans Hansen samme dom ret at være, og burde ved magt at blive.

Så og, efterdi Daniel Philipsen iblandt andet har tildømt Jesper Holdst at annamme fyldest efter hr. Hanses tilbuds seddel og breve udi nogle grunde og ejendom der i Varde, så vidt det kunne tilstrække udi hovedstol og rente, imod Jesper Holdsts vilje, såvel som og hvis for ham var udi rette sat, da kunne vi efter sådan lejlighed ikke kende samme hans dom udi den post så noksom, at den bør nogen magt at have, men magtesløs at være, og Daniel Philipsen der udinden, at give Jesper Holdst til kost og tæring ti sletdaler.

Lundenæs lensregnskab.

Bilag pengeskat 1647, film M-18490.

Appelone Eskes i Tarm.

Las Michelsen i Sdr. Bork i den sag tingholder på Nørre [Horne] herredsting, Frands Pedersen i Tarm og Aksel Nielsen i "Vibtorp" [Vittarp] den dag skriver, gør vitterligt at år 1647 torsdagen den 4. november på fornævnte ting var skikket Mads Madsen i Tarm Bisgård på Appelone Eskes hendes vegne, som der lovlig æskede, bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd, som var Frands Pedersen i Tarm, Christen Christensen

i Adsbøl, Iver Christensen i Uldbæk, Ole Pedersen i "braarsbøell" [Brosbøl], Michel Olesen i Lyne, Niels Lauridsen i Skuldbøl, Thomas Pedersen i Sdr. Bork og Jes Mortensen i Lyne. Disse 8 dannemænd der alle vidnede på deres gode tro og rette sandhed ved deres ed, at de så og hørte samme dag på fornævnte ting, at Poul Jensen i Tarm og Thomas Terkildsen i Lyne de stod her i dag for tingdom og vidnede med oprakte fingre og ed, at Appelone Eskes i Tarm er så fattig og forarmet, at hun intet har at udgive af i [den] gård hun ibor udi denne kongl: mayst:s påbudne pengeskat, som til Machaeli næst forleden, og til Martini førstkommende er, og bliver forfalden. Ikke heller nogen i lægd med hende så formuende, at de noget for hende kan udlægge. Hjemlede Niels Eskesen i Tarm og Poul Jørgensen ibid. efter recessen, at de i dag 14 dage var for Lundenæs port og der gav ærlig og velb. mand Erik Juel til Hundsbæk, landsdommer i Nørrejylland og befalingsmand på Lundenæs, varsel for dette vidne, som Appelone Eskes ville lade tage her i dag med tingsvidne beskrevet.

Bøvling lensregnskab.

Bilag til unionskat Michaelis og Martini 1647.

Film M-18054.

Niels Madsen i Volder, herredsfoged i Vandfuld herred, Peder Madsen i Refskov og Anders Pedersen i Gransgård gør vitterligt år efter Guds byrd 1647 lørdag den 6. november på fornævnte ting var skikket Jens Madsen i Byskov, på menige herredsmænds vegne som er forarmet her i herredet, som lovlig æskede, bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd som er Peder Madsen i Refskov, Niels Thomsen i Halegård, Peder Thomsen på Veje, Christen Madsen i Stigård, Christen Jensen i Engbjerg by, Poul Andersen i Mægbæk, Jep Jessen i Engbjerg og Thomas Christensen i Vestergård. Disse 8 dannemænd alle samtlige vidnede på tro og rette sandhed, at de hørte og så at Jens Madsen stod her i dag for tingdom og på fornævnte herredsmænds vegne gav tilkende, eftersom nogle her i herredet har taget vidner hvorledes de er forarmet og ikke kan udgive i denne

påbudne pengeskat, og hvor meget enhver kan formå at udgive, som samme deres vidner om formelder. Og nu var Jens Madsen 12 trofaste danne-
mænds vidne begærende, som med deres oprakte fingre og ed skulle vidne hvor mange som er ganske forarmet eller halvt eller tredie og fjerde-
part, som kan udgive denne påbudne kongl: mayst:s pengeskat. Så blev her opskrevet af stokken efterskrevne 12 dannemænd som er Peder Jensen
i Borup, Søren Christensen i Kammersgård, Poul Nielsen i Eskesgård, Peder Lassen i Engbjerg, Niels Hogger i Påkær, Eskild Pedersen i Flans-
mose, Gregers Poulsen i Marsbjerg, Gregers Jensen i Kastbjerg, Laurids Madsen i Nørdybe, Mickel Christensen på Mariebol, Jens Bertelsen i
Damgård og Anders Pedersen i Kubstrup, som fremstod og vidnede med deres oprakte fingre og ed, at de skulle vidne sandhed herom så mange
som er forarmede, og hvor meget enhver af de forarmede kan udgive i fornævnte pengeskat her i herredet, som efterfølger. Først Ramme sogn:
1: Christen i Kær er ganske forarmet, så han fattig mand aldeles intet kan formå at udgive i denne påbudne kongl: mayst:s pengeskat. 2: Niels Jen-
sen er og ganske forarmet. 3: Christen Christensen på Pindsmark er og ganske forarmet, og formår intet at udgive. 4: Jens Paasksten på Hede
formår ikke videre end halvparten. Fjaltring sogn: 5 Laurids Vinter en gårdmand formår ikke uden halv skat. 6: Erik Christensen formår ganske
intet. Inderster 7: Terkild Lauridsen halv skat. 8: Hjerrig Lauridsen for halv skat. 9: Peder Nielsen formår intet. Trans sogn: 10: Christen Vinter
formår ikke uden halv skat. Inderster 11: Christen i Ajstrup er ganske forarmet. 12: Mads Dal for halv skat. 13: Godske på Mark formår ganske
intet. 14: Jacob Christensen formår ikke uden halv skat. 15: Jens Christensen i Emtkær formår intet. Ferring sogn: Gårdmænd, 16: Jens i Mel-
lem Borup formår ikke uden halv skat. 17: Christen Mickelsens hustru halv skat. Inderster, 18: Jens Nielsen i Kær formår ikke uden halv skat.
19: Jens Jensens hustru ved Dam formår ikke uden halv skat. Dybe sogn, gårdmænd, 20: Las i Grobsgård formår ikke uden halv skat. 21: Christen
ved "helle kielde" [Kildegård] formår ikke uden halv skat. Inderster, 22: Jens i Grobsgård formår ikke uden halv skat. 23: Maren i Kastbjerg for-
mår intet. 24: Christen Knudsen i Søndergård kan ikke formå uden den fjerde part. 25: Christen på Øster Slet formår ikke uden den fjerde part

skat. Vandborg sogn, gårdmænd, 26: Jens i Gammelgård formår ikke uden halv skat. Inderster, 27: Peder i Skræddergård formår ganske intet. Hygum sogn, inderster, 28: Christen i Broksgård formår ikke uden halv skat. 29: Gregers Andersen formår ikke uden halv skat. 30: Christen Tordsen i Sønderby formår ikke uden halv skat. 31: Søren i Pasgård formår ikke uden halv skat. 32: Anna Brun er ganske forarmet. Hove sogn, inderster, 33: Karen Jørgensdatter på Højland formår ikke uden halv skat. 34: Christen på Hove mark formår ikke uden halv skat. 35: Søren Madsen på Løgbjerg kan ikke formå uden den fjerde part skat. Som er tilhobe gårdmænd og inderster som er forarmede 35. Item bestod Jens Bertelsen i Damgård og Mads Pedersen i Pugholm med deres oprakte fingre og ed, at de i dag 14 dage var for Bøvling slotsbro og der gjorde ærlig og velbyrdig mand Mogens Sehested til Holmgård, kongl: mayst:s befalingsmand på Bøvling slot lovlig varsel for dette vidne her i dag at tage beskrevet. Og talte der med ladefogden og gav ham det tilkende. Og var fornævnte 12 dannemænd her i dag med Jens Madsen til vedermåls ting. Til vidnesbyrd under vores signeter. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 23/3 1647 - 5/5 1648, side 168b.

Maren Jenskone af Rejsby.

Erik Juel til Hundsbæk og Mogens Høeg til Kærgårdsholm anlangende, at eftersom Troels Pedersen i Skast [Sdr. Skast sogn i Tønder amt] skal have forhvervet en enlig landstingsdom, han den 8. november 1643 på salig Christen Jørgensen i Vesterende hans børns vegne, og Anders Pedersen i Kærgård på sin hustrus vegne, dem skal have tilvendt, og derved bekommet et lovligt fledføringsvidne, som Maren Jenskones salig husbonds broder Hans Jørgensen til hendes fornævnte husbond Jens Jørgensen gjort har. Såvel som og en retfærdig hjemtingsdom derpå funderet var, underkendt. Uanset samme fledføring ikke aleneste til tinge nøjagtig og lovlig at være gjort efter loven, som videre af sagens beskaffenhed

skal være at erfare. Medens endog han selv skal have indgået forlig og kontrakt med Maren Jenskones fuldmægtig, at samme trætte og opsættelse til landsting i samme sag til snapsting 1644 skulle stå i "kuerste" og bero o.s.v.. Hafnia den 24. oktober 1647.

Idem: Troels Pedersen og Anders Pedersen på sin hustrus vegne, samledes Christen Jørgensens hustru Karen Christensdatter og hendes børn, nemlig Jørgen, Hans, Anders Christensønner, Karen og Margrethe Christensdøtre med deres laugværger at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 23/3 1647 - 5/5 1648, side 197b.

Niels Frandsen af Galten i Skanderborg len.

Erik Juel til Hundsbæk og Mogens Høeg til Kærgårdsholm for en dom de nu næst forleden den 1. oktober, som skal være det landsting som holdtes efter Sct. Michaeli dag 1647, til Viborg landsting skal have dømt og afsagt imellem ham på den ene og Jost Andersen i Søballe på den anden side, og ham tildømt at lide på hans liv efter 8 mænds tov, som er blevet afsagt til Viborg landsting nogen rum tid tilforn. Så at de syv mænd svor ham fra hans fred, og den ottende svor ham til vådebod, efter at de ikke nogen sinde skulle være fundet i nogen uvenskab, men skal have været gode naboer tilsammen. Og den ene mands tov underkendt, og de syv efterfulgt, som ham havde svoret fra hans fred. Hvor udi han fattig mand formener af Erik Juel og Mogens Høeg højilgen for uret at være, idet de ikke skal have ret grundigt agtet eller anset vidnesbyrden deres vidne i sagen vidnet har. I synderlighed den dødes hustru skal have vidnet tvende gange i sagen, den 1. gang som i sandemændstovet indført er, vidste vel hendes mand blev skudt, men ikke vidste hvorledes bøssen gik af. En huskvinde i lige vidne. Og siden igen til landsting stævnet og vidnet, at han skulle være blevet skudt for ler han havde gravet på gaden. Så det er tvært imod det andet. En ved navn Niels Mortensen, som er den dødes søskendebarn, har vidnet til hjemting, at han stod ved sit hus, som

er midt nede i byen, "och hørde Att dend død bleff". Sagde til Niels Frandsen, som de stod ved hver sin gård og var kommet ud: Har du din bøsse med dig, vil du skyde mig? Og da skal have sagt: For Gud vil jeg så. Disse uens overstemmende munde, vidne bag på de 8 mænds tov funderet. Fornemmelig bemeldte Erik Juels og Mogens Høegs dom med videre i de 8 mænds tov og vidnesbyrdene enhver i særdeleshed er at erfare. Hvorfor han fattig mand underdanigst sætter i rette og forhåber deres dom som udømt var, og hans fred at nyde og for vådesgerning at stå til rette. Om frænder påtale ville, som fra sagen er "aftred", der han fornåm vidnesbyrdene ikke ville udtrykkelig vidne at det kunne gå på livet. Des lejlighed at møde etc. Hafnia den 22. november 1647.

Idem: Anders Jensen, den dødes broder, ret eftermålsmand, iligemåde Peder Olufsen i Borum, herredsfoged i Framlev herred, som vidnesbyrdene udstedt har uden lovlig kald og varsel. Så og de 8 sandemænd, nemlig Jens Bund i "hoffue" [Høver?], Morten Jensen i Gammelgård, Peder Nielsen i "Schybye" [Skibby], Rasmus Lauridsen ibid., Peder Lauridsen i Snåstrup?, Knud Sørensen, Morten Nielsen og Frands Pedersen i Galten. Udi lige måde hans husbond hr. Oluf Parsberg eller hans fuldmægtig at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 1647 23/3-1648 5/5, side 318a.

Hr. Frederik Reedtz til Tygestrup.

Christopher Skade til Kærbygård, Hans Skade til Rolsøgård, Ove Blik til Nørbækgård og Enevold Blik til Sønderbækgård, for en indførsel de har gjort for salig Erik Billes arvinger i marts 1645 udi salig fru Abel Bryskes gods.

For det første formener hr. Frederik Reedtz sig underdanigst, at den proces og forfølgning med lavdagsbreve, "Strax" og ridebreve ikke skulle være så lovlig med omgangen, som det burde efter Rigens ret, som samme indførsel er gjort og dreven efter. Som skal være taget og forhvervet

/: desværre:/ imidlertid at de Svenske var Jylland mægtig, som dog ingen landsting blev holdt. Ikke heller herredsting eller nogen andre ting, da billigen med lov og ret kunne holdes. Ej heller turde eller kunne nogen møde med dokumenter og andet, hvis man kunne have, så deres tiltale at beskyldte, enten med stævning over processen eller i andre måder.

For det andet formenes, at fornævnte ridemænd ikke skal have indført udi deres ridemænds tov lavdagsbreve, hvor og hvad sted de har været læst og skrevet på, enten på dag eller nogen dato benævnt, som dog vel havde burdet.

For det tredje har fornævnte ridemænd været med bemeldte salig Erik Billes arvingers fuldmægtige for tre hovedgårde at udæske, efter deres indførsels formelding. Og ikke udi det ringeste registreret og takseret løseøre, som dog fandtes på samme gårde. Og det først udlagt til gælds betaling, som de vel havde burdet.

For det fjerde har de gjort indførsel udi Bogensholm hovedgård, og den takseret og gjort udlæg udi. Og siden begivet dem til jordegods og møller igen, og der gjort udlæg udi. Som skal være imod Rigens ret.

For det femte skal fornævnte ridemænd og Erik Billes arvingers fuldmægtige gjort fuldkommen indførsel, såvidt de er kommet udi bemeldte jomfru Abel Bryskes jordegods, ikke anset det hverken var skiftet eller delt. Ej heller den salig jomfrus egen bortskyldige gæld at være først betalt af fallitboet efter loven.

For det sjette har ridemænd indført Erik Billes arvingers fuldmægtig udi deres indførsel, og ikke navn givet ham med sit navn. Ikke heller på hvad sted han lever eller boede.

Og formener underdanigst af forberørte punkter og beskyldninger, at fornævnte proces og ridemænds tov ikke så nøjagtig at være gjort og dreven, at det bør komme hr. Frederik Reedtz til nogen hindring og skade, men magtesløs at være. Desligeste etc. at møde. Hafnia 13. februar 1648.

Idem. Steen Bille til Ølstrup, Johan Brockenhuus til Lerbæk på hans frues vegne, tagendes etc.. Så og Gert Bryske og salig fru Kirsten Sandbergs arvinger og kreditorer at møde etc.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 5/5 1648 - 12/5 1649, side 532a.

Jørgen Kruse.

Erik Krabbe til Strandbjerggård for et opbud han har gjort den 14. januar 1646 på Viborg landsting, udi hvilket opbud han opbyder al hans jord, gods og løsøre til hans kreditorer. Og eftersom erfares hans jordegods mestendels at være tilforn til gode mænd pantsat. Deslige har indført i fornævnte opbud en del penge, som hans søn [svigersøn] Jens Bildt [gift med Lisbeth Krabbe] har været i forløfte for, og er ham betalt. Nok til ham opdraget en sag med en mand ved navn Jens Pedersen hvad pant der var at forvente med "Inconvenienter meere" han formener at gøre bevisligt. Og efterdi Erik Lunov til Viskumgård med afgangne Hans Krabbe til Søgård, som er tilfunden af Erik Juel og Mogens Høeg fornævnte Erik Krabbes gods til kreditorerne at udlægge, samme tilfindelse ikke har kunnet fyldestgøres for de inconveniencers skyld. Hvorfor Jørgen Kruse formener samme opbud ikke at være så lovlig, at det ham i hans lovlig gælds fordring og forløfte, som han til Hans Michelsen, borgmester i København, for fornævnte Erik Krabbe, efter et indløst hovedbrev på tusind rigsdalers lydelse med nogle års rente og interesse, har klareret og betalt. Des lejlighed etc. Actum Hafnia den 11. maj 1648.
Idem: Jens Bildt, Erik Lunov at møde etc. Actum ut supra.

Lundenæs lensregnskab.

Bilag Unionsskat Sct.Hansdag 1648.

Dokumenter m.m. fra Lundenæs nedgravet under Svenskekrigen.

Christen Christensen i Tastrup i den sag tingholder på Nørholms birke-ting, Søren Thomsen i Hodde og Anders Sørensen i Thistrup gør [vitterlig at] år 1648 onsdagen den 8. maj på fornævnte ting, for dom var skikket Christen Smed i Hulvig, på sin husbond ærlig og velbyrdig mand Iver

Wind til Nørholm, Danmarks Riges råd og kongl: majsts: befalingsmand på Dalum kloster hans vegne, lovlig bad og fik et fuldt tingsvidne af otte dannemænd som er Søren Hansen i Hodde, Anders Sørensen i Thistrup, Christen Lausten ibid., Jes Hansen i "Giell" [Gejl], Knud Christensen i Thistrup, Thomis Andersen i Kastbjerg, Pouel Christensen i Lille Thynding og Peder Graffuer i Thistrup. Disse otte dannemænd vidnede på deres gode tro og rette sandhed ved deres ed, at de så og hørte samme dag på ting, at Mads Nielsen, forrige ladefoged på Lundenæs, Jens Christensen i Hoddeskov og Thomas Olufsen født i Skjern, de stod i dag for tingdom og vidnede med oprakte fingre og ed, at udi december måned 1643 var de på Lundenæs, og udi sandhed dem fuldvitterlig er, at S: Jocum Kelli, forrige skriver på Lundenæs, af frygt for fjendernes indkomst her i landet, lod nedgrave og sætte i jorden ved Skjern, liggende straks ved Lundenæs, nogle kister, skrin og kufferter med nogle skattepenge, klæder og breve udi, som kongl: mayst: hans husbond velbyrdig Iver Wind og han selv vedkom. Som de svenske ryttere siden opkastede, bortrøvede og forødte. Dernæst vidnede fornævnte personer, ved lige svoren ed, at der fjenden først indtog slottet, parterede, bortførte, spolerede og fortærede de hvis der fandtes på slottet. Eftersom slottet, og hvis deri fandtes, blev skiftet imellem fire regimenter, og intet lod blive, da de først kvitterede landet. Ydermere vidnede fornævnte vidnesfolk, så og Niels Pouelsen i Thynding, Christen Thomsen i Hodde, Hendrich Diriksen i Hoddeskov med oprakte fingre og ed, at der de svenske igen indfaldt her i landet, og indtog slottet, da parterede, fortærede og forødte de hvis der fandtes. Så der de bortdrog var ikke øl eller mad til en dags underholdning til de ringe folk der var på slottet, førend det dem af fremmede folk blev tilskikket. At så for os er vidnet og kundgjort det vidner vi med vores signeter.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 5/5 1648 - 12/5 1649, side 559a.
Haderslev kirkes conservatores og forstander.

Jokum Beck [til Gladsax i Skåne] for, at eftersom hertug Hans den ældre har af gudommelig betænkning doteret fornævnte Haderslev kirke med to tusind rigsdaler til sognepræstens og kapellanens underholdning at forbedre. Hvilke 2000 rdl. Jokum Becks forrige afgangne frues fader afgangne Sivert Grubbe til Hofdal, befalingsmand på Malmøhus, skal være udsat på rente, som hans udgivne gælds-brev derom formelder Dat: ortaü, Thum Regum 1602, og samme penge udi en rum tid er år fra år rigtig forrentet indtil sidste fejdetid, da skal dog resterende renter kort efter Kielser Omslag 1646 være betalt blevet. Men på det at kirkeforstanderen sig ikke skulle have at befrygte, at de skulle komme i nogen skade for fornævnte sum, da skal Jokum Beck have det på ny forsikret med sin missive, at de i ringeste måde ikke skulle have sig derfor at befrygte. Og har dem med en ny obligation dateret 16. september 1646 forvaret, at renten udi betimelig tid årligen skulle fremkomme o.s.v. Hafnia den 23. maj 1649.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 5/5 1648 - 12/5 1649, side 679a.
Johan Brockenhuus til Lerbæk.

Doktor Fabricius, at eftersom han har bekommet Ko: Ma:s salig højlovlig ihukommelses åbne brev på Ko: Ma: og kronens såvel som kirkens anpart korntiende af Malling sogn, af hvilken kirkens anpart siden det år 1640 højbemeldte Ko: Ma:s brev på Ning herredsting er blevet læst og påskrevet, ham af sognemændene endnu forholdes, og det formedelst et fæstebrev, som doktor Fabricius til en bonde ved navn Peder "østle" har udgivet tvært imod Ko: Ma:s åbne brev. Og efterdi sagen af landsdommerne for sin overdommer er indfunden, da formener han højbemeldte Ko: Ma:s

åbne brev bør ved sin fuldmagt at blive, lige så vel udi den post på kirkens anpart korntiende, som den på Ko: Ma:s og kronens anpart er blevet ved magt. Og ikke heller noget brev angiver at komme ham imod bemeldte brevs klare bogstav til hindring eller skade. Besynderlig efterdi han der foruden skal have højbemeldte Ko: Ma:s åbne stadfæstelsesbrev samme tiende at nyde, ikke aleneste på sig, men end også på sine børn og arvinger, hvilken af dem hans hovedgård Moesgård besiddende vorde. Des lejlighed etc. Actum Hafnia den 22. november 1648.

Idem: Peder Østle? som fornævnte brev har tilvejebragt og til herredsting og landsting imod højbemeldte Ko: Ma:s åbne brev i rette fremlagt, at møde etc., Erik Juel til Hundsbæk, Mogens Høeg til Kærgård, som samme brev at påkendes for Ko: Ma: har indfunden, Seyer Lauridsen Kaa i Holm, herredsfoged i Ning herred, som adskillige domme i den sag dømt har, samt menige Malling sognemænd, Anne Michelsdatter i Fløjstrup, Rasmus Terkildsen, Niels Pedersen, Ole Mortensen, Jens Bodelsen, Michel Mogensen og Søren Bodelsen *ibid.*, Jens Jørgensen i "Snogdrup" [Snovdrup], Rasmus Frandsen og Rasmus Jensen *ibid.*, Knud Rasmussen og Niels Jensen i Malling Bisgård, Peder Jensen i Elmose, Anders Nielsen i Ajstrup, Jacob Olufsen, Rasmus Simonsen, Søren Rasmussen, Jens Mortensen, Ole Christensen, Jens Rasmussen og Niels Madsen *ibid.*, Anders Pedersen i Lillenor, Søren Pedersen, Niels Simonsen og Thomas Pedersen *ibid.*, Rasmus Madsen i Storenor, Jørgen Jensen, Jacob Pedersen, Jens Pedersen, Kirsten Jensdatter, Jens Nielsen og Karen Pedersdatter *ibid.*, Morten Nielsen i Starup, Jens Pedersen Østle? [Øftli?], og Peder Bodelsen *ibid.*, Rasmus Bendtsen i "Sønnderup" [Synnedrup], Niels Nielsen, Søren Nielsen og Rasmus Sørensen *ibid.*, Benned Jensen i "Schobling" [Skåbling], Niels Nielsen *ibid.*, Jens Sørensen i Pøel, Michel Sørensen og Rasmus Bertelsen *ibid.*, Søren Sørensen i Pedholt, Jacob Rasmussen og Rasmus Rasmussen *ibid.*, Hans Nielsen i Elkær, Boel Hansdatter *ibid.*, Michel Sørensen i Krekær, Niels Hansen og Jacob Sørensen *ibid.*, Christen Nielsen i Ormstrup, Peder Jensen smed i Malle, Peder Rasmussen, Søren Michelsen, Søren Sørensen Bund, Anne Pedersdatter, Rasmus Espensen, Terkel Christensen, Peder Pedersen, Peder Jensen, Jacob Ibsen, Niels Pedersen Thyresen, Søren Pedersen, Peder Andersen, Jens Simonsen

og Rasmus Andersen ibid.. enhver som ikke er sin væрге med sin laugvæрге at møde etc.. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 5/5 1648 - 12/5 1649, side 687b.

Steen Bille til Kærsgård.

Erik Juel til Hundsbæk og Mogens Høeg til Kærsgård, landsdommere udi Nørrejylland, for at de den 18. november 1646 på Viborg landsting har dømt tvende herredstingsdomme, den ene af Mols herredsting den 22. august, den anden af [Djurs] Sønder herredsting den 25. august udi samme år udganget, aleneste som der udømt var, uanset for forskrevne herredsfogeder er blevet fremlagt fire gode mænds forseglede og underkrevne indførsel, som endnu står ved sin fuldmagt og upåkæret. Og der imod ikke et eneste brev er blevet fremlagt, hvorved de formener deres ret imod Rigens rets 52. kapitel dem billigen burde at have været forspildt. Men de skal have funderet deres domme på Jens Simonsen foged på Vedø hans bare ord og beretning, og den mere anset end deres beskrevne indførsel. Formenende at de havde burdet samme domme ganske at underkende, efterdi deres omkost ikke dermed kunne være "Udgiort", og samme herredsfogder ikke var mægtig at dømme sådan domme på deres indførsel efter Jens Simonsens angivende. Aleneste ingen steds findes beskrevet nogen ret at være sket o.s.v.. Actum Hafnia den 1. december 1648. Idem: Herman Hahne med hvis breve, domme, proces og indførsel, som han efter fornævnte fru Kirsten Sandbergs brev har til Vedø bragt, som de for retten videre agter at beskyldte. Samledes hr. Frederik Rüds? med forskrevne udlægsbrev, at deraf kan erfares hvorvidt han er udlagt og til-dømt. Deslige Valdemar Skram til Sjelle Skovgård og Frants Rantzau til Estvadgård, som skal have været Herman Hahnes ridemænd. samt Grors Madsen i Lisbjerg, Jacob Hasse og Jens Simonsen, foged på Vedø, som skal have været Herman Hahnes fuldmægtig, såvel som Anders Pedersen i Begtrup, herredsfoged i Mols herred, Niels Sørensen

i Østerballe, herredsfoged i [Djurs] Sønder herred, samt Gert Bryske, at møde etc.. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 1648 5/5-1649 12/5, side 708b ff.

Søren Nielsen af Fårup [i Nørhald h].

Axel Urne til Kjellerup for en dom og henfindelse, han imellem ham på den ene og Ove Blik til Nørbækgård på den anden side, dømt og afsagt har, anlangende nogen arv og dets formynderskab, bemeldte Ove Blik på sin søster Maren Christophersdatter, som sig efter kongl: bevilling og tilladelse med bemeldte Søren Nielsen udi ægteskab har indladt, forestået og forvaltet har. Hvilken post bemeldte Axel Urne for sin tilbørlig dommer henfinder retten om Maren Christophersdatter, formedelst samme giftermåls skyld med ufri mand, skulle have hendes arvejordegods forbrudt eller ej. Hvormed han formener ham ophold og uret at være sket, syndelig efterdi samme ægteskab med kongelig tilladelse er sket. Så og med hendes moders og tvende hendes brøders samtykke. Recessen og ikke anderledes forstås, end hvo for samme giftermåls skyld hendes arvejordegods for betaling skulle afhænde. Og det bevises hendes husbond Søren Nielsen har hendes broder, bemeldte Ove Blik tilbudt, om han ville beholde hendes part af hvis jordegods, hun efter hendes salig fader arveligen tilkom, og det betale, som billig og ret kunne være. Hvilket dog intet af ham er blevet agtet eller anset. Formener derfor samme hans henfindelse bør at være som udømt. Og Ove Blik pligtig at være samme sin hustrus tilfaldne jordegods for billig og redelig betaling at beholde, eller ham frit for, det til andre adelige personer at sælge og afhænde, som ham det billigen vil betale. På det recessen udi den måde kan blive efterkommet. Belangende for det andet, at Axel Urne frifinder bemeldte Ove Blik for regnskab at gøre for opbørslen af hendes jordegods, siden hun den ufri mand taget har. Så formener han dermed at være forurettet, efterdi han har været hendes fuldkomne fødte værge efter loven, og har hendes

gods under hænder. Thi i det ringeste burde han selv at nyde opbørslen af hendes gods, indtil det kunne sælges, eller have rente af de penge det kunne bedrage, og i så måde hendes regnskab pligtig at være. Thi tillader recessen, at hun, formedelst hendes giftermål, skal sælge sit arvejordegods, og hun hendes broder det tilbudt for betaling, da formodes han noksom recessen at have fyldestgjort. Og samme Axel Urnes henfindelse i den post at være som udømt, og ej at komme ham til nogen hindring eller skade i nogen måde. Des lejlighed etc. at møde etc. Actum Hafnia den 7. december 1648.

Idem. Ove Blik om han vil have noget dertil at svare. Desligeste Christopher Bille til Mejlgård og Erik Lunov til Viskum, som i samme befaling og overværelse været har, at møde etc. tagendes etc. dog ville vi etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 5/5 1648 - 12/5 1649, side 716b.

Hr. Hans Henriksen Blichfeldt³¹.

Erik Juel og Mogens Høeg, landsdommere udi Nørrejylland, at eftersom hr. Hans Henriksen for nogle år siden, formedelst et vrangligen forhvervet Ko: Ma:s højlovlig ihukommelses missive, som tillader Jens Bloch, borger udi Lund i Skåne, hans hustru Margrethe Andersdatters værgemål at påtage, højbemeldte hans Ko: Ma:s højlovlig ihukommelse med sin suplication, og bone... højligen har været forårsaget at "besuere", der udinden underdanigst begærende, at efterdi Jens Bloch havde angivet sig til hove for hans hustrus rette værge, og det anderledes befindes. Den kongl: bevilling da ikke måtte komme ham til hindring eller skade i nogen måde på hans anfordring hos Søren Bloch, borgmester udi Hobro, som var hans hustrus rette fødte værge efter loven. Hvorpå han denne nådigst resolution

---

³¹⁾ Se Herredagsdombog nr. 48, s. 482.

og svar har bekommet, at majestæten eragter nok suplicanten at ske uret, og dog for processens skyld vil han have suplicanten til lov og ret henvist, hvormed han sine prætentioner mod Søren Bloch på tilbørlige steder kan vide at udføre, så skal ham vederfares den del ret kan være. Efter hvilken nådigste tilladelse han og har søgt Søren Bloch og hans arvinger på tilbørlige steder ved lov og ret til herreds-, by- og landsting. Og formedelst samme højlovlig ihukommelse Ko: Ma:s missive er salig Søren Blochs hustrus arvinger den 24. januar 1648 af byfogden Christen Bloch udi Hobro dømt kvit at være for hr. Hans Henriksens tiltale, anlangende hans hustrus værgemål og arv at forskaffe, og den på tilbørlige steder at søge og påtale. På hvilken byfogdens dom landsdommerne udi Jylland den 21. juni samme år på Viborg landsting sådan en doms slutning har gjort, at de med den hans doms post vidste ikke at sige eller magtesløs dømme. Og så mere forårsaget samme sag til almindelig herredage for Ko: Ma: og Danmarks riges råd, som sin sidste tilbørlige sted at "ordeelle" [dømme] og indstævne. Des lejlighed etc.. Actum Hafnia den 12. december 1648.

Idem: Christen Bloch, byfoged i Hobro, om han har noget dermed at svare, salig Søren Blochs arvinger nemlig Maren Nielsdatter og Mathias Ibsen boende udi Hobro, hvilke han formener at være efter loven de alene der bør at svare ham til hans hustrus arv, og ham, efter rigtig registrering og skiftebrev at udrede og for klarere, og med anvendte bekostning på samme arvs fordring hos dem at tiltale og betale, efterdi salig Søren Bloch, fordem borgmester udi Hobro hans hustrus ældste morbroder og rette fødte væрге. Salig Søren Bloch har og efter egen skrivelse og forhvert tingsvidne vedgået, at han en del af hr. Hans Henriksens hustrus arv, førend bemeldte Ko: Ma:s missive er udgangen, tolv år og derover sig bemægtiget og forvaltet, en del siden den kongl: missive er udgivet, af samme arv med handlet efter egen lod og deling, som han selv høstede. Tilmed endog det er begæret alvorligen, at salig Søren Bloch sin fattige søsterdatters hr. Hanses hustrus sag bedre i agt skulle tage, så han dog dertil i mange år tit, også enten med sin broder Jens Bloch, convieret og set igennem fingre eller og consenteret og samtykt, idet han mod sin broders angivende og vrangle beretning ikke har villet protesteret og gen-

sagt i nogen måde, men ladet ham aldeles upåttalt i samme sag blive. Deslige Christen Bloch, byfoged i Hobro, som bytingsdommen udi samme sag har udstedt. Såvel som salig Søren Blochs arvinger nemlig Maren Nielsdatter, salig Søren Blochs hustru med hendes laugværge og Mathias Ibsen, borger i Hobro at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 5/5 1648 - 12/5 1649, side 739a.

Hr. Christen Rasmussen [Gjern]³² af Mols.

Prælater og kanniker udi Århus kapitel, nemlig mester Søren Andersen, mester Jacob Knudsen, mester Christen Nielsen Friis og mester Niels Nielsen Kragh af årsag, at fornævnte kanniker den 16. dag august 1648 har udi Århus kapitel med en endelig dom tilfundet hr. Christen Rasmussen af sin præstegård at udgive halvanden ørte rug halvanden ørte byg til "poserem præbende thued". Hvorimod hr. Christen formener, at der ikke udi rum tid af præstegården, formedelst avlingens ringheds skyld, har været nogen tid udgivet nogen kornskyld til nogen kannike udi Århus kapitel, men derfor fornævnte korn, som nu kræves, har tilforn været udgivet efter beretning. Da formener hr. Christen, at det havde været udgivet af noget kirkejord, som endnu for årlig afgift til Tveds kirke bruges af præsten i Tved. Hvilken afgift af fornævnte kirkes jord, kirken efter ordinansen, siden den kannike ved døden er afgang, som i forrige tider har haft samme kirke i forlening, alene har nydt og endnu årligen nyder til vin og brød bemeldte kirke dermed vedligeholde. Dernæst foregiver hr. Christen at kanniker ikke har villet anse en adelsmands, såvel som andre sandfærdige vidnesbyrd, med hvilken hr. Christen tilforn for retten siger sig at have gjort bevisligt, at der ikke fast over kirkens hævde udi 40 år har været udgivet nogen kornskyld af fornævnte kirkejord til nogen kan-

---

³²) Se Herredagsdombog nr. 48, s. 492.

nike, men kirken dets afgift til sin årlig brug alene har beholdt. Hvor udover der med sandfærdig kundskab kan bevises, at salig hr. Oluf Dall³³ forud provst i Mols herred skal have dømt præsten i Tved kvit fra denne afgift som nu kræves. Og hr. Niels Pedersen udi Ebeltoft, også forrige provst i Mols herred, har også udi sin dom frifundet ham sålænge sandfærdige vidnesbyrd står ved magt o.s.v.. Actum Hafnia den 5. januar 1649.

Idem: Doktor Jacob Madsen, superintendent over Århus stift eller hans fuldmægtig i denne sag, "Heronimus Bylde" af Århus at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 5/5 1648 - 12/5 1649, side 794b.

Herman Hahne.

Jørgen Arenfeldt formedelst et hans brev med hans signet forseglet og egen hånd underskrevet til Herman Hahne udgivet, dateret Viborg den 30. januar 1646, iblandt andet indeholder, at han til dets forsikring og betaling har for et frit brugeligt pant pantsat Herman Hahne hans jordegods liggende udi Jylland, først en gård ved navn Lindet liggende udi Hardsyssel udi Horns herred Niels Christensen iboede. Dernæst udi Skads herred, Ravnsbjerg, derpå 3 mænd boende og hver dem skulle give årlig seks mark landgilde, som Herman Hahne skulle annamme og beholde for et brugeligt pant udi tre næstfølgende år med mere, som hans underskrevne pantebrev så og derhos medfølgende fortegnelse på godset videre medfører. Hvilket pantebrev beskyldes, først at gården Lindet eller det herred Horns herred, som gården skulle udi ligge efter pantebrevets dato, nu udi 3 samfulde år udi ganske Hardsyssel ikke findes kan. For det andet de tre mænd på Ravnsbjerg udi Skads herred boende, og hver af dem

---

³³) Se Herredagsdombog nr. 29, s. 54-60.

årligen efter pantebrevets formelding skulle årlig give seks mark landgilde. Hvilke penge formenes ikke at skal være andet end huspenge, som hverken udi pant, køb eller mageskifte bliver regnet o.s.v. Actum Hafnia den 24. februar 1649.

Idem: Erik Juel og Mogens Høeg, landsdommere i Nørrejylland og Henrik Jensen, landstingshører *ibid.*, om de vil have noget dertil at svare etc.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 5/5 1648 - 12/5 1649, side 947a.

Jacob Grubbe til Kappel.

Erik Juel og Mogens Høeg, landsdommere i Nørrejylland, Jørgen Høeg [Banner] til Todbøl og hr. Frands Pogwisch til Ravnholt for en frafindelse til kongl: mayst: og Rigens råd i Viborg den 14. marts 1649 fra dem har givet beskrevet imellem Jacob Grubbe på den ene og en part borgere i Lemvig på den anden side, som han formener dem dermed at bestyrke, at de ikke ville efterkomme salig højlovlig kong Christian den Fjerdes missive og åbne brev fornævnte adelige købte gods Lemtorp at sælge efter recessen. Efterdi det er imod håndfæstningen og recessen, at ufri folk må sig adeligt gods tilforhandle, meget mindre det at eje eller beholde, når dem deres værdi derfor bydes med videre, som han selv eller hans fuldmægtig i samme sag enten skriftlig eller mundtlig berette kan. Ilige måde formener han samme frafindelse en del borgere i Lemvig at "behertig"?, at de ikke Jacob Grubbe eller præsten i Rom skulle give nogen tiende på kærven efter recessen og ordinansen, som Jacob Grubbe, på Lem og Rom kirkers vegne og præsten i Rom på sin egen vegne, beklager dem af borgerne i Lemvig og en part bønder på Lemtorp boende, at forholdes fornævnte adelige købe og gavegoods, som er kommet fra Lem og Rom sogne, som og videre med adskillige dokumenter ydermere berettes. Skal og, efterdi en part Lemvigs borgere beråber sig udi deres indlæg i deres afsigelse på adskillige kongelige bevillinger og stadfæstelser, en del at være ved vrang berettelse, som han formener recessen og ade-

lige privilegier forhvervet, en del ved kongelige missiver og åbne breve, forordninger og recesserne revoceret og igenkaldet det. Han formener og han derfor ikke kommer kongelige befalinger til afgangne Malte Juel samt kongeligt åbne brev, håndfæstningen og recessen til nogen hindring eller forfang, langt mindre deres frafindelse at skulle blive dem til nogen bestyrkelse eller forhjælpning imod salig og højlovlig kong Christians ihukommelse, alvorlige missiver, befalinger fornævnte frifindelse til Jacob Grubbe at afstå eller tienden, imod recessen og ordinansen, ham eller præsten i "Rømme" at forholde. Des lejlighed etc. Actum Hafnia den 30. marts 1649.

Idem: Peder Pedersen Lang borgmester, Peder Jensen Trans og Bertel Mogensen i Lemvig med tvende hans indlagte fuldmagter for commissarierne på deres egne og de interesseredes vegne er gået i rette. Item Christen Simonsen med hans søskende og deres laugværge samt alle interesserede gejstlig eller verdslig, hvo de ere eller være kunne, enhver med sin laugværge, som kender og lodsejere, fornævnte fri adelig købegods Lemtorp samt dets grund og ejendom den tid det var adelens. Ilige måde afgangne Svend Christensen, Jep Olufsen og Simon Christensen deres arvinger, enhver med deres laugværge, som samme adelig fri købte gods tilforhandlet har med hvis kongelige breve og privilegier, skøder og anden adkomst derpå fornævnte adelige købegods har. Så og Christoffer Friis til Astrup og Mogens Sehested til Holmgård, om de vil have noget hertil at svare. Ilige måde efterskrevne mænd nemlig Niels Jensen, Christen Christensen, Christen Tomsen, Søren Andersen, Christen Poulsen og Christen Jacobsen Ratborre, alle boende på Lemtorp og dets grunde og ejendom. Samt alle og enhver interesserede med deres laugværge, som kender sig lod og del udi Lemtorps grund og ejendom, samt udi Bangs gård, Musindtved³⁴ og dets bol, som er kommet fra Jørgen Friis, og hvis anden ejendom, som er kommet fra Lem sogn. Ilige måde alle dem som bruger Mads Villadsens værested, Skarris Jensens værested og Lille Bjerregårds ejendom i Rom sogn, formedelst de Lem og Rom kirker og præsten i

---

³⁴) Se O. Nielsen: Skodborg-Vandfuld herreder. s. 16.

Rom deres tiende imod recessen og ordinansen forholder, at møde etc..
Actum ut supra.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 31. januar 1649, side 113a ff.

I en 29 sider lang retssag imellem Jacob Jensen³⁵, borger og indvåner i Varde, på den ene side, og Niels Nielsen Obling, da bosat på Lindbjerg, på den anden side, angående 1608 Carels gylden 4 stiffuer, nogen hollandske breve anlangende, som byfogden i Varde Daniel Philipsen, den 21. juni næst forleden på Varde byting, havde tildømt Jacob Jensen at betale til Niels Nielsen Obling.

I en dom af Varde byting 19. juli 1647 stævner Niels Nielsen Obling Jacob Jensen for 787 rdl. samt renter. Ialt var Jacob Jensen skyldig 1642 rdl. 1 sk. danske til Niels Obling. For dette beløb blev Niels Obling indvist i Jacob Jensens gård i Skovbogade, hvor de takserede løsøre for 251 sld. 3 mk. 14 sk. I huset var også en del øl og "spise", som Lisbeth, Jacob Jensens hustru, efter hendes begæring, har sig forbeholden. De gik så ud på marken for at pantsætte kornet, men Claus Jacobsen, borger ibid., havde allerede købebrev på kornet. Blev så af byfogden Daniel Philipsen indhjemlet på Jens Munchs gård, grund og ejendom, beliggende udi Schoubogade, som han selv udi bor, hvor udi Jacob Jensen, ved indførsel, skal være berettiget 54 sldlr., efter vurderingstingsvidne og Jens Munchs egen hånd og bekendelse på Varde byting den 26. april sidst forleden o.s.v.

I retssagen er nævnt Søren Pedersen Brøndum i Ribe, der var søn af præsten Peder Jensen Bramming i Brøndum.

Sagen angår handel med øksne, som er solgt i Holland, hvor en Lucas

---

³⁵⁾ Han var søn af Jens Iversen og Anne Iversdatter (Hemmet). Se Carl Langholz: Præsteslægten Hemmet i fem led, i: Pers. hist. Tidsskr. 1985 s. 199 ff.

Jensen, som han kalder sig, er bosiddende i Amsterdam. Nævnt er også Iver Jensen borger i Varde, samt Las Jensen borgmester i Varde, som lader sig berømme af nogle missiver og breve, han næst forleden år i Holland har forhvervet, og fremlægges imod Niels Nielsen Obling.

Jacob Jensen fremlægger en afregningseddell så lydende:

Anno 1647 den 12. april gjorde vi underskrevne regnskab med hverandre, som efterfølger:

Jacob Jensens udgift er først lånte penge i Bøel 2 mk. 8 sk.. Udi Fjaltring 6 rdl.; nok 2 rdl.; nok på Bækmark 10 sk.; Liden Vosborg 2 rdl.; nok i Bundesgård til en ung karl, som drev øksnene, 2 mk. 4 sk.; item ved Finderup "forbuoler" 4 rdl.. Befindes udi sidste regnskabs slut., at Jacob er forregnet 2 rdl. 2 mk. 5 sk.. Lånt af Jacob til Las Bertelsen 2 slet mk.. Af forlov for Christen Obling 35 sldr. 3 mk.

Hjemkøbt af Holland for Niels 7 brabantiske alen klæde, a' alen 5½ gylden, er 15 rdl. 2½ mk.. For 4 alen "kamelaat" 3 rdl. 8 sk.. Seks bøger papir ½ rdl. 6 sk.. 12 alen rye, a' alen 2 mk. 4 sk. er 4½ rdl.. Tilsammen Jacob Jensens udgift, som Niels har at betale ham, 63 rdl. 2 mk. 9 sk. Hvorpå Niels Nielsen fører sig til udgift og justeres skal.

Først, som Jacob Jensen efter hans breve pligtig er, 12 rdl. 4 mk. 10 sk.. Endnu 2 rdl. og 2 sletdr.. Givet Hans Bertelsen, for hans løb til Tulstrup, 2 rdl., Jacobs part 1 rdl.. Nok, som Jacob leveret Niels fjerdepart af, en Jacobs "Mange lett" 3 mk.. For det hø i Libstrup 3 rdl.. lignet og lagt. Nok har Jacob annammet hos Thomis Jensen Ringkøbing [søn af borgmester Jens Olufsen i Ringkøbing, død i Holland]³⁶ 29 gylden 8 stiffuer; og af Aldte Ptersen, en skipper fra Amsterdam, 25 gylden, er 54 gylden 8 styver, beløber 21 rdl. 4 mk. 12 sk.. Item lånt Jacob Jensen, i Bork præstegård, 2 sletmark, og for 3 tdr. havre 3 rdl.. Lignet og lagt befindes Niels Nielsen at blive Jacob Jensen heraf pligtig penge 17 rdl. 1 mk. 10 sk.. Og, eftersom forskrevet står, indtægt og udgift på begge sider rigtig og klar, og fornævnte 17 rdl. 1 mk. 10 sk. at betales Jacob Jensen skadesløs, og hvis breves underskrivelse på enten sider udgivet, det regnskab

---

³⁶) Se Ringkøbing rådstueprotokol 1673-82 s.53a ff.

intet vedkommer. Til vidnesbyrd under vore hænder. Actum Varde ut supra Niels Nielsen egen hånd. Og derhos fremlagde Las Jensen borgmester, som her i dag og for retten var tilstede mødt, en kopi efter et sendebrev sålydende:

Gud Allermægtigste bevare dig og din kære hustru nådelig fra al ulykke, næst min venlige taksigelse for bevist vel gjort tjeneste, godvilligen vil forskyldte. Kære Cornelius Siuerdsen og kære broder må du venligen vide, at jeg har gjort veksel med velb. Gundi Rostrup på de 228 eller 570 Carolus gylden til hans søn, som er i Frankrig. Og sender jeg dig vekselleden, og beder dig du Cito Cito Cito endelig leverer til Dirich von Dansig 228 rdl. eller de 570 gylden. Jeg har talt med Peder Hatstaferer, han ville intet have de penge jeg leverede dig. Hvorfor kære broder, du leverer Dirich von Dans dem, at jeg ikke kommer fra min lov udi alle måder. Kan jeg tjene dig igen, findes jeg ganske godvilligen, og skriv mig til, hvorledes du står i min sag med Jørgen Hybertsen. Og for alt det gode jeg tror dig til, da lad denne veksel på 570 gylden ikke forsømmes. Og vil altid have dig med din kære hustru Gud Allermægtigste troligen befale. Af Varde understatt den 4. oktober anno 1641 d: E: w: w: Niels Nielsen Obling. Lad din kære hustru ikke fortænke mig for de 20 gylden jeg forglemte at sende hende fra "Engkiusen". Laus den 4. oktober anno 1641. Følgende dokumenter blev fremlagt:

In Var gylden 570 Ghelibet Im Zu Selen An. Spr: Dirich von Dans dreei tage Sielt disen meinen prima weixelle Brieff de Summa fiff Hundert ende Soventig Caro lus gylden An 20 styver. De werde wan Juncher Gundi Rostrup Auff Starupgård endtfangen thut Gute betzaling laut aduise Siet Gaat befahelen Wnder stat, Niels Nielsen Obling. Agter paa staar Herren Cornelius Siuordsen Groshandler in Amsterdam.

Hir van bin ich van Cornelis Siuordsen betaldt mit Counant Geldt den 23. november anno 1641 in Amsterdam. Vnderstaat Cirich van Dans.

"Wi unterschreffen bekiender udi Notarius Jachob Kochli sin Neruerelse huos Mariche Froms" i Amsterdam, at have læst og set sådant åbenstående sendebrev samt vekselbrev hendes forrige salig mand Cornelis Siuordsen fra Niels Nielsen Obling, at skulle være til hende kommet, og imod originalerne confereret, og ord fra ord overens befundet. Datum

Amsterdam 9. juni 1648. Stilo noui Anders Madsen af Tønsberg herom vidner. Som for bemeldt med egen hånd Christopher Christophersen af København mpp. Thomas Jensen pp. Oluf Koldevei af Tønsberg.

Nok fremlagde tvende kopier af udskrifter, som borgmester Las Jensen beretter at være efter tvende Notarius Publicus hollandske breve, den første lydende:

I dag, som er den 22. maj anno 1648, blev skikket for mig Notarius Publicus Abraham Pill "thil fornet aff Hoeued" udi Holland at være Notarius til Enek Kysen, udi efterfølgende vidnesbyrd deres nærværelse, ærlig mand Thimand Jansen Hagen købmand til "Muden", som for mig i dag har været indstævnet, for sin sandheds vidnesbyrd, af Mads Jacobsen i Varde, som også her på stedet befandtes, og det på Jacob Jensen borger der sammesteds hans vegne. Og da vidnede og forklarede med sandheds ord, at Thimand Jansen har været Niels Nielsen Obling en sum penge, nemlig et hundrede og otte gylden 4 stibre, skyldig blevet for øksne, han ham udi år 1647 afkøbt havde, og på samme penge havde han givet Niels Obling hans bevis, efter den kontrakt, som imellem dem er passeret. Hvilke penge han, efter hans udgivne forpligt, havde betalt og fuldgjort til Cornelius Siuordsen, boende "Som prindtzens Waben Aff DannMarck" udhænger udi Warmons strat udi Amsterdam. Som havde fuldmagt penge, på Niels Oblings vegne, at annamme. Om han da samme tid bekom hans håndskrift igen, det var ham ubevidst, efterdi det nu så længe uden påtale har heden standen; og derfor ud af hans ihukommelse var ham "endtfalden". Og ydermere vidnede og bekendte det, Jacob Jensen for hans, til Niels Obling udgivne obligation, ingen penge i ringeste måde havde "endt fangen", men pengene betalt til bemeldte Cornelius Siuordsen. Hvilke hans sandfærdig vidnesbyrd han altid, når behov gøres, vil befæstige og være bestandig. At dette så udi Enekysen gjort og passeret er, overværende Peder Bonbardt og Simmen Simmenssen, som vidnesbyrd her hos har været, og tilstede med Thimand Jansen udi min nærværelse. Og var underskrevet Tonoircondeh, Ajsyllnotspuble 1648.

At dette er en kopi af originalens rette mening bekender vi med vores egne hænder her underskrevet. Signat Randers Die 8. oktoberis æt 1648 Thomes Poulsen mpp. Iffuer Jensen Bandsbøll egen hånd.

Den anden sålydende:

I dag, som er den 16. juli anno 1641, er for mig David de Chomel tilforordnet af "Hoffuedt" udi Holland Notarius Publicus, boende til Amsterdam, for mig beskikket Thimand Jansen, Hagen Manor til Mudden, nærværende her udi byen tilstede, tilstod og bekendte, rettelig skyldig at være Niels Nielsen, købmand udi Varde, et tusinde et hundrede og otte gylden 4 stiber, resten ud af tredive og 4 øksne, som han ham fornævnte år havde afkøbt, og samme øksne til sin fulde nøje bekommet har. Tilmed også at have betalt og "forschiøtt" 64 gylden for hans regning, udi det herberg Emahus hos Hyber van Eilfordt, for omkostning, imedens han der måtte holde "Gisell". Hvilken sum Thimand Jansen sig tilforpligtede og lovede at betale fra denne dags dato til Martini næstkommende, med interesse af fornævnte penge 6 1/4 procent udi året, til ham eller hvem dette brev fremviser, uden skade og skadesløs uden nogen længere ophold. Og der udinden forpligtede sig sin person, hvad han nu havde eller herefter kunne få eller bekomme, og såvidt der udinden med lov og ret kunne udføres, og det at holde uden "Arge lest". Og var Thimand Jansen tilfreds, og bevilgede at denne "Act in Debita forma", at dette som passeret er, måtte gå beskrevet. Gjort i Amsterdam udi Thames Jachobsen sergiant og Jan Hasse Wordt begge indvånere i Amsterdam, som vidnesbyrd derover tilforordnet. Og stod underskrevet: Quod Attestor Regatus Daut Commelus Notaris publicus mpp.

At dette er en rigtig protokolleret kopi ud af hovedbrevet, vidner jeg Jachob Koch Notarius publicus, som denne bestilling mig af 'Hovet' i Holland betroet er. Under min hånd Amsterdam Die 23. juli Anno 1648. Jacob Koch, Notaris publicus.

At dette er en kopi af originalens rette mening bekender vi med vores egne hænder her underskrevet.

Signatum Randers Die 8. oktober Anno 1648. Thomes Pouelsen mpp. Iver Jensen Bandsbøll egen hånd.

Som samme kopier derom bemeldte, og originalerne i sig selv, og nu her for retten fremvistes. Og derefter bød parterne sig udi al rette, og var dom begærende.

Så og, efterdi befindes Jacob Jensen ikke uden aleneste at være givet fem

“Naters” stævning for hver af de tvende domme, som Niels Nielsen den 21. juni og den 19. juli, for fornævnte gælds fordring, forhvervet har, endog han på de tider skal have været udenlands forrejt; og udi så måde ikke lovlig dertil at være stævnet og kaldet, som det sig burde.

Da kunne vi, efter sådan lejlighed, ikke kende samme tvende domme, såvel som den vurdering og den dom derefter forhvervet på, funderet er, så noksom, at det bør nogen magt at have, men magtesløs at være. Og efterdi fornævnte afregning befindes af Niels Nielsen underskrevet, vide vi ikke imod den at sige. Belangende de hollandske breve, såvelsom og kopi af Niels Oblings missive Cornelius Siuordsen tilskrevet, da, efterdi de ej af Niels Obling endnu er beskyldt, vide vi ikke der udinden at dømme, men gåes derom udi sin tid, hvem påskader og beskylder hvis ret er. Samledes efterdi det pantebrev, som til Christen Lange skal være udgivet, hidstævnet er, ej er fremlagt, endog sagen langt over seks uger er optagen, bør den ingen magt at have.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 1. August 1649, side 281 ff.

Sag mellem salig Jens Olufsens arvinger og Peder Lang.

Var skicket ærlig og velagte mand Jens Nielsen i Varde og Laurids Baggesen borger i Ribe deres fuldmægtig ærlig og velagte mand Jacob Jensen indvåner i Viborg, med en opsættelse her af landstinget i dag 14 dage udganget, indeholden de dem da, efter andre opsættelser, at have hid i rette stævnet Morten [Sylvester] Beesk³⁷ byfoged i Ringkøbing, for en dom han til Ringkøbing byting den 14. maj 1647, imellem salig Jens Olufsens, for dum borgmester i Ringkøbing, arvinger på den ene, og Peder Lang, borgmester i Lemvig, på den anden side, dømt har; og der udinden tilfundet bemeldte Jens Olufsens arvinger, efter en gammel fortiet madskabs antegnelse, at betale 104 sletdlr. inden 15 dage, eller deres bo og gods at søges

---

³⁷) Se Carl Lindbjerg Nielsen: Ringkjøbing købstads historie, s. 26, 321-24, 326.

med nam og vurdering hvor det findes. Derhos tilfundet dem at gøre regnskab med hverandre med mere, bemeldte sentens bemelder.

Først, de ikke skal derfor være så lovlig stævnet og kaldet, som det sig bør; ikke heller nogen opsættelser er på deres værneting forkyndt efter recessen, som af dommen kan forfares. Udi lige måde formener de, han forsættelig har dem til dømt, som bor udi Ribe og Varde, det de ikke har været skyldig eller tilforpligtet at betale udi Ringkøbing; ikke heller en slig gammel fortiet gæld, som da først blev fordret efter en død mand, de ikke i nogen måde er gestandig. Hvilket vores lands lov ham i ingen måde tillader.

Formenende, efter forberørte lejlighed, bemeldte dom bør magtesløs at være, og bemeldte Morten Biesches forpligt at være, at give dem, efter landsdommers kendelse, kost og tæring, og der foruden at give til dem 140 mk., efter birkerettens bemelding.

Samledes og da hidstævnet Morten Biesche, som bemeldte dom dømt har, og den at forsvare. Så og Peder Lang, som samme dom har ladet forhverve, med samme dom, stævninger og opsættelser, og hvis i den sag drevet og forhvervet er.

Item alle i rette lagte dokumenter, hvorefter samme dom funderet er; samt Jens Madsen procurator i Ringkøbing, som samme dom forhvervet har, om han har noget dertil at svare.

Da er sagen, for nogen lejlighed, til i dag optagen. Så mødte Bertel Olufsen på bemeldte Peder Lang hans vegne meed skriftlig underskrevet fuldmagt. Og blev fremlagt en dom af Ringkøbing byting den 14. maj 1647 udganget, som indeholder:

Peder Lang da, efter opsættelse, at have ladet didstævne alle salig Jens Olufsens arvinger med deres laugværger, som var Oluf Jensen, Mads Jensen, Thomis Jensen, Jens Jensen, Anne Jensdatter, Karen Jensdatter, Mette Jensdatter og Marie Jensdatter, for dom for 590 sltdlr. efter salig Jens Olufsens håndskrift og opskrifts formelding. Og fogden da havde om sagt, at efterdi, for ham bevises med salig afgangne Jens Olufsens, fordum borgmester, håndskrift, at hos ham resterede på tolv tønder smør, som Oluf Jensen har solgt i Hamborg, 104 sletdlr.. Nok findes udi kompagnier 11 tønder smør, halvfjerde fjerding smør, 95 sider flæsk, med begge dan-

nemænds hænder under. Og bag på samme kontrakt befindes opskrevet adskillige varer borgmester Peder Lang har bekommet. Også derunder, på tvende steder, med egen hånd underskrevet. Og salig borgmester af Peder Lang har siden bekommet huder og fisk, og ikke befindes, de har gjort nogen rigtig regn-skab, vidste fogden ikke andet derpå at kende for rette, end såvidt sig belanger de 104 sletldr. bør salig borgmester Jens Olufsens arvinger inden 15 dage at betale, eller ogsa deres bo og gode at søges med nam og vurdering hvor det findes, og deraf fyldest gøres efter recessen. Og så derhos fandt fogden dem til at gøre rigtig god regnskab med hverandre efter deres egen kontrakts indhold. Som samme dom videre bemelder. Og forment Bertil Olufsen samme dom ret at være, og burde ved magt at blive.

Så og efterdi befindes bemeldte Jens Nielsen og Laurids Baggeseu blandt andre salig Jens Olufsens arvinger for samme gælds fordring, til deres værneting særdeles at være søgt og tiltalt, så de kunne vist dertil "Alis bedre" at svare, da kunne vi, efter sådan lejlighed, ikke kende samme indstævnte dom /:så vidt den blandt andet bemeldte Jens Nielsen og Laurids Baggeseu anlanger:/ så noksom, at den bør nogen magt at have, men magtesløs at være; og hvo påskader, indkalder sig sagen igen til enhver sin værneting, og der går om hvis ret er.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 1648 5/5-1649 12/5, side 71 la ff.

Jens Sørensen kontra Niels Jensen i Herskind.

Mogens Høeg, landsdommer i Jylland, formedelst han til Viborg Lands-ting den 13. september næst forleden imellem Anne Sørensdatter på den ene, og Niels Jensen i Herskind på den anden side, dømt og afsagt har anlangende en gård, som hendes forrige husbond og Niels Frandsen ibo-ede, og desværre for manddrab fredløs svoret. Hvilken gård med dets tilliggende kirkejord, han skal have opladt og afstået til Niels Jensen, dog med sådan skel, når han havde fanget hans fred. Eftersom tvende tings-

vidner han til Framlev herredsting den 21. januar og 11. februar 1646 videre skal udvise. Derefter har han den 16. august 1646 tilvejebragt Clemend Clemendsen, forrige skriver på Skanderborg slot, hans underskrevne fæsteseddel, såvel som endog Anders Jensen, kirkevæрге til Skivholme kirke, med hans signet beseglet stedsmaalssedlen af fornævnte kirkejord, som ligger til bemeldte gård. Deslige og forhvervet en herredstingsdom til Framlev herredsting den 5. maj 1647, som til beslutning i meningen formelder, at Niels Jensen samme gård, efter hans fæstebrevs indhold, burde at nyde og bruge, som samme opladelse, vidner, fæstesedler og dom i sig selv videre indeholder. Hvorpå landsdommer således dømt og afsagt har, at efterdi befindes bemeldte Niels Frandsen, som samme opladelse på fornævnte gård, til Niels Jensen gjort har, da at skal have tilform dræbt og ihjelskudt Maren Lasdatters husbond Morten Jensen, som var Niels Jensens broder. Og i den første opladelse der udinden vedtaget med sådan skel, når han havde fanget hans fred, og lensmanden ville stede og fæste ham samme gård, endog han siden for samme drab er fredløs svoret og sandemændseden til landstinget konfirmeret, da kunne, efter sådan lejlighed, ikke anderledes kendes end det, fornævnte opladelser og fæstebreve, som sig derpå refererer, og den dom derpå dømt og funderet er, så noksom at den bør nogen magt at have, og ikke komme Anne Sørensdatter til forhindring i nogen måde, eftersom samme landstingsdom i sig selv videre derom formelder. Hvilken dom Niels Jensen ikke har agtet eller betragtet, men tvært derimod, siden dommen er gangen, såvel som endnu gården besidder. Item rugsæden har sået, og ellers i anden måde sig den nyttig og gavnlig, efter hans "egen tøche gjører". Hvilket underdanigst formodes ham ikke at må tillades imod dom, klage og vidnesbyrd, hende og hendes fattige små børn til allerstørste skade og armod. Så han på sin søsters vegne underdanigst formener samme dom så retmæssig at være afsagt, at den af kongl: mayst: og Danmarks Riges råd bliver konfirmeret og ved magt kendt, og Niels Jensen uden ophold at rømme gården; det hun den kan mægtig vorde. Actum Hafnia den 10. december 1648.

Idem: Niels Frandsen for hans sidste bopæl, som bemeldte opladelse gjort har, samt Niels Jensen som den forhvervet har, item Clemend Clemendsen og Anders Jensen, som fornævnte fæstesedler udstedt har. Deslige

Jens Demussen, Jens Rasmussen, Demus Rasmussen, Rasmus Pedersen, Peder Pedersen og Anders Rasmussen i Stjær?, for et syn de til fornævnte herredsting den 27. februar 1647 afhjemlet har. Samledes Anders Jensen i Herskind, Rasmus Jensen, Peder Mortensen og Niels Svendsen ibid. for et vidne de til fornævnte ting den 31. marts 1647 vidnet har. Ilige måde Peder Olufsen i Borum, herredsfoged til Framlev herredsting, forbemeldte dom han der samme sted den 5. maj 1647 dømt har. Så og Jost Andersen i Søballe, som samme vidner, syn og dom forhvervet har. Samt Ebbe Jensen, ridefoged til Skanderborg, såvel som hr. Oluf Parsberg til Jernit, og fru Sophie Staverskov til Donnerup med sin laugværge. Niels Frandsen, som samme opladelse på fornævnte gård forhvervet har, og Wulff Raufn, som da var ridefoged på Skanderborg, at møde. Actum ut supra.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 11. april 1649, side 192b ff.

Var skikket ærlig og gudfrygtig Magdalene Andersdatter, barnfødt i Viborg, hendes visse bud ærlig og fornuftig Hans Kal prokurator i Viborg, med en opsættelse her af landstinget i dag seks uger udganget, lydende hende da, efter anden udsættelse, at have hid i rette stævnet Christen Pedersen i Hodsager, herredsfoged i Ginding herred for en dom, han den 14. december sidst forleden på forskrevne herredsting, imellem Magdalene Andersdatters tilforordnede fuldmægtig på den ene, og hæderlig mand hr. Christen Pedersen [Nørkjær]³⁸ i Sahl på den anden side, dømt og afsagt har, og udi samme dom fridømt hr. Christen Pedersen for hendes lovlige tiltale for et værgemål, hun formener at bevise og skal have bevist, forskrevne hr. Christens fader afgangne Peder Nørkier skal have haft under hænder. Hvilken dom herredsfogeden alene skal have funderet på en kvittans sub dato 1605 den 20. marts; uanset for ham er bevist med

---

³⁸)Se Herredagsdombog nr. 49, s. 691.

landstingsdom, at Peder Nørkier mange år derefter havde, ikke alene befattet sig med samme værgemål, men endog at være al deres tilstand bortskødet og solgt, en part hendes salig moders og moders søstres arv og eje. Hr. Christen også endnu nogle år efter hans faders afgang har oppebåret leje af nogen dem tilhørende ejendom. Hvoraf Magdalene Andersdatter formener noksom kan eragtes forskrevne kvittans ikke så noksom at være, at den hr. Christen kan befri, at han jo bør pro quoto at svare til hendes salig moders Karen Engelbrettdatters arv. Og forskrevne dom derfor bør magtesløs at blive, og hr. Christen pligtig tilbørligen at svare til forskrevne værgemåls regnskab, såvidt ham pro quoto kan tilkomme. Magdalene Andersdatter "forbeholder de andre medarvinger til deres værneting i så måde at søge". Samledes da hidstævnet hr. Christen med samme dom og kvittans; deslige Christen Pedersen i Hodsager, om de har noget dertil at svare. Da er sagen opsat til i dag.

Og nu mødte hr. Christen Pedersen og fremlagde samme dom af Ginding herredsting den 14. december sidst forleden udgangen som besluttes, at efterdi med rigtig kvittans for fogden bevises, at Magdalene Andersdatters fader salig Anders Sørensen, til bemeldte hr. Christen Pedersen præst til Sahl kirke hans fader salig Peder Christensen Nørkjær, som boede og døde i Hindsels, ham og hans arvinger for al den værgemål og formynderskab, han for Anders Sørensens hustru Karen Engelbretsdatter har haft, for dem og deres arvinger udi alle måder kvit at være givet; vidste fogden ej andet for ret derpå at kende, end hr. Christen Pedersen jo for samme værgemåls regnskab, som og bemeldte Hans Kals tiltale, på Magdalene Andersdatters vegne, i den sag kvit at være så længe samme kvittans er ved fuldmagt stående; som den dom videre bemelder.

Dernæst fremlagde hr. Christen en underskrevet kvittans så lydende: Jeg Anders Sørensen i Hvidbjerg kendes og gør vitterlig for alle udi dette mit åbne brev, at ærlig mand Peder Christensen i Hindsels har nu gjort mig god rede og beskedning for alt hvad værgemål han udi alle måder har været min hustru Karen Engelbretsdatters væрге, så jeg takker ham for alle forskrevne værgemål udi alle måder, og derfor vil have ham og hans arvinger, for mig og mine arvinger, aldeles for kvitteret for al ydermere krav og tiltale i nogen måde.

Til ydermere vidnesbyrd har jeg underskrevet med egen hånd af Hvidbjerg den 20. dag marts Anno 1605. Anders Sørensen egen hånd. Og for slig lejlighed forment hr. Christen Pedersen samme dom lovlig og ret at være dømt, og burde ved magt at blive; og ham derudinden for Magdalene Andersdatters tiltale kvit at være. Og derhos tilspurgte hr. Christen bemeldte Magdalene Andersdatters fuldmægtig Hans Kal, om han samme kvittans for falsk eller urigtig turde beskylde, hvortil han svarede sig, det ikke at gøre ville, o.s.v. [Den afsagte dom skulle stå ved magt].

Ribe bispearkiv C4-60.

Nørre Horne herred 1517-1778.

Vidnesbyrd 1649 om Oddum præstekalds ringhed.

Vi efterskrevne Visti Lassen i Bindsbøl kirkevæрге, Aksel Nielsen i Vit-tarp herredsskriver, Hans Jensen i Oderup præstens medhjælper, Hans Iversen i Lille Vinding, Herman Jensen, Christen Enevoldsen, Mathias Christensen i Lundsby, Terkel Jensen, Christen Nielsen og Søren Christensen i Gråhede gør vitterligt, at eftersom hr. Christen Clausen, sognepræst udi Oddum sogn, har af os været begærende vores vidnesbyrd anlangende sit kalds ringhed, såvel som præstegårdens ringe ejendom og tillæg, da vidste vi ham det ikke med billighed at kunne eller ville benægte. Så er det os alle vitterligt i sandhed, at Oddum kald er det ringeste, og ikke kan ligned ved andre kald her i herredet på den tredie part. Hverken udi indkomst eller præstegårdens avling, ej heller er her noget anneks. Her foruden er præstegården på bygninger meget brøstfældig, og tog hr. Christen det for feld. Og hans avling er ringe, og ager og eng ligger langt fra hånden og spredt i fremmede marker, kan ..... byg der kan såes til præstegården kan være på 3 tønder. Rugsæden og havresæden at regne hvad det kan beløbe, som er ikke ret meget. Dernæst er det os og i sandhed vitterligt, at hr. Christen har lidt stor skade i adskillige måder i forleden åringer. For en kort tid siden har han mistet både heste og hop-

per. I forgangen år er en stor del af hans hø, som han havde ved åsiden, af flodvand borttaget og grunden igen meget fordærvet. Forleden vinter mistede han sine kreter mesten alt sammen, både fæ og får og alle sine køer til en ko. I år blev hans rug på ageren nedslagen og mesten øde af den usædvanlige hagl, og fik stor skade også på bygsæden. I dette år får han også stor skade i sognet på sin tiende på de steder hvor haglen faldt. Er han årlig forlagt i skatten og over evne, som vi har både hørt og spurgt. Her foruden har han tvende præstefolk med børn at underholde. Synes vi hr. Christen ej kan blive ved magt uden Gud og øvrighed vil ham til hjælp komme, hans kald forbedre enten i een måde eller en anden, efter deres egen nådes vilje. At det så i sandhed er som forskrevet står ville vi være vidner til på andre steder om behov gøres. Og til ydermere stedfæstning underskriver vi vore egne hænder eller vore signeter under trykke. Ex Bindesbøl den 30. september 1649. [Med samtliges underskrift].

Kongens Retterting.

Stævningsbog 19/4 1649 - 30/3 1650, side 6b.

Niels Pedersen af Kolding.

Erik Juel og Mogens Høeg, landsdommere udi Nørrejylland, som formedelst vitløftig trætte og rettergang en rum tid udi København og andre steder her udi Danmark har opholdt, formedelst en hans stedsøn Laurids Knudsens forhold mod den sags videre beskaffenhed videre anhørig, hvorover Niels Pedersen har været, som han beretter, meget tribuleret, og nu af en anden hans stedsøn Knud Knudsen, som dog Laurids Knudsen går i rette for, fornævnte Niels Pedersen hårdt at stræbe formedelst et tingsvidnes registrering i Kolding udstedt, som landsdommerne på Viborg landsting den 28. februar næst afviget i nærværende år skal have afsagt, formedelst ingen genmæle eller nogen til sagens oplysning var tilstede, uden aleneste Knud Knudsens fuldmægtig, uanset Niels Pedersen beretter aldrig lovlig nogen skal kunne bevise det nogen landstingsstævning over

ham af dem udstedt, nogen tid skal være læst i hans logement eller andet sted. Formener derfor deres dom, som de har funderet og underkendt et tingsvidnes registrering ikke bør ved magt at blive, men samme vidnes registrering at stå ved sin magt, efterdi der formenes det lovlig at være forhvervet, og sagens rette beskaffenhed vrangelig for dem at være fremført. Des lejlighed at møde etc. Actum Hafnia den 6. maj 1649.
Idem: Knud Knudsen af Køge at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 19/4 1649 - 30/3 1650, side 22b.

Salig fru Birgitte Lindenovs efterladte børn og arvinger.

Erik Juel til Hundsbæk og Mogens Høeg til Kærgårdsholm, landsdommere udi Nørrejylland, for en dom de, som formænd efter kongl: mayst:s nådigste befaling, på den tvist deres svoger Erik Høeg [Banner] til Bjørnholm og fru Birgitte Lindenovs arvinger imellem faldet, forleden den 3. juni her i København dømt og afsagt har. Og udi samme deres dom til-dømt deres svoger Erik Høeg alt hvis jordegods hans hustru, deres afgangne søster fru Beate [Skeel] efter tvende hendes brødre afgangne Knud Skeel og Hans Skeel var til skifte på lodder /:uden forskel:/ uanset "Mødernet", som findes på de lodder der de døde, ikke var faldet eller deres, ej heller salig søsters der Gud hende kaldte, "Mens endaa Sl: Moders och for bleff siden Sl: Moders"?, som fornævnte alle overlevede. Efter hvilken lejlighed med mere omstændigheder de agter at foregive, de formener tvende gode mænds dom ikke bør at komme dem på deres rette mødrene brev til forfang, mens den dem nu den falden er, som hendes arvinger efter loven at følge. At møde etc. Actum Hafnia den 11. juni 1649.

Idem: Christen Skeel til Valløe, Gunde Rosenkrantz til Vindinge at møde etc. Actum it supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 19/4 1649 - 30/3 1650, side 160b.

Niels Fredberg til Fredbjerggård.

Erik Juel, landsdommer i Nørrejylland, og Mogens Høeg til Kærgårdsholm for, at eftersom Gert Thomsen [Dan] udi Ørndrup til Viborg lands-ting den 15. august sidst forleden skal have ladet forhverve en landstings indvisningsdom over Niels Fredberg for en sum penge, han der skal have ladet angive han skulle været ham skyldig. Efter hvilken indvisningsdom Gert Thomsen [Dan] straks derefter ved tvende mænd skal have ladet gøre indførsel udi hans jordegods for fornævnte sum penge. Uanset han ved sin højeste ed ikke vidste af samme landstingsdom førend han den over ham havde ladet forhverve, formedelst han i sin fraværelse blev stævnet, og hans stedsøn Palle Griis til Trinderup på hans vegne begærede kopi af stævningen, hvilket stævningsmændene ham nægtede, som han noksom for kongl: mayst: skal han gøre bevisligt. Tilmed skal Gert Thomsen [Dan] have gjort en mægtig stor og ubillig opskrift over ham for ridemanden og æsket udlæg for den skade, som han i ingen måde enten har lidt eller fanget. Som han formener skal være imod Rigens ret. Hvorfor Niels Fredberg underdanigst formener det, samme forskrevne indvisningsdom, som imod forordningen forhvervet er, såvel som den indførsel derefter den 21. september sidst forleden gjort er, ikke så lovlig og ret at være drevet og forhvervet, at de bør at komme ham til forhindring eller skade i nogen måde. Des lejlighed at møde etc. Actum Hafnia den 12. december 1649.

Idem: Søren Munk til Mølgård og Niels Munk til Havbrogård, som forskrevne indførsel gjort har, deslige Gert Thomsen [Dan] i Ørndrup og Poul Lauridsen i "Brorup" [Brårup?], som samme indvisning og indførsel forhvervet har. Så og Christen Pedersen i Bonderup i Gislum herred at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 19/4 1649 - 30/3 1650, side 308b.

Hr. Frands Pogwisch til Ravnholt på Aniche Valters vegne.

Erik Juel til Hundsbæk, landsdommer udi Jylland, for en dom han den 10. oktober udi næst forleden år 1649 på Viborg landsting dømt og afsagt har anlangende hvorledes Peder Juel er kommet ud af dage. Udi samme dom ved magt dømt et sandemænds tov af Hobro byting den 6. august dernæst forleden udganget. Hvor udi sandemændene har kvit svoret Søren Nielsen Thostrup ibid., for Peder Juels bane. Uanset noksom for sandemændene skal være bevist, såvel som på landstinget for retten fremlagt rigtige kundskaber om Peder Juels klage fra den tid han skaden bekommet har og til hans yderste, der sognepræsten ham skriftegang har beredt. Tilmed og bevist, at som han nogenlunde skal være kommet af sengen, og på tinget over Søren Thostrup sig ville beklage, er han der udi, formedelst en kontrakt, som Søren Thostrup med sine gode venner, udi Peder Juels største smerte og sygdom få dage efter han af Søren Thostrup var beskadiget, er oprettet, har fremlagt, blevet forhindret og ved bytingsdom frafundet. Uanset noksom af fornævnte kontrakt i sig selv kan eragtes Søren Thostrup udi salig Peder Jensen Juels død skyldig at være, eftersom formenes, dersom han ikke havde gjort ham skade havde han ikke behov at søge om nogen kontrakt med ham at indgå o.s.v.. Actum Hafnia den 9. marts 1650.

Idem: Søren Thostrup med landstingsdom, hjemtingsdom, opsættelse, sandemænds tov, tingsvidner, kontrakten i original samt tingsvidne derefter og alle andre dokumenter han i den sag nyde og undgælde ville. Deslige efterskrevne vidnesbyrd nemlig hæderlig hr. Jens Olufsen Pind, sognepræst i Hobro, Christen Bering, Jens Nielsen, Mads Nielsen rådmænd, Christen Bloch byfoged, Jacob Nielsen byskriver, Niels Christensen skræder, Christen Iversen snedker, Jens Nielsen prokurator med hans fuldmagt og beviser hvorefter han kontraktvidne og andet på salig Peder Jensen Juels vegne har forhvervet. Item Henrich Bloch, Mogens Christensen, Anders Thorsen, Niels Nielsen Roell, Niels Andersen, Christen Thorsen, Morten Sørensen, Laurids Nielsen Holmgård, Niels Sørensen, Clemend

Knivsmed, Terkel Mortensen, Jørgen Christensen skræder, Joen Jensen, Peder Gied?, Christen Andersen Skorup, Søren Nielsen klejnsmed, Maren Mogensdatter med hendes laugværge, Christen Andersen Skorup, Jens Nielsen Bøstrup, Christen Ibsen, Christen Poulsen, Christen Michelsen, Christen Christensen, Clemend Smed, Peder Olufsen, Jens Christensen, Christen Iversen i Lillegård, Niels Feldbereder alle i Hobro. Deslige Kjeld Andersen i Hornum og Jens Høeg, som sig for prokurator udi samme sag på Søren Thostrups vegne har ladet bruge. Deslige sandemændene Søren Jørgensen og Kjeld Sørensen med Niels Kold. Item Søren Nielsen Thostrup, som i sin egen sag har svoret sig selv kvit, og Christen Michelsen, som alle tingsvidner og sandemænds ed har "Wdskeed". Salig Michel Ibsens arvinger nemlig hans hustru Mette Tøgersdatter, Tøger Michelsen, Maren Michelsdatter, Boeld Michelsdatter, Dorethe Michelsdatter, Kirsten Michelsdatter og Else Michelsdatter med deres laugværge. Niels Sørensen og Jens Lauridsen Dall, som har sat fylling på sandemænd, om de vil have noget hertil at svare, at møde etc.. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 19/4 1649 - 30/3 1650, side 424a.

Jørgen Seefeld til Visborggård.

Mourids Pedersen kræmmer med flere Thisted borgere nemlig Niels Pedersen Bagge, Jens Lauridsen Vert, Laurids Olufsen, Thomas Sørensen Sejlstrup, Niels Pedersen Vibestoft, Laurids Madsen og Søren Christensen ibid., fordi uden lov og dom skal have borttaget sejl og ror fra Jens Olufsen Prestøe af Norge og hans medreders skude, som lå på "Werup Øer" den 13. oktober 1646, og det bortført, så skuden derover er blevet sønderslagen, efter tingsvidnes indhold. Hvor da til Thisted byting, såvel som til Viborg landsting er sket afvisningsdomme. Og det formedelst Thisted borgeres privilegier, end også i synderlighed formedelst en afsigt, som hr. Anders Bille til Damsbo og hr. Oluf Parsberg til Jernit skal have, efter Thisted borgeres suplikation, udgivet. Hvilket er dateret Viborg den 1.

februar 1648, des indhold at de det for den høje ret har hedenvist. Hvorpå siden Erik Juel og Mogens Høeg landsdommere deres hedenvistning skal have mest på funderet. Hvor udinden den formentte rette tiltale til fornævnte personer efter loven og recessens tilladelse skal være blevet forhindret og fradraget til stor nagdeel og skade, og underdanigst formenes Thisted borgere ikke skal have haft nogen lovlig føje og adgang til slig forurettelse at gøre o.s.v. Actum Hafnia den 29. marts 1650.

Idem: Hr. Anders Bille og hr. Oluf Parsberg deres afsigt og henfindelse der udinden at for antvorde. Såvel som Erik Juel og Mogens Høeg, item byfogden Peder Andersen Gierup i Thisted deres hedenfindelse at svare. Deslige Christoffer Hvas til Hennegård, ilige måde Thomas Madsen, borgmester i Thisted, Mathias Madsen, Poul Jacobsen, Jens Hillerslev, Oluf Pedersen, Michel Sørensen, Mads Sørensen, Anders Fjerritslev, Peder Madsen, Christen Søe og Erik Pedersen rådmand i Thisted, og Anders Lauridsen prokurator, med dem at tage de påberåbte privilegier, så og den suplikation, som for hr. Anders Bille og hr. Oluf Parsberg overleveret er. Såvel som og forberørte afsigt som derpå afsagt er, samt landsdommeres og byfogdens hedenfindelsesdomme, at møde etc.. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 19/4 1649 - 30/3 1650, side 492b.

Magdalene Andersdatter af Viborg.

Mogens Høeg, forrige landsdommer, for en herredsfogeddom af Ginding herredsting den 14. december 1648 udstedt, som han den 11. april næste år derefter på Viborg landsting imellem Magdalene Andersdatter på den ene og hr. Christen Pedersen [Nørkjær] udi Sahl på den anden side skal have ved magt meldt /:arv angående:/ udi samme hans dom han således skal have dømt og afsagt. Efterdi for ham, såvel som for herredsfogden, er i rette lagt bemeldte Magdalene Andersdatters salig faders Anders Sørensens underskrevne kvittans og kvittering til bemeldte hr. Christen Pedersens fader salig Peder Christensen udgivet udi Hvidbjerg den 20.

marts 1605, som indeholder Peder Christensen da at have gjort ham god og rede regnskab for al hvis værgemål han udi alle måder havde været hans hustru Karen Engelbretsdatters værge. Så han takkede ham godt for al værgemål i alle måder, og der for ville have ham og hans arvinger aldeles kvitteret for al ydermere krav og tiltale i nogen måder. Hvilken kvittans Magdalenes fuldmægtig, og da for hende ej for retten har turdet understå sig for urigtig at vidne eller beskylde, så herredsfogden, efter fornævnte kvittering, har bemeldte hr. Christen Pedersen for samme værgemåls regnskab, og benævnte prokurator Hans Kalls tiltale, på Magdalene Andersdatters vegne, kvit fundet. Da vidste han ikke efter slig lejlighed ikke imod bemeldte kvittans, såvel som fornævnte dom, som derpå funderet er, at sige eller magtesløs dømme, som samme Mogens Høegs dom skal om formelde. Med hvilken hans dom Magdalene Andersdatter formener sig af ham storligen at være forurettet. For det første foregiver hun og formener at hendes fuldmægtig Hans Kall samme hendes retfærdige sag for herredsfogden og Mogens Høeg ikke så retmæssig skal have procederet og påstået, og hendes breve og dokumenter ej udi rette lagt eller udi dommen ladet indføre, som en edssvoren prokurator med rette burde at gøre. Fornemmelig at kvitteringen, som Magdalenes fader til afgangne hr. Christens fader skal have udgivet, hvorefter han hans dom skal have funderet, skal ej være, som hun formener, med hendes salig faders egen hånd underskrevet eller med sit signet bekræftet, og af dannemænd med ham til vitterlighed undertegnet. Og dersom samme kvittering skulle stande for feld, da burde den af hendes fader selv eller hans betroede fuldmægtig straks derefter inden tinge at have været bekræftet, og derefter lovlig tingsvoret, såsom afkald forhvervet. Og ikke således at dømme sådan en løs kvittering, som skal være så som et bænkebrev at regne, at stande ved magt. Synderlig efterdi at aldrig er eller af nogen skal kunne bevises det hendes salig fader samme kvittering med sin egen hånd har underskrevet, men skal være ulovlig og usandfærdig gjort. Thi hvorledes skulle samme kvittering derfor kendes ved magt at meldes, efterdi den skal være usandfærdigt skrevet mange år efter hendes salig fader var ved døden afgangnen, det hun videre agter at ville forklare o.s.v.. Actum Hafnia den 26. marts 1651.

Idem: Hr. Christen Pedersen udi Sahl med hans samtlige arvinger, og de som dem med samme arv efter Peder Nørkjærs død har befattet, at svare til af hvad årsag de således fornævnte Magdalene Andersdatter fra hendes rette tilfaldne arv entholder, ikke at må bekomme. Og derfor ej heller nogen rigtig regnskab med hosfølgende vederlag med efterstående renter og renters rente, som de skyldig bliver, agter at ville fyldestgøre. Med sig at tage den ulovlige kvittering hvormed han sin sag bestyrker, og for al erlidende skade, omkost, forsømmelse og skadeslidelse, som han hende udi hendes retfærdige påtale unødvendig påført har, derfor efter loven tilbørlig at lide og stande til rette. Iligemåde befales Hans Kall, prokurator i Viborg straks efter denne kongl: mayst:s stævning for ham er forkyndt, han da til Magdalene Andersdatter alle hendes breve og dokumenter, ingen undtaget, overleverer, og der foruden skal han være til forlig udi egen person at svare til hvorfor, og af hvad årsag, han således hendes sag skal have uretmæssig forfulgt. Og skal befindes, at han skal have skrevet med hans egen hånd til en ungkarl i København den 19. marts forleden år, at han ville bevise imod Peder Nørkjær, som var hr. Christens fader, det han personlig til Viborg landsting procederede sagen, som en væрге udi 15 år, ja vel 16 år derefter, fornævnte kvittans ej heller formodes at være kraftig, som hans skrivelse om formelder. Og siden skal han derefter for landsdommer, imod hr. Christens spørgsmål, ikke villet svare at samme benævnte kvittering var urigtig eller ulovlig. Ej heller skal han have ladet hendes breve på landstinget i rette lagt, og begæret at måtte udi dommen været indført, sagen til des bedre oplysning. Og skal i dommen befindes hvorledes han samme dag skal have procederet og forfulgt, muligen hende til skade og hendes vederpart til gavn. For hvilket hun formener han bør at lide og stande til rette. At møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 30/3 - 12/6 1650, side 463a.

Hr. Christoffer Danielsen [Galthen] provst i Houlbjerg herred.

Hr. Hans Lindenov til Iversnæs for en udskrift som han sig påberåber at

skulle være efter hans søsterdatters fru Øllegård Gyldenstiernes lod, af hvis hende skulle være tilfaldet ved Bidstrupgård udi Nørrejylland, som han med egen håndskrift har underskrevet og forseglet dateret Kalundborg den 29. marts 1649, som indeholder:

Houlbjerg herred, Granslev sogn og by, Christen Svendsen 1 ørte rug, 2 ørte 6 skp. byg, 1 ørte havre, 1 fjerding smør, 1 brandsvin. Nok yder han til præsten i Houlbjerg 5 skp. rug, 18 skp. malt gæsteri. Hvilken kopi Anders Nielsen, foged på Bidstrup, imod bemeldte hr. Christoffer Danielsen, på Viborg landsting den 16. januar sidst forleden, udi rette lagt, udi den mening præsten i Houlbjerg ved rettighed og opbørsel af fornævnte gård ville fravende, og hr. Hans Lindenov hans søsters datter igen at til berettigede videre og mere end hendes rettighed er i fornævnte gård 5 skp. rug, 2 ørte 6 skp. byg, 1 ørte havre, 1 fjerding smør, 1 brandsvin. Med hvilken lod og lodseddel hr. Hans Lindenov skal have præsten forurettet, og hans årlig landgilde at have ladet opbjerge siden anno 1637 Sct. Hansdag om sommeren. Uanset hr. Christoffer Danielsen formener han ikke med det skøde, som hans mayst: salig og højlovlig ihukommelse på samme gård udgivet har, skal bevisliggøre andet end landgilden jo bør at ydes til præsten i Houlbjerg, efter rigtig kopi af samme skøde af cancelliet den 9. juni 1648 til hr. Christoffer Danielsen udgivet. Hvormed han agter at bevise det hr. Hans Lindenovs søsterdatters lod udi den post såvel den udskrift han deraf udgivet har, ikke at komme overens med det skøde og adkomst hans mayst:s fader på samme gård givet har, da den fra kronen er henskødet. Formenendes ingen lod eller lodseddel uden lovlig adkomst præsters og gejstliges indkomst, som af kongl: mayst: og hans mayst:s forfader højlovlig konger udi Danmark er berettiget, kan fratage eller heden vende så længe ordinansen med alle love derpå udgivet, står ved magt o.s.v. Hafnia den 13. april 1650.

Idem: Fru Christence Lindenov og fru Øllegård Gyldenstjerne med deres laugværger, Alexsander Sehested med sin laugværge, Anders Nielsen, foged på Bidstrup, item Erik Juel til Hundsbæk og Peder Lange til Kærgård, landsdommere i Nørrejylland, at møde etc.. Actum ut supra.

Riberhus lensregnskab.

Beviser og tingsvidner til pengeskat Sct. Martini 1650?
Tingsvidne af Malt herredsting 1651.

Godske Hansen, herredsfoged i Malt herred, Jørgen Pedersen i Eskelund, Søren Nissen i "bobyll" [Bobøl], og Tulle Grumsen i "Thobyll" [Tobøl] år 1651 lørdagen den 8. februar på Malt herredsting for dom og ret var skikket Thomas Pedersen i Stenderup på hans husbond ærlig og velbyrdig mand Manderup Due til Halkær, kongl: mayst:s o.s.v. hans vegne, som bad om et fuldt tingsvidne af Jørgen Pedersen i Eskelund, Søren Nissen i Bobøl, Tulle Grumsen i Tobøl, Oluf Iversen i Eskelund, Hans Sørensen i Estrup, Gravers Pedersen i Lykkeskær, Ingvard Thomsen i Eskelund og Simon Hansen i Tobøl. Hvilke 8 dannemænd alle samdrægtelig vidnede med helligånds ed, at de så og hørte her i dag på fornævnte ting for dom, at Søren Hansen i Tislund, Niels Nielsen ibid. inden tinge med oprakte fingre og helligånds ed vidnede for dem, at den gård i Tislund Thomas Iversen fradøde står øde og ingen besidder den i nogen måde. Deslige er det dem fuldvitterligt at fårehuset? er øde og ganske opbrudt. Hjemlede Jens Hansen i Stenderup og "fiørt"? Nielsen i "Nørblingh" [Nørbølling] med oprakte fingre og ed, at de gav ærlig og velb. mand hr. Gregers Krabbe varsel for "korspenngaards" [Korsbrødregårds] port i Ribe i dag 14 dage for dette vidne. Og var Hans Christensen i Gerndrup, kongl: mayst:s delefoged, til vedermålsting og hørte dette ..... Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 30/3 - 12/6 1650, side 468b.
Hans Clemendsen, borger og indvåner i Vejle.

Hans Knudsen Svane borgmester, Mads [Jensen] Torsen³⁹ rådmand og Jørgen Stålsen indvåner i Vejle for en afsigt de den 5. december 1649

---

³⁹)Se Vejle Bys Historie, (trykt 1927) s. 63-64, 78-79, 104, 142 og 145.

skal have dømt imellem Hans Clemendsen og Peder Hansen efter en voldgift dateret Viborg landsting den 14. marts samme år. Og udi deres dom og afsigt skal have tilfundet Hans Clemendsen at udgive til Peder Hansen, på hans hustrus Maren Andersdatters vegne, 350 rdl. for hvis uførm og overlast, penge, klæder, sølv, perler og andet, som Maren Andersdatter udi forberørte Hans Clemendsens hus den 15. august 1648 skulle være sket og fra kommet. Såvel som hvis fortæring, omkostning og skades tilføjelse Peder Hansen og hans hustru Maren Andersdatter derpå skal have lidt og bekostet. Der de dog for dem hverken haft nogen føje med vidnesbyrd, lovlig sigtelse eller i anden måde sådan udgift ham at tilfinde, alene dømt efter hendes ubeviste vrang angivende, og efter sådanne dokumenter, som han formener ikke så retmæssig at være, at nogen der efter burde sådan dom at overstedes o.s.v.. Hafnia den 4. april 1650.

Idem: Peder Hansen og Maren Andersdatter, som samme dom forhvervet har, at møde tagende med sig samme deres forhvervede afsigt samt alle andre breve og dokumenter de i den sag forhvervet har, og agter at påstå. Ilige måde borgm. Hans Svane, Mads Tordsen, Søren Knudsen, Henrik Christoffersen, Laurids Laursen, Peder Sørensen, Oluf Kjeldsen rådmand i Vejle, Peder Nielsen, Anders Madsen "biøche" med samme rådstuevidne, som imod rådstuebogen findes, den at forsvare. Deslige Anders Jensen "Suolle" [Sole]⁴⁰, Peder Ibsen, Peder Nielsen, Hans Pedersen byskriver med rådstuebogen og hvis den dag på Vejle rådstue passeret er. Nok Søren Pedersen, Christen Hansen, Jacob Jacobsen, Anders Nielsen, Carsten Clausen, Mads Jacobsen og Jørgen Clausen som udi samme sag vidnet har. Ilige måde Niels Lauridsen den tid i dommers sted på Vejle byting. Så og Anders Jensen forrige byfoged for tvende frafindelsesdomme de på Vejle byting den 31. august og den 12. oktober 1648 dømt har. Dernæst borgm. Hans Svane og Mads Thomsen i Grejs, som samme frafindelsesdomme på Maren Andersdatters vegne forhvervet har. Nok Jens Clausen i Kølholt og Søren Jensen i Høgsholt. Dernæst Erik Juel og Mo-

---

⁴⁰) Se Vejle Bys Historie, s. 81, 94, 154.

gens Høeg landsdommere, om de vil have noget til at svare, at møde etc..
Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 7/5 1650 - 4/5 1651, side 44a.

Poul Pedersen af Hingelbjerg.

Erik Juel og Peder Lange, landsdommere i Nørrejylland, hvorledes Steen Bille til Hægård? [Hvilshøjgård?] fornævnte Poul Pedersen med vitløftig proces til hjemting skal have ladet /:efter vrang angivers klage:/ tiltale, dele og forfølge anlangende Poul Pedersens bolig, som han har fæstet og af øde er bygget, og nu er fratrængt på Sejlstrup len. Hvilken boligs fæste Poul Pedersen skulle have forbrudt formedelst usandfærdig angivende og ulovlig vidne, som over ham skal være forhvervet for nogle breve Poul Pedersen til Sejlstrup skulle forskikke, dermed været forsømmelig med videre han skal være angivet for, som udaf dokumenterne erfares. Og derfor han storligen skal være tribuleret og forfulgt, og med høj straf eftertragtet. Hvorfor Poul Pedersen højligen skal have været forårsaget herredsfogden, for sin dom, og vederparterne for bemeldte landsdommere at lade indstævne. Da skal de den 24. april næst forleden på Viborg lands-ting udi samme sag således have dømt og afsagt:

At efterdi Laurids Andersen såvel som Jørgen Pedersen deres vidner enhver findes enlig. Bemeldte Poul Pedersen og ved sin højeste ed tilstår sig samme breve at have bortskikket til en anden, som sædvanligt været har, at han dem skulle have forskikket. Hvilket og Laurids Andersen "Baad-fouget" udi sit vidne bekræfter, at brevene ikke hos Poul Pedersen skulle blive beliggende eller bevises nogen skade derover at være lidt. Fornævnte dom og ikke heller indeholder bemeldte vidne der udi at være indført, såvel som og ikke heller formeldes delen ved seks høringer efter loven over Poul Pedersen at være udgivet. Da kunne landsdommerne efter slig lejlighed ikke kende samme indstævnede vidne, såvel som den dom, dele og klage derefter udstedt er, så nok som at det bør nogen magt at have,

men magtesløs at være. Og efterdi Laurids Andersen i "Kullerup" [Kollerup] og deres medbrødre vidnesbyrd og har om vidnet om Poul Pedersens modvillighed, da ej på visse dag eller tid eller deres vidne bevisliggøres hvad han kunne være om tilsagt eller navnlig med at have resteret o.s.v.. Hafnia den 9. august 1650.

Idem: Steen Bille eller hans fuldmægtig som Poul Pedersen for samme sag har ladet dele og forfølge og ham fra sin bolig fortrængt udi stor armød og "Leyerwold", skade og fordærv, at møde etc.. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 7/5 1650 - 4/5 1651, side 146a.

Mads Jensen rådmand i Vejle.

Erik Juel og Peder Lange, landsdommere i Nørrejylland, for en dom de til Viborg landsting den 24. april næst forleden dømt og afsagt har imellem bemeldte Mads Jensen på den ene og Hans Christensen i Hesselballe på den anden side, belangende en indførsel Hans Christensen har ladet forhverve i den bondegård i Viuf, afgangne Søren Jensen påboede og fradøde, for nogen gæld og tilkrav Hans Christensen hos samme Søren Jensen skal have haft, efter deres første udstedte dom dateret Viborg landsting den 13. september 1648, hvorom de skal have i samme deres doms slutning således for ret afsagt, de ikke der udinden har vidst andet at sige, end Hans Christensen jo efter det skiftebrev, som efter Søren Jensen gjort var, for hans resterende gæld med dets skade og interesse jo burde at have udlæg og betaling for, såvidt Hans Christensen restere kunne hos Søren Jensen i samme Søren Jensens bondeeje. Og derfor tilfundet Peder Olufsen i "Staarup" [Starup] og Mads Jensen ibid., selvejere, som Hans Christensen da dertil bevilget med herredsfogden at drage til Søren Jensens bondeeje o.s.v.. Hafnia den 24. november 1650.

Idem: Hans Christensen som samme doms henfindelse, indvisning og tilbudsvidne forhvervet har, med samme domme, henfindelse, indvisning og tilbudsvidne, samt Anders Jørgensen i Nebel, herredsfogden i Brusk herred,

Peder Olsen i Starup og Mads Jensen sammested, selvejere, som samme udlæg og indvisning i fornævnte bondegård gjort har, om de har noget dertil at svare etc.. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Herredagsdombog den 18. juli 1650, side 626a ff.

Knud Sørensen til Tredie stævnes.

For os var skikket os elskelige, hæderlig og højlærd mester Hans Kjær [Paludan] sognepræst i Ringkøbing, Laurits Baggesen, borger i vor købstad Ribe, Jens Nielsen, rådmand i vor købstad Varde, på deres hustruer Karen Jensdatters, Mette Jensdatters og Maren Jensdatters vegne, Jens Jensen toldskriver i bemeldte Ringkøbing på sin egen og sin broder Thomas Jensens vegne, Maren Baggessdatter på sin afgangne husbond Oluf Jensens vegne og Anne Jensdatter, afgangne hr. Kjeld Nielsen udi Ulfborg, alle samtlige afgangne Jens Olufsens, fordm borgmester og tolder i bemeldte vor købstad Ringkøbing hans børn, svogre og svogerske, deres fuldmægtig, som havde med vor egen stævning, for os udi rette stævnet os elskelige Knud Sørensen til Tredie, vor mand og tjener, for en indførsel, han på deres vegne, med os elskelige Michel Hvas til Sørup, vor mand og tjener, har gjort i noget adels pantegods i Bølling herred, Haurum [Hammerum] herred og Hjerm herred, tilforn os elskelige Gunde Rostруп til Stårupgård, vor mand og tjener, tilhørig. Hvor udi de formener, han ikke så oprigtig at have omgået med deres, som det sig burde. Idet han, som deres betroede mand, udi samme indførsels skriftlige forfatning, dennem aldeles uvidende og uadspurgt, uden begæring, befaling eller fuldmagt har ladet indføre flere personers navne, end der til samme gods har været berettiget, nemlig Mads Jensen, hvilke endog han og var en af bemeldte Jens Olufsens arvinger. Så er han dog ingen del i samme pantegods blevet assigneret, af årsag at samme gods med andet mere, førend der kunne sket nogen lovlig skifte eller deling i deres afgangne faders bo, forlods er blevet udtaget og udlagt, efter recessens 15. kapitel, til den af-

gangne mands efterladte vitløftige gælds forklaring. Hvilket de forberørte arvinger har måttet påtage sig med rede penge at betale, og ej kunne betros Mads Jensen, efterdi han selv stak i så stor en gæld, at han ikke kunne betale, medens hans patrimonium af adelsmænd og andre er tagen i arrest; og ikke nær kunne række til, og var at formode, at hvis Mads Jensen havde fået noget af det under hænder, som til hans faders gæld at klare var udlagt, det og af hans mangfoldige kreditorer kunne blive ham fravunden, og gælden så en god del kunne blevet stående uforklaret, den afgangne mand og de andre hans børn til liden "Resoulation" og ære. Hvilket altsammen med Mads Jensens rigtig lodseddell, så og med deres skiftebrev og andet noksom er at bevise. Ikke desmindre han dog ladet indføre samme Mads Jensens navn, som dog hverken i fuldmagten eller stævning eller landstingsdom, efter hvilken han gjorde den indførsel, findes; men aleneste Laurits Baggesen, Jens Nielsen og Jens Jensen, som havde de andre deres fuldmagt. På det han slig underfundig, behændig og listig greb kunne med tiden komme til sin betaling hos ham, for hvis gæld han ham kunne være skyldig; efterdi han selv havde forsømt tiden, og ladet andre komme i vejen for sig, med dom og namb udi hans lovlig "tilstaldenn" patrimonium. Hvilket han og har ladet påkende, idet han forbemeldte arvinger, ubevidst i alle måder, har selv gjort og taget sig en genpart ved samme hans og Michel Hvases indførselsdom, lagt den i rette til Viborg landsting. Og, formedelst samme underfundig forfattet indførsel, forhvervet landstingsdom på Mads Jensens part i samme deres pantedods; og derpå ladet sig selv i godset indføre, med tvende gode mænd, som var Michel Hvas, som dog tilforn havde været med ham i den forrige indførsel, og os elskelige Jesper Mogensen til Østergård, vor mand og tjener. Af hvilken hans proces ingen af dem vidste det ringeste, førend han ved sine ridemænd kom til Ringkøbing, og straks begyndte med indførsel, og med det samme ladet hans tjenere gøre forbud på landgilde såvidt Mads Jensens part vedkom; uanset ingen af dem, som var rette lods ejere, havde fået ringeste stævning, kald eller varsel, enten for landstingsdom, ej heller på hans derpå følgende ny indførselsdom, som dog burde at have været sket, om ellers processen skulle været så lovlig, som det sig burde at have været sket. Hvor udi de formener dem, af ham, højliggen at

være forurettet, at han, som deres betroede mand, har brugt sig "Wnder sligste" med dem, og ved Mads Jensens navns indførsel "for kerit" dem deres lovlige [ret], og mere hensigtet til hans egen fordel og gælds betaling, end enten til retten eller den i sagen adelige reputation.

2. At han, efter forrige protest, har ladet hænde dom til landsting, og derpå ladet sig indføre i det gods, som deres var, og Mads Jensen aldeles intet vedkom, også søgt hans betaling hos dem, som sig intet var skyldig. 3. At dette altsammen er sket uden lovlige stævning, kald og varsel, måske på det, ingen skulle vide af hans forsæt og praktik, eller svare mod ham for retten, eller gøre ham udi sagen forfang eller forhindring. Hvilket altsammen efterdi det synes dem ulovligt, så formener de visseligen, dem uden given årsag, af ham at være ført i klammeri, trætte og stor penge-spild, og derfor ikke aleneste hans sidste indførsel ikke at kunne komme dem til skade udi hvis gods de har gjort deres afgangne faders kreditorer god fyldest for, men agtes som ugjort. Mener end også sig billigen at skulle stande dem til rette for al anrettet bekostning, og der foruden at give dem billig kost og tæring.

Havde derfor hidstævnet Knud Sørensen til denne nødvendige angivelse og beskyldning at svare. Ilige måde Michel Hvas og Jesper Mogensen, som på Knud Sørensens vegne har gjort indførsel. Samledes os elskelige Erik Juel og Peder Lange, landsdommere, om de vil have noget hertil at svare.

Og udi rette lagdes fornævnte indstævnede indførsel, som for os elskelige Michel Hvas og Jesper Mogensen forrettet har, dateret den 28. oktober 1649, hvor udinden findes indført, at Knud Sørensen, for hans gælds fordring 365 rdl. gjort udi Mads Jensens gods, er blevet indført, nemlig udi en gård udi Skarrild sogn i "Lille Brouf" Søren Nielsen påbor, skylder årlig fire harbopund smør, et svin, 1 "Spigelax", et lam, 1 rdl. gæsteri. En gård i Lille Døvling, Christen Andersen og hans gårdmand påbor, skylder årlig fire harbopund smør, 1 lax, 1 svin, 1 fœnød, 1 lam, 1 gås, 1 rdl. gæsteri. En gård i Silstrup, Anders Persen og hans gårdmand påbor, skylder årlig to ribertønder rug, 1 skovsvin. En gård ibid. Peder Thommesen påbor, skylder årlig to ribertønder rug, 1 skosvin. En gård ibid., Søren Pedersen og hans gårdmand påbor, skylder årlig to ribertønder rug, 1

skovsvin. En gård i Grene, Søren Nielsen og hans gårdmand påbor, skylder årlig en halv tønde smør, 1 skovsvin. En gård i Felding sogn, Nederby, skylder årlig 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 fœnød, 1 lam, 1 gås, 2 høns. Har så begivet dem derfra og til Hjerm herred, og til dem taget Niels Christensen i Gammel by, herredsfoged der ibid., og der den 24. november næst efter gjort indførsel udi en gård i Fovsing sogn og by, som Peder Svendsen påbor, skylder årlig 1 td. rug, 1 td. byg, to tdr. havre, 1 brendsvin, en skovvogn, 1 gås, 2 høns, $\frac{1}{2}$ rdl. gæsteri. En gård ibid. Bertel Jørgensen påbor, skylder årlig 1 td. rug, 1 td. byg, 2 tdr. havre, 1 brendsvin, en skovvogn, 1 gås, 2 høns, $\frac{1}{2}$ rdl. gæsteri. Beløber alt fornævnte gods landgilde udi hartkorn, efter ret sædvanlig landstakst anslagen, som forberørt er "fyрге Tiuffue" og fem tønder, en skæppe, to album, $\frac{13}{5}$ p. Udi hvilket ejendomsgods vi har indført bemeldte Knud Sørensen for hans gælds betaling, som han, efter fremviste dokumenters indhold, hos Mads Jensen havde at fordre for trehundrede tresindstyve og fem rigsdaler, 1 ort. Og derhos ilige måde likvideret gælden, imod såvidt af fornævnte gods, som sig der imod kunne bedrage, og hver tønde hartkorn takseret for et halvt hundrede rigsdaler. Så bemeldte Knud Sørensen der ud inden tilkommer, udi Mads Jensens anpart i fornævnte gods, for samme sin gælds fordring syv tønder, tre skæpper, halvanden penning hartkorn. Og dermed er Knud Sørensen, for hans gælds anfordring hos bemeldte Mads Jensen, sket fuldkommen udlæg og betaling. Hvilke syv tønder, tre skæpper, halvanden penning hartkorn landgilde Knud Sørensen skal have, nyde, bruge og beholde udi Mads Jensens anpart, hvor som helst dem, efter lod og skifte, kan falde udi fornævnte ejendomsgods, med al dets grund og ejendom, herlighed og rettighed, indtil det ham bliver fraløst, som det sig bør. Som samme indførsel med dets indførte breve videre derom formeldte.

Dernæst fremlagde en registrering over afgangne Jens Olufsens bo, dateret de dato 29. februar 1646 udi øvrigheds middels nærværelse oprettet, hvor udinden findes indført, at Gunde Rostrups pantebrev dets resterende gæld 2309 rdl. $1\frac{1}{2}$ orte, er til fuld indtægt indført, og forlods ud af fællesboet, efter recessen, dem bortskyldig med at betale, er blevet udlagt.

Deslige indlagdes en os elskelige Michel Hvas til Sørup og Knud Sørensen til Tredie deres beseglede og underskrevne indførsel, dateret Ringkøbing den 3. marts 1649, hvorudi befindes indført, salig afgangne Jens Olufsen, fordmum borgmester udi Ringkøbing, hans arvingers fordring efter de Rostruper at være 2628 rdl. 1½ ort, 1 Sk. 1 alb. ½ penning. For hvilken sum de udi adskilligt de Rostrupers jordegods er blevet indført, eftersom samme indførsel dets lejlighed selv videre udviser.

Nok fremstilledes "Indlagdes" os elskelige Erik Juel til Hundsbæk, og Peder Lange til Kærgård, vores landsdommere udi Nørrejylland, deres afvisningsdom, som således formelder til beslutning:

At, efterdi for dem i rette lagdes bemeldte gode mænds indførselsbrev, over hvilket de ej var dommere, da hvo påtaler "I med kalde sig sagen på tilbørlige steder", og der gæses om hvis ret er.

Underdanigst formente afgangne Jens Olufsens arvingers fuldmægtig, at fornævnte indførsel ej burde at komme ham og hans "Med Conharter", udi deres fællesgods, som de for deres rigtig gælds fordring var udlagt, til hindring eller skade i nogen måde. Og de, som godset tilhørte, at have lovlig kald og varsel, både for dom og indførslen, hvilket ej skete.

Hvor imod at svare, i rette mødte os elskelige Knud Sørensens fuldmægtig, og underdanigst formente, at hans indførsel så lovlig dreven og gjort var, det den burde ved magt at blive, og de for skammelig angivende i stævningen, at stande til rette. Med flere ord dem derom imellem var, og underdanigst dom begærede.

Da, efter tiltale, gensvar og denne sags lejlighed, og efterdi Gunde Rostrups brev på det gods, som indførsel er sket udi, er udtaget på skiftet, fælles gæld at betale, som Mads Jensen derfor ingen part kunne der udi tilkomme, er derpå for rette afsagt, at den indførsel, som Knud Sørensen der udi har ladet gøre, ingen magt bør at have. Og der udi Knud Sørensen intet andet gjort, end udi indførslen specificeret. Arvinger, som i landsdommens dom var indført, bør ham for disse i stævningen grove indførte beskyldninger fri at være. Og de, som denne stævning har taget, for sådan ubetænksomhed at give til de fattige i Ringkøbing 100 rdl.

Lundenæs lensregnskab.
 Bilag til Unionsskat Martini 1650.
 Michel Pedersen i Lillelund.

Christen Pedersen i Agerskov, birkefoged til Herningsholms birketing, Michel Pedersen i Lillelund og Christen Christensen i Birk gør vitterlig at år 1650 fredagen den 20. december på fornævnte ting for dom var skikket velagte karl Frantz Nielsen i Brendgård, på sin husbond ærlig og velb. mand hr. Christian Rantzou til Bredenburg o.s.v. hans vegne, bad og fik et fuldt tingsvidne af otte dannemænd, som var Michel Pedersen i Lillelund, Peder Nielsen i "Sundhøye" [Syvhøje i Snejbjerg sogn?], Christen Andersen, Mads Christensen, Jens Christensen, Oluf Christensen, Niels Nielsen i samme sted og Christen Jensen i Holding. Disse fornævnte otte dannemænd alle samdrægteligen vidnede på deres gode tro, sjæl og rette sandhed, at de samme dag på fornævnte ting så og hørte for dem vidnede, med oprakte fingre og ed, Erich Jensen i Lund, Christen Sørensen ibid. og Niels Jensen i Lundgård, at vejrmøllen udi Gjellerup sogn har udi lang tid standen ganske øde, og endnu er øde, og ikke har været nogen møller i den siden ved påsketid sidst forleden, mølleren da borttrømte o.s.v.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 7/5 1650 - 4/5 1651, side 251a.
 Knud Lassen i Borup.

Erik Juel og Mogens Høeg for en dom de til landstinget den 14. marts 1649 dømt og afsagt har imellem ham på den ene og Jørgen Munk [Lange] til "Harridtzkier" [Haraldskær] på den anden side anlangende en gård i Ris, som Knud Lassen har købt og bekommet af Maren Jensdatter i Serridslev, Birgitte Jensdatter i Gjedved samt og deres fuldmægtig Jørgen Jensen i Tvingstrup. Først to fulde søsterlodder, så og deres arveparter i

en søsterlod efter deres salig søster Mette Jensdatter, efter deres derpå udgivne skødes indhold. Deslige af Peder Rasmussen i Års, på sin brodersøn Rasmus Rasmussens vegne, som han var formynder for, halvanden søsterlod i samme gård, efter Peder Rasmussens købebrevs indhold. Såvel som dom og dele over Peder Rasmussen forhvervet for skødes forhold. Og i samme deres dom underkendt Knud Lassens skøde og laugbudsvidne, formedelst Jørgen Munk, som i gården var indført, ej havde bekommet varsel for laugbudsvidnet. Så og underdømt Knud Lassens hjemmel, han til Villads Poulsen i Ris, på et hus ved samme gård gjort har, uanset Jørgen Munk langt tilforn, førend Knud Lassen købte med bemeldte arvinger, der udi var indført, og ikke for indførselsmændene bevist fru Ingeborg Galt nogen anpart at have i samme gård, andet end hans eget blotte ord. Og ikke Jørgen Munk skal have tilholdt sig nogen rettighed i samme gård førend nu Knud Lassen den købt har. Og ej heller fremlagt noget skøde, købebrev eller anden adkomst, at salig fru Ingeborg Galt havde købt nogen part i samme gård, ej heller med noget skiftebrev eller lodseddel bevist, at Peder Galt tilfaldt nogen anpart i samme gård efter sin salig søster fru Ingeborg, medens således uden billighed fratvinge kunne samme gård, som han købt og med sølv og penge betalt har. Derfor underdanigst formener samme deres dom bør som udømt og ej komme Knud Lassen på sin rette skøde og adkomst på samme gård til nogen forhindring, og Jørgen Munks indførsel der udi som ugjort. Des lejlighed at møde etc.. Hafnia den 19. februar 1651.

Idem: Jørgen Munk med samme dom og indførsel samt skiftebrev og lodsedler efter fru Ingeborg hvormed bevises kan Peder Galt nogen part i samme gård efter hende at være tilfaldet, intet undtagen af alt hvis han her udi nyde og undgælde vil. Samt Peder Mund til "Meningsgaard" [Meringgård] og salig Johan Brockenhuus til Lerbæk, som var indførselsmænd, hans efterladte arvinger nemlig fru Helvig Bille, Erik Brockenhuus og jomfru Edel Brockenhuus med deres laugværger, om de vil have noget dertil at svare, samtlige at møde etc. Actum ut supra.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 26. februar 1651, side 93a ff.

Strid mellem Lisbeth Jensdatter og Michel Nielsen i Grimlund.

Var skicket ærlig og gudfrygtig kvinde Lisbeth Jensdatter, salig Las Lauridsens i Vestergård, hendes fuldmægtig ærlig og velagte mand Jacob Jensen borger i Varde, med en opsættelse her af landstinget den 15. januar sidst forleden udganget, lydende hende, efter en anden opsættelse, at have hid i rette stævnet Niels Poulsen i Lynding for en dom han til Øster herredsting den 30. september næst forleden imellem hende, hendes børn og Michel Nielsen i Grimlund dømt har, og der udinden kvit dømt Michel Nielsen for 10 sletdaler han dem, efter nøjagtig bevis og endelig dom, er skyldig, og alene funderet hans dom på, at en dom hvorefter gælden iblandt andet fordres, skulle være 24 år gammel, samt funderet sin dom på æskning til 30. dag efter salig Niels Lauridsen, og ingen dom eller dele på Sophie Nielsdatter blev fremlagt, med mere samme sentens medfører. Hvilke dom beskyldes, at samme dom for ham fremlagt er, funderes på bemeldte Niels Lauridsens modsigelsesforpligt, derefter tildømt pengene at betale. Nu siger ikke recessen at en endelig dom, som på rigtig bevis eller gælds-brev er funderet, og i så måde i lov og ret er forrygget og anhændig gjort nogen tid, skal være magtesløs, efterdi ingen endelig dom i recessen formeldes. Og ikke Niels Poulsen "mandtz" nok imod at dømme. For det andet, at gælden ikke skal være æsket til 30. dag efter salig Niels Lauridsen. Som findes ingen steder udi lands lov, at nogen skal miste deres retfærdig gæld, om den end ikke til 30. dag æsket eller funderet blev. Tilmed skal samme posts rette mening aleneste henses kreditorerne til bedste, som uden ophold begærende deres betaling af fællesbo til "thredue". Og dersom de til videre tålmodighed imod den afgangnes hustru og arvinger sig ville lade bekvemme, så kunne eller burde de der udover deres retfærdige gæld ikke at fradømmes. Tilmed og ikke heller forbinder enten loven eller recessen, at de udenherreds bosiddende er, som fra Nørre herred til Øster herred til nogen tredivte dag uden nogen lovlig kald, eftersom Niels Poulsen vrangelig i hans dom beretter skal være forbunden.

For det 3.die, at ikke Lisbet Jensdatter eller Iver Christensen i Uldbech skulle have nogen dom eller dele over Sophie Nielsdatter, salig Niels Lauridsens i Grimlund, for fornævnte ti daler, så bevises med hendes salig husbonds hånd, at han var Iver Nielsen i Ulbech skyldig at betale 20 slet daler, hvorpå, i hans velmagt og levende live, er endelig dom forhvervet; og efter samme dom og forpligt har salig Laurids Lauridsen i Vestergård, som hans salig broders børns formynder og rette laugværge, gjort betaling for 10 sletdaler, halvparten af samme gæld med kvittering at bevise; og derudover til den anden halve parts betalings større fornøjelighed har han, på Sophie Nielsdatters vegne, resten af gælden, som var ti daler, til Iver Christensen betalt, som med kvittering og følgebrev derpå i samme Niels Poulsens dom i medfør at bevisliggøres. Hvoraf ud forderlig kan ses med hvad føje Poulsen i hans dom hensætter, at ingen dom over Sophie Nielsdatter for samme gæld forhvervet var. Ikke betænkende lands lov formelder, arvingerne nyder den afgangnes forfølgning. Tilmed bevises med opsættelse af Øster herredsting den 21. januar 1649, at sagen har været indstævnet. Deslige med tingsvidne af fornævnte ting den 12. april dernæst, at fogden efter forrige dom udi boet til udsætning at gøre, har været fordret og begæret. Og foruden alt dette har merbemeldte Niels Poulsen af egen tiltagen myndighed ladet sig imod loven forlyste, ikke "bediget" både at være dommeren og skriver i samme sag med hans egen hånd, hvor dommen er skrevet, at bevise.

Menende, efter slig lejlighed, samme dom ulovlig og uret at være, og bør magtesløs at blive; Niels Poulsen har gjort uret, og bør at give kost og tæring.

Samledes hidstævnet Michel Nielsen og Niels Poulsen med samme dom, som den dømt og forhvervet har, samt alt andet de her udinden har at påstå. Deslige Sophie Nielsdatter med hendes laugværge, Laurids Nielsen, Niels Nielsen i Grimlund, så og Iver Christensen og Niels Christensen i Grimlund, Maren Christensdatter i Pabgård, Anne Christensdatter i Møgelgård med deres laugværger, Laurids Christensen i Esbøl hans børn Jep Lauridsen og Dorette Lauridsdatter, Maren Lauridsdatter og Karen Lauridsdatter med deres laugværger, Thyge Christensen i Vium, Niels Christensen født i Vium og Iver Christensen i Lundsmark, om de har her no-

get imod at svare. Så mødte Niels Nielsen i "Løstbech" på Niels Poulsens vegne, og berettede sig ikke samme indstævnedede dom at have tilstede. Dertil svarede Jacob Jensen og formente, at efterdi sagen udi seks uger er opsat, det han nu burde at have endelig dom.

Da, efterdi samme sag befindes udi seks uger til i dag optaget, så imod recessen uden bevilling ikke kan gøres længere forhaling, og ikke fornævnte dom dog er fremlagt, da bør den efter slig lejlighed magtesløs at være.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 7/5 1650 - 4/5 1651, side 365a.

Christen Michelsen i Horsens.

Erik Juel til Hundsbæk, landsdommer i Nørrejylland, for en voldgifts afsigt som han på Viborg landsting den 23. september 1646 imellem fornævnte Christen Michelsen på den ene og Jørgen Pedersen i Billund i Koldinghus len på den anden side skal have, imod Christen Michelsens vilje, udgivet til forlig på tvende mænd, anlangende en ubevislig sag, som Jørgen Pedersen bemeldte Christen Michelsen skal have tillagt. Hvorom tilforn over ham til Nørre herredsting af fire ransnævnings mænd er gjort ed og tov. Dog alt sådan efter ulovlige og usandfærdige vidner, som Christen Michelsen med rigtig tingsvidne og god bevis kunne bevisliggøre. Og efter han havde spurgt den ulovlige gerning at være imod ham sket, har han samme sag for fornævnte landsdommer indstævnet. Da skal han ham med samme sag ved et ganske år have opholden, og da efter på det sidste imod hans vilje indgivet sin sag på tvende mænd til forligelse. Og ikke skal efter stor bøn og begæring have villet endelig dømme i sagen. Hvor udover den fattige karl imidlertid skal være kommet i stor vanære og foragt, både fra lov og samkvem, næring og bjergning, hus og gård udi stor armod fra al sin velfærd. Formedelst landsdommer ham udi så lang tid med sagen, som han har lovlig søgt, skal have opholdt, og landsdommeren udi rette tid, efter sagen for ham var indstævnet, ikke skal have uden ophold efter 6 ugers dag endelig villet dømme, "Reigste

eller felde", som recessen om formelder. For det andet beklager Christen Michelsen sig af sin vederpart skal have søgt og ført tvende ulovlige og usandfærdige vidner, nemlig Jørgen Nielsen i "Kiuffling" [Kyvling] og Claus Andersen i Tarm mølle. Hvilke 2 vidner skal først have bekendt, at de skal have set Poul Griis i Jelling og Christen Michelsen i Horsens og nogle andre den 26. august østen Binges mølle på Bingesbøl mark at skulle have frataget Jørgen Pedersen i Billund et brev og en brun engelsk kjortel, som han skal have "feltt" og taget på Jørgen Niensens vegne, og overfaldt ham med pistoler, stridshammer, lange bøsser og dragonværge. Hvilket deres usandfærdige [vidner] fornævnte Christen Michelsen højlig benægter, at aldrig slog ham og langt mindre tog noget fra ham. Medens Jørgen Pedersen har påført Christen Michelsen stor unødigt trætte formedelst han fik og bekom samme fornævnte dag hans hest af Jørgen Pedersen, som skete i herredsfogden Visti Lassens hus i Bingesbøl, og samme hest var Christen Michelsen afstjålet fra i samme ufredstid o.s.v.. Hafnia den 20. marts 1651.

Idem: Las Lassen i Obling, Peder Nielsen i Nederby, Hans Nielsen i Houm præstegård og Christen Andersen i Tarm at møde og svare til deres ubesindige vrang ed og tov, som de på Christen Michelsen hans vederpart til vilje skal have svoret og afsagt, og efter loven som vedbør. Ilige måde de 2 falske vidner Jørgen Nielsen i Kyvling og Claus Andersen i Tarm mølle i egen person at møde og svare til deres vidne og egne hender og bevis, og lide efter loven som vedbør. Dernæst Mads Madsen i Tarm Bisgård i egen person og svare til sin hånd, som han med fornævnte 2 ulovlige vidner til vitterlighed har underskrevet imod det tingsvidne han tilforn i den sag udstedt har. Så og Jørgen Pedersen i Billund i egen person, som samme ulovlige ransedsvidne og tov over Christen Michelsen falskelig har tilvejebragt, og der udover ført ham udi nogle år fra al sin formue og i stor elendighed. Hvorfor han formener Jørgen Pedersen billigen bør at indestå efter loven tilbørlig til rette. Endnu stævnes forskrevne Erik Juel for en uendelig kost- og tæringsdom på ti daler, som skal være forhvervet til sidst forleden herredage. Deslige Mogens Høeg om han har noget til at svare. Så og Poul Griis i Jelling og Knud Christensen i Rostруп at møde etc.. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 7/5 1650 - 4/5 1651, side 396a.

Laurids Ulfeldt til Harritslevgård.

Erik Juel og Peder Lange, landsdommere i Nørrejylland, for en dom de til Viborg landsting skal have afsagt den 14. august 1650 imellem Christen Jensen i Ørsted og sandemændene af Nim herred, som var lovlig opkrævet at skulle oplede Thomas Jensens banemand, som blev fundet død den 4. april sidst forleden neden for Hansted bro udi Priors løkke, som er et enemærke til Stjernholm liggende i Nim herred. Udi hvilken deres dom de ikke fylding på Nim herreds sandemænd, som lovlig var opkrævet i den sag at "løfue, wille steede". Hvor udi han formener de har gjort uret, og kongl: mayst: på sin herlighed og anden rettighed dermed forkort at ske, idet samme kongl: mayst:s enemærke og der udover skulle inddrages og vidner "leggis" Horsens byting. Hvilken jurisdiktion han formener ikke at strække videre end deres egen ejendom, og ikke over nogen kongl: mayst:s grunde, ejendomme eller enemærker, fornemmelig så videre? højbelte hans kongl: mayst:s slot er underlagt. Iblandt hvilke er forskrevne Priors løkke, som under Stjernholm slot er beliggende, af højst bemeldte hans mayst:s kære hr. fader salig og højlovlig ihukommelse tilagt. Hvilken løkke og med grøfter og gærder skal findes at være ganske adskildt fra anden jord. Udi hvilket som et sært enemærke til slottet, ingen uden kongl: mayst: og kronen, kan sige sig eller bevise at have en fods jord, men højstbemeldte hans kongl: mayst:s salig og højlovlig ihukommelse og kronen samme jord sig at have til behandlet af salig Holger Rosenkrantz til Boller, og siden samme under slottet lagt o.s.v. Hafnia den 25. marts 1651.

Idem: Borgmester og råd af Horsens på deres egen såvel som på Horsens bys vegne, om de udi noget har at sige, tagende med sig, om de noget har, hvormed de kunne bevise at have nogen rettighed i Priors løkke, og samme løkke at være nu under deres bys frihed og jurisdiktion, at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 7/5 1650 - 4/5 1651, side 555b.
Steen Bille til Kærsgård.

Hr. Christian Friis, for at eftersom han den 1. marts sidst forleden skal være blevet indført udi Tim hovedgårds bygning samt jus patronatus til Tim og Madum kirker og andet mere hans jordegods, efter indførelsens videre bemelding, for hovedstol, renter og omkostning in summa seks tusinde et hundrede og halvfjerdsindstyve rigsdrl. 1½ mk. 8 sk., efter hans tvende udgivne håndskrifter, som han til Tim birketing og til Viborg landsting skal befindes til dom at betale eller lide indvisning i hans gods, efter samme doms videre indhold. Hvilket gods hr. Steen Bille underdanigst formener sig, efter samme indførsel, for evindelig ejendom bør at følge, og at samme indførsel så og landstingsdom, som derpå skal være forhvervet, bør ved deres fulde magt at blive. Des lejlighed at møde etc. Actum Hafnia den 5. april 1651.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 7/5 1650 - 4/5 1651, side 606b.
Maren Michelsdatter, salig Anders Andersens af Randers.

Erik Juel og Peder Lange for en deres dom afsagt på Viborg landsting den 28. august 1650 imellem hende og Anders Jensen Bjerregrav, borger sammested, som er forordnet at være formynder for afgangne Hans Hattemagers efterladte børn Laurids Hansen, Christen Hansen, Jacob Hansen og Maren Hansdatter. Hvor udi de hende, hendes børn og medarbejtere skal have tildømt Anders Bjerregrav, på fornævnte børns vegne, 270 sletdlr. 15 sk. 3 d. med sin tilbørlig rente at betale, som de på skifte efter deres salig fader er tilfalden. Over hvilket skifte en del borgmester og rådmænd samt overformyndere Niels Hadsten og Mogens Skov skal have været med bemeldte Anders Andersen, da tilforordnet at være børnenes

formynder, tilstede og da ladet sig forsikre af Niels Nielsen, børnenes stedfar, som godset hos sig i boet beholdt, at han ville holde borgmester og råd det skadesløst, efter skiftebrevets slutning den 15. december 1639 videre formelding. Siden gjort ydermere forsikring den 13. juli 1640, efter tingsvidnes indhold, at han ville holde forberørte skadesløse. 1645 den 26. august skal fornævnte Anders Andersen være ved døden afgang. Straks derefter, og siden tit og ofte, skal hans efterladte hustru Maren Michelsdatter været hos borgmester og råd, både i deres huse og rådhuset og begæret at bemeldte børn måtte en anden formynder vorde forordnet, som med deres forum kunne have opsig. Hvilken hendes, med gråd og tåre, begæring ikke skal være efterkommet førend 1648 på tredie år efter hendes husbonds død. Og des midlertid skal stedfaderen have parteret formuen og den til andre henvendt, særdeles den 26. juni 1646 pantsat hans besiddende gård og ejendom til Peder Skov, på hans moders Maren salig Mogens Skovs, hendes vegne, som selv skal have været en af øvrigheds middel og rådmand der på stedet, som tillige med de andre burde ikke alene med Hans Hattemagers børns formue at have opsig, medens endog så med Anders Andersen, som og da var faderløse. Hun skal og til landstinget have ladet fremstille en hendes korte beretning, hvor udi hun sig tilbudt børnene at erstatte al den skade de på deres fædrene arv kunne lide fra 15. december fornævnte skifte stod og til den 26. august 1645 fornævnte hendes husbond døde. Hvilket ikke i deres dom skal være blevet indført o.s.v.. Actum Hafnia den 9. april 1651.

Idem: Borgmester og råd udi Randers så og bemeldte Niels Hadstens og Mogens Skovs efterladte hustruer med deres laugværger, samt også Anders Jensen Bjerregrav, børnenes formynder ibid., om de ville have noget dertil at svare, at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 7/5 1650 - 4/5 1651, side 656a.

Jørgen Høeg.

Mogens Høeg og doktor Jacob Mathiesen for en afvisningsdom de udi

Århus kapitel den 25. februar sidst forleden afsagt har imellem hr. Jens Poulsen⁴¹ i Hjortsvang og hans svoger hr. Hans Christensen ibid. på den ene og hr. Søren Hansen og befuldmægtigede kaldsmænd af Hammer og Linnerup sogne på den anden side, anlangende at eftersom hr. Jens Poulsen formedelst alderdom og skrøbelighed sit kald har frastået og opladt, og hr. Søren Hansen dertil igen, efter ordinancen, lovlig skal være kaldet, hvilket for dem nok sammelig skal have været bevist. Og hr. Jens Poulsen, siden sin svoger hr. Hans Christensen, som hans datter har lokket og besovet, aleneste til samme kald at befordre, ved egen skriftlige seddel, samme hans forrige kalds afståelse, igen at ville fragå. Udi hvilken deres afvisningsdom de aleneste, formedelst en salig og højlovlig ihukommelse kongl: mayst:s benådning, som hr. Hans Christensen for hans forseelse er meddelt, de stiller udi tvivl, og til kongl: mayst:s forklaring. Så og at Jørgen Høeg skriftlig udi sagen skulle have vidnet, hvilket dog ikke skal findes. Og derover på en adelsmands hånd ikke ville dømme. Med hvilken deres dom de synes at ville gøre hr. Søren Hansens lovlige kald, som efter ordinancen sket og gået er, ufuldkommen. Menende samme deres afsigt ukraftig at være og ikke at komme Jørgen Høeg og de andre befuldmægtige kaldsmænd af Hammer og Linnerup sogne imod ordinancen udi deres fri "woll" til nogen forringelse. Ej heller hr. Søren Hansen så vidt lovlig kald, som efter ordinancen sket og gået er, til nogen forhindring i nogen måde. Des lejlighed at møde etc.. Actum Hafnia den 12. april 1651.

Idem: Hr. Hans Poulsen i Hjortsvang, hr. Hans Christensen med samme benådningsbrev, og Christen Jensen og Christen Skeel Jørgensen til Sostrup, samt og hans fuldmægtig Anders Lydiksen i Århus, og Søren Clemensen ibid., om de vil have noget dertil at svare etc. Actum ut supra.

---

⁴¹) Se Herredagsdombog nr. 50, s. 286b og bog nr. 52, s. 405.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 19/4 1651 - 22/6 1652, side 17.

Hr. Niels Mortensen i Præstholm,
sognepræst til Gosmer og Ørting sogne.

Erik Juel til Hundsbæk og Peder Lange til Kærgård, landsdommere i Nørrejylland, anlangende en dom de den 15. januar 1651 på Viborg snapslandsting imellem hr. Niels Mortensen på den ene og Anders Nielsen i Horsens på den anden side dømt og afsagt har. I forskrevne afsagte dom hr. Niels Mortensen formener sig at være forurettet. Ej heller for dem for retten til påkendelse alle dets tilhørende dokumenter at være fremlagt, som af hr. Nielses prokurator skal være forsømt og forset. Ej heller noget svar imod Anders Nielsens angivende udi deres afsagte dom indført, og en del og størsteparten af samme krav skal være passeret for mange år siden, præstens salig faders vegne henrørende. Og ikke forholdt eller fordret samme gæld, men og efter deres gamle regnskabsbøger efter fordringen. Tilmed også formener præsten hans salig faders gæld at være betalt med korn og penge, som adskillige bønder udi hans sogn tid efter anden ydt har, som med Anders Nielsens formands optegnelse skal være bevist, og hans salig faders udgivne håndskrift at være revet og kasseret, dog de den alligevel som denne beholdt har. Hvad deres gamle kladdesedler og regnskabsbøger anlangende, skal præsten der udaf lade æske og fordre udtog og opskrift, som med dannemænds kundskab skal bevises, i den mening rigtighed og dets indhold kunne forfares. Hvilket gammelt udtag præsten ikke måtte meddeles. Hvor udover præsten formentes siden ved likvidering og dannemænds imellem regning kunne uden videre vitløftig proces blive bilagt. Hvortil hans vederpart sig ingenlunde ville lade bekvemme, mens formedelst uformentlig vitløftige og uformodentlige proces o.s.v.. Datum Hafnia den 7. marts 1651.

Idem: Anders Nielsen med hans formands gamle regnskabsbøger og kladdesedler og krambøger at møde etc.. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 19/4 1651 - 22/6 1652, side 181b.

Mads Hansen i Stenderup i Koldinghus len.

Erik Juel og Peder Lange anlangende en deres dom, som de imellem hans hustru Maren ved navn og hendes tjenestepige Anne Nielsdatter den 12. marts i nærværende år udstedt har. Hvor udi de skal have konfirmeret et sandemænds tov anlangende de skal have kendt og afsagt, fornævnte hans hustru Maren i fornævnte Anne Nielsdatters død, formedelst hendes madmoder, efter løs beretning og ubevislige sigtelse og løs snak, skulle have givet fornævnte pige nogle hug. Hvilket dog aldrig enten for hendes død eller siden bevist er, mens langt anderledes med rigtig tingsvidne skal være at bevise, at Anne Nielsdatter, som nu ved døden skal være afgangen, skal modvilligen villet været gangen fra hendes madmoder Maren Madsdatter uden hendes ja eller tilladelse. Men Anne Nielsdatter straks skal have begivet sig til hendes moder i "Echtang" [Eltang], og hvor hun derefter skulle blevet syg, dog hun ikke med nogen anden sygdom end naturlig skal være død, efter derom tingsvidnet udførlig formelder, undtagen hr. Niels Nielsen [Bøgvad], sognepræst til "Echtang", som skal aflagt sit vidne fire gange, og det ene ikke, som berettes, skal stemme overens med det andet, hvorefter sandemændene skal have funderet deres tov. Og efterdi pigen var død og kvinden skulle være undvigt, skulle have svoret kvinden fra sin fred, dog mesten, som han beretter, efter hr. Nielses angivende, som dog ikke skal være overensstemmende i de fire gange, han skal have vidnet, men engang vidnet et, en anden gang et andet, som des videre i sig selv skal formelde. Og eftersom Hans Sørensen i "Eektang", som er præstens tjener, hvor den døde piges moder skal have til huse hos, og pigen som der døde, som formenes af en "suote" som der døde. Som formenes af en smitsom syge og ikke af andet, eftersom det skal befindes bevisligt at der skal være tvende piger blevet syge af samme Anne Nielsdatters sygdom o.s.v.. Datum Hafnia den 28. november 1651.

Idem: Hans Nielsen i "Neuell" [Nebel] eftermålsmand på den dødes vegne. Deslige sandemænd nemlig Niels Poulsen udi Bjert, Michel Jensen

Basse i "Voffuert" [Viuf], Christen Mogensen i "filballe", Niels Jensen ibid., Hans Staffensen i Almind, Jens Hansen i "Brentrup" [Bramdrup?], Hans Hansen Nebel i Bjert og Hans Andersen ibid.. Ilige måde og Ebbe Gyldenstjerne såvel som Jørgen Seefeldt og hr. Niels Nielsen [Bøgvad]. Så og Andres Jørgensen i Nebel, Germand Joensen i "Bøllum" [Billum?] og Erik Ebffsen? i Nief? alle tre herredsfogder. Så og mester Ancher [Sørensen] provst i Brusk herred. Tagende etc. at møde etc. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 19/4 1651 - 22/6 1652, side 355b.

Søren Christensen i Ebeltoft og tvende sine børn.

Peder Lange og Laurids Below, landsdommere i Jylland, for en dom de på Viborg landsting sidst forleden den 25. februar imellem ham på den ene og Gunde Rosenkrantz's fuldmægtig ridefoged Niels Pedersen på den anden side dømt og afsagt har angående på hans ære for uhjemlet, formedelst et ringe skovhugst, som af ham og hans børn skulle være sket i Bjørnkær under Kalø slot liggende. Så har han underdanigst i efterfølgende måder sig imod deres dom og den proces at "besuerge":

For det første at han ham genparten til Hassens birketing [eller Dråby], som sagen først er rejst, er ham ganske forholdt uden han derfor skulle gives varsel, som med dom kan bevises. For det andet dernæst på Ebeltoft byting er ham genparten og breve hos byskriveren Mads Sørensen også forholdt, og det bedste af hans svar, som ham kunne være til befrielse så hans erklæring mesteparten af hjemdomme udelukt, som med erklæring og svar der på bytinget læst og påskrevet skal være at bevise. For det tredje genparten af landstingsstævningen skal og imod den forordning være ham forholdt, hvorfor han til bytinget sagen har afsagt sig intet til landstinget vidste at svare til landstinget, som er at bevise. Tilmed bruger der særlig laugmål imod ham til værneting. Hvor udi deres had egentlig kan eragtes idet de ikke mod andre for skovhugst bruger loven, som imod

ham. Og skal Niels Hjulmand såvel som Søren Nielsen, som først i sagen har vidnet, ikke med en god samvittighed benægte at de jo var med at vise ham det træ han for tiltales o.s.v.. Datum Hafnia den 3. april 1652. Idem: Gunde Rosenkrantz og Niels Pedersen ridefoged samt Niels Hølgersen skovfoged, såvel som Peder Jensen byfoged i Ebeltoft, Jens Steffensen birkefoged, item Niels Sørensen Hjulmand i Ebeltoft, Søren Nielsen Skovgård, Jørgen Svendsen skovrider og Jacob Nielsen skolemester. Så og Holger Nielsen og Michel Hegelund, såvel som og Mads Sørensen tingskriver at møde etc. Datum ur supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 19/4 1651 - 22/6 1652, side 439b.

Mogens Høeg og doktor Jacob Madsen
superintendent over Århus stift.

Peder Lange og Laurids Below for en dom de til Viborg landsting den 25. maj sidst forleden afsagt har anlangende nogle prædikeneres forsømmelse med mere uskikkelighed i Hammer kirke sket er, efter rigtig vidnesbyrd, såvel som Jørgen Høegs [Banner] derom udførlige og skriftlige bekendelse. Hvorfor Jørgen Høeg med Hammer sognefolk af herredsfogden i Vrads herred er tilkendt at være ret årsag til prædikernes forsømmelse med mere uskikkelighed derfor falden er. Hvilket herredsfogdens dom af landsdommerne ganske er underkendt, og det formedelst en fremlagt ude underdanigst supplikationsopskrift, så og formedelst Jørgen Høegs adelige stand, hvorom herredsfogden .....magt skulle have at dømme, og herredsfogdens dom derfor underkendt. Hvorfor formenes om Jørgen Høeg endskønt havde kongl: mayst:s nådigste svar på hans underdanigste andragelse om præsten hr. Hans Christensen, kunne Jørgen Høeg dog dermed ikke tage sig retten til kirken for præsten at tillukke udi så måde med de andre Hammer sognefolk slig uskikkelighed forårsage med prædikernes forsømmelse og anden uskikkelighed, som både af forbud, vidnesbyrd og Jørgen Høegs egne derom vitløftige skrivelser til herredsprov-

sten hr. Søren Pedersen [eller Jacobsen] i Skade [Klovborg sogn] skal formelde, ej agtet. De i stedet derfor landsloven havde burdet søgt og i så måde dem ved dom og rettergang ladet adskille, og om herredsfogdens dom sig endskønt havde forset, formedelst den påkendelse såvidt Jørgen Høeg kunne angå, eftersom han dog hverken kender på liv eller ære, kunne Jørgen Høeg ikke ganske Hammer folk med sig befri, som dog uden nogen omstændighed sket er, eftersom da Jørgen Høeg med Hammer sognefolk befindes at være ret årsag til prædikernes forsømmelse, da dem landsdommernes dom til egen befrielse at være, men magtesløs. Des lejlighed etc.. Hafnia den 14. juni 1652.

Idem: Jørgen Høeg og fru Regitse Parsberg med samtlige Hammer sognefolk. Deslige hr. Søren i Skade, provst i Vrads herred, hr. Hans Christensen forrige kapellan til Linnerup og Hammer sogne, Gregers Nielsen degn ibid., hr. Peder Sørensen [Ørum] i "Saede" [Nørre Snede], hr. Søren Hansen [Kjerteminde] i Hjortsvang og Niels Pedersen på "bailumgaard" [Bajlumgård?] at møde etc.. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 19/4 1651 - 22/6 1652, side 441a.

Hermænd von Guude i Viborg.

Claus Skriver rådmand sammestед for en andel græs, som hans tjenestefolk cum sooris har afslagen og borttagen af 6 agre af de 14 liggende i fald på Viborg mark nu forgangen sommer i juli 1652. Hvilke 19 agre Hermænd beretter sig den tid at have lejet af hr. Iver Vind for en vis årlig lejemål og til en vis tid, efter fæstebrevets lydelse. Og Claus Skriver har dog understået sig til Viborg byting de personer den gerning at hjemle de gjort har, ikke har villet anse eller billig confiderere hans fæstebrev med dets videre udseende, og om hans lejemåls datum var udi eller ikke. Men dristig græsset af de 6 agre både hvis hans 3 karle i halvanden dag havde afslaget, der han for sådant intet tog sig i vare, såvel som resten hans egne folk afslog i 2 dage, lod straks nogle tjenere, efter det var afslaget,

ganske borttage og bortføre o.s.v.. Hafnia den 25. juni 1652.
 Idem: Hr. Iver Vind, såvel som Peder Lange som samme frafindelse har givet beskrevet. Så og Laurids Lauridsen rådmænd i Vejle?, Claus Sidenberg rådmænd i Viborg, Christen Ibsen i "strilling", som kvittancen på samme agerleje til Hermand har udgivet. Ilige måde Jens Jørgensen byfoged og Hans Kall udi Viborg at møde etc.. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 19/4 1651 - 22/6 1652, side 448a.

Sidsel Knudsdatter i Øster Lisbjerg herred.

Øster Lisbjerg herreds sandemænd for et drab de skal have svoret hende over, som hun skulle beganget på et kvindfolk ved navn Karen Olufsdatter som tjente i "Bjørstrup" [Bjødstrup], og fornemmelig deres tov på tvende løse vidner, en kvinde og en umyndig dreng, funderet. Hvilke vidner nemlig Maren Sørensdatter og Peder Sørensen i Trustrup først ved ed bekræftede samme drab at have set og hørt at skulle sket. Og samme deres vidne dog fragået og siden igen vedstod deres første vidne sandfærdigt at være aflagt. Så de formedelst deres ustadige vidne, som efter dets omstændigheder er befundet ukraftig, er kvinden tildømt at straffes på sine fingre, derefter også justificeret, og drengen formedelst hans umyndigheds skyld forskånet uden nogen straf, som dog burde påfulgt anden oplysning. Formener hun underdanigst ikke for sandemændene at have været, som egentlig vidnet hende nogen håndgerning på det døde kvindfolk at have lagt, aleneste sådant efter rygte og tiender som fornævnte ukraftige vidner, da de i landet "ombstrippede" efter deres føde, udspurgt har, hende fra sit liv svoret. Og samme deres tov siden til landstinget den 30. januar 1650 af Erik Juel og Peder Lange skal være konfirmeret o.s.v.. Datum Hafnia den 16. juni 1652.

Idem: Erik Juel og Peder Lange, såvel som Maren Sørensdatter med hendes laugværge, så og Peder Sørensen samt Rasmus Rytter prokurator, Oluf Lauridsen og Søren Olufsen, Rasmus Jensen og Jacob Jensen i Bjød-

strup. Så og menige mands- og kvindespersoner ibid., og Rasmus Egertsen i Essig. Item Gunde Rosenkrantz med hans fuldmægtige Christen Jensen og Niels Pedersen at møde. Datum ut supra.

Lundenæs Lensregnskab.

Bilag Unionspengeskat 1652.

Bisgård mølle i Tarm.

Søren Christensen i Foersum den dag tingholder på Nørre herredsting, Frands Pedersen i Tarm og Aksel Nielsen ibd., gør vitterligt at år 1652 torsdagen den 18. november på fornævnte ting var skicket Niels Eriksen Jepsen i Tarm Bisgård mølle, som der lovlig æskede, bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd, som var fornævnte Frands Pedersen i Tarm, Jens Christensen i Foersum, Niels Christensen ibid., Las Mickelsen i Ulbech, Niels Madsen i Adsbøl, Gravers Pedersen i Gundersbøl, Jacob Christensen i Østergård og Peder Mortensen i Nørtarp. Disse fornævnte 8 dannemænd, der alle vidnede på deres gode tro og rette sandhed ved deres ed, at de så og hørte samme dag på fornævnte ting, at David Jørgensen i Tarm og Christen Christensen ibid., de stod her i dag for tingdom, og vidnede med oprakte fingre og ed, at det er dem fuldt vitterligt i sandhed, at Erich Jepsen i Tarm Bisgård mølle, en mølle uden avl, er så fattig og forarmet, at han ikke kan udrede skyld og landgilde, meget mindre har noget at udgive udi denne kongl: mayst:s pengeskat, som vi nærværende år påbudet er. Item hjemlede Niels Pedersen i Foersum og Christen Nielsen i "Kioldbech", efter recessen, at de i dag måned var for Lundenæs port, og der gav ærlig og velb: mand Peder Reedtz til Tygestrup, kongl: mayst:s befalingsmand på Lundenæs, varsel for dette vidne fornævnte Niels Eriksen, på sin faders vegne, ville tage her i dag med tingsvidne beskrevet.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 27/11 1652 - 14/4 1653, side 1306a.
Hans Markussen, borgm. og Fos [Fock] Albertsen [With]⁴²,
rådm. i Horsens.

Peder Lange og Laurids Below, landsdommere udi Nørrejylland, for efterfølgende domme de imellem dem på den ene og Hans Knudsen Svane⁴³, borgmester i Vejle, på den anden side dømt og afsagt har. Udi hvilken de i deres doms slutning, udstedt Viborg landsting den 10. september 1651 har magtesløs dømt en registrering den 15. marts 1650 udi afgangne Morten Madsen Limes⁴⁴ efterladte bo i Horsens er gjort. Såvel som skiftebrevet derefter den 10. oktober 1650 begyndt er, og over samme bos formue skifte ladet og delt så vidt samme registrering og skifte borgmester Hans Svane vedkommer. Udi lige måde har magtesløs dømt et æsknings- og tilbudsvidne udstedt Horsens byting den 11. marts 1651, hvormed bevises Hans Svane i sin ret til skifte arvepart at være tilbudt og afkald igen af ham på salig Morten Limes hustrus vegne været æsket. Uanset samme æskning og tilbud efter recessen lovlig forhvervet, og ikke af dem beskyldes af hvad årsag det magtesløs kendes, medens aleneste efter Hans Svanes vrang beretning. Hvor udi de formener underdanigst at være forurettet, eftersom de til samme deres doms slutning har afsagt registreringen, som den 15. marts 1650 efter salig Morten Madsen hans efterladte bo er gjort, ikke til den tid recessen tillader. Uanset at da for dem var med tingsvidne, udstedt Horsens byting den 15. oktober 1650, udtrykkelig bevist, at borgm. Hans Svane havde, efter sin egen udgivne fuldmagts indhold, som i samme tingsvidne er indført, dateret Vejle den 14. marts

---

⁴²) Se O. Fabricius: Horsens Kjøbstads Beskrivelse og Historie, s. 223.

⁴³) Se Herredagsdombog nr. 48, år 1649, s. 722. Film S 16/473.

⁴⁴) Se Ejnar C. Larsens artikel i Persh. tidsskr. 1990, s. 1 ff., hvor denne Morten M. Lime ikke er nævnt.

1650, anden dagen efter sin broder og fuldmægtige tillige med de andre hans medarvinger forsamlet udi Mortens hus, der registrering og skifte den 15. marts 1650 anfanget, som salig Morten Lime døde den 15. februar næst tilforn, som var der til den tid loven tilholder. Og arvingerne eller deres fuldmægtige dem da selv havde forsamlet og skifte begæret. Hvoraf noksom kan ses borgm. Hans Svane til samme tid med skiftets anfang, såvel som medarvinger var tilfreds. Hvilket tingsvidne endnu er ved sin fuldmagt derpå kendt. Mens årsagen til skiftets opsættelse og registrerings indholdelse, som de udi deres dom foregiver fra dets dato til den 3. oktober først er givet beskrevet, det har for dem været bevisliggjort med en forpligt, som udi tingsvidne er indført udstedt Horsens byting den 17. september 1650, Hans Svane med arvinger dem at have tilforpligtet samtlige at møde i salig Morten Limes hus femte ugers dagen efter dens dato, og da skiftet til endelig ende at gøre, som det sig burde. Hvilket var til en vis dag og tid optagen, efter forpligtens dato til den fornævnte tid næst efter samme tvist imod landsdommens slutning om samme forpligt, såvel som registreringens slutning og skriftlig anhang. Skiftet alene borgm. Hans Svane til vilje og "Welbefald" at være opsat efter hans fuldmægtig og broder afgangne Niels Knudsen, byfoged i Vejle, hans flittige begæring, formedelst Hans Svane var forrejt med sine øksne, hvorom han også hos deres lensmand Laurids Ulfeldt, som dem har ladet ombede udi hans fraværelse nogen tid at lade opstå. Hvilket da også siden med hans underskrevne kundskab har bevist efter sin ansøgning, at lade opstå og registreringen da straks udi et skab indlagt udi salig Mortens bo hans regnskabs bøger og breve. Og af borgm. Hans Svanes broder Niels Knudsen og andre mænd forseget i arvingernes nærværelse, som tilstede var, indtil 12. oktober han igen med samtlige sine medarvinger, både udi landet, i Sjælland og Norge, eller deres fuldmægtige o.s.v. Hafnia den 28. februar 1653.

Idem: Jørgen Stålsen i Vejle, som samme dom forhvervet har, så og salig Niels Knudsens hustru Anne Pedersdatter ibid., med deres børn og laugværge. Såvel som Hans Pedersen med hans medfølgere. Deslige Jørgen Frandsen i Torsted, Dynis Simonsen i Horsens deres vidne at forklare. Ilige måde Laurids Ulfeldt at møde etc. Actum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 27/11 1652 - 14/4 1653, side 1343a.
Søren Sørensen i Almind.

Har tiltale til Søren Jensen Karup i Viborg for en dom han på Viborg landsting den 5. maj sidst forleden, efter 6 ugers opsættelse, med vrang beretning forhvervet har. Hvor udinden et skøde og laugbudsvidne, som Søren Sørensen af Niels Frederiksen løjtnant, på hans broder Jacob Frederiksens vegne, på en bondegård i "Wrandomb" [Vranum] givet er, skal være magtesløs dømt af den årsag Søren Karup det på Jacob Frederiksens vegne skal have beskyldt, at samme laugbud og skødevidne Søren Karup der udi uret at have gjort, og bør ham derfor at stande til rette. I synderlighed han formener sig med sine breve og dokumenter, såvel som og med tingsvidne om Søren Karups forening og løfte at bevise det, han ingen retmæssig føje at have haft til at føre ham sådan trætte på i nogen måde. Og landstingsdom bør derfor magtesløs at blive, og ikke at komme Søren Sørensen til nogen forhindring. Des lejlighed etc. Hafnia den 2. marts 1653.

Idem: Peder Lange og Laurids Below, landsdommere. Deslige Søren Karup med samme landstingsdom. Item Jacob Frederiksen og Niels Frederiksen da at møde. Actum ut supra.

Lundenæs Lensregnskab.

Bilag til Unionsskat Michaeli 1653.
Sag fra Galthoe.

Peder Knudsen i List, den dag tingholder til Øster herredsting, Christen Nielsen i Lærkeholt og Henrik Didrichsen i Hoddeskov gør vitterlig år 1652 mandagen den 20. december på fornævnte ting for dom var skikket Christen Eschesen i Krarup på ærlig og welb: jomfru Anne Tott Christensdatter hendes vegne, lovlig bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 danne-

mænd, som er Christen Nielsen, Bertel Hansen i Fuglsang, Knud Christensen i Mejls, Christen Hansen i Hulvig, Mads Hansen i Yderik, Jesper Lassen i "Mouse" og Benid Jepsen i Ovnbøl. Disse 8 dannemænd alle vidnede på tro og sandhed ved deres ed, at de så og hørte samme dag på fornævnte ting, at Las Jessen i Lervad og Peder Ottesen i Hesselhoe, de stod den dag for tingdom og vidnede med oprakte fingre og ed, at udi forleden høst, siden salig Kirsten Giødes af Galthoe var ved døden afgangen, da lod Christen Eschesen i Krarup, på hans gunstige husbond, forbemeldte Anne Tott's vegne, så al den rugsæde til Galthoe, som i dette år er sået dertil. Item vidnede Iver Pedersen i Vestkier og Peder Christensen i "Sidrig", efter recessen, at i dag 4 uger var for Lundenæs port, og der gav de ærlig og velb: mand Petter Reedtz varsel for dette vidne, Anne Tott i dag til fornævnte ting ville lade tage med tingsvidne beskrevet. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/3 1653 - 18/3 1654, side 25a.

Jørgen Knudsen, borgm. i Kolding med flere.

Hans Christensen Bull i Lilballe i Koldinghus len, at skal have tiltale til ham for et skiftebrev, som de formener han ulovlig skal være ved kommet der udi Kolding by, som lader sig anse med "practicher" at være ham enten ved køb eller i andre måder bemægtiget, og af hvem han det har bekommet bør han billigen at åbenbare, og det at være sket foruden borgmester og rådmænds vidskab. Og efter at han samme skiftebrev skal have bekommet, skal han dermed være overrejst til Sjælland, og af en fattig simpel bondemand ved navn Jens Sørensen i "kierche huelse" [Kirke Helsing] på hans hustru Johanne Madsdatters vegne tilkøbt sig en sjettede lod søsters arvepart, som er faldet på et skifte der udi Kolding by efter Niels Madsen for dum borger ibid.. Hvorefter han til herredsting skal have forhvert tingsvidne, hvilket han siden og skal have fået (som de formener) med vrang undervisning konfirmeret til Sjællandsfars landsting. Og efter-

som samme arvepart var blevet hensat på en ret udi den mening, at fornævnte borgmester og rådmænd formente, at samme arvepart burde med al ret kongl: mayst: at tilfalde formedelst at samme søsterlods arvepart tilforn var købt af en ung karl ved navn Jens Pedersen, eftersom samme person den første dag skal have ladet sig finde på stiftet, og fremviste sit købebrev og fuldmagt. Og anden dagen derefter skal han være blevet eftersøgt at tages tilfange af en fremmed mand, som samme dag skal være kommet der til Kolding, for et manddrab han skal have begået, som blev med sandemænds ed bevist. Og er dog undkommet, så ingen der udi Kolding skal siden den dag have set eller fornummet ham o.s.v.. Hafnia den 14. april 1653.

Idem: Jørgen Seefeld, landsdommer i Sjælland som samme hans forhvervede købebrev skal have konfirmeret, samt Peder Lange og Laurids Below, landsdommere i Jylland som og i samme sag dømt har. Ilige måde Jens Sørensen i Kirke Helsingø for den tilfaldne arvepart, som han tvende gange til tvende personer skal have solgt, først til Jens Pedersen og siden til Hans Christensen etc.. Actum ut supra.

Kongens Rettering.

Stævningsbog 10/3 1653 - 18/3 1654, side 33b.

Knud Lassen i Ris i Skanderborg len.

Christen Jensen i Silkeborg kro for en ulovlig indførsel, som han har ladet gøre ved Ejler Gabrielsen og Henrik Mund den 3. december 1651 udi en selvejer bondegård i Ris for Jørgen Munk til Haraldskær, uanset at Knud Lassen har købt samme ejendom af Jørgen Munk 1639 den 20. august, som er med Jørgen Munks købebrev såvel som skøde og anden hans hjemmelsseddel at bevise. Hvorfor Knud Lassen formener at Jørgen Munk ikke kan udlægge eller "forviste" det udi hans gælds betaling, det han for så rum tid tilforn har afhændet. Formenende samme ulovlige indførsel som Christen Jensen har ladet gøre for Jørgen Munks gæld i den ejendom som Jørgen Munk ej vedkommer, bør magtesløs at være. Ilige

måde tiltale til Peder Lange og Laurids Below, landsdommere i Jylland, for en dom de imellem ham og Christen Jensen i Silkeborg kro dømt har, udstedt den 10. marts 1652, som Knud Lassen formener ikke skal være lovlig stævnet og kaldet for. Formenende samme indførsel, så og landsdommers derpå konfirmerede dom, magtesløs at blive. Des lejlighed etc. Hafnia den 5. maj 1653.

Idem: Peder Lange og Laurids Below til deres dom at svare, samt Jørgen Munk, Ejler Gabrielsen og Henrik Mund, som forbemeldte indførsel har gjort etc. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/3 1653 - 18/3 1654, side 34a.

Anders Rasmussen Lang i Tustrup i Kalø len.

Peder Lange og Laurids Below, landsdommere i Jylland, for en dom som de den 10. september 1651 på Viborg landsting imellem Simon Nielsen i Andi, herredsfoged i Sønderhald herred, og Peder Mogensen i Hørning på den ene og Anders Lang på den anden side skal have afsagt, hvor udi de da skal have magtesløs dømt en herredstingsdom, og derefter udstedt dele, som fornævnte herredsfoged over Anders Lang skal have dømt og udstedt. Over hvilken dom Anders Lang intet har sig at "besuerge", men formener den ved magt vorder kendt. For det andet så har Anders Lang tiltale til dem for tvende opsættelser, som de af Viborg landsting skal have udstedt. Den første den 5. maj og den anden 20. oktober 1652. Den første opsættelse skal formelde om et ransnævnings tov med videre ulovlig proces herredsfogden Simon Nielsen skal have udstedt over Anders Lang. Og eftersom de da skal have opsat samme sag i 6 uger formedelst ingen af de indstævnede mødte i rette til landsting. Så skal de intet til 6. ugers dag have dømt noget udi hovedsagen, som han formener de billigen havde burdet at gøre efter recessen. Den anden opsættelse skal formelde om en herredstingsdom og dele fornævnte herredsfoged skal have udstedt bag på en landstingsdom, som Anders Lang formener ikke ske burde. Og

eftersom samme indstævnedede tvende sager skal angå Anders Langs ære og velfærd, da formener han at de billigen uden lang ophold havde burdet at dømt tidligere, enten fra eller til. Eftersom recessen siger landsdommere må ikke opholde nogen sag længere end 6 uger o.s.v.. Hafnia 11. maj 1653 .....

Idem: Gunde Rosenkrantz til Vinding samt hans ridefoged Niels Peder- sen. Deslige Simon Nielsen og Peder Mogensen som samme ulovlige domme skal have udstedt og forhvervet, alle til fornævnte tid at møde etc.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/3 1653 - 18/3 1654, side 127b.

Jacob Eskesen og Christen Madsen i Fabjerg sogn.

Jacob Grubbe til Kappel for han den 14. juni 1651, imod Fabjerg sogne- mænds vilje, skal have sig understået at frafæste dem halvparten af kir- kens tiende udi Fabjerg sogn, og derpå erlanget af Falk Gøye hans fæste- brev, som tvende mænd navnlig Jens Nielsen da boende i Havreballe og Jens Jensen da boende i Prebensgård. Hvilke begge boede på bemeldte Jacob Grubbes stavn, på deres egen og samtlige sognemænd udi Fabjerg sogn deres vegne, udi fæste havde, og skulle nyde deres livstid. Med hvilket fæstebrev Jacob Eskesen med sine medfølgere formener dem af Grubbe at være forurettet, idet han, imod kong Christian den Fjerdes til- ladelsesbrev til Jacob Grubbe udgivet, dem fornævnte halve part tiende har frafæstet førend de mænd ved døden var afgangne. Og fordi beskylder samme fæstebrev at være imod kongl: tilladelse forhvervet. Heller efterdi at tienden ikke kunne falde til fæste imedens fornævnte tvende mænd le- ver. De tilmed formener at Grubbe ej skal bevisliggøre at samme tiende i nogen måder var forbrudt. Tilmed skal Grubbe og ej gøre bevisligt at samme tiende har særdeles været stedt eller fæstet til nogen anden end sognemændene udi Fabjerg sogn, men stedse fulgt sognemændene til fæste siden anno 1600. Skal endog ydermere bevises med domprovstens fuldmægtiges kvittans den 21. november 1647, at Fabjerg sognemænd har

skattet af fornævnte tiende til kongl: mayst: og kronen o.s.v.. Hafnia den 19. november 1653. Idem: Peder Lange og Laurids Below landsdommere at svare til deres udstedte dom og dele. Så og Falk Gøyes arvinger med flere, som udi sagen interesseret er, tagende med etc.. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/3 1653 - 18/3 1654, side 151a.

Mogens Høeg.

Henrik Mein, forrige ridefoged til Silkeborg, for et fæstebrev han har udgivet til Jens Lauridsen i Sminge, formeldende at han skulle have Niels Andersen i fornævnte Sminge hans halve gård straks at bruge formedelst han for soldat skulle skånes, og den anden halve part når Niels Andersen døde. Hvilket fæstebrev siden til landsting er bekræftet. Formenende det som ulovligt bør magtesløs at være, efterdi Anders, som endnu lever, beklager sig dertil at være lokket sin gård således at oplade. Det og formenes udi sig selv ubilligt til den ende gårde at fæste, at nogen for soldat skulle forskånes, meget mindre sådan expetance at udgive på fæste efter en andens død, da Henrik Mein ikke for fæste havde at råde. Her foruden skal samme fæstebrev ved en kontrakt bag på fæstebrevet være fast optaget og med ulovlig brugt, som Jens Lauridsen nogle år har haft i fornævnte gårds avl at føre fra gården, imod recessen gjort ulovlig. Des lejlighed etc. Hafnia den 11. december 1653.

Idem: Landsdommere i Jylland med landstingsdommen, så og Jens Lauridsen og Niels Andersen i Sminge med fæstebrev og kontrakt. Dog ville vi etc. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/3 1653 - 18/3 1654, side 159a.

Halden Jensen ved Glindvad.

Landsdommer i Jylland for tvende domme han den 16. juni 1652 og den 28. september sidst forleden på Viborg landsting ham angående skal have afsagt. Med hvilke tvende domme han i den første skal have stadfæstet en hans bekendelse om et vidnes kundskab ham er tillagt at skal have skrevet, "Schielder" [skælder] for falsk. Uanset aldrig samme kundskab for ham skal været i rette lagt. Medens Halden Jensen ved fængsels tvang skal have været tilnødet for ham på landstinget den 16. juni 1652 at bekende, at han sådan en kundskab, hvoraf kopi for ham skal være fremlagt, har skrevet på det, han sin lange fængsling kunne vorde entlediget. Hvilket også skal være sket, at der han sådant sig selv havde påløjet?, skal ham sit fængsel være entlediget. Hvorfor han siden i hans anden doms slutning skal have tilfundet Halden Jensen derfor at lide som en falskner, funderende sin dom på en bekendelse fornævnte Jensen den 15. juni 1642 [skal være 1652?] til Hundslund birketing skal have gjort. Hvilke fundament til hans afsagte dom Jensen således beskylder, at Hundslund birketing skal indfalde om lørdag, og den 15. juni 1652 skal have været en tirsdag, til hvilken tid Jensen skal have været i rette ført. Så det synes noget urimeligt, at han om tirsdagen, som ingen ting holdtes, skulle være i Vendsyssel og straks om andendagen kunne møde for ham i rette på Viborg landsting, han som var en fanget mand. Hvoraf han formener at erfares den første uoprigtig. For det andet formener han samme bænkebrev, hvorom han samme sin bekendelse skal have gjort, og han ham derfor skal have tilkendt at være en falskner, aldrig at være for ham i rette lagt, thi han for kongl: mayst: og Rigens råd ved højeste ed agter at erholde aldrig sådant brev at have skrevet. Formener derfor hans dom bør magtesløs kendes, og ikke komme ham til hindring eller skade. Des lejlighed etc. Hafnia den 16. december 1653.

Idem: Jacob Lindenov, som samme sidste dom skal have forhvervet, Niels Christensen i Ågård, som samme bænkebrev skal have, og da derom gæses hvis ret er etc. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 18/3 1654 - 10/10 1654, side 342a..

Fru Elsebe Juel, afgangne Ove Juels til Brusgård.

Landsdommere i Jylland for en dom de den 18. januar sidst forleden på Viborg landsting imellem hende på den ene og menige Krstrup og Romalt bymænd på den anden side dømt har anlangende kongl: mayst:s korn-tiende af Krstrup sogn, doktor Jacob Mathiesen, superintendent over Århus stift, til sin bestilling skal være forundt. Hvilket han til Jens Sørensen i "Staumbaard" [Stånum] og afgangne Peder Nielsen i Munkdrup på deres og menige sognemænds vegne udi Krstrup sogn den 28. oktober 1645 skal have fæstet, og det i Jens Sørensens og Peder Nielsens livstid med sådan omseende, at når deres afgift ej i rette tid blev ydt skulle den kontrakt være magtesløs. Men efterdi bemeldte Peder Nielsen, som stod for den halve tiende, ved døden afgik, og doktor Jacob Mathiesen siden den halve part, som han formener derved at være ham igen at bortfæste, nådig dem et år til bedste holden om de det igen påny ville fæste, som de dog ej skal have gjort. Derfor den halve part til Elsebe Juel stedt og fæstet, efter doktor Jacob Mathiesens til hende udgivne fæstebrevs videre formelding. Hvoraf hun og den tilbørlige afgift for næst afvigte år skal have erlagt efter doktor Jacobs kvittering o.s.v.. Hafnia den 18. marts 1654.

Idem: Jens Sørensen i Stånum og afgangne Peder Nielsens efterleverske Anne Sørensdatter i Munkdrup deres børn og laugværger. Item alle Krstrup sognemænd med samme deres gamle fæstebrev, såvel som Henrik Thot til Boltinggård og Christen Skeel til Estrup, alle om de har der noget til at svare. Samledes Jacob Matthiesen til bemeldte tid og sted at comparere fornævnte sidst udgivne fæstebrev at forsvare. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 18/3 1654 - 10/10 1654, side 358b.

Fru Margrethe von der "Lyche" [Lühe],
salig Jørgen Brockenhuuses til Sebberkloster.

Landsdommerne udi Jylland for en dom de på Viborg landsting den 1. marts sidst forleden imellem hende på den ene og hr. Gabriel Christoffersen⁴⁵ i "Blehe" [Blære] på den anden side dømt har anlangende, at de har stadfæstet og ved magt dømt en herredstingsdom som af Christen Schiønning i Binderup, herredsfoged i Års herred, for nogen tid tilforn af ham dømt, anlangende en skældsseddel hr. Gabriel bemeldte fru Margrethe v. d. Lühe nogen tid tilforn skulle have ved tvende mænd tilsendt. Hvor udi han sig har bekendt at være sin hustrus moder Maren Lauridsdatters laugværge. Skrevet hende at være stævnet og sig undskyldt i samme sin skældsseddel ej han eller Maren Lauridsdatter at kunne møde efter sådan en mundtlig, letfærdig og løs begæring. Hvilken skældsseddel fru Margrethe formener hende til despekt at være skrevet og tilsendt, og ikke des mindre ham ej at have burdet at bevise sine ord og skrift. Hvorledes han kunne [til?] egen sigt Maren Lauridsdatters værgemål, efterdi han ikke skal kunne bevise hende til ham at være laugbøden. Ej heller at skulle kunne bevise fru Margrethe v. d. Lühe nogen letfærdighed over at have begået, eller sagen udi ringeste måde vedkommen, hvorpå han kunne have årsag samme sin uhøflige skrivelse hende at tilsende o.s.v.. Hafnia den 20. marts 1654.

Idem: Hr. Gabriel Christoffersen i Blære og Maren Lauridsdatter *ibid.*, så og Christen Schiønning i Binderup, herredsfoged i Ans herred, som i sagen dømt har med samme dom at forsvare. Datum ut supra.

---

⁴⁵) Se Herredagsdombog nr. 54 = 1655, s. 897b.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 18/3 1654 - 10/10 1654, side 360b.

Fru Margrethe von der "Løche" [Lühe], Jørgen Brockenhuuses.

Landsdommerne i Jylland for en dom de på Viborg landsting den 1. februar sidst forleden imellem Manderup Due⁴⁶ til Halkær på den ene og hende på den anden side afsagt anlangende nogen grund og ejendom, som efter gamle sandemændsbreve skal befindes at ligge og være bemeldte fru Margrethe v. d. Lühe og hendes børns endels grund og ejendom til Biltotegård /:indtil anderledes at bevises:/. Og eftersom Manderup Due, ved sin fuldmægtig Peder Hansen Fox i Ålborg, til Slet herredsting på underskellige tider skal have sig af at berømme om nogle førte sanke- og villige vidner, en del Manderup Dues egne tjenere og omliggende bosiddere, som dem har ladet til bekevenne at vidne Manderup Due, og dem selv til "felle". Hvorimod adskillige gamle breve for dem skal være bevist og i stævningen for dem påberåbt, og i retten indlagt. Des uanset en part ikke skal være blevet udi deres dom indført. Med hvilken dom de ikke endelig i nogen måde skal have dømt eller klarlig specificeret i hvad egentlig måde det ikke skulle eller kunne være herredsfogdens dom at dømme imod Manderup Due til hindring at betale hvis skade hans hopper og fæmon havde gjort på hendes eng og ejendom. Ej heller klarlig udi deres sentens indført udi hvad måde det kapitel på hvilket herredsfogden havde dømt kunne have videre udseende. Ej heller forklaret af hvad årsag det ikke skulle være herredsfogdens dom, uanset for dem skal være bevist med adskillige dokumenter, sandemænds processer, gamle forbudsvidner og vedkendelse o.s.v. Hafnia den 20. marts 1654.

Idem: Manderup Due med alle sine i den sag forhvervede dokumenter, være sig vidner, syn, klagevidner, forbudsvidner eller egne udgivne forbud i hvad navn det have kan. Deslige hans fuldmægtig Jens Nielsen og Peder Hansen med hvis vedkendelse og andre dokumenter af enten dem gjort og forhvervet. Item Anders Tygesen i Ørsnæs og Peder Poulsen i

---

⁴⁶) Se Kongens retterings stævningsbog 18/3 1654-10/10 1654, s. 443b.

Farstrup, som den 3. juli 1652 i sagen om forbud først vidnet har. Poul Andersen i Engelstrup med sine consorters syv mænd, som den 9. december 1652 hjemlet har de omtvistede åsteder anlangende, samt stævningsmændene som kald og varsel samme syn anbelangende afhjemlet har. Item Michel Pedersen i "Kylby" [Kølby] med sine medfølgere som den 3. februar 1653 vidnet har om indtagne folk, med en hel del flere vidner stævningen om formelder, som alle om bemeldte sags beskaffenhed vidnet har, at møde etc.. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 18/3 1654 - 10/10 1654, side 396a.

Knud Lassen i Ris udi Skanderborg len.

Landsdommere i Jylland andragende hvorledes han skal have tiltale til efterskrevne sandemænd i Viborg, nemlig Giermand Jensen, Jens Jensen "føffuelingh" [Føvling?], Jens Badskær, Jens Glarmester, Hans Tinstøber, Christen Troelsen, Christen Bøgh og Jacob Klejnsmed for en ed og tov de til Viborg byting den 23. januar sidst forleden over fornævnte Knud Lassen forhvervet har, og svoret ham en fuld vold over, for han skulle have foragtet retten. Hvilket Lassen formener sig dermed stor uret at være sket, idet han for retten har stået og tilbudt betaling. Tilmed skal også med fornævnte sandemænds ed bevises, at Knud Lassen skal være forlovet af Bertel Jensens fuldmægtig Jens Clemendsen at drage af byen fra den 12. december 1653 og til den 23. januar 1654, som af sandemænds ed noksom er at erfare. Og da til samme tid er Knud Lassen mødt tilstede for retten og tilbudt betaling hvis som han med rette med resterede. Hvorfor Lassen formener samme sandemænds ed bør magtesløs at være. Over bemeldte landsdommere besværer han sig for en dom de til Viborg landsting den 1. marts 1654 dømt har, og befundet fornævnte sandemænds ed ret at være. Formener og samme dom bør magtesløs at være og ej at komme ham til skade. Des lejlighed etc.. Hafnia den 27. marts 1654.

Idem: Bertel Jensen med samme fornævnte sandemænds ed og landstingsdom med arrest og forpligtsvidner, samt fornævnte sandemænd som samme ed og tov gjort har. Item arrestmændene, så og Jens Jørgensen byfoged som samme vidne og ed udstedt har, Jens Christensen Høgh og Peder Henriksen byskriver om de vil have der noget til at svare. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 18/3 1654 - 10/10 1654, side 403b.

Christen Jensen i Silkeborg kro.

Landsdommeren i Skåne for en dom han der på landstinget den 28. november 1652 imellem bemeldte Christen Jensen på den ene og Claus Poulsen udi Christianstad på den anden side dømt har angående noget gemmegods, som Christen Jensen udi forgangne ufredstid til Claus Poulsen udi forvaring og gemme indsat har. Hvilket gods mestendels skal være forrygget og borte. Og landsdommerne bemeldte Claus Poulsen, dertil at svare, skal have frikendt undtaget hvis deraf i hans hus uforrygget findes kan. Og det formedelst godset til bemeldte Poulsen ved registrering ikke skal være tilstillet, mens en del til hans afdøde hustru at være antvordet. Hvortil Christen Jensen selv nøglerne skal have beholdt og ved sin betroede dertil og fragået. Item en del for rigtig gælds tilkrav at være udtaget. Hvormed bemeldte Jensen formener sig uret at være sket, idet han ikke skal have anset Claus Poulsen selv bekender, at have Jensens gods i forvaring og det til hans afdøde hustru at være antvordet, og Poulsen, som den rette husbond og boets værge tager husleje og betaling 36 rdl. for godsets forvaring og gemme. Og udi så måde tager betaling for det gods som berettes at være borte, som for det udi beholdning findes. Uanset Claus Poulsen fast en 7 års tid skal have gjort hold på godset, som dog mange gange på Jensens vegne skal være gjort anfordring om. Hvor udover han skal have været forårsaget med stor bekostning fra Jylland og over til Skåne og dermed lang proces o.s.v.. Hafnia den 27. marts

1654. Idem: Bemeldte Claus Poulsen tagende med sig det håndskrift hvorefter den nam og vurdering i Jensens gods sket er, såvel hans ubillige regnings opskrift med den påberåbte håndskrift hvorefter han for den hovedsum og rente er tilfundet udlagt og betaling udi hans overblevne gods, såvel og de 4 likvideringsmænd. Deslige Laurids Ibsen tagende med sig den Claus Poulsens befaling hvorefter han de omtvistede penge af hr. Jens opbåret har. Så og bemeldte hr. Jens Hansen tagende med sig den indfrieede håndskrift med dets opskrift, så sagens rette beskaffenhed des rigtigere deraf erfares kan. Dog ville vi etc. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 18/3 1654 - 10/10 1654, side 448b.

Hr. Christian Christensen [Hortulan]⁴⁷ sognepræst til Ramme
og Jens Hansen borgmester i Holstebro.

Landsdommerne i Jylland for en dom de til Viborg landsting den 30. marts 1653 dømt har imelem dem og deres moder på den ene og fru Birgitte Sehested til Søgård på den anden side anlangende en sum penge, som fru Birgitte Sehested efter hendes udgivne håndskrift til afgangne Albert Reiniche, fordum rådmand i Holstebro skyldig er blevet. Og udi deres doms slutning havde bemeldte frue frikendt, og ikke havde agtet at bemeldte frue sig har, som en selvskyldner på sig selv og sine arvingers vegne, tilforpligtet skadesløs at betale. Hvilket håndskrift hun med egen hånd har skrevet og underskrevet, såvel som efter hendes begæring af Erik Juel til Hundsbæk til vitterlighed med hende er underskrevet, tvivles bemeldte Birgit Sehested ikke samme sum penge den tid havde blevet betroet, dersom bemeldte Erik Juel ikke med hende havde underskrevet, og udi samme deres doms slutning fører dem til behjælpning den arvs

---

⁴⁷) Se Herredagsdombog nr.55, s.343.

fragåelse som er sket efter hendes afgangne husbond. Hvilken menes ej at kan komme bemeldte frue til nogen befrielse på samme hendes udgivne håndskrift, men jo pligtig er at betale samme sum penge, hovedsum, rente og interesse, efter hendes udgivne skadesløs håndskrift som det sig bør. Efterdi for dem ikke var bevist at hendes husbond /:eller nogen anden:/ har gjort hende umyndig. Efter hvilken lejlighed mener de til samme deres doms slutning ingen føje har haft, men formoder at bemeldte fru Birgittes håndskrift bør ved magt at være, og deres dom magtesløs at blive, og ikke komme dem på samme deres gælds fordring til skade i nogen måde. Des lejlighed etc.. Hafnia den 2. april 1654.

Idem: Bemeldte fru Birgitte Sehested med sin laugværge tagende med sig hvis hun kan have sit håndskrift med at bestyrke. Item Erik Juel rigens råd, Søren Nielsen, herredsfoged i Hillerslev herred, og Jens Høeg, som imod samme gælds fordring prosteret havde, om de har der noget til at svare. Dog ville vi etc.. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 18/3 1654 - 10/10 1654, side 563a.

Hans Pedersen Holm, herredsfoged i Hids herred i Jylland.

Borgmester og råd udi Christianshavn for en dom de den 15. juni 1653 imellem ham, på sin afgangne hustrus og børns vegne som arvinger efter afgangne Peder Lauridsen Hvid, fordem renteskriver i København, på den ene og Jørgen Høyer, bundtmager og indvåner i Christianshavn, på den anden side, dømt og afsagt har anlangende Jørgen Høyer den 9. december 1639 til Peder Lauridsen Hvid skal have solgt og afhændet en hans gård og ejendom liggende i Kongensgade i København, efter derom hans udgivne købebrevs formelding. Hvorimod Peder Hvid straks skal have givet Jørgen Høyer, på samme gårds betaling, sin obligation på 458 rdl. hvoraf de 8 rdl. straks blev erlagt. De 150 rdl. til påske næst efter at skal betales, og resten 300 rdl. at forrentes efter samme indfriele obligations videre formelding. Hvoraf Peder den 15. april 1640 til Høyer betalt 150 rdl., ef-

ter Jørgen Høyers udgivne kvitterings udvisning. Hvorefter Høyer samme ejendom den 15. juni samme år fra sig og sine arvinger og til bemeldte Peder Lauridsen hans hustru og begge deres arvinger lovlig til tinge skødet har, som derom af Københavns byting udstedte tingsvidne videre skal udvise. Og samme dag skal Peder Lauridsen samme ejendom igen for 300 rdl. til Høyer have pantsat, og dermed sin forrige udgivne obligation indfriet, som med Søren Christensen forrige byskrivners bevis skal være at bevise. Medens Peder Lauridsen kort tid efter ved døden skal være afgangen, og hans hustru til Jylland forrejt og sig med Hans Holm i ægteskab indladet o.s.v.. Hafnia den 9. april 1654.

Idem: Ole Steen byfoged sin dom at forsvare, så og Jørgen Høyer og Peder Mathiesen, om de vil have dertil at svare etc. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 18/3 1654 - 10/10 1654, side 699b.

Knud Hansen Rask og Jens Hansen i Ålling.

Bertel Hansen, forpagter på Donslund, fordi at han med hans konsort Jep Gjødse⁴⁸ Galthoe skal have dem samtlige tilforhandlet snildelig imod recessen en arvelod efter bemeldte Knuds og Jens Hansens broder afgangne Christen Knudsen på mange hundrede dalers værd. Hvorfor Bertel med sin konsort midlet har givet dem uden aleneste sit brev på halvtredie hundrede sletdaler dateret Ålling den 18. december 1647, og der Bertel Hansen for sin kvota deraf med lov og ret er blevet søgt til hans herredsting den 28. juli 1653. Har han der imod fremlagt et brev, som de den 3. december 1647 ham og Jep Gjødse skulle have givet, også dateret Ålling, og der iblandt Bertel Hansen siden en falsk kvittering "indsnooed" har med sær pen og blæk, som nok skal kendes, og datoen i bag ved en 3 til-

---

⁴⁸) Se min slægtsbog: Niels Pedersen og Ingeborg Christensdatter i Janderup, s. 52. Hans aner er ikke som nævnt i bogen, men er Gjøde Hansen og Kirsten i Galtho.

sat. Jep Gjødseu også bekendt med sin hånd det usandfærdig at være. Samme fornævnte brev er både til herredsting og landsting beskyldt, og af landsdommerne er indlagt efter beskyldning under forsegling. Og tilfundet bemeldte Bertel og Jens [fejll for Jep] Gjødseu dem derfor efter loven at fraværge. Over samme hedenfindelse har Knud og Jens Hansen sig intet at beklage. Medens formedelst sandheds oplyselse har de fornævnte falske brev for kongl: mayst: og rigens råd ladet indstævne. Og formener bemeldte Bertel Hansen, som det først og sidst skal have skrevet med sin egen hånd samme falske skrivelse bør at forsvare. Des lejlighed etc. at møde etc. med sig tagende bemeldte herreds- og landstingsdomme og alt hvis han sig der imod har sig med at erklære. [Her er ingen dato, men forrige har: Hafnia den 2. maj 1654].

Idem: Peder Lange og Laurids Below med dem at tage fornævnte indforseglede falske brev, som for retten for kongl: mayst: og rigens råd kan opbydes og påkendes. Samt Jep Gjødseu til samme tid at møde og da at lide. Dog ville vi etc. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 18/3 1654 - 10/10 1654, side 742b.

Christen Jensen i Silkeborg kro.

Peder Lange og Laurids Below for en dom de den 18. januar 1654 skal have dømt mellem bemeldte Christen Jensen på den ene og afgangne Laurids Villadsens arvinger i Århus, nemlig Søren Andersen Vesten og sine medarvinger på den anden side dømt har angående en forpligt, som Laurids Villadsen til bemeldte Christen Jensen på penges annæmmelse af registreringsbrevs [op?] gørelse skal have udgivet, hvorefter landsdommer forskrevne Søren Andersen Vesten med de andre hans medarvinger skal have tilfundet rigens æskning at lide. Til hvilken dom ingen beskyldning gives, men fast mere formenes retfærdig at være dømt, og der foragter at den af kongl: mayst: og Rigens ret vorder konfirmeret. Des lejlighed etc. Datum Kolding den ... juni 1654.

Idem: Henrik Jensen landstinghører, item Søren Vesten såvel som hans medarvinger nemlig Anne Jensdatter med hendes laugværge, Niels Villadsen, Clemend Lauridsen, Karen Villadsdatter med hendes laugværge og Niels Madsen prokurator til fornævnte tid at møde og der at lide etc. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 18/3 1654 - 10/10 1654, side 796b.

Mester Niels Jørgensen⁴⁹ [Seerup] i Them.

Peder Lange og Laurids Below for en dom de den 16. august 1654 skal have dømt udi hvilken dom de har ved magt dømt tvende vidner nemlig Eske Poulsen og Peder Hansen, som har vidnet og båret kundskab udi den forsamling til Niels Vinters bryllup, mester Niels at have været beskænket og danset foruden præstekjortel, faldet på gulvet udi dansen, slaget øl af et glas udi sin hue, foregivende dem deres vidne været gestændig. Mester Niels intet nøjagtig derimod at have fremlagt, mens instrumenternes vidne de tvendes vidne at bekræfte. Hvilke tvende vidnesbyrd beskyldes ej lovlig efter recessen at være ført, som det sig burde, efterdi bispen i Århus selv førte vidner i samme sag, ej er lovlig kaldet, nemlig instrumentisterne og Jens Nielsen, skaffer til samme bryllup, de tvende vidnesbyrd at høre og dertil at svare. Og fornævnte 2 vidnesbyrd i sig selv er ganske uoverensstemmende, efterdi instrumentisterne både vidner tvært imod doktor Jacob Mathiasens stævning, såvel som imod de tvende studenter og bekræfter instrum: ved deres ed udtrykkelig. Såvel som Jens Nielsen, forrige skriver på Dronningborg intet at være derom bevidst om mester Nielses drukkenskab, ej heller om de uskikkeligheder han for beskyldes. Hvilke vidnesbyrd til landsting at møde ej lovlig er stævnet efter recessen til de tvende vidner at høre, som endelig efter land-

---

⁴⁹) Se Herredagsdombog nr. 54, s. 766.

sens lov burde. Og erfares af bispens egne tvende stævninger processen medfører, ej efter loven at være underskrevet. Udi den første stævning kaldes aleneste de tvende [må være trende] personer mester Søren Hansen, mester Oluf Sørensen og Jørgen Christensen for provsten at møde og vidne. Og da udelukkes de 4 vidnesbyrd, som tilforn har vidnet på det de ej skulle svare til de tvendes vidner, udi den sidste stævning som bispen ved sin fuldmægtig lod udgå, da findes de 4 selvførte vidner at være stævnet, at høre hvad de andre ville vidne, og dertil at svare, som med stævning skal bevises o.s.v. Datum Vejle? den 10. oktober 1654.

Lundenæs Lensregnskab.

Bilag 1654, penge på rente.

Las Vistesen i Bindsbøl.

Mads Madsen i Tarm Bisgård, den yngre, i den sag tingholder på Nørre herredsting, Frands Pedersen i Tarm og Axel Nielsen skriver gør vitteligt, at år 1655 torsdagen den 19. april på fornævnte ting var skikket ærlig og velbårne mand Peder Reedtz til Tygestrup, kongl: mayst:s rentemester og befalingsmand på Lundenæs, hans visse bud Jens Jessen i Pabgård, som der lovlig eskede, bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd, som var fornævnte Frands Pedersen i Tarm, Christen Christensen i Adsbøll, Niels Madsen ibid., Clemend Iversen i Lyne, Jens Christensen i Foersum, Jep Pedersen i Adsbøl, Jep Lassen i Sejlsbøl og Tyge Christensen i Vium. Disse fornævnte 8 dannemænd, de alle vidnede på deres gode tro og rette sandhed ved deres ed, at de så og hørte samme dag på fornævnte ting, at fornævnte Jens Jessen stod her i dag for tingdom, og fremlagde en seddel, hvorefter han var tingsvidne begærende, lydende som følger:

Kender jeg underskrevne Las Vistesen i Bindsbøl, at eftersom jeg på min moder og søskendes vegne har angivet, at have på rente seks-hundrede rigsdaler, da har vi deraf til vores fornødenhed optaget fire-hundrede rigsdaler. Des vidnesbyrd under min egen hånd. Bindsbøl den

26. januar 1654. Las Vistesens egen hånd. Hvilken seddel i dag for dom blev læst og påskrevet. Item fremkom fornævnte Las Vistesens for tingdom, og dette var gestandig efter fornævnte seddels bemelding, og var de begge til vederståelse, der dette gik ved tingsvidne beskrevet. Ut supra.
Mads Madsen egen hånd. Frands Pedersen.

Bøvling lensregnskab.

Bilag til skattemandtal til 3 uger efter Michaelis 1654.
Film M-18055.

Kjeld Nielsen i Tangsgård, foged på Gudum birketing, Knud Gregersen i Skodborg og Knud Christensen skriver gør vitterligt år efter Guds byrd 1654 fredag den 20. oktober på fornævnte ting var skikket Jens Nielsen i Knarbjerg som bad og fik et fuldt tingsvidne af 8 dannemænd som er Knud Gregersen, Peder Jensen på Vester Lind, Niels Pedersen i Skovgård, Jens Lauridsen i Nør Tang, Christen Mørk i Krog, Jens Nielsen i Hornshøj, Jens Sørensen i Bredal og Christen Ochsen i Højbjerg. Disse 8 dannemænd vidnede alle samtlige på tro og rette sandhed at Jens Nielsen stod her i dag for tingdom, og var tolv uvildige dannemænds vidne og kundskab begærende, om det ikke enhver udi Guds sandhed fuld vitterligt, at Knarbjerg han udi år er meget ringe på grund og ejendom og næsten engløs. Og har ikke heller evne eller formue at kan skatte videre end for en halvgård. Da blev her nu i dag opskrevet af stokke efterskrevne 12 dannemænd som er Bertel Lauridsen i Pilgård, Mads Christensen i Matrup, Christen Nielsen i Bjerregård, Henrik Nielsen i Rotborg, Anders Pedersen ibid., Søren Jepsen i Budsgård, Niels Lauridsen på Hede, Jens Jensen i Dalgård, Peder Christensen i Makholm, Christen Pedersen i Kokholm, Rasmus Christensen i Skodborggård og Mogens Poulsen i Dustei. Hvilke 12 dannemænd alle samtlige svor og vidnede hver med deres oprakte fingre og højeste helgens ed, at dem udi Guds sandhed fuld vitterligt er, at Knarbjerg fornævnte Jens Nielsen ibor er ganske ringe og skarp på grund og ejendom, og næsten engløs. Ikke heller han har enten

evne eller formue at kan skatte videre i kongl: mayst:s påbudne skatter end for en halvgård og ilde nok for en halvgård. Og ligesom forskrevne 12 dannemænd har vidnet, så vidnede også mange af herredsmænd her nu i dag på tinget tilstede var. Item bestod Peder Nielsen i Skodborg og Peder Jensen i Nør Tang med oprakte fingre og ed, at de på lørdag sidst forleden var 3 uger var for Bøvling port og der varsel gjorde ærlig og velbyrdig mand Otte Krag til Voldbjerg, Danmarks riges råd og kongl: mayst:s befalingsmand på Bøvling, for dette vidne her i dag at tage beskrevet. Og talte med Christen Boder? der sammested og gav ham samme varsel tilkende. Til vidnesbyrd under vor forsegling. Datum ut supra.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 31. januar 1655, side 39b ff.

Lisbeth Jensdatter i Vestergård.

Var skicket Lisbeth Jensdatter, salig Laurids Lauridsens i Vestergård, på hendes egen og børns vegne, deres fuldmægtig ærlig og velagte Jens Lassen, med en opsættelse her af landstinget den 28. november sidst forleden udgangen indeholdende hun da, efter andre opsættelsers indhold, at have hid i rette stævnet Mads Madsen i Tarm Bisgård, herredsfoged i Nørre herred, for en indvisning han den 19. juli 1641 og den 16. september næstefter, ved tingsvidne til Nørre herredsting er udstedt, og det i så måde, han forskrevne tid havde været i Overgård, og der indhjemlet Las Nissen i Toftum og Dynis Jensen i Nordenaæ, at gøre Hans Nielsen borgmester i Varde, hans fuldmægtig, indvisning udi "Kuit breff" lydende på 113 rigsdaler hovedsum, ærlig, nu salig, velb. frue fru Margrethe Krag til Varhoe, salig Mads Overgård skyldig var, og resterer deraf, ærlig og velbyrdig mand Erik Krag til Bramming kongl: mayst:s overkansler, at betale efter brevs udviselse, tilkommer. Og det for gæld Oluf Lassen Haue og Laurids Pedersen Vogenslund, Hans Nielsen skulle have pligtig været. Og eftersom Oluf Lassen og Laurids Pedersen iblandt andre skulle været Mathias Olufsens arvinger. Da har Mads Madsen sig understået, at

Hans Nielsens fuldmægtig, som ikke må vides eller navnligens meldes, hvor han var udsætning i forskrevne brevs betaling for 24 sletdaler, og udi en anden gæld for 16 sletdaler, som samme vurdering i sig selv videre skal formelde. Hvilken vurdering beskyldes, at Oluf Haue og Laurids Pedersen aldeles ingen lod eller rettighed til eller i forskrevne brev på samme 130 rigsd. hovedsum eller rente havde; men andre deres medarbejdere, nemlig Las Bertelsen udi Obling, Jørgen og Jep Bertelsen udi Overgård, Mæ Niskone i Lønborg by og Hans Ibsen i Hessel på sin hustru Kiersten Lasdatters vegne med flere, rum tid førend samme indvisning gjort blev, arveligen er tilfaldet, og derimod forskrevne personer af andre tilstandende gæld har fanget vederlag, med skiftebrev og lodseddel at bevise. Det samme og med Oluf Haue hans eget udgivne brev og forpligt, hvor udi han bekender sin arvepart efter Mathias Olufsen at have bekommet, og lovet at gøre afkald; som samme lodseddel, skiftebrev og forpligt udi sig selv videre skal forklare. Dog ikke desmindre har forskrevne Mads Madsen sig tilfordristet at indhjemle vurderingsmænd på hvis de ikke enten så for dem, eller vidste hvad de gjorde eller bestilte i nogen måde. Tilmed ikke kunne være ham ubevidst forskrevne brev på bemeldte 130 dlr. jo var forskrevne personer arvelig tilfaldet, efterdi han selv den 8. juli 1641 har været tilstede i Overgård over skifte og registrering efter Mathias Olufsen, med hans egen hånd er at bevise; og i så måde, som formenes uretmæssig hjemlet og gjort indvisning i andre deres gæld, hvortil han Oluf Haue eller Laurids Pedersen ingen føje eller rettighed havde i nogen måde; og ikke heller derfor er lovlig varsel givet, som det sig bør.

Nok da hidstævnet Las Nissen og Dynis Jensen, vurderingsmænd, for samme indvisning de på andre mænds gældsbreve gjort har, som de ikke så eller for dem fast [havde?], hvorpå de nogen indvisning gøre kunne. Deslige for et vidne, de samme tid vidnet har, efter Jørgen Bertelsens mundheld, han skulle have bekendt for dem, at forskrevne breve skulle have stået i Overgård i et skrin, om hvilket han dog ikke kunne være bevidst, efterdi han ikke havde nøgle til skrinet, og intet heller havde lagt der udi; kan og ikke læse eller skrive. Og at samme breve da ikke kan have været der på stedet. Kan og af samme breve og beviser forfares, i

betænkende skifte og jævning lang tid tilforn var gjort, og arvingerne enhver deres arv da til dem har annammet. Og ikke heller han samme ved at have sagt er gestændig i ringeste måde.

Hidstævnet Jørgen Bertelsens hustru og arvinger Mette Jesdatter, Jes og Oluf Jørgensønner, Karen Jørgensdatter for samme ord deres husbond og fader, ret imod troværdige breve og bogstav, skal have berettet, og er hans enlig svar, som forskrevne mænd i deres egen sag dem selv til befrielse, ikke ved tingsvidne bekræftes.

Item hidstævnet Oluf Lassen Haue for tvende svar, det ene til Øster herredsting den 16. maj 1649, det andet til Nørre herredsting den 16. maj 1642, da forskrevne Hans Nielsen borgmester havde bespurgt ham, om han havde befattet sig med hvis han i forskrevne måde var tilvurderet, hvortil Oluf Haue svarede, nej. Hvilket spørgsmål og gensvar ikke hovedsagen vedkommer, og ikke heller med nogen troværdig bekræftet. Tilmed i begge deres egen sag at være passeret; ikke betænkende han intet med samme gælds fordring havde at bestille eller i ringeste måde, som meldt er, vedkommer.

Endnu hidkaldt borgmester Hans Nielsen for et sendebrev, han den 18. januar 1648 forskrevne sag vedkommende, velbemeldte gode mand Erik Krag har tilskrevet.

Nok hidstævnet Peder Nielsen ridefoged til Bramming og Christen Madsen i Lundtarp for et "Aarest och forboed" [arrest og forbud] de på Hans Nielsens vegne skulle have gjort hos merbemeldte Erik Krag, at den gode mand ikke pengene, som resterer på forskrevne brev, skulle betale eller fra sig levere.

Item da hidstævnet ærlig og velb. Erik Krag for tvende opskrifter, den ene er skrevet på forskrevne indvisning den 13. februar 1648, den anden samme dag på berørte sendebrev, bemeldende i sin mening, gælden hos hans velbårenhed var "Aarestierit", og begæringen til sagens uddrag skulle blive efterkommet. Hvilke den gode mand skriver, ikke hovedsagen vedkommer, udi agt havende, ikke enten Hans Nielsen, Oluf Haue eller Laurids Pedersen til samme brev eller dets efterfordring havde nogen føje eller rettighed i nogen måde, som bemeldt er og skal bevislig gøres.

Endnu hidstævnet Christen Madsen i Lundtarp, herredsfoged i Vester her-

red, for en dom han den 7. juli 1649 til Vester herredsting, imellem forskrevne gode mand Erik Krag og Hans Nielsen borgmester, dømt har, og der udinden tildømt Erik Krag, efter vurderingen, at betale Hans Nielsen af samme brevs ubetalte rest 36 sletdaler 12 sk. Hvilke hans dom beskylde for det første ingen lovlig stævning eller kald er givet eller gjort til salig Mathias Olufsens arvinger, som der i nabolaget, imod samme dom at svare, som det sig bør. Tilmed også ikke for ham er bevist Oluf Haue, Laurids Pedersen eller Hans Nielsen nogen rettighed har eller har haft til forskrevne 130 rigsdalers arv, men sandfærdig bevises de ingen lod, part eller rettighed har haft dertil i nogen måde med andre deres medarvinger på lod at være tilfaldet. Men så herredsfogden så ganske udførlig i sin sentens indfører, at Hans Nielsen er tilvurderet at have sin gæld 36 daler 12 sk. udi forskrevne brev, kan ikke sandfærdig være hensat?, ikke betænkende vurderingen Hans Nielsen selv fremlægger, formelder på, at den part Oluf Lassen kunne være berettiget i forskrevne brevs gæld deraf tilvurderede de Hans Nielsen at have udi sin betaling 24 sletdaler, og for hvis Laurids Pedersen skyldig udi hans gæld 16 sletdaler, beløber sig 40 daler, som ikke er eller kan beregnes 36 sletdaler 12 sk., som dommen medfører. Det samme med Hans Nielsens beretning i sin stævning indført, noksom vedgås og bekræftes, idet han beretter, rygte og tidende skulle gå, hvis gæld ham udi Laurids Pedersens gælds betaling han havde ladet sig tilsætte af andre at være optagen, og derfor ulovmæssig siden, såvel som tilforn, at holde sig til, så vidt igen i velb. Erik Krags brev, der af sin skade igen at oprette. Hvilket, efter begæring, imod bare ord og Hans Nielsens egen fremlagte indvisning dømte, som af dommen ydermere kan erfares. Og eftersom borgmester Hans Nielsen til landstinget er mødt i rette, og formenten sagen ikke så lovlig at være indstævnet, som det sig bør, anseende han havde tvende domme, den ene på Oluf Haue, den anden på Laurids Pedersen Vognslund for gæld, de ham skulle skyldig været. Deslige og ikke heller hans fuldmægtig, som på hans vegne indførsel udi forskrevne brev i Overgård forhvervet har, dertil så lovlig var stævnet og kaldet, som det sig burde. Og der udover af de gode velb. herrer landsdommere befalet samme domme til sagens videre erfaring at skulle udi rette stævnes, og der udover forårsagedes, at i rette

stævner Daniel Philipsen byfoged i Varde for tvende domme han den 7. september 1635 på Varde byting, på Oluf Lassen Haue og Laurids Pedersen Vognslund, dømt har. Hvilke domme Lisbeth Jensdatter eller hendes børn deres retfærdig fordring udi ringeste måde intet vedkommer, betænkende Oluf Haue eller Laurids Pedersen ingen rettighed dertil eller udi samme brev udi ringeste måde at have eller sig kan tilegne med uryggelig bogstav, som meldt er, at bevise, men at Lisbeth Jensdatters underpant, hos sig selv ugrundelig kan indbilde, at Oluf Haue og Laurids Pedersen, som lovforvunden er, ikke deres arveparter efter salig Mathias Olufsen kunne afhænde. Så har forskrevne personer ingen lod eller del med Lisbeth Jensdatter i forskrevne brev, men dem deraf ganske at være udskiftet, efter klare bogstaver og lodsedlers videre udviselser. Og dersom Oluf Haue eller Laurids Pedersen, efter beretning, vederhæftig skulle findes arv i Overgård, efter deres salig morbroder, at annamme, vedkommer Lisbeth Jensdatter intet, mens Hans Nielsen borgmester og dem sagen vedkommende er, har de imellem dem selv at påtale, og ikke hendes rigtig eller lovlig fordring, imod skadesløs brev og andre berørte breve og beviser, bør at agtes eller anses i synderlighed, efterdi salig Mathias Olufsens efterladte gode og gods til den yderste tid, efter hans dødelig afgang, som til sjette ugers dag imellem hans arvinger lovlig og rigtig skiftet og delt er, som forskrevet er, står ved sin fulde magt.

Belangende de tvende domme Oluf Haue og Laurids Pedersen Vognslund anlangende, ved hvilke bemeldte Hans Nielsen borgmester, til Viborg landsting har Lisbeth Jensdatter lovligen tiltale imod ham og flere forhindret, formedelst de ikke inden tvende års forløb har været indstævnet til underkendelse, og uanset bemeldte tvende domme Lisbeth Jensdatters sag intet vedkommer, har hun dog været forårsaget, hende til bekostning, underdanigst at søge hans kongl: mayst:s nådigste oprejsning, at hun ikke aleneste for dommen, men endog alle andre dokumenter bemeldte sag vedkommende til underkendelse, nådigst er forundt og tilladt, at velbemeldte velb. landsdommere at indstævne, eftersom samme kongl: mayst:s benådningbrev videre skal formelde.

Endnu hidstævnet Jens Pedersen borger i Varde og Niels Poulsen i Tønding for et vidne de til Øster herredsting den 13. oktober 1651 med Hans

Nielsen vidnet har, i sit indhold, de den 18. marts 1652 [der må være fejl ved dette årstal eller det første] skulle have hørt til Niels Poulsens det, Oluf Lassen Haue i Hessel skulle have sagt, han ikke skulle have været over skifte, eller sin arvepart annammet efter forskrevne salig Mathias Overgård. Med hvilke vidne Hans Nielsen, som det lader sig anse, han ved slig påfund, Lisbeth Jensdatter, en fattig enke og hendes faderløse børn, deres retfærdig sag til ophold og forvildelse, dem skade og omkost at gøre, har optænkt og påfunden. Hvilke deres vidne beskyldes, efter Oluf Lassens og Hans Nielsens mundheld og snak, at være vidnet, og ikke på fersk fod forhvervet, men langt over år og dag. Oluf Lassen også har vidnet i sin egen sag tvært imod udgivne Lisbeth Jensdatter og hendes børn. Ej heller salig Mathias Olufsens vedkommende arvinger, for forskrevne vidner at være varsel givet.

Endnu hidstævnet Aksel Nielsen i Vittarp for han den 16. september 1641 til Nørre herredsting skal have været Hans Nielsen borgmester i Varde hans fuldmægtig, et tingsvidne at tage beskrevet, og udi samme tingsvidne ladet indføre, at herredsfogden med tvende mænd skulle have været i Overgård den 29. juli næst tilforn, og gjort Hans Nielsens fuldmægtig udsætning for gæld, Oluf Lassen Haue og Laurids Pedersen Vognslund skal have været Hans Nielsen skyldig, og ikke meldes, hvad navn hans fuldmægtig har haft, og ej heller hvo det været har, så Lisbeth Jensdatter sig til efterretning ham navnlig til landsting kunne indkalde.

Og eftersom hovedsagen langsommelig tid forleden til landsting at være indstævnet, opsat er og heri fundet, dog ikke nogen tid af landsdommere skriftlig måtte vides, hvad årsag slig ophold imod en fattig enke og faderløse børn ske burde, hvilket af stævning og opsættelse kan erfares. Menende, efter slig lejlighed, forskrevne indvisning og dets påskrift, vidner, sandbreve, arrester, forbud og domme derefter forhvervet er, ulovlig og uret at være, og bør magtesløs at blive, såvel som også velbemeldte tvende domme, som Hans Nielsen borgmester, på Viborg Landsting, har påberåbt, in original at fremlægge.

I lige måde, såvidt Lisbeth Jensdatter vedkommer, samme domme samt alt andet han her udinden har at påstå, ikke bør at være hende på hendes gælds fordring "hinderlig" eller til skade i nogen måde. Og derhos forme-

ner at Hans Nielsen borgmester, Mads Madsen og Christen Madsen har gjort uret, og formedelst unødigt trættes forårsagelse imod et skadesløsbrev, og forårsagende umage og pengespild, enhver af dem at give kost og tæring, som det sig bør.

Har derfor hidstævnet borgmester Hans Nielsen med hans unavnlig fuld-mægtig, så og med forskrevne indvisning i Overgård gjort er, samt vidnerne i sig selv og dets påskrift, sendebreve, arrester og derpå fremlagte beviser de spørgsmåls tingsvidner med Oluf Hansens svar indført, samt forskrevne domme, så og med alt andet han her udinden agter at påstå. Forskrevne Mads Madsen, Christen Madsen, Las Nissen, Dynis Jensen, Jørgen Bertelsens børn og arvinger nemlig Mette Jensdatter, Jens og Oluf Jørgensønner og Karen Jørgensdatter, Oluf Lassen, Las Pedersen, Karen Lasdatter med deres laugværger, Las Eschesen i Lund og Boeld Eschisdatter i Toftlund med hendes laugværge, Anne Eschisdatter i Langsig, Anne Christensdatter i Tistrup med deres laugværger, så og Peder Nielsen på Bramming, Las Bertelsen i Obling, Jep Bertelsen i Overgård, Anders Nielsen i Hie, Mae Niskone i Lønborg by, Kirsten Lasdatter i Hessel med deres laugværger, Peder Pedersen i Haue hans egen og hustrus vegne, Peder og Simon Pedersen i "Hauff", Hans Christensen, Søren Christensen og Las Christensen i Tistrup, Jens Pedersen i Varde og Niels Poulsen i Tønding, enten de er inden eller udenlands. Deslige Daniel Philipsen byfoged i Varde, Peder Friis i List, Las Michelsen i Sdr.Bork, Christen Christensen i Adsbøl, Axel Nielsen i Vittarp, Peder Lauridsen borger i Varde og Jens Pedersen, da boende udi anneks præstegård i Tistrup, og nu i Abildholdt, om de vil have noget dertil at svare.

Derimod havde ærlig og velagte mand Hans Nielsen borgmester, med en opsættelse her af landstinget den 22. november sidst forleden udganget, hidstævnet Niels Lassen af Nyland, Jens Lassen af Hie deres hustruer og arvinger nemlig Las Nielsen i Sdr. Bork, Clemend Nielsen på Nyland, Peder Nielsen og Anne Nielsdatter i Vejers, Iver Nielsen Nyland, nu i Vejers, Anna Lasdatter født i Overgård, Marie, Kirstine, Karen og Anna Jensdøtre født i Hie og Christen Jensen nu i Nørkærgård, givende dem til sag det, forskrevne Niels Lassen, Iver Nielsen og Jens Hansen den 8. juli 1641 skal have dem understået og tilfordristet at lodde og skifte salig Ma-

thias Olufsen af Overgård hans efterladte "tilstandendes gields breffue" imellem hans arvinger, uanset at en part af arvingerne ikke selv personlig, eller nogen på deres vegne, da skal have været tilstede, eller nogen hjemmel af dem dertil haft har. Ej heller af herredsfogden eller anden øvrigheds fuldmægtig samme tid at have været tilstede, dem sligt at gøre, ombedet eller indhjemlet, der de samme lodder skulle have gjort. Ej heller enhver skulle have bekommet sin anpart udi hvert brev, ikke heller hvert lod lige højt på penge at være anslagen, hvilket af samme lodsedler kan forfares, når de udi rette lægges. Medens sligt at have gjort, deres broder og svoger salig Las Lauridsen af Vestergård til vilje og behjælpning, at han sig de bedste lodder og visse tilstandendes gæld kunne tilforhandle. Nok hidstævnet forskrevne Las Lauridsen, Jens Lassen, Niels Lassen deres hustruer og arvinger nemlig Lisbeth Jensdatter i Vestergård, Maren Lasdatter, Anne Lasdatter, Lisbeth Lasdatter, anden Maren Lasdatter, Jens Lassen, Laurids Lassen, Niels Lassen, Kiersten Lasdatter, forskrevne Anne Lasdatter, Kiersten, Karen og Anne Jensdøtre og Christen Jensen, Iver Nielsen, Anders Nielsen i Hie, Jep Bertelsen i Overgård, Las Bertelsen *ibid.*, Jens Hansen i Nørbork, Peder Friis i List og Christen Ibsen i Strellev Kærgård, for en lodseddel de samtlige eller forældre med Las Lauridsen, Jens Lassen og Niels Lassen skal have gjort Oluf Lassen i Haue og søster Mæe Lasdatter *ibid.*, anlangende den arvepart de på lod skulle være tilfaldet efter salig Mathias Overgård udi gældsbreve, som før er rørt, der bemeldte Las Lauridsens såsom hans brødre og svogerskab ham til behjælpning, og Oluf Lassen og Hans Nielsen til stor skade. Tilmed ikke udi Oluf Lassens nærværelse skal være sket eller loddet, men ham aldeles uafbevidst, efterdi det ikke findes af ham underskrevet. Hidstævnet Oluf Lassen i Håge for et brev han den 8. [måneden ikke indført] skulle have udgivet, bemeldende han skulle have annammet hans arvepart efter forbemeldte lodsedler og skiftebrevs indhold, og der udi forpligtet sig at gøre Jørgen Bertelsen, Jep Bertelsen og deres medarbejdere nøjagtig afkald for samme arvelodder, hvilket ikke endnu sket er. Samme bemeldte brev skal befindes at være udgivet og dateret ungefær en måned førend samme urigtige skiftebrev og lodsedler gjort er, når den ellers ret anses uforandret eller unakuleret. Tilmed skal Oluf Lassen selv

have bekendt, at han intet med samme arvelodder havde at bestille siden hans salig morbroder Mathias Olufsen af Overgård var ved døden afgang, med tingsvidne at kunne bevise.

Hidstævnet Jens Lassen af Hie hans hustru og arvinger nemlig Anne Lasdatter, Marie, Kiersten, Karen og Anne Jensdøtre, født i Hie og hans søn Christen Jensen, for samme brev bemeldte salig Jens Lassen og bemeldte Christen Jensen, som med Oluf Lassen skal have underskrevet, deres broder og farbroder til behjælpning. Hvilket Oluf Lassen ikke skal være "gestændig" enten samme brev at have udgivet, ikke heller ombedet dem til vittterlighed med sig at underskrive. Tilmed skal han have været "Laugfeld och dom offer hannom gangen" førend sligt skulle være sket, eller samme arvelod at være tilfaldet. Men forskrevne brev og lodsedler at være gjort dem selv, deres broder og medarvinger til fordel, hvilket noksom kan eragtes, efterdi sligt udi ringeste måde er gangen for tingdom og ret skrevet, som det sig bør. Men aleneste er hjemmegjorte bænkebreve, lodsedler og andet dem med at tilvende hvis de syntes, og bemeldte borgmester Hans Nielsen hans lovlig gældsfordring til skade. Menende, efter forberørte lejlighed, samme forskrevne skifte og købebrev samt lodsedler, som de deres broder, svoger og medarvinger Las Lauridsen til behjælpning gjort er; og Hans Nielsen borgmester på hans retfærdige gælds fordring og lovlig udvurderede gældsbreve til hindring eller skade i nogen måde. Havde derfor hidstævnet Lisbeth Jensdatter med hendes laugværge samt hendes børn Jens Lassen, Laurids og Niels Lassønner, Kiersten, Marie, Anne, Lisbeth og anden Marie Lasdøtre med deres laugværger med forskrevne registrering, skifte, bænkebreve og lodsedler med hvis mere de der ud inden kan have at påstå, hvad enten de er inden eller udenlands, bemeldte registrering, skiftebreve og lodsedler at fremlægge. Deslige Jens Lassens hustru, børn og arvinger nemlig Anne Lasdatter, Marie, Kirsten, Karen og Anne Jensdøtre født i Hie, hver med deres laugværge, Christen Jensen i Nørkærgård og Niels Lassen af Nyland hans arvinger navnlig Clemend Nielsen, Las og Peder Nielssønner og Anne Nielsdatter med hendes laugværge, Iver Nielsen, Jens Hansen, Anders Nielsen, Las Bertelsen, Peder Friis, Christen Ibsen, Jørgen Bertelsen af Overgård hans hustru og arvinger nemlig Mette og Karin Jørgensdatter

med deres laugværger, Jens og Oluf Jørgensønner med deres laugværger, Oluf Lassen Haue, Mae Lasdatter hendes børn og arvinger nemlig Las Christensen og Anne Christensdatter i Tistrup med deres laugværger, Mae Nisdatter af Nørkærgård, nu i Lønborg, med hendes laugværge, Hans Ibsen i Hessel, Las Eskesen i Lunde, Las Pedersen, som boede i Vognslund, Karin og Kiersten Lasdøtre i Hessel, enhver med deres laugværge, hvad enten de er inden eller udenlands, om nogen lodsedler i deres "were", registrering eller bænkebreve kunne findes, dem at fremlægge. Da, efter bevilling, er sagen opsat til i dag. Og nu fremlagde Hans Nielsen borgmester et tingsvidne af Nørre herredsting år 1641 den 16. september udganget, otte mænd vidnet har, at Aksel Nielsen, da på Lønborggård, på Hans Nielsen borgmesters vegne, at have stået der den dag for tingdom og fremlagt et brev lydende som efterfølger:

Anno 1641 torsdagen den 29. juli var jeg med borgmester Hans Nielsen i Varde, hans fuldmægtig, udi disse efterskrevne dannemænd deres nærværelse, her i Overgård til Jørgen Bertelsens og spurgte ham, om Oluf Lassen født i Hauge og hans søster Karen Lasdatter Laurids Pedersens hustru, som havde boet i Vognslund, havde noget gods, gode, tilstående gæld i huse og gård hos ham, som de udi nogen måde kunne være berettiget, thi forskrevne Hans Nielsen havde forfølgning over dem hver for adskillig gæld, efter dommens indhold, til nam og vurdering af deres gods og gode hvor det findes, og er begærende deraf udsætning.

Hvortil Jørgen Bertelsen svarede, at Oluf Lassen og hans søster og hendes mand Laurids Pedersen er tilfaldet en arvepart, som findes her udi gods efter hans salig farbroder Mathias Olufsen, som for nogle uger siden var ved døden afgang, nemlig var der tilstående gældsbreve, som var indlagt under lås udi et skrin, som han havde i forvaring på alle medarvingers vegne, som stod i hans stue. Som han os her i dag påviste og derhos berettede, at der udi fandtes et gældsbrev lydende på ærlig og velb. fru Margrethe Krag til Varhoe på 130 rigsdaler. Nok et brev lydende på Christen Nielsen i Koldtoft på 20 rigsdaler, og et brev lydende på Søren Nielsen i Obling på 20 sletdr. Deslige et brev på Niels Lassen ibid. på 11 sletdr. Hvilke forskrevne gæld og breve havde Mathias Olufsen tilhørt der han ved døden afgik.

Så, efterdi ikke andet af deres gods og gode os blev anvist eller fandtes her at gøre udlæg af, så indhjemlede og jeg nærværende Las Nissen i Toftum og Dynis Jensen i Nordenaae at gøre forskrevne borgmester udlæg for hver deres gæld efter doms indhold, med al interesse i forskrevne gældsbreve. Så udsatte og vurderede vi til Hans Nielsen af den part Oluf Lassen kan være berettiget udi den tilstående gæld og brev, hvis ærlig og velb. fru Margrethe Krag til Varhoe udgivet har, lydende på 130 rigsdaler, for al Hans Niensens "forinde" gæld, efter doms indhold, med al interesse 24 sletdlr.. Da udsatte og vurderede vi til Hans Nielsen, for Laurids Pedersens gæld efter doms indhold, i samme brev hans og hans hustrus anpart 12 dlr. 12 sk., udi det gælds brev hos Christen Nielsen i Koldtoft, lydende på 20 rdl., deres anpart der udi 1½ slet dlr. 1½ mk.. Udi det gælds brev hos Søren Nielsen i Obling på 20 sletdaler deres anpart der udi fem slette mark. Udi det gælds brev på Niels Lassen ibid. 2½ mk. 4 sk. for al fordret gæld efter doms indhold med al interesse 16 sletdaler. Hvilke skrin og gælds breve Jørgen Bertelsen beholdt hos sig udi forvaring og "giembsell", som tilforn, og lovede det ikke til nogen at afhænde, førend det med lovlig udfordring sker, og derefter var forårsaget. Til vidnesbyrd under vore signeter. Ex Overgård ut supra.

Var underskrevet Mads Madsen egen hånd, og derhos to påtrykte signeter. Så var der den dag for tingdom Las Nissen i Toftum og Dynis Jensen i Nordenaae, som vidnede og kundgjorde med deres oprakte fingre og ed, at de forskrevne dag var med Hans Niensens fuldmægtig, og til ham gjorde forskrevne vurdering, og gik og for udi al måde, som forskrevet står. Og derpå de dem at have bedt sig Gud til hjælper.

Eftersom samme tingsvidne, efter bemeldte indvisning udgangen, i sig selv videre bemelder. Hvilke indlægsvidne fandtes således påskrevet:

Den 13. februar 1648 lod Hans Nielsen i Varde, ved velagte mand Peder Nielsen på Frøstrup og Christen Madsen herredsfoged i Vester herred, hos mig arrestere, efter dette tingsvidnes lydelse, hvis gæld som jeg på min fadersøsters vegne, ærlig og velb. fru Margrethe Krag til Varhoe, efter min salig farbroder skal betale til Mathias Overgård, eller dem som gælden på hans arvingers vegne har at fordre. Datum Lydumgård. Erik Krag. Dernæst fremlagde en Hans Niensens tilkendegivelse sålydende:

Jeg underskrevne giver ærlig og velb. mand Erik Krag til Lydumgård ganske tjenstvillig at vide, at jeg med herredsfogden i Nørre herred og dannemænd, efter lovlig domme over tvende salig Mathias Overgårds arvinger, nemlig Oluf Lassen i Hauge og Laurids Pedersen Vognslund på sin hustru Karen Lasdatters vegne, er indvist for min retfærdig gæld udi en gælds forpligt, som de efter samme deres frænde kunne have at fordre hos ærlig og velb. fru Margrethe Krag til Varhoe, og mig er der udi tilfunden efter tingsvidnes formelding, at opbjerge for samme min gælds fordring penge 36 dlr. 12 sk. capital anno 1641. Så har velbemeldte gode frue erklæret sig, at hendes salig broder velb. Jørgen Krag havde påtaget sig samme gæld på hendes vegne til Mathias Overgård at betale. Og eftersom velbemeldte velb. Erik Krag samme brevs rest skulle erlægge den afgangne Mathias Overgårds arvinger, da lader jeg ved tvende dannemænd, nemlig Peder Nielsen forvalter på Frøstrup og Christen Madsen i Lundtarp herredsfoged i Vester herred, den gode mand sligt tilkendegive, så også vide hvor vidt jeg er i samme gæld berettiget. Derfor og lade arrestere så mange penge med deres rente i bemeldte år hos ham, med tjenstvillig begæring han tingsvidne med den arrestseddell ville læse og påskrive og sig "gunstelig" efterrette. Actum Frøstrup den 13. januar 1648. Hans Nielsen "Arn:b: Mppria".

Og fandtes skrevet på samme tilkendegivelse således:

Er dette læst for mig i dag her på Lydumgård den 13. februar 1648, og skal begæring til sagens uddrag blive efterkommet. Datum ut supra. Erik Krag.

Endnu fremlagde en dom af Vester herredsting den 7. juli 1649 udgivet, som så beslattes, at efterdi med lovlig dom over Oluf Lassen i Haue, hans søsters mand Laurids Pedersen i Vognslund bevises, at Hans Nielsen er tilfunden at have udsætning af deres gods og formue hvor det fandtes, for sin retmæssig gæld efter doms lydelse. Det og bevises at Oluf Lassen og hans søster havde været berettiget arvelodder efter Mathias Olufsen i Overgård. Og efter vedkendelsen at have "tilstanden giældch breffue effterladt" hvor udi de kunne deres anpart være berettiget.

Derfor herredsfogden ved dannemænd udi Nørre herred har indvurderet ham i samme gældsbreve, at skulle for sin fordrede sum med al interesse

betales af samme tilstående gæld i det brev salig fru Margrethe Krag var skyldig penge 36 daler 12 skilling, efter hvilken indvurdering, som Hans Nielsen fremlægger, ved tingsvidne og derhos beviser at Oluf Lassen har intet befattet sig med samme sin anpart i samme arv, som Hans Nielsen var tilvurderet, hvorfor han og med arrest har anholdt sig samme andel hos ærlig og velb. mand Erik Krag til Lydumgård, som skulle betale resten af samme velb. fru Margrethe Krags gæld. Hvilket den gode mand ikke alene har vedgået, og arresten underskrevet tilstår.

Og på det sagen kunne komme til ende og indgår, at stå Hans Nielsen for kald og stævning "Nøyes och effter sin fuldmegtis" svar at betale den, som dommen kan kende, han bør at betale, efter slig lovlig adgang, dom, vurdering, vedkendelse og arrest.

Da vidste fogden ikke rettere end ærlig og velb. mand Erik Krag jo bør at betale bemeldte Hans Nielsen samme 36 rdl. 12 sk. med dets rente fra vurderingsdato, og den at kvitteres på forskrevne håndskrift inden samme dom og vurdering og tingsvidne står ved deres fuldmagt.

Nok fremlagde et tingsvidne af Øster herredsting den 13. oktober 1651 udgangen, som indeholder:

Jens Pedersen borger i Varde og Niels Poulsen i Tønding for otte mænd der den dag for tingdom, eftersom de ved en landstingsstævning var der stævnet, med oprakte fingre og ed at have vidnet, at år 1650 den 18. marts hos var i Tønding i Niels Poulsens hus, og da hørte og så det, Hans Nielsen borgmester tilspurgte Oluf Lassen Haue, nu værende i Hessel, om han havde med været, samtykt eller underskrevet nogen lodsedler anlangende den arvepart han var tilfaldet efter salig Mathias Olufsen, og Hans Nielsen havde ladet sig udi hans gælds betaling indføre udi. Da svarede Oluf Lassen Haue, at han aldrig havde med været, samtykt, gjort eller underskrevet nogen lodsedler. Thi han vel vidste det, Hans Nielsen havde ladet sig indført udi den arvepart han efter salig Mathias Olufsen var tilfaldet. Havde derfor intet sig dermed i ringeste måde befattet.

Endnu et tingsvidne af forskrevne ting den 16. maj 1642 udgangen, otte mænd vidnet har, at Hans Nielsen borgmester stod der den dag for tingdom og tilspurgte Oluf Lassen født i Haffue, om han havde befattet sig med hvis Hans Nielsen var til og udi indvurderet, efter tingsvidnes for-

melding, som den dag for dom blev læst og påskrevet, af arvelodder han og hans søskende var tilfaldet efter deres salig farbroder salig Mathias Olufsen, som døde i Overgård. Hvortil Oluf Lassen svarede, at han ikke havde befattet sig med hvis Hans Nielsen deraf var udi indvurderet. Og Oluf Lassen der den dag med Hans Nielsen at have stået til vederståelse der det gik beskrevet. Som samme indvisningsvidne, dom, angivelse og vidner i sig selv indeholder og bemelder.

Derhos fremlagde Hans Nielsen en dom af Varde byting år 1635 den 7. september udganget over Oluf Lassen i Hauge, for hvis gæld han ham skyldig var.

Nok fremlagde en anden dom af forskrevne byting bemeldte år og dag udganget over Laurids Pedersen i Vognslund, for hvis gæld han og var Hans Nielsen skyldig, eftersom samme tvende domme i sig selv bemelder.

Og efter slig lejlighed forment Hans Nielsen indvisning, tilkendegivelse, arrest, vidner og dom ret at være, og burde ved magt at blive.

Dertil svarede Jens Lassen og fremlagde et skiftebrev lydende som efterfølger:

Kendes vi efterskrevne Jens Lassen i Hie, Niels Lassen på Nyland, Iver Nielsen der sammesteds og Jens Hansen i Nørbork og gør for alle vitterligt i dette brev, at eftersom vi var af tinge optagen til at registrere salig Mathias Olufsen, om døde i Overgård, hans efterladte gode, så har vi nu i dag den 8. juli 1641 været forsamlet i Overgård i herredsfogdens overværelse, og registreret hans gæld og gode, som herredsfogden selv optegnede efter registrerings indhold. Og uden samme registrering fandtes nogle gamle klæder, som vi intet turde røre for sygdom. Også nu i dag, siden herredsfogden drog fra os, alting skiftet og loddet vi Mathias Olufsens gældsbreve imellem hans efterladende arvinger, eftersom gæld kunne findes god imod hverandre i så måde som efterfølger, og gjorde det i otte broderlodder:

A. Først ærlig og velb. fru Margrethe Krag til Varhoe hendes brev på 130 rigsdaler med et års rente, Christen Jensen i Kastkier hans brev på ti sletdlr. 8 sk., Claus degns brev på seks sletdlr. er skiftet til fire broderlodder.

Denne lod tilfaldt Jep Bertelsen og Jørgen Bertelsen og Las Bertelsen May i Nørgård og Hans Ibsen i Hessel.

B. Christen Nielsen i Koldtoft hans brev 30 sletdaler og rente 2 dlr., Jens Jensen i Bandsbøl hans brev på 20 sletdaler, Peder Christensen i Obling hans brev på 4 sletdaler til en broderlod. Denne lod tilfaldt Anders Nielsen i Hie.

C. Salig Niels Nielsens brev i Obling på 20 rigsdaler, Las Lauridsens brev på ti rigsdlr., Jep Jessen i Obling hans brev på 7 rigsdaler, Niels Laugesen i Sdr. Bork hans brev på 3 sletdlr. 1½ mk. til en broderlod. Denne lod tilfaldt May Lasdatter, født i Hauge og Esche Lauridsens hustru i Lunde.

D. Niels Nielsen i Nørbork hans brev på 30 sletdlr., rente 2 sletdlr., Las Nielsen i Nørbork hans brev på 19 sletdlr., Peder Lauridsen i Obling hans brev på fem sletdlr., et års rente, til fire broderlodder. Denne lod tilfaldt Peder Pedersen i Hauge og Laurids Pedersen Vognslund på deres hustruers vegne.

E. Søren Jensen i Sdr. Bork hans brev på 8 sletdlr., Anders Hansen i Sdr. Bork hans brev på 2 sletdlr., Las Nielsen i Obling hans brev på 11 sletdlr., Søren Nielsen i Obling hans tvende breve på 21 sletdlr. 1 mk., Thøger Christensen i Præstbøl hans brev på 10 sletdlr., en broderlod. Denne lod tilfaldt Oluf Lassen i Hauge.

Nok fandtes efterskrevne gældsbreve, som skal indføres til hobe på alle arvingers bekostning. Og først deraf betale hr. Oluf Clausen 20 sletdlr. salig Mathias Olufsen var ham pligtig, som ikke er regnet nu i skiftet, formedelst det skal ved trætte indfordres. Først et gældsbrief af Christen Pedersen i Omvraa, hovedstol 40 sletdaler, Christen Nielsen i Gunderspil hans brev på 10 rigsdaler hovedstol, Søren Adsersen i Nærild hans brev på ti rigsdaler hovedstol, Las Christensen i Sdr. Bork hans brev på 2 rigsdlr., Peder Sørensen i Nørbork hans brev på fire rigsdlr., Hans Christen Andersen i Obling, af Anders Jellesens brev, 2½ slt dlr., hvilke breve Las Lauridsen i Vestergård tog i forvaring.

At så er faren og gangen som forskrevet står, bekender vi med vores egne hænder underksrevet. Ex år og dag som for skrevet står. Datum ut supra. Jens Lassen egen hånd. Niels Lassen egen hånd. Iver Nielsen egen hånd.

Jens Hansen egen hånd. Som samme skiftebrev derom bemeldte. Nok fremlagde en underskrevet lodseddel som lyder:

Efter registrering, lod og skiftebrevs formelding den 8. juli 1641 efter salig Mathias Olufsen af Overgård på en broderlod tilfaldt Oluf Lassen i Hauge, Søren Jensen i Sdr. Bork hans brev på 8 sletdlr., Anders Hansen ibid. hans brev på to sletdlr., Las Nielsen i Obling hans brev på 11 sletdaler, Las Jensen i Varde hans brev på 10 sletdlr., Søren Nielsen i Obling hans tvende breve på 21 sletdlr. 1 mk., Thøger Christensen i Præstbøl hans brev på 10 sletdlr.. Bekender vi underskrevne, datum ut supra. Las Lauridsen egen hånd. Jens Lassen egen hånd. Christen Ibsen egen hånd. Peder Friis egen hånd. Las Bertelsen egen hånd. Anders Nielsen egen hånd. Niels Lassen egen hånd. Jens Hansen egen hånd. Jep Bertelsen egen hånd. Iver Nielsen egen hånd. Og påtrykt et signet med rød lak.

Nok fremlagde et underskrevet og forseglet brev sålydende:

Bekender jeg Oluf Lassen i Hauge for alle i dette mit åbne brev, at jeg i dag den 8. juli 1641 har annammet den arvepart, som jeg på skifte er tilloddet efter skiftebrevs indhold efter min salig morbroder Mathias Olufsen af Overgård, så jeg dermed er til min fulde nøje fornøjet. Og lover jeg at drage til Nørre herredsting og der at gøre Jørgen Bertelsen og Jep Bertelsen i Overgård, såvel som de andre mine medarvinger efter Mathias Olufsen, en tryk afkald for samme arv. Det til vidnesbyrd, at det så skadesløs skal holdes undertrykker jeg mit signet, og venlig ombeder jeg Jens Lassen i Hie og Christen Jensen ibid. med mig til vitterlighed at underskrive. Ex Overgård år og dag ut supra. Jens Lassen egen hånd. Christen Jensen egen hånd. Og var med et signet trykt udi voks. Som samme lodseddel og brev i sig selv formelder.

Og forment Jens Lassen på sin egen, hans moder og søskendes vegne samme indstævne skiftebrev og lodseddel, såvel som og Oluf Lassens udgivne brev lovlige og ret at være, og burde ved magt at blive.

Dernæst blev fremlagt herredsfogden Mads Madsens underskrevne svar sålydende:

Er mit svar imod Lisbeth Jensdatter i Vestergård hendes stævning og tiltale, eftersom hun nu, såvel som nogle gange til landsting, har ladet mig indstævne, beskylder at jeg skulle have med været i Overgård den 8. juli

anno 1641 den tid der blev skiftet og loddet efter salig Mathias Olufsen af Overgård, da skal ikke så befindes, når skifte og lodsedler ret anses, det jeg har været tilstede da nogen lod eller skifte er sket, men ikkun alene overværet det at registrere efter bemeldte salig Mathias Overgård. Medens alle de lodsedler og skiftebreve, som Lisbeth Jensdatter sig udi hendes stævning, har været mig ganske ubevidst, såvel som også Oluf Haue. Men Oluf Haue hans medarvinger sligt med underfundighed at have ladet bestille på det, at de kunne bekomme det bedste af Mathias Overgård hans tilstandende gæld og gode. Hvilket de selv har, syntes det, siden til andre har forhandlet, og med slig underfundighed Hans Nielsen borgmester i Varde hans gæld vilde fravende, som Oluf Haue og Laurids Pedersen ham, efter lovlig forfølgning og dom, skyldig var.

Og efterdi recessen formelder, at enhver må søges med nam hvor hans gods findes, og ikke befindes det personerne har haft nogen visse bopæl, som Hans Nielsen kunne søge sin betaling. Hvorfor jeg har været forårsaget, på rettens vegne, at indhjemle bemeldte Hans Nielsen i det gælds-brev på salig ærlig og velb. fru Margrethe Krag, lydende på 130 rigsdlr. såvidt som Oluf Haue og Laurids Pedersen der udi for to lodder kunne tilfalde. Formener samme vurdering og indvisning så lovlig og ret at være, at det bør ved magt at blive, og forskrevne lodsedler, skiftebreve og andet, som ikke befindes at være lovlig gjort udi samtlige arvingers overværelse, magtesløs at blive.

Og herhos fuldmagt giver jeg ærlig og velagte Jens Pedersen borger i Varde dette mit svar på Viborg Landsting at i rette lægge, og til samme sag for mig at svare såvidt lov og ret kan medføre. Og begærer gerne at må indføres hvis for retten bliver afsagt. Actum Tarm Bisgård den 20. november 1654. Mads Madsen egen hånd. Som samme svar og indlæg i sig selv bemeldte. Og nu bød parterne sig udi rette og var dom begærende.

Så og, efterdi for os udi rette lægges et skiftebrev og lodseddel af dan-nemænd, og en del af arvingerne, underskrevet den 8. juli 1641, hvor udi salig Mathias Olufsen, som døde i Overgård, hans efterladte gods, gælds-breve og gode hans arvinger imellem er blevet delt og skiftet, hvorefter enhver af arvingerne har ladet sig nøje, og intet derpå talt eller sig der-

over besværet, medens fast mere med Oluf Lassens underforseglede brev bevises, under dato 8. juli 1641, ham at have annammet den arvepart, som han på skiftet var tilloddet af skiftebrevs indhold efter hans morbroder salig Mathias Olufsen. Da vide vi, efter sådan lejlighed, ikke imod samme skiftebrev og lodsedel at kunne sige, men ved magt at blive.

Belangende den indvisning 1641 den 16. september ved tingsvidne udstedt, som den 29. juli tilforn skulle være gjort, hvor udi befindes herredsfogden Mads Madsen har været med Hans Nielsen borgmesters fuldmægtig i Overgård til Jørgen Bertelsens og der, ved tvende vurderingsmænd, gjort udlæg udi nogle gældsbreve, i et skrin indlagt.

Da, efterdi samme indvisning og udlæg er gjort udi nogle breve, som efter Jørgen Bertelsens beretning skulle været i samme skrin, og ikke har haft dem for sig eller set samme breve, hvad derpå var betalt eller kunne restere, meget mindre om Oluf Lassen udi samme breve var nogen lod tilberettiget. Da kunne vi ikke kende samme indvisning og udlæg, såvel som og Oluf Lassens tvende indstævnede svar samt og arrest og derpå forhvervede dom den 7. juli 1649 udstedt. Ilige måde Jens Pedersen i Varde og hans medbrøders vidne om Oluf Lassens ord, så noksom at det bør nogen magt at have, men magtesløs at være.

Og efterdi herredsfogden Mads Madsen med slig ulovlig indvisning har Lisbeth Jensdatter omkostning tilføjet, bør han der udinden at give hende til kost og tæring 20 sletdaler udi rede penge at betale.

[E. Møllerup: Danske Kancelliregistranter 1535-1550, side 44 nævner 1537 Niels Michelsen i "Hafve"].

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 11. april 1655, side 239a ff.

Las Michelsen i Uldbeck.

Var skikket Las Michelsen i Uldbeck og hans søn Peder Lassen med en opsættelse her af landstinget i dag 14 dage udganget, lydende dem da, efter en måneds opsættelse, at have højlig beklaget [sig] over en usand-

færdig og løgnagtig bekendelse, som en misdæder ved navn Las Christensen, født i Dall i Ringøje [Ringgive] sogn, og forgangne sommer boede i Allerslev i Vester herred, på dem til Ribe gæsteting den 6. november 1654 ubluligt sagt og tilstået har. For det første, at han skulle med en hans med "Conhartt" været til Las Michelsens udi alle de tre hellig påskedage i dølgsmål, og den tredie dag ad aften skulle Las Michelsen have bedt og befalet, at de skulle gå til Clemend Iffuersens i Lyne hans hus, to eller tre fag vesten hans nordre dør, og der tog hul på væggen og udtog nogen klæder, som lå på en seng, og førte til Uldbeck til hans. Og var det ikke, at han havde plovlægdt med Clemend Iffuersen, da sagde han, at de skulle have taget hans øg. Og, formedelst han ikke kunne fange samme klæder, ville han ikke fly dem "fatt" på samme øg. Ydermere har Las Christensen bekendt vitterligt at være, nogen år siden, da stjal Peder "Slent?" og Las Michelsens søn Peder Lassen en ko fra en enke østen fra Frøstrup i et lidet hus, og drev den til Las Michelsens og der slagtede den.

Hvilke fornævnte misdæders bekendelse Las Michelsen, så og Peder Lassen hårdelig ved sjæl og salighed benægter, så sandt de vil arve Guds rige, dem løgnagtig og usandfærdig at være påsagt; idet de aldrig har talt de ord eller med været, som han på dem bekendt har, at han var i Uldbeck i de påske helligdage, som kan bevislig gøres ham på andre steder at have været. Og så at agte, om slig en ublu løgn lagt i misdæders mund skulle stå til troende; så kunne den føre udi vanrøgt hvad ærlig menneske han ville pålyve. Recessen og formelder, ingen misdæders mund at stå til troende, være sig hvad de siger.

Efter fornævnte lejlighed formener Las Michelsen og Peder Lassen det, Las Christensens bekendelse bør magtesløs at være, og ikke komme dem til nogen forklejning på deres ærlig rygte og navn.

Samledes da hidstævnet fornævnte misdæders moder og arvinger Mae Christens, boende i Ulkær i Nørvang herred, så og Jahan Rasmesis boende i et hus ved Frøstrup kaldes Sneptarp, hver med deres laugværge. Deslige Clemend Iffuersen i Lyne, om de vil have noget dertil at svare. Da, for nogen lejlighed, er sagen opsat til i dag, hvilken opsættelse findes påskrevet, at være læst for Mae Christens i Ulkær hendes dør og bopæl

Oluf

|
N.N. Olufsdatter   Mathias Olufsen   Bertel Olufsen
g.m.   † for 8/7 1641   g.m.
Las N.N.   N.N.datter
Born: Born:
Oluf Lassen * i Hauge, Tistrup s., bor i Hessel   Las Bertelsen i Obling

Kiersten Lasdatter, g.m. Hans Ibsen i Hessel   Jep Bertelsen i Overgård

Karen Lasdatter, g.m. Laurids Pedersen i Vogslund   Jorgen Bertelsen i Overgård

N.N. Lasdatter, g.m. Esche Lauridsen i Lunde, born: Las i Lunde,   g.m. Mette Jesdatter
Boeld i Toftlund, Anne i Langsig   Born:

Niels Lassen af Nyland, g.m. N.N., born: Las i Sdr. Bork, Clemend på   Jes, Oluf og Karen
Nyland, Peder, Anne og Iver, alle i Vejers

Anna Lasdatter * i Overgård, g.m. Jens Lassen af Hie, born: Marie, Kirstine,
Karen og Anna, alle i Hie, Christen i Norkærgård

Mae Lasdatter * i Hauge, Tistrup s., g.m. Christen N.N. i Tistrup, born: Anne, Hans,
Soren og Las, alle i Tistrup

N.N. Lasdatter, g.m. Peder Pedersen i Hauge, Tistrup s., born: Peder og Simon
-----
*) Las Lauridsen i Vestergård, g.m. Lisbeth Jensdatter, born: Maren (Marie),
Anne, Lisbeth, anden Maren (Marie), Jens, Laurids, Niels og Kiersten
*) Der er tvivl om han er søn af Las N.N. . Mangler der et komma i teksten
hvor han er nævnt? Las Lauridsens bror Niels Lauridsen i Grimlund er heller
ikke nævnt. (Se dommene side 226 ff og 394 ff).

den 4. april; såvel som og læst på Nørre herredsting den 5. april. Ilige måde læst for Jahan Rasmesis i Sneptarp hendes dør og bopæl den 6. april sidst forleden.

Og nu er bemeldte indstævnedede ikke mødt, ej heller nogen på deres vegne deres undskyldning at gøre, eller samme bekendelse at i rette lægge. Og formente Las Michelsen og hans søn Peder Lassen, at efterdi sagen udi seks uger til i dag er optagen, det de nu burde endelig dom beskrevet. Da, efterdi sagen udi seks uger til i dag er opsat, og opsættelsen findes læst og påskrevet, som forskrevet står, vi ikke heller imod recessen, uden bevilling, kan gøre længere forhaling; da finde vi, efter sådan lejlighed, samme bekendelse, såvidt den Las Michelsen og hans søn Peder Lassen vedkommer, magtesløs at være, og ikke komme dem til nogen forhindring.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 10/10 1654 - 8/6 1655, side 909a.

Sandemændene i Lysgård herred i Jylland.

Landsdommere der sammested for en deres dom udi hvilken de den 28. marts sidst forleden har underkendt et deres sandemænds tov, hvorved de sandfærdelig skal have udledt Jens Nielsen i Lysgård hans bane af overflødig brændevins druk har været et middel til samme Jens Nielsens død. Og Hans Johansen, som ham har ført af sin frelse, tyttet brændevin i ham og stoppet flæsk i hans hals, og i andre måder forgrebet sig, sådan hastig død at have forårsaget. Og endog den første deres sandmænds tov såvel som den sidste "forneblig" svækket? formedelst et syn til den døde er taget 9 dage efter hans død, ligesom han var ihjelslagen. De dog den bare sandhed har udspurgt og fornævnte syn til landstinget til underkendelse indstævnet, så er dog på samme syn intet kendt. De og forskrevne syn har været forårsaget at tage vores oprejsning at derpå endelig måtte dømmes. Også den høje sag ikke for noget kald, varsel eller ringe forseelse udi rettergangen skulle spildes, efterdi sandhed af dem er udledt, som de for

Gud og os agter at forsvare o.s.v. Actum Flensborg den 22. april 1655. Idem: Fru Hilleborg Kruse med hendes laugværge, Gregers Hvid i Viborg, Jens Jørgensen samme sted, Hans Johansen, ridefoged til Hald, Oluf Nielsen i Almind, Michel Baldtzersen i Kjellerup og hans medfølgere synsmænd vidnesbyrd, Jesper Villumsen i Lysgård, Niels Thorsen i Vium, Mogens Andersen i Hvam, Jep Andersen i Katballe, Maren Villumsdatter, Maren Jepsdatter ibid., Moust Ibsen i Lysgård, Hans Rasmussen, Anne Klemendsdatter, Maren Mouridsdatter, Jens Clausen, Mogens Rasmussen ibid., Jens Christensen i Neder Katballe, Peder Jepsen i Over Katballe og Jens Lassen i Skoven. Actum ut supra.

Bidstrup godsarkiv, Houlbjerg herred.

Genparter af dokumenter.

Skøde af 10. juni 1655.

Jeg Hans Friis til Kragerup kendes og gør vitterligt udi dette mit åbne brev, at jeg har solgt og afhændet, og nu med dette mit skøde sælger og skøder og aldeles afhænder fra mig og mine arvinger til ærlig og velbyrdig fru Christence Lindenov, hr. Claus Sehesteds til Ørslevkloster, og hendes arvinger efterskrevne bøndergods liggende i Houlbjerg herred i Skjød sogn og by en gård Christen Christensen påbor, skylder årlig 1 pund rug, 1 pund byg, et ½ pund havre, 2 pund smør, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 1 brendsvin. Halvparten af "bundgaarden" ibid., Peder Jensen påbor, skylder 2 sk. leding, 1 mk. kopenge, en ½ ørte rug, en 1 ørte byg, 15 skæpper byggryn, 15 skæpper maltgryn, 1½ pund smør, et ½ fedesvin, 1 kande honning, et ½ får, et ½ lam, en ½ gås, 2 høns, 1 skæppe havregryn. Et boel Peder Jensen påbor, skylder 8 sk. "Erits?"penge, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 svin. En gård som Niels Lauridsen og Jens Nielsen påbor, skylder årlig 2 ørte rug, 2 ørte byg, 1 ørte havre, 1 svin, 4 mk. gæsteri. En gård Niels Pedersen påbor, skylder 2 ørte rug, 2 ørte byg, 1 ørte havre, 1 otting smør, 1 svin, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 4 mk. gæsteri.

Nok et hus sammested Niels Nielsen påbor, giver årlig til huspenge 18 skilling. Findes skov til fornævnte gårde, halvfjerdsindstve og halvsjette svins olden. Nok et hus i Lyngå i Sabro herred, Niels Skræder ibor, skulder 3 skæpper byg, 1 sletdaler. Hvilke fornævnte gods o.s.v. skal følge Christence Lindenov og hendes arvinger o.s.v. Til ydermere vidnesbyrd har jeg med egen hånd her neden underskrevet og signet påtrykt. Og venlig ombedt min kære broder Christian Friis til Lyngbygård [i Skåne], ridder, felttøjmester og kongl: mayst:s befalingsmand på Mariager kloster, med mig til vitterlighed at underskrive og besegle. Datum Viborg den 10. juni Et Tusind Sex Hundret Haltredesinds Tiuge og Fem. Hans Friis.

Kongens Retterting.

Herredagsdombog nr. 54, s. 763b, den 19. juli. 1655.

Lene Jørgensdatter, Løgager contra landsdommere.

For os var skicket Lene Jørgensdatter, afgangne Peder Jacobsens i Løgager ved hendes fuldmægtig, som havde med en vores egen stævning for os udi rette "citation" os elskelig Peder Lange til Kærgård og Laurids Below til Kølskegård, vore mænd, tjenere, landsdommere udi vort land Nørrejylland og befalingsmænd udi Asmild og Gudum klostre, hver givende hvorledes hun skulle være forårsaget at have tiltale til eder for efterfølgende årsager, at Christen Jensen i Silkeborg kro ved 27. september 1654 til Viborg landsting har dom over hende og hendes børn forhvervet, som formelder i slutningen, at I ikke kunne kende samme udlæg /: savidt det fornævnte Christen Jensen udi så måde angår /:, såvel som den dom derpå funderet er, så noksom, at det bør nogen magt at have, men magtesløs at være. Imod hvilken dom hun og hendes fattige faderløse børn har dem at beklage, at der hendes afgangne husbond den 5. september 1653 var ved døden afgangne, blev rigtig registrering og vurdering holdt over hans efterladte bo den 4. oktober dernæst efter, som var ret 30. dag efter hans død, efter lensmanden os elskelig Mogens Høeg [Banner] til Kærgårdsholm, vor mand, råd og befalingsmand på vort slot Silkeborg,

hans befaling, som havde forordnet sin delefoged til værge for hende, såvel som dannemænd, som skulle fornævnte hendes afgangne husbonds bo og boskab, jordegods og andet som fandtes fornævnte 30. dag, registrerede og vurderede, som og skete. Til hvilken dag gælderne og mødte med deres håndskrifter og tilkrav, som imod boets registrering og vurdering blev antegnet. Og formedelst forefaldne årsag blev med samme bo og udlæg til endskab at gøre, opsat i seks uger, som var til den 15. november dernæst efter, og da arvingerne og gælderne i Løgager igen at møde, som og blev efterkommet. Og Mads Poulsen i Randers, som er ret hovedmand for denne gælds fordring og under skadesløsbrev bevises det, han bemeldte Christen Jensen for samme sit løfte lover skadesløs at holde. Så Christen Jensen for samme sit løfte lover skadesløs at betale, så Christen Jensen der udinden ikke med den udlagte, som er gjort til Mads Poulsen, imod bemeldte håndskrift og skadesløsbrev er "Medbemøget", eftersom han som er forlover, samme håndskrift fra Mads Poulsen har indfriet, som forskrevet står. Da kunne vi, efter slig lejlighed, ikke kende samme udlæg /: så vidt det fornævnte Christen Jensen i så måde angår:/ såvel som den dom derpå funderet er, så noksom at det bør nogen magt at have, men magtesløs at være etc. Som samme dom med sine der udi indførte breve og dokumenter i sig selv videre udviser. Ilige måde blev udi rette produceret fornævnte Lene Jørgensdatters skriftlig forsæt, som til mening formeldte, at efterdi Christen Jensen ikke har været søgt ved nogen proces om dets betaling, eller derfor, som en forlover, lidt skade. Mads Poulsen endog tvært imod har frafaldet forlover og søgt hendes afgangne husbond i hans levende liv, som en hovedmand, og efter hans død for hans tilkrav, kapital med forfaldne renter af stærvboet søgt udlagt, og dog brevene til Christen Jensen overdraget. Forhåber derfor underdanigst samme udlæg så lovlig at være, at det nådigst af os og vores elskelig Danmarks riges råd blev ved magt, og landsdommernes dom ikke at komme hende fattige enke med små faderløse børn til hindring eller skade, men for denne tiltale forskånet.

Hertil og imod at svare i rette mødte os elskelig merbemeldte landsdommere, som deres udstedte dom vedstod, og underdanigst formente, at de den så retmæssig, efter hvis for dem havde været i rette, havde grundet

og afsagt. Så de forhåbede, at den nådigst af os og vores elskelig rigens råd blev bifaldet og konfirmeret. Med videre dem derom imellem faldt. Da, efter tiltale, gensvar og denne sags lejlighed, og efterdi Christen Jensen som forlover har betalt Mads Poulsen efter håndskriftets lydelse, er derpå for rette afsagt at landsdommerne med deres dom ingen uret gjort, idet de det udlæg, så vidt Christen Jensen vedkom, har underkendt, og derfor Lene Jørgensdatter, efter sin husbonds håndskrift, pligtig Christen Jensen at betale. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Herredsdagsdombog nr. 54, s. 856b, den 30. juli 1655.

For os var skicket os elskelige M. Laurids Ernstsens [v. Baden] i Gammelby, sognepræst til Hornum og Stouby kirker, på sin hustru Else Lasdatters vegne, Las Jensen, borgmester i Varde, på hans datter Ingeborg Lasdatters vegne, Mads Jensen, rådmænd i Vejle, på sin hustru Lisabeth Lasdatters vegne, Jens Nielsen, rådmænd i Varde, på sin egen vegne og Mads Jensen, borger sammesteds, på sin hustru Anne Lasdatters vegne, som ved deres fuldmægtig nu for os fremlagde vores egen stævning, hvormed bevises at de havde hidstævnet os elskelige Peder Lange til Kærgård og Laurids Belou til Kølskegård, vore mænd, tjenere, landsdommere udi vort land Nørrejylland, og befalingsmænd udi Asmild og Gudum kloster, for en dom, den 13. september næst forleden på Viborg Landsting, imellem forskrevne personer og Jacob Bjørnsen, indvåner i Varde, arv angående efter hans salig hustru Maren Nielsdatter, dømt har, og da for eder skulle være fremsat. Først at Jacob Bjørnsen ikke med samme deres tilfaldende arv eller boets midler sig har forholdt, som loven og recessen tilholder; i synderlighed vores elskelige kære hr. faders salig og højlovlig ihukommelses kong Christian den Fjerdes recesses 267. blad 4. akt udtrykkelig formelder, at den eller de tilsyn udi huset haver, straks al boe og løsøre, breve og andet skulle lade forsegle, og det nøjagtig forsegle i god forvaring at holde, eller stande derfor, som for anden vitterlig utroskab, til

rette. Så har nu Jacob Bjørnsen ikke der udinden haft vores lands lov udi sin tilbørlig agt, og straks ladet boet forsegle, registrere og vurdere, som det sig burde. Ikke betænkende hans afgangne hustru Maren Nielsdatter, ved den timelige død er bortkaldet den 31. august 1653, og ikke han noget i boet har ladet forsegle, førend den 20. september, tre ugers tid derefter. Hvilket dog, tilforne efter vort lands lov, som meldt er, burde at have sket. Og i synderlighed efterdi hans afgangne hustrus broder Jens Nielsen, som har den største arvepart efter hende, da var udenlands til Hamburg, og intet om hendes dødelige afgang var bevidst, ikke heller M. Laurids Ernstsens og Mads Jensen, som 10 eller 12 mile fra var bosiddende, er om nogen besegling i boet, på deres hustruers vegne, som arvinger, noget der udinden at forrette er blevet tilkendegivet; Jacob Bjørnsen i så måde, og desmidlertid, selv har været boet mægtig, hvilket ikke enten loven eller recessen ham bevilger eller tilsteder.

Havde derfor indstævnet os elskelige forbemeldte landsdommere deres dom at forsvare; såvel som alle de andre, som udi sagen er interesserede. Hvilket og med stævningers på skrift bevises lovlig for dem at være forkyndt, som den i sig selv, dets lejlighed, videre udviser.

Og fremlagdes herhos indstævnede landstingsdom, hvor udinden findes indført en dom af Varde byting den 22. maj 1654 udstedt, såvel som andre vedkommende sagens breve og dokumenter. Og melder samme landstingsdom til beslutning således:

At, efterdi befandtes afgangne Maren Nielsdatter ved den timelige død at være bortkaldet den 31. august, og den 7. september næstefter begravet. Og den fjerde dag derefter, som var den 13. september, såvel som den 16. september Jacob Bjørnsen at have tilbudt hendes arvinger at ville overvære, boet med ham at besegle eller registrere. Hvorpå arvingerne ingen endelig besked havde givet. Så Jacob Bjørnsen derover havde været forårsaget den 20. september boet at lade forsegle, og hvis ikke beseglet kunne det "Registeret" udi en del borgere og råds med byfogden og andre dannemænds overværelse, indtil han tredivte dag boet havde ladet åbne, registrere og vurdere ved dannemænd af tinge tillyst. Og ikke befindes eller bevises nogen underslæb eller forrykkelse af boets formue at være søgt. Da havde landsdommerne, efter slig lejlighed, ikke vidst imod sam-

me indstævnte registrering og vurdering, samt den domspost alt derom funderet er, at kunne sige, men ved magt at blive. Belangende de omtvistede enge, såvel de, som allerede solgt er i fællig, så og de beholdne er. Hvilke arvinger formener at være ejendom og jordegods dem alene at være berettiget, formedelst Jacob Bjørnsen ikke derimod havde omgået efter loven, der han kom i ægteskab med Maren Nielsdatter.

Da, efterdi ikke bevises samme enge at være takseret i søskendeskitte tilforn for nogen særskyld, meget mindre nogen herlighed til Kronen deraf at være gangen, som af jordejergods plejer at udgives, men at bruges som andet købstadsgods og løsøre. Og byfogden, fordi havde tilkendt Jacob Bjørnsen den halve part af samme enge, som sædvanligt at nyde, vidste landsdommerne ikke den post at imodsige. Anlangende de penge, som fra Flensborg, i boet skulle være indkommet, da, efterdi Jacob Bjørnsen ikke fragår en sum penge jo at have bekommet, og derfor sig erbødet for dets annammelse og udgift til endelig skifte og deling, at ville gøre rigtig rede og regnskab, og byfogden fordi ikke havde kendt Jacob Bjørnsen der udinden nogen uret at have gjort, som vurdering og registrering kunne komme til svækkelse i nogen måde, da vidste landsdommerne ej heller, efter slig lejlighed, ikke imod denne hans doms post at sige.

Ellers belangende byfogdens dom udi de andre indstævnte poster, og dets beskyldninger, samme arv er angående, da, efterdi intet nøjagtig fremlagdes hvormed Jacob Bjørnsens ulempe kunne befindes, og byfogden fordi, efter derpå hans funderede adskillige posters formelding, har ham frifundet, vidste de og ikke heller imod samme hans doms poster at sige, medens ved magt at blive.

Og, efterdi byfogden udi hans anden indstævnte dom, havde tilfundet Jacob Bjørnsen adskillige beskikkelser /:som han til arvingerne havde ladet gøre:/ ved tingsvidner at få beskrevet, da, efterdi samme sag ikke Hendrich Møller vedkommer, så han dertil burde at stævnes, vidste og landsdommerne heller imod samme dom, såvel som og de fornævnte indstævnte beskikkelser og tingsvidner, at kunne sige, medens ved magt at blive; eftersom samme dom med sine der udi indførte breve og dokumenter i sig selv vitløftig indeholdte og om formeldte.

Og efter slig lejlighed og alle forberørte akter, havde afgangne Maren

Nielsdatters arvinger dem højligen over samme landsdommers dom at "besuerge", underdanigst fornenende at den ikke så retmæssig skal være dømt, at den burde ved magt at blive, medens magtesløs at være, og ikke komme afgangne Maren Nielsdatters arvinger på deres retfærdige lovlige tilfaldne arv til hindring eller skade i nogen måde. Derhos og underdanigst fornenende Jacob Bjørnsen at have gjort uret, og bør at stande til rette som ved burde, dem for deres forårsagde bekostning, umage og penges udgift, nådigst kost og tæring måtte tildømmes.

Hvorimod til sagen, efter indstævning, at svare haver mødt i rette forbemeldte Jacob Bjørnsen, som ved sin fuldmægtig, hertil underdanigst svarede og formente, at vel kunne eragtes af sagens oplæste grunde, hans medarvinger ham uden al billig årsag, skifte og deling med ham at holde, udflugt søgtes, ham fattige mand ikke alene på rørende og urørende, kvæg, boskab, korn, ikke uden største "forkerffuelse" forårsager, medens end også på næring og bestilling stor forhindring tilføjet, som dem tit og ofte er andraget. Formente fordi sådan løse og bare ord, som udi alle måder ubevist var, og ikke kunne eller burde at komme hans registrering, vurdering, og dom derpå funderet er, til underkendelse eller forsvækkelse i nogen måde, medens ved magt at blive. Og formener arvingerne pligtig at være, uden videre ophold, med ham at skifte og dele, som billigt og ret kunne være etc. Ilige måde var her i rette mødt os elskelige velbemeldte landsdommere, som deres dom gestandig var. Svarede og underdanigst formente sig med den ingen uret gjort, men så retmæssig dømt og afsagt efter de dokumenter for dem frem lagt var. Så de forhåbede, at den af os og vores elskelige d. R. R. nådigst blev anset og konfirmeret. Med flere ord og tale parterne om sagens beskaffenhed imellem forløb, og underdanigst var dom begærende.

Da, efter tiltale og gensvar og denne forberørte sags lejlighed, da er sagen således, med parternes bevilling, optagen og forligt, at Jacob Bjørnsen og hans arvinger alle de omtvistede enge i 12 år fra denne dag skal beholde, og siden til Maren Nielsdatters arvinger at følge. Derforuden skal Jacob Bjørnsen Maren Nielsdatters arvinger 300 daler straks betale, og siden med dem, efter registrering, skifte og dele som tilbørligt er. Datum ut supra.

Kongens Retterting.

Stævningsbog 4/5 1655 - 30/5 1656, side 94a.

Palle Urne til "Gølleboe" [Gyllebo i Sverige].

Erik Lunov til Viskumgård, Ove Blik til Nørbækgård, Christen Harbou til Hvolris og Folmer Urne til Linderumgård tiltagen udi Knud Skinkel til "Thumb" [Thom i Norge] hans sted, anlangende en kommissionsforretning, som de, efter en kongl: mayst:s til dem udgivne befaling, skal have forrettet om arv og skifte efter salig Axel Urne til Kjellerup og hans salig hustru fru Anne [Markorsdatter] Rodsteen. Udi hvilket skifte og arv bemeldte Palle Urne, på sin hustrus fru Thale Ulfstands vegne, kender sig for en ret arvelodsejer. Hvilket de selv udi deres egen, om samme skiftes forretning, udgivne stævning beviser og stadfæster, idet de bemeldte Palle Urne til samme skifte og arv har "Ind Citerit", som samme deres stævning i sig selv, og andre bemeldte Palle Urnes /:om samme arvs beretning på sin hustrus vegne:/ rigtige dokumenter derom klarligen skal demonstrere og udvise, på hvilken skiftes berammede tid og sted Palle Urne ikke skal have "forsømmit" sit visse bud og fuldmægtig med stor besværing og omkostning at lade komparere og møde til stede, og ved sit skriftligt fremlagte indlæg erbudt sig at svare så vel til gælden som arven. Ikke des mindre skal de ham på hans hustrus vegne ej aleneste slet forbigået, og fra samme sin berettigede arvelod ekskluderet o.s.v.. Datum Hafnia den 13. august 1655.

Idem: Steen Rodsteen til Lerbæk, "Marchus" [Markor] Kaas til Tide-
mandsholm, Gregers Høeg [Banner] til Rørbæk, Markor Rodsteen Palle-
sen til Lundsgård, Claus Dyre til Sindinggård, Enevold Kaas til Lyng-
holm, Albert Friis til Margård, Jacob Sparre, Christoffer Rodsteen til
"Røsterup" [Råstrup], jomfru Lisbeth Rodsteen, jomfru Sidsel Rodsteen
og Ingeborg Rodsteen Pallesdøtre, Markor Rodsteen, Jacob, Jens og
Frederik Rodsteen Knudssønner og jomfru Else og jomfru Agathe
Rodsteen Knudsdøtre. Des lejlighed etc. Datum ut supra.

Viborg Landstings dombog C.

Landsting den 12. marts 1656, side 164b ff.

Jens Lassen Vestergaard.

Var skikket ærlig og velagte mand Jens Lassen⁵⁰ Vestergård, kongelig mayst:s renteskriver i København hans fuldmægtig ærlig og fornuftig Søren Nissen i Bandsbøll, med en opsættelse her af landstinget i dag seks uger udganget, indeholdende han da, at have hid i rette stævnet Christen Nielsen i Vester Marup, herredsfoged i Bølling herred, for en dom han den 24. december næst forleden til Bølling [herredsting] imellem Jens Lassen og hæderlig mand hr. Niels [Nicolai] Jørgensen [Engom] i Dejbjerg præstegård dømt har; og der udinden i sin sentens ladet indsætte, at efterdi hr. Niels Jørgensen, der den dag for retten lader tilbyde kapitalen, nemlig 100 rigsdaler med dets efterstående rente in specie, da vidste han ikke at tilfinde ham at lide æskning; efterdi recessen formelder, hvad ved namb kan søges, da skal delemål forblive; medens hr. Niels Jørgensen dog, efter sit udgivne håndskrift og brevs indhold, de 100 rigsdaler med deres efterstående rente, udi København i Jens Lassens hus, in specie skadesløs, efter hans brevs indhold, at levere og betale, med mere samme hans dom medfører. Samme hans dom beskyldes at være dømt imod et uryggelig skadesløsbrev formeldende på 100 rigsdaler, dateret Christianshavn den 18. december 1653, hvorinden han sig tilforpligter inden en måneds forløb at betale Jens Lassen i hans hus med rede penge o.s.v.

---

⁵⁰⁾ Blev senere landsdommer og godsejer, bl.a. af Dalum kloster. Under Københavns belejring 1658 udfoldede han stor virksomhed med at udbedre forsvarsværkeme.

Endrupholm godsarkiv, Skads herred.

Skøder m.m. 1580-1871-1916.

Tingsvidne 1653 af Gørding herredsting.

Jacob Jensen i Tømmerby, herredsfoged i Gørding herred, Jes Hansen i Lykkesgård og Hans Mulvad anno 1653 den 31. oktober på Gørding herredsting var skikket Eskild Sørensen i Grisbæk som bad om et tingsvidne af Jes Hansen i Lykkesgård, Peder Ell...sen, Peder Nielsen i Nørå, Søren Jacobsen i Darum, Laurids Friis i ....., Niels Pedersen ibid., Hans Bertelsen i Darum og Søren Jensen i Vejrup. Disse 8 dannemænd alle vidnede med helgens ed, at de så og hørte det, Grumme Jørgensen, født i Nørre Grisbæk, på sin egen og Søren Madsen i Jerne på sin hustru Maren Jørgensdatter hendes vegne, de fremstod denne dag for tingdom, og med deres fri vilje og velberåd hu skødede, solgte fra dem og alle deres arvinger og til Eskild Sørensen og hans arvinger al den lod og anpart, som Grumme Jørgensen arvelig tilfalden er efter hans salig fader Jørgen Pedersen, og tilkomme kunne efter tvende hans afgangne brødre salig Peder Jørgensen og Christen Jørgensen. Deslige alt hvis Maren Jørgensdatter efter hendes salig broder Christen Jørgensen ved lod arve kunne, alt udi den ejendoms gård i Nørre Grisbæk, som Eskild Sørensen nu påbor, det være sig udi hus og jordegods o.s.v.

Vester Horne Herreds tingbog.

Tingdagen den 18. april 1657.

Trolovelsessag fra Ho.

Niels Mortensen i Ho lod læse en seddel lydende som følger:
Eftersom min kære datter Mette Nielsdatter, nu tjenende på Hennegaard, nogen tid forleden, med min kære hustru og bemeldte min kære datters samtykke, andre vore fælles gode venners råd, ja og samtykke, har samme datter Mette Nielsdatter ladet sig trolove til velagte ungarl Jens Ba-

chensen i Ho, efter hans venlig begæring. Da, efterdi det rum tid er blevet henstående, begærer derfor af fornævnte Jens Bachensen det, han nu uden længere ophold ville lade, efter ordinansen, lyse for dem og siden, efter gudelig andagt, bøn og påkaldelse til den almægtige Gud, indgå med hende i den hellige ægteskabs stand. Hvorpå jeg på egne og min bemeldte datters vegne er et venligt svar af fornævnte Jens Bachensen, ved nærværende tvende dannemænd skriftlig eller mundtlig, begærende os til efterretning. Ho den 11. april 1657. Niels Mortensen egen haand.

Viborg Landsting.

Dombogsfragmenter 1560-1664, side 95a.

Maren Jensdatter i Obling, Sdr. Bork sogn.

Var skikket Maren Jensdatter i Obling, salig Niels Nielsens efterleverske hendes fuldmægtig ærlig og fornuftig Christen Nielsen i Obling ibid. med en opsættelse her af landstinget i dag seks uger udganget, lydende ham da, efter andre opsættelsers indhold, at have hid i rette stævnet Niels Lassen i Obling givende ham til sag det, han på Nørre [Horne] herredsting skal være dom overgået den 5. juli 1660 for gæld han hende pligtig er, efter trende hans underskrevne skadesløsbreve. Som bedrager sig in alles tresindstyve og 1 rdl. 1 mk. 12 sk. Og Niels Lassen til herredsting af fogden er tildømt fornævnte fordrede penge at betale skadesløs inden 15 dage til Maren Nielskone, eller hun derfor bør at have udsætning af Niels Lassens bo og løsøre. Og dersom det ikke kan tilstrække, da efter lands lov, og efter de gode mænd landsdommeres kendelse, ved tvende selvejerbønder at have indvisning i Niels Lassens bondegård og ejendom. Dernæst har Maren Nielskone den 10. januar sidst forleden ved herredsfogdens fuldmægtig udi tvende mænds nærværelse været i Niels Lassens gård og hus, og intet der befandtes de kunne tilvurdere Maren Nielskone uden to "forkledning" til senge og en skive, som blev vurderet for 3 sletdlr. 8 sk., som på dommen findes skrevet o.s.v.

Viborg Landsting.

Dombogsfragmenter 1560-1664, side 111b ff.
Claus Glyssing kontra Oddum sognemænd.

Var skikket ærlig og velfornemme Claus Glyssing, borger og handelsmand udi Varde, hans fulmægtig Anders Jensen, prokurator der sammesteds, med en opsættelse her af landstinget i dag 6 uger udganget, lydende:

Han da at have udi rette stævnet Niels Madsen i Adsbøl for en dom, han til Nørre herredsting den 18. april sidst forleden, imellem Claus Glyssing og Oddum sognemænd dømt og afsagt har, bispens tiendekorn af Oddum sogn anlangende. Hvor udinden han har en utidig dom og sentens "afffoldet" og fradømt Claus Glyssing sin retmæssig tilhørende tiende og korn, som ham med al rette burde at leveres og betales, efter hans fordring, fæstebreve og kongelig mandat, han derpå har. Det at skulle have hans dom med adskillige udflugter forfattet, en del fra sig til overdommer henfunden, en del til lægdsmanden i sognet at kende på, hvorvidt han skulle have hvilke domme, han sig af egen autoritet og myndighed har bemægtiget. Så beskyldes han selv, såvel som hans utidig dom, først at have sat sig uden lovmæssig adgang, lensmanden eller ombudsmands tilladelse eller befaling i fogdens sted. Og er selvgjort dommer, en dom i fogdens sted at dømme. Fast i den mening, at dersom han ikke retsindig ville dømme, ikke hos ham sin bekostnings oprejsning at skulle erlange. Hvilket han, imod recessens 6. kapitel, såvel som birkerettens 5. kapitel, modvillig har modgangen. For det andet, at han sig udi sin sentens sig henskyder til forordningen, kronens anpart tiende udi 3 år, og hans kongelig majestæt, at skulle være efterladt, bisperne i Riberhus til deres ophold af hans kongelig majestæt højlovlig ihukommelses herres forfader til dem er givet og forundt. Og nu på ny konfirmeret af hans kongelig majestæts og strengelig befalet det korn og andet, ham uden forhindring og ophold at leveres og betales. For det tredie giver han her udi hans sentens, hans majestæts brev, at skulle ikke formelde eller egentlig udvise om år 2 eller 3 eller ingen, og at skulle findes "foridig" imod forordningen, kan uden synlig erfares hvorledes han hans kongelig majestæts ud-

givne brev at ville fordunkle, og den rette mening forhindre og udelukke. Ikke at ville agte samme kongebrev, dateret den 22. november 1660, formelder bispen sig at have beklaget, at han de 3 forleden års tid, som var de 3 forleden ufredsår, ikke har nydt og bekommet noget af hans indkomst til hans underholdning. Hvorover hans kongelig majestæts befaling ham hans tiende og andet at skulle i fornævnte år ydes og leveres, hvilket sættefogden ganske udelukker og forbigår og vrangelig hans kongelige majestæts brev forklarer. Idet han siger den på visse år, to eller tre eller ingen, hvorudinden hans forsættelig forurettelse han der udi beganget, ret egentlig erfares kan deraf, at den fuldkommelig formelder i 3 år. Beretter og i samme hans sentenses slutning, han af andres tilskyndelse gør sig nyttig, ikke agtet eller anset det, som kronen tilhører, som for er meldt, efter forordningen, at være overladt med det som bispen, bemeldte doktor Peder Jensen, hans embedes vedligeholdelse, af højlovlig ihukommelse forrige konger i Danmark givet er, formelder forordning intet om at være eftergivet. Og derfor nu af hans kongelig majestæt befales at ydes og leveres. Ydermere slutter han og tilfinder af Oddum sognefolk for anno 1660 at levere og yde til oftbemeldte Claus Glyssing, efter lægdsmandens der udi sognet deres kendelse, det at ligne og lave, hvad han skulle have, og de skulle til ham udgive, og siden derfor deres bo ved nam at søges, om de derefter ej ville betale. Hvilket er imod recessens rette mening, er ej heller nogen retfærdig dom, idet mænd af sognet, som selv er skyldig deres korn til bispen eller hans fuldmægtig at udgive, skulle være mægtig udi deres egen sag at ham tilfinde og dømme om hvorvidt han skulle have noget eller intet. Tilmed er samme hans dom uendelig, og ikke fundet på nogen vished, bemeldte Claus Glyssing til efterretning, hvorvidt han skulle have noget eller intet. Ej heller hvorvidt han med nam at skulle have og søge videre end de mænd, som i sognet er, ham selv skulle udvise. Og over alt findes og for ham indstævnet en del i sagen, som resterer med deres tiende for anno 1656, hvilke han ganske og aldeles forbigår, og aldeles intet derom slutter i hans sentens. Menende fornævnte sognemænd pligtig at være enhver deres tiendekorn fuldkommen efter forrige tingsel at betale, efterdi de samme almindelig tingsel ej har opsagt og advaret "till told som Kornet Kierve oc Veges" efter ordinansen

og recessen kunne annammes eller opbæres, eller deres bo og gods derfor at søges med nam. Selvgjort sættefoged Niels Madsen, som så ganske forsættelig har forurettet sig sådan myndighed at have påtaget, bør at lide efter recessen, give en fuldkommen kost og tæring, hans dom magtesløs at blive, og Claus Glyssing sin sag, som han ham med samme sin utidig dom har forårsaget til besværing, rejse og bekostning, igen at forferske og oprejse.

Samledes da hidsævnet fornævnte Niels Madsen sættefoged, samme dom dømt og afsagt har, den at forsvare. Christen Enevoldsen i Lundsby, som samme dom på menige sognemænds vegne forhvervet har, med samme dom den at fremlægge. Desligeste menige sognemænd i Oddum sogn, enker og umyndige, hver med deres laugværge, Christen Nielsen i Stoustrup, Karen Nielskone, Bertel Knudsen, Knud Nielsen, Jens Christensen, Thomas Madsen og Peder Eriksen *ibid.*, Jens Christensen i Rabæk, Poul Lassen, Laurids Jørgensen, Christen Si....., Christen Lauridsen i Præstbro og Christen Hansen *ibid.*, Mads Madsen i Bundgård, Anders Madsens hustru og børn i Gundesbøl, som er Dorethe, Anderssigne, Appolone, Kirsten og Maren Andersdøtre, hver med deres laugværge, Niels Christensen, Ole Jensen og Christen Madsen *ibid.*, Anne Ivers og hendes søn Hans Iversen der sammesteds, Thue Bertelsen i Rosendal og Thue Nielsen *ibid.*, Bjølbøl: Søren Jensen, Christen Pedersen og Peder Pedersen *ibid.*, Else Christensens ved kirken, Margrete, Else og Kirsten Christensdøtre og Laurids Nielsen *ibid.*, Thomas Seirup der sammesteds, Aksel Nielsen i Vittarp, Kirsten Jesdatter i Odderup og børn Christen, Peder og Lauge Christensønner, Kirsten og Johan Christensdøtre, Jens Pedersen, Johan Peders og hendes børn som er Enevold og Knud Pedersønner, Anne og Maren Pedersdøtre, Jens Therkildsen, Jens Pedersen og Anne Oles *ibid.*, Koklund: Peder Nielsen og Christen Olesen, Tøstrup: David Christensen, David Clemendsen og Thomas Lauridsen, Christen Pedersen i Puglund, Graahede: Sidsel Christens, Niels og Hans Christenssønner, Maren, Kirsten og Magdalene Christensdøtre, Søren Christensen, Kirsten Terkilds og Christen Terkildsen *ibid.*, Anders Christensen i Skodsvad, Else Jørgens i Strømmesbøl, Søren og Mads Jørgenssønner, Appolone Jørgensdatter og Thomas Nielsen *ibid.*, Hans Christensen og Christen Chri-

stensen i Gyris, Herman Jensen i Lundsby, Mette Hermands, Christen Enevoldsen, Mattis Christensen, Rasmus Sørensen *ibid.*, hr. Christen i Oddum, Peder Nielsen *ibid.*, Jep, Christen og Thomas Christenssønner der sammesteds, Strellev Kærgård: Maren Christens, Niels Christensen, Jacob, Hans og Christen Christenssønner, Mette og Inger Christensdøtre. Enker og umyndige hver med deres laugværge, om de har noget dertil at svare. Da, for nogen lejlighed, er sagen opsat til i dag.

Og nu mødte Thomas Christensen i Skodsbøl på sin egen og Oddum sognemænds vegne. Og blev fremlagt en dom af Nørre herredsting den 18. april sidst forleden udganget, som så beslutes:

At efterdi for fogden, der den dag fremlagdes hans kongelig majestæts udgangne forordning formeldende, at udi denne forbemeldte fejdes tid, og indtil den 1. maj 1660 har hans kongelig majestæt efterladt kronens anpart tiende udi samme fornævnte år. Og hos fremlagdes en kopi af hans kongelig majestæts brev formeldende iblandt andet, at de hver vedkommende skal yde og levere til bispen udi Ribe hvis han med rette tilkommer, og han ham pligtig er, det være sig tiende eller andet hvad det være kan. Hvilke kongebrev ikke egentlig udviser hvad det skal være et år, to eller tre eller ingen. Og befindes bemeldte forordning og kongebrev "forridig?" imod hverandre. Des formedelst turde fogden sig der udi ej understå dommer at være, men hvo påaskes for sin tilbørlig dommer at indstævne. Men hvis sig kronens tiende belanger for år 1660, der udi vidste fogden ikke rettere at kende, end enhver af bemeldte sognefolk, som der bygger og bor, har sæd og avling udi bemeldte sogn, end de jo bør at yde og levere til Claus Glyssing, så vidt de med rette kan tåle at udgive for fornævnte år 1660, efter enhvers sæd og avling, eftersom de udgiver til kirken, og tilfunden lægdsmanden udi bemeldte Oddum sogn at ligne og lige hvad enhver med rette, efter deres sæd og avling udi bemeldte år kan tåle at udgive. Og da bemeldte sognefolk derefter at betale til Claus Glyssing inden 15 dage skadesløs eller enhver deres bo og gods ihvor det findes, derfor med nam at søges efter recessen. Ilige måde bør Maren Christensdatter i Kærgård, Niels Christensen, Jacob, Hans og Christen Christenssønner, Mette og Inger Christensdøtre at betale Claus Glyssing enhver deres anpart af den ørte rug, som deres salig søn og broder salig Peder

Christensen ham skyldig været har, inden 15 dage skadesløs, eller enhver deres bo og gods derfor med nam at søges. Som den dom i sig selv videre bemelder. Og forment Thomas Christensen på sin egen og Oddum sognemænd deres vegne, samme dom ret at være, og burde ved magt at blive. Med flere ord dem imellem var.

Så og efterdi befindes Niels Madsen, da sættefoged til Nørre herredsting, ikke har dømt endelig, men mestendels uendelig, sin doms poster sluttet og gjort, som ikke ske burde. Da bør denne hans dom magtesløs at være, og ham pligtig at give Claus Glyssing til kost og tæring fire rigsdaler.

Mejlgård godsarkiv, Nr. Dyrs herred.

Skøder, adkomster m.m.

Skøde af 1660. Film M-53/938.

Kendes jeg Niels Mogensen, rådmand i Randers, og hermed vitterliggør at have annammet af ærlig og velbyrdig mand Christoffer Bille til Mejlgård ni hundrede helvtredsindstyve og halvfemte rigsdaler halvanden ort, to skilling. Hvorimod jeg, efter den overdragelse mig af velfornemme mand Peder Rasmussen Juel, borger og indvåner i København, givet er, dateret den 21. marts 1660, overdrager og aldeles afhænder fra mig og min hustru og vores arvinger til Christoffer Bille, hans velb: husfrue og deres arvinger efterskrevne gårde og gods liggende udi Jylland i Kalø len, Nørre herred, Stenvad, Christen Clemensens hustru og hr. Niels Olufsen [Stenvad] i Fjellerup skylder årlig fire grot leding, 1½ ørte rug, 15 skæpper byg, 16 skæpper havre, 6 skilling høstpenge, 1 får, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 2 brændsvin, 1 tønne salt, 4 hovheste, 2 jægerheste; Christen Sørensen 1 brændsvin; Michel Sørensen 4 ørte rug, 3 ørte byg, 3 ørte havre, 1 tønne honning, 1 brændsvin, 8 hofheste, 2 jægerheste; Niels Rasmussen 1 brændsvin. Bønderup, Anders Lauridsen 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 fjerding smør, 1 brændsvin, 3 hofheste; Søren Koch et gadehus halvfemte skilling; Peder Pedersen et hus halvfemte skilling; Peder Sø-

rensen et hus halvfemte skilling. Hvilke forskrevne pantsatte gods Christoffer Bille, hans hustru og deres arvinger har at nyde, bruge og beholde for et frit brugeligt pant i alle måder, således som kongl: mayst:s skøde- og pantebrev derom formelder såvidt forskrevne gods angår. Dateret Cancelliet den 20. marts 1660. Hvoraf den gode mand til efterretning rigtige kopier under min hånd meddelt indtil det igen, efter højstbemeldte kongl: mayst:s pantebrevs indhold, fra bemeldte Christoffer Bille, hans hustru eller hvem godset med deres minde har, indløst vorder. Det til bekræftelse har jeg mit signet her neden trykt og med egen hånd underskrevet af København den 24. marts 1660. Niels Mogensen egen hånd.

Vrads herreds tingbog.

Tingdag den 6. januar 1661.

Las Christensen i Tollund "esket" på sin fader
Christen Lassen i Nygård hans vegne.

Fremstod for retten ærlig velagte mand Anders Thomsen i Sejl, kongelig majestæts delefoged i Vrads herred på sin egen og hæderlig og højlærd mand M: Niels Jørgensen [Seerup], forrige sognepræst til Them hans vegne, og med hans underskrevne fuldmagt, som i dag for dom blev læst og påskrevet, og med begge deres villie og velberåd hu og samtykke solgte, skødede og aldeles afhændede fra dem og deres arvinger og til Christen Lassen i Nygård og hans arvinger, en deres halve jordegne bondegård i Ejstrup by, som Christen Ibsen nu påbor, med al dets tilliggende ejendom, som der nu tilligger, og af Arilds tid tilligget haver, som er udi gård, grund, huse og jord, ager og eng, tofte og enghaver, skov og mark, fiskevand og fægang, tørvegrøft og engslet, forte og fælle, vådt og tørt o.s.v. Og derhos bekendte og tilstod Anders Thomsen på sin og bemeldte M: Niels Jørgensens vegne, at have annammet, opbåret og bekommet af Christen Lassen sølv, penge, fyldest og fuld værd, rigtig og nøjagtig betaling for alt i fornævnte halve bondegård o.s.v.

Hids herreds tingbog.

Tingdag den 7. januar 1662.

Tingsvidne om huse i Kragelund.

For dom stod Thomas Jacobsen i Tollund og Inge Lasdatter i Romholt? [Bjørnholt i Seiling sogn er det nærmeste man kan komme navnet i Hids herred, men der findes et Ravnholt i Ikast] og vidnede hver med ed og oprakte fingre, efter recessen i alder og minde, Thomas Jacobsen i 40 år og mere, og Inge Lasdatter i 50 år, da er det dem fuld vitterlig i Guds sandhed, at de huse og jordemål i Kragelund med sin tillæg, som salig Niels Andersen og sin hustru salig An Lasdatter påboede, og af første byggede og opsatte, jo er bondeeje, og er af den halve selvejer bondegård i Kragelund, som salig Niels Christensen i Hvinningdal påboede, og dens rette grund og ejendom tilhørende. Hvilke jordsmål salig Niels Andersen og hans hustru havde dennom aftaget til vedtægt, at bygge og bo på deres livstid med des tillæg, den tid de afstod samme deres halve gård for Per Persen, bonde i Kragelund, som da skulle gå soldat af samme halve bondegård. Men efter deres død, samme huse og jordsmål med sin tillæg, igen at komme og tilhøre samme halve bondegård som tilforn, efter deres kontrakt og skødes videre formelding, som dem derom imellem gjort er, med forrige tingsvidnes indhold o.s.v.

Vester Horne herreds tingbog.

Tingsvidne 30. august 1662, side 89b.

Præsterne i Egvad præstegård.

For tingdom stod Thomas Pedersen i Sdr. Bork og vidnede med oprakte fingre og ed, at han kan mindes noget mere end 80 år, og af barndom kendte Egvad præstegård og de folk der har boet udi. For det første er det

ungefær 70 år siden at han kendte salig hr. Jørgen⁵¹, som var sognepræst i Egvad sogn og boede i Egvad præstegård i nogle år. Og der han ved døden var afgangen blev salig hr. Lauge [Trellund]⁵² i Lønborg præst i hans sted. Og des midlertid han var præst giftede han sin datter ved navn Gertrud Laugesdatter i Egvad præstegård. Og så længe hr. Lauge levede og stod for samme præstegård skulle hun og hendes mand Jes Christensen have den fri for al tyngde. Der nu hr. Lauge var død fik hans søn hr. Christen Laugesen, som var Gertrud Laugesdatters broder, kaldet efter hans fader. Og han lod hans søster også være fri for al skyld og herlighed. Men der hr. Christen Laugesen var død og hr. Peder Iversen [Hemmet], som kom fra Ribe, og var fremmed til kaldet, og fik hans giftermål i Ølgod præstegård, var blevet kaldet, da lod han sætte skyld og landgilde på Egvad præstegård. Ydermere vidnede Thomas Pedersen med lige svoren ed, at han dengang var sandemand i Nørre [Horne] herred, og salig Niels Nielsen Obling var delfoged i Nørre herred på de tider, og de begge med nogle flere af de fornemste herredsmænd, efter salig hr. Ulrik Sandbergs befaling, satte først skyld og landgilde på Egvad præstegård. Og var det ham vitterligt, at Jes Christensen, som da boede i Egvad præstegård, gav salig hr. Peder Iversen [Hemmet], som var mester Jenses⁵³ formand, skyld og landgilde, og gjorde ham ægt og arbejde. Nok for dom fremkom Peder Jensen i Lydum hede og vidnede med oprakte firngre og ed, at være ham selv vitterligt, også havde hørt sige af hans forældre, at der havde boet en præst i Egvad præstegård ved navn hr. Jørgen, men han kendte ham ikke. Men han kendte hans hustru Kirsten Jørgens og deres børn nemlig Niels Jørgensen, Jørgen Jørgensen, Dynis Jørgensen, Ingeborg Jørgensdatter, Maren Jørgensdatter og Dorethe Jørgensdatter. Og var det ham vitterligt at salig Jes Christensen, som boede i Egvad præstegård, har givet årlig

---

⁵¹) Se Viborg Landstings dombog C. 1617, s. 100a.

⁵²) Se Ribe byfogeds tingbog 1597, s. 118, og 1610, s. 67b.

⁵³) Jens Knudsen Skytte.

skyld og anden herlighed både til hr. Peder og til mester Jens i Lønborg. Herefter Niels Obling [den yngre] i Sdr. Bork var tingsvidne begærende.- Hjemlede Niels Eriksen i Sdr. Bork og Niels Laugesen, tjenende i Obling, med opholdne fingre og ed, at de i dag 5 uger var i Egvad præstegård og der varsel gav Christen Jessen, boende der sammested, og talte de ved en af brødrene, som stod og tærskede, og gav ham det tilkende. Samme gav for Lundenæs port og varsel gav øvrighederne der på stedet, og talte de med slotsskriveren Jens Christensen og gav ham samme varsel tilkende for dette vidne i dag at tage beskrevet. Christen Madsen udsteder.

Hids herreds tingbog.

Tingdag den 29. november 1664.

Las Christensens skøde på Hessel.

For dom stod velagte mand Anders Thomsen i Sejl, delfoged udi Vrads herred, og nu her for retten fremviste, på nr.12, rigtig underskreven fuldmagt af Anders Pallesen, barnfød udi Lime, studenter, nu tilholdende udi Viborg, dateret 10. oktober 1664, som og i dag for retten er læst og påskrevet og, efter forbemeldte, nu for retten udi hånd tog den ærlige og velbårne dannemand Las Christensen, nu boende i Tollund, givende ham og hans hustru [Anne] Nielsdatter en nøjagtig og fuldkommen skøde, skødte og solgte fra Anders Pallesen og hans arvinger, og til Las Christensen i Tollund og hans hustru Anne Nielsdatter og deres arvinger, den selvejerbolig og ejendom, som kaldes Hessel i Funder sogn liggende, som Anders Pallesen alene, på søskendes, efter sine salige forældre, imod vederlag tilfalden er, som udi huse og jord, bygget og uforbygget o.s.v.

Slavs herreds tingbog.

Herredsting den 12. januar 1665, side 4b ff.

Hans Mogensen i Galthoe et vidnesbyrd.

For retten fremstod hr. Peder Clausen [Fanøe] i Ål præstegård for en besiddende dom og ret, gav til kende, at han og hans hustru Maren hr. Peders var skyldig blevet Hans Mogensen i Galthoe fire og tyve rigsdaler, hvorfor til dets udlæg og betaling, for sig og sin hustru Maren hr. Peders og deres arvinger, med deres fri vilje og velberåd hu har forundt og afhændet til Hans Mogensen i Galthoe og hans arvinger en gård i Vejrup i Lindknud sogn, som Christen Pedersen påboede, og nu står ganske øde, skylder årlig en tønne rug, et svin, fire skæpper havre. Hvilke forskrevne gård Maren Nielskone i Obling blev udlagt i hendes gælds betaling efter salig Erik Juels død, efter lodseddels formelding, dateret Viborg den [dato ikke indført] juni anno 1657, og med commisarens velbyrdige Erich "Linouust" [Lunou?] og Niels Pasbjergs [Parsberg] egne hænder underskrevet. Og nu siden er hendes datter Maren hr. Peders i Ål præstegård arvelig tilfaldet i Obling, efter lodseddels formelding, dateret Obling d. 28. oktober år 1663, og underskrevet Christen Nielsen Obling på sin egen vegne, Jens Jørgensen Jelling på sin egen vegne, og på Kiersten Nielsdatters vegne og Niels Nielsen Hieboe, på hr. Peder Clausen i Ål præstegård hans vegne. Og til vitterlighed "Avsell" [Aksel?] Nielsen egen hånd, Peder Larsen egen hånd, Niels Christensen egen hånd, Las Nielsen egen hånd, Claus Christensen egen hånd.

Hvilke fornævnte gård med al sin rette tilliggelse, som dertil ligger, og af Arilds tid tilligget har, samt ager og eng, fædrift og ildebrand [brændsel], fiskevand, vådt og tørt, eller og alt andet, være sig ved hvad navn det er eller helst nævnes kan, intet undtaget i nogen måde, Hans Mogensen og hans arvinger skal have, nyde, bruge og beholde, som et købt køb. Og kendes vi os, eller vore arvinger, aldeles ingen mere videre lod eller del, ret eller retlighed at have til eller udi fornævnte gård eller noget dens tilliggelse efter denne dag i nogen måde. Ikke heller Hans Mogensen noget videre til krav at have til hr. Peder Clausen i Ål præstegård, hans hustru og deres arvinger, for fornævnte fire og tyve rigsdaler. Thi beplig-

ter vi os, og vore arvinger, at fri, hjemle og tilstå Hans Mogensen, eller hans arvinger, fornævnte gård med al sin rette tilliggelse, for hver mands tiltale, som derpå kan tale med rette i nogen måde. Og om så skete fornævnte gård eller noget af dens tilliggelse bliver Hans Mogensen eller hans arvinger afvundet i nogen rettergang, formedelst vor vanhjemmels brøsts skyld, da bepligter vi os, eller vore arvinger, enten at vederlægges Hans Mogensen eller hans arvinger lige så godt gods igen, både på ager og eng, og så vel beliggende i alle måder, inden seks samfulde uger der næst efter, eller derfor ham straks med rede penge, hver tønde korn, som for bemeldt er, efter sidst udgangne kongelig forordnings takst at betale. Dette forskrevne vores købebrev med alle sine punkter og artikler tilforpligter jeg mig hr. Peder Clausen i Ål præstegård på min egen vegne og min hustrus vegne Maren hr. Peders, og vore arvinger, skadesløst og uryggeligt at holde Hans Mogensen eller hans arvinger i alle måder. Og her for retten fremstod hr. Peder Clausen på sin egen og sin hustru Maren hr. Peders hendes vegne og Niels Nielsen Heboe så vidt ham vedkommer, og i hånd tog Hans Mogensen og takkede ham godt for god betaling i alle måder.

Og stod Christen Nielsen Obling til vedermålsting der dette vidne og skøde gik beskrevet, at det så her inden tinge for os og otte mænd er ganget, vidne vi med vores signeter eller egne hænder. Actum ut supra.

[Videre i sagen nævnes, at samme dag skødede hr. Peder og Maren, hr. Peders, en gård i Lindknud sogn, Hovborg kaldet, til Peder Ebesen i Pugelund, til betaling af en gæld på 110 rigsdaler. Den gård de skøder var tilfaldet Maren Nielskone i Obling i hendes gælds betaling efter salig Erik Juels død efter lodseddels formelding dateret Viborg den [dato ikke indført] juni 1657, og siden er hendes datter Maren, hr. Peder i Ål præstegård hans hustru, arvelig tilgjort, Obling den 28. oktober 1663. Underskrevet af Christen Nielsen Obling på egne og broderbørns vegne, Niels Heboe på hr. Peder Clausens vegne, Jens Jørgensen Jelling på sin egen og Kirsten Hansdatters [fejl for Kirsten Nielsdatter?] vegne.

Vrads herreds tingbog.

Tingdag 20. september 1665, side 74a.

Sag om formynderskab.

Peder Sørensen i Fogstrup, herredsfoged i Vrads herred, gør vitterligt, at år 1665 onsdagen den 20. september på fornævnte herredsting var skikket ærlig og velagte karl Jens Nielsen i Brendgård med en min stævning, som fandtes påskrevet at være læst og forkyndt af Jens Persen i Lavlund og Jens Jepsen i Brendgård den 2. august sidst forleden for Jørgen Nielsen i Kovtrup hans dør og bopæl, udi hans søn Mads Jørgensens påhørelse. Derhos fandtes påskrevet, at være læst her på tinget for dom onsdagen den 9. august sidst forleden. Og, efterdi Jørgen Nielsen var tilstede, og ikke ville svare eller gå i rette, blev sagen den dag opsat i seks uger. Fandtes siden igen her på tinget læst og påskrevet den 30. august. Og formeldte stævning som følger, at forbemeldte Jens Nielsen af Brendgård skal være forårsaget at have tiltale til hans ældste broder, og da rette laugværge, Jørgen Nielsen i Kovtrup, søgende ham for rigtig registrering, vurdering og skiftebreve efter deres salig fader Niels Madsen, som boede og døde af Brendgård. Såvel hvis faderens arv er, som salig Giert Nielsen og Sidsel Nielsdatter, som begge en rum tid siden deres salig fader er død, også ved døden afgang, som han også i lige måde var formynder og rette laugværge for. Hvorfor forbemeldte Jens Nielsen formener sig, efter sin salig faders død, på hans efterladte gods, gode, boe, boeskab, penge, tilstandende gæld og jordegods, storlig og meget af sin broder og rette laugværge Jørgen Nielsen at være forurettet, såvel og rigtighed efter vores salige søskende salig Giert Nielsen og Sidsel Nielsdatter, for hvis arvelodder de kan være arveligen tilfaldet efter deres salig fader, salig Niels Madsen af Brendgård. Dog han samme sin retfærdig arvelodder udi minde, af hans fornævnte broder Jørgen Nielsen, har æsket og begæret, både mundtlig og skriftlig. Dog dette han til retten og rigtighed intet vilde lade sig bekvemme at klarere og betale, som er med tingsvidne at bevise. Og efter dets forberørte lejlighed formener han, og sætter udi al rette, det hans broder Jørgen Nielsen bør ham samme sin retfærdig fædrene, såvel søskende arv, rigtig og ret regnskab derfor at gøre, og mig, uden skade,

at betale inden femten dage, efter rigtig registrering, vurdering og skiftebrevs indhold, som før er meldt. Og dersom det ikke sker her forinden, da at lide dele og videre tiltale, og der foruden tilbørligen at stande til rette, som vedbør. Og er herpå en retfærdig dom begærendes.

Derefter fremlagde et tingsvidne af Herningsholms birketing den 11. august næst forleden udstedt, otte mænd vidnet har, at samme dag for dom stod Knud Christensen i Holling, Peder Jensen i Lavlund, Jacob Mortensen i Sønderager og Niels Graffersen i Synderveile, og enhver vidnede med oprakte fingre og ed, at det er dem fuld vitterlig udi sandhed, at Jørgen Nielsen, som boede i "Lerit", var salig Niels Madsen af Brendgård hans ældste søn, og disse efterskrevne, nemlig Giert Nielsen, Jens Nielsen, Maren Nielsdatter, Sidsel Nielsdatter og Else Nielsdatter deres rette formynder og laugværge, siden deres salig fader ved døden var afgang. Og ikke der er nogen nærmere på fædrene side end Jørgen Nielsen.

Endnu fremlagde et tingsvidne af Vrads herredsting den 2. august sidst forleden udganget, otte mænd vidnet har, at samme dag for dom stod Jens Nielsen Ulf, lod læse og påskrive en skriftlig æskning, hvilke og udi to ting næst tilforn her udi retten var læst og påskrevet, hvorefter han i dag var tingsvidne begærende; og lyder ord efter ord som følger:

Lader jeg underskrevne æske og begære af min kære broder og rette formynder Jørgen Nielsen i Kovtrup, at han vil fremlægge rigtig skiftebrev, registrering og vurdering efter vores salig fader salig Niels Madsen, som boede og døde i Brendgård, så jeg kan få at vide min rigtighed deraf, hvis mig med rette kan være arveligen tilfalden. Ilige måde begærer jeg rigtighed for værgemål og formynderskab, som han ilige måde er rette værgemål for efter vores salige søskende, nemlig salig Giert Nielsen og salig Sidsel Nielsdatter, for hvis arvelodder de kan være tilfalden efter forbeholdte vores salig fader, eftersom de nu siden ere ved døden afgang. Hvorfor jeg er venlig og gerne begærende af min kære broder og formynder forbeholdte Jørgen Nielsen i Kovtrup o.s.v. [Jørgen Nielsen påstår, at han intet værgemål har haft for sine søskende, men er af de svenske soldater udplyndret, og hans gård blev afbrændt. Han påstår, at hans søskendes arvepart blev bestående i boet hos deres moder. Jørgen Nielsen blev dog dømt til at udrede sine søskendes arveparter].

Viborg Landstings dombog C.

Landsting 17. og 20. januar 1666, side 16a ff.

Sag om Kapitelsenge i Sdr. Bork mærsk.

Var skicket hæderlig og højlærd mand doktor Ludvig Pouch kannik i Ribe hans fuldmægtig, ærlig, agt og velforstandige mand Niels Andersen Roland prokurator i Viborg, og havde hid i rette stævnet Aksel Nielsen i Vittarp [Oddum sogn] herredsfoged udi Nørre herred, for en afvisningsdom, han på Nørre herredsting imod forbud, at ingen skulle sig understå eller tilfordriste at høste, avle, bruge eller bruge lade de kapitelsenge i Sdr. Bork mærsk, efterdi landskylden deraf med K: M: påbudne kvartals kornskat ikke blev årlig, efter recessen og kongl: forordning, erlagt, den 1. oktober 1663 dømt og afsagt har, funderende hans afvisningsdom, at sligt forbud ikke burde for fuldt at anses, før derfor var givet lovlig varsel til alle interesserede arvinger. Lidet betragtet 3. recesses 40. kapitel formelder, at sådan selvejer bondegrund burde at besiddes eller bruges af en arving, som kunne årlig udrede den påbudne skat og landgilde, hvert år en ørte byg og fem mark, hans K: M:s påbudne skatter, og ikke af så mange. Efterdi grunden ligger udi eders herred, og i det mindste bør en udi herredet at svare til grundens afgift, såfremt grunden ikke skulle følge kapitlet, og derunder være forbrudt. Eftersom ikke for ham har været bevist, grunden jo årlig at have været brugt og indavlet, og derfor ikke havde burdet sådan udflugt at have søgt og ført ham på stor omkostning. Anseende bonden og enhver adelsmand bør at svare i det herred hans ejendom ligger, og bonden forpligtet være at stille sin husbond borgen når påæskes, endog når fogden det udkræver sagen med sin egen ed at fralægge, som altsammen er forbigået, og ikke udi ringeste måde at være anset. Hvorfor bemeldte doktor Ludvig Pouch formener hans afvisningsdom bør magtesløs at blive, og han for den store tilforårsagede omkostning på mange varsler til hjemting og landsting, og alt om den udgift den sag ham at betale, og endog at stå til rette, som vedbør for slig "foruendiger" og ophold, den modvillige med at styrke. Thi om sligt måtte have gænge, skulle loven ganske have blevet forbigået, og ingen husbond udi så måde vide sin landskyld og afgift at søge. Meget

mindre hvem vi skulle udi jordebogen indskrive for afgiften, efter en andens død. For det andet beretter bemeldte doktor Ludvig Pouch, at have hidstævnet Christen Jensen i Egvad præstegård, sættefoged, for en afvisningsdom i lige måde på Nørre herredsting den 19. juni 1662 skal have dømt og afsagt, at han ikke samme forbud på engenes afgrøde at indhøste, vidste ved tingsvidne at stede beskrevet, ihvorvel derfor var givet kald og varsel. Alt til hinder, fortræd, skade og ophold at føre doktor Ludvig Pouch udi pengespild og omkostning, muligt efter herredsfogdens tilskyndelse, hans kontraparter til vilje. Hvorfor han formener, at sættefoged Christen Jensen for samme rænke og udflugt bør at stå til rette for kost og tæring.

For det tredje har doktor Ludvig Pouch hidstævnet David Olufsen i "balsbøll for en wmaaernierlig" og uendelig dom, han på Nørre herredsting imellem hans fuldmægtig Jess Jensen i Gundesbøl på den ene, og salig Jens Jensen udi Bandsbøl, som havde et bol samme sted, selvejer bondegods på domkirkens stavn, hans arvinger, hvoraf resterer den tid seks års landskyld, årlig en ørte rug og toftpenge 2 skilling, så og K: M:s påbudne kvartals- og kornskat, som forberørte doktor Ludvig Pouch har måttet betale en daler tre mark otte skilling for anno 1662, der han var kirkeværge, foruden hvert års kvartals- og kornskat. Desligeste salig Peder Staal af Rottarp hans arvinger, som udi tre år har tilbageholdt landskylden, årlig en ørte byg og fem mark, hans kongl: mayst:s påbudne kvartals- og kornskat med videre, siden den tid resterer på den anden side den 26. januar 1665 på ombemeldte Nørre herredsting dømt og afsagt har. Og for det første skal han have grundet hans dom på, efterdi det ikke var for ham bevist hvem samme bolsgrund i seks år har brugt, da vidste han ikke nogen at tildømme nogen skyld eller landgilde derfor at udgive, turde sig ej heller understå nogen selvejerbonde fra sit selvejergods at dømme, men det for sin overdommer heden fundet.

Hvilken dom doktor Ludvig Pouch formener at være imod recessen, at han endelig burde at dømme udi alle sager, ja end også udi hovedsagen af ærerørige sager, endsige udi den post som recessen tilholder, at når bonden ikke årlig udreder landskylden udi "Lautider" og kender sig ved grunden, da er grunden forbrudt, så at denne bør kapitlet og domkirken

for ejendom at følge. Belangende den eng i Sønder Bork eng og Tarm mærsk, der udi har han frikendt Jep Gjødson i Sædding på sin egen og på Christen Gregersen og Jens Christensens vegne, Christen Nielsen Obling på Jens Jørgensen Jelling og hans hustrues vegne til deres eget værneting at skulle søges, alt til udflugt, ophold og bekostning. Endog de stod for retten med mundtlig ord og tilbød årlig den resterende ørte byg at ville betale, dog de ingen rette penge for retten fremlagde. Hvorfor formenes, at han med hans dom uret at have gjort, så at den, tillige med andre indstævnedes afvisningsdomme, bør magtesløs at blive, og grunden til kapitlet og domkirke at være forfalden. Formener dom at følge, og han for kost og tæring at stå til rette, såvel som herredsfogden og den anden sættefoged Christen Jensen forpligtet være, at forskaffe doktor Ludvig Pouch den resterende landskyld dets betaling efter landkøbet, udi de forskrevne åringer med den påbudne kvartals- og kornskat, aldeles skadesløs med anvendt omkostning inden femten dage, eller derfor lide „tage“ og nam i hans bo og gods, eftersom kapitel, domkirke, skole og hospitalerne ikke bør deres tilliggende rettighed at formindskes, på det doktor Ludvig Pouch kan dermed engang komme til endskab med sit regnskab på domkirkens og kapitlets vegne.

Endelig også formener doktor Ludvig Pouch han, såvel som skriveren Niels Christensen, at have fordrevet sig imod K: M:s nådigst publicerede "mandaget?" udi det, han dommen har forsegleet, og ikke mere end de to første ark ladet skrive på stemplet papir. Hvorfor de begge tilbørlig, efter højstbemeldte K: M:s forordnings indhold, bør at stande til rette, og dommen være magtesløs. Havde derfor med en seks ugers stævning hidstævnet dem samtlige deres frifindelsesdomme at forsvare, om de bør ved magt at blive eller ikke. Samledes hidstævnet Peder Hansen, Enevold Jensen og Maren Jensdatter udi Varde, Lisbeth Jensdatter i Vestergård, Anne Nielsdatter på Stougård, Karen Rasmusdatter i Fuglsang, Mette Jensdatter, Peder Andersen, Mette og Kiersten Andersdøtre med deres brødre og Rasmus Pedersen Staal i Billum, Jens Christensen i Toftum og Ane Jensdatter ibid., salig Peder Staals arvinger af Rottarp, salig Jens Toftums arvinger af Sædding, salig Niels Larsens arvinger på Nyland, salig Jens Jensen af Bandsbøl hans hustru og arvinger, salig Anders Hedes arvinger,

Jep Gjødsen i Sædding, Christen Gregersen og Jens Christensen samme-
sted, Christen Nielsen Obling på sin hustrus vegne og Jens Jørgensen i
Jelling, de myndige på deres egne vegne, enkerne og de umyndige med
deres formyndere og laugværger, alle at møde første snapslandsting efter
denne stævning er lovlig læst og forkyndt, hvad enten de er inden- eller
udenlands, om der er nogen som vel haver herimod at svare, og da lide
og undgælde hvis lov og ret kan medføre. Fandtes skrevet på samme
stævning: Anno 1665 den 22. november er denne stævning lovlig læst og
forkyndt for Axel Nielsen i Viftarp, og talte med ham i Tarm Bisgård.
Samme dag læst for Christen Jensen i Egvad præstegård, samme dag læst
for Søren Niensens dør i Ølgod by. Den 25. november læst for Stougårds
port. Den 28. dito læst for Oluf Bertelsens dør i Fuglsang. Den 29. dito
læst og forkyndt for alle disse deres døre i Varde, som stævningen om
formelder. Samme dag læst og forkyndt for Peder Nylands dør i Lifstrup.
Den 30. dito læst for Iver Nylands dør i Vejers og for Rasmus Staals dør
i Billum. Den 1. december læst for Jep Gjødsens dør i Sædding, hvor
Jens Toftum og fandtes. Den 2. dito læst for Clemend Nylands og Las
Nylands og Christen Nielsen i Obling deres døre. Samme dag læst for
Lisbeth Jensdatter i Vestergård og David Olufsen i Bandsbøl deres døre
og bopæl, og mesten i alle deres egen påhørelse. Til overværelse Laust
Nielsen og Tomis Pedersen i Tarm. Til vitterlighed med deres hænder og
mærke underskrevet, Laurids Nielsen egen hånd. T.P.

Den 4. december er denne stævning læst i Morsbøl for Niels Christensens
dør, overværende Enevold Nissen i Toftum og Peder Graversen, egen
hånd.

Og nu fremlagde Niels Andersen en David Olufsen i Bandsbøl sættefoged
hans udstedte dom af Nørre herredsting år 1665 den 26. januar, som
indeholder:

Doktor Ludvig Pouch kannik i Ribe ved hans fuldmægtig Jens Jensen i
Gundesbøl, efter opsættelse, at have ladet didstævne Enevold Jensen og
Maren Jensdatter i Varde, Lisbeth Jensdatter i Vestergård, Ane Nielsdatter
og Karen Rasmusdatter i Fuglsang, Peder Hansen i Varde, Mette Jens-
datter, Peder Andersen, Mette og Kirsten Andersdøtre, Rasmus Pedersen
Staal i Billum, Jens Christensen Toftum og Ane Jensdatter i Sædding

imod beskyldning og dom, som forbemeldte doktor Ludvig Pouch agter at lade forhverve. Endnu og, efter en varselsseddel af Viborg landsting den 23. november 1664 udstedt, at have ladet stævne alle afgangne salig Peder Staals arvinger af Rottarp og salig Jens Toftums arvinger af Sædding, desligeste salig Niels Lassens arvinger på Nyland, hvad enten de var inden- eller udenlands, de umyndige med deres laugværge, for dom og alle andre lovmål, som doktor Ludvig Pouch agtede at lade forhverve til Nørre herredsting på torsdag førstkommende 6-7-8 eller 9 uger, anlangende restance, såvel som K: M:s kvartals- og kornskatter. I endnu en anden varselsseddel af Viborg landsting den 23. november bemeldte år 1664 udstedt, at have ladet stævne alle salig Jens Jensens af Bandsbøl hans efterladte arvinger, hvad enten de er inden eller udenlands, de umyndige med deres laugværge, for dom og hvis andre lovmål, som hæderlig og højlærd mand doktor Ludvig Pouch agtede at lade forhverve til Nørre herredsting på torsdag førstkommende 6-7-8 eller 9 uger, anlangende restance og landgilde af det bol i Bandsbøl Gregers Terchelsen sidst påboede, såvel som kongl: mayst:s påbudne kvartaler og kornskatter etc.. Der næst for fogden at være udi rette lagt et skriftligt indlæg lydende:

På Ribe domkirkes og kapitlets vegne sætter jeg underskrevne, ved min fuldmægtig Jens Jensen i Gundesbøl, for K: M:s velbetroede herredsfoged udi Nørre herred udi rette, om Gregers Terchelsen, som boede på domkirkens stavn i Bandsbøl, og salig Jens Jensen eller hans arvinger, som samme stavn siden har haft i brug, men deraf nu udi seks samfulde år, medens jeg har været kirkeværge, efter mange foregående påmindelser, kald og stævning til herredsting og landsting, ikke i ringeste måde har villet svare til nogen skyld og landgilde, som efter jordebogen årlig sig bedrager rug en ørte, toftpenge 2 sk., er udi fornævnte seks år rug seks ørte, penge 12 sk.. Ej heller til den anno 1662 påbudne kvartals- og kornskat, som jeg har måttet fyldestgøre en daler tre mark otte skilling, ikke efter lands lov bør at betale mig, på domkirkens vegne, for seks års resterende landgilde efter landkøbet hver år, tillige med K: M:s påbudne kvartal- og kornskat med anvendte omkostning og skadegæld aldeles uden skade, inden femten dage eller være fordelt. Der foruden og have al den prention og rettighed, de enten alle eller nogen særdeles sig til fornævnte

grund og ejendom med al dets tilliggende haft har, ganske og aldeles forbrudt. Mig derimod, på kirkens vegne, tilstede at fæste og afhænde grunden til hvem som helst, kirkens skyld og landgilde samt K: M:s skat og anden rettighed i tilbørlig tid ville udrede. I lige måde sætter jeg udi rette, om salig Peder Staals arvinger, som nu udi tre samfulde år ganske har tilbageholdt den årlige skyld, dem efter jordebogen og K: M: Frederik II højlovligste ihukommelse hans mageskiftebrev dateret 27. marts 1579, tilkommer at udgive til kapitlet af de enge i Sdr. Bork sogn og Tarm mark, nemlig årlig en ørte byg; ikke bør fornævnte tre års skyld, nemlig 3 ørte efter landkøbet, tillige med fem mark, K: M:s anno 1662 påbudne kvartals- og kornskat mig på kapitlets vegne, med omkostning og skadegæld, aldeles uden skade og skadesløs, at betale inden femten dage [eller] at være fordelt. Og der foruden alle, og hver særdeles har, al deres pretenderede rettighed til samme enge og jorder forbrudt. Men mig, på kapitlets vegne, frit at stande dem til hvem som helst, K: M:s skatter og kapitlets skyld og rettighed deraf vil udrede, efterdags at forfæste og bortleje. Er på fornævnte tvende poster en endelig og retfærdig dom begærende, eftersom sagen ved frafindelse og anden indvending nu på tredie år er blevet spildt og opholdt, med begæring dette mit indlæg med hosføjede dokumenter nummererede A-B-C-D-E-F for retten må læses og påskrives og i dommen indføres. Datum Ribe 20. oktober 1664.

Stod underskrevet Cap. proci och kirkevæрге til domkirke.

Så og for fogden at være udi rette lagt litra: A sålydende:

Mette salig Peder Staals børn og arvinger såvel som Anders Hedes arvinger tilsiges at møde i mit hus i Ribe den 31. januar førstkommende, og fremvise hvad adkomst og fæstebrev de har haft på de kapitels enge deres forældre i nogle år brugt har, og om de noget der udi ville have at sige. Ribe den 19. januar 1661. Stod underskrevet på kapitlets vegne Ludvig Pouch egen hånd.

Endnu for fogden at være i rette lagt Lit: B, som var en dom af Aksel Nielsen i Vittarp [Oddum sogn], herredsfoged i Nørre herred, indeholdende:

År efter Guds byrd 1663 torsdagen den 1. oktober på Nørre herredsting var skikket hæderlig og højtlærd mand doktor Ludvig Pouch kannik udi

Ribe hans fuldmægtig ærlig og forstandig Jes Jensen i Gundesbøl, som på bemeldte højlærde doktor Ludvig Pouch hans vegne stod der den dag for tingdom og lydelig forbød nogen at høste, avle, bruge eller bruge lade de kapitels enge i Sdr. Bork mærsk, som skylder en ørte byg til kapitlet årlig, efterdi ingen sig dem tilegner at yde enten skat eller skyld deraf. Og ydermere på bemeldte doktor Ludvig Pouchs vegne tilbød et bol i Bandsbøl, som Gregers Terchelsen påboede, til fæste, efterdi ingen sig det tilegner at yde enten skat eller skyld af i ringeste måde. Og var Jes Jensen, på sin forbemeldte husbonds vegne, tingsvidne begærende.

Så, efterdi recessen formelder, for alle tingsvidner skal gives lovlig kald og varsel, hvilket ikke for denne sket er på noget sted i ringeste måde. Efter slig lejlighed vidste fogden ikke at kunne „Vonde“ ham det, at måtte fange ved tingsvidne beskrevet, førend derfor lovlig varsel gives, som det sig burde.

Nok for fogden at være i rette lagt Lit: C, som var en dom af Christen Jensen i Egvad præstegård, den dag tilforordnet tingholder på Nørre herredsting, indeholdende:

Gør vitterligt at åt 1662 torsdagen den 19. juni på fornævnte ting for dom var skikket Jes Jensen i Gundesbøl, på doktor Ludvig Pouch i Ribe hans vegne, som havde der den dag tvende varselspersoner tilstede nemlig Niels Jensen i Lyne og Niels Christensen ibid., hvilke der hjemlede efter recessen, at de på mandag var fjorten dage varsel gav Clemend Nielsen Nyland i Sdr. Bork, Las Nielsen ibid., Jep Gjødson i Sædding, Christen Toftum værende ibid., Rasmus Staal i Billum, Peder Nielsen og Iver Nielsen i Vejers for deres dør og bopæl for hvis vidne og forbud Jes Jensen, på bemeldte doktor Ludvig Pouchs vegne, anlangende nogle enge på Bork mærsk, ville tage der den dag ved tingsvidne beskrevet.

Da at være i rette mødt Jep Gjødson i Sædding, dertil svarede og formente, at der ikke var lovlig varsel givet til dem, som samme bondeenge var tilhørig og berettiget, og derudi interesserede. Efter slig lejlighed vidste fogden ikke at unde Jes Jensen samme forbud at fange ved tingsvidne beskrevet, førend dem og deres arvinger det er berigtiget efter skødes bemelding, vorder lovlig varsel givet, som det sig burde. Dernæst for fogden at være udi rette lagt Lit: D, som var en varselseddell af Viborg

landsting udstedt den 31. marts 1664, at have ladet stævne alle salig Jens Jensens arvinger af Bandsbøl, hvad enten de er inden- eller udenlands, umyndige med deres laugværge, for tilbudsvidne og andre lovmål, som hæderlig og højlærd mand doktor Ludvig Pouch kannik i Ribe eller hans fuldmægtig agter at lade forhverve og tage beskrevet på torsdag førstkommende 6 uger 7-8 og 9 uger, belangende det selvejerbol i Bandsbøl, som skylder årlig en ørte rug til Ribe domkirke. Endnu for fogden at være i rette lagt en anden varselseddell Lit: E, af Viborg landsting udstedt den 30. marts 1664, at have ladet stævne alle salig Peder Staal af Rottarp hans arvinger, hvad enten de er inden- eller udenlands, de umyndige med deres laugværge, for vidne og hvis andre lovmål, som hæderlig og højlærd mand doktor Ludvig Pouch kannik i Ribe eller hans fuldmægtig agter at lade forhverve og tage beskrevet på torsdag førstkommende 6 uger 7-8 og 9 uger, anlangende de kapitels enge liggende i Sdr. Bork mærsk. For det sidste for fogden at være i rette lagt Lit: F, et tingsvidne der af tinget udstedt den 12. maj 1664 bemeldende iblandt andet det, Jes Jensen i Gundesbøl på bemeldte sin husbond doktor Ludvig Pouchs vegne stod for tingdom, og fremlagde en underskrevet seddel lydende:

Lader hæderlig og højlærd mand doktor Ludvig Pouch kannik i Ribe forbyde nogen at bruge eller bruge lade de kapitels enge i Sdr. Bork mærsk liggende, som salig Peder Staal af Rottarp tilforn i brug haft har, og deraf til kapitlet den rette skyld har ydt og leveret, som deraf til kapitlet årlig bør at ydes, efterdi der er ingen, som skylden og landgilden deraf har villet yde, eller K: M:s påbudne penge- og kornskatter har villet svaret til. Hvorfor han mener de for slig omstændighed rettigheden deraf har forbrudt. Desligeste lader doktor Ludvig Pouch tilbyde og advare salig Jens Jensens arvinger af Bandsbøl, om der er nogen som vil svare til herlighed af det selvejer bondebol i Bandsbøl, som Gregers Terchelsen tilforn påboede, til Ribe domkirke, og gøres klart for skylden samt kongl: maysts. kvartalspenge og kornskatter som resterer, eller han mener de rettigheden har forbrudt, eftersom der ingen landgilde er ydt domkirken udi otte år. Datum Gundesbøl den 20. april 1664. Jes Jensen egen hånd. Hjemlede Niels Enevoldsen i Toftum og Christen Iversen i „graffngård“ [Graven-gård] med oprakte fingre og ed efter recessen, at de i går fjorten dage

varsel gav Rasmus Staal i Billum, Lisbeth Jensdatter i Vestergård, og den dag fjorten dage varsel gav Maren Jensdatter i Varde, Enevold Jensen ibid., salig Peder Staals børn, Kirsten og Mette Andersdøtre samt en dreng, som var deres broder, og vidste ikke hvad han hed, enhver for deres dør og bopæl og som de har deres husværelse, de umyndige med deres laugværge, for det forbud og tilbud Jes Jensen på sin forbemeldte husbonds vegne ville tage den dag ved tingsvidne beskrevet. Endnu for fogden at være fremvist de tvende forindførte varsler begge af Viborg landsting den 30. marts 1664 udgivet. Og var Jes Jensen, på bemeldte doktor Ludvig Pouchs vegne, der den dag endelig dom begærende. Hvor imod at svare er da i rette mødt Jep Gjødson i Sædding og fremlagde sit skriftlige indlæg lydende:

Eftersom vi underskrevne stævnes og tiltales af hæderlig og højlærd mand doktor Ludvig Pouch, kannik i Ribe, hans fuldmægtig Jes Jensen i Gundersbøl for nogen års resterende landgilde, som han siger skal restere af en bondeeng i Sdr. Bork mærsk, som vi underskrevne efter købe- og skødebrevs indhold tilhører, samt også udi sit indlæg foregiver samme købeenge for dets indhold, rettighed at have forbrudt. Hvorimod svares, at hvad sig den retmæssige resterende afgift, som skal være årlig en ørte byg sig belanger, og ikke at være betalt, erbyder vi os det her for retten med rede penge at betale. Hvad rettigheden sig belanger, som han mener skal være forbrudt, strider ganske imod vores lands lov, og ikke agtende forbemeldte skøde og købebrev endnu ved magt at stå.

Og ikke doktor Ludvig eller nogen på hans vegne skylden deraf i ringeste måde af dets participanter til deres værneting, som billigt burde, har søgt. Des formedelst formenes der ikke udi denne sag bør at dømmes førend enhver lovlig til sit værneting vorder indstævnet, som det sig bør. Datum Sædding den 25. januar 1665. Jep Gjødson egen hånd.

Desligeste da der at være i rette mødt Christen Nielsen i Obling, på Jens Jørgensen Jelling og sin kære hustrus vegne, og dertil at have svaret og formente, at hvad tilkrav doktor Ludvig Pouch eller hans fuldmægtig kunne have til bemeldte Jens Jørgensen eller hans hustru anlangende de bondeenge i Sdr. Bork mærsk, som skylder årlig en ørte byg, hvorfor hvad deraf kan restere, tilbydes her for retten rede penge derfor. Hvad anden

proces han agter at bruge, formenes han bør at søges til sit værning. Hvortil Jes Jensen svarede, på bemeldte husbonds vegne, at han ikke burde at søge nogen enten til Stougård eller anden steds, men de bør at yde skylden til kapitlet eller svare deraf til herredsting, som godset er beliggende udi. Hvilken dom så besluttes:

Efterdi ikke for fogden bevises hvem samme bondegrund og ejendom i fornævnte seks år har brugt, da vidste han ikke nogen at tildømme nogen skyld eller landgilde derfor at udgive, førend der bevises hvem samme bolsgrund og ejendom udi de samme seks år har brugt.

Hvad det sig belanger med den bolsgrund og ejendom, turde han sig ikke understå nogen selvejerbonde fra sit selvejer bøndergods at fradømme, men det ind for en tilbørlig overdommer vel have heden funden. Belangende den eng i Sdr. Bork enge og Tarm mark, dertil udi rette er mødt og svarede Jep Gjødse i Sædding på sin egen og på Christen Gregersen og Jens Christensens vegne. I lige måde fremkom der for retten Christen Nielsen Obling på Jens Jørgensen Jelling og hans hustrus vegne, og dertil svarede udi deres indlæg, at han sig den retmæssige resterende afgift, som skal være årlig en ørte byg, sig belanger, og ikke at være betalt, erbyder de dem det her for retten med rede penge at betale, men ingen rede penge her for retten blev udlagt. Og udi deres indlæg formener, der ikke bør udi den sag at dømmes, førend enhver lovlig til sit værning vorder indstævnet, som det sig bør. Så og, efterdi ingen af fornævnte personer, som samme grund og ejendom har sig vedkendt, er bosiddende her udi herredet, da vidste fogden ikke rettere derom at kende, end de bør jo til deres værning at tiltales.

Eftersom samme dom med dets indførte dokumenter og ellers til beslutning formelder, og blev læst og påskrevet. Deslige fremlagde Niels Andersen Roland et underskrevet indlæg lydende:

Højædle, højvise, K: M:s højbetroede landsdommer hvor [??] jeg på Ribe domkirkes og kapitels vegne udi en klar og vitterlig kendt sag, årlig skyld og landgilde samt K: M:s nådigst påbudne skatter angående, af herredsfogden i Nørre herred Aksel Nielsen samt tvende sættefogder Christen Jensen og David Olufsen er ved frafindelser, afvisninger og mange slags udflugter udi nogle år ført omkring, forurettet og bragt på stor omkost-

ning, umage og pengespild, gøres ikke fornøden vitløftig at deducere, eftersom sligt af processens medfart og stævninger, de gode herrer nok-sommeligent tilkendegives, jeg sætter nu aleneste korteligen i rette.

For det første er at andrage, at Jep Gjødse på sin egen og Rasmus Staals vegne har været hos mig, og med stor ydmyghed erbudt godvillig pro quota både af landgilde såvel som de tvende parter af omkostningen til dato at ville klarere, hvorfor venligen begæres, at de af dommen måtte udelukkes, og Jens Jørgensen, som ikke har indstillet, bør at betale for de to års afgift, og trediepart af omkostningen til dato, så vel som skatten med sin kost og tæring, såvidt sin anpart af foromrørte kapitels enge udi Sdr. Bork og Tarm mark arveligen tilholder, kornet anslagen i penge, som det den tid kostede elleve rigsdaler, K: M:s kvartals- og kornskat for anno 1662 beregnet fem mark, så og processens bekostning med varsel, stævninger, dom og skriverpenge, stemplet papir og andet anvendt bekostning med rejser, til dato beregnet 6 rigsdaler 3 mark. Derforuden hvis omkostning til sagens udgang fremdeles forårsages kan, eftersom de andre dem har indstillet, ham mig aldeles uden skade, og skadesløs i alle måder at holde, og det inden femten dage, eller derfor at lide dele, eller og efter recessens 42. kapitel, at have sin anpart af engen til kapitlet, på K: M:s vegne, forbrudt, og mig, på kapitlets vegne, tilladt dem at leje og fæste til hvem, som K: M:s og kapitlets retlighed årlig i rette tid deraf vil yde og udgive. For det andet, om salig Jens Jensens arvinger udi Bandsbøl i lige måde, ikke bør at betale til Ribe domkirke af et bol i Bandsbøl, seks års resterende landgilde beregnet 1659 til 1665, udi hvilke åringer jeg det på kirkens vegne havde at opbjerge, efter jordebogen årlig rug en ørte, toftpenge 2 skilling samt K: M:s kvartals- og kornskat 1662 båduden, en daler 3 mark 8 skilling, med forårsaget bekostning 4 rdl. 2 mk., og det i alle måder skadesløs inden femten dage. Og, eftersom ingen det sig har villet antage, da grunden til K: M: og domkirken at være forbrudt. For det tredie, for utilbørlig afvisning, frafindelse og ophold udi en klar og åben sag, formener jeg, fogden med de to sættefogder, særdeles David Olufsen for sin uendelige og urimelige domsslutning, bør at give mig tilbørlig kost og tæring med videre. Som til de gode herrers hr. landsdommeres afsigelse og dispensation remitteres, såvel som hvis forseelse imod K: M:s

nådigste forordning om stemplet papir er passeret, som jeg udi min stævning ikke turde understå at gå forbi, pretenderende over slig medfart, dommen at være magtesløs, og interesserede for al forfalden landgilde, K: M:s resterende skat, omkostning og skadegæld, at skulle gøre mig fyldest og nøje, så og at erstatte mig billig kost og tæring efter de gode herrers "findelse". Og er herpå en endelig dom begærende, samt dette mit forsæt med hosfølgende dokumenter, som ærlig og velagte mand Niels Andersen Roland prokurator udi Viborg udi denne sag fuldmægtiget har at fremlægge, og der udi, efter lands lov at lade og gøre, må læses og påskrives og i dommen indføres. Datum Ribe den 11. januar 1666. Ludvig Pouch. Eftersom samme indlæg i sig selv bemelder, som og blev læst og påskrevet.

Så er ingen af de indstævnede mødt, ej heller nogen på deres vegne herimod at svare.

Og nu [gik] Niels Andersen Roland udi al rette, og formente det, han efter indlagte dokumenter burde at have endelig dom i sagen beskrevet. Og efter tiltale og den sags lejlighed, da eftersom Aksel Nielsens og Christen Nielsens indstævnede domme er ældre end de efter recessen kan påkendes, ses ikke her nu på dom at kunne dømmes. Belangende David Olufsens udstedte dom, da efterdi ingen bevis fremlægges om hvem samme jorder brugt har, ses ikke sættefogdens dom at kunne fragåes. Angående den irettesættelse om det selvejergods og dets forbrydelse, da efterdi ikke vides enten hvor stor gælden er, ikke heller hvor god ejendommen er, ses ikke der udi noget at kunne dømmes, førend gælden fuldkommen vorder forklaret, og derefter ved lovlig medfart indførsel i bunde, men søgt såfremt som løsøre ikke findes eller kunne tilstrække.

Hvad sig den pretention angår om det stemplede [papir], da når der tilbørlig vorder påtalt, gåes der om så vidt lov og ret er. In Cuis rei.

Hids herreds tingbog.

Tingdag den 25. maj 1669.
Tollundgård og Hessel laugbydes.

For dom stod fornævnte Thomas Jacobsen, efter en skriftlig fuldmagt, og i dag, såvel som to ting tilforn, lovlig laugbød Tollundgård og Hessel med al des tilliggende ejendom, efter fornævnte fuldmagts indhold, og lyder som følger:

Kender jeg Las Christensen i Nygård og Christen Nielsen i Linde, at vi fuldmagt giver Thomas Jacobsen i Tollund, på vores vegne at laugbyde den selvejergård Tollund til Hids herredsting, som vi underskrevne er arveligen tilfalden med vores hustruer Anne Nielsdatter og Birgitte Nielsdatter, og de andre lodder og parter os lovlig er købt og tilforhandlet. Actum Nygård d. 12. april anno 1669. Las Christensen egen hånd. Christen Nielsen egen hånd. Givendes og iligemåde Thomas Jacobsen i Tollund fuldmagt på mine vegne, at laugbyde det ejendom Hessel, som jeg haver købt og mig tilforhandlet. Datum Nygård d. 12. april 1669. Las Christensen egen hånd. Og blev fornævnte fuldmagt trende gange her for retten at være læst og påskrevet. Ved ed og oprakte fingre, efter recessen, vidnede Anders Jensen i Nygård og Laurits Jensen i Linde, at de i dag måned var i Nygård, og lovlig varsel gav Jacob Lassen med sin laugværge. Nok same dag i Linde og varsel gav Niels Christensen og Else Christensdatter med deres laugværger for denne laugbudsvidne her i dag at tage beskrevet.

Hids herreds tingbog.

Tingdag den 21. juni 1670, side 86b ff.
Peder Pedersens skøde på Tollundgård og Hessel.

At Thomas Jacobsen i Tollund stod her i dag for tingdom og, efter tvende underskrevne fuldmagter skrevet på det forordnede trykte papir, på ærlig

og velagte mand Las Christensen i Nygård og Christen Nielsen i Lind deres vegne, efter lovlig foregående laugbudsvidne, som her i dag for retten, tillige med fornævnte fuldmagter, er læst og påskrevet:

Udi hånd tog fornævnte Peder Pedersen i Tollund, solgte, skødede og aldeles afhændede fra fornævnte Las Christensen, Christen Nielsen, begge deres hustruer og deres arvinger, til fornævnte Peder Pedersen i Tollund, hans hustru og deres arvinger, den selvejer bondegård navnlig Tollund, liggendes udi Funder sogn, som fornævnte Peder Pedersen nu selv besidder. Nok ilige måde på fornævnte Las Christensen i Nygård og hans hustru og deres arvingers vegne, efter foregående lovlig laugbud, solgte, skødede og aldeles afhændede fra fornævnte Las Christensen, hans hustru og deres arvinger, det stykke bondeejendom, liggende i fornævnte Funder sogn kaldet Hessel, med derpå forefundne huse og bygninger, hvilke fornævnte selvejerbondegård Tollund, såvel som fornævnte bondeje Hessel, det være sig udi gård og gårdsted, huse og hussteder, bygget og ubygget, op og neder i længde og bredde, eftersom det nu forefunden og begreben er, med al sin ejendom og rette tilliggelse, det være sig udi ager og eng, skov, mark, fiskevand og fægang, tørvegrøft og lyngslet, forte, fælled, hede, kær og mose, vådt og tørt inden markeskel og udentil alle fire marke moder; som fornævnte Las Christensen og Christen Nielsen har lovlig adkomst, laugbud, skøde og købebrev på, efter lovlig tilfalden arv og købt køb for sølv, penge fyldest og fuld værd, og som de her til dags nydt og brugt har, aldeles intet undtagen i nogen måder, som der nu tilligger, og af Arilds tid tilligget har, og bør dertil at ligge med rette, fornævnte Peder Pedersen selv, hans hustru og begge deres arvinger nu herefter skal følge, nyde, bruge og beholde for evindelig brug og ejendom, og kendes fornævnte Thomas Jacobsen, på fornævnte Las Christensen, Christen Nielsen, begge deres hustruer og deres arvingers vegne, ingen ydermere lod, del, ret eller rettighed at have til, eller udi fornævnte Tollund bondegård eller det bondeje Hessel eller nogen des ejendom eller tilliggelse, efter denne dag i nogen måder, eftersom forskrevet står; mens denom derfor at have annammet af bemeldte Peder Pedersen pendings fyldest og fuld værd, aldeles efter deres villie og minde for fornævnte bondegård Tollund og bondeejendom Hessel, som for er meldt.

Så han, på deres vegne, takker ham godt for god og oprigtig betaling i alle måder. Thi bepligtede fornævnte Thomas Jacobsen, på deres vegne sig, for dem og deres arvinger, at fri, frelse, hjemle og fuld lovlig tilstande fornævnte Peder Pedersen, hans hustru og begge deres arvinger fornævnte bondegård Tollund og bondeejendom Hessel for hver mands tiltale, som derpå kan tale med rette i nogen måder, og, om så skete, det Gud forbyde, at noget af fornævnte Tollund bondegård eller Hessel bondeejendom, des rettighed og ejendom, blev fornævnte Peder Pedersen, hans hustru eller deres arvinger afvunden i nogen dom og rettergang, formedelst deres vanhjemmels brøsts skyld, da bepligtede fornævnte Thomas Jacobsen sig til, på fornævnte Las Christensen, Christen Nielsen, begge deres hustruer og arvingers vegne, at igengive bemeldte Peder Pedersen, hans hustru og begge deres arvinger lige så godt bondegods, og så vel beliggende, inden seks samfulde uger dernæst efter kommendes vorder, og holde dem og deres arvinger, der foruden, uden skade og skadesløs i alle måder. Og blev bevist med tingsvidne her af tinget fornævnte Tollund bondegård og bondeejendom Hessel at være lovlig laugbudt her til fornævnte ting i trede tingdage efter loven. Og nu stod de med hverandre til vedermålsting.

Til beskrivning har vi først bemeldte tre med såvel fornævnte Thomas Jacobsen i Tollund vores signeter undertrykt og egen hænder underskrevet. Datum ut supra.

Wrads herreds tingbog.

Tingdag onsdag den 2. november 1670, side 44a.

Fremstod her i dag for dom Christen Pedersen i Kvisgård, lod læse og påskrive et skriftligt underforseglet skiftebrev, lyder som følger:

Vi efterskrevne mænd Enne Joensen i Gribstrup, Peder Hansen og Las Jørgensen ibid., og Anders Christensen i Klaborg [Klovborg] kendes og gør vitterligt for alle med dette vort åbne brev, at vi var forsamlet udi Klovborg den 26. oktober 1660, eftersom vi var tiltagen, over et venligt

skifte, som begav sig efter salig Peder Pedersen, som boede og døde i Klovborg, imellem hans efterladte hustru Anne Pedersdatter og børn, nemlig Peder Pedersen, Wibeke Pedersdatter, Anne Pedersdatter, Dorette Pedersdatter og Else Pedersdatter. Da blev skiftet udi børnenes farbroder og rette værge Christen Pedersen i Herning by og herredsfogdens Peder Sørensen i Sepstrup deres nærværelse o.s.v. [Det nævnes, at gården lå under Mattrup. Nævnes også Hans Eskesen og Christen Terbensen i Arreskov, Jens Christensen i Tørring]. Hjemlede og kundgjorde Erich Nielsen og Christen Christensen af Herning by, med oprakte fingre og ed, at de den 3. oktober sidst forleden var i Sinding udi Bølling herred, og der mundtlig varsel gav Wibeke Pedersdatter og Dorethe Pedersdatter, og mundtlig talte med Wibeke. Anden dagen næstefter var de udi Herning by og varsel gav Anne Pedersdatter, og i lige måde talte med hende selv. Niels Jensen og Laurs Nielsen i Torlund vidnede, at de tirsdagen sidst forleden var i Klovborg, og der talte med Anne Pedersdatter udi hendes påhørelse varsel gav hende selv og hendes børn Peder Pedersen og Else Pedersdatter o.s.v.

Vrads herreds tingbog.

Tingdag den 23. februar 1676, side 69a:

Opbydelse af gård i Pårup.

For dom stod Jacob Pedersen Sejl i Løgager, på Søren Bertelsen i Kokborg og Wogen Jacobsen barnfødt i Tanderup i Hanherret og deres hustruers vegne, og efter deres underskrevne fuldmagt, som i dag for dom blev læst og påskrevet. Christen Christensen i Pårup på sin egen og hustrus vegne; og gav til kende, at de i to ting næst tilforn, og i dag det tredie har været her udi retten og laugbøden den grund og ejendom, som fornævnte Søren Bertelsens hustru Kirsten Bertelsdatter og Wogen Jacobsens hustru Johan Bertelsdatter er arvelig tilfalden i den selvejer bondegård i Pårup med sin tilliggelse, som nu tilligger, og af Arilds tid tilligget haver. Desligeste Christen Christensen i Pårup den anpart, som han og

hans hustru ejer udi fornævnte bondegård, som er den 5te part af den ½ gård med al sin tilliggelse, fædrene til fædrene frænder og mødrene til mødrene frænder efter loven. Hjemlede og kundgjorde Wille Simensen i Pårup og Niels Nielsen i Klode, med oprakte fingre og ed, at de i dag 3 uger varsel gav Karen Madsdatter i Stenholt med hendes børn Peder Christensen og Niels Christensen og Jørgen Madsen *ibid.*, Jacob Pedersen i Løgager, Jørgen Pedersen og Søren Pedersen *ibid.*, enhver til sin hus og bopæl. Udi nogle deres egen og nogle deres folks påhørelse, for dette laugbud og vidne her til tinget i dag at tage beskrevet.

Side 69b, den 1.marts 1676.

Jacob Pedersen i Løgager esket vidne.

Stod for dom velagte mand Wogen Jacobsen boende i Haverslev i Hanherred, på sin hustru Johanne Bertelsdatters vegne, og udi hånd tog fornævnte Jacob Pedersen i Løgager, gjorde og gav ham en fri, fuld, tryg, evig, uryggelig og uigenkaldendes afkald for al den arvelod og del, som fornævnte Johanne Bertelsdatter er arvelig tilfalden efter hendes fader salig hr. Bertel Jacobsen, som boede og døde udi Levring, være sig udi bondegods, løsøre eller andet hvad det være kan, som fornævnte Jacob Pedersen har haft under værgemål. Og kendes fornævnte Wogen Jacobsen, på fornævnte sin hustrus vegne, at have annammet og bekommet af Jacob Pedersen sølv, pending, fyldest og fuld værd for forskrevne arvelod, så han takkede Jacob Pedersen for god rigtig værgemål o.s.v.

Ringkøbing rådstueprotokol.

Ringkøbing den 7. september 1677, side 53a ff.

Strid om arv fra Holland.

Fremkom her i dag for retten først hæderlig og vellærd mand hr. Søren Anchersen sogneprest her sammested, og fremlagde hans kære hustru Maren Hansdatter hendes kære modersøster Maren Jensdatter, salig Jens

Nielsens udi Varde hendes skrivelse og begæring til ham, han på hendes vegne hos borgmester og råd her på stedet, ville begære en attest, at hun er salig Thomas Jensen, som til Harlem udi Holland ved den timelige død er bortkaldt, hans fulde søster, og her på stedet barnfødt, og hans rette arving.

Nok fremlagde velbemeldte hr. Søren Anchersen en insinuation til borgm. og råd, på sin kære hustru Maren Hansdatter, såvel som på hendes andre søskende deres vegne, meldende, at som deres salig morbroder salig Thomas Jensen til Harlem udi Holland ved døden er bortkaldt dette år 1677 den 5. august, ny stil. Og, som de er hans salig søster Karen Jensdatter, salig magister Hans Paludans, fordum sognepræst her i Ringkøbing, hendes børn, og bemeldte salig Thomas Jensens salig søsterbørn og rette arvinger, begærende derom vores attest.

Dernæst fremkom for retten hæderlig og vellærd mand hr. Niels Kiildsen, sognepræst til Ølstrup og Hover sogne, og ved sin skriftlig insinuation begærede, på sin egen og samtlige søskendes vegne, attest, at deres salig moder Anne Jensdatter salig hr. Kield Nielsen i Ulfborg hans hustru, og her udi Ringkøbing født og båren, og var bemeldte salig Thomas Jensens fulde søster, og de er hendes efterladte børn, og af hans rette arvinger, og ingen flere udi levende live.

Endnu for retten fremkom Laurids Lauridsen Baggesen, rådmænd i Varde, på sin egen og samtlige søskende deres vegne, som i lige måde, ved en insinuation, begærede attest, at deres salig moder Mette Jensdatter, salig Laurids Baggesens hustru udi Ribe, var her udi Ringkøbing født og båren, og var salig Thomas Jensens fulde søster, og de er hendes efterladte børn, og af hans rette arvinger, og ikke flere findes udi levende live.

Endnu for retten fremkom Jens Jensen rådmænd her sammested, og på sin egen og samtlige hans søskende deres vegne, og begærede i lige måde attest, at som deres salig farbroder salig Thomas Jensen til Harlem udi Holland ved døden er bortkaldt, at de er hans salig broder Jens Jensen, fordum borgmester her i Ringkøbing, hans efterladte børn, og af bemeldte salig Thomas Jensens hans rette arvinger, og ej flere findes udi levende live.

Efter hvilke forbemeldte salig Thomas Jensens søster Maren Jensdatters

skrivelse og begæring, samt hæderlig og vellærd mand hr. Søren Ancher-
sen og hr. Niels Kjeldsen samt ærlig og velagte mand Laurids Lauridsen
Baggesen og Jens Jensen deres insinuationer på deres og samtlige deres
søskende og medarvingers vegne, vi denne begærede attest ikke dem kun-
ne nægte at meddele.

Og til dens stadfæstelse og sandhedskrav har vi indkaldt her for retten ef-
terskrevne ældste borgere og indvånere her i Ringkøbing, nemlig Jesper
Jensen, Jens Sørensen den ældre, Peder Madsen Vesterager, Niels Chri-
stensen Bøvling, Terkild Ebbesen, Niels Jensen, Peder Thomsen og Chri-
sten Nielsen, at erkyndige os, om bemeldte salig Thomas Jensens Ring-
købings oprindelse og efterladte afkom, som er hans retmæssige arvinger.
Hvilke fornævnte otte dannemænd ved deres corporlig ed med oprakte
fingre bekendte og vitterliggjorde som følger:

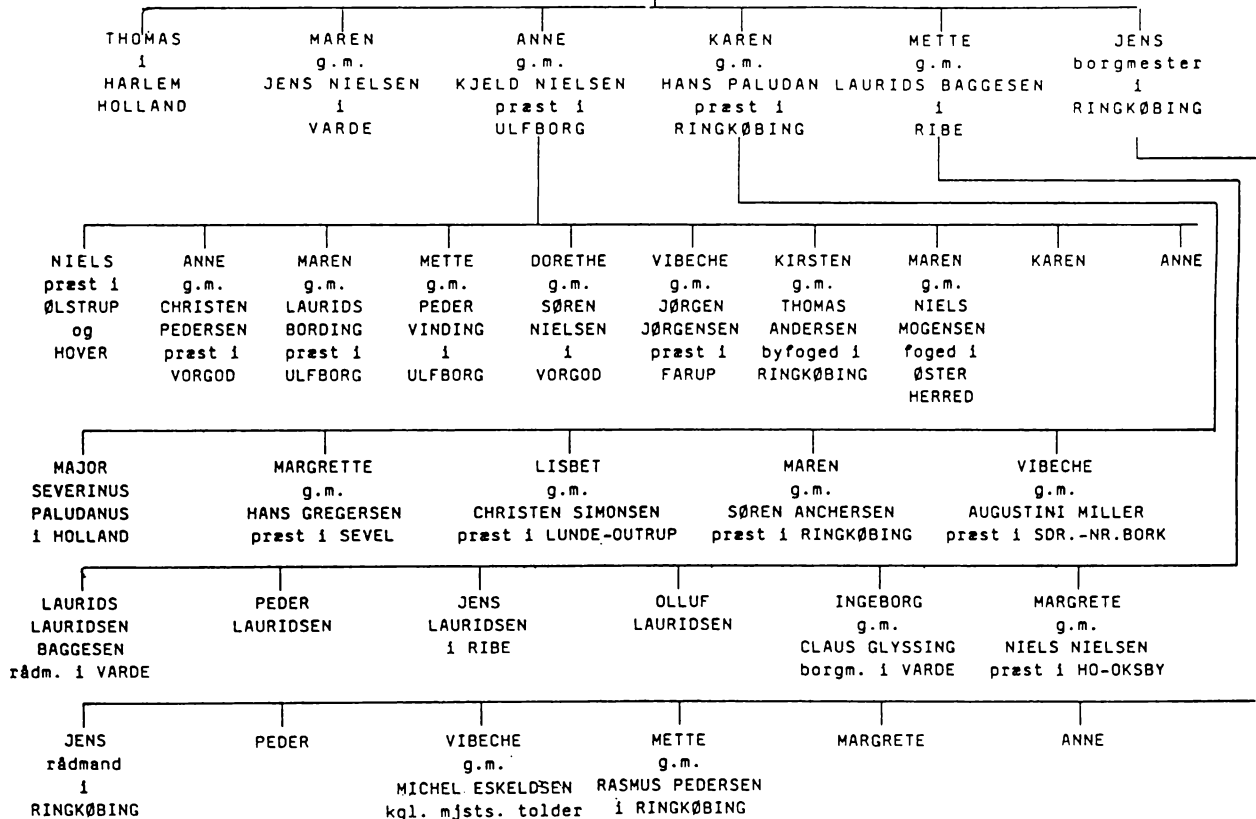
Først, at bemeldte Thomas Jensen her udi Ringkøbing er født og båren.
Dernæst, at han havde efterladt sig efterskrevne arvinger, en søster udi
levende live, trede søstres børn og en broders børn, som er efterskrevne:
I. MAREN JENSDATTER, salig Jens Nielsens udi Varde, som er salig
Thomas Jensens fulde søster, og nu bor og bygger i Varde, og er en af
hans fulde søstre og rette arving.

II. Hans salig søster ANNE JENSDATTER, salig hr. Kjeld Nielsens udi
Ulfborg deres børn, som er i levende live, og arver i moders sted, nem-
lig:

1. Hr. Niels Kjeldsen sognepræst til Ølstrup og Hover. 2. Anne Kjeldsdatter,
salig hr. Christens hustru i Vorgod. 3. Maren Kjeldsdatter, salig hr.
Lauridses hustru i Ulfborg. 4. Mette Kjeldsdatter, salig Peder Vindings
hustru nu boende udi Ulfborg. 5. Dorethe Kjeldsdatter, Søren Nielsens
hustru i Vorgod. 6. Vibeche Kjeldsdatter, hr. Jørgen Jørgensens hustru i
Farup [Kalslund h.]. 7. Kirsten Kjeldsdatter, Thomas Andersens kongl:
majst:s byfoged her samme sted hans hustru. 8. Maren Kjeldsdatter, Niels
Mogensen foged udi Øster herred, hans hustru. 9. Karen Kjeldsdatter og
10. Anne Kjeldsdatter, hvis begges formynder hr. Niels Kjeldsen, for-
bemeldte deres broder er. Hvilke forbemeldte børn alle er hans salig
søsters Anne Jensdatters børn, og Thomas Jensens arvinger.

III. Hans salig søster KAREN JENSDATTER, salig magister Hans Palu-

JENS OLUFSEN
BORGMESTER I RINGKØBING

dani hendes børn, og arver salig Thomas Jensen i deres moders sted:

1. Major Severinus Paludanus udi tjeneste hos de Herren Staten udi Holland. 2. Margrette Hansdatter, hr. Hans Gregersens [Hvid] udi Sevel hans hustru. 3. Lisbet Hansdatter, hr. Christen Simonsens [Varde] til Lunde og Outrup hans hustru. 4. Maren Hansdatter, hr. Søren Anchersens sognepræst her udi Ringkøbing hans hustru. 5. Vibeche Hansdatter, hr. Augustini Miller sognepræst til Bork sogne hans hustru. Hvilke er salig Thomas Jensens fulde søsterbørn og arvinger.

IV. Hans salig søster **METTE JENSDATTER**, salig Laurids Baggenses hendes børn, og arver salig Thomas Jensen i deres moders sted, nemlig:

1. Laurids Lauridsen Baggesen rådmand udi Varde. 2. Peder Lauridsen. 3. Jens Lauridsen borger i Ribe. 4. Oluf Lauridsen, som Peder Lauridsen er formynder for. 5. Ingeborg Lauridsdatter, salig borgm. Claus Glyssings i Varde. 6. Margrete Lauridsdatter, hr. Niels Nielsen sognepræst til Ho og Oksby sogne hans hustru. Hvilke er salig Thomas Jensens fulde søsterbørn og arvinger.

V. Hans salig broder **JENS JENSEN**, fordm borgmester her i Ringkøbing hans børn og arvinger i deres faders sted, nemlig:

1. Jens Jensen rådmand her sammested. 2. Peder Jensen. 3. Vibeche Jensdatter, som er hans kongl: mayst:s tolder Michel Eskildsen her på stedet hans hustru. 4. Mette Jensdatter, som er Rasmus Pedersen borger her i byen, hans hustru. 5. Margrete Jensdatter og 6. Anne Jensdatter, som deres broder velbem. Jens Jensen er formynder for.

Og har bemeldte salig Thomas Jensen hverken brødre eller søsterbørn eller nogen arvinger flere nu i live, end som forbemeldte personer.

Alt således af fornævnte 8 dannemænd ved deres vidne og jurament her for retten er aflagt. Borgmester og råd også fuldkommeligent det samme i sandhed er bevidst, blev siden testeret og bekræftet under stadens segl. Forbemeldte hæderlig og vellærd mand hr. Søren Anchersen, sognepræst her i byen, på hæderlig dydige og gudelskende matrone velbemeldte Maren Jensdatter, salig Jens Nielsens i Varde, hendes vegne fremlagde, lod læse og påskrive en skriftlig og underskrevet fuldmagt til ærlig, agtbare og velfornemme mand Christoffer Friis, købmand i Amsterdam, om hendes retmæssige arv efter hendes salig broder Thomas Jensen Ringkøbing

at affordre, som bemeldte hr. Søren Anchersen, på hendes vegne, af borgmester og råd begærede under stadens sigil confirmeret, og lyder ord fra ord som følger:

Eftersom jeg underskrevne af velvise borgm. og råd har erlanget attest, at jeg er salig Thomas Jensens af Ringkøbing fulde søster og rette arving. deslige indesluttet med de andre arvinger i fornævnte attest. Såsom jeg for min arv og anpart efter bemeldte min salig broder behøver en fuldmægtig det, på mine vegne, at affordre og annamme, så hermed for velvise borgm. og råd fuldmagt giver jeg ærlig, agtbare og velfornemme Sr. Christoffer Friis, købmand i Amsterdam, på mine vegne at opbjerge og annamme af bemeldte min salig broder Thomas Jensen "ge nominerede Executeurer johannes Far och Daniel Coppers" alt hvis mig efter min salig broder med rette kan tilkomme, det være sig penge, obligationer, transporter, acter, breve, bøger eller regnskaber, mobilitier og ellers alt andet, hvad navn have kan, intet undtaget i nogen måde af hvis, som bemeldte min salig broder sig har efterladt. Så og for dets anmeldelse og overlevering bemeldte executeurer at kvittere og "fatjerlig" derfor betale, efter bemeldte min salig broders gjorte testamente. Og videre fuldmagt gives bemeldte Sr. Christoffer Friis på mine vegne, for al øvrighed og ret, om det fornøden gøres, om min retmæssige arv at solitere og protestere, så fuldkommelig, som jeg selv udi egen person kunne være tilstede, og for samme annammelse mig igen rigtig regnskab at gøre. Denne forskrevne fuldmagt begæres ydmygeligst af velvise borgm. og råd at måtte certificeres og meddeles under deres byes segl og fuldmægtiges beskrevet. Datum Varde den 2. september 1677. Maren salig Jens Niensens.

Hvilken fuldmagt udi alle sine ord og punkter, som for er meldt, blev af borgm. og råd under stadens sigil confirmeret og ratificeret.

Ilige måde fremlagde forbemeldte Laurids Lauridsen Baggesen, rådmand i Varde, på sin egen og samtlige hans brødre og søstre deres vegne, en skriftlig og underskrevet fuldmagt til deres broder Peder Lauridsen, som er forrejt til Amsterdam, om deres retmæssige arv efter deres salig morbroder Thomas Jensen Ringkøbing at affordre, som bemeldte Laurids Lauridsen Baggesen af borgm. og råd begærede under stadens sigil confirmeret. Og lyder ord fra ord om følger:

Højvise og højagtbare borgmester og råd udi Ringkøbing:

Eftersom vi underskrevne behøver en fuldmægtig til at affordre og an-
 nanme hvis arv os efter vores salig morbroder Thomas Jensen Ringkø-
 bing kan tilkomme, så hermed for højvise og højagtbare borgm. og råd
 befuldmægtiger vi vores kære broder Peder Lauridsen, som nu er i Am-
 sterдам, og ham af os samtlige fuldmagt gives på vore vegne at opbjerge
 og annamme af bemeldte vores salig morbroders "genominerede Exe-
 cuteurer johannes Far och Daniel Coppers udi Amsterdam", at hvis arv
 os efter bemeldte vores salig morbroder med rette kan tilkomme, det være
 sig udi rede penge, obligationer, transporter, acter, breve, bøger, regn-
 skaber, mobilier og ellers alt andet hvad navn det have kan, intet undtaget
 i nogen måde, af hvis bemeldte vores salig morbroder sig har efterladt,
 og for dets annummelse og overlevering bemeldte executeurer at kvittere,
 og dem derfor "fatzorligen" betale, efter bemeldte vores salig morbroders
 gjorte testamente. Og ellers videre fuldmagt gives bemeldte vores kære
 broder for al øvrighed og ret om det fornøden gøres, om bemeldte vores
 arv affordring at solitere og protestere så fuld kommelig, som vi selv
 personlig kunne være tilstede. Og når bemeldte vores kære broder for-
 bemeldte arv, på vores vegne, har bekommet, da os derfor rigtighed at
 gøres. Begæres tjenstvilligst af højvise og højagtbare borgm. og råd at
 denne fuldmagt under deres stads sigil måtte confirmeres og os meddeles.
 Og befuldmægtiges vores kære broder Laurids Lauridsen Baggesen råd-
 mand udi Varde dette på samtlige vores vegne at forrette. Datum Ribe
 den 5. september 1677. Underskriver jeg Jens Lauridsen på min broder
 Peder Lauridsens vegne, som er rejst til Amsterdam, så og på min broder
 Oluf Lauridsens vegne, som bemeldte min broder Peder Lauridsen er for-
 mynder for. Laurids Lauridsen Baggesen. Jens Lauridsen. Ingeborg Lau-
 ridsdatter, salig Claus Glyssings. Margrethe Lauridsdatter.
 Hvilke forskrevne fuldmagt udi alle ord og punkter, som for er meldt, af
 borgm. og råd under deres stads sigil blev siden konfirmeret og ratifi-
 ceret.

Vrads herreds tingbog.

Den 15/11 1680 side 83a:

Skøde på gård i Ejstrup.

Velagte Las Christensen i Nygård i Sunds sogn esket. For retten fremstod Niels Jensen i Lille Torlund med en skriftlig underskrevet fuldmagt, som blev læst og påskrevet, lydende ord efter anden som følger: Kendes vi underskrevne Anders Nielsen i Hvejsel og Michel Nielsen i Holingholt, at vi hermed fuldmagt giver og myndig gør ærlig og velagte mand Niels Jensen i Ll. Torlund, til Vrads herredsting, efter lovlig laugbud, at give og gøre vores kære svoger og hustruers broder Las Christensen i fornævnte Nygård og hans hustru Anne Nielsdatter en fuldkommen og nøjagtig skøde på den anpart af den jordegne bondegård i Ejstrup, som Christen Ebesen og Niels Troelsen påbor, med tilhørende gadehuse og al dets tiliggende grund og ejendom, som nu tilligger og af Arilds tid tilligget har, såvidt vores hustruer Kiersten Christensdatter og Maren Christensdatter er arvelig tilfalden efter deres salig fader Christen Lassen, som boede og døde udi fornævnte Nygård, eftersom han os samme forskrevne ejendom fuldkommelig og nøjagtig har betalt. Og befuldmægtiger hermed forbeholdte Niels på vores vegne her udi at gøre og forrette, ligesom vi selv personlig tilstede var. Og lover vi for os og vores arvinger at holde ham og hans arvinger det aldeles uden skade og skadesløs udi alle måder. Til vitterlighed har vi begge med egne hænder underskrevet, og venlig ombedet ærlig og velagte mand Niels Troelsen i Ejstrup med os til bekræftelse at underskrive. Lille Torlund den 8. november anno 1680. ANS: Michel Nielsen, egen hånd. Niels Troelsen, egen hånd. Som samme fuldmagt udi sig indeholdt. Og nu fremstod for retten fornævnte Niels Jensen i Ll. Torlund, og på fornævnte Anders Nielsen i Hvejsel og Michel Nielsen i Holingholt og deres fornævnte hustruers vegne, udi hånd tog fornævnte Las Christensen i Nygård, solgte, skødede og aldeles afhændede fra dem og deres arvinger, og til fornævnte Las Christensen og hans hustru Anne Nielsdatter og deres arvinger, al den anpart som deres hustruer fornævnte Kiersten og Maren Christensdøtre er arvelig tilfalden udi den bondegård i Ejstrup, som Christen Ebesen og Niels Troelsen ibor o.s.v.

Viborg Landstings skøde- og panteprotokol.

Viborg Landsting 1681, side 393.

Erik Pedersen på Handbjerg Hovgård.

Erik Pedersen på Handbjerg hans skøde og transport på nogle obligationer til Anders Andersen [Ringkøbing] i Boddum.

Eftersom jeg Erik Pedersen, boende på Handbjerg Hovgård, er kommet til en god og venlig forligelse med min kære søstersøn Anders Andersen Boddum om alt hvis os imellem været haver angående den arvelod, ham efter hans salig forfader doktor Anders Andersen, superintendent over Vendelbo stift, arveligen er tilfaldet, og jeg under formynderskab haft har. Så er vi da venligen kontraherende som følger:

1. Har jeg Erik Pedersen samme arvelods betaling overdraget til min kære søstersøn Anders Andersen 318 sldr. i noget jordegods i Refs herred i Sinderup by, efter skiftebrevets formelding og velb. Jørgen Skeel Dues skøde.
2. Har jeg til ham overdraget 354 sldr. efter hans broder salig Claus Andersen til mig udgivne obligation på sin broder Anders Andersens vegne, som han hos hans højjærværdighed doktor Mathias Foss har annammet af velb. Jørgen Due til Halkjær hans udgivne obligation lydende på salig doktor Anders Andersen, fordem superintendent over Vendelbo stift.
3. I betaling giver jeg bem. Anders Andersen 261 sldr., som hans brødre Peder og Frands Clausen i ovenmeldte Jørgen Due til Halkjær hans obligation arvelig er tilfaldet. Hvorimod Frands Clausen til sig har annammet sin til mig udgivne obligation og pantebrev på 170 sldr.. Peder Clausens anpart i ermeldte obligation har han selv til mig transporteret, hvilken transport jeg nu igen giver Anders Andersen i betaling.
4. Transporterer jeg også til velbem. Anders Andersen en obligation af min broder hr. Christen Pedersen [Nørkjær], sognepræst til Sahl, til mig udgivet, som bedrager sig med kapital og forfaldne renter 124 sldr..
5. Giver jeg ham og i betaling bøger og løsøre af sal. Peter Frandsens, efter skiftebrevets formelding, som nu er hos hr. Jacob Mouridsen i Brovst, som skal levere herfor til Anders Andersen til Viborg snapsting 1679. 30 sldr.. Anders Andersen tager bøgerne og løsøret i betaling for

83 sldr.. Nok har jeg leveret ham på Handbjerg Hovgård den 8. juni sidst afviget 90 sldr., og ellers tid efter anden med adskillige varer for 144 sldr., hvilket tilsammen bedrager sig 1314 sldr..

Når jeg til denne sum betaler ham 228 sldr. at betale til 11. marts 1682, hvorfor jeg giver ham pant i efterskrevne mit jordegods. [(Her nævnes en del gårde bl.a. Nørre Gård i Borbjerg sogn i Trabjerg by, som Visti Poulsen nu ibor]. Underskrevet Brovst præstegård 14. sept. 1681.

Anders Andersen Bodum. Erik Pedersen. Jacob Mouridsen Borchorst.

Hammerum herredsting.

Tingdag lørdag den 24. august 1689.

Niels Nielsen i Gjellerups gældsbreve.

Fremstod for retten velfornemme mand Hans Tomsen i Bjødstrup, forrige forvalter på Herningsholm, og fremlagde, lod læse og påskrive, protokollere og indføre efterskrevne pantebrev, som indeholder ord efter andet som følger:

Kendes jeg underskrevne Niels Nielsen i Gjellerup og hermed for alle vitterliggør med dette mit åbne brev, mig og min hustru Anne Christensdatter ret vitterlig gæld skyldig er til ærlig og velfornemme mand Hans Tomsen, forvalter på Herningsholm og hans kæreste Catrine Mortensdatter fyrretyve rigsdaler, hver daler til 96 skilling danske beregnet. Som han mig, efter min indstændig begæring, venlig lånt og med forstrakt har.

For hvilke 40 rdl. jeg hermed for mig og mine arvinger pantsætter til bemeldte Hans Tomsen, hans kæreste og deres arvinger, den halve gård i Gjellerup, som jeg selv nu udi bor, og mig af min salig fader Niels Christensen af Nørre Fastrup er overdraget, efter pantebrevs indhold, af velbyrdig Baltzer von Obelitz udgivet, dateret Viborg den 2. marts 1670.

Hvilken halve gård, som skylder årlig en halv fjerding smør og een mark gæsteri, ermeldte Hans Tomsen, hans kæreste og arvinger skal have, nyde o.s.v. Det til bekræftelse har jeg dette med egen hånd mit navn med trende bogstaver underskrevet, og venlig ombedet min kære broder Christen

Nielsen i Fastrup og Peder Christensen i Agerskov samt Peder Erichsen i Lund med mig til vitterlighed at underskrive og forsegle.

Datum Gjellerup den 25. marts 1689. N:N:S: Peder Erichsen. Christen Nielsen egen hånd. Peder Christensen Agerskov Muppria.

Hammerum herred.

Tingdag den 19. oktober 1689.

Laugbydelse af Hagelskær.

For retten fremstod Knud Jacobsen i Hesselbjerg og forestillede tvende varselsmænd, nemlig Mads Christensen i Krogslund og Clemend Andersen i Fastrup, som afhjemlede med ed og oprakte fingre efter loven, at de i onsdags sidst forleden 14 dage var i Seyle [Sejlfloed] ud i Funder sogn i Lysgård-Hids herred, og der mundtlig varsel gjorde Frederich Baltzersen⁵⁴ og hans hustru Maren Christensdatter, deres børn og arvinger, navnlig Christen, Jens, Baltzer, Niels og Jacob Fridericsønner med deres rette laugværger, og i dag 8 dage var de i Wr [Uhre], og der varsel gjorde Niels Pedersen og hans hustru Kirsten Nielsdatter, deres børn og arvinger, navnlig Godske og Niels Nielsønner, Anne, Inger og Mette Nielsdøtre, og med deres laugværger. Samme dato udi Hagelskjær, og der varsel gjorde Christen Christensen og Maren Jacobsdatter med hendes laugværge. Ditto udi Hammerum, og der varsel gjorde Niels Christensens hustru Maren Nielsdatter med hendes laugværge. Ditto udi Salholt, og der varsel gjorde Clemend Jørgensen; ditto udi Nør Fastrup, og der varsel gjorde Jørgen Christensens hustru Mette Sørensdatter med hendes laugværge, hans sønner Christen og Peder Jørgensønner. Iligemåde Peder Grauersen ibid. hans hustru Apelone Jørgensdatter med hendes laugværge; ditto i Lille Fastrup, og der varsel gjorde Jens Jørgensen, alle og enhver for at møde her til tinget i dag 8 dage, og i dag 14 dage laugbud at

---

⁵⁴) Se: Jørgen H.P. Barfod: Barfod Sagaen side 256.

påhøre, som Jørgen Christensen i Nør Fastrup, Frederik Baltzersen i Sejling og Niels Pedersen i Uhre agter her til Hammerum herredsting, for omrørte tingdage, lovlig og lydeligen, ved fornævnte Knud Jacobsen, efter givne fuldmagt, at lade laugbyde udi den selvejerbondegård Hagelskær, som Thomas Nielsen og Christen Christensen nu påbor; om de ville have noget hertil at svare.

Så fremstod fornævnte Knud Jacobsen, og første gang laugbød, på fornævnte Jørgen Christensens vegne, efter givne fuldmagt, halvparten af fornævnte selvejerbondegård Hagelskær, til fædrene og mødrene frænder, eller hvo som dyrest vil købe og bedst betale.

Iligemåde og første gang, efter fuldmagts bemelding laugbød, på Frederich Baltzersen i Sejling og hans hustru Maren Christensdatter, såvel som Niels Pedersen i Uhre og hans hustru Kirsten Nielsdatter deres vegne, den anden halve selvejerbondegård Hagelskær, som Christen Christensen påbor, så nær som $5\frac{1}{2}$ skæppe hartkorn, som Maren Jacobsdatter tilkommer i fornævnte halve gård, og til fædrene og mødrene frænder, eller hvo som dyrest vil købe og bedst betale, kan de derfor sølv og rede penge betale.

Hammerum herred.

Tingdag den 9. november 1689.

Skøde på Hagelskær.

For retten fremstod ærlig velagte unge karl Christen Jørgensen af Nørre Fastrup og fremlagde og lod læse og påskrive et laugbudsvidne her af tinget udstedt den 2. november sidst afvigte, angående den selvejerbondegård Hagelskær, som her til tinget tvende dage lovlig er vorden laugbøden, efter samme tingsvidnes videre bemelding.

Dernæst fremlagde et skøde, han iligemåde lod læse, påskrive, protokollere og indføre, og lyder ord fra ord som følger:

Kendes vi underskrevne Jørgen Christensen i Nørre Fastrup, på min egne

og på min kære hustru Mette Sørensdatters vegne, det vi har solgt og afhændet fra os og vores arvinger, og ind til vores kære søn Christen Jørgensen og hans arvinger halve parten af den selvejerbondegård Hagelskær, som Thomas Nielsen nu påbor. Og jeg Frederich Baltzersen i Sejling og min hustru Maren Christensdatter, samt jeg Niels Pedersen i Uhre og min hustru Maren Kirsten Nielsdatter, det vi iligemåde har solgt og afhændet fra os og vores arvinger, og ind til fornævnte Christen Jørgensen og hans arvinger, anden halve parten af fornævnte selvejerbondegård Hagelskær, som Christen Christensen nu påbor, undtagen [her er antal af skæpper borte, men ved opbydelsen var 5½] skæpper hartkorn Aaboemaal, som vores moder Maren Jacobsdatter [Barfoed] der udi er berettiget; og såsom vi alle samtlige, med alle vores fri vilje og velberåd hu, med dette vores åbne brev sælger, skøder og aldeles afhænder fra os og vore arvinger o.s.v. 4. november 1689.

Jørgen Christensen egen hånd. Mette Sørensdatter egen hånd. K.N.D.
F.B.S.S. Maren Christensdatter egen hånd. Niels Pedersen egen hånd.

Hammerum herredsting.

Tingdag den 15. oktober 1692.

Skøde på Bjødstrup.

For retten fremkom Peder Jørgensen af Birk, nu boende i Bjødstrup, og fremlagde et skøde, som han begærede at måtte læses og påskrives, protokolleres og her udi tingbogen indføres. Hvilket skøde formelde ord fra ord som følger:

Kendes jeg Hans Tomsen af Bjødstrup og hermed vitterliggør, at som jeg med min og min kærestes fri vilje og velberåd hu har solgt, skødet og afhændet fra mig og min kæreste og vores arvinger til ærlig velagte karl Peder Jensen af Vester Høgild, defefoged til Lundenæs i Hammerum herred, samt Peder Jørgensen af Birk og hans kæreste Elle Jensdatter og deres arvinger, den hele selvejer bondegård i Bjødstrup i Gjellerup sogn

i Hammerum herred beliggende, som jeg selv nogen tid har båboet. Hvilke fornævnte gård med al sin tillæg, som nu tilligger, og af Arilds tid tilligget har o.s.v. [Det nævnes at Hans Tomsens hustru hedder Catrine Mortensdatter].

Hammerum herred.
Tingdag den 1. juli 1695.
Skøde på Store Langelund.

Findes det skøde indført, som Knud Jacobsen i Hesselbjerg fremlagde, og lyder som følger:

Kendes jeg Knud Jacobsen Barfoed⁵⁵, nu boende i Hesselbjerg, og hermed vitterliggør det, jeg på ærlig agtbare og velfornemme, nu salig mand, Peder Jensen af Store Langelund, fordum herredsfoged over Hammerum herred, og hans kæreste, ærlig, dyderig og gudfrygtige matrone Inger Jacobsdatter Barfoed, deres børn, svogre og arvingers vegne, efter deres til mig givne fuldmagts indhold, skøder og afhænder fra dem og deres arvinger og til ærlig og velagte mand Anders Pedersen af Langelund og hans trolovede fæstemø, ærlig, dyderig og gudelskende mø, Anne Madsdatter af Remme og deres arvinger, den selvejerbondegård Store Langelund i Gjellerup sogn udi Hammerum herred liggende, som Anders Pedersen nu selv påbor. Hvilken fornævnte gård med sin tilliggelse o.s.v.

Har jeg forbemeldte Knud Jacobsen med egen hånd her underskrevet, og venligen ombedet højagtbare og velfornemme mand Peder Jensen af Bjødstrup, delefoged over Lundenæs gods i Hammerum herred, så og Peder Jørgensen af sammesteds med mig til vitterlighed at underskrive. Datum Heselbjerg den 30. maj 1695. Knud Jacobsen Barfoed. Peder Jensen Høgild. Peder Jørgensen Fastrup.

---

⁵⁵) Se Jørgen H.P. Barfod: Barfod Sagaen side 256.

Ribe Bispearkiv (C4-918).

Ribe landemodeprotokol, side 18b.

Varde den 30. oktober 1695.

Hr. Augustinus Miller kontra Laurids Lassen
i Obling, en af hans sognemænd.

Hr. Augustinus Miller fremstod selv for retten og fremlagde først stævningen af indhold, at Laurids Lassens ulydighed, trodsighed og uskikkelig forhold er så stor, endog mod hans forhen givne forpligt, at han formener, at han derfor bør at udstå kirkens disciplin. Så og, at hans datter Anne bør med sær revselse at anses, for hun ej vil komme tilstede med andre "Catechamenis" at lade sig undervise. Tilmed og i en fremmed menighed første gang sneget sig til absolution og det hellige sacramento, som samme stævning videre formeldte, og blev læst og påskrevet.

For det andet fremlagde han bemeldte Laurids Lassens forpligt, udi hvilken han vedgår sin forrige ulydighed og forargelse, lovende bod og bedring, at den proces, som da skulle være, måtte ophøre. Hvori han og forbinder sig, uden nogen proces, at udstå kirkens disciplin, hvis han imod sin forskrivning skulle herefter handle. Dateret Obling den 18. juni anno 1692. Som blev læst og påskrevet.

For det tredie fremlagde sit indlæg, udi hvilket han melder Laurids Lassen, at have foragtet hans tilstedte bud, at blive tilstede i kirken, hvor han havde med ham at gøre, og at være trodsigen udgået, og ej villet blive tilstede. Så og, at han lever ofte usamdrægtig med sin hustru. Item at han huser en forargelig kvinde, som af sognet burde at forvises. Så og, at hans datter bør herefter at komme tilstede, og lade sig i "Catechismo" undervise. Sluttende, at han formener, at Laurids Lassen bør at udstå kirkens disciplin. Som blev læst og påskrevet.

Herimod mødte Laurids Lassen personlig og fremlagde sit indlæg, udi hvilket han først beråber sig, at han, som hverken kan læse eller skrive, ej vidste sin forpligt at være så stærk. For det andet sig fra det hellige sacramento et ganske år at være fraholden. For det tredie benægtede sig fuld eller drukken i kirken at være kommen. Hans datter angående fore-

giver han, at hun har været ude i godtfolks tjeneste siden hendes alders 12. år; og at hun første gang kom til det hellige sacramento udi Janderup menighed, hvor hun da tjente. Formenende derfor, at både han og hans datter burde at frikendes med videre. Som samme indlæg indeholder, som og blev læst og påskrevet.

Sagen blev optaget ved hr. Augustinus' interession, som blev formet, at Laurids Lassen gjorde ham afbedelse for retten, lovede herefter al rettelse og bedring med lydighed og skikkelighed mod sin sognepræst og enhver; såfremt at han ikke straks vilde være falden til at udstå kirkens disciplin, om noget forargeligt ham herefter kan overbevises. Lovede og straks at afskaffe den foragtelige kvinde af sit hus, og at tilholde sin datter til at komme til ungdommens undervisning, når dertil intioneres. Og giver denne gang til mulkt til de fattige een rdlr. Som han til hr. Augustinus har at levere inden tilkommende nytår. Hvorimod hr. Augustinus ham, som sin tilhører, til sacramentet "pravia privata" absolutionen annammer.

Hammerum herredsting.

Tingdag den 26. september 1696.

Michel Nielsen i Lundgård.

Laugbydelse af gård i Lundby.

For retten fremkom Jens Jepsen i Gjelleruplund, Olle Lassen i Lundgård og Christen Michelsen ibid., og samtlige forestillede tvende varselsmænd, navnlig Staffen Christensen og Peder Clemendsen begge i Gjellerup by, som vidnede og afhjemlede ved ed med oprakte fingre efter loven, at de i dag otte dage lovlig varsel gav forberørte Jens Jepsen i Lund og Olle Lassen i Lundgård deres hustruer og børn, de umyndige med deres laugværg, såvel som Michel Nielsen i Lundgård hans hustru og børn, samtlige for laugbud her i dag til tinget at påhøre, angående den halve selvejergård i Lundby, som Niels Grafuersen i Lund sidst påboede; såvel som i dag otte dage og i dag 14 dage her til tinget samme laugbud at påhøre. Iligemåde samme dag varsel givet defefoged Peder Jensen Høgild for

samme lavbud, om han på hans velb. principals vegne noget dertil ville have at svare. Og vedstod varselsmændene, at de talte med Peder Jensen og Michel Nielsen i egen personer, og med Jens Jepsen i Lund og Olle Lassen i Lundgård deres hustruer, og gav dem samme varsel tilkende. Så derpå for retten fremkom forberørte tvende mænd, og i dag til første ting laugbød til fædrene og mødrene frænder, efter loven, forskrevne halve selvejergård i Lundby, som de nu agter at forhandle, om nogen af deres pårørende, dette laugbudsvidne går beskrevet, sig vil indstille foranskrevne ejendom sig at tilforhandle, kunne de den, som for nogen anden være nærmest, særdeles den der dyrest ville købe og bedst betale.

Lørdag den 24.okt. 1696.

For retten lod Jens Christensen i Sønder Fastrup fremlægge et skøde, som han begærede at måtte læses, protokolleres og påskrives, og formelder som følger:

Kendes vi efterskrevne Jens Jepsen i Gjelleruplund, Olle Lassen i Lundgård og Christen Michelsen ibid., og hermed for alle vitterliggør det, vi samtlige med vores fri vilje og velberåd hu har solgt, skødet og afhændet, såsom vi hermed sælger, skøder og afhænder fra os og vores arvinger, til ærlig velagte mand Jens Christensen i Sdr. Fastrup, hans hustru og arvinger den halve selvejerbondegård her i Gjelleruplund, som Niels Graversen sidst påboede o.s.v.

Jydske Register.

Jydske åbne breve nr. 70, København den 4. august 1702.
Anne Nielsdatters, salig doktor Ancher Anchersens, confirm.

Såsom det har behaget den Almægtigste Gud at sætte mig udi den bedrøvelige enkestand, og Gud ingen livsarvinger har givet mig, enten udi mit første eller andet ægteskab, jeg og udi min høje alderdom ikke mere fatter foranderlige tanker til videre ægteskab. Da i henseende til den hulde, kærlige og fornøjelige ægteskab, som jeg har levet udi med min sidste sa-

lig kæreste salig doktor Ancher Anchersen formere superintendent over Ribe stift, og den lydighed og ærbødighed, som hans efterladte fire sønner og to døtre altid har bevist imod mig, fast mere end jeg kunne have været deres kødelige moder, og født dem til verden, er det på min allernådigste arveherres og konges behag, min velbetænkte, alvorlige, fuldkomne og uforanderlige vilje, at når det behager Gud at bortkalde mig ved døden, at min gode salig kærestes forbenævnte fire sønner og de tvende døtre skal beholde min ganske formue, bohave, løsøre og jordegods, rørligt og urørligt, hvad navn det have kan, intet undtaget i nogen måde, såsom det ved min dødelige afgang kan befunden blive. Og skal så brødre og søstre arve lige lodder, den ene ikke mere end den anden, dog at søstrenes lodder ikke skal tilfalde dem selv, men skal være deres børn testamenteret. Men min første salig mand Jens Jørgensens arvinger skal nyde deres tilbørlig arv efter forhen gangen rigtig registrering først udaf boet, og skal efterfølgende også have forud af boet således:

Salig hr. Nielses tvende døtre i Ringøje [Ringive] , hver et 50 sldr, så mange af dem min død overlever.

Hr. Hansis i Ål⁵⁶, tvende børn, nemlig Ancher og Anne Lisbeth hver 50 sldr. Hr. Holgers [Jensen Bredal] kæreste i Skade, navnlig Kirstine Nielsdatter Borch⁵⁷, 100 sldr. såfremt hun min død overlever.

Og endelig Christen Totis', her på Låge, søn Ancher Jan 50 sldr.. Men indtil min død vil jeg have mig selv den frihed forbeholden, at dispencere over mine midler, og skal ingen af mig have imidlertid noget at fordre, men forsikrer mig efterdags, som forhen, om mine kære børns lydighed og tjenstagtighed, hver den af mig kunne behøves.

Dette er mit frie og uigenkaldelige testamente, som jeg venligen ombeder min tiltagne laugværge velærværdige og høj lærde mag. Søren Seerup, sognepræst til Domkirken i Ribe og provst over clereciet sammesteds, på

⁵⁶) Hans Nielsen Paludan eller Kjær. Disse 2 børn er ikke nævnt i Wiberg.

⁵⁷) Hun var d.a. Maren Olufsdatter Borch og Niels N. Se professor Ole Borchs testamente.

mine vegne at underskrive /:såsom jeg det for min alderdoms svaghed ikke selv kan:/ og med min første salig kærestes signet at besegle; og tillige ombedet velærværdige og højlærde mag. Jeremias Wolff sognepræst i Vejle, samt velærværdige og højlærde hr. Daniel Blechingberg sognepræst til Gram menighed det at underskrive.

Og falder min allerunderdanigste begæring og bøn til eders kongl: mayst:, dette mit testamente allernådigst at confirmere og ratificere. Guds beskærmelse blive over det ganske kongl: arvehus til al flor og velstand. Låge den 3. juli Ao 1703. Eders kongl. mayts. allerunderdanigste tjenerinde. På velædle frue bispindens vegne, som tiltagne laugværge, Søren Nielsen Seerup. Efter begæring, som her på stedet iligemåde og efter begæring udi denne forretning overværende på stedet nærværende underskriver
Jeremias Wolff. Daniel Blechingberg.

Personregister.

I registret findes adelspersoner, gejstlige samt herredsfogeder anført med efternavn først. Øvrige personer er nævnt med fornavn først. I bogen er alle personer, nævnt i retssagerne, medtaget, men ikke alle er med i registret. Søg både på for- og efternavn.

Abildgaard, Mandrup til Skodborg
305, 313.

Adser Hansen i Askov 76.

Aksel Nielsen i Salling, n. 1495? 4.
Aksel Nielsen i Vittarp herredsskriver
373, 474.

Amdi Jensen i Halland 101.

Anchersen, Ancher præst i Kolding
505. Anchersen, Søren præst i Ring-
købing 490.

Anders Bong? i Vissing 100. Anders
Bunde i Lillerup 133. Anders Chri-
stensen i Klovborg 488. Anders
Frandsen i Kærbøl 150. Anders Han-
sen i Hjortkær i Grimstrup sogn 125.
Anders Jensen i Skikkild 83. Anders
Jensen i Herskind 371. Anders Jen-
sen i Binderup 258. Anders Jensen i
Nøvling 26. Anders Jensen i Holste-

bro 39. Anders Jensen i Vesterend
147. Anders Jensen prokurator i Var-
de 461. Anders Jørgensen i Rejstrup
104. Anders Kolling i Fjellerød 11.
Anders Lauridsen i Bjerrum 158, 159.
Anders Madsen af Tønsberg 365.
Anders Madsen i Lihme 273. Anders
Madsen i Sandby 34. Anders Michel-
sen i Houbjerg 136. Anders Michel-
sen i Søhuse 148. Anders Mortensen
i Billoft 276. Anders Nielsen i Am-
strup 135. Anders Nielsen i Hvejsel
496. Anders Nielsen i Horsens 402.
Anders Nissen i Janderup, V. Home h
89, 91. Anders Olufsen i Thri? 156.
Anders Olufsen i Holling 255. Anders
Olufsen i Døstrup 102. Anders Palle-
sen, bamfød i Lime 469. Anders Pe-
dersen af Langelund 502. Anders Pe-
dersen i Gransgård 317. Anders Pe-
dersen i Lemtorp 276. Anders Peder-
sen i Opperby 5. Anders Pedersen i
Yderik 82. Anders Pedersen i Gun-
derup 10. Anders Pedersen i Jemit 9.
Anders Pedersen i Lønborg 197. An-

ders Pedersen i Ilbjerg 264. Anders Poulsen i Monstrup 102. Anders Rampi i Sdr. Trønders 10. Anders Rolandsen, byfoged i Viborg 293. Anders Rømpisen i Nøtten 26. Anders Sørensen i Thistrup 350. Anders Sørensen i Ribe 211. Anders Thomsen i Sejl, delfoged i Vrads h. 469. Anders Thomsen i Gøl Bjerregård, dommer til Han herredst. 7. Anders Tygesen i Ørsnæs 420. Anders Vinter i Næsborg 6.

Andersdatter, Magdalene i Viborg 379.

Andersen, Anders superintendent over Vendelbo stift 497. Andersen, Anders abbed i Vitskøl kloster 98. Andersen, Bjørn til Stenalt 104, 113. Andersen, mester Søren i Århus 358. Andersen, Søren præst i Janderup, V. Home h. 90. Andersen, Thomas byfoged i Ringkøbing 492.

Ane Ibsdatter i Sdr. Bork 183. Ane Lauridsdatter i Sdr. Bork 183.

Anne Christensdatter i Vostrup 206. Anne Christensdatter i Møgelgård 395. Anne Christensdatter i Oddum præstegård 171. Anne Iversdatter i Oddum præstegård 225. Anne Jensdatter tjenende på Pallisbjerg 39. Anne Jenskone i Bandsbøl 201. Anne Mogensdatter i Horsens 291. Anne, Niels Skyttes hustru i Toftnæs 151. Anne Nielsdatter contra kapitlet i Århus 324. Anne Nielsdatter, salig An-

cher Anchersens 505. Anne Perskone i Fardhe 115. Anne, salig hr. Christen Pedersens i Oddum 170. Appellone Eskes i Tarm 343.

Arenfeldt, Jørgen (nævnt 1337, 1649) 272, 359. Arenfeldt, Niels (nævnt 1643) 335.

Baden, Laurids Emtsen von, præst i Homum-Stouby 453.

Bager, Hans Hansen præst i Varde 340.

Bagge, Niels Pedersen i Thisted 378.

Baggesen, Laurids i Ribe 367, 387, 491. Baggesen, Laurids Lauridsen rådm. i Varde 491.

Baltzsen, Frederich i Sejlflod 499.

Bang, Christoffer stiftskriver i Fyns stift 117. Bang, Christopher i Toftthøj 70. Bang, Jens i Ålborg 258, 305. Bang, Palle til Hennegård? 70. Bang, Splid til Agersbæk 68.

Bangsdatter, Johan søster til Palle Bang 70. Bangsdatter, Karen søster til Palle Bang 70.

Banner, Erich i Holstebro 76. Banner, Erik Høeg til Bjørholm 375. Banner, Erik marsk 77. Banner, Frants til Kokkedal 8, 103. Banner, Gregers Høeg til Rørbæk 457. Banner, Jakob Høeg til Trudsholm 1. Banner, Jørgen

Høeg til Klarupgård 1. Banner, Jørgen Høeg til Todbøl 360. Banner, Jørgen Høeg (nævnt 1652) 405. Banner, Mogens Høeg til Kærgårdsholm 451. Banner, Niels Eskikidsen Høeg 2. Banner, Otte til Asdal 124.

Barchman, regimentskr. v. 1. jydsk regiment 60.

Barfod, Albret Nielsen i Nebel? 192. Barfod, Hendrik Nielsen 192. Barfod, Ingeborg Nielsdatter 192. Barfod, Jørgen Nielsen i Nebel? 192. Barfod, Klaus Nielsen i Nebel? 192. Barfod, Laurits Nielsen i Nebel? 192. Barfod, Niels præst i Nebel 194. Barfod, Peder i Sædding 145.

Barfoed, Knud Jacobsen i Hesselbjerg 502. Barfoed, Maren Jacobsdatter 501.

Barnekow, Christen til Birkholm 338.

Bartolameus, Leo captajn på Ørlund 311.

Bartolin, Christoffer til Kaas 42.

Basse, Elin (nævnt 1641) 313. Basse, Hans (nævnt 1637-41) 272, 313. Basse, Kirsten (nævnt 1641) 313. Basse, Sophie (nævnt 1641) 313.

Beck, Jockum til Gladsax i Skåne 299, 352. Beck, Lauge til Førslev 113.

Beesk, Morten Sylvester byfoged i Ringkøbing 367.

Beg, Anders i Sønderbæk 121.

Belou, Laurids til Kølskegård 451, 453.

Benderup, Knud Madsen i Assens, væbner 84. Benderup, Niels Mouridsen til Kvottrup 1, 124.

Bendt Sørensen i Gyris 106.

Bergethe Clausdatter (Borch?) i Ob-ling 184.

Bering, Christen i Hobro 377. Bering, Peder landstingshører i Viborg 42.

Bertel Hansen i Malle 254. Bertel Hansen i Fuglsang 250. Bertel Klitte i Trans 204. Bertel Mogensen i Lemvig 361. Bertel Skreder i Darum 19. Bertel Thomsen i Ramme 204.

Bertelsen, Peder landstingshører i Viborg 263. Bertil Lassen i Obling 186.

Bilde, Erik til Varhogård 217.

Bildt, Daniel (nævnt 1641) 309. Bildt, Jens (nævnt 1648) 350.

Bille, Anders til Damsbo 378. Bille, Christoffer til Mejlgård 356, 465. Bille, Erik til Lindved 92, 118. Bille,

Ermegaard til Bidstrup 93, 100, 112.
 Bille, Frants (nævnt 1547) 87, 88.
 Bille, fru Helvig (nævnt 1651) 393.
 Bille, Ingeborg til Jomfruens Egede 140.
 Bille, Lisbet til Skavange 308.
 Bille, Peder til "Bremsberig" (nævnt 1637) 87, 88.
 Bille, Peder til Uhre 309.
 Bille, Steen befalingsm. på Sejlstrup 309.
 Bille, Steen til Kærsgård 310, 354, 399.
 Bille, Steen til Ølstrup 349.
 Bille, Steen til "Hægård", Hvils-højgård? 385.

Birgitte Jensdatter i Ebeltoft? 294.
 Birgitte Jensdatter i Gjedved 392.
 Birgitte Ovesdatter, gift med Claus Bartskeer i Århus 334.

Biugh, Anders (salig 1641) 314.

Bjerregrav, Anders Jensen i Randers 399.

Bjørn, Bjørn Andersen til Stenalt 1, 104, 113.

Bjørnsen, Henrik til Kongstedlund 139.
 Bjørnsen, Jacob i Varde 453.

Black, Per i Hørby 72.

Blechingberg, Daniel præst i Gram 507.

Blichfeldt, Hans Henriksen præst i Rårup 356.

Blik, Anders til Beg (Bækgård) 143.
 Blik, Enevold til Sønderbækgård 348.

Blik, Niels i Sønderbæk 104.
 Blik, Ove til Nørbækgård 129, 348, 355, 457.

Bliksdatter, Karine til Ømhoved 142.

Bloch, Christen byfoged i Hobro 357, 377.
 Bloch, Henrich i Hobro 377.
 Bloch, Jens borger i Lund i Skåne 356.
 Bloch, Niels foged til Hindsted h. 102.
 Bloch, Søren borgmester i Hobro 356.

Boel Søren i Darum 119.

Boercksøn, Niels ladefoged på Lønborg Bisgård 252.

Bolle Christensen i Styg 198.

Borch, Alexander Clausen i Nr. Bork 192.
 Borch, Birgitte Clausdatter i Bork 192.
 Borch, Claus Mortensen præst i Bork 192.
 Borch, Else Clausdatter i Bork 192.
 Borch, Enevold Clausen i Bork 192.
 Borch, Jørgen Clausen i Bork 192.
 Borch, Kirstine Nielsdatter 506.
 Borch, Maren Clausdatter i Bork 192.
 Borch, Mette Clausdatter i Bork 192.
 Borch, Niels Nielsen præst i Ringgive 506.
 Borch, Oluf Clausen præst i Bork 155, 192, 220, 224, 226, 262.
 Borch, Peder præst i Bramming 36.

Bording, Laurids præst i Ulfborg 492.

Brahe, Otte til Knudstrup 102.

Bramming, Peder Jensen præst i Brøndum 199, 362.

Bredal, Holger Jensen præst i Klovborg 506.

Bredenberg, Peder herredsfoged i V. Home h. 43, 51.

Brix Hansen i Bjerregård 149. **Brix Paasksen** i Hesselholt 177.

Broch, Antonius, Rigens kansler 118.

Brockenhuus, Claus til Søndergårde 92. **Brockenhuus**, Erik (nvt. 1651) 393. **Brockenhuus**, Frands embedsmand på Nyborg 92. **Brockenhuus**, Johan til Lerbæk 170, 273, 282, 323, 329, 349, 352, 393. **Brockenhuus**, jomfru Edel (nævnt 1651) 393. **Brockenhuus**, Just (nævnt 1620) 169. **Brockenhuus**, Jørgen til Sebberkloster 168, 419, 420. **Brockenhuus**, Karine til Lunderup 168. **Brockenhuus**, Kjeld til Glambæk 168. **Brockenhuus**, Kjeld til Lerbæk 168. **Brockenhuus**, Kjeld til Hanstedgård 167. **Brockenhuus**, Michel til Bramstrup 92. **Brockenhuus**, Oluf (nævnt 1581) 125.

Brok, Eske til Estrup 144.

Brorsen, Mogens foged til Galten h. 143.

Brun, Anders prokurator ved landstinget i Viborg 43.

Bryske, fru Abel (salig 1645) 348. **Bryske**, Gert (nævnt 1647-48) 349, 355. **Bryske**, Gert til Dallund 92. **Bryske**, jomfru Abel (nvt. 1647) 349.

Brøndum, Søren Pedersen i Ribe 362.

Budde, Frederik i Livland 259.

Bull, Hans Christensen i Lilballe 412.

Bunde Sørensen i Rærup 266.

Bøgvad, Jep borgmester i Kolding 290, 298. **Bøgvad**, Niels Nielsen præst i Eltang 403.

Børge Gregersen i Janderup 268.

Calnein, H.W. i Ribe 65.

Carsten Olufsen på Lønborggård 240.

Christen Andersen i Kyvling 229. **Christen Andersen** i Hvingelby 299. **Christen Andersen** i Jelling 273, 329. **Christen Andersen** i Tarm 397. **Christen Beer** i Hinge 116. **Christen Bertelsen** i Resenby 303. **Christen Bertelsen** i Vonge 125. **Christen Bunde** i Gjandrup 121. **Christen Christensen** i Hagelskær 499. **Christen Christensen** i Sig 250. **Christen Christensen** i Kyvling 226, 229, 233. **Christen Christensen** i Nordenkær 206. **Christen Christensen** i Vostrup 252. **Christen Christensen** i Pårup 489. **Christen Christensen** i Adsbøl 15, 213, 226. **Chri-**

- sten Christensen i Birk 392. Christen Christensen i Jestrup 301. Christen Christensen i Lemtorp 277. Christen Enevoldsen i Lundsby 463. Christen Eriksen i Næsborg 7. Christen Eschesen i Krarup 411. Christen Filt i Jøbjerg 116. Christen Frandsen i "Wyfelt" (Vivild) 101. Christen Godskesen i Gesten 286. Christen Gundersen i Houstrup 149. Christen Gundersen i Sunds 68. Christen Hansen i Skjød 133. Christen Ibsen i Strellev 14. Christen Ibsen i Rimsø 67. Christen Iversen i Vallund 65, 80. Christen Iversen i Kolle 147. Christen Jebsen i Avsumgård 83. Christen Jensen født i Bredvig, Ørre s. 160. Christen Jensen i Ørrild 138. Christen Jensen i Engbjerg by 344. Christen Jensen i Hærup 37. Christen Jensen i Silkeborg kro 414, 422, 426, 451. Christen Jensen i Lastrup 252. Christen Jensen i Fræer 307. Christen Jensen i Egvad præstegård 475. Christen Jensen i Esbøl 108. Christen Jensen i Høgstrup 280. Christen Jessen i Kvong 206. Christen Joensen i Vejrup 284. Christen Joensen i Skjød 134. Christen Juel i Bredho 106. Christen Jørgensen af Nørre Fastrup 500. Christen Jørgensen i Ilbjerg 264, 265. Christen Karlisen i Kolle 149. Christen Knudsen i Birk 255. Christen Knudsen i Viskum 120. Christen Lassen i Nygård, Sunds s., 466. Christen Lassen i Fabjergdal 299, 303. Christen Lauridsen i Ramme 158. Christen Lauridsen ridefoged på Kappel 326. Christen Laustensen i Vium 192. Christen Madsen i Tarm 14. Christen Madsen i Velds 120. Christen Madsen i Fabjerg 415. Christen Markvardsen i Vejrum 83. Christen Michelsen i Nr. Bork 183. Christen Michelsen i Lundgård 504. Christen Michelsen i Horsens 396. Christen Mortensen i Egknud 253. Christen Mouridsen på Bovbjerg 158. Christen Nielsen i Bjerremose 253. Christen Nielsen i Obling 165, 460. Christen Nielsen i Ørskov 68. Christen Nielsen i Lastrup 229. Christen Nielsen i Vostrup 228. Christen Nielsen i Holmgård 260. Christen Nielsen i Harkes 253. Christen Nielsen i Lærkeholt 411. Christen Nielsen i Linde 486. Christen Nielsen i Eskebæk 294. Christen Nielsen udi Endrup 125. Christen Offersen i Paakær, Vandfuld h. 205. Christen Olsen i Omvrå 331. Christen Olufsen i Yderik 271. Christen Olufsen, slotsskriver på Lundnæs 201. Christen Ougesen i Velle 140. Christen Pedersen i Vostrup 206, 262. Christen Pedersen i Bøgeskov 9. Christen Pedersen i Stenderup 250. Christen Pedersen i Møllerup 121. Christen Pedersen i Tarm mølle 199. Christen Pedersen i Odby, Thyholm 146. Christen Pedersen i Kvisgård 488. Christen Pedersen i Bonderup 376. Christen Pedersen i Herning by 489. Christen Persen i Askov 287. Christen Poulsen i Hvirveltoft 159. Christen Poulsen i Bandsbøl 107. Christen Poulsen i Røved 143. Christen Poulsen, prior i Den Helligånds hus i Ålborg 8. Christen præst i Hvidding (nævnt 1543) 81. Christen

Simonsen i Hogager 117. Christen Smed i Velds 120. Christen Smed i Ørum 120. Christen Svendsen i Trabjerg 112. Christen Søndergård i Volsted 336. Christen Terbensen i Arreskov 489. Christen Tøgersen i Trustrup 116. Christen Vinter i Hammershøj 121.

Christensen, Anders til Kvelstrup 87. Christensen, Christen i Tastrup tingh. på Nørholm birketing 350. Christensen, Christen præst i Ferslev 336. Christensen, Frantz i Outrup 53. Christensen, Hans præst, i Hjortsvang 401. Christensen, mester Christoffer i Århus 324. Christensen, Niels i Grimlund 395. Christensen, Niels præst i Snebjerg 68. Christensen, Niels ridefoged til Lundenes 250. Christensen, Peder rådmand i Ringkøbing 333. Christensen, Søren i Foersum tingholder 408. Christensen, Tøger præst i Bedsted 307.

Christian den II., konge 38, 272. Christian d.III., konge 70, 72, 75, 77, 86. Christian den IV., konge 151, 318, 335, 360. Christian Simensen i Hoddeskov 97.

Christoffersen, Gabriel præst i Blære 419.

Christopher Christophersen af København 365.

Christophersdatter, Anne i Vang præstegård 321.

Claus Joensen i Grisbæk 289. Claus Poulsen i Christianstad 422.

Clausen, Christen præst i Oddum 373.

Clemend Andersen i Fastrup 499. Clemend Christensen i Holstebro 223. Clemend Jørgensen i Salholt 499.

Clemendsen, Hans i Varde 383. Clemendsen, Jens i Vejby, herredsf. i Rødding h. 5.

Clement Christensen borger i Varde 106. Clement Christophersen i Varde 70.

Clitte? (nævnt 1440) 2.

Coppers, Daniel i Amsterdam 495.

Dall, Oluf provst i Mols h. 359.

Dan, Gert Thomsen i Ømdrup 376. Dan, Jens Thomesen til Hjermelev 87. Dan, Las til Faddersbøl 33.

Daniel Danielsen i Bjerremose 85.

David Olufsen i Bandsbøl 477.

Didrik Nielsen i Aalborg 304.

Doktor Mathias, forrige medicus i Aars 324.

Dorethe Kjeldsdatter i Vorgod 492.

Doriche Bertelsdatter i Nr. Bork 184.

Dorothea Thøgersdatter, salig mester
Vilhelm Paludans 293.

Due, Jørgen Skeel til Halkær 497.
Due, Manderup til Halkær 272, 383,
420.

Dynis Christensen i Janderup, V. Hor-
ne h. 89. Dynis Jensen i Billum 251.
Dynis Nielsen af Bandsbjerg 268.
Dynis Simonsen i Horsens 410.

Dyre, Christence (nævnt 1641) 313.
Dyre, Claus til Sindinggård 129, 457.
Dyre, Erik Lunge til Skovgård 139.
Dyre, Hans til Knivholt 314. Dyre,
Iver (nævnt 1641) 313. Dyre, Jens
Clausen til Boller 1. Dyre, Ove Lunge
til Odden 139.

Ebbe Jensen, ridefoged til Skander-
borg 371. Ebbe Kristensen i Hillerup
150, 180. Ebbe Mickelsen i Skartved
159. Ebbe Tagesen i Houlbjerg 29.

Ebbesen, Laurids (nævnt 1640) 305.

Ebsen, Per (nævnt 1570) 118.

Edel Jensdatter i Risumgård 39.

Elise Pedersdatter i Hesselvig 144.

Ellen Hansdatter, brg. i Randers 133.

Else Grummesdatter i Vejrup 285.
Else Jensdatter i Risumgård 39.

Endorph, Peder Nielsen til Henne-
gård 40.

Enevold Hansen i Lustrup 176. Ene-
vold Pedersen i Albæk 208.

Enevoldsen, Gregers herredsprovst,
præst i Hemmet 197, 225.

Engelbredatter, Karen i Hvidbjerg,
Thy, (salig 1649) 372, 380.

Engelstoft, Oluf Christian fuldm. i
Ribe 45.

Engom, Nicolai Jørgensen præst i
Dejbjerg 458.

Erik Jepsen i Tarm Bisgård mølle
408. Erik Hansen i Lustrup mølle
176. Erik Jepsen i Gredsted 271. Erik
Pedersen i Ganner 209. Erik Peder-
sen på Handbjerg Hovgård 497. Erik
Simonsen i Torp 5. Erik Sørensen i
Hvarre 103.

Eriksen, hr. Niels (nævnt 1447) 4.
Eriksen, Jens prior i Vitskøl kloster
99.

Esche Jensen i Tarm Bisgård 243.
Esche Pallesen i Lønborg 197.

Esgi i Løftgård, Outrup s. 71.

Eske Bonde i Svinding 9. Eske Chri-
stensen i Opperby 5. Eske Mortensen
i Lerskov 261.

Eskild Jensen i Lustrup 176. **Eskild Jensen** i Stenum? 220. **Eskild Pedersen** i Flansmose 204. **Eskild Sørensen** i Grisbæk 271, 287, 459.

Eskildsen, Michel tolder i Ringkøbing 493.

Espen Michelsen i Kvoming 121.

Fabricius, Jacobus livmedicus 325, 352.

Falksen, Falk Gøye til Bratskov 308.

Falster, jomfru Johanne nævnt 1641, 310.

Fanninger, Hans Pedersen borgm. i Ribe 123.

Fanøe, Peder Clausen præst i Ål 341, 470.

Fastl, Jørgen Splid til Ålegård 87, 88. **Fasti, Palle** (nævnt 1641) 314.

Foss, Mathias, doktor (n. 1681) 497.

Fox, Peder Hansen i Ålborg 420.

Frands Jensen i Sandby 101. **Frands Lauridsen** i Nysum 103. **Frands Lauridsen**, løjtnant under Riper kompagni (nævnt 1617) 159. **Frands Pedersen** i Tarm 343, 408. **Frands Sørensen** i Hessel 85. **Frands Nielsen** i Brendgård 392.

Fredberg, Niels til Fredbjerggård 309, 376. **Fredberg, Poul Jensen** til Fredbjerggård 302.

Frederich Hansen byskriver i Kolding 291. **Frederik d. II**, konge 18, 38, 99, 101, 123, 125, 211, 247. **Frederik d. IV.**, konge 44.

Friis, Albert til Margård 457. **Friis, Anders** til Urlev 259. **Friis, Anne, Gert Rosenkrantz**es til Stensballe 33, 329. **Friis, Christian** (nvt 1651) 399. **Friis, Christian** til Lyngbygård i Skåne 451. **Friis, Christoffer** købm. i Amsterdam 43. **Friis, Christoffer** til Astrup 169, 247, 264, 266, 331, 361. **Friis, Erik?** til Tued?, måske Tved Hovgård? 92. **Friis, Hans** til Kragerup 450. **Friis, Johan**, kansler 77, 92. **Friis, jomfru Sidsel, Chr. Friises** datter 332. **Friis, Jørgen** til Vadskærgård 141. **Friis, Jørgen** til Krastrup 1. **Friis, mester Christen Nielsen** i Århus 358. **Friis, Niels** (nævnt 1616) 151. **Friis, Niels** til Skomstrup 272. **Friis, Niels** til Favrskov 170. **Friis, Sophie**, salig **Frederik Munks** 329.

Frost, Søren i Århus (salig 1643) 334.

Frøest, Anders i Tingstrup 323.

Gabrielsen, Torben (n. 1641) 310.

Gagge, Holger til Boelstofte, Sverige 309.

Galskyt, Peder til Sønderskov 88.

Galskyt, Thomas til Hvidstedgård 1.
Galskyt, Thomas til Hundstedlund
128. Galskyt, Tyge til Søndergård 1.

Galt, fru Ingeborg (nævnt 1651) 393.
Galt, Kirsten Pedersdatter til Lind-
bjerggård 139. Galt, Peder (nævnt
1651) 393. Galt, Peder Ebbesen til
Birkelse 77, 118?.

Galthen, Christoffer Danielsen provst
i Houlbjerg h. 381.

Gersdorff, Casper til Bustrup 4.
Gersdorff, Christoffer (salig 1641)
312. Gersdorff, Christoffer von på
Lønborggård 234. Gersdorff, Peder
(nævnt 1641) 312.

Gert Pedersen i Granslev 135.

Gertrud Laugesdatter i Egvad præste-
gård 468.

Gierup, Peder Andersen i Thisted
379.

Glestop, Christoffer (nævnt 1621)
175.

Gløde Hansen i Galtho 212.

Gjerler? Hansen i Tjæreborg 275.

Gjern, Christen Rasmussen præst i
Tved, Mols h. 358.

Glyssing, Claus i Varde 461, 493.

Gram, Peder slotsfoged på Dronning-
borg 119. Gram, Thyge Christensen
præst i Skærbæk 72.

Gravers Ibsen i Mejls 93. Gravers
Nielsen i Nissumby 159.

Gregers Clemendsen i Oksvang 276.
Gregers Jensen i Kastbjerg 203. Gre-
gers Mickelsen i Kjelder 303. Gre-
gers Olufsen ved "Skalkkhif" (Skalk-
høj) 203. Gregers Ottesen, borgme-
ster i Kolding 291.

Gregersen, Byrge i Janderup, V. Hor-
ne h. 90. Gregersen, Christen i Lund-
tarp herredsfoged 20, 148, 217. Gre-
gersen, Eske præst i Lomborg 206.
Gregersen, Iver præst i Hemmet 107.
Gregersen, Knud i Vinkel, Vandfuld
h. 327.

Griis, Palle til Slettegård 1, 96. Griis,
Palle til Trinderup 376. Griis, Poul i
Jelling 39.

Gross Madsen i Lisbjerg 354.

Grubbe, Erik til Tjele 334, 339.
Grubbe, Jacob til Kabbel 360, 415.
Grubbe, Sivert til Hofdal 352.

Grumme Joensen i Vejrup 284.
Grumme Jørgensen, født i Nørre Gris-
bæk 287, 459.

Grumsen, Thyge Christensen præst i
Skærbæk 72. Grumsen, Tulle i Tobøl
383.

Grøn, Birgitte Jensdatter i Ulsund 128. Grøn, Jens til Ulsund 101, 128, 130. Grøn, Morten af Ømhoved, prier 68. Grøn, Oluf i Horsens? 328.

Grønsdatter, Marine til Ømhoved 142.

Gunde Eysen i Houstrup 147. Gunde Skriver, landstingshører i Viborg 6.

Gundi Hansen i Varde 342.

Guude, Hermand von i Viborg 406.

Gyldenstjerne, Arild (nævnt 1637) 279. Gyldenstjerne, Axel (salig 1637) 279. Gyldenstjerne, Ebbe (nævnt 1651) 404. Gyldenstjerne, jomfru Øllegaard til Bidstrup 300, 382. Gyldenstjerne, Helvig, datter af Niels Gyldenstjerne 337. Gyldenstjerne, Henrik (nævnt 1641) 310. Gyldenstjerne, Knud til Tim 175. Gyldenstjerne, jomfru Anne Lisebeth (nævnt 1637) 279. Gyldenstjerne, jomfru Sophie til Iversnæs 337. Gyldenstjerne, Knud befalingsmand på Hald 278. Gyldenstjerne, Knud til Tim 300. Gyldenstjerne, Niels (nævnt 1645) 337.

Gøye, Falk Falksen til Bratskov 272. Gøye, Falk (nævnt 1653) 415. Gøye, Mogens Danmarks riges hofmester 70.

Hahne, Herman (nævnt 1648-49) 354, 359.

Halden Jensen ved Glindvad 417.

Hans Bertelsen på Lindsbol 159. Hans Bertram i Haderslev 291, 298. Hans Christensen født i Tarm 229. Hans Christensen i Allerslev 43. Hans Christensen i Gemdrup 383. Hans Christensen i Hesselballe 386. Hans Christensen, i Oddum præstegård 170. Hans Claby i Mejlbj 150. Hans Dall i Arden 102. Hans Frandsen i Mosevraa 150. Hans Frandsen i Janderup 267. Hans Giødesen i Galtho 212, 213. Hans Hansen Brøns, borger i Varde 342. Hans Hansen i Kjærgård 148. Hans Hansen i Allerslev 43. Hans, hertug af Sønderborg 200. Hans Ibsen i Hessel 253, 254. Hans Iversen i Ll. Vinding 171, 225. Hans Jensen i Odderup 226. Hans Jensen i Odderup, præstens medhjælper 373. Hans Jensen i Kolding 291. Hans Jensen udi Horsens 327. Hans Jepsen i Kolding 299. Hans Knudsen i Galtho 214. Hans Knudsen i Terpager 5. Hans Knudsen i Hjertering 149, 179. Hans, konge (nævnt 1495) 4. Hans Laursen i Gunderup 280. Hans Madsen i Billum 251. Hans Markvorsen, borger udi Horsens 327. Hans Mogensen i Tarm 231. Hans Mogensen i Galtho 470. Hans Nielsen i Ravning 149, 180. Hans Nielsen i Janderup 267. Hans Nielsen i Nebel 403. Hans Nielsen i Houm præstegård 397. Hans Olufsen i Bramming 36. Hans Pedersen i Galtho 82. Hans Pedersen, kannik i Viborg 10. Hans Simensen i Kalvslund 180. Hans Stran-

gesen i Billum 251. Hans Sørensen, borger i Varde 267. Hans Tommesen i "Wgehall" (Uggerhøle) 320. Hans Tomsen af Bjødstrup 501.

Hansen, Bertel forpagter på Donslund 425. Hansen, Carl i Ll. Darum herredsf. i Gørding h. 271. Hansen, Christen superintendent over Vendelbo stift 306. Hansen, Godske herredsf. i Malt h. 383. Hansen, Hans i Kjærgård tingh. til Kjærgård birk 146. Hansen, Jens borgm. i Holstebro 423. Hansen, Jens præst i Vejrum 83. Hansen, Laurits præst i Nørre Farup 15. Hansen, Laurits til Ømhoved? 114. Hansen, Niels i Grimlund, tingholder til Ø. Home h. 85, 142.

Harbou, Christen til Hvolris 457. Harbou, Niels (nævnt 1642) 322.

Hardenberg, jomfru Margrethe (nævnt 1641) 310. Hardenberg, jomfru Regitse (nævnt 1641) 310. Hardenberg, Mette (nævnt 1641) 310.

Hartvig, biskop i Ribe (1494) 4.

Hasse, Jacob foged på Vedø 354.

Hedelund, Niels kgl. majsts. landmålingsk. 49.

Hegelund, Anders ridefoged til Hald 278. Hegelund, Jens borgm. i Ebeltoft 295. Hegelund, Peder Mortensen borgm. i Ribe 123.

Heidersdorf, jomfru Sara (nævnt 1641) 310. Heidersdorf, Philip til Orelund 128. Heidersdorf, Reinhold (nævnt 1641) 310.

Helsingør, Peder Jensen præst i Gudum 336.

Helt, Jørgen i Kolding 298. Helt, Peder rådm. i Kolding 289, 296.

Hemmet, Iver Gregersen præst i Hemmet 107. Hemmet, Iver Iversen 12. Hemmet, Peder Iversen præst i Lønborg 228, 233, 253, 468.

Henrik Albretsen i Viskum 120. Henrik Bløme befalingsmand over Hald len 2. Henrik Christensen spillemand i Hjerck 5. Henrik Didrichsen i Hoddeskov 411. Henrik Olsen i Ramsing 5. Henrik Stampe, foged på Nørholm 16.

Henriksen, Peder byskriver i Viborg 422.

Herberge, Christoffer v. der til Lybygård 258.

Heronimus Bilde af Århus 359. Heronimus, præst i Viborg 10.

Hjerrig Lassen i Gjandrup 121. Hjerrig Lauridsen i Fjaltring 345.

Holck, Christian til Hostrup 4. Holck, Hans til Barritskov 103.

Holden Jensen i Ganderup 316.

Holm, Hans Pedersen herredsf. i Hids h. 424. Holm, Michel herredsf. i Hviding h. 72.

Holmgård, Laurids Nielsen i Hobro 377.

Holst, Hartvig nidefoged på Bidstrup 134, 135.

Hortulan, Christian Christensen præst i Ramme 423.

Hud, Hans v. der i Viborg 293.

Huitfeldt, Christoffer (nævnt 1641) 313. Huitfeldt, Hartvig til Rammegård 130. Huitfeldt, Jacob (nævnt 1641) 313.

Hundermark, Peder Markvardsen 113.

Hvas, Christoffer til Hennegård 379. Hvas, Michel til Sørup 387.

Hvid, Christen sognepr. i Vejrum 39. Hvid, Gregers i Viborg 450. Hvid, Hans Gregersen præst i Sevel 493. Hvid, Jens Christensen i Bostrup 264. Hvid, Mads præst i Holstebro 81, 91, 112, 117. Hvid, Peder Lauridsen renteskriver i København 424. Hvid, Søren Jensen herredsf.? i V. Home h. 44, 48.

Høeg, Else (nævnt 1641) 313. Høeg,

Jens (nævnt 1654) 424. Høeg, Jens prokurator i Hobro 378. Høeg, Jens til Bustrup 3. Høeg, Jens til Vang 5. Høeg, Jørgen (nævnt 1651) 400. Høeg, Mogens (nævnt 1651-52-53) 400, 405, 416. Høeg, Mogens til Kærgårdsholm 308. Høeg, Mogens til Kærgård 353.

Høgh, Jens Christensen i Viborg 422.

Høst, Anders i Lemtorp? 277. Høst, Jens i Krarup 137. Høst, Jep i Lund 82. Høst, Peder i Hodde tingholder 71, 82, 93.

Høyer, Jørgen bundtmager i Christianshavn 424.

Ibsen, Rasmus i Bramstrup herredsf. i Galten h. 111, 116.

Inge Lasdatter i Romholt? 467.

Ingeborg Lauridsdatter i Varde 493.

Ivan Jensen i Sir 39.

Iver, biskop i Ribe 35. Iver Christensen i Skedsbøl 251. Iver Christensen i Uldebæk 344. Iver Jensen borger i Varde 363. Iver Jensen i Telling 7. Iver Mortensen i Grinderslev 264. Iver Nielsen i Ulbech 395. Iver Pedersen i Dallerup 261. Iver Simonsen i Løjstrup 120. Iver Sørensen i Hærknog 148. Iver Thomsen i Houm, Hemmet s. 168.

Iversen, Jens i Bandsbøl 11. Iversen, Niels præst i Sdr. Bork 197, 225.

Jacob Clausen på Bøvling slot 326. **Jacob Eskesen** i Fabjerg 415. **Jacob Hansen** i Janderup 267. **Jacob Jensen** i Varde 362. **Jacob Jensen** i Bjødstrup 407. **Jacob Jensen** i Viborg 367. **Jacob Jensen**, ridefoged i Åkær len 282. **Jacob Jensen** udi Gedbjerg 325. **Jacob Knudsen** i Bjert 160. **Jacob Pedersen Sejl** i Løgager 489.

Jacobsen, Bertel præst i Levring 490. **Jacobsen**, Niels i Middelhede herredsf. i Middelsom h. 278. **Jacobsen**, Peder i Løgager 451, 490. **Jacobsen**, Søren provst i Klovborg 406.

Jens "Skjønnigh" i Hvidding 104. **Jens Bachensen** i Ho 459. **Jens Bunde** i Venning 121. **Jens Bysch** i Volsted 26. **Jens Christensen Hvid** i Bostrup 264. **Jens Christensen** i Sædding 148. **Jens Christensen** i Bjerregård, Ramme s. 128. **Jens Christensen** i Nørager, Nees s. 159. **Jens Christensen** i Toftum 476. **Jens Christensen** i Sønder Fastrup 505. **Jens Christensen** i Sønder Lem 5. **Jens Christensen** i Lerbjerg 135. **Jens Christensen** i Kjær 158. **Jens Christensen** i Nebel 149, 217. **Jens Christensen** i Håsum 5. **Jens Clausen** i Volstrup 124. **Jens Clausen** i Kølholt 384. **Jens Eskildsen** i Munkegård delfgd. i Lustrup birk 176. **Jens Frihaand** i Bjerregrav 121. **Jens Graversen** i Haurvig 147. **Jens Høg** i Læsten 121. **Jens**

Iversen i Nørre Thise 265. **Jens Iversen** i Bandsbøl 182, 200, 201. **Jens Jacobsen** ridefoged på Århusgård 334. **Jens Jensen** i Stensig 274. **Jens Jensen** i Bredmose, Ø. Home h. 86. **Jens Jensen** i Børsting 265. **Jens Jensen** i Pabgård 197. **Jens Jensen** i Hals 26. **Jens Jensen** i Gundesbøl 478. **Jens Jensen** i Prebensgård 415. **Jens Jensen** i Bandsbøl 475. **Jens Jepsen** i Gjelleruplund 504. **Jens Jessen** i Pabgård 428. **Jens Jørgensen Jelling** (n. 1666) 476. **Jens Lassen** i Vissing 143. **Jens Lauridsen** borger i Ribe 493. **Jens Lauridsen** i Kongensgård 236. **Jens Lauridsen** i Bredvig 161. **Jens Lauridsen** i Sminge 416. **Jens Madsen** i Byskov 203, 344. **Jens Madsen** i Gunderup, Ø. Home h. 86. **Jens Madsen** i Nebel 147. **Jens Madsen** procurator i Ringkøbing 368. **Jens Michelsen** i Skjoldelev 100. **Jens Michelsen** i Randlev 126. **Jens Michelsen** i Jellingmark, Ramme s. 128. **Jens Mortensen** i Volling 5. **Jens Nielsen** af Viborg 314. **Jens Nielsen** født i Ravnsbæk 206. **Jens Nielsen** i Vallund 206. **Jens Nielsen** i Gug 26. **Jens Nielsen** i Bølbøl 173. **Jens Nielsen** i Rovst 276. **Jens Nielsen** i Lysgård 449. **Jens Nielsen** i "Støvenstrup" 31. **Jens Nielsen** i Blenstrup 66. **Jens Nielsen** i Knarbjerg 429. **Jens Nielsen** i Brendgård 472. **Jens Nielsen** i Varde 367. **Jens Nielsen**, prior i Helligåndshuset i Ålborg 1470 8. **Jens Olesen** i Lundgård 103. **Jens Olesen** i Vivik 111, 116. **Jens Pedersen** borger i Varde 434. **Jens Peder-**

sen i Tostrup 133. Jens Pedersen i Torstlund (Thorsølund) 135. Jens Pedersen i Aptrup 133, 136. Jens Pedersen i Stenderup 253. Jens Pedersen i Mejlvang 250. Jens Pedersen i Askildrup 116. Jens Persen i Lavlund 472. Jens Simonsen foged på Vedø 354. Jens Skriver i Haldbjerg 100. Jens Skriver landstingshører i Viborg 88. Jens Stidsen i Kielstrup 103. Jens Sørensen i Vester Ramme 317. Jens Sørensen i Allerslev 43. Jens Sørensen i Sejling 143. Jens Sørensen i Kirke Helsing 412. Jens Sørensen i Pabgård 197. Jens Sørensen i Risum 72. Jens Sørensen i "Staumgaard" (Stånum) 418. Jens Sørensen i Ovstrup 136. Jens Sørensen rådmænd i Ebeltoft 296. Jens Thomsen i Tolstrup, Næsborg s. 6. Jens Thøgersen i Ørum 120. Jens Vad i Houdam 204. Jens Villadsen i Fjellerup 126.

Jensdatter, Lisbeth i Vestergård, Bork s. 394, 430. **Jensen**, Christen i Bjerregård herredsf. i Skodborg h. 158. Jensen, Christen i Gråhede herredsf. i Nr. Home h. 283. Jensen, Jacob i Tømmerby herredsf. 459. Jensen, Jens rådmænd i Ringkøbing 491. Jensen, Jens toldskriver i Ringkøbing 387. Jensen, Jep af Skovgård og Alsbjerggård 34. Jensen, Las borgm. i Varde 363, 453. Jensen, Las i Enslev foged til Houlbjerg h. 133, 135. Jensen, Mads rådm. i Vejle 453. Jensen, Malte til Holmgård 124. Jensen, Niels i Gødstrup, præst i Snebjerg 142. Jensen, Niels i Homs-

gård, Slet h. 98. Jensen, Niels i Horsens herredsf. i Hellum h. 308. Jensen, Niels i Nielstrup, væbner 74. Jensen, Rasmus i Bonderup, domsiddende på Han h. 95. Jensen, Søren i Kvistgård dommer i Skodborg h. 303. Jensen, Thomas i Holland 363, 387, 491.

Jep Andersen i Hjortvad 149. Jep Andersen i Nagbøl 261. Jep Bertelsen i Holstebro 39. Jep Bred i Enslev 134. Jep Christensen i Glibstrup 21. Jep Christensen i Hadsten 135. Jep Gjødse i Foursom 243. Jep Gjødse i Galtho 425. Jep Gjødse i Sædding 476. Jep Hansen i Billumgård 251. Jep Jepsen i Hejls 159. Jep Jepsen i Ovnbøl 253. Jep Melsen i Rærup 265. Jep Mickelsen i Binderup 160. Jep Nielsen i Fruerlund 66. Jep Pedersen i Bækgård 140. Jep Pedersen i Bækgård 135. Jep Persen i Tarm mølle 237. Jep Sørensen i Houlbjerg 133, 135. Jep Sørensen i Solbjerg 276. Jep Tøgersen i Als 66. Jep Vibe ved Skalkhøj 204. Jep Villadsen i Tustrup 266.

Jepsdatter, Maren i Risumgård 38, 210. Jepsdatter, Mette i Risumgård 38.

Jepsen, Anders i Risum 200.

Jersin, Jens Dinesen superintendent i Ribe stift 245.

Jes Bam i Borre 9. Jes Beder i En-

slev 136. Jes Brun i Kalvslund 149. Jes Christensen i Egvad præstegård 468. Jes Christensen i Allerslev 52. Jes Frandsen i Outrup 251. Jes Iversen af Houm 217. Jes Jensen i Udstrup 9. Jes Jepsen i Mejlby 149. Jes Jessen i Akdrup 9. Jes Lassen i Lervad, sandemand i Ø. Home h. 80, 93, 97. Jes Lauridsen i Bonum 254. Jes Madsen i Skjød 9. Jes Madsen i Thorsølund 9. Jes Madsen i Erslev 9. Jes Madsen i Knudstrup 9. Jes Nielsen i Gug 10. Jes Nielsen i Favstrup 159. Jes Olufsen i Obling 186. Jes Todsens i Obstrup 9.

Jesper Hansen i Bøel 233. Jesper Hansen i Varde 341. Jesper Holdst i Bøel 340. Jesper Markvardsen i Favstrup 160. Jesper Michelsen i Kvorning 104. Jesper Pedersen i Lønne 147. Jesper Skinder i Seem 176.

Jess Jensen i Gundesbøl 475.

Joen Knudsen i Vivild 135.

Joestsøn, Jørgen herredsf. i Fleskum h. 337.

Johan Hvidsdatter i Oddum? 171. Johan Olufsen i Gullev 9.

Johanne Christensdatter i Oddum præstegård 170.

Johannes den ældre (nævnt 1578) 122.

Johansen, Hans ridefoged til Hald 450.

Jokum Ibsen i Hørby 102.

Jonsen, Hans i Agtrup tingholder til Tyrstrup h. 159. Jonsen, Mads borgm. i Varde 77.

Jost Andersen i Søballe 347, 371. Jost Frederiksen i Balling 5.

Juel, Christen i Bredho 97, 106. Juel, Christen til Donslund 86. Juel, Else (nævnt 1619) 165. Juel, Elsebe til Brusgård 418. Juel, Erik (nvt. 1637) 274. Juel, Erik til Hundsbæk 19, 178, 179, 205, 209, 270, 293, 308, 353, 423. Juel, Iver til Astrup 13. Juel, Iver til Stubberkloster 88. Juel, Iver til Villestrup 136, 158, 159. Juel, Jens til Alsted 103. Juel, Jens til Kjeldgård 226. Juel, Kjeld Iversen 13. Juel, Michel i Tøfting 219. Juel, Mogens (nævnt 1544) 83. Juel, Mogens (n. 1621) 176. Juel, Mogens til Kartoffe 87. Juel, Mogens til Pallisbjerg 139. Juel, Niels Kjeldsen til Astrup 87, 112. Juel, Niels til Hundsbæk 219. Juel, Niels til Astrup 31, 101, 103. Juel, Niels til Åbjerg 101. Juel, Ove til Brusgård 418. Juel, Ove til Kjeldgård 142. Juel, Palle (nævnt) 1544) 83. Juel, Palle til Strandet 6, 99, 113, 119, 124. Juel, Peder i Hobro? 377. Juel, Peder Rasmussen i København 465.

Just Andersen Hvorslev 136.

Juul, Absalon til Mejlgård 136. Juul, Axel til Villestrup 99, 119, 139. Juul, Else til Væbnersholm 136. Juul, fru Dørethe (nævnt 1641) 313. Juul, Malte til Gjessinggård 317, 361. Juul, Niels til Kongstedlund 136, 139. Juul, Palle til Palstrup 136. Juul, Søren af Hedegård 67.

Jørgen Christensen i Nørre Fastrup 499-500. Jørgen Christensen udi Wi 201. Jørgen Eilersen i Allerslev 58. Jørgen Eriksen i Sig 271. Jørgen Frandsen i Torsted 410. Jørgen Hansen i Stavsvø 147. Jørgen Hansen i Lintrup 180. Jørgen i Skidengård 159. Jørgen Kjeldsen i Essendrup 74. Jørgen Kjeldsen i "Wethen" (Væth) 120. Jørgen Lauridsen i Bandsbjerg 94. Jørgen Madsen i Binderup 160. Jørgen Michelsen i Vium 183. Jørgen Mogensen i Sall 133. Jørgen Nielsen i Rovst mølle 276. Jørgen Nielsen i Jennum 329. Jørgen Nielsen i Diemæs 323. Jørgen Nielsen i Kovtrup 472. Jørgen Nielsen udi Olling sandem. i Ø. Home h. 80. Jørgen Pedersen i Billund 396. Jørgen Pedersen i Snabe 75. Jørgen Selmer i Obbekær 316. Jørgen Sørensen i Bredkær i Hammerum h. 255.

Jørgensen, Anders i Nebel herredsf. i Brusk h. 386. Jørgensen, Jens byfoged i Viborg 407. Jørgensen, Jens i Risum 201. Jørgensen, Jørgen i Horsens 330. Jørgensen, Jørgen præst i Farup 492. Jørgensen, Peder i Ganderup foged i Kalvslund h. 179.

Jøs Jensen i Bjerregrav 104.

Kall, Hans prokurator i Viborg 371, 380.

Karen Grummes i Vejrup 285.

Karine (Karen) Nielsdatter i Trabjerg 160.

Karup, Søren Jensen i Viborg 411.

Kelli, Jocum skriver på Lundenæs 351.

Kid, Michel eller Krag til Nørgård 31. Myg Eriksen til Jørsbygård 30, 83.

Kieldorph, Christen Clemensen præst i Viborg 314.

Kier, ridefoged til Lundenæs 162.

Kirsten Christensdatter i Oddum præstegård 170. Kirsten Clausdatter i Ålum 124. Kirsten Jep Jespersens hustru i Toftnæs 151. Kirsten Kjeldsdatter i Ringkøbing 492. Kirsten Lauridskone i Gyris 170. Kirsten, salig Giøde Hansens i Galtho 212, 213, 412. Kirsten Staffensdatter født i Lundsby, Oddum s. 170.

Kirstine, salig Anders Sørensens i Ribe 211.

Kjedelsmed, Oluf Christensen præst i Viborg 292.

Kjeld Andersen i Homum 378. **Kjeld Hansen** i Ondaften 319. **Kjeld Mouridsen** i Kielstrup 102. **Kjeld Nielsen** i Hallendrup 116. **Kjeld Nielsen** i Blegedy 103.

Kjeldorph, Christen præst i Viborg 292.

Kjeldsen, Niels præst i Ølstrup 491. **Kjeldsen**, Niels til Løjstrup 112. **Kjeldsen**, Oluf rådm. i Vejle 384.

Kjerteminde, Søren Hansen præst i Linnerup-Hammer 406.

Klausen, Niels foged til Fussingø birketing 121.

Knud Bertelsen i Sjølsbøl, Egvad sogn 184, 186. **Knud Christensen** i Rostrup 397. **Knud Hansen** i Kirkeby 150. **Knud Jacobsen** i Hesselbjerg 499. **Knud Jensen** i Hadbjerg 116. **Knud Jensen** sætteskr. i V. Home h. 45. **Knud Jensen** i Underbjerg 204. **Knud Knudsen** af Køge 375. **Knud Lassen** i Ris, Skanderborg len 413, 421. **Knud Lassen** i Borup 392. **Knud Obbekjær** i Farup 150. **Knud Pedersen** i Egebjerg på Thyholm 301. **Knud Pedersen** i Holsted 76. **Knud Pedersen** i Hadbjerg 143. **Knud Sørensen** i Laen 67.

Knudsen, Jens Schytte præst i Lønborg 252. **Knudsen**, Jørgen borgm. i Kolding 412. **Knudsen**, mester Jacob i Århus 358. **Knudsen**, Per i List

tingholder 411. **Knudsen**, Søren til Tredje 146.

Kotti, Jørgen i Odense 117.

Krabbe, Abel jomfru (nævnt 1631) 208. **Krabbe**, Anne jomfru (nævnt 1631) 208. **Krabbe**, Anne til Voergård 308. **Krabbe**, Barbara jomfru (nævnt 1631) 208. **Krabbe**, Edele jomfru (nævnt 1631) 208. **Krabbe**, Erik til Strandbjerggård 323, 350. **Krabbe**, Godske (nævnt 1631) 208. **Krabbe**, Gregers i Korsbrødregård, Ribe 383. **Krabbe**, Hans til Søgård 350. **Krabbe**, Iver hovedsm. på Koldinghus 86, 106. **Krabbe**, Iver til Østergård 103. **Krabbe**, Lisbeth g.m. Jens Bikt 350. **Krabbe**, Niels til Nebel 124. **Krabbe**, Oluf til Herpinggård? 158. **Krabbe**, Tage til Jordberga i Skåne 338.

Krag, Christen Eriksen 18. **Krag**, Christen til Lydumgård 16, 217. **Krag**, Christentz til Ølluf 56. **Krag** eller Kid, Michel til Nørgård 31. **Krag**, Erik (nævnt 1637) 274. **Krag**, Erik til Bramming 430. **Krag**, Erik til Lydumgård 441. **Krag**, Jørgen (salig 1648) 441. **Krag**, Jørgen til Endrupholm 271, 313. **Krag**, Mads (nævnt 1640) 304. **Krag**, Margrete til Varhøgård 217, 430, 440. **Krag**, Mogens til Slet 303. **Krag**, Mogens til Glomstrup 168. **Krag**, Niels regnskabsprovst (n. 1636) 263. **Krag**, Niels til Trudsholm 19, 205, 209, 219, 248, 260. **Krag**, Niels til Agerkrog 177, 179, 182.

Krag, Niels til Hundsbæk 325, 337.
Krag, Niels 30. Krag, Otte til Vold-
bjerg 430. Krag, Otto til Lunderup
168.

Kragh, mester Niels Nielsen i Århus
358.

Kristen Jacobsen i Brabæk 159. Kri-
sten Nielsen i Østerende 148.

Kruse, Christoffer (nævnt 1546) 84.
Kruse, Enevold til Vingegård 87,
104. Kruse, fru Dorthe (nævnt 1642)
323. Kruse, fru Hilleborg (nævnt
1655) 450. Kruse, jomfru Birgitte til
Trudsholm 259. Kruse, jomfru Inge-
borg til Kappel 259. Kruse, Jørgen
(nævnt 1641) 313. Kruse, Jørgen til
Hjermeslevgård 259. Kruse, Karen til
Jemite 259. Kruse, Kirsten til Lydum-
gård 217. Kruse, Peder til Ballegård
84. Kruse, Tyge (nævnt 1562) 109.
Kruse, Tyge til Aastrup 259.

Kaa, Seyer Lauridsen i Holm her-
redsf. i Ning h. 324, 353.

Kaas, Anne (nævnt 1622) 189. Kaas,
Bjøm til Stårupgård 87, 103. Kaas,
Christen (nævnt 1641) 313. Kaas,
Enevold til Lyngholm 457. Kaas,
Erik til Gelskov 92. Kaas, Erik til
Voergård 139. Kaas, fru Helvig til
Restrup 258, 307. Kaas, fru Helvig til
Nørlund 259. Kaas, fru Tale (nævnt
1641) 313. Kaas, Iver (nævnt 1641)
313. Kaas, Jens kantor i Ribe 35.
Kaas, Kirsten salig Ove Urups 272.

Kaas, Markor til Tidemandsholm
457. Kaas, Mogens (nævnt 1641)
313. Kaas, Mogens til Lyngholm
220. Kaas, Niels (nævnt 1569) 113.
Kaas, Niels til Kongstedlund?, kansler
139. Kaas, Stalder (nævnt 1641) 313.

Kaasøe, Anne Jensdatter i Vang præ-
stegård 322. Kaasøe, Jens Christen-
sen præst i Vang 320.

Lang, Anders Rasmussen i Tustrup
414. Lang, Peder Pedersen borgm. i
Lemvig 361, 367.

Lange, Christen til Bramminge 208.
Lange, Christen til Hesselmed 208.
Lange, Gunde til Brejning 178, 182,
209, 266, 272. Lange, Hans til Asmild
kloster 42. Lange, Hans til Brejning
137. Lange, Hans til Nørholm 77,
208. Lange, Henrik til Oldager 208.
Lange, Henrik til Dejbjerglund 184.
Lange, Ide til Mindstrup 115. Lange,
Iver til Bramminge 208. Lange, Jør-
gen Munk til Haraldskær 305, 392.
Lange, Karen Nielsdatter 13. Lange,
Maren til Væbnersholm 208. Lange,
Niels (nævnt 1562) 108. Lange, Niels
til Kærgård 88, 91. Lange, Niels til
Skrumsgager 208. Lange, Peder til
Kærgård 407, 451, 453.

Lars Jensen i Tømmerby 271. Lars
Nielsen i Lydum 45.

Las Andersen, barmfødt i Frølund
255. Las Brorsen i Galtan 135. Las
Christensen født i Dall, Ringgive s.

448. Las Christensen i Nygård i Sunds 486, 496. Las Christensen i Tollund 466, 469. Las Christensen i Blaks-mark 266. Las Christensen i Mosbøl 15. Las Hansen i Krarup 212. Las Ibsen i Sjælsbøl 283. Las Jensen, foged i Fleskum h. 10. Las Jensen i Hædberg 116. Las Jensen i Lunderup 184. Las Jepsen i Nebel 195. Las Jespersen i Ure 82. Las Lassen i Kvie 250. Las Lauridsen i "Lesthern" (Læsten) 104. Las Michelsen i Uldbæk 15, 447, 283. Las Mickelsen i Sdr. Bork 184. Las Mogensen i Hinge 74. Las Olufsen i Håls 10. Las Olufsen i Malle 254. Las Pedersen i Håsum 5. Las Pedersen i Vissing 135. Las Schjøtt i Aagård 260. Las Sørensen i Sahl 135. Las Terbensen i Møgelgård 236. Las Thomsen i Romdrup (nævnt 1472) 3.

Lassen, Bertel i Obling herredsf. i Nr. Home h. 105. Lassen, Hans tingholder i Ø. Home h. 251. Lassen, Jens i Vitarp 226, 253, 254. Lassen, Jens kgl. mjsts. renteskriver 458. Lassen, Laurids i Obling 503. Lassen, Niels herredsf. i Nr. Home h. 145, 173. Lassen Vestergaard, Jens kgl. majsts. renteskriver 458. Lassen, Visti i Bindsbøl herredsf. 212, 225, 226, 249, 253, 373, 397.

Lauge Christensen på Nyland 193.
Lauge Eschesen i Tarm 232.

Laugesen, Christen præst i Lønborg 468. **Laugesen, Hans** superintendent i

Ribe 123.

Laurids Andersen i Gånsager 72. **Laurids Andersen** i Andrup 5. **Laurids Frandsen** i Egknud 85. **Laurids Frederiksen** i Ramsing 5. **Laurids Hansen** i Ballegård 294. **Laurids Jensen** i Gunderup 250. **Laurids Jessen** i Lervad 85. **Laurids Lassen**, født i Sdr. Bork 180. **Laurids Michelsen** i Bork 227. **Laurids Mouridsen** i Fladhede, Ramme s. 158. **Laurids Nielsen** i Hesselho 86. **Laurids Nielsen** i Krarup sandemand i Ø. Home h. 80. **Laurids Nielsen** i Darum 119. **Laurids Pedersen** i Allerup 276. **Laurids Simonsen** i Herrup 158, 203. **Laurids Villadsen** i Åthus 426.

Lauridsen, Hans i Skjem Kjærgård 95. **Lauridsen, Las** herredsfoged i Nr. Home h. 12, 21, 173, 192, 221, 226, 256, 283. **Lauridsen, Mads** herredsskr. i Slet h. 98. **Lauridsen, Michel** i Sodborg herredsf. i Skodborg h. 293, 299. **Lauridsen, Morten** i Ø. Halne herredsfoged i Kær h. 319. **Lauridsen, Niels** i Grimlund 179, 226, 395. **Lauridsen, Niels** i Tanderup, væbner 68.

Laurits Jensen i Havdrup? 39.

Laurs Nielsen i Torlund 489. **Laurs Carlsen** i Lildarum 119.

Laust Iversen i Jebjerg 265.

Lave Nielsen i Hesselho 97.

Lene Jørgensdatter i Løgager 451.

Leve, Torluf Knudsen til Ulsund 146.

Lime, Morten Madsen i Horsens 409.

Lindenov, Birgitte salig Otte Skeels 272. Lindenov, Birgitte (salig 1649) 375. Lindenov, Birgitte til Hammelmose 260. Lindenov, Christence til Ørslevkloster 382, 450. Lindenov, Hans til Hundslund 300. Lindenov, Hans til "Jegelstad" 338. Lindenov, Hans til Ørslev 139. Lindenov, Hans til Iversnæs 381. Lindenov, Jacob (nævnt 1653) 417.

Line Joensdatter i Vejrup 284.

Lisbeth Hansdatter i Outrup 493.

Lisbeth Christensdatter i Vostrup 206. Lisbeth Jensdatter i Vestergård i Bork 394, 430.

Lunderup, Las Jensen i Varde 182, 201.

Lunge, Christoffer til Odden 103, 139. Lunge, Erik (nævnt 1622) 200. Lunge, Iver (nævnt 1594) 139.

Lunov, Anne til Nebel 321. Lunov, Christoffer (nævnt 1642) 322. Lunov, Erik til Viskumgård 323, 350, 356, 457, 470. Lunov, Otte (nævnt 1642) 322. Lunov, Ove til Nystrup 322.

Lydiksen, Anders i Århus 401.

Lühe, Margrethe von der til Sebbekloster 419-420.

Lykke, Eiler (nævnt 1570) 118. Lykke, Hennich til Overgård 8, 53. Lykke, Iver til Bigum 259, 264, 265. Lykke, Jacob til Tanderup 176. Lykke, Johan "Joachim"? (nævnt 1546) 84. Lykke, jomfru Helvig (nævnt 1635) 264, 265. Lykke, jomfru Johanne (nævnt 1635) 264, 265. Lykke, jomfru Mette (nævnt 1635) 264, 265. Lykke, Valdemar (nævnt 1635) 264, 265.

Lyng, Peder på Mariager klostervegne 34.

Lætus, Rasmus dr. i København 113.

Mads Bund i Skindbjerg 67. Mads Christensen i Enslev 135. Mads Christensen i Stenderup 137. Mads Clausen i Nør Grisbæk 287. Mads Geersen i Vinderslev 116. Mads Gregeren i Bjødstrup 255. Mads Hansen i Tjæreborg 288. Mads Hansen i Stenderup i Koldinghus len 403. Mads Jacobsen i Varde 365. Mads Jensen i Enslev 34. Mads Jensen i Erslev 31. Mads Lauridsen i Smedsgård 158. Mads Lauridsen i Heldum 159. Mads Madsen i Tarm Bisgård 343, 428, 430. Mads Madsen i Hodde 213. Mads Mickelsen i Flyndergård 294. Mads Nielsen i Østergård 135. Mads Nissen i Kalvslund 149. Mads Olufsen i Fjaltring 204. Mads Poulsen i Årslev 74. Mads Poulsen i Randers

452. Mads Poulsen i Enslev 100, 111. Mads Rasch i Hyllerslev 94. Mads Smed i Skærbæk 67. Mads Sørensens i Hovedstrup 126. Mads Sørensen i Hoddeskov 253. Mads Thomsen i Allerslev 55. Mads Thomsen i Grejs 384. Mads Thomsen i Galten 116. Mads Tygesen i Skøde 105.

Madsdatter, Anne søster til Knud Benderup 84. Madsdatter, Boeld til Ulsund 128.

Madsen, Christen i Lundtarp, herredsf. i V. Home h. 58. Madsen, Jacob præst til Vor Frue i Ribe 105, 123. Madsen, Jacob superintendent over Århus stift 359, 400, 405. Madsen, Jes tingholder i Ø. Home h. 65. Madsen, Niels i Volder herredsf. i Vandfuld h. 74, 130, 203.

Mæ Christens i Odderup 170.

Magdalene Andersdatter, bamfødt i Viborg 371.

Maltesen, Niels til "Kattrop" 85.

Mam Thugsen i Østerend 147.

Maren Christensdatter i Vollerup 260. Maren Christensdatter i Pabgård 395. Maren Christophersdatter, søster til Ove Blik til Nørbækgård 342, 355. Maren Hans Skrivners på Lønborggård 222. Maren hr. Peders i Ål præstegård 470. Maren Jacobsdatter i Ha-

gelskær 499. Maren Jensdatter i Obling, Sdr. Bork s. 460. Maren Jensdatter i Varde 477. Maren Jensdatter i Serridslev 392. Maren Jenskone af Rejsby 346. Maren Jepsdatter i Risum 210. Maren Jørgensdatter, født i Nr. Grisbæk 459. Maren Michelsdatter, salig Anders Andersens af Randers 399. Maren Nielsdatter i Haderslev 298. Maren Nielsdatter i Sdr. Bork 282. Maren Nielsdatter i Varde 453. Maren Nielskone i Obling 165, 174. Maren Ottis, borgm. Otto Rasmussens hustru i Varde 325. Maren Sørensdatter i Dons (Donsted) 260.

Margrete Lauridsdatter i Ho 493. Margrethe Staffensdatter i Lundsby, Oddum s. 170. Margrette Hansdatter i Sevel 493.

Marine Hansdatter i Skjem Kærgård 113. Marine, Peder Hansens hustru i Varde? 151. Marine Simonsdatter i Hogager? 117.

Markussen, Hans borgm. i Horsens 409.

Markvor Dall i Hovtved 102.

Marqhorsen, Perpetius sognepr. til Hundrup 35.

Marquordsen, Iver ridefoged til Ribberhus 146, 150.

Marsvin, Else til Stenalt 259.

Marsvindsdatter, Mette abbedisse i Maribo kloster 53.

Mathias Ibsen i Hobro 357. Mathias Jørgensen i Sdr. Bork 190. Mathias Knudsen i Ringkøbing 333. Mathias Olufsen af Overgård 193, 438. Mathias Bertelsen i Obling 184. Mathias Sørensen i Gyris 106.

Meln, Henrik ridefoged til Silkeborg 416.

Mette Christensdatter i Oddum præstegård 170. Mette Iversdatter i Raubech 225. Mette Kjeldsdatter i Ulfborg 492. Mette Offerskone i Ager-skov, Vandfuld h. 205.

Michel Andersen i Enslev 133, 140. Michel Andersen i Ferslev 26. Michel Hansen i Angel 291, 299. Michel i Sodborg, Rom s. 159. Michel Ibsen i Over Fussing 120, 121. Michel Juel i Tøfting 219. Michel Kowar, slotsfoged til Tordrup 9. Michel Lassen i Hinge 135, 143. Michel Markvardsen i Holstebro 39. Michel Nielsen i Grimlund 226, 275, 394. Michel Nielsen i Holingholt 496. Michel Nielsen i Lundgård 504. Michel Nielsen (nævnt 1641) 313. Michel Pedersen i Lillelund 392. Michel Skriver i Vejrum 82. Michel Sørensen i Kvottrup 135. Michel Sørensen i Birk 255.

Michelsdatter, Kirsten g.m. Erik "Kye" ell. Kid 83. Michelsdatter,

Kirsten til Jørsbygård 30.

Michelsen, Frands i Skjoldeløv dommer i Sabro h. 134. Michelsen, Hans borgm. i København 350. Michelsen, Las herredsf. i Nr. Home h. 71. Michelsen, Niels i Geming tingh. i Houlbjerg h. 140.

Mickel Ibsen af Sdr. Bork 183. Mickel Jensen i Nørtarp 12. Mickel Jensen i Strellev 191. Mickel Jepsen i Kamstrup 294. Mickel Pedersen i Allerslev 43.

Miller, Augustinus præst i Bork 493, 503.

Mogens Børs i Hallendrup 135. Mogens Jespersen, byfoged i Aalborg 304. Mogens Sørensen i Borres 136, 140. Mogens Sørensen i Voming 120. Mogens Trogelsen i Ginnerup dommer i Galten h. 31, 111.

Mogensen, Bertel i Dalgård herredsf. i Nørre Home h. 264, 265. Mogensen, Jens landsdommer i Jylland 85. Mogensen, Jesper til Østergård 388. Mogensen, Niels i Holstebro 160. Mogensen, Niels rdm. i Randers 465.

Morten Christensen i Nissumby 159. Morten Henriksen i Svinding 9. Morten Iversen i Grinderslev 264, 265. Morten Jensen i Handrup 71. Morten Jensen i Stenstrup 102. Morten Pedersen i Vissing 143. Morten Simonson i Hogager 117. Morten Skriver i

Sahl 34. Morten Svendsen i Hogager 112. Morten Sylvester Beesk byfoged i Ringkøbing 367.

Mortensen, Niels præst i Gosmer-Ørting 402.

Mouridsen, Niels til Ågård 272.

Moust Jørgensen i Birkild 201.

Mulvad, Hans i Darum? 271. Mulvad, Hans i Gørding? 459.

Munk, Dorethe, Chr. Parsbergs til Sødal 37. Munch, Frøderik (salig 1636) 273. Munch, Jens i Varde (nævnt 1647) 341.

Munksdatter, Dorthe til Ellinggård 128.

Mund, Henrik (nævnt 1651) 413.

Mund, Henrik til Serridslevgård 330.

Mund, Jørgen til Tiselholt 311, 330.

Mund, Peder til Merringgård 393.

Munk, Anne (nvt. 1640) 302.

Munk, Christen af Nørager 87.

Munk, Christen til Ømhoved 142,

144. **Munk**, Dorte til Sødal 210.

Munk, Hans til Visselbjerg 151.

Munk, Ide til Byskov 141. **Munk**,

Jens til Havbrogård 302. **Munk**, jom-

fru Abel (nævnt 1640) 302. **Munk**,

jomfru Sophie i Haraldskær? (nævnt

1640) 305. **Munk**, Jørgen til Harald-

skær 413. **Munk**, Kirsten (n. 1640)

302. **Munk**, Las (nævnt 1640) 302.

Munk, Mogens landsdommer i Jylland

70. **Munk**, Mogens til Torlund 144.

Munk, Niels til Havbrogård 376.

Munk, Niels til Buorup 302. **Munk**,

Niels til Gjessinggård 85. **Munk**, Ni-

els til Rosborg 309. **Munk**, Oluf 30.

Munk, Peder i Staby Kærgård 160.

Munk, Søren til Mølgård 376.

Muss, Peder (nævnt 1582) 130.

Niels Andersen i Hebo, Janderup s.

167. **Niels Andersen** i Omvrå 331.

Niels Bertelsen i Halling 111. **Niels**,

biskop i Viborg 3. **Niels Bonde** i

Svejstrup 31. **Niels Breet** i Enslev

135. **Niels Christensen** af Nørre Fa-

strup 498. **Niels Christensen** Bierre-

gård i Bøel 229. **Niels Christensen** i

Nørkærgård 155. **Niels Christensen** i

Vejby 5. **Niels Christensen** i Lundsby

170. **Niels Christensen** i Serup 180.

Niels Christensen i Lønborg 252.

Niels Christensen i Bjølbøl 14. **Niels**

Christensen i Burgård 251. **Niels**

Christensen i Ågård 417. **Niels Chri-**

stensen i Hvinningdal 467. **Niels**

Christensen i Grimlund 395. **Niels**

Clausen i Svinding 124. **Niels Erik-**

sen Jepsen i Tarm Bisgård mølle

408. **Niels Espensen** i Nielstrup 74.

Niels Frandsen af Galtten 347. **Niels**

Gregersen på "buolle" (Lindsbøl)

158. **Niels Hansen** af Mølgård 197.

Niels Hansen i Seemgård 176. **Niels**

Hansen i Størsbøl 125. **Niels Hansen**

i Grimlund 85, 142. **Niels Hansen** i

Grærup 151. **Niels Hansen** i Omme

125. **Niels Hansen** i Jedsted 318. Ni-

els Jensen i Vesterbølle 37. Niels Jensen i Adsbøl 15. Niels Jensen i Refs 67. Niels Jensen i Langskov 143. Niels Jensen i Ll. Torlund 496. Niels Jensen i Herskind 369. Niels Jensen Sael i Velling 5. Niels Jepsen, rådm. i Kolding 291. Niels Juul i Jebjerg 116. Niels Jørgensen i Bjerregrav 121. Niels Jørgensen i Egvad præstegård 173. Niels Jørgensen i Nollund 213. Niels Kallesøe i Tjæreborg 288. Niels Lassen i Obling 460. Niels Lassen på Nyland 183. Niels Lauridsen i Holkensted 260. Niels Lauridsen i Sulsted 320. Niels Madsen i Lerbjerg 144. Niels Madsen i "Udsbøll", Adsbøl? 164. Niels Mattesen i Vesterende 148. Niels Michelsen i Geming 133, 136. Niels Mortensen i Allerslev 43. Niels Mortensen i Ho 459. Niels Nielsen i Vester Assels på Mors 5. Niels Nielsen i Nysum 103. Niels Nielsen i Holmsøgård 7. Niels Nielsen i Obling 172, 183, 191, 226, 282. Niels Nielsen i Bækhus 251. Niels Nielsen i Gamst 286. Niels Nielsen i Gjellerup 498. Niels Nielsen i Grimlund 395. Niels Nielsen Obling, da bosat på Lindbjerg 362. Niels Nielsens hustru i Obling 262. Niels Offersen i Houmå 75, 203. Niels Olesen i Kjærgård 150. Niels Olufsen i Hee (Hede) 155. Niels Olufsen i Stensgård 193. Niels Pedersen af Kokding 374. Niels Pedersen, født i Albæk 208. Niels Pedersen i Telling 211. Niels Pedersen i Vinkelholm 140. Niels Pedersen i Bægård 31. Niels Pedersen i Folby 34. Niels

Pedersen i Skov, Ramme s. 158. Niels Pedersen i Tønding 93. Niels Pedersen i Uhre 499. Niels Pedersen Koch i Randrup 306. Niels Pedersen på Bajlungård 406. Niels Poulsen i Tønding 214, 442. Niels Poulsen i Lynding 394. Niels Poulsen i Bjert 403. Niels Rasch i Bandsbjerg 267. Niels Rasch i Billum 251. Niels Rasmussen i Nielstrup 143. Niels Rasmussen i Gredstedbro 179. Niels Saltingbo på Fussingø 121. Niels Simonson i Ølgod by 250. Niels Skriver i Foersum 71. Niels Sørensen i Hadsten 101. Niels Sørensen i Hvorslevgård 133, 135, 136, 140. Niels Sørensen i Stenum 260. Niels Sørensen i Gyris 105. Niels Thomsen Hvid i Vester Lem 5. Niels Thomsen i Varde 152. Niels Thomsen i Over Fussing 121.

Nielsdatter, Karine i Trabjerg 160.
Nielsdatter, Margrete i Risum 200.

Nielsen, Anders foged på Bidstrup 382. Nielsen, Christen i V. Marup, herredsf. 458. Nielsen, Gregers rådm. i Ringkøbing 333. Nielsen, Jacob byskriver i Hobro 377. Nielsen, Jens borgm. i Ringkøbing 333. Nielsen, Jens rådm. i Varde 387, 453. Nielsen, Jens skriver på Dronningborg 427. Nielsen, Just i Rold, foged til Hindsted h. 66. Nielsen, Jørgen i Risumgård 38. Nielsen, Kjeld i Tangsgård foged i Gudum birk 429. Nielsen, Kjeld præst i Ulfborg 387, 491. Nielsen, Knud skriver på Ørum 219. Ni-

elsen, Las i Bingesbøl herredsf. 155, 162, 170, 180, 182, 226. Nielsen, Mads rådm. i Hobro 377. Nielsen, mester Bonde i Århus? 339. Nielsen, mester Christen af Århus 339. Nielsen, Michel i Grimlund 226, 275, 394. Nielsen, Niels præst i Ho-Oksby 493. Nielsen, Niels til Endrupholm 42. Nielsen, Peder på Frøstrup 440. Nielsen, Peder ridefoged til Bramming 432. Nielsen, Simon i Andi herredsf. i Sønderhald h. 414. Nielsen, Søren herredsf. i Hillerslev h. 424. Nielsen, Thomas præst i Astrup 282.

Nis Bjerg i Lundsby 171. Nis Brodersen i Skals 37. Nis Graversen i Holstebro 39. Nis Grumsen i Forum 276. Nis Hansen i Håls 10. Nis Kolling i Fjellerød 11. Nis Lassen i Darum 36. Nis Madsen i Tarm 105. Nis Madsen i Biltøft 276. Nis Mickelsen i Hejls 159. Nis Nielsen i Lyne 15. Nis Nielsen i Tømmerbye 35. Nis Pedersen i Hjerting 149. Nis Thomsen i Kastrup, foged i Rinds h. 37. Nis Vogensen i Hvilksom 37. Nis Vogensen i Simested 37.

Nissen, Søren i Bandsbøl 458.

Norby, Bendix (nævnt 1641) 311.
Norby, Maren (nævnt 1641) 311.
Norby, Oluf (nævnt 1641) 311.

Nørkjær, Christen Pedersen præst i Sahl 371, 379, 497. Nørkjær, Peder Christensen i Hindsels 372, 379.

Obelitz, Baltzer von til Hemingsholm 498.

Offersen, Niels i Hovmade herredsf. i Vandfuld h. 317.

Ole Andersen i Siem 66. Ole Hjerssen i Lønne 149. Ole Lassen i Lundgård 504.

Oluf Andersen i Mullesgård 303. Oluf Christensen i Skovling 250. Oluf Davidsen i Bandsbøl 201. Oluf Hansen i Stenderup 274. Oluf Jensen i Aptrup 140. Oluf Jespersen i Ravnholt 261. Oluf Knudsen i Snepsgård 176. Oluf Koldevei af Tønsberg 365. Oluf Michelsen i Nørre Lem 5. Oluf Olufsen i Bjakderup 254.

Olufsen, Carsten foged på Lønborg Bisgård 252. Olufsen, Christen slots-skriver på Lundenæs 201. Olufsen, gamle Jens i Ringkøbing 333. Olufsen, Jens borgm. i Ringkøbing 333, 367, 387. Olufsen, Las (nævnt 1539) 2. Olufsen, Mogens borgm. i Ringkøbing 333. Olufsen, Niels i Tjæreborg herredsf. i Skads h. 275. Olufsen, Peder herredsf. i Framlev h. 348. Olufsen, Peder i Borum herredsf. i Framlev h. 371. Olufsen, Per i Høllingholt, herredsf. i Hammerum h. 68.

Orning, Jørgen (nvt. 1641) 313. Orning, Søren (nævnt 1641) 313.

Ostenfeldt, Peder bgm. i Viborg 279.

Otte Clausen i Varde 77. Otte Rasmussen borgm. i Varde 153.

Ottesen, Gregers borgm. i Kolding 298.

Oue Bundesen i Skovstrup 10.

Ovesen, Peder herredsf. i Galten h. 100. Ovesen, Søren i Århus 334.

Oxe, Sidsel til Lystrup 135. Oxe, Sidsel til Bidstrup 134.

Palle Pedersen i Nøvling 10.

Paludan, Hans Kjær præst i Ringkøbing 387, 491. Paludan, Hans Nielsen præst i Ål 506. Paludan, Lucas (n. 1637) 293. Paludan, Vilhelm mester (nævnt 1637) 293.

Paludanus, Severinus i Holland 493.

Parsberg, Christoffer til Sødal 211. Parsberg, fru Regitse (nævnt 1652) 406. Parsberg, Ingeborg til Villestrup 210. Parsberg, Manderup til Hagsholm 7, 175. Parsberg, Niels (nævnt 1665) 470. Parsberg, Oluf til Jemit 210, 259, 348, 371, 378. Parsberg, Verner til Sødal 210. Parsberg, Verner til Lynderupgård 175, 272.

Peder Andersen i Kranup 212. Peder Andersen i Lustrup 176. Peder Bertelsen i Rærup, Grinderslev kloster 247. Peder Bertelsen landstingshører i Viborg 20. Peder Bodsen i Galten

74. Peder Christensen i Sædding 149. Peder Christensen i Ferring 204. Peder Christensen i Oddum præstegård 170. Peder Christensen i Folby 100. Peder Christensen i Herping 75, 158. Peder Christensen i Lærkeholt 87. Peder Christensen i Grinderslev 264. Peder Ebesen i Pugelund 471. Peder Frandsen i Tarm 283. Peder Graversen i Hodde 82. Peder Gregersen i Stavso 149. Peder Grime [Grim?] i Alstrup 100, 112. Peder Hansen i "Waerspill" (Varisbøl) 240. Peder Hansen i Husum 148. Peder Jensen af Store Langelund 502. Peder Jensen af Vester Høgild delefoged 501. Peder Jensen i Hovedstrup 126. Peder Jensen i Balleby 159. Peder Jensen i Stensgård i Sdr. Bork 197, 198. Peder Jepsen i "Haffue" sandem. i Ø. Home h. 65. Peder Jørgensen af Birk 501. Peder Jørgensen i Bjødstrup 501. Peder Jørgensen i Svorbæk 281. Peder Kjeldsen i Lading 100. Peder Kjeldsen i Fårup 138. Peder Lauridsen i Plovmandsgård 203. Peder Madsen i Vimtrup 180. Peder Madsen i Havskov 203. Peder Matisen i Vejrup 288. Peder Mortensen i Tarm mølle 232. Peder Nielsen i Bøvling len 200. Peder Nielsen i Storvorde 2. Peder Nielsen i Nebel 150. Peder Nielsen i Ørslev 280. Peder Nielsen i Horsens, Kær h. 320. Peder Nielsen i Munkdrup 418. Peder Nielsen i Vesterende 148. Peder Olufsen i "Staarup" (Starup) 386. Peder Pedersen i Tollund 487. Peder Pedersen i Holstebro 300. Peder Rasmussen i Års

393. Peder Ravn i Sjørup 262. Peder Skriver i Ræвшoved 113. Peder Staal i Rottarp 148, 150. Peder Sørensen i Debel, Outrup s. 42. Peder Sørensen i Løjstrup 138. Peder Sørensen i Sønderbæk 120. Peder Sørensen i Bjerum, Gudum s. 159. Peder Sørensen i Trustrup 407. Peder Thomsen i Stubdrup 100. Peder Thorsen, foged på Fleskum h. 26. Peder Thybo i Fjellerad 11. Peder Trudsen i Poulstrup 26. Peder Vistisen i Vium 293.

Pedersen, Anders i Begtrup herredsf. i Mols h. 354. **Pedersen, Bendt** i Lustrup dommer i Lustrup birk 176. **Pedersen, Bertel** herredsf. i Nørre Djurs h. 67. **Pedersen, Christen** i Agerskov birkefoged 392. **Pedersen, Christen** i Tinning foged til Sabro h. 100. **Pedersen, Christen** i Vostrup, birkef. i Lønborg birk 221. **Pedersen, Christen** i Binderup herredsf. i Gislum h. 303. **Pedersen, Christen** i Hodsager herredsf. i Ginding h. 371. **Pedersen, Christen** præst i Vorgod 492. **Pedersen, Christen** præst i Oddum 170. **Pedersen, Hans** foged i Ballum birk 147. **Pedersen, Hans** præst i Janderup, V. Home h. 90. **Pedersen, Jep** i Surhave, herredsf. i Malt h. 76. **Pedersen, Jes**, foged i Sabro h. 34. **Pedersen, Jørgen** foged på Nørholm 270. **Pedersen, Michel** i Lillelund 392. **Pedersen, Morten** byfoged i Ringkøbing 333. **Pedersen, Niels** præst i Gørding 288. **Pedersen, Niels** præst i Ebeltoft 294, 359. **Pedersen, Otto** præst i Hodde-Tistrup 275. **Pedersen,**

Søren provst i Klovborg s. 406.

Per Brantsen i Haurum 140. **Per Christensen**, borger i Varde 106. **Per Christensen** i "Orup" (Årup) 104. **Per Høg** i Knudstrup 9. **Per Ibsen** i Ondaften 150. **Per Ibsen** i List 250. **Per Kjeldsen** i Døstrup 72. **Per Knudsen** i Mågård 155. **Per Lassen** i Enslev 143. **Per Madsen** i Vellev 9. **Per Madsen** i Enslev 135. **Per Nielsen** i Dyrvig 14. **Per Olufsen** i Skjem Kjærgård 95. **Per Thorsen** i Sabro 135.

Peter Nielsen i Tanderup 96.

Philipson, Daniel byfoged i Varde 341, 434.

Pind, Jens Olufsen præst i Hobro 377.

Plougmand, Anders i Næsborg 7.

Podebusk, Erik til Bidstrup 31, 101, 116. **Podebusk, Jytte** til Vosborg 116. **Podebusk, Predbjøm** til Bidstrup 100. **Pogwisch, Frands** til Ravnholt 360. **Pogwisch, Frands** til Ravnholt 377.

Poll, Alhed fomfru (nævnt 1622) 200. **Poll, Edel** (nævnt 1622) 200. **Poll, Frands** (nævnt 1622) 200. **Poll, Frands** til Starup? 167. **Poll, Iver** (nævnt 1622) 200.

Pors, Christoffer til Jonstrup? 103.

Pouch, Ludvig kannik i Ribe 474.

Poul Andersen i Krabbesmark, Lom-borg s. 128. Poul Andersen i Hvils-højgård 260. Poul Andersen i Ulbjerg 37. Poul Christensen i Brøstrup 316. Poul Jensen i Dyreby 149. Poul Lau-ridsen i "Brorup" (Brårup?) 376. Poul Murmand i Venning 121. Poul Niel-sen i Galten 143. Poul Pedersen af Hingelbjerg 385. Poul Sørensen i Lønne 147. Poul Troelsen i Vegger-slev 67.

Poulsen, Bent foged til Bølling h. 95. Poulsen, Christen prior til Sct. Knud 92-118. Poulsen, Jens præst i Linnerup-Hammer 401. Poulsen, Jes i Enslev, herredsf. i Houlbjerg h. 9. Poulsen, Jørgen præst i Henne 123. Poulsen, Mathies til Søbygård 42. Poulsen, Peder i Givskud herredsf. i Nørvang h. 332.

Prestøe, Jens Olufsen af Norge 378.

Prip, fru Maren (nævnt 1642) 323. Prip, Jørgen til Panum væbner 87, 104.

Quitza, Jørgen kansler 77.

Rantzau, Frants til Estvadgård 354. Rantzau, Jørgen (nævnt 1562) 109. Rantzau, Christian til Bredenburg 392.

Rasch, Anders regimentskr. v. 1. jyd-ske reg. 43. Rasch, Daniel Philip

fuldmægtig i Varde 42. Rasch, Iver amtsskriver i Ribe amt 91. Rasch, Knud Hansen (nævnt 1654) 425.

Rasmus Egertsen i Essig 408. Ras-mus Ibsen i Vellev 135, 140. Ras-mus Jacobsen i Transbøl 93. Rasmus Jensen i Stubdrup 100. Rasmus Jen-sen i Hovedstrup 126. Rasmus Jensen i Skødstrup 301. Rasmus Lauridsen i Vellum 100. Rasmus Madsen i Ho 151. Rasmus Nielsen i Ørum 211. Rasmus Pedersen i Søgård 158, 203. Rasmus Pedersen i Erslev 116. Ras-mus Snog i Ginnerup 111.

Rasmussen, Knud borgm. i Ebeltoft 296. Rasmussen, Otto borgm. i Varde 326.

Raun, mester Jens i Haderslev 338.

Reedtz, Frederik til Tygestrup 348. Reedtz, Peder til Tygestrup 408, 428. Reedtz, Peter i Lundenæs 412.

Reenberg, Thøger til Ristrup 42.

Reiniche, Albert rådm. i Holstebro 423.

Ringkøbing, Anders Andersen præst i Boddum 497.

Rodsteen, Anne Markorsdatter til Kjellerup 457. Rodsteen, Christoffer til "Røsterup" 457. Rodsteen, Else Knudsdatter (nævnt 1655) 457. Rod-steen, Frederik Knudsen (nvt. 1655)

457. Rodsteen, Ingeborg Pallesdatter (nævnt 1655) 457. Rodsteen, Jacob Knudsen 457. Rodsteen, Jens Knudsen (nævnt 1655) 457. Rodsteen, jomfru Agathe Knudsdatter (nævnt 1655) 457. Rodsteen, jomfru Lisbeth Pallesdatter (nævnt 1655) 457. Rodsteen, jomfru Sidsel Pallesdatter (nævnt 1655) 457. Rodsteen, Knud (nævnt 1637) 280. Rodsteen, Markor Knudsen (nævnt 1655) 457. Rodsteen, Markor Pallesen til Lundsgård 457. Rodsteen, Steen til Lerbæk 272, 457.

Roell, Niels Nielsen i Hobro 377.

Roland, Niels Andersen prokurator i Viborg 485.

Rolandsen, Anders i Viborg? 315.

Rosenkrantz, Aksel til Glimminge 176. Rosenkrantz, Berete afgn. Mogens Juels 176. Rosenkrantz, Dorette til Ømhoved 144. Rosenkrantz, Erik (nævnt 1621) 177. Rosenkrantz, Erik Ottesen til Bjørholm 28. Rosenkrantz, Gert til Stensballe 337. Rosenkrantz, Gunde til Vindinge 375, 404, 408, 415. Rosenkrantz, Henrik Ottesen (nævnt 1570) 33. Rosenkrantz, Holger Eriksen (nævnt 1491) 30. Rosenkrantz, Holger nævnt (1447-1568) 4, 113. Rosenkrantz, Holger til Boller 398. Rosenkrantz, Jørgen (n. 1568) 113. Rosenkrantz, Ludvig Nielsen til Tangegård 91. Rosenkrantz, Niels Eriksen (nævnt 1491) 30. Ro-

senkrantz, Niels Nielsen til Tangegård 91. Rosenkrantz, Niels til Halkær 103. Rosenkrantz, Palle til Vesløsgård 313.

Rostrup, Gunde til Starupgård 364, 387. Rostrup, Jacob til Lergrav 117. Rostrup, Las i Skovgård 30.

Rud, Jørgen forstander over Mariager kloster 85.

Rusk, Jens Hansen præst i Lønne 146.

Rüds?, hr. Frederik (nævnt 1648) 354.

Rytter, Anders til Kappel 128. Rytter, Edel (nævnt 1599) 141.

Rønnike, Albret i Holstebro 304.

Salmand Christensen i Vester Vandet 220.

Sandberg, Anders Christensen til Kvelstrup 87. Sandberg, Kirsten (salign 1648) 349, 354. Sandberg, Mads til Løjstrup 138. Sandberg, Margrete Niels Juels 32. Sandberg, Ulrik til Kvelstrup 183, 250, 253, 254, 256.

Schiønning, Christen i Binderup herredsf. i Års h. 419. Schrøder, Johan præst i Bjert 159.

Schytte, Jens Knudsen præst i Lønborg 252.

Seefeld, Chr. Lauridsen til Refsnæs 1. Seefeld, Jacob til Visborggård 1, 139. Seefeld, Jørgen til Visborggård 378, 404. Seefeld, Viffert til Refsnæs 336.

Seerup, Niels Jørgensen præst i Them 427, 466. Seerup, Søren præst i Ribe 506.

Sehested, Alexander (nævnt 1650) 382. Sehested, Christian Thomsen til Tanderup 199, 274. Sehested, Claus Maltesen 63. Sehested, Claus til Askov 47. Sehested, Claus til Ørslevkloster 450. Sehested, fru Birgitte til Søgård 423. Sehested, Malte Jensen til Holmgård 6, 124. Sehested, Malte (nævnt 1637) 280. Sehested, Mogens (nævnt 1637) 279. Sehested, Mogens til Holmgård 248, 279, 300, 346, 361. Sehested, Thomas Maltesen til Tanderup 141, 144.

Sejger Andersen i Oustrup 143.

Sejlstrup, Thomas Sørensen i Thisted 378.

Sidenberg, Claus rådm. i Viborg 407.

Sidsel Christensdatter i Oddum præstegård 170. Sidsel Jensdatter tjeneinde på "Wreløff" ?39. Sidsel Knudsdatter i Ø. Lisbjerg h. 407. Sidsel Nielsdatter i Grisbæk 287.

Simensen, Hans kannik i Ribe 35.

Simon Andersen i Østergård 39. Simon Pedersen i Pugholm 204. Simon Persen i Seem 176. Simon Rasmussen i Spøttrup 126. Simon, sognepræst i Næsborg (1577) 6.

Skade, Anders af Agerkrog 335. Skade, Christopher til Kærbygård 348. Skade, Elsebe Nielsdatter (nævnt 1640) 302. Skade, fru Helvig til Landvig i Norge 313. Skade, Hans til Rolsøgård 348. Skade, Mads Nielsen i Nærild 162. Skade, Niels til Østergård 20, 178, 179.

Skammelsen, Jens Svendsen i Sallinggård 98.

Skeel, Albert til Fussingø 131. Skeel, Albret til Gjandrup 88. Skel, Albert (nævnt 1621) 180. Skeel, Beate (n. 1649) 375. Skeel, Christen Jørgensen til Sostrup 401. Skeel, Christen (nævnt 1576) 121. Skeel, Christen (nævnt 1635) 260. Skeel, Christen til Fussingø 120, 138. Skeel, Christen til Bangsbo 272. Skeel, Christen til Valøe 375. Skeel, Christen til Estrup 418. Skeel, Claus (nævnt 1580) 125. Skeel, fru Lucil? (nævnt 1635) 260. Skeel, fru Margrethe (nævnt 1635) 260. Skeel, Hans (nævnt 1635, 49) 260, 375. Skeel, Herman til Jungetgård 87. Skeel, jomfru Berte (nævnt 1635) 260. Skeel, jomfru Ingeborg til Nørgård 308. Skeel, jomfru Karen (n. 1635) 260. Skeel, jomfru Sophie (nævnt 1635) 260. Skeel, Jørgen til Sostrup 131. Skeel, Knud (nævnt

1635, -49) 260, 375. Skeel, Knud (nævnt 1635) 260. Skeel, Otte (salig 1635-37) 260, 272. Skeel, Otte til Hammelmose 157, 203.

Skinkel, Knud til Thom i Norge 457.

Skov, Mogens i Randers 400. Skov, Peder i Randers 400.

Skovgaard, Anders ærkedegn i Viborg 33.

Skram, Dorethe (nævnt 1622) 200. Skram, Dorethe til Starup 167. Skram, Erik landsdommer i Jylland 85. Skram, jomfru? Anne salig Claus Strangesens 270. Skram, Jørgen til Tjele 1, 124, 134. Skram, Maren til Rammegård 130. Skram, Valdemar til Sjelle Skovgård 354.

Skramsdatte, Anne til Alsted 115.

Skriver, Anders foged på Bidstrup 93. Skriver, Anders i Væth 100. Skriver, Christoffer borgm. i Odense 117. Skriver, Claus råd. i Viborg 406. Skriver, Gunde landstingshører i Viborg 119, 124. Skriver, Hans borger i Odense 118. Skriver, Hans på Lønborggård 222. Skriver, Niels i Risumgård 38. Skriver, Peder i Rævshoved 113.

Skytte, Peder i Smerupgård 301.

Smed, Anders Hansen præst i Jan-

derup 94. Smed, Hans præst i Ansa-ger 93.

Sole, Anders Jensen i Vejle 384.

Sommersdatte, Anne til Løjstrup 33.

Sparre, Jacob til Råstrup 457.

Splid, jomfru Mette til Møltrup 313.

Splidsdatte, Johanne Laurits Hansens efterleverske 114.

Staffen Nielsen i Ø. Home h. 249.

Stampe, Henrik, foged på Nørholm 16. Stampe, Mogens 2.

Staverskov, Fasi til Ølluf 56. Staver-skov, Sophie til Donnerup 371.

Steen, Erik til Tostrupgård 85.

Strange på Strellev Kærgård 16.

Strangesen, Claus (nævnt 1636) 270. Strangesen, Claus til Nørholm 79. Strangesen, Strange Nielsen til Nørholm 78.

Struck, Bertel i Ribe 200.

Stygge, Thomas til Frøstrup 97.

Staal, Peder i Kvong 146. Staal, Pe-der i Rottarp 475. Staal, Rasmus Pe-dersen i Billum 476.

Stålsen, Jørgen i Vejle 383, 410.

Svane, generalmajor ved 1. jydsk regiment 49. Svane, Hans Knudsen, borgmester i Vejle 383, 409. Svane, Niels Knudsen byfoged i Vejle 410. Svane, Verner Bertelsen, landsdommer på Fyn 92.

Svanning, Hans decanus i Ribe 81, 107.

Svend Madsen i Haurum 140. Svend Mortensen i Helsingør 323. Svend Sørensen i Mørup 144. Svend Trogelsen i Havervad sandemand i Hviding h. 72.

Svenske, Peder i Hindsels 301.

Søren Andersen i Værum 116. Søren Andersen i Askildrup 116. Søren Andersen i Favnholt 176. Søren Bertelsen i Halling 100, 111. Søren Bertelsen i Kokborg 489. Søren Christensen i Bjerre 15. Søren Christensen i Dejgård 254. Søren Christensen i Ebeltoft 404. Søren Esbensen, præst til Navr 39. Søren Frandsen af Refsgård 45. Søren Hjerrigsen i Gjandrup 121. Søren i Kastbjerg 158. Søren Iversen i Darum 119. Søren Jensen i Odder, skovrider 281. Søren Jensen i Spangsbjerg 276. Søren Jensen i Gedding 135. Søren Jensen i Bølbøl 172. Søren Jensen i Børsmose 148. Søren Jensen i Hovedstrup 126. Søren Jensen i Thøstrup 164. Søren Jensen i "Syre Closther", Sir s. 39. Søren Jen-

sen Thorlund i Neder Feldborg? 160. Søren Jensen i Vranderup 261. Søren Joensen i Lønne 148. Søren Knudsen i Vejle 329. Søren Knudsen i Seem 176. Søren Lauridsen i Tordrup 11. Søren Madsen i Danstrup 136. Søren Madsen i Jerne 459. Søren Michelsen i Norring 100. Søren Mogensen i Torup 37. Søren Nielsen af Fårup 355. Søren Nielsen i Vorgod 492. Søren Nielsen i Vollerup 260. Søren Nielsen i Hygum 276. Søren Nielsen i Ravnig 149. Søren Nielsen i Vostrup 221. Søren Nielsen i Hovedstrup 126. Søren Nielsen Thøstrup i Hobro 377. Søren Nielsen udi Holstebro 333. Søren Olufsen i Sønder Lem 5. Søren Olufsen i Strudvad 267. Søren Olufsen i Jelling 273. Søren Pedersen i Olling 149. Søren Pedersen i Viborg 171. Søren Pedersen i Gedelund 34. Søren Rask i Debel, Outrup s. 54. Søren Rask i Bjergager 126. Søren Simonsen i Hebo, Janderup s. 94. Søren Sørensen i Haltrup 136. Søren Sørensen i Bjerregård 149. Søren Sørensen i Almind 411. Søren Thomsen i Hoddeskov 253, 254, 350. Søren Tordsen i Hjerting 180.

Sørensen, Ancher præst i Kolding 291. Sørensen, Andreas kongl. majsts. ridefoged (nævnt 1618) 159. Sørensen, Esben i Hvidding foged til Sønderlyng h. 120. Sørensen, Jesper i Fole herredsf. i Frøs h. 316. Sørensen, Jørgen tingholder på V. Home h. 89. Sørensen, Knud til Tredie 387. Sørensen, Laurids byfoged i Varde

77. Sørensen, Michel præst i Oddum 224. Sørensen, Niels herredsf. i Djurs Sdr. h. 354. Sørensen, Peder i Fogstrup herredsf. i Vrads h. 472. Sørensen, Søren delefoged i Frejstrup? 102.

Tamis Pedersen i Sdr. Bork 197.

Tausen, Hans superintendent i Ribe stift 81.

Terben Jepsen i Toftnis 62.

Terkelsen, Peder til Væbnersholm 136.

Terkild Nielsen i Lerbjerg 111. **Terkild Poulsen** i Skjød 9.

Thamis Jensen i Snebbom 71.

Thomas Andersen i Dall 10. **Thomas Christensen** i Skodsbøl 464. **Thomas Christensen** i Oddum præstegård 170. **Thomas Clausen** i Østergård 9. **Thomas Jacobsen** i Tollund 467, 486. **Thomas Jensen** foged på Juellingholm 332. **Thomas Nielsen** i Tøfting, Hillerslev h. 219. **Thomas Olufsen** født i Skjem 351. **Thomas Pedersen** i Sdr. Bork 282, 467. **Thomas Pedersen** i Vissing 100. **Thomas Pedersen** i Stenderup 383. **Thomas Svendsen** i Svendsgård 112. **Thomas Sørensen** i Hessel 85.

Thomasdatter, Marine i Ulsund 146.

Thomsen, Hans forvalter på Her-

ningsholm 498. **Thomsen**, Iver i Houm, Hemmet s. 168. **Thomsen**, Jens landsdommer i Jylland 88. **Thomsen**, Niels borgm. i Varde 77. **Thomsen**, Palle, præst i Gunderup (1483) 10. **Thomsen**, Søren i Galten herredsf. i Galten h. 74.

Thorsen, Christen på Donslund 311.

Thot, Henrik til Boltinggård 418. **Thott**, jomfru Anne Christensdatter i Galtho? 411. **Thott**, jomfru Sidsel (nævnt 1647) 338. **Thott**, Otte til Næs 300. **Thott**, Otte til Søndervang 279. **Thott**, Otte til Mogenstrup 279. **Thott**, Ove til Irup 300. **Thott**, Tage (nævnt 1637) 279. **Thott**, Tage til Eriksholm i Skåne 300.

Tordsen, Mads Jensen rådm. i Vejle 383, 386.

Tornekrands, Christoffer Mikkelsen til Lundbæk 136. **Tornekrands**, Niels Mikkelsen 1, 33.

Tott, Ancher Jan på Laage 506. **Tott**, Christen på Laage 506.

Trans, Peder Jensen i Lemvig 361.

Trellund, Lauge præst i Lønborg 468.

Troels Nielsen i Hjemdrup 159. **Troels Pedersen** i Skast 346.

Trolle, Byrge til Troldholm 145, 165.

Ugerup, Anne, Frederik Budis udi Livland 259.

Ulf, Jep i Ringkøbing 333.

Ulfeld, Christoffer (nævnt 1641) 307. Ulfeld, Edel til Hanstedgård 167, 169. Ulfeld, jomfru Helvig (salig 1642) 323. Ulfeldt, Laurids lensmand (nævnt 1653) 410. Ulfeldt, Laurids til Haridslevgård 398. Ulfelt?, Laurits (n. 1594) 139.

Ulfstand, Gregers Truedsen til Gl. Estrup 104. Ulfstand, Holger til "Wemborg" 338. Ulfstand, Thale g. m. Palle Ume 457.

Urne, Axel (nævnt 1637) 272. Urne, Axel til Kjellerup 355, 457. Urne, Folmer til Linderumgård 457. Urne, Johan til Hvalsø 177. Urne, Jørgen til Alslevgård 306. Urne, Palle g.m. Thale Ulfstand 457. Urne, Palle til Gyllebo i Sverige 457.

Urup, Ove (salig 1637) 272.

Vakter, Aniche (nævnt 1650) 377.

Van "hlin"?, Morten (n. 1547) 87.

Vandel, Hans superintendent i Viborg stift 293, 336.

Varde, Christen Simonsen præst i Lunde-Outrup 493.

Vesten, Søren Andersen (n.1654) 426.

Vesteni, Eggert til Østergård 9. Vesteni, Erik til Østergård 28, 30. Vesteni, Vannich kannik i Århus 30.

Vibeche Hansdatter i Bork 493. Vibeche Jensdatter i Ringkøbing 493. Vibeche Kjeldsdatter i Farup, Kalslund h. 492.

Vibestoft, Niels Pedersen i Thisted 378.

Viborg, Jens ærkedegn i Ribe 14.

Viffert, Anders Møltesen til Albæk 1. Viffert, Baltzer Møltesen til Rebstrup 87. Viffert, Corfitz Tønnesen til Næs 1. Viffert, Niels Johnsen til Torstedlund 1, 124.

Villads Michelsen i Sandby 101. Villads Poulsen i Ris 393.

Villumsen, Niels pr. i Bredsten 331.

Vind, Anne til Rammegård 131, 158. Vind, Birgitte, sal. Hartvig Staverskovs til Hennegård 54. Vind, Christen til Strellev Kærgård? 15. Vind, Christen til Grundet 18. Vind, Elle til Strellev Kærgård 12. Vind, Iver (nævnt 1632, -52) 249, 406. Vind, Iver til Nørholm 283, 351.

Vinding, Peder i Ulfborg? 492.

Vinds, Anne til Ulsund 159.

Vinter, Christen i Trans 345. Vinter,

Christen i Hammershøj 121. Vinter, Niels i Them? (nævnt 1654) 427. Vinter, Niels til Beltoft? 303. Vinter, Søren i Næsborg 6.

Vintersen, Hans i Odense 117.

Vinther, Niels i Komum, tinghører til Slet h. 98. Vinther, Peder i Volsted 337.

Vistesen, Las i Bindsbøl 428.

Visti Lassen i Vittarp 180, 249.

Vognsen, Anders Mogensen af Stenhede 157. Vognsen, Christen (nævnt 1582) 128. Vognsen, Dorethe Mogensdatter (nævnt 1616) 157. Vognsen, Jacob til Kongensgård 159. Vognsen, Margrethe Mogensdatter (nævnt 1616) 157. Vognsen, Mogens Andersen af Stenhede 157. Vognsen, Svenning i Testrup 37. Vognsen, Mogens Mogensen (nævnt 1616) 157.

Væbner, Niels Jensen i Nielstrup 74. Væbner, Peder Terkelsen til Væbnersholm 136.

Walkendorff, Christoffer (nævnt 1641) 310. Walkendorff, Erik (nævnt 1641) 310.

Warder, Peder Madsen præst i Varde 152.

With, Fock Albertsen i Horsens 409.

Wolff, Jeremias præst i Vejle 507.

Wulff Raufn på Skanderborg 371.

Aagesen, Christen til Vinkelgård 128.

Aalborg, Laurits Nielsen præst i Viborg 292.

Stedregister.

Stednavnene er normaliseret til nudansk. Hvor stavemåden har været helt speciel er disse medtaget i registret. Hvor det ikke har været muligt at stedfæste navnene, er de mærket med et ?, eller helt udeladt af registret, men findes i teksten.

Abildgård, Vejrum s. 83
Abildholdt, Sahl s.? 436
Adbøl, Strellev s. 15, 164, 213,
226, 283, 461
Agerkrog, Tistrup s. 177, 179, 182,
335
Agersbæk, Hee s. 68
Agerskov, Gjellerup s. 499
Agerskov, Hygum s. 205
Aggersborg s. 96
Albæk, Skjem? 208
Albæk, Suldrup s. 1
Aldrup, Kollerup s. 96
Allembæk Hoved, Ø.Home h. 80
Allerslev, Outrup s. 43, 89, 448
Allerup, Sneum s.? 276
Almind s., Lysgård h. 411, 450
Als Helberskov, Als s. 103
Als s. 66
Alslevgård, Alslev s. Fakse h. 306
Alsted, Ø. Nykirke s. 103, 115
Alstrup, Rud s. 100, 112

Amsterdam 493
Amstrup, Hvorslev s. 135, 175
Anderschhoff, (Antvorskov) 275
Ansager s. 93, 97, 137
Anst h. 261
Antvorskov slot 160, 167
Aptrup, Sall s. 136, 140
Arden, St. Arden s. 102
"Arind" St. Arden s. 102
"Arreskov", Gjellerup s.? 489
Asdal s. 124
Asendrup ? 11
Askildrup, Ølst s. 116
Askov, Malt s. 47, 287
Asmild kloster 42, 248, 451, 453
Asp, Home s. 66, 85
Assens, Falslev s. 84
Asserbæk, Ø. Home h. 80
Astrupgård, Grinderslev s. 103,
116, 169
Astrup s., Ning h. 282
Astrup, Grinderslev s. 13, 31, 87,
101, 247, 264

- Astrup, Ødum s. 111
 Attrup, Thoming s. 114
 Avsumgård, Vejrum s. 83
- Bajlumgaard, Hjerk s. 406
 Bajlum, Hjerk s. 266
 Balleby, Tørring s. 159, 300
 Ballegård, Falslev s. 84
 Ballegård, Heklum s. 294
 Balling s. 5
 Ballum birketing 147
 Bandsbjerg, Janderup s. 89, 94, 267
 Bandsbøl, Hemmet s. 12, 107, 182, 200, 201, 221, 475
 Bangs gård, Nørlem s. 361
 Bangsbo, Frederikshavn 272
 Barritskov, Barrit s. 103
 Barsbøl, Ove s. 66
 Basekær, Glesborg s.? 67
 Baspill, Ove s. 66
 Bayllum, Hjerk s. 266
 Bech, Hammerum h. 68
 "Bechweymarch" Vejrup s. 286
 Beckhus mark, Outrup s. 50
 Beg, Nørbæk s. 143
 Begtrup, Vistoft s. 354
 Bejstrup s. 96
 Beltoft, Lundby s. 303
 "Bepsdal" Ramme s. 204
 Bidstrup gods 31, 34, 74, 92, 100, 101, 116, 119, 133, 134, 135, 140, 300, 382
 "Biellegardt" Hjern h. 39
 Bierregård, Sdr. Vium s. 235
 Bigum s. 259
 Billum s. 251, 269, 476
 Billumgård, Billum s. 251, 269
 Billund s. 396
 Bilstoft, Næsbjerg s. 276
- Binderup s., Gislum h. 303
 Binderup s., Års h. 419
 Binderup s.? 258
 Binderup, Sdr. Bjert s. 160
 Bindesbøl, Oddum s. 155, 162, 170, 180, 182, 212, 225, 253, 254, 373, 428
 "Biomnkier" Lyne s.? 14
 Birk, Gjellerup s. 255, 392
 Birkebæk, Ø. Home h. 250
 Birkelse, Åby s., Kær h. 77
 Birkholm, Butterup s. 338
 Birkild, Asp s. 201
 "Birkow" Nr. Nissum s. 141
 Bisgård, Egvad s. 232
 Bjakerup, Ø. Home s. 97, 250, 254
 Bjergager Hovgrd., Bjergager s. 126
 Bjergager s. 126
 Bjerregrav Ø. Bjerregrav s. 104, 121
 Bjerregård, Kjærgård birk 149
 Bjerregård, Lille, Rom s. 361
 Bjerregård, Nr. Home h. 264, 265
 Bjerregård, Ramme s. 128, 130
 Bjerregård, Rom s. 158, 303
 Bjerregård, Sdr. Vium s.? 230
 Bjerremose, Home s. 66, 85, 253, 254
 Bjerum, Gudum s. 158, 159
 Bjert s. 159
 Bjødstrup, Gjellerup s. 255, 501
 Bjølbøl, Oddum s. 14, 463
 Bjørholm, Tirstrup s. 28, 375
 Bjømkær under Kalø slot 404
 Bjødstrup, Bregnet s.? 407
 Bjørumslet, Vindblæs s. 308
 Blaksmark, Varde s. 267
 Blegedy, Rostrup s. 103
 "Blegedøi" Rostrup s. 103

- Blenstrup s. 66
 Bloksgård, Fabjerg s. 300
 Blæsborg, Sønderup s. 309
 Blåtåm 335
 "Bobyll" (Bobøl), Stenderup s. 383
 "Bodtsbus" Ballum birketing 148
 Bodum s. 497
 Boel, Sneum s. 36
 Boelstofte, Nr. Asbo h., Sverige 309
 Bogensholm, Vistoft s. 349
 Bolandshoved, Houlbjerg s. 29
 Boller, Uth s. 1, 398
 Bonderup, Haverslev s. 95
 Bonderup, Kongens Tisted s. 376
 Bovnum, Home s. 66, 254
 Borbjerg s. 177, 498
 Bordrup, Oksby s. 151
 Bork, Nørre s. 155, 183
 Bork, Sønder s. 20, 180, 183, 190, 197, 282, 467, 474
 Bork s. 220, 256, 493
 Borre mølle, Vejerslev s.? 101
 Borre, Vejerslev s. 136, 140
 Borris s. 142
 "Borthale eng" Outrup s. 50
 Borum s. 348, 371
 Borup, Ferring s. 204
 Borup, Svstrup s.? 392
 Bostrup, Lyby s. 264
 Bovbjerg, Ferring s. 158
 Brabæk, Aller s. 159
 Bramminge s. 35
 Bramminggård 208, 432
 Bramstrup, Nr. Lyndelse s. 92
 Bramstrup, Rud s. 111, 116
 Bratskov, Brovst s. 272, 308
 Bredenburg 392
 Bredho, Hodde s. 97, 106
 Bredkær, Nøvling s. 255
 Bredmose, Ø. Home h. 86
 Bredvig, Ørre s. 160
 Breggerholm, Sunds s.? 69
 Brejninggård 137, 209, 266
 Brendgård, Mejrup s.? 472
 Brendgård, Rindum s.? 392
 "Brentrup" (Bramdrup)? 404
 Breum, Grinderslev s. 265
 Brokholm skov, Skjød s. 29
 Brokær, Sunds s.? 69
 "Brouf" Lille, Skarriid s. 389
 Brovst s. 497
 Brundt, Skjød s. 175
 Brunlunds len 73
 "Brunte mark" Skjød s. 28
 Brusgård, Ølst s. 418
 Brusk h. 386, 404
 Brødbæk, Borbjerg s. 177
 Brøndum, Skarp Salling s. 98
 Brøndum s. 199, 362
 Brøndums., Hindborg h. 248
 Brøstrup, Sdr. Hygum s. 316
 Brådshave, Oudrup s. 98
 "Braarsbøell" (Brosbøl), Egvad s. 344
 Brårup, Oudrup s. 98
 Bundesgård? 363
 Bundgård, Oddum s. 463
 "Buolle" Nr. Nissum s. 158
 Buostrup, Lyby s. 264
 Bustoft skov, Skjød s. 29
 Bustrup i Salling 3
 Byemes, Ø. Home h. 82
 Byskov, Hygum s. 203, 344
 Byskov, Nr. Nissum s. 141
 Bægård, Sabro h.? 135
 Bægård, Vitten s.? 31
 Bækbølling, Føvling s. 76
 Bækdal, Ramme s. 204

- Bækgård, Lyngå s. 175
 Bækgård, Toming s.? 140
 Bækhus, Outrup s. 251
 Bækmark, Flynder s. 363
 Bøel, Lønborg s. 229, 233, 256,
 262, 340, 363
 Bøgeskov, Gullev s. 9
 Bølbøl, Oddum s. 14, 172
 Bølling h.95, 113, 142, 387, 458
 Bølling s. 95
 "Bøllum" (Billum)? 404
 Bønderup, Rimsø s. 465
 Børglum h. 157
 Børring, Fabjerg s. 294, 299
 Børsrose, Ål s. 148
 Børsting, Thise s. 264, 265
 Bøstrup bæk, Houlbjerg s. 136
 Bøstrup, Houlbjerg s. 28
 Bøvling len 200, 203
 Bøvling slot 120, 124, 158, 159,
 226, 299, 317, 326, 346, 430
 Christianshavn 424
 Christianstad 422
 "Closterit" Sir s. 39
- Dalgård, Lyby s.? 265
 Dallerup, Anst h. 261
 Dallund, Sønderlø s. 92
 Dalum kloster 351
 Damsbo, Jordløse s. 378
 Danstrup, Geming s. 136
 Darum ,Lille, Darum s. 271
 Darum s. 36, 119
 Debel, Outrup s. 40
 Dejbjerg s. 458
 Dejbjerglund, Dejbjerg s. 184
 Dejgård, Home s. 250, 254
 Diemæs, Vang s. 323
 Djurs, Sønder h. 354
- Donnerup, Give s. 371
 Dons, Albæk s.? 260
 Donslund, Hejnsvig s. 86, 311, 425
 Donsted, Albæk s. 260
 Dronningborg slot 120, 124, 134,
 427
 Dronningdam, Granslev s. 93
 Drøstrup, Ketrup s. 96
 Dueholm kloster 157
 Dybe s. 345
 Dyreby, Henne s. 149
 Dyrvig, Hoven s. 14
 Dødemandsbjerg, Oksby s. 151
 Dølby s. 248
 Døstrup s. Hindsted h. 72, 102
 Døvling, Lille, Skarrild s. 389
- Ebeltoft 294, 359, 404
 "Ebierig" Jebjerg s. 32
 Egebjerg på Thyholm 301
 Egebjerg? 177
 Egebæk, Nøvling s. 69
 Egense s., Sunds h. 127
 Eggeberg, ? 4
 Eggide, Ø. Egede s. 140
 Egholm, Odder s. 126
 Egknud, Ølgod s. 253, 254
 Egvad præstegård, Egvad s. 173
 Egvad s. 228, 233, 467, 475, 477
 Ejstrup s. 496
 Elling s. 272
 Eltang s. 403
 Em s. 261
 Emmelev, Rimsø s. 67
 "Emmerlof" Rimsø s. 67
 Enderup, Hviding s. 72
 Endrup, V. Nykirke s.? 125
 Endrupholm gods 41, 76, 125, 271,
 313

- "Endslø" Vellev s.? 28
 Engbjerg s. 204
 Engbjerg sogn 75
 Engelstrup, Vindblæs s. 98
 Enslev s. Nr. Dyrs h. 67
 Enslev s., Gjerlev h.? 112
 Enslev, Kolt s.? 34
 Enslev, Vellev s. 100, 133, 134, 135, 140, 143
 Eriksholm i Skåne 300
 Erkilstrup, Lundby s. 98
 Erslev, Galten s. 9, 31, 116
 Esbøl, Sdr. Vium s. 108, 185
 Eskebæk, Tørring s. 294
 Eskekær, Houlbjerg s. 29
 Eskesgård, Fjaltring s. 204
 Essendrup, Laurbjerg s. 74, 120
 "Esthiggrd" Vandfukd h. 317
 Estrup, Gammel, Fausing s. 104, 144
 Estvadgård, Estvad s. 91, 354
- Fabjerg s. 415
 Fabjergdal, Fabjerg s. 294, 299, 303
 "Fadestrup", Lading s. 34
 Fajstrup, Lading s. 34
 "Fardhe" Hvejsel s.? 115
 Fardrup s.? 180
 Farsø s. 302
 Farup, Kalslund h. 492
 Fasmali, Hjortdal s. 96
 Fastrup, Gjellerup s. 255
 Fastrup, Nørre, Gjellerup s. 498, 499, 500
 Favrholt, Seem s. 176
 Favrskov, Lyngå s. 170
 Favstrup, Tyrstrup s. 159
 "Feervang" Outrup s. 50
 Felding s. 390
- Ferring s. 204, 345
 Ferslev s., Fleskum h. 26, 336
 Findelstrup mark, Dall s. 27
 "Finderup forbuoler"? 363
 "Finresla" Hjortdal s.? 96
 "Fiskegårds mosebakke" Jebjerg s.? 32
 Fjaltring s. 204, 345, 363
 Fjellerød, Gunderup s. 11
 Fjellerup mølle, Odder s. 126
 Fjellerup s. 465
 Fladhede, Ramme s. 158
 Flansmose, Dybe s. 204
 Flensborg 455
 Fleskum h. 2, 10, 26, 336
 Flyndergård, Flynder s. 294, 299
 Foersum, Egvad s. 71, 232
 Fogedgården, Hals s. 319
 Fogstrup, Them s. 472
 Folby s. 34, 100
 Fole s. 316
 Forsomho, Ølgod s. 200
 Forum, Brøndum s. 276
 Fovsing s. 390
 Framlev h. 348, 370
 Frankrig 364
 Frastrup, Lundby s. 102
 Fredbjerggård, Farsø s. 302, 309, 376
 Frejstrup, Lundby s. 102
 "Fruball", Fabjerg s. 294
 Fruebol, Fabjerg s. 294
 Fruerlund, Als s.? 66
 Fræer s. 307
 Frølund, Gjellerup s. 255
 Frøs h. 316
 Frøstrup, Lunde s. 97, 448
 "Fuelleff" Vellev s.? 134
 Fuglsang, Ansager s. 250, 476

- Fuglvg, Skjem? 271
 Funder s. 487
 Fussing, Ålum s. 120
 Fussingø birk 104, 121
 Fussingø gods. 87, 88, 103, 120,
 124, 131, 138
 Fyn 113, 127
 "Føffuelingh" (Føvling) s. 421
 Førslev s. 113
 Føvling s., Tyrsting h. 421
 Fårup s. Nørhald h. 138, 355
- Galkiær, Outrup s. 40
 Galtan h. 33, 74, 100, 111, 116, 143
 Galtan s. 74, 116, 135, 143, 347
 Galtho, Tistrup s. 82, 97, 212, 213,
 274, 411, 425, 470
 Galtmose, Vandborg s. 75
 Gammel Amborg, Amborg s. 68
 Gammelby, Nørup s.? 273
 Gammelby, Stouby s. 453
 Gamst, Anst s. 286
 Ganderup, Fole s. 179, 316
 "Gandup" Kalvslund h. 149
 Ganer, Skjem s. 113
 Gasse, Skærbæk s. 72
 Gedbjerg, Ål s. 325
 Gedelund, Tyrsting s.? 34
 Geding, Tilst s. 135
 Gelskov, Hillerslev s. 92
 Genndrup, Ølst s. 111
 Gemdrup, Brørup s. 383
 Geming s. 133, 134, 140
 Gesing, Skærbæk s. 72
 Gesten s. 286
 "Giell" (Gejl), Torsted s. 351
 "Giendrup" Ålum s. 87
 Gimsinghoved, Gimsing s. 83
 Ginding h. 3, 92, 117, 160, 371,
- 379
 Ginnerup, Ølst s. 31, 32, 111
 Gislum h. 303, 376
 Give s. 302
 Givskud s. 332
 Gjandrup, Ålum s. 87, 88, 121
 Gjedved, Tolstrup s. 392
 Gjellerup s. 392, 498
 Gjelleruplund, Gjellerup s. 504
 Gjessinggård, Tvede s. 85, 317
 Gladsax i Skåne 299, 352
 "Glambæk", fejl for Lerbæk? 168
 Glarbjerg Sig, Bølling h.? 95
 Glesborg s. 67
 Glibstrup, Lyne s. 13
 Glimminge, Skåne 176
 Glindvad, Ørum s. 417
 Glomstrup, Hvidbjerg s. 168
 Glückstadt 328
 Gravengård, Hemmet s. 481
 Gram s. 507
 Gransgård, Tørring s. 317, 344
 Granslev s. 135, 175, 382
 Gredsted, Jemved s. 271
 Gredstedbro, Gredsted s. 179
 Grejs s. 384
 Grene s. 390
 Greskarsholm, Glesborg s. 136
 Gretrup, Junget s. 265
 Gribstrup, Klovborg s. 488
 Grimlund, Hoven s. 85, 142, 179,
 226, 275, 394
 Grimstrup s. 114, 125
 Grinderslev kloster s. 247
 Grinderslev s. 264, 265
 Grisbæk, Vejrup s. 271, 286, 459
 Grundet, Store, Homstrup s. 18
 Gryd, Bork s. 186
 Grærup, Ål s. 89, 151

- Grætttrup, Junget s. 265
 Grønning, Vester s. 247
 Gråbrødre kirke i Viborg 292
 Gråhede, Oddum s. 172, 283, 463
 "Gudding" (Gudum), Fleskum h.336
 Gudum birk 429
 Gudum kloster 40, 293, 451, 453
 Gudum s., Skodborg h. 159
 Gudum s., Fleskum h. 11
 Gug, Sdr. Tranders s. 10, 26
 Gullev s. 9
 Gunderup s. 10
 Gunderup, Home s. 86, 250, 276
 Gunderup, Vrejlev s.? 261, 280
 Gundesbøl, Hemmet s. 463, 475
 Gundesbøl, Oddum s. 171
 Gyllebo i Sverige⁴ 57
 Gyris, Oddum s. 70, 105, 170, 464
 Gødstrup, Snejbjerg s. 142
 Gødsvad s. 93
 Gødsvang, Tistrup s. 251
 Gøl Bjerregård, Gøl s. 7
 Gøl s. 96
 Gønderup, Vrejlev s.? 261
 Gørding h. 271, 284, 459
 Gørding s. 271
 Gørdinglund, Gørding s. 271
 Gørding-Malt h. 119
 "Gørritz" Gyris?, Oddum s. 70
 Gøttrup s. 96
 Gøttrup, Farsø s. 302
 Gånsager, Spandet s. 72
 Gåsholm, Fleskum h. ?27

 Hadbjerg s. 74, 100, 116, 143
 Haderslev kirke 352
 Haderslev len 73
 Haderslev skole 338
 Haderslev 291, 298

 Haderslevhus 305
 Haderup s. 160
 Hads h. 126, 282
 Hadsten s. 101, 135
 Hagelskær, Ikast s. 499, 500
 Hagsholm, Houlbjerg s. 7, 175
 Hald len 2
 Hald slot 175, 278, 450
 Hald, Øster, Voer s.? 261
 Haldbjerg, Sabro h.? 100
 Halgård, Bøvling s.? 204
 Halkier, Varde syssel? 71
 Halkær, Ejdrup s. 103, 272, 383,
 420, 497
 Halland, Sabro h.? 101
 Hallendrup, Albøge s. 74
 Hallendrup, Rud s. 116, 135, 143
 Halling s., Galten h. 100, 111, 126
 Hals s. Kær h. 26
 Haltrup, Houlbjerg h.? 136
 "Haluen" Haldum s.? 34
 Hamborg 277, 368
 Hammelmose gods 157, 203, 260
 Hammer s. 401, 405
 Hammershøj s. 121
 Hammerum h. 68, 144, 255, 387,
 500, 502
 Hammerum s. 499
 Han h. 95, 309
 Handbjerg Hovgård 497
 Handbjerg s. 177
 Handrup, Dråby s.? 71
 Hansborg 122
 Hansted bro, Nim h. 398
 Hanstedgård, Hansted s. 167,
 169, 170
 Haraldskær, Skibet s. 305, 329,
 392, 413
 Hardsyssel 359

- Harkes, Ølgod s. 253, 254
 Harknøg, Ballum s. 148
 Harlem 491
 Harre h. 247, 248
 Harreslev s. 260
 Haradskær, Skibet s. 392
 Harritslevgård, Skovby s. 398
 Hassens birketing eller Dråby 404
 "Haurum" (Hammerum) h. 387
 Haurum s. 140, 175
 Haurvig, Kjærgård birk 147
 Havbrogård, Havbro s. 302, 376
 Havdrup, Hjerm h.? 39
 Haverslev i Han h. 490
 Havervad, Brøns s. 72
 Havgård, Tise s. 264
 Havreballe, Fabjerg s. 415
 Havskov, Gudum s. 203
 Hebo, Janderup s. 94, 168, 268
 Hede, Nr. Bork s. 155
 Hedegård, Feldballe s. 67
 Hee, Nr. Bork s. 155
 Hejls s. 159
 Heldum s. 159
 "Helle kielde" (Kildegård), Dybe s. 345
 Hellum h. 139, 307
 Helsingør 323
 Helstrup, Skjød s. 28, 134
 Hem s. 248
 Hemmet s. 107, 168, 225, 232
 Henne s. 123
 Hennemgård, Henne s. 40, 459
 Heming 489
 Hemingsholm 498
 Hemingsholms birketing 473
 Herping, Trans s. 75, 158, 204
 Herrup, dybe s. 158, 203
 Herskind, Skivholme s. 369
 Hessel, Funder s. 469, 486
 Hessel, Hodde s. 85, 250, 253, 254, 431
 Hesselballe, Ø. Starup s. 386
 Hesselbjerg, Ikast s. 499, 502
 Hesselbo, Tirstrup s. 86, 97
 "Hesselholt" (Hesselho)?, Tistrup s. 177
 Hesselmed, Ål s. 208
 Hesselvig, Skarrild s. 144
 Hetofte, Tistrup s. 93
 Hids h. 424, 486
 Hie, Nr. Home h. 283
 Hillerslev h. 219, 424
 Hillerup, Farup s. 150, 180
 Hind h. 114
 Hindborg h. 248
 Hindsels, Hvidbjerg s. 301, 372
 Hindsted h. 66, 102
 Hindsted s. 66
 Hinge, Galten s. 74, 116, 135, 143
 Hingelbjerg, Kollerup s. 96, 385
 Hjerk s. 248
 Hjerm h. 38, 82, 201, 387
 Hjermeslevgård 87, 259
 Hjerting s. 149, 179
 Hjortkær, Grimstrup s. 125
 Hjortkær, Ramme s. 204
 Hjortsvang, Linnerup s. 401, 406
 Hjortvad, Kalvslund s. 149
 Ho s. 151, 459, 493
 Hobro byting 377
 Hobro 357, 377
 Hodde s. 80, 82, 93, 213, 253, 350
 Hoddeskov, Hodde s. 80, 97, 250, 253, 254, 351, 411
 Hodsager s. 371
 Hofdal, Skåne? 352
 "Hoffuidstrup" Odder s. 126

- Hoftved, Ove s. 102
 Hogager, Borbjerg s. 112, 117
 "Holfloeds eng" Sunds s. ?69
 Holingholt, Sunds s. 68, 496
 Holland 304, 362, 490
 Hollensted, Hallund s. 260
 Holling, Heming s. 255
 Holm, Ning h.? 353
 Holmans h. 282
 Holmen, Hind h. 114
 Holmgård, Møborg s. 124, 248,
 260, 300, 346, 361
 Holmholdt, Sunds s. 68
 Holms, Vellev s. 175
 Holmsøgård, Haverslev s. 7
 Holstebro 39, 81, 112, 117, 160,
 300, 304, 333, 423
 Holsted s. 76
 Holt, Tolstrup eller Serreslev s. 260
 Holvig?, Haldum s.? 34
 Home, Øster h. 274
 Homelund, Home s. 250
 Homs h. 359
 Homsgård, Farstrup s. 98
 Homshøj, Mejrup s. 83
 Homum h. 309
 Homum s. 378, 453
 Horsens 308, 327, 330, 396, 398,
 402, 409
 Horsens, Hellum h. 308
 Horsens, Blenstrup s.? 66
 Hostrup, Lem s. 4
 Houe kirkeby, Hove s. 75
 Houlbjerg h. 9, 93, 133, 135,
 140, 175, 450
 Houlbjerg s. 9, 29, 133, 134, 381
 Houlbjerg skov, Houlbjerg s. 29
 Houlind, Hove s. 75, 204
 Hulvig, Hodde s. 249
 Houm, Hemmet s. 168, 199, 217,
 397
 Houmade, V. og Ø., Hove s. 75,
 203, 317
 Houstrup, Henne s. 147
 Hovborg, Lindknud s. 471
 Hove s. 346
 Hovedstrup, Odder s. 126
 Hovtved, Ove s. 102
 "Huerelltudt" Fabjerg s. 159
 Hulvig, Hodde s. 350
 Humlum, Ll., Humlum s. 303
 Hunderup s. 35
 Hundsbæk, Læborg s. 19, 178, 179,
 205, 270, 293, 423
 Hundslund birk 417
 Hundslund, Dronninglund s. 300
 "Huodslevgaard", Hvorslev s. 135
 "Huorenssee" Mejrup s. 83
 Husted, Lønborg s. 232
 Husum s. 148
 Husum, Ballum s. 72
 Hvalsø i Skåne? 177
 Hvarre, Vebbestrup s. 103
 Hvejsel s. 496
 Hvidbjerg s., Thyholm 379
 Hvidbjerg, Kalvslund h. 150
 Hvidding, Voming s. 104, 120
 Hviding h. 72, 122
 Hviding s. 81
 Hvidstedgård, Tårs s. 1, 128
 Hvilshøjgård, Rostrup s. 260
 Hvilsom s. 37
 Hvingelby, Lomborg s. 299, 303
 Hvinningdal, Balle s. 467
 Hvirveltoft, Fabjerg s. 159
 Hvolris, Hersom s. 457
 Hvorslev s. 136
 Hvorslevgård 133, 135, 140

- Hygum, V. Nebel s. 276
 Hygumbjerg, Hygum s. 75
 Hyllerslev, Janderup s. 94, 267
 "Hægård"? (Hvilshøjgård)?, Ø.
 Brønderslev s. 385
 Hærup, Klejtrup s. 37
 Høgild, V., Rind s. 501
 Høgsholt, Hover s. 384
 "Høgstrup" (Højstrup i Torslev s.?)
 280
 Højrup, Lejrskov s.? 261
 Hørby s. 72, 102
 Høming s. 414
 Håls, Gunderup s. 10
 Hår, Haldum s. 34, 134
 Håsum s. 5
- Ilbjerg, Rybjerg s. 248, 264, 265
 Irup, Hørdum s. 300
 Iversnæs, Husby s. 337
- Janderup s. 89, 94, 168, 267
 Jebjerg s. 32, 116, 138
 "Jebjerg Tykkie" Jebjerg s. 144
 "Jegelstad" (Ingelstad)? i Skåne 338
 Jelling s. 273, 329, 397
 Jelling syssel 332
 "Jellinggård" (Ellinggård), Elling s.
 128
 Jellingsmark, Ramme s. 128, 130
 Jennum, Skibet s. 329
 Jerlev h. 273
 Jemit, Hammel s. 9, 210, 259,
 371, 378
 Jested s. 180
 Jestrup, Sønderhå s. 301
 Jomfruens Egede, Ø. Egede s. 140
 Jonstrup, Skjød s. 28, 29
 Jordberga, Skåne 338
- Juellingsholm, Sdr. Omme s. 143
 Jungetgård, Junget s. 87
 Jørsbygård, Jørsby s. 30
- Kabbel, Nørlem s. 128, 259,
 326, 360, 415
 "Kagisbaall" Fabjerg s. 294
 Kalvslund h. 179, 318
 Kalvslund s. 149, 180
 Kalø len 414, 465
 Kalø slot 103, 404
 Kamstrup, Nr. Nissum s. 294
 Kartoffe, Tårs s. 87
 Karup s., Lysgård h. 411
 Kastbjerg, Dybe s. 158, 203
 Kastkær, Lunde s. 251
 Kastrup, Testrup s. 37
 "Kiolddall" Lyne s.? 14
 Kioldgård, Tørrild h. 273
 Kielstrup, Ove s. 102
 "Kierche huelse" (Kirke Helsinge) s.
 412
 Kierd, Lønborg s.? 256
 Kierup, Janderup s. 53
 "Kiet herid" (Kær h.) 320
 Kirke Helsinge s. 412
 Kirkeby, Trans s. 204
 Kirketorp, Næsborg s. 6
 Kjelder, Lomborg s. 303
 Kjeldgård, Selde s. 142, 226
 Kjellerup mark, Svenstrup s. 4
 Kjellerup s. 450
 Kjellerup, Svenstrup s. 355, 457
 Kjelst mærsk, Janderup s. 251
 Kjær, Skodborg h.? 158
 Kjærgård birk 145, 146, 148, 150,
 193
 Kjærgård, Skjem s. 95
 Kjærgård, Ål s. 146, 148, 150

- Klarupgård, Klarup s. 1
 Kleitrup, Klejtrup s.? 30
 Klinkby s. 204
 Klokmose, Faster s. 95
 Kløvborg s. 406, 488
 Knarbjerg, Resen s. 429
 Knivholt, Flade s. 314
 Knolde, Sønderup s. 309
 Knude mark, Lyne s. 12
 Knudstrup, Granslev s. 9
 Knudstrup, Skåne 102
 Kogsbøl, Fabjerg s. 294
 Kokborg, Hvirring s.? 489
 Kokkedal, Torslev s. 8, 103
 Kokkevad, Skelund s.? 103
 Koklund, Oddum s. 463
 Kolding 164, 263, 271, 289, 296
 374, 412
 Koldinghus len 396
 Koldinghus 86, 106, 124, 125, 127
 Koldtoft, Nr. Home h. 440
 Kolle, Nr. Nebel s. 147, 149
 Kollerup, Sejlstrup len 386
 Kollerup s., V. Han h. 96
 Kollerup s., Tørrild h. 302
 Kollmarup, Kollerup s. 96
 Kongensgård, Nr. Nissum s. 159
 "Konghenslefflund", Sdr. Kongerslev s. 136
 Kongsgård, Lønborg s. 235
 Kongstedlund, Sdr. Kongerslev s. 136, 139
 "Konngslefflund" Sdr. Kongerslev s. 139
 Komum s. 98
 "Korspenngaard" (Korsbrødregård) i Ribe 383
 "Koumenis"? 261
 Kovtrup, Hammer s. 472
 Krabbesmark, Lomborg s. 128
 Kragelund s. 467
 Kragerup, Ørslev s. 450
 Kragis, (Kragris), Ølgød s. 253
 Krarup, Tistrup s. 80, 137, 212, 213, 250, 274, 411
 Krastrup, Farstrup s. 1
 Kristrup s. 418
 Krogager skov, Skjød s. 29, 140
 Krogsgårds hovsted, Sir s. 39
 "Kuoffuestrup" Rind s. 70
 Kvelstrup, Tved s. 87, 183, 185, 192, 250, 253, 254, 256
 Kvie, Ansager s. 65, 250
 "Kvindevadvig" Sunds s.? 69
 Kvisgård, Vråds h.? 488
 Kvistgård, Rom s. 299, 303
 Kvolbækdal, Skjød s. 29
 Kvolbækkrog, Skjød s. 29
 Kvong s. 146, 206
 Kvoming s. 104, 121
 Kvottrup, Hem s. 1, 124, 135
 Kyvling, Lønborg s. 226, 229, 233
 Kyø, Store Ajstrup s. 1
 Kærbygård, Kasted s. 348
 Kærtbøl, Farup s. 150
 Kærgård, Fabjerg s. 300
 Kærgård, Hunderup s. 88, 91, 451, 453
 Kærgårdsholm, Håsum s. 451
 Kærsgård, Brenderup s. 310, 354, 399
 København 44, 99, 113, 157, 335, 374, 424, 458, 465, 505
 Kølet (Køholt)?, Skibet s. 329
 Køholt, Skibet s. 384
 Kølskegård, Hallund s. 451, 453
 Kaarberggård, Skodborg h. 303
 "Kaarshøye" Ølgød s.? 249

- Lading s. 100
 Laen, Glesborg s. 67
 "Lam skov", Jebjerg s.? 144
 "Landall" Bølling h.? 114
 Landvig, Norge 313
 Langelund, Store, Gjellerup s. 502
 Langskov, Ødum s. 100, 143
 Langå s. 28
 Larbierre, Lerbjerg eller Laurbjerg
 s. 120
 Lavstrup, Lønborg s. 229, 234, 252
 Lavlund, Heming s.? 472
 Lem (Nørlem) s. 360
 Lemtorp, Nørlem s. 276, 360
 Lemvig byting 277
 Lemvig 326, 360, 367
 Lengsholm, Lendum s. 280
 Lerbjerg s. 28, 111, 135, 144
 Lerbæk, Elling s. 272, 457
 Lerbæk, Hover s. 168, 170, 329,
 349, 352, 393
 Lergrav, Avlum s. 117
 Lerskov, Agerskov s.? 261
 Lervad, Home s. 66, 80, 85, 93, 97
 "Lesthenn" Læsten s. 104
 Levring s. 490
 "Libstrup"? 363
 Lihme, Nørup s. 273
 Lilballe, Eltang s. 412
 Likdarum, Darum s. 119
 Likbech, Bølling h.? 95
 "Lille Brouf", Skarild s. 389
 Lille Vinding, Oddum s. 171, 225
 Lilledlund, Heming s. 392
 Lillerup, Ovsted s.? 133
 Lillevorde s. 11
 Lime s. 469
 Lind, Rind s. 486
 Lindbjerg, Ølgod s. 139, 179, 362
 Lindegård skov, Houlbjerg h. 29
 Linderumgård, Ugilt s. 457
 Lindknud s. 471
 Lindkær, Laurbjerg s. 120
 Lindsbol, Nr. Nissum s. 158
 Lindved, Stenløse s. 92, 118
 Lintrup s. 180
 Lisbjerg s. 354
 Lisbjerg, Dybe s. 203
 "Lisburgh" (Lisbjerg), Dybe s. 203
 List strand 148
 List, Ølgod s. 85, 250, 411
 Livland, 259
 Lomborg s. 128, 206
 Lund i Skåne 356
 Lund, Ansager s. 82, 87
 Lund, Gjellerup s. 255
 Lund, Lunde s. 251
 Lundby, Gjellerup s. 504
 Lundby, Vejrum s. 83
 Lundby? 259
 Lundbye, Lundby s. Slet h. 98
 Lundbygård, Hjerm h. 82
 Lundbæk, Bislev s. 136
 Lunde s. 251, 493
 Lundemark, Skjød s. 29
 Lundenæs len 201
 Lundenæs slot 137, 145, 162, 183,
 188, 201, 208, 250, 253, 254, 256,
 283, 350, 408, 428
 Lunderup, Varde s. 168, 184
 Lundgård, Gjellerup s. 504
 Lundsby, Lomborg s. 299, 303
 Lundsby, Oddum s. 24, 170, 463
 Lundsgård, Revninge s. 457
 Lundsmark, Sdr. Vium s. 283
 Lundtarp, Lunde s. 20, 52, 148,
 150, 217, 432
 Lustrup mølle, Lustrup birk 176

- Lyby s. 248
 Lybygård, Lyby s. 258
 Lydum præstegård, Lydum s. 45
 Lydumgård, Lydum s. 16, 217
 Lykkedyb, Slet h. 99
 Lykkegård, Fræer s. 307
 Lykkesgård, Vejrup s. 286
 Lynderupgård, Lynderup s. 272
 Linding, Torstrup s. 394
 Lyndtbee, Nøvling s.? 69
 Lyne s. 13, 107, 344, 428, 448
 Lyngbygård i Skåne 451
 Lyngø, ? 35
 Lyngholm, Hvidbjerg vesten Å s. 220, 457
 Lyngå s. Sabro h. 175, 451
 Lysgård h. 449
 Lysgård-Hids h. 499
 Lystrup, Kongsted s.? 135
 Lærkeholt, Ansager s. 87, 250, 411
 Læsten s. 104, 121
 Løftgård, Outrup s. 71
 Løgager, Them s. 451, 490
 Løgbjerg, Hove s. 317
 Løgstrup, Fiskbæk s.? 33
 Løjstrup, Laurbjerg s. 33, 112, 116, 120, 138
 Lønborg birk 198, 207, 221, 234
 Lønborg Bisgård 252
 Lønborg præstegård 253
 Lønborg s. 197, 228, 233, 234, 252, 431, 468
 Lønborggård 222, 234, 240
 Lønne præstegård, Lønne s. 147
 Lønne s. 146, 148
 Lørsted mølle, Haverslev s. 8
 Lørsted, Haverslev s. 7
 Låge, Sindbjerg s. 506
 Mådum kirke 399
 Magård, Nr. Bork s. 155
 Majgård, Mejrup s. 201
 Malle, Home s. 65, 250, 254
 Malling s. 127, 352
 Malmøhus 352
 Malt h. 76-383
 Maltbæk, Malt s. 76
 Manstrup, Bejstrup s. 96
 "Mardtzeberg", Ramme s. 206
 Margård, Vigerslev s. 457
 Mariager kloster 34, 66, 84, 102
 Maribo Kloster 53, 310
 Marsbjerg, Ramme s. 158, 206
 Marsdal, Skjød s. 29
 Marup, Skjem s. 113
 Marup, V., Skjem s. 458
 Mattrup, Tyrsting s. 489
 "Mayegård" Mejrup s. 201
 Megelsted møllested, Støvring h. 29
 Meilgård, Glesborg s. 67
 Meilhede, Sdr. Ring s. 278
 Mejlby, Lintrup s. 149
 Mejlgård gods 67, 136, 356, 465
 Mejls, Varde s. 87, 93
 Mejlstrup mark, Sabro h.? 101
 Mejlvang, Ølgod s. 250
 Melby, Skærbæk s.? 180
 Merringgård, Koming s. 393
 Merrild, Vildbjerg s. 68
 Middelhede, Sdr. Rind s. 278
 Mindstrup, Hvejsel s. 114
 Mogenstrup, Grinderslev s. 266
 Mogenstrup, Årstrup s.? 279
 Møllerup, Ørum s. 121
 Mols h. 354
 Monstrup, Rostrup s. 102
 Morsbøl, (Mosbøl) i Strellev s.? 477
 Morsbøl, Grindsted s.? 477

- Mosbøl, Strellev s. 15
 Mosevraa, Oksby s. 150
 Mosgård, Home s. 250
 "Mossbill" Strellev s. 15
 Mudden, Holland 366
 Mulballe, Granslev s. 136
 Mullesgård, Lomborg s. 303
 Munkdrup, Kristrup s. 418
 "Munkedragts lænke på Dybet",
 ved Nibe 337
 Munkegård, Seem s. 176
 Musholm, Vandfuld s. 204
 "Musindtved" Nørlem s. 361
 Mægøbæk, Vandborg s. 75
 Mø, Resen s. 303
 Møgelgård, Lønborg s. 242
 Møldeng, Ansager s.? 250
 Mølgård, Egvad s.? 197, 199
 Mølgård, Havbro s. 376
 Mølgård, Lomborg s.? 75
 Møllebjerg, Grimstrup s. 276
 Møltrup, Lomborg s. 300
 Møltrup, Timring s. 313
 Mørup, Rind s.? 144

 Nagbøl, Skanderup s. 261
 Navr s. 39, 83
 Nebel s. 147, 151, 194
 Nebel s. 218
 Nebel, V. Vandet s. 124
 Nebel, Vester s. 386
 Neder Feldborg, Haderup s. 160
 Nederby, Felding s. 390
 "Negers mølle" Houlbjerg h. 29
 "Neuell" Nebel s. 403
 Nibe 337
 Nielstrup, Rud s.? 143
 Nielstrup, Vivild s. 74
 Nim h. 398

 Ning h. 127, 323, 352
 Nissumby, Nr. Nissum s. 159, 300
 Nollund, Grindsted s. 213
 Nordenkær, Lomborg s. 206
 Nordenkær, Møborg s.? 294
 Nordenå, Hemmet s. 109, 184
 Norge 378
 Norring, Folby s. 100
 Nybo, Sunds s. 68
 Nyborg 92
 Nygård, Sunds s. 466, 486, 487, 496
 Nykirke, Ø. Nykirke s. 125
 Nyland, Sdr. Bork s. 183, 193
 Nymands Hussted, Bork s.? 71
 Nystrup, Vang s. 320
 Nysum, Ravnkilde s. 103
 Nærild mark, Lyne s. 14
 Nærild, Lyne s. 162
 Næs i Skåne 300
 Næs, Blenstrup s. 1
 Næsbjerg s. 276
 Næsborg s. 6
 Næstholt, Snejbjerg s. 68
 Nørager, Nees s. 87, 159, 293, 299
 Nørby, Hygum s. 204
 Nørbækgård, Nørbæk s. 129, 348,
 355, 457
 Nørbølling, Folding s. 76
 Nørgård, Bælum s.? 308
 Nørgård, Hjortdal s. 31
 Nørhede, Lyne s. 13
 Nørholm, Torstrup s. 16, 77, 208,
 253, 271, 283, 351
 Nørholms birk 350
 Nørkærgård, Nr. Bork s. 155, 436
 Nørludsholm, Romdrup s. 2
 Nørlund, Ravnkilde s. 259
 Nørre Dyrs h. 67
 Nørre Farup s. 150

- Nørre Home h. 12, 105, 107, 155,
169, 180, 193, 224, 265, 283, 396,
430, 449, 460, 461, 468
Nørskov, Lindeballe s. 273
Nørtarp, Strellev s. 12, 216
Nørvang h. 302, 331, 448
Nørrå, Bramminge s. 271
Nøtten, Ferslev s. 26
Nøvling s. Fleskum h. 10, 26
Nøvlingsskov, Nøvling s. 69
- Obbekær s. 316
Obling, Sdr. Bork s. 105, 145,
165, 172, 183, 192, 226, 282, 341,
431, 460, 470, 503
Obstrup, Mårslet s. 9
Odby s., Thyholm 146
Odden, Mygdal s. 103, 139
Odder kirke 126
Odder s. 126, 281
Odderup, Oddum s. 170, 226
Oddum præstegård 171
Oddum s. 170, 224, 254, 373, 461
Odense 92, 117
Oksby s. 151, 493
Oksvang, Skast s. 276
Old, Skjem s. 114
Oldager, Skjem s. 208
Olling, Torstrup s. 80, 85, 149, 271
Omme, V. Nykirke s. 125
Omvrå, Blåhøj s. 331
Ondaften, Kalvslund h. 150
"Onløfgaard" Øslev s. 96
"Opelstrup"? 259
Opperby, Lem s. 5
Orelund, Sandager s. 128
"Orloffgaardt" Skræm s. 88
Orup, Bølling h.? 95
Orup, Kvoming s. 104
- "Oslegord" Skræm s. 87
Ottedal, Fjaltring s. 75
Oustrup, Ørre s. 143
Outrup s. 251, 493
Over Fussing, Ø. Bjerregrav s.
121, 124
Overby, Rom s. 294, 299
Overgård, Sdr. Bork s. 193, 430,
431
Overgård, Udbyneder s. 53
Ovnbøl, Torstrup s. 253, 271
Ovstrup, Toming s.? 136
- Pagård, Hemmet s. 197, 428
Pallisbjerg, Staby s. 39, 139
Palstrup, Højbjerg s. 136
Pandum, Vokslev s. 87, 104
Pasgård, Hygum s. 204
Pilgård, Resen s.? 303
Pilgård, Rom s.? 299
Plejlstrup, Sønderup s. 309
Plovmandsgård, Ramme s. 203
Pobøll, Hoven s. 71
Poulstrup, Dall s. 26
Prebengård, Fabjerg s. 294, 415
Prellem, Galten h.? 116
"Priors løkke" Nim h. 398
Provstegård, Hjerm h. 82
Præstbjerg skov, Jebjerg s. 32, 116
Præstbro, Oddum s. 463
Præstby, Nr. Nebel s. 251
Præstholm, Gosmer s. 402
Pugelund, Oddum s. 172
Pugholm, Dybe s. 204
Puglund, Oddum s. 463
På Bjerg, Hjerm h. 83
På Bjerg, Lomborg s. 303
På Bjerg, Skodborg h. 294
På Bjerg, Skodborg h. 303

- "På maye" Skodborg h. 303
 Påbøl, Hoven s. 71, 106
 Påkær, Hygum s. 204, 205
 Pårup, Them s. 489
- "Quilstrup" (Kvelstrup), Tved s. 183
- Rabæk, Oddum s. 225, 463
 "Raffenkier Agger" Lyne s.? 20
 "Raffuen Kierd hyff" Lyne s.? 22
 Ramme s. 128, 158, 204, 345, 423
 Rammegård, Ramme s. 130, 131, 158
 Ramsing s. 5
 Randers 133, 140, 365, 399, 452, 465
 Randlev s. 126
 Randrup? 306
 Ravnholt, Gesten s. 261
 Ravnholt, Herrested s. 360, 377
 Ravning, Kalvslund s. 149, 180
 Ravnsbjerg, Skads h. (Findes ikke) 359
 Ravnsbæk, Lomborg s. 206
 Rebelsig, Vejrup s. 286
 Rebstrup mølle, Sønderup s. 309
 Rebstrup, Sønderup s. 87
 Reefdal, Skjød s. 28
 Reese, Gerding s. 66
 "Reffscho" (Refskov), Hove s. 317
 "Reffuin" Vind s.? 114
 Refs h. 301, 497
 Refs, Komdrup s.? 66
 Refsgård, Outrup s. 45
 Refshale, Hove s. 204
 Refskov, Hove s. 317, 344
 Refsnæs, Komdrup s. 1, 336
 Regensborg 72
 Rejsby s. 346
- Rejstrup, Sønderbæk s. 104
 Resenby, Resen s. 303
 Restrup, Sønderholm s. 258, 307
 Rettrup by, Brøndum s. 248
 Ribe domkirke 137
 Ribe gæsteting 448
 Ribe hospital 123
 Ribe latinskole 97
 Ribe stift 506
 Ribe 4, 13, 35, 65, 81, 94, 105, 107, 112, 122, 137, 200, 209, 211, 225, 245, 253, 362, 367, 387, 474, 477, 493, 506
 Riberhus 146, 148, 150, 153
 "Rimlund" Grimlund?, Hoven s. 275
 Rimsø s. 67
 Rind præstegård, Rind s. 69
 Rind s. 37
 Rinds h. 37
 Ringive s. 448, 506
 Ringkøbing 333, 363, 367, 387, 490
 Ringøje (Ringive) sogn 448, 506
 Ris, Grønbæk s. 392, 413, 421
 Rise, Gerding s. 66
 Riskiergård, Tim s.? 95
 Ristrup, Sabro s. 42
 Risumgård, Borbjerg s. 37, 72, 201, 210
 Rodtenseje gods 125
 Roesgård, Rom s. 299
 Rold s. 102
 Rolsøgård, Rolsø s. 348
 Rom s. 300, 360
 Romalt, Kristrup s. 418
 Romdrup mark, Romdrup s. 3
 Rosborg, Mønsted s. 309
 Rosdal, Engbjerg s. 204
 Rosendal, Oddum s. 463
 Roskilde 117

- Roslev mølle, Roslev s. 248
 Roslev s. 247, 248
 Rostrup s. 66
 Rotbøl, Home s. 86
 Rottarp, Outrup s. 148, 150, 476
 Rovst mølle, Grimstrup s. 276
 Rovsthøje, Grimstrup s. 276
 "Ruannes Eng" Outrup s.? 52
 Rybjerg s. 248, 266
 Ryskær, Glesborg s. 67
 Rærup, Grinderslev s. 247, 264, 265
 Rævdal, Skjød s. 28
 Rævshoved, Volling s. 113
 Rødding h. 3, 5
 "Røgebø" (Ryborg), Ø. Hassing s. 320
 "Rømme" (Rom)?, Rom s. 361
 Rørbæk, Flødstrup s. 457
 Rørkær bæk, Skibbild s. 69
 Røsterup (Råstrup), Hundborg s. 457
 Røved, Ødum s. 143
 Råhede, Hviding s. 81
 Råstrup, Hundborg s. 457
- Sabro h. 34, 100, 134, 175, 451
 "Sæde" (Nørre Snede) s. 406
 Sahl s., Ginding h. 371, 379, 497
 Sahl s., Houbjerg h. 34, 135
 Saltholt, Heming s. 499
 Salling Nørre h. 247, 264
 Salling, Skarp Salling s. 98
 Sallinggård, Skarp Salling s. 98
 Sallsted (Sulsted) s. 320
 Sandbjerg, Sunds s. ?69
 Sandby, Haldum s. 34, 101
 "Schybye" (Skibby), Harlev s. 348
 Sct. Knuds kirke, Odense 118
 Sct. Knuds slot 92
- Sebbekloster 127, 419
 "Sebegård" (Søbygård), Søby s. 240
 Seding, Bølling h. 95
 Seem s. 176
 Seemgård, Seem s. 176
 Sejl, (Sejlfloed), Funder s. 466, 469
 Sejlfloed, Funder s. 466, 469, 499, 501
 Sejling s. 143
 Sejlstrup len 385
 Sejlstrup s. 309, 385
 Sejrup, Oddum s. 180
 "Selsbøl" (Sjælsbøl), Egvad s. 232
 Sepstrup, Them s. 489
 Serridslev, Nebel s. 392
 Serridslevgård, Nebel s. 330
 Sevel s. 493
 Skamstrup, Øse s. 271
 Siem s. 66
 Sig, Torstrup s. 85, 250, 254, 271
 Silkeborg kro 413, 422, 426, 451
 Silkeborg slot 416, 451
 Silstrup, Skarrild s. 389
 Simested s. 37
 Sinderup by, Ydby s. 497
 Sinding, Bølling h. 489
 Sindinggård, Sinding s. 129, 457
 Sir s. 83
 Sjelle Skovgård, Sjelle s. 354
 Sjællandsfars landsting 412
 Sjælsbøl, Egvad s. 186, 283
 Sjørup, Anst h. 262
 Skadbergh, Sir s. 39
 Skade, Klovborg s. 406, 506
 Skader s. 127
 Skads h. 78, 152, 275, 359
 "Skalckhif" Fjaltring s. 203
 Skalkhøj, Fjaltring s. 203
 Skallebæk mølle, Seem s. 176

- Skals s. 37
 Skamstrup, Øse s. 271
 Skanderborg len 413
 Skanderborg slot 370
 Skarp Salling s. 308
 Skartved, Sdr. Bjert s. 159
 Skavange, Torslev s. 308
 Skedsbøl, Lunde s. 251
 Skelund s. 66, 103
 Skibbild mark, Skibbild s. 69
 Skidengård, Vandborg s. 159
 Skikkild, Hjerm h. 83
 Skindbjerg, Kastbjerg s. 67
 Skive 266
 Skivehus len 247
 Skivehus 103
 Skjem Kjærgård, Skjem s. 95, 113
 Skjem s. 113, 351
 Skjoldlev, Lading s. 100
 Skjød s. 9, 133, 134, 175, 450
 Skodborg h. 158, 293, 299, 303
 Skodborg, Gudum s. 429
 Skodborg, Vejen s. 313
 Skodsbøl, Oddum s. 171
 Skodsvad, Oddum s. 463
 Skomstrup, Mårslet s. 272
 Skov, Ramme s. 158
 Skovbølling, Malling s. 127
 Skovgård, Galten h. 34
 Skovgård, Sjelle s. 30
 Skovgård, Ø. Starup s. 34
 Skovmose, Vandborg s.? 203
 Skriversgård, Skjød s. 28
 Skrumsager, Sdr. Bork s. 208
 Skærbæk s. 72
 Skærbæk, Glesborg s. 67
 Skærpinggård, Kettrup s. 96
 Skøde, Bække s.? 106
 Skødstrup s., Ø. Lisbjerg h. 300
 Skåne 259, 422, 451
 Skaarupgård, Tolne s. 261
 Slet h. 98, 308, 420
 Slet, Hjortdal s.? 303
 Slettegård, Hjortdal s. 1, 96
 Slot, Sdr. Bork s. 189
 Smedsgård, Hygum s. 158
 Smedshave, Engbjerg s. 75
 Smerupgård, Hvidbjerg s. 301
 Sminge, Voel s. 416
 Snabe, Hove s. 75, 204
 Snebbom, Snæbum s.? 71
 Snebjerg s. 68
 Snepsgård, Seem s. 176
 Sneum s. 35
 Snittrup, Lunde s. 448
 Snorup, Home s. 249
 Snorup, Tistrup s. 82
 Sodborg, Rom s. 1, 59, 293, 299
 Solbjerg, Skast s. 276
 Sorø skole 56
 Sostrup, Gjernild s. 131, 401
 Spangsbjerg, Brøndum s. 276
 Spillemands mark, Ø. Home h. 80
 Spøttrup by, Halling s. 126
 Staby Kærgård, Staby s. 160
 Stagsted, Sejlstrup s. 96
 Starup, Ø. Starup s. 386
 "Staumgaard" (Stånum), Kristrup s. 418
 Stavsø, Henne s. 147
 "Staxste" (Stagsted), Sejlstrup s. 96
 Stenalt, Ørsted s. 1, 104, 113, 259
 Stenderup i Koldinghus len 403
 Stenderup s. 85, 93, 250, 253, 254, 274
 Stenderup, Ansager s.? 137
 Stenderup, Føvling s. 76
 "Stendop" Stenderup s.? 85

- Stenholt, Kragelund s. 490
 Stensgård, Sdr. Bork s. 193, 197, 198
 Stensgård, Tørrild h.? 273
 Stenshede, Volstrup s. 157
 Stenstrup, Rostrup s. 102
 Stenum s. 220, 260
 Stenvad, Glesborg s. 465
 Stjernholm, Horsens 398
 Stokholm, Nr. Nissum s. 299
 Stokkedal, Humlum s. 303
 "Storkens lænke" ved Nibe 337
 Storvorde birketing 2
 Stouby s. 453
 Stoubygård, Grinderslev s. 264, 265
 Stoustrup, Oddum s. 463
 Stovgård, Tørring s. 139
 Strandbjerggård, Humlum s. 323, 350
 Strandet, Ørum s. 99, 113, 119, 124
 Strebdrup, Houlbjerg h.? 74
 Strellev s. 15
 Strellev Kærgård 12, 464
 Stret, Slet h. 98
 Strudvad, Janderup s. 270
 Strømmesbøl, Oddum s. 24, 463
 Stubberkloster, Sevel s. 88
 Stubbetorp, Sevel s. 88
 Stubdrup, Harte s.? 100
 Stundsigt, Home s. 271
 Stuur På, Storbjerg?, Lomborg s.? 299
 Stuur, På, Tørring s.? 299
 "Styffisbill" Sir eller Navr s. 39
 Styg, Lønborg s. 198, 235
 Størsbøl, V. Nykirke s. 125
 Støvenstrup, Galtan h. 31
 Støvlbæk, Nr. Nissum s. 294
 Stånum, Krstrup s. 418
 Stårup, Højslev s. 87
 Stårupgård, Højslev s. 103, 387
 Sulsted s. 320
 Sunds h. på Fyn 127
 Sunds s. 68
 Sundstrup, Ulbjerg s. 259
 "Suollsagger" Ø. Bjerregrav s. 104
 Surhave, Brørup s. 76
 Svejstrup mark, Lyngå s. 101
 Svejstrup, Råsted s.? 31
 Svendsgård, Fabjerg s.? 112
 Svenstrup, Tårs s.? 96
 Svinding, Ålum s. 9, 121, 124
 Svorbæk, Odder s. 281
 "Syeshoff" Bredsten s. 273
 "Syre Closther" Sir s. 39
 Sædding, Nr. Nebel s. 145, 148, 476
 Søballe, Veng s. 347, 371
 Søbygård, Søby s. 42, 240
 Sødal, Rødding s. 210
 Søgård, Anst h. 261
 Søgård, Bøvling s.? 159, 293
 Søgård, Hove s.? 158
 Søgård, Nors s. 423
 Søgård, Nysogn s. 350
 Søgård, Vandfuld h. 203
 Søbuse, Ål s. 148
 Sølvesten ejendom, Skjød s. 9, 28
 Sølvesten mark, Skjød s. 134
 Sønder Lem, Lem s. 5
 Sønder Thise, Thise s. 247
 Sønder Tranders s. 10
 "Sønderbeg" Sønderbæk s. 104
 Sønderborg 200
 Sønderby, Skodborg s.? 294
 Sønderbygård, Borris s. 142
 Sønderbæk s. 104, 121
 Sønderbækgård, Sønderbæk s. 348
 Søndergård i Terpet 1

- Søndergårde, Rørup s. 92
 Sønderhald h. 127, 414
 Sønderholm s. 259
 Sønderlyng h.120
 Sønderskov, Folding s. 88
 Søndervang, Tranekær s. 279
 Sørup, Torsted s. 387
 Søslev, Bredsten s. 273
- Tagstrup, Øls s. 85
 Tanderup i Han h. 489
 Tanderup, Haverslev s. 96
 Tanderup, Snejbjerg s. 68, 141,
 144, 176, 199, 274
 Tange, Torstrup s. 87, 250
 Tangsgård, Gudum s. 429
 Tangsgård, Hjerm h.? 91
 Tangsvad, Outrup s.? 52
 Tarm Bisgård mølle 408
 Tarm Bisgård 243, 428, 430, 477
 Tarm mølle, Egvad s. 199, 232
 Tarm 14, 229, 253, 283, 343, 408
 Tarp, Lunde s.? 251
 Tarp, Ølgod s.? 71
 Tarum, Kalvslund h. 149
 Tastrup, Torstrup s. 350
 Taubrou, Nr. Nissum s. 294
 Telling, Hjerm s. 211
 Telling, Lerup s. 7
 Terpæger, Sneum s. 35
 Terpit, Vadum s. 320
 Testrup s. 37
 Them s. 427, 466
 "Thing Weie" Lyne s. ? 14
 Thise s. 247
 Thise, Nørre, Thise s. 264, 265
 Thise, Sdr., Thise s. 247, 266
 Thisted 219, 378
 Thistrup, Tistrup s. 250, 350
- "Thobyll" (Tobøl), Stenderup s. 383
 Tholstrup, Ulbjerg s.? 37
 Thoming s. 114
 Thorsølund, Thorsø s. 135
 Thostrup, Hvam sogn? 37
 Thostrup, Oddum s. 172
 Thri?, Nr. Home h.? 156
 Thulsholms Mæe, Houlbjerg h.? 102
 "Thumb" (Thom) i Norge 457
 Thyholm 146
 "Thønne Birle"? 261
 "Thøstrup" (Tøstrup), Oddum s. 163
 Tidemandsholm, Tårs s. 457
 Tim hovedgård, Tim s. 300, 399
 Tim s. 175
 Tinggård, Skodborg h. 294
 Tingstrup, Thisted landsogn 323
 Tinning, Folby s. 100
 Tiselholt, Vejstrup s. 311
 Tistrup s. 97, 213, 436
 Tjele, Tjele s. 124, 134, 334
 Tjæreborg s. 275
 Tjørring s. 255
 Tjørring, Heming s. 68
 Tobøl, Føvling s.? 76
 Todbøl, Kallerup s. 360
 Toftthøj, Gadbjerg s. 70
 Toftnæs, Alslev s. 54, 153
 Toftum, Hemmet s. 476
 Tollund, Funder s. 469, 487
 Tollundgård, Funder s. 486
 Tolstrup, Dølby s. 248
 Tolstrup, Næsby s. 6, 98
 Tordal, V. Grønning s. 247
 Tordrup, Ørum s. 9
 Torlund, Lille, Ejstrup s. 496
 Torlund, Ølgod s. 144
 Torstedlund, Årestrup s. 1, 124
 Torstlund, Thorsø s. 135

- Torstrup s. 254
 Torup, Simested s.? 37
 Tostrup kær, Skjød s. 28
 Tostrup, Vellev s. 133, 134
 Tostrupgård, Øls s. 85
 Tovborg, Nr. Nissum s. 294
 Trabjerg, Borbjerg s. 112, 160, 498
 Trabjerggård, Gudum s. 141
 Trans s. 204, 345
 Transbøl, Home s.93
 Tredje, Sdr. Lem s.146, 387
 Trinderup, Hvomum s. 376
 Troidholm, Holsteinborg s. 145
 Trudsholm hdg. 1, 19, 205, 248, 259
 Trustrup, Lyngby s.? 407
 Trængstrup, Sønderup s. 309
 Tued, Dalby s.? 92
 Tulstrup, Hvam s. 37
 Tulstrup, Ulbjerg s.? 37
 Tulstrup? 363
 Tuskær, Fjaltring s. 204
 Tustrup i Kalø len 414
 Tustrup, Jebjerg s. 266
 Tved s., Mols h. 358
 Tvingstrup, Ørridslev s. 392
 Tygestrup, Undløse s. 348, 408, 428
 Tyrstrup h. 159
 Tøfting, V. Vandet s. 219
 Tømmerby, Sneum s. 35, 271, 459
 Tønding, Tistrup s. 80, 93, 177, 214, 434
 Tønsberg 365
 Tøming len 73
 Tørrild h. 273, 302
 Tørrild, Nørup s.? 282
 Tørring h. 329
 Tørring s. 489
 Tøstrup, Oddum s. 172, 463
 Tånnum s. 87
 Tårs s. 157
 Tårup, Aggersborg s. 96
 Udegård, Tistrup s. 97
 "Udsbøll" (Adbøl) Strellev s. 164
 Udstrup, Sdr. Nissum s. 9
 Uhre, Ikast s. 499, 501
 Ulbjerg s. 37
 Uldbæk, Lyne s. 15, 283, 447
 Ulfborg h.114
 Ulfborg s. 387, 491
 Ulkær i Nørvang h. 448
 Ulsund, Nees s. 101, 127, 130, 146, 159
 Ultang, Skjød s.? 28
 Underbjerg, Lomborg s. 300
 Ure, Tistrup s. 82
 Urlev, Skåne? 259
 Vadsøkærgård, Tørring s. 141
 Vallund, Ølgod s. 14, 65, 80, 179, 206, 214, 236, 251
 Valkø, Valløby s. 375
 "Valsø" (Hvalsø) i Skåne? 177
 Vandborg s. 75, 346
 Vandfuld h. 74, 130, 158, 203, 205, 344
 Vang s. 320
 Vang, Sulsted s. 5
 Vang, Ø. Nykirke s. 125
 Varde byting 77, 267
 Varde mølle 77
 Varde retterting 70
 Varde s. 152
 Varde syssel 114
 Varde 42, 50, 106, 182, 201, 267, 325, 340, 367, 387, 394, 430, 453, 461, 476, 491

- Varhogård, Gørding s. 217, 440
 Varisbøl, Lønborg s. 240
 Vattrup, Thoming s. 113
 "Vd" (Udegård) Tirstrup s. 97
 Ved Kirken, Bøvling s. 299
 Vedsted s. Gram h.? 72
 Vedø, Koed s. 354
 Veggervlev s. 67
 Vejby, Rødding h. 5
 Vejby, Vejby s. 5
 Vejers, Oksby s. 149, 436
 Vejle 86, 332, 383, 386, 407, 409, 453
 Vejlskovgård, Odder s. 581
 Vejrum kirke, Vejrum s. 82
 Vejrum s. 30, 133
 Vejrup s. 284
 Vejsmark, Grinderslev s. 264, 265
 Velds, Ørum s. 120
 Vellev s. 9, 135, 140, 175
 Vellum, Håsum s. 100
 Vendelbo stift 306, 497
 Vennergård, Velling s. 223
 Venning, Ålum s. 121
 Vesløsgård, Vesløs s. 313
 Vestbjerre, Granslev s.? 140
 Vester Assels på Mors 5
 Vester Home h. 45, 89, 145, 193, 217, 251, 267, 325, 433
 Vester Lem, Lem s. 5
 Vester Lindhøje, Outrup s. 50
 Vester Nethen mark, Galten h.? 31
 Vester Vandet s. 220
 Vesterbæk, Øse s.? 271
 Vesterbølle s. 37
 Vesterænd, Ballum s. 147
 Vestergård, Farsø s. 302
 Vestergård, Nr. Bork s. 12, 173, 181, 192, 221, 224, 226, 256, 283, 394, 430, 476
 Vesterkær, Tirstrup s. 214
 Vestermølle, Raming s. 158
 Vestervig kloster 306
 Vestkær, Ølgod s. 71, 249
 Viborg 33, 168, 171, 278, 279, 292, 314, 371, 378, 379, 406, 450, 474
 Vibæk vad, Alslev s. 271
 Villestrup, Astrup s. 99, 119, 136, 158, 159, 210
 Vimtrup, Lintrup s. 180
 Vind s. 114
 Vindblæs s. 98
 Vindelbovej, Kollerup s.? 96
 "Vinder Skøf", Galten s. 116
 Vindgab, Vind s. 114
 Vinding, Lille, Oddum s. 171
 Vindinge, Fyrendal s. 375
 Vindingegård, Fyrendal s. 415
 Vinge, Nr. Vinge s. 87
 Vingegård, Nr. Vinge s. 104
 Vinkel, Houe s. 204
 Vinkel, Sdr.?, Heldum s. 327
 Vinkelgård, Heldum s.? 128
 Vinkelholm, Sahl s. 140
 Vinterslev, Galten s. 116
 Visborggård, Visborg s. 1, 139, 378
 Viskum s. 120
 Viskumgård 323, 350, 356, 457
 Visselbjerg, Alslev s. 151
 Vissing, Galten s. 100, 135, 143
 Vitskøl kloster 98
 Vittarp, Oddum s. 180, 226, 249, 250, 253, 343, 373, 435, 463, 474
 Viuf s. 386
 Vium s. 16, 107, 183, 192
 Vium, Gudum s. 293
 Vive s. 66
 Vivild s. 111, 116, 135

- Vivild, Lyngå s. 101
 Voergård, Voer s. 308
 "Voffuert" (Viuf) s. 404
 Vognslund, Ølgod s. 200
 Voldbjerg, Hee s. 430
 Volder, Ramme s. 74, 130, 158,
 203, 344
 Vollerup, Em s.? 260
 Volling s. 5
 Volsted s. 26, 336
 Volstrup, Ålum s. 121, 124
 Vonge, Ø. Nykirke s. 125
 Vorgod s. 492
 Vorgård, Bælum s. 139
 Voming s. 120
 Vosborg, Liden, Ulborg s. 363
 Vosborg, Ulfborg s. 116
 Vostrup, Lønborg s. 206, 221, 228,
 252, 262
 Vrads h. 405, 406, 466, 469, 472,
 488, 496
 Vranderup, Seest s. 261
 Vranum, Almind s. 411
 Vrejlevkloster, Vrejlev s. 101
 Vrongstrup mark, Houlbjerg h. 136
 Vrøgum, Ål s. 89
 Vrå, Fjaltring s.? 204
 "Vurup", Fleskum h.? 10
 Vust s. 96
 Væbnersholm, Føvling s. 136, 208
 Værum s. 116
 Væth, Ørum s. 100, 120, 138

 "Waerspill", Lønborg s. 240
 "Wahre" (Varde) 152
 "Wedrup" (Vejrup)? 287
 "Weldlund" Ølgod s. 14
 "Wenite" Ørum s. 138
 "Werløf" Vellev s. 135

 "Wemborg" (Sdr. Vosborg)? 338
 "Werup Øer" (Vorupør), Hundborg
 s. 378
 "Werup" Oddum s. 105
 "Wethen" Ørum s. 120
 "Wettind" Ørum s. 100
 "Wi",? 201
 "Wifwe" (Vive) s. 66
 "Willse"? 26
 "Wilslag" (Vilslev)? 287
 "Wr" (Uhre), Ikast s. 499
 "Wrandomb" (Vranum), Almind s.
 411
 "Wreløf kloster" Vrejlev s. 101
 "Wyffelt" Lyngå s. 101
 "Wywel" Vivild s. 116
 "Waare" Varde 153

 Yderik, Torstrup s. 82-250-271

 Øksendrup s. 113
 Ølby s. 83
 Ølgod s. 94, 97, 200, 250, 468, 477
 Ølluf, V. Nebel s. 56
 Ølstup s. 491
 Ølstup, Skader s. 127
 Ølstup? 349
 Ørgård, Resen s. 303
 Ørlund, Ørbæk s. 311
 Ømdrup, V. Homum s. 376
 Ømhoved, Snejbjerg s. 68, 142, 144
 Ørre s. 160
 Ørnild, Fårup s. 138
 Ørskov, Snejbjerg s. 68
 Ørslev, Torslev s. 280
 Ørslevkloster 139, 450
 Ørsted s. 398
 Ørting s. 127, 402
 Ørum kirke, Ørum s. 33

- Ørum s. Hassing h. 219
 Ørum s. 120, 211
 Øslevgård, Øslev s. 96
 Østbæk, Ølgod s. 200
 Øster Borup, Ferring s. 204
 Øster Home h. 65, 78, 80, 81, 85,
 93, 97, 200, 212, 213, 249, 250,
 253, 411, 434
 Øster Lindhøje, Outrup s. 50
 Øster Lisbjerg h. 407
 Øster Nykirke s. 125
 Øster Skjem, Skjem s. 113
 Østerballe, Hoed s. 354
 Østerend, Ballum s.? 147
 Østergård i Skelund, Skelund s. 66
 Østergård, Handbjerg s.? 39
 Østergård, Lyne s. 20
 Østergård, Tistrup s. 163, 178
 Østergård, Vellev s. 28
 Østergård, Åsted s. 103
 Østerhoved, Nøvling s. 69
 "Østetall" (Øster Halne), Vadum s.
 319

 Åbjerg, Vedersø s. 101
 Åbølling, V. Åbølling s. 72
 Åderup, ? 71
 Aaelbye,? 130

 Ågård, Kettrup s. 272
 Ågård? 260
 Åkær len 282
 Ål s. 325, 341, 470
 Ålborghus 32, 102
 Ålborg slot 175, 266
 Ålborg 8, 258, 304, 420
 Ålegård, Skræm s. 87, 88
 Ålling, Ansager s. 425
 Ålum s. 124
 Århus 30, 324, 339, 401, 426, 427
 Århus byting 334
 Århus kapitel 358, 401
 Århus stift 405
 Aarhusgård 339
 Årre s. 276
 Års h. 419
 Års s. 393
 Årslev s. Sønderhald h. 74
 Årup, Kvoming s. 104
 Årup, Vellev s.? 29
 Åst, Lindeballe s. 273
 Åstrup (Astrup), Grinderslev s. 331
 Åstrup, Grinderslev s. 87
 Åstrup, Sct. Hans s. 259

Emneregister.

I registret er der krydshenvisninger om de enkelte sager. Eks. "Adeligt gods, borgeres køb af" findes også under "Borgeres køb af adeligt gods". De mange skøder, der er medtaget, viser adelens familieforhold.

- Adeligt gods, borgeres køb af 360
- Afhugning af fingre for falsk vidne 278
- Afkald, for arv 490
- Ager, om rettighed til 141
- Anholdelse til Blåtåm 335
- Armod på grund af vejrlig og misvækst 318
- Artillerihest, uenighed om 212
- Arv og gæld undsiges 207, 304
- Arv til uægte søn 330
- Arv, at arve frit gods med ufri mand 311
- Arv, om arv fra Holland 490
- Arv, om at være medarving 457
- Arv, om samtykke af 128
- Arv, om ulovlig køb af 425
- Arv, om 282, 310, 313, 375
- Arv, testamente fra bamløs 506
- Arv, uenighed om 70, 201
- Arv, fravendelse af 382
- Arvelod, ekskluderet fra sin 457
- Badskærer årsag til død? 274
- Bandlysning i sognekirke 105
- Banemand, om oplædning af 398
- Barn født med liv, tvivl om 114
- Bededag, præst forsømmer at holde 233
- Bedrevet blodskam 151
- Begravelse, halshugget begravnes for lånte penge 165
- Begravelse, præst forlanger betaling for 236
- Betaling for hjælp 173
- Bevis på uskyld ved håndspåleggelse af død mand 266
- Blodskam, om bedrevet 151
- Blåtåm, efterlyst skal fængsles i 335
- Bondeeje, om pant i 210
- Bondeeje, tvivl om 467
- Bondeeje, uenighed om 201
- Bondegods, uenighed om 112
- Bondegård, om jordeggen 160
- Borgeres køb af adeligt gods 360

- Breve, hollandske om gældssag 362
 Brændevinsdruk, død af 449
 Brændt for trolddom 146
 Bundgarnstader, om 337
 Byggested, om placering af 95, 97
 Bænkebrev 230
 Bømegods, uenighed om 197
- Delsmål 86
 Djævelen skal betjene menighed 233
 Dokument med manglende segl 118
 Dokumenter nedgravet under svenskekrigen 350
 Dom, underkendelse af 354
 Drab dømt for 407
 Drabssag 219
 Drabssag, om 255, 274
 Drukkenskab, om præsts 427
 Død af brændevinsdruk 449
 Død, om årsag til 403
 Dødsårsag, om 284, 377
 Dømt for drab 407
 Dåb og kristendom, tvivl om 114
- Ejendom, om 272, 278, 280, 287, 302, 305
 Ejendom, om "laugbyden" af 486
 Ejendom, uenighed om salg af 190
 Ejendomstrætte 7, 11
 Ekskluderet fra sin arv 457
- Falsk pantebrev 359
 Falsk skøde 411
 Falsk vidne af misdæder 448
 Falsk vidne, afhugning af to fingre for 278
 Falskner, ulovlig dømt som? 417
 Fingre, straffes på 407
 Flødføring, tvivl om 302, 346
- Flytning af tingsted 249
 Foragtet retten 421
 Forarmede på grund af krig 250
 Forarmede 254, 294, 300, 408, 429
 Forbrænde kvinde, anklaget for at 205
 Forbud, mod at bruge kapitelsenge 474
 Forhørelse af sag 396
 Forligelsesbrev 168
 Formyndet, anklage mod 473
 Formyndet, om dårlig 399
 Formynderskab, om 355
 Forsegling, om bos 454
 Forsømmelighed, om postgangs 385
 Forsømmelse af prædiken 405
 Forsømmelse af værgemål 380
 Fortiet madskabsantegnelse, om 367
 Foster mord 334
 Fradømt enggrund og ejendom 329
 Frarøbet tiendekom 301
 Fravendelse af arv 382
 Fredløs og ransvoret 118
 Fredløs og rømt, svoret 219
 Fuldmagt til at sælge gård 496
 Fædrift og høslæt, om ret til 121
 Fædrift, om ret til fri 3, 120
 Fægning, om ret til fri 67
 Fæmon, ulovlig indtagelse af? 264
 Fæstebrev 137, 189
 Fæstebreve, uenighed om 81
- Gemmegods, ulovlig salg af 422
 Giftermål med ufri mand, 355
 Gods og formue, ulovlig salg af 327
 Gods, om ret til 113
 Gods, overdragelse af 465
 Grund og ejendom, om ret til 420
 Gæld betales med gård 470

- Gæld, om betaling af 217, 395, 402, 423, 458, 460
 Gælds fordring 304
 Gældsbreve, uden underskrift 168
 Gældsbreve, udstedelse af 498
 Gård og ejendom, om salg af 424
- Halshugget, lånt penge til begravelse af 165
 Halshugning 155
 Henrettets gods efterlyses 145
 Henrettets gods vurderes 147
 Herredsskel 3
 Holgrøft, om ulovlig grøftegravning 102
 Hollandske breve om gæld 362
 Humlekuler, om opsætning af 179
 Håndspåbyggelse på død mand 266
- Ihjelslagen af brændevinsdruk 449
 Ild, om uforsigtig omgang med 333
 Ildsvåde 275, 316
 Indfrielse af skadesløsbrev 452
 Indførelse, ulovlig i gods 348, 376, 386, 387, 413
 Indkaldelse efter skiftebrev 488
 Indstening af ejendom 27
 Indstening af jord og ager 136
 Indvisning, om ulovlig 399, 430
 Indvurdering af jord og ejendom 68
 Indvurdering med laughævd 31
- Jagt, forbud mod at skyde noget dyr 140
 Jord, opbygdelse af 350
 Jord, uenighed om 183
 Jordegods, overdragelse af 497
 Jordegods, sag om 277, 309, 315
 Julestorm, vidnesbyrd om
- Jurisdiktion, om sags behandling i hvilken 398
- Kapitelsgård, om fæste af 208
 Kejsersens skat, om udlæggelse af 224
 Kirke, om brug af 35
 Kirkegårds ejendom, om brug af 107
 Kirkejord til præstebordet 39
 Kirkejord, gammelt bevis på brug af 89
 Kirkejord, uenighed om 331
 Kirkekom, om 83
 Kirkens disciplin, udståelse af 503
 Kirkens tiende, ulovlig frafæstet 415
 Kirkeregnskab, tvivl om 262
 Kirketiende, strid om bortfæstelse af 325
 Klosterjomfruer, om arv til 310
 Kongebrev om Varde mølle 77
 Kongebrev 38, 123, 318
 Kongelig mandat til præster 72
 Kongelig mægling om arv 70
 Kongelige skatter af jord 40
 Kongeligt følgebrev 86
 Kongeligt skøde 247
 Kongeligt stadfæstelsesbrev 353
 Kongeligt åbent brev 101
 Komskat 317
 Komtiende, om kongelig 418
 Komtiende, om 352
 Kost og tæring 117
 Kronegods, om skøde på 105
 Kronens rette ledingsgods 208
 Krybskytteri 281
 Kær og ejendom, syn på 124
 Kætter, om oversvoret 153
 Køb og handel, opgør om 163
 Købebreve og hjemmelsbreve 191

- Landgilde, gæsteri og sagesfald, at svare 125
- Landgilde, om 300
- Landgæld, af ejendom 323
- Laugbydelse af ejendom 499, 504
- Laughævd med brev og segl 66
- Laughævd 1
- Laugværgetrætte 258
- Ledingsgods, om Kronens rette 208
- Lokket og besovet 401
- Låsebrev 4
- Mageskiftebrev 38
- Manddrab, om 281, 369
- Mangelfuld registrering 472
- Mark, sag om brug af 265
- Markskeel overpløjet 104
- Markskeel, om ret 74, 87
- Medgift om 144
- Misdæder, om falsk vidne af 448
- Misvækst årsag til armod 318
- Mødrene arv, uenighed om 182
- Nævningssed og tov, uenighed om 219
- Nødstedts råb om hjælp 149
- Nådsens år, ret til 324
- Ofringsvidne 226
- Om at indgå i Ægteskab 460
- Omstening og stabelsætning af engskifter 135
- Opbydelse af gård 489
- Opgravning af død mand for håndspålggelse 266
- Overdragelse af gods 465
- Overfald, om 397
- Pantebrev, om falsk 146, 359
- Pantsættelse, ulovlig af gårde 308
- Penge- og komskat 203
- Pengeskat stjålet af fjendtlige soldater 326
- Pengeskat, kan ikke udgive 158, 250, 254, 344
- Pergamentsbrev, bekræftelse af 75
- Pil, om plantning af 179
- Pine og smerte af rettermanden 171
- Pløjet og sået i fællig 112
- Pløjning, tvivl om 116
- Postgangs forsømmelighed 385
- Prædiken, om forsømmelse af 405
- Præst forlanger betaling for begravelse 236
- Præst får stokkenævn om sin vandel 234
- Præst klager over menigheden 155
- Præst kræver betaling for skriftemål 238
- Præst kræver penge for at tie 253
- Præst vil lade djævelen betjene menigheden 233
- Præst, forsømt at holde bededag 233
- Præst, om drukkenskab af 427
- Præst, om uanstændig opførsel af 427
- Præstegård, om afgift af 358
- Præstegårds brøstfældighed 373
- Præstegårds jord, brug af 89
- Præstegårds rette ejendom 94
- Præstegårdsenge, vidne om 94
- Præstekald, om 401
- Præsterække, om 467
- Præsts ære og lempe angående 228
- Ransnævningssed, om 414
- Registrering, om skiftes 409
- Registrering, om mangelfuld 472
- Registrering, ved dødsfald 289, 296

- Registreringsbrev, om forpligt efter 426
 Rente, om penge på 428
 Retten foragtes 421
 Rettermand, om at pine og smerte 171

 Sag, om forhøelse af 396
 Sakramentet, vanhelligelse af 294, 306
 Sandemænds skel 103
 Sandemænds tov underkerndt 347
 Sandemænds tov 103
 Segl mangler på dokument 118
 Skadegæld, uenighed om 226
 Skadesløsbrev, om indfrielse af 452
 Skadesløsbrev, uenighed om 200, 206, 221
 Skallebæk mølle, syn på 176
 Skel 9
 Skel, bekræftelse af 37
 Skelpæle, om grimning (mærkning) af 103
 Skelsten var flyttet 105
 Skelsætning 80, 101, 139
 Skeltrætte 1
 Skelændring med skovl og spade 140
 Skelændring, ved frapløjning af jord 203
 Skiftsbrev, indkaldelse efter 488
 Skiftsbrev, uenighed om 91
 Skiftsbrev, ulovligt 412
 Skole, årlig rente til 338
 Skove, syn på 144
 Skovhugst, om ulovlig 404
 Skriftemål, præst kræver betaling for 238
 Skude, sønderslagen 378
 Skøde 28, 71, 75, 76, 84, 125, 133, 136, 138, 157, 169, 175, 271, 450, 459, 466, 469, 486, 500, 502
 Skøde, falsk 411
 Skøde, om bekræftelse af 98
 Skøde, om underkendelse af 393
 Skøde, uenighed om 105, 142
 Skøde og adkomst, tvivl om 130, 177
 Skøder til præstebord 30
 Sognepræsts underhold 352
 Sognetiende at forfæste 137
 Soldat, skånes for at være 416
 Soldaterløn, uenighed om 180
 Stadfæstelse af tov og ed 101, 134
 Stedsmål af kirkejord 6
 Stokkenævns vandel 234
 Stolestand, uenighed om brug af 119
 Straffes på fingre for falsk vidne
 Strandingsgods vurderes 147
 Stuebreve, hjemmegjorte 341
 Svoret at lide på hans liv 347
 Synsmænd, opkrævning af 135
 Sårsmål, om 319
 Tiende, at retfærdelig tage 122
 Tiende, om sognefolks 292
 Tiendekom, fordærvelse af 179
 Tiendekom, fraranet 301
 Tiendekom, som nægtes betalt 461
 Tingsted, om flytning af 249
 Tov, om at gøre tov efter loven 121
 Trolddom, brændt for 146
 Trolddomsmalkning 172
 Trolddomssag 170, 252
 Tvivl om at møde på tinge 2. pinse-
 dag 118
 Tyveri, om 321

 Uanstændig opførsel af præst 427
 Udståelse af kirkens disciplin 503
 Udsætning, hvis gæld ej betales 460

- Ufri mand vil arve frit gods 311
 Uførm og overløst, om 384
 Ugedagstjenere 158
 Ulovlig skovhugst 404
 Ulovligt køb af arv 425
 Ulovligt pantebrev 146
 Ulovligt skiftebrev 412
 Underhold, sognepræstens 352
 Underkendelse af domme 354
 Underkendelse af skøde 393
 Undsigelse af arv og gæld 304
 Unionsskat, kan ikke udgive 344, 392
 Uskikkelighed i kirken 405
 Uskyldig kendt fra sin fred? 261
 Uægte søn, om arv til 330

 Vanhelligelse af sakramentet 294, 306
 Varde mølge, kongebrev om 77
 Vej, uenighed om 93
 Vejrlig årsag til armod 318
 Vejrmølle, om øde 392
 Vidne, om at bestå 273

 Vidnesbyrd kendt magtesløst 178
 Vidnesbyrd om julestorm 148
 Vuggedød, om 336
 Vurdering af gods efter henrettet 147
 Vurdering af strandingsgods 147
 Værgemål, om 356, 371, 419
 Værgemåls forsømmelse 380
 Vådebod, svoret til 347

 Æbletræer, om plantning af 179
 Ægt og arbejde, brev om 307
 Ægt og arbejde, uenighed om 93
 Ægteskab, om at indgå i 460
 Ægteskab, svigtet løfte om? 339
 Øksne udlagt for sognet 214
 Øksne, handel med 362
 Øksne, uenighed om to 213
 Ålegård og fiskeri, om 270

